MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPÍRÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-048, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

1970 MAR 3

Kihirdették a városkút tervpályázat eredményét

Hétfőn délelőtt Békéscsabán, a városi tanács vb-termében nagyszámú meghívott zsüritag előtt került sor a korábban meghirdetett városkút-tervpályázat elbírálására. A békéscsabai kórház KISZ-alapszervezetének kezdeményezésére kiírt pályázat azt a célt szolgálta, hogy a Tanácsköztársaság útja és a Tulipán utca által határolt területre ízléses, a fiatalok jubileumi megemlékezését tükröző alkotás kerüljön. A társadalmi zsüriben helyet foglalt *Such János*, a városi pártbizottság első titkára, *Baukó Mihály*, a városi pártbizottság titkára, *Szabados Béláné*, a városi tanács vb-titkára és *Babák György*, a városi tanács vb-elnökhelyettese, vállalati igazgatók, valamint a városi KISZ-bizottság és a város KISZ-alapszervezetének képviselői.

Hosszas vita után a bíráló bizottság elnöke, *dr. König János* kihirdette a tervpályázat eredményét. A bírálók a Nefelejcs jeligével érkezett pályázatot találták legjobbnak. Készítői: *Borbola László, Kovács György és Benedicty Gyula.* Ez a terv szerinti kút nem képzőművészeti, hanem szerkesztett építészeti elemekből áll. A városkút markáns megjelenésű, három kútfeje gombaformájú és az elképzelés szerint a környező növényzet és a szabad vízfelület oldja majd a szomszédos házak mértani szabályosságát.

A pályázatra még további három terv is érkezett. „Röpülj, páva" jeligével Lajtai Lajos, Leel-Ősy Sándor, Bujdosó Antal, „Emberi szikra" jeligével Lajtai Zoltán, Lajtai Lajos, Leel-Ősy Sándor, Bujdosó Antal és jelige nélkül Szente Gábor pályázott.

...enek

...öveli létszámát
...tőipari Ktsz

ezer 400 forinttal emelkedett, s ezt főleg a munka jobb megszervezése és a dolgozók szorgalma, fegyelmezettsége segítette elő.

A szövetkezet nyeresége csaknem 1 millió 400 ezer forint. A nyereségrészesedés 16 napi keresetnek megfelelő összeget tesz ki.

A termelési érték idei terve 46 millió forint, melyből 29 millió árutermelésre, 16 és fél millió az építőipari, félmillió forint pedig lakossági szolgáltató munkákra jut.

Az árutermelési terv megvalósításának feltételeit egy most épülő ezer négyzetméter alapterületű üzemcsarnok biztosítja majd, amelyben április végén kezdik meg a termelést. Itt állítják elő azt a 15 ezer különböző méretű ajtót, ablakot, amelyet a TÜZÉP rendelt meg, a Gyulai Fa-, Fémbútoripari Ktsz-nek székvázakat gyártanak. Készül még bolti bevásárlókosár, fürdőkádállvány, néhány hűtőipari és áruházi berendezés.

Az új üzemcsarnok gépi berendezésére csaknem 1 millió forintot fordít a szövetkezet. A létszámot 150 asztalossal és segédmunkással — jelentős részben nők alkalmazásával — növeli, s ezzel az elhelyezkedési gond nagyrészt megoldódik Sarkadon. A jelenlegi műhelyt tanműhellyé alakítják majd át, ahol 50—60 szakmunkástanuló részesül gyakorlati képzésben.

Az építőipari részleg augusztusban fejezi be Szeghalmon a három 42 lakásos OTP-társasház építését. Sarkadon megkezdi a két évre tervezett egészségház építését, a József Attila Szanatóriumban pedig

BORBOLA LÁSZLÓ

Szegeden született 1944-ben.

1963-68 között végezte el a Budapesti Műszaki Egyetem építészmérnöki karát. 1968-tól tevékenykedik Békéscsabán építész-tervezőként. Számos középület, lakótelep tervezése, műemlék-helyreállítási tervek fűződnek nevéhez. 1986-tól a Magyar Építőművészek Szövetségének tagja.

Jelenleg a Thermál Invest Rt. vezérigazgatója.

1. CSABAI TANYA	akvarell, papír,	35,5x50 cm
2. VILLANYTELEP	akvarell, papír,	36x50 cm

Ő Borchert János

Szül. 1823-ban Székesfehérváron

Borchert János, szül. 1823-ban Székesfehérváron, 1845—46 látogatta az akadémiát.

lásd Fleischer Béla 32 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Borch O. V.

Szerepel a Dán hivatalos
reprezentatív kiállítás
a Nemzeti Galériában

U. U. 936 II. 12

Ø Borcht

kartogr. 1781.

d.

Eperjesy 1929

92. l.

G&G a kozmikus „jófejek"

„G. nem szereti, ha művésznek nevezik. Nincs-e kissé igaza? Őt az egész világ érdekli; tudni, érteni, értékelni akar mindent, ami a bolygónk felszínén történik."
(Charles Baudelaire: A modern élet festője, 1863.)

Egy legenda ismét karnyújtásnyira került hozzánk: Ernst Múzeum-beli kiállítása megnyitója alkalmából június 11-én a budapesti Műcsarnok vendége volt a világhírű angol művészpáros, *Gilbert és George,* kik a hatvanas évek végén önmagukat *élő szobroknak,* s mindent, amit csinálnak, *művészetnek* nyilvánítva vonultak be a kortárs művészet mitológiájába.

Kicsoda Gilbert és George?

Az életrajzuk meglehetősen szűkszavú: csupán annyit tudunk róluk, hogy Gilbert 1943-ban az olasz Dolomitokban, George pedig 1942-ben az angliai Devonban született, és különböző művészeti iskolák után 1967-ben találkoztak a londoni St. Martin's School of Art- ban, ahol együtt végezték a szobrászati tanulmányaikat, s azóta együtt dolgoznak. Tulajdonképpen azt sem tudjuk biztosan, hogy melyikük Gilbert, és melyikük George, személyiségük ugyanis annyira összeforrott, egymást kiegészítővé és feltételezővé vált a közösen alkotott művészi imágóban, hogy egymástól különválasztva nem is lenne értelme beszélni róluk. Olyanok ők a képzőművészetben, mint *Stan és Pan* a burleszk világában. A párhuzam nem véletlen: ahogy az igazi burleszk féktelen vidámsága tele van kegyetlenséggel, úgy Gilbert és George drámai – olykor kegyetlenül realista – hangvételű képein is van valami megmosolyogtató, ez pedig nem más, mint ők maguk, *ahogy kinéznek* – mintha egy panoptikumból léptek volna elő a nagy gazdasági világválság korszakának mérlegképes könyvelői. A külső náluk nem allűr vagy rekvizítum – mint a legtöbb művésznél –, hanem maga a médium, „szobrok lévén" az időbeli állandóság kifejeződése. Az elmúlt huszonkét évben aktivitásuk tényleges műfaji iránya némiképp módosult, művészi hitvallásuk és külsejük azonban lényegében változatlan: „tevékenységük középpontjában a művészetet nemcsak művelni, de magatartásával *megtestesíteni* is hivatott alkotó figurája áll" *(Rosetta Brooks).* Ennek megfelelően ma is szobrászi munkának tekintenek mindent, amit létrehoztak, legyen az képeslap, video vagy falra akasztható kép.

Gilbert és George a hatvanas évek végén, a konceptuális művészet felfutása idején került a nemzetközi kortárs művészet élvonalába. A kezdeti „éneklő szobor" formájában előadott performance-ok, s az e tájt készített nagyméretű szénrajzok, illetve a naiv festészet modorában alkotott tájképek után tevékenységük súlypontja egyre inkább nagyméretű fotografikák létrehozására tevődött át. A kezdetben fekete-fehér, majd fekete-fehér-vörös fotómunkák a nyolcvanas évek elejére kiszínesedtek és elnyerték máig meghatározó formájukat, mely nagy alakú, színezett fotómontázst jelent négyzethálós osztással részekre bontva felnagyítva. Egy-egy mű több azonos méretű, keretezett-üvegezett képkazetta egymáshoz illesztéséből rakódik össze, mint valami négyszögletű Lego. A méretekre jellemző, hogy van olyan munkájuk is, melynek teljes magassága négy, hosszúsága pedig tizenegy méter.

Munkáiknak kialakult bizonyos állandó motívumkészlete – fák, épületek, virágok, a kereszténység és a patriotizmus szimbólumai, graffiti jelek, fiúfejek és férfi alakok (nők soha nincsenek jelen) –, a legtöbb kép főszereplői azonban saját maguk, így munkásságukat akár egyetlen monumentális önarcképsorozatnak is felfoghatjuk. Az önarcképek szokásos önvizsgáló-monologizáló jellegének azonban esetükben nyoma sincs, képeiken egyfajta rituális párbeszéd zajlik, melynek során az érzéseiket egymás között objektiválják. A dialógus képi eszközökkel folyik és főként a két karakter hasonlóságából és különbözőségéből, azonosulásából és ellentétéből következő szimmetrikus és aszimmetrikus komponálásmód képi feszültségéből táplálkozik. Az evilági díszletek között Gilbert és George a maga alkotta ikonoszférában úgy jelenik meg, mint valami kozmogóniában a teremtő istenpárok, akik puszta jelenlétükkel értelmet és előjelet adnak a dolgoknak. Az archaikus duális princípiumok hordozta Jó és Rossz képviselete megoszlik kettejük között, nem különül el egyértelműen, sőt mondhatni, bizonyos szenvtelenséggel, már-már kívülállóként tényked nek saját képi kozmoszukban. A konzervatív kinézet, a kompozíciók síkszerű, merev szerkesztésmódja, a szimmetriák szertartásos ünnepélyessége, a gyakran moralizáló témaválasztás egyfajta didaktikus jelleget kölcsönöz a műveiknek, *mintha kimerevített tévéprédikátorok lennének, kik a vizualitás nyelvén hirdetnek igét.* Képi példázataik szigorúságát oldja a pop szitanyomatok effektusait idéző élénk színhasználat, mely nagymértékben fokozza műveik teátrális és dekoratív jellegét. Színpompás tablóik a kor érzéseinek és gyötrelmeiknek széles skáláját jelenítik meg a hétköznapi helyzetektől kezdve a rasszizmuson, a homoszexualitáson, a katolicizmuson keresztül a tömegmanipulációig. Egyik méltatójuk, *Rudi Fuchs* „szociális emblémáknak" nevezi műveiket, míg *Adrian Henri* szerint munkáik „valahol *Joseph Beuys* társadalmi elkötelezettsége („szociális plasztikája") és *Sir NoĎl Coward* dandyzmusa közé" sorolhatók be, jelezve, hogy megítélésük – különösen a szigetországban – korántsem egyértelmű, jóllehet ihletettségük mélyen az angol valóságból és művészetből (főként a gótikából) táplálkozik. Realizmusuk egyszerre naiv és radikális, anakronisztikus és avantgárd – felfogásukban egyaránt megfér a kifinomult választékosság és az, hogy egyik sorozatukban péniszekből alkossanak keresztet és óriási szardarabokkal a szájukban jelenjenek meg.

Nyilatkozataikban sztárokhoz (s még inkább „élő szobrokhoz") illő magabiztossággal és udvariassággal térnek ki a konkrét kérdések elől, rutinosan és következetesen „mellébeszélnek", tudják, hogy megfontoltan kell bánni a szóbeli megnyilatkozásokkal, különben a szobrászati attitűdjük is könnyen literális anyaggá válhat. Az egyéni stílussá emelt exhibicionista forma – akárcsak *Warhol*nál – minden látszólagos naivitás ellenére tudatos következetességgel van végigvive az életművön, s úgy tűnik, nem fenyeget kifáradással, ugyanis ez eleve része a programnak (Gilbert és George addig élő szobrok, míg élnek), művészi életképességüknek a technikai profizmuson túl személyiségük egyedülálló varázsa a biztosítéka.

Szeretnek arról beszélni, hogy művészetüket kizárólag *az élet ihlette* és szenvedélyesen szeretnének *népszerű művészekké válni,* törekvéseik fő célja, hogy alkotásaik *közérthetőek* legyenek és *örömet szerezzenek* az embereknek.

Ennek érdekében valóban sokat megtesznek: monstre kiállítások, vaskos katalógusok, műveiket reprodukáló trikók és képeslapok segítenek hozzáférhetővé tenni a terjedelmes oeuvre-öt, mindazonáltal alkotásaik sokkal mélyértelműbbek annál, mint hogy ez maradéktalanul sikerülhetne.

Gilbert és George gyűjteményes kiállítása legutóbb Moszkvában aratott sikert, ott született a mostani európai vándorkiállítás ötlete, melynek állomásaként a huszonöt képből álló 1989-es szolidabb ciklus, a *The Cosmological Pictures* a magyar fővárosba is eljutott. Műveik ezt megelőzően két alkalommal voltak láthatók Budapesten. Először 1987-ben a Műcsarnok emlékezetes *Mai dolgok* című kiállításán, mely a nyolcvanas évek brit festészetét és szobrászatát mutatta be, másodszor pedig 1988-ban – egy ismeretlen dekoratőr „jóvoltából" – a Nívó Fodrász Szövetkezet Rákóczi út 69. sz. alatti férfi fodrászatának kirakatában. Ez utóbbi persze csak bizonyos értelemben tekinthető „kiállításnak", csupán arról volt szó, hogy valaki két ismert Gilbert és George-mű elemeiből oldotta meg a kirakat dekorációját; a spontán feldolgozás „stílszerűsége" – a hely szelleme, ceremoniális jellege, erős szociológiai, szexuális és szobrászati („hajszobrászat") konnotációi – azonban annyira rímeltek Gilbert és George munkásságára (sajátos határesetét produkálva a mindennapi létből építkező magasművészet „visszaépülésére" a hétköznapokba), hogy a Fotóművészet 1990/11-12. számában érdemesnek tartottam megemlékezni róla. Akkori írásomat azzal zártam, hogy tulajdonképpen senki sem lepődne meg azon, ha a kirakatban ők maguk is felbukkannának, frissen borotváltan, kissé divatjamúlt öltönyükben kilépnének az utcára, s lassan – ahogy egy élő szoborhoz illik – elindulnának a Blaha Lujza tér felé.

„Megyünk egymás mögött az úton." „Gilbert előttem áll, s én mögötte." „A házak elindulnak felénk, majd eltávolodnak mögöttünk." „Teljességgel érezzük az ember valóságának misztériumát."

„1992. június 11-én délután 16 óra 38 perckor Gilbert és George kilép a Béke Hotel lengőajtaján, s a Nagykörúton elindul a Blaha Lujza tér felé."

BOROS GÉZA

EMS GYORSPOSTA

Mi is az a GYORSPOSTA szolgálat?

A nemzetközi postaforgalomban a küldemények leggyorsabb eljuttatását a Gyorsposta szolgálat biztosítja a világ 49 országába. A Gyorsposta küldeményeket minden más küldeménytől elkülönítve, 24–72 órán belül eljuttatják Európán belül a címzetthez. Távolabbi földrészek esetén a szolgáltatás időtartama ettől eltérhet.

Mi küldhető GYORSPOSTÁVAL?

Gyorspostával küldhető minden olyan tárgy, árucikk, ami nincs kizárva a postai és légipostai szállításból, illetve amelynek a rendeltetési országba való bevitele nem tilos.

- mindenfajta írásos közlés (kereskedelmi és magánlevél)
- üzleti, banki, egyéb okmányok, okiratok, kéziratok
- információhordozók (mágnesszalagok, mágneslemezek)
- különféle árucikkek, áruminták
- ajándéktárgyak

Méret- és súlyhatárok

Az EMS küldemények legkisebb mérete 114x162 mm. szabvány boríték nagyság. A szolgálatot 2 kg súlyhatárig korlátozás nélkül bárki igénybe veheti.

A GYORSPOSTA szolgálat igénybevétele

A küldemények feladhatók az 5 legnagyobb budapesti postahivatalban és az ország összes városában, a Gyorsposta (EMS) emblémával ellátott munkahelyeken. Budapesti ügyfeleink küldeményeiért házhoz megyünk.

A SZOLGÁLTATÁS IGÉNYBEVÉTELÉRŐL RÉSZLETES TÁJÉKOZTATÁS KÉRHETŐ AZ (1) 122-1099-ES TELEFONSZÁMON.

Magyar Posta

A GYORSASÁG AZ ÜZLET ENERGIÁJA

POSTAFAX

A távmásoló-szolgálat papíron lévő, kézzel vagy géppel írt szöveg, rajzok, ábrák, képek feladását biztosítja. A feladásra szánt küldemények fekete-fehér másolatát juttatja a Posta a címzettnek, az eredetit a feladó visszakapja.

A TÁVMÁSOLÓ PAPÍR MÉRETE: 210x297 mm (A/4)
210x148 mm (A/5)

Távmásolat kézbesítés

A kézbesítés módját a feladó határozza meg, a következő lehetőségek szerint:

A– *levélként*
B– *külön kézbesítővel*
C– *expressz levélként*
D– *postán maradó küldeményként*
E– *távbeszélőn történő előzetes értesítés után átvétel a postahivatalban*
F– *Előfizetői távmásoló-készülékre*
G– *telexen történő előzetes értesítés után átvétel a postahivatalban*

Távmásolat küldhető

BELFÖLDRE – az ország valamennyi helységébe

KÜLFÖLDRE – Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Ausztria, Argentína, Belgium, Brazília, Ciprus, Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság, Dánia, Dél-Korea, Franciaország, Grönland, Guatemala, Hollandia, Hongkong, Izrael, Írország, Liechtenstein, Nagy-Britannia és Észak-Írország, Németország, Norvégia, Olaszország, Spanyolország, Svájc, Törökország

A NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK FOLYAMATOS BŐVÜLÉSE KÖVETKEZTÉBEN A FOGADÓ ORSZÁGOK SZÁMA ÁLLANDÓAN VÁLTOZIK.

A BELFÖLDI ÉS NEMZETKÖZI TÁVMÁSOLÓ-SZOLGÁLATRÓL TOVÁBBI INFORMÁCIÓ KÉRHETŐ A 153–4696-OS TELEFONSZÁMON ÉS A TÁVMÁSOLATOT FELVEVŐ POSTAHIVATALOKBAN.

GYORSPOSTÁVAL BEHOZHATJA AZ IDŐT

Magyar Posta

Kecskeméti Lapok 1993. ápr. 15.

Kalandozás a múltból a jelenbe

A község első írásbeli említésével egy 1198-ban készült oklevélben találkozunk. Békés pásztornép lakta az államalapító királyok idején az egykori pusztát, A századok során tatárjárás, törökdúlás szórta szét az itt élőket.

A mai Kecel születésének ideje 1734. április 22. Ezen a napon adta ki Patasics Gábor kalocsai érsek Kecel újratelepítésének oklevelét. Az alapítók felvidéki vármegyékből és Pest-megye északi részéről érkeztek. A sokszínű kulturális örökség a környék hatásaival gazdagodva az együttélés során sajátos keceli hagyománnyá formálódott.

Kecel népének legfontosabb irányító és vezető testülete a kezdetektől az Esküdt Férfiak Tanácsának nevezett testület volt. Az esküdtek a helybeli birtokos parasztság vagyonosabb rétegéből kerültek ki. A parasztközösség önmagát igazgatta és nevelte választott képviselői által. A régi iratokon megtalálhatók a község 18. században használt pecsétjei, melyen a címer motívumai láthatók.

Az újkori Kecel alapításakor négy pusztát adott Patasics Gábor érsek a betelepülőknek: Kecelt, Dömötört, Bánegyházát és Csöngödöt. A községhez a 20. században csatolták hozzá a szomszédos Polgárdi pusztát, így alakult ki a mai közigazgatási terület.

A múlt században megindult Kecelen a polgári fejlődés. Felépült az első iskola, megalakult az ipartestület, posta, tűzoltóságot és rendőrállomást kapott Kecel. Bekapcsolódott az országos vasúthálózatba s felépült a ma is álló községháza.

Az 1850. évi népszámlálás szerint a kecelieknek szinte kizárólagos foglalkozása a földművelés volt. Legelők, szántók, kisebb erdők és már a 18. századtól szőlőültetvények jellemezték a keceli határt. A 19. század végére a szőlő vált a község lakóinak legfontosabb jövedelemforrásává. Az 1886. évi országos kiállításon a keceli bortermelők aranyérmet nyertek és ez nagyban növelte az itt termelt asztali borok jó hírét.

A múlt század utolsó éveiben fejlődésnek indult a malomipar, a kereskedelem, megalakultak az első helyi pénzintézetek. A két világháború között a polgárosodás folyamata jól érzékelhető Kecelen. Iskolák, Egészségház, pormentes utak, ipari vállalkozások jelzik a fejlődést. A lakóházak száma 1920. és 1930. között, tíz év alatt 1699-ről 2324-re nőtt.

1945. után Kecel fejlődésére kedvezően hatott, hogy a szakszövetkezeti forma segítségével a gazdák önállóságát sikerült legalább részben megőrizni. Ez a tulajdonosi és vállalkozói szemlélet megerősödését eredményezte, hiszen a szakszövetkezethez, melynek közel négyezer tagja volt, majd minden keceli család kötődött valamilyen formában. Az önállóan gazdálkodó keceli családok anyagi és szellemi megerősödése a község intézményeinek fejlődésében is tükröződött.

1964-től 1969-ig gimnázium működött a községben. 1969-ben azonban megszüntették, mivel az akkori járási hivatal álláspontja szerint ez veszélyeztette a szomszédos járási székhely várossá válását. A gimnázium hiányát a mai napig is érzi a település, jelenleg folynak az előkészületek 6 osztályos középiskola indításához. 1990. óta működik – a fenti hiányt pótolva – a Pintér Művek Szakmunkásképző Intézete, ahol jelenleg 100 tanulót oktatnak. A Virágdekor Ágazati Szakmunkásképző és Kollégium az ország egész területéről iskoláz be tanulókat különböző szakokra.

A nyolcvanas évek elején országos figyelmet keltett a nagy anyagi áldozatvállalással épített Általános Nevelési Központ, mely egyszerre alkalmas oktatási, művelődési és sport célokra. A vállalkozás színvonalára jellemző, hogy az intézmény jelképévé vált, az épület homlokzatát díszítő mozaikot Victor Vasarely ajánlotta fel, látva a nemzetközi színvonalú terveket.

A mezőgazdasági termelés – a szőlő, a meggy (melyből az ország termésének egyötödét adja a település), a virágkertészet – mellett jelentős ipari vállalkozások is meghatározóvá váltak Kecel életében napjainkra. Országosan ismert, nemzetközi jelentőségű magánvállalkozás a Pintér Művek.

Kecel városiasodásának folyamata az elmúlt évtizedekben sem állt le és jelenleg is folytatódik. A gyökerek a múlt századba, a polgárosodás kezdeti időszakáig nyúlnak vissza. A történeti adatok bizonyítják, hogy cím nélkül ugyan, de már a 19. század végén elérte a település a mezővárosi színvonalat.

Fejlesztési tervek

A település fejlesztésére és az intézmények felújítására 1993. évben a céltámogatásokkal együtt 164,8 millió forint áll rendelkezésre.

A legnagyobb önkormányzati vállalkozás az 50x36 méteres, ezer nézőt befogadó tornacsarnok építése. Jelenleg az alapozás folyik. Az új létesítmény elsődlegesen az általános iskolai testnevelést szolgálja, emellett Kecel sportjának és kulturális életének újabb központja lesz.

A Szank-Kalocsa gerincvezeték megépítésével lehetőség nyílik Kecelen a vezetékesgáz-ellátásra. A hálózat építésének munkálatai 1993. tavaszán megkezdődnek.

A közvilágítás 100 db újonnan felszerelt közterületi lámpával bővül. Befejeződik a belterületen a szilárd burkolatú utak kiépítése. Új tűzoltóautó és kommunális gépek beszerzése szerepel az önkormányzati tervben.

A felújítási munkálatok közül legnagyobb értékű az Arany János Általános Művelődési Központ B épületének a felújítása. Ugyancsak felújításra kerül 1,2 millió forint értékben az Általános Művelődési Központ nyelvi laboratóriuma.

A közterületek, közutak fenntartására, az intézmények karbantartására, a vízmű üzemeltetésére az önkormányzat 1993. január 1-jével létrehozta önálló intézményként a Szolgáltató Udvart, mely a közhasznú munkásokkal együtt 72 személy részére biztosít munkalehetőséget.

Az önkormányzati beruházások mellett jelentős szerepet játszanak Kecel fejlődésében a magánvállalkozások és gazdasági társaságok épülő új létesítményei (üzletek, kereskedőházak, ipari létesítmények). A jelenleg ismert adatok alapján a magánvállalkozások 1993-ban közel 300 millió forintot fordítanak fejlesztésre. A Pintér Művek új üzemcsarnokot épít, az ehhez kapcsolódó szállítási és egyéb infrastruktúrával.

Az új kereskedelmi létesítmények közül érdemes kiemelni a Suzuki Autószalont és az Antóni Kereskedőház átadás előtt álló új szolgáltató központját.

A német testvérváros anyagi támogatásával 1993-ban elkezdődik az Európa Ház építésének első üteme.

Tények, adatok

Kecel jellegzetes, mezővárosias alföldi település. A Duna-Tisza köze nyugati felén, három történeti-néprajzi táj: a Kiskunság, a Bácska és a Kalocsai Sárköz találkozásánál fekszik. Területe 11 ezer hektár, határának nagyobbik része homokhátsági jellegű táj. A települést észak-déli irányban átszeli a kecskeméti és bajai térséget összekötő, forgalmas 54. számú út.

Kecel lakónépessége az 1990-es népszámlálás idején 9080 fő volt. A legfrissebb adatok szerint a lakónépesség 9128 fő, az állandó népesség 9511 fő, ebből külterületen 432 lakos él.

Kecel nevét az utóbbi évtizedekben hazai és külföldi szakemberek érdeklődését kiváltó Általános Művelődési Központja, országos és nemzetközi rendezvényei és a nyolcvanas években elindult, dinamikusan fejlődő magánvállalkozások – elsősorban a Pintér Művek – tette országszerte és a határokon túl is ismertté.

A legjelentősebb, évente visszatérő, érdeklődők széles körét vonzó rendezvények:

– FLÓRA Nemzetközi Virágkiállítás és Kötészeti Verseny

– Nemzetközi és Országos MOTOCROSS verseny és bajnokság

– Nemzetközi és Országos Kettesfogathajtó verseny

– Országos Aratóverseny

A hatvanas-hetvenes években inkább az volt a jellemző, hogy a helybeli lakosok ingáztak a környező településekre. A helyi vállalkozások megerősödése azt eredményezte, hogy napjainkra ez a tendencia megfordult. A környékbeli falvak, városok lakói járnak dolgozni a Kecelen létesült munkahelyekre. Amint azt az MTA Regionális Kutatások Központja településkutató csoportjának kutatásai bebizonyították, már a nyolcvanas évek közepétől kimutatható, hogy Kecel a környező térség falvainak migrációs központjává vált, kiemelkedett a falusi térből, térségi szerepkörhöz jutott.

Az 1990-es népszámlálás idején 3.521 háztartást regisztráltak Kecelen, 1945. előtt épült a lakások 33,7%-a, 1945–1979. között épült 53,4%, és 1980. után épült a lakások 12,9%-a. A városiasodás folyamatát jelzi, hogy a lakások 47,2%-a három vagy több szobás, a személygépkocsik száma pedig a népszámlálás idején 1951 db volt.

Kecel jelképeiben megőrizte múltbéli hagyományait. A község kékszínű, arannyal rojtozott zászlaján Kecel címere látható, melynek motívumai már a 18. századi ábrázolásokon megjelentek. Kecel címerén álló pajzs világoskék mezejében, zöld színű hármas halmon aranyszínű bárány áll, jobb mellső lábával feltámadási zászlót tart. Középen 1734 felirat, tőle jobbra aranyszínű hétágú csillag. A pajzs mindkét szélén stilizált akácfa látható. A pajzs felett, középen pásztorbot, ostor és fokos, két szélét búzakalászok, gyümölcs és szőlő fonják körbe. A címer motívumai jelképesen összefoglalják Kecel múltját és jelenét.

B. BOROS ILONA

Az évek során kecelivé váltam

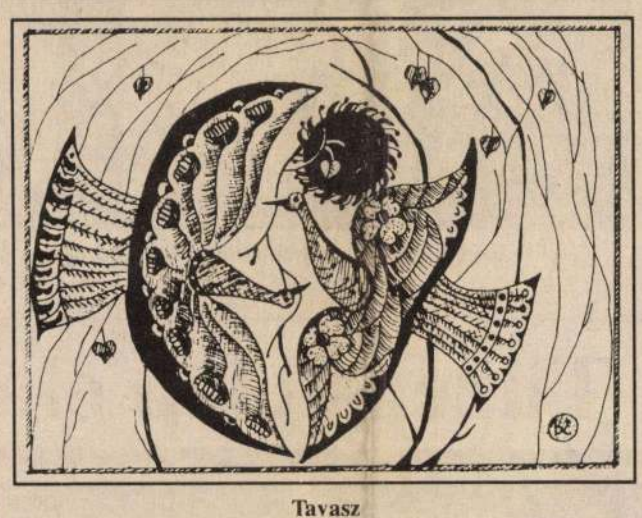

Tavasz

Portré (B. Boros Ilona grafikái)

„Kecskeméten végeztem a tanítóképzőt, s miután férjhez mentem, kötöttem ki Kecelen. És, bármilyen furcsa, ez az utolsó évem az iskolában, idén nyugdíjba megyek. A művészi munkát persze nem hagyom abba, sőt azt tervezem, hogy igazából most kerítek sort rá, hiszen eddig szinte csak lopkodtam rá az időt. A tanítást ugyanis sosem akartam föladni. Ma is beülök a gyerekek közé az órákon, s én is rajzolom azt, amit ők, természet után. Ez egy művész számára is alapkövetelmény.

Mindig úgy éreztem: nagy szerencsém volt, hogy éppen Kecelre kerültem. Kezdettől minden támogatást megkaptam a településtől és az iskolától is. Segítettek, ezért is jöhetett létre itt a képzőművész szakkör, amelyik országos nevet szerzett. Kecelre így fölfigyeltek, s ez úgy érzem, jó volt a községnek, az iskolának is. Amíg nem volt a Pintér Művek, addig a keceli batik neve volt a márka.

A főiskolán magam is sok uj technikát tanultam meg, s azokat mind kipróbáltam a gyerekekkel. Olyan egykori szakköröseim voltak, mint Koszta Zsófia tűzzománcos, Szabó Erzsébet keramikus, Tamás Gábor grafikus és Radványszki Tibor festő, akikkel együtt állítok ki most az ünnepség idején. Ma már a hajdani szakköri tagok gyerekei járnak hozzám, s ők a mostani legjobbak.

Sosem éreztem hátránynak, hogy én Kecelen dolgozom. Igaz, van különbség a főváros és a vidék között, de számomra ez sosem volt fontos. Én Kecelről, egyedül, tagja vagyok a művészeti alapnak, de nem ez a lényeg, hanem az alkotás maga. Az, hogy dolgozhatom. S a kiállításokra – Amerikától Németországig, s idehaza is, számtalan helyre – eljutottak a munkáim. Ma már művésztáborba sem nagyon járok. Idehaza van egy kemencém, s itthon alkotok. Inkább én hívom meg egy-egy kollégámat, jöjjön el, dolgozzon itt.

Nincsenek hosszú távú terveim. Ha van egy meghívás, arra készülök, egyébként pedig, ahogy kedvem, időm engedi. A tűzzománcot általában együttő helyben megcsinálom, de a varrott faliképekkel egy fél év is eltelik. Igaz, a tervezéstől az utolsó láncöltésig mindent magam végzek. Ha fáradt vagyok, leülök, bekapcsolom a rádiót és varrok. Ehhez a két technikához ragaszkodom, meg a témáimhoz: a népi motívumokon túl a mitológia, a Biblia jelenti a kiapadhatatlan forrást.

De ragaszkodom Kecelhez is, amelyet nagyon megszerettem. Éppen azért, mert családias, ismerik egymást az emberek. És remélem, hogy az a rang, amit a várossá nyilvánítás jelent, nem változtat ezen. Vagyis Kecel városként is megőrzi családias, ha úgy tetszik, falusias jellegét."

B. Boros Ilona szavait lejegyezte:
Váczi Tamás

B. Boros Ilona grafikái

„A lehetőséggel kell, hogy éljen az ember, a tehetetlenség megölhet egyszer.”

Antóni András keceli vállalkozó nemcsak mint nagykereskedő, hanem mint a sport, a tehetségek, az elesettek és a közösségi érdekek gáláns támogatója is méltán tett szert hírnévre.

Élni a lehetőséggel

– A főcímben idézett kedvenc szólását hallva az már teljesen biztos, hogy Ön él a lehetőségekkel. Arról is meg vagyok győződve, hogy Önt valóban megölné a tehetetlenség, valóságos „birodalmat” épített. Nem is tudom, hogy melyik kérdésemre könnyebb válaszolni, arra, hogy hol van, vagy hol nincs érdekeltsége?

– Hát, nem is tudom. Az igazság az, hogy a megyében valóban elég sok helyen jelen vagyunk: Kiskőrösön, Kiskunfélegyházán, Kiskunhalason, Császártöltésen, Baján, Kalocsán, Hercegszántón és természetesen Kecelen.

– Hogyan sikerült mindezt elérnie?

– Munkával, nagyon sok munkával. Ezenkívül némi rafinéria is kellett hozzá. Például, amikor felvettem az építési kölcsönt, nem fektettem be azonnal, előtte még megforgattam egyszer-kétszer. Én mindig így gondolkoztam, úgy érzem, hogy e téren még ma sem változtam. Legfőljebb, hogy tizenéves koromban kicsiben, most nagyban üzletelek. Azonban a kockázat ugyanúgy megmaradt.

– Tudomásunk szerint a fia, Antóni Zsolt sem egy „elveszett gyerek”. Úgy tűnik, hogy méltán lépett apja nyomdokaiba.

– Korát meghazudtoló ügyességgel tárgyal, szervez, intézkedik. Szinte mindent rá lehet, rá merek bízni. Én ezt úgy szoktam mondani, ha öt üzletember összejön, és elkezdenek blöffölni, akkor abból a körből győztesen kell tudni kijönni. Zsolt már képes erre. Nos, én nem ismerem a huszonévesek üzletpolitikáját, azt ők érzik, ők látják, így nem is szólok bele. Zsolt sorozatban hoz olyan üzleteket, hogy én is csak csodálni tudom.

Fábián Judit

Kereskedőház

Mintegy 110 millió forintos beruházás végére ért Antóni András keceli vállalkozó. Az átadásra kerülő bevásárlóközpont egyébként nemcsak üzleti okokból, hanem kicsit nosztalgiából épült fel. Ugyanis gyerekkorában a komplexum helyén lévő gödrökben, tócsákban pancsolt a tulajdonos. Először csak arra gondolt, hogy Kecelnek szüksége van egy ABC áruházra. De ha már építeni kell egy ABC-t, miért ne lehetne az egy „hétnyelven beszélő” bevásárlócentrum, ahol mindent megkaphat a vásárló – gondolta Antóni úr.

Az alagsor 600 négyzetméteres, ahol a kazánházrészen kívül lőtér is lesz. Mellette a lovagterem kap helyet, ahol azoknak a városoknak, községeknek, külföldi partnereknek helyezik el a zászlait, jelvényeit, amelyek, akik valamiféle üzleti kapcsolatban állnak Antóniékkal. Ez a helyiség mindezen túl oktatási, kereskedelmi és kulturális célokat is ellát majd. A fogadóterem hátsó részében hűtött raktárrendszerek lesznek, mintegy 300 négyzetméteren. A földszinti részen gyorsétterem, presszó, és szállodai szobák várják a vendégeket. A Szőlő utcai szárnyban egy fodrász-kozmetika üzlet kap helyet, ahol szaktanácsadás is lesz. A földszinten alakítják ki az 500 négyzetméteres diszkont áruházat, ahol a ruhaneműn kívül minden kapható. Az első emeleten 50 fős étterem lesz, melegkonyhával, a két oldalsó szárnyban 8 szállodai szoba, fürdőszobával. A kupolában irodák kapnak helyet. Természetesen a nemrégiben kibocsátott kedvezményes TONIX-kártya itt is kapható, ráadásul kívánság szerint akár 8 órán belül házhoz is szállítják az árut. Hogy mit jelent az 1760 m^2-es komplexum megépítése, működése Kecel városának, az ott élő lakosságnak, úgy gondoljuk, hogy nem kell külön ecsetelnünk.

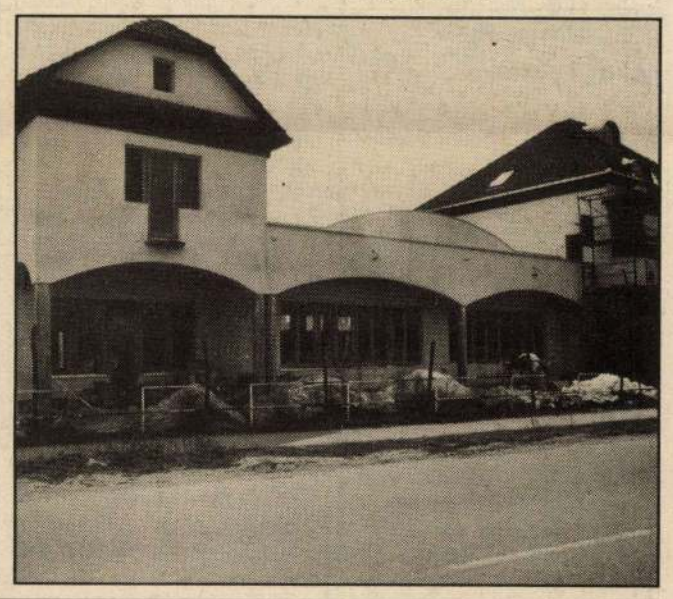

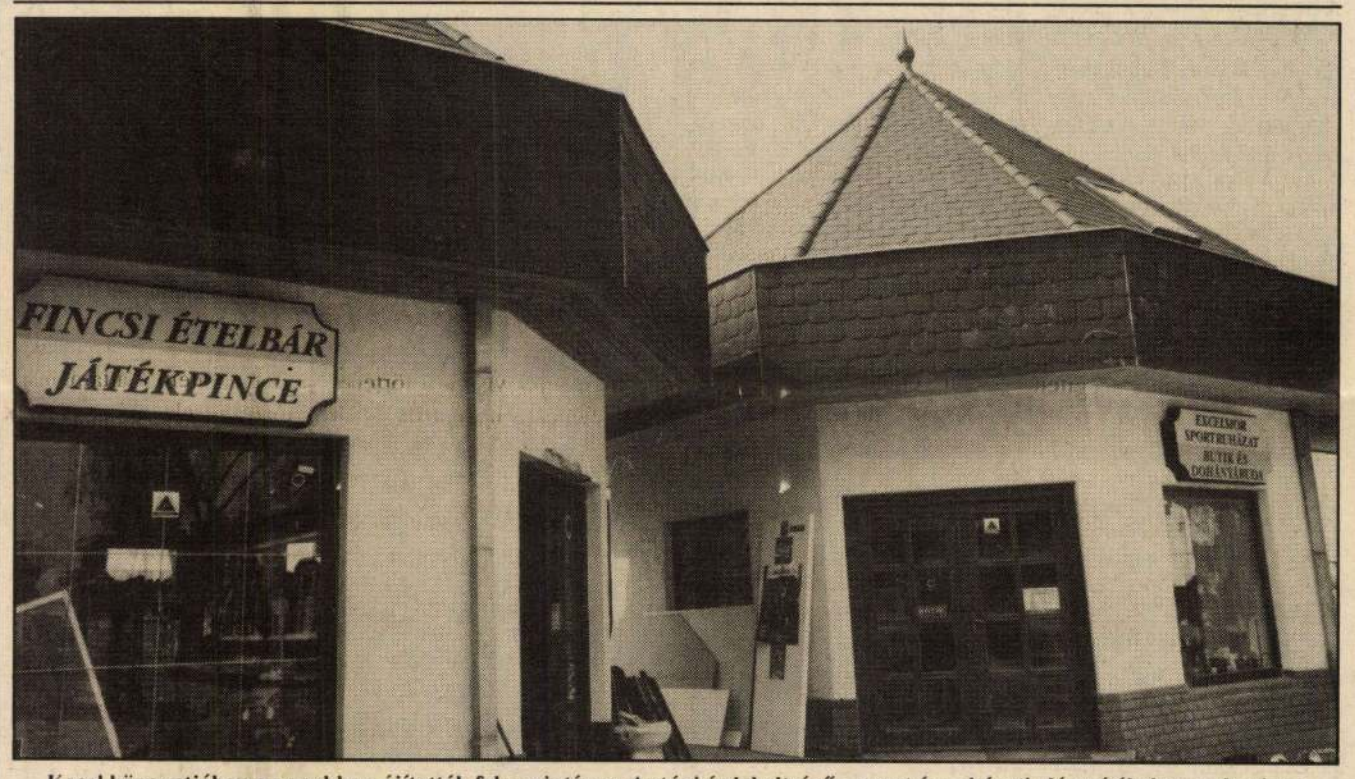

Kecel központjában a napokban újították fel – szintén az Antóni érdekeltségű – sport és ruházati elárusítóhelyet, valamint a Fincsi Ételbárt és a Játékpincét.

A kiskőrösi Tüzép-telep eladócsarnoka

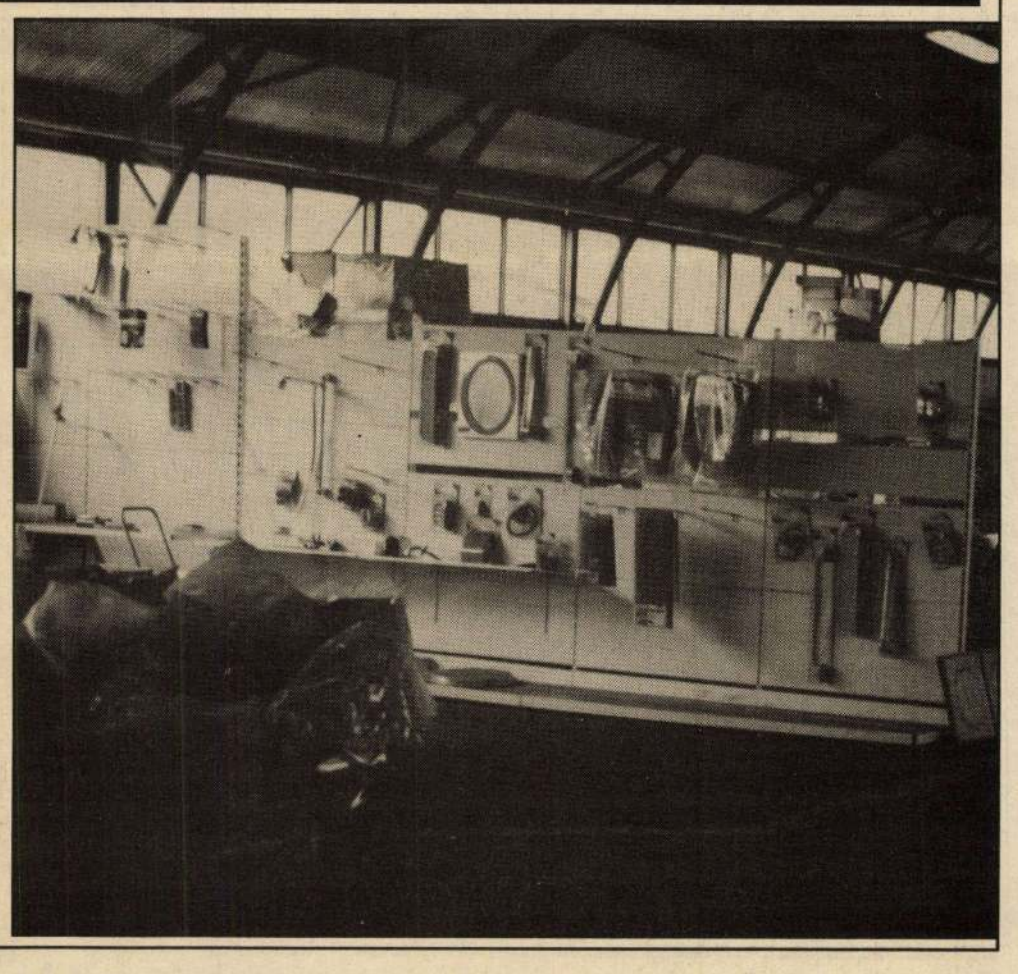

Az 1990 októberében alapított első kereskedőház bevételéből nőtt ki az Antóni birodalom. A képen látható Tüzép-telep a megye legjobban ellátott egysége. Egyebek mellett kapható:

- az alapoktól a tetőig az építőanyagok teljes választéka,
- tüzelőanyag, HTO,
- dohány- és butikáruk,
- kiegészítő cikkek.

Borcs Pál szobrász.

M.D.K.

Clafk Ádám szobra

Felavatták Cxrkxx Clark Ádám szobrát a Városligetben

Magyar Nemzet 1966. okt. 9. 5.1.

Porcsa István M.D.K.

Az előadás diszletei

Gábor István: Móricz bemutató Kecskeméten
Boszorkány

Magyar Nemzet 1966. dec. 15. 4.1.

M.D.K.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinházban az Elektra előadáshoz készitett szinapdképterveit a kritika méltatja.

Demeter Imre: Élektra c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. nov. 4.
X. évf. 44. sz. lo. lap

M.D.K.

Borcsa István

Móricz Zsigmond: "Boszorkány" c. regényéből átirt szindarab előadásához tervezett -a kritika által kiemelt- diszleteket.
Kecskeméti Katona József Szinház előadása.

Illés Jenő: "Boszorkány" c. kritikája.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. dec. 9.
X. évf. 49. sz. 8. lap

M.D.K.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinházban került előadásra Radzinszkij: "1o4 lap a szerelemről" c. drámája, amelyhez szinpadképeket tervezett a müvész.

"Krónika" c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. febr. 11.
X. évf. 6. sz. 2o. lap

. . .

M.D.K.

Borcsa István

Tennessee Willams: "A vágy villamosa" c. darab előadásához tervezett diszleteket a kecskeméti Katona József Szinház részére.

"Krónika" c. rovat.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. márc. 25. X. évf. 12. sz. 23. lap

M.D.K.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinház "Stuart Mária" bemutatójához készitett dizsletterit hosszan méltatja a kritika.

/-i/: Stuart Mária c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. febr. 2o. III. évf. 8. sz. 28-29.l.

M.D.K.

Borcsa István

Scserbacsov: „Dohányon vett kapitány" c. előadásához tervezett diszleteit a kritika kiemeli.
A darabot a kecskeméti Katona József Szinházban ujitották fel.

-er.: Dohányon vett kapitány c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. ápr. 14. V. évf. 15. sz. 13. l.

M.D.K.

Borcsa István

Gyárfás Miklós- "Kényszerleszállás" c. bohózatának a kecskeméti Katona József Szinházban bemutatott előadásához tervezett diszleteket.

"Krónika" c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. nov. 26.
IX. évf. 48. sz. 22. lap

M.D.K.

Borcsa István

Lope de Vega: "A hős falu" c. szinművének a Kecskeméti Katona József Szinházban való bemutatásához tervezett diszleteket.

"Krónika" c. rovatban hiradás
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. okt. 8.
IX. évf.41. sz. 22. lap

M.D.K.

Borcsa István

A Kecskeméti Katona József Szinházban bemutatott Arthur Miller: " A salemi boszorkányok" c. drámájához készitett diszletterveket.

"Aktuális" c. rovat hirdetése
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965 ápr. 3o. IX. évf. 18. sz. 21. lap

M.D.K.

Borcsa István

Raffai Sarolta: Diplomások" c. drámájához tervezett diszleteit kiemeli Demeter Imre: "A második" c. kritikájában.

Szinház c. rovat.
Élet és Irodalom, Bp. 1969. márc. 29.
XIII. évf. 13. sz. 8. lap

Borcsa István

Izléses diszleteit dicséri Barta András:
"A nagy kisérlet" c. darab kecskeméti előadásáról.
Csák Gyula a darab szerzője.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. jan. 17.
XIV. évf. 3. sz. 5. lap

Barcsa István

dicsári a bíráló Vajh Antal: Holnap-vasárnap c. drámájának előadásán. (Kecskeméti Katona József szinház)

Holnap-vasárnap (Szombathelyi Erwin)

Magyar Hírlap, 1969. február 13 4.

Borcsa István

"A főügyész felesége" c. szindarab kecskeméti előadásához tervezett diszleteit kiemeli Csik István kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. május 2.
XIV. évf. 18. sz. 5. lap

Borcsa István

Németh László: "Cseresnyés" c. drámájának elő
adásához tervezett szinpadképeket, melyekről
elismeréssel ir Demeter Imre: "Évadnyitás"
"Kecskeméten és Szegeden" c. beszámolójában.
Kecskeméti Katona József Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1970. okt 17.
XIV. évf. 42. sz. 12-13. lap

M.D.K.

Borcsa István

"Finom izléssel berendezett szinpadát" -dicsé
ri Demeter Imre kritikájában, melyet a kecs-
keméti szinház "Orfeusz és Euridike" c. elő-
adásáról ir, "A szinpad költészete" címmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. május 1.
XIII. évf. 18. sz. 9. lap

M.D.K.

Borcsa István

Jerzy Broszkievicz lengyel iró: "Botrány Hellbergben" c. bünügyi drámájához tervezett diszleteket.
A kecskeméti Katona József Szinház előadása.

"Aktuális" c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. febr. 19. IX. évf. 8. sz. 2o. lap

Berecsa István M.D.K.

Az előadás díszlete

Gábor István: 104 lap a szerelemről
Radzinszkij drámája Kecskeméten

Magyar Nemzet 1966 március 2. 4.1.

Borcsa István, díszlettervező

A Kecskeméti Katona József Színházban bemutatott Szimonov mű díszleteit tervezte.

I. J.: A negyedik 9.(.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1961. dec. 20.

Borcsa István, dinlettervező MDK

„Jó térbeontání nincsad"-ot tervezett a Fagyejev-mű kecskeméti előadásához.

T.T.L.: Tizenkilencen 7.

Népszabadság, Bp., 1967. nov. 14.

Borcsa István

Kürti László: "Időtlen korszerüség" cimmel ir a kecskeméti Katona József Szinházban bemutatott -Kaukázusi krétakör c.- előadásról, s kiemeli a müvész által tervezett diszleteket, melyek "külön méltatást érdemelnek".

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969..dec. 6.
XIII. évf. 49. sz. 7. lap

Borcsa István

Született Brassóban 1932. március 20-án díszlettervező. 1956-ban az Iparművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Egy évadot a szegedi Tömörkény Színpadnál töltött.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

69.

• Borcsa István

1957 óta a kecskeméti Katona József Szinház díszlettervezője. Jelentősebb díszlettervei: Lope de Vega: A hős falu, Frisch: És a holtak újra énekelnek előadásaihoz készültek.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon. Budapest, 1969

691.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinház bemutatta Galgóczy Erzsébet drámáját, melynek cime: "A főügyész felesége".
Galsai Pongrác: "Egy vigjátéki hős tragédiája" c. kritikájában kiemeli a müvész által tervezett szinpadképeket.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. május. 2.
XIV. évf. 18. sz. 12. lap

Borcsa István, díszlettervező

MDK

A kecskeméti színházban előadott tragédiához a díszleteket tervezte.

Pándi Pál: A főügyész felesége 7

Népszabadság, Bp. 1970 ápr. 28.

M.D.K.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinházban bemutatott Arthur Miller: "Pillantás a hidról" c. drámájához tervezett diszleteket.

„Vasárnaptól - vasárnapig"c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 3.
XI. évf. 9. sz. 23. lap

M.D.K.

Borcsa István

Shakespeare: "Vihar"-jához tervezett szinpadké
peit kiemeli Demeter Imre azonos c. kritikájá
ban.
Kecskeméti Katona József Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. ápr. 21.
XI. évf. 16. sz. 4., 6. lap

M.D.K.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinházban bemutatott "Pillantás a hidról" c. Arthur Miller-dráma előadás diszleteit tervezte.
/G.P./: "Premier Kecskeméten" c. kritikájában kiemeli a müvész által tervezett szinpadképeket.

"Vasárnaptól-Vasárnapig c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 24.
XI. évf. 12. sz. 2o. lap

MDK

Borcsa István, díszlettervező

Móres, a nabadító előadásához

a díszleteket tervezte.

Taxner-Tóth Ernő: Pap Károly drámája Kecskeméten 7

Népszabadság, Bp. 1968. jan. 31.

MDK

Boresa István, díszlettervező

Raffai Sarolta drámájához (kecskeméti színház) a díszleteket tervezte.

Nyerges András: Diplomások 7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 15.

M.D.K.

Borcsa István

Kürti László/
"Euridike" c. kritikájában/kiemeli a művész diszletterveit, melyeket az Anouilh-mü kecskéméti előadásához készitett.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. május 1o.
13. évf. 19. sz. 7. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Borcsa István

Végh Antal szinpadi müvéhez tervezett szinpadképeket, s a müvész nevét Tóth János említi "Kecskemét: Holnap - Vasárnap" cimmel közölt kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 8.
13. évf. 10. sz. 5-6. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Borcsa István

Fagyejev regényének nyomán "Tizenkilencen" cimmel irt "szinpadi krónika" kecskeméti előadásához tervezett diszleteket.

B.A.: "Tizenkilencen" c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. dec. 8.
XI. évf. 49. sz. 7. lap

MDK

Borcsa István

Kiállitási hir

Esti Hirlap 1967 dec.23.

MDK

Borsos István, díszlettervező

Kiállít.

— : Díszlet- és jelmeztervkiállítás a Madách Színházban 7

Népszabadság, Bp. 1967. dec. 29.

MDK

Borcsa István „dínlettervező"

A Kecskeméti előadáshoz
(Végh Antal drámája) a
dínletehet tervezte.

Berkes Erzsébet: Holnap — vasárnap 7

Népszabadság, Bp. 1969. febr. 25.

MDK

Borcsa István, díszlettervező

Raffai Sarolta Kecskeméten bemutatott drámájához a díszleteket tervezte.

Koltai Tamás: Egynál magam 8

Népszabadság, Bp. 1967. dec. 21.

M.D.K.

Borcsa István

Pap Károly drámájának kecskeméti előadásához tervezett diszleteket, melyekről Csik István ir "Mózes a szabaditó" c. kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. ~~febr~~ jan.27.
4. sz. lo. lap

M.D.K

BORCSA István díszlettervező

az előadás díszlete.

Tay Lánló: Edes fiaim
Miller drámája Kecskeméten

Magyar Nemzet 1962. május 9. 4. e.

Bosnia István

Pap Károly: Háres a szabadító
(i dara-bjának dinleteit kiszte
a kecskeméti minkárban (elmi)

Nagymaros 1968 feb. 9. 2 old.

M.D.K.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinházban müsorra tüzött -Németh Amadé-Perényi Kálmán-„Simonyi óbester" nagyoperettjéhez készitett diszletterveket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1962. január 5. VI. évf. 1. sz. 39. lap.

M.D..K.

Borcsa István

Az előadás díszletei

Gábor István: 104 lap a szerelemről
Radzinszkij drámája Kecskeméten

Magyar Nemzet 1966. márc. 2. 4.1.

. . . .

M.D.K.

Borcsa István

Max Frisch svájci iró: ...És a holtak ujra énekelnek, cimü szinmüvének kecskeméti előadásához tervezett "...modern és a stilushoz illő, egyszerü.." szinpadképeket, - irja a kritika.

/demeter/: ...És a holtak ujra énekelnek c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. dec. 11. III. évf. 50. sz. 18-19.

M.D.K.

Borcsa István

Planquette: "A Cornevillei harangok" c. operettjének előadásához tervezett diszleteit a kritika megdicséri.

Vécsey György: A Cornevillei harangok c. kritikája Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. febr. 23. VI. évf. 8. sz. 14. lap.

M.D.K.

Borcsa István

A kecskeméti Katona József Szinházban bemutatott -Tamási Áron: Boldog nyárfalevél" c.- előadás díszleteit tervezte.
A kritika dicséri a szinpadképeket.

Vécsey György: Boldog nyárfalevél c. kritikája Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. jan február 1. VII. évf. 5. sz. 11. lap.

Borcsa István

H. Márjás Magda „Örökösök" c. színmű-
ve kecskeméti Katona József Szín-
házi előadásához a díszletet tervezi.

Népszava, 1964. január 22. 92. évf. 17. szám

BORCSA István diszlettér (1932. mai. 20-)

SzL 1994 108.

K6 No. 12327 sz készpénzfizetési

ámla melléklete:

Intézet Könyvtára / 1014

árolt könyvről:

db.	ár:
1	3.600.- Ft.
	432.- Ft.
1	4.032.- Ft.

BORCSA István díszlettervező (1932. máj. 20.-)

SzL. 1994. 108.

5

Borcsitzky Miklós

Képzőművészeti

[illegible] főiskola

1918 – 22.

Budapesten

1899. III 23.

rajztanárjel

Bottka Miklós

Benkhardt Á.

rajztanári oklev.

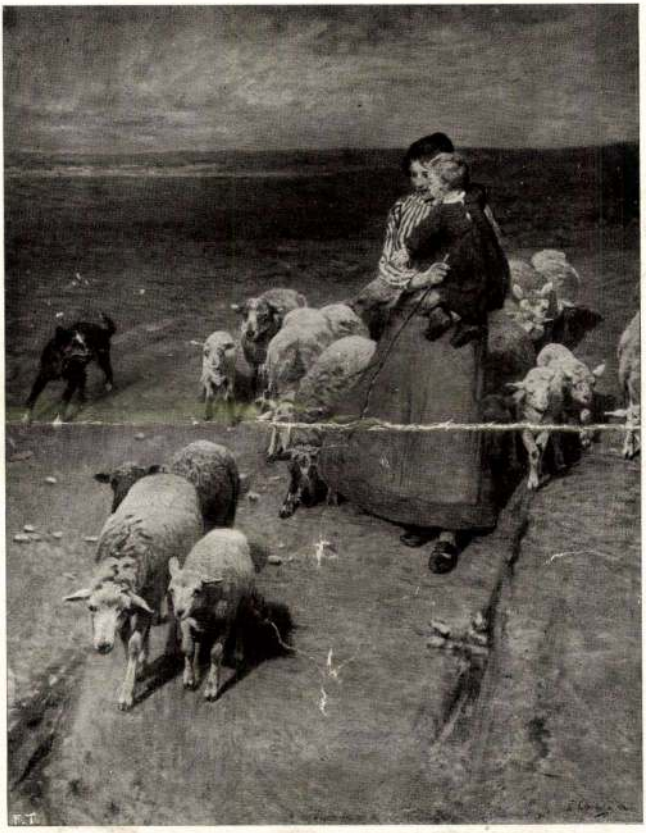

Luigi Chialiva. — *Ritorno all'ovile.*

megirva

Borcsiczky Miklós

Keprőmův-tőrik
ify mági körének
Miall
1922 apr.

Karikatura.
Vasutmentén
Illustráció
„Átadom a Nol-
gálatot"

пилой А столяр

Ремонте школы

приказ приняли участие

день

Borcsikay Miklós

Képzőm. Főisk. ifj. kiáll.
1921 marc.

1) Pusztai cseledház
2) Női fej
3) A kis rohamista
4) Őrségen
5) 1919.

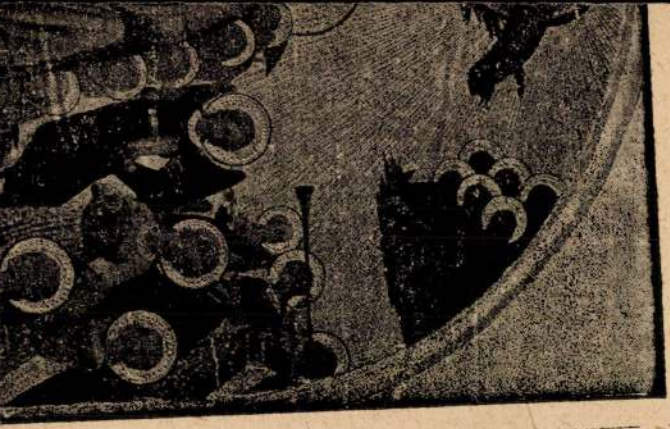

Gorsiczky Miklós

1917/18 – 1920/21, 1921/22 II.

Tetlépzőmfőiskére

1932-33 Fo. 2

geológiai, históriai, szociális, nemzeti és helyi jellegeket éppoly módon viselik magukon, mint az építőművészet alkotásai. Mégis két főirányát különböztetjük meg a K.-nek, mely[illegible]ét

Borcsiszky Zoltán

Cineák, akv.

Új Szalon tav. kiáll. 1934. máj.

Borcsiczky Zoltán MDK

Cineák, aqu.

Uj Szalon 1934. máj.
Tavaszi kiállitás

Borcsicky Zonltánné

lo Tavaszi virágok, akvarell

Uj Szalon, Őszi Kiállitása, 1934. szeptember
Budapest, katalogusa

MD K

Borcsiczky Zoltánné, festö

Kankalin. Akvarell.

Az Uj Szalon Szent István-i kiállítása. 1934. aug.
Katal.

MDK

Borcsiszky Z.-né

Buda, akv.

Grafikai kiáll. Műterem, 1937. aug. 4 l.

MDK

~~[illegible] Grünwald, sz. 1667.~~

~~Tanyai udvar~~

87

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921. máj.

~~26 I.~~

Borcsiczky Zoltánné

Mezők bája, vizf.

Magy. Képzőművésznők Egyesülete jub. kiáll.
N. Szal. 1938. jun. 5 l.

Borcsiczky Zoltánné
festő
Képzőművészek Egyes.

KMTÁRS művesoptok
1931 feb–márc kiáll.
XIII. 2

V

Borcsiczky Zoltánné

festő Rottenbiller u. 62

Mücsarnok

1930. tavaszi kiáll. 9.

Ó Kovács, tőrő 8 VIII. 190.

Nagyságos Asszonyom!

Van szerencsém tisztelettel nb. tu
házban (Átlós-út sarok)

fehérnem

nyitottam.

Elvállalok mindennemű fehérnemű

inget, gallért, füg

Borcsiszky Zoltánné
festő

Műcs. kiáll. 1918 tól
Pipics 110. l.

906. Német festő.
A XVI. századból.

Egy király ~~halála~~.

A mennyezetes ágyon, fejjel jobbra, fekszik a koronás király és kezeit úgy tartja, mintha beszélne. Körülötte főpapok, katonák, szerzetesek és főurak gyültek össze, a kik közül a püspökök egyike: az, a ki elől áll, válaszol, mi közben jobb ~~mutató~~ ujjával bal hüvelykére mutat. A fekete-csikos terítővel letakart asztalon tálczát, poharat, csészét, ~~kupát~~ serleget, irókészüléket, könyvet és irást látunk. Az ágy felé szolga közeledik kezében kupával. Balról kutya rágja a csontot. ~~Balról~~ Jobbról két kancsót hütöttek be a dézsában. A háttér hegyes vidék erdővel és tóval, a melyen

Borsiczky Zoltánné

Árverési Csarnok aukciokat

38 sz. 1927 máj.

39 – 41. nem szerepel

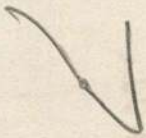

944 G. V. S. monogrammista

Dosso Dossi festő képmása.

Rm. A. P. rajzán után.

K. 1. 102 m, 68 sz.

Borcsiczky Zoltánné

Mühsamsk Rottenbiller u. 62

~~1928. Tav. Erall. 624~~ ✓

~~1929. Tav. Erall. 490~~ ✓

Klimó püspök VIII. 161.

Borcsiczky Zoltánné

festő Műcsarnok
Képzőművésznők Egyes. tagja
1931. ~~őszi tárl.~~ XII. 275 ✓
1932. ~~febr-márc. kiáll.~~ 293
✓

Borsiczky Zoltánné.

1916 Téli kiáll.

Parasztudvar, vizf.

1917 Magy.Kpzőmüv.nők IX.kiáll.

~~Valxxxxixxxxx

1936. okt-nov.
(Lengel kpra kökkel kőjösen)
(N.Sz.)
Rózsák vizf
IV.

Borsiczky Zoltánné

1933. Tavaszi tárlat

Tavasz, vizf.

1938. Magyar Képzőmüvésznők kiáll.

Nemzeti Szalon

jun

Mezők ~~vizf.~~ bája III vizf

1943 jun. (N.Sz.)

Margaréták
Orgonák IV.

~~vizf~~

Borcsiczky Zoltánné

39 Rózsák aquarell 150.—

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1932 jan

ın iskola.

ázadból.

obbját áldásra emelte és bal
ütt elválasztott hosszú haja
kálla gyér. Bő ujjú köntösét
öt cherubfej lebeg. Közülök
nál tünik szemünkbe.

7 cm. — Lelt. sz. 1198. — Véte-
itől 100 lirán, vagyis 90 K-án.
31-én (246–895). — Az elszá-
5 és az 1895 november 28-iki
— Az elszámolást jóváhagyta az
5–900) és az 1901 augusztus
901).
r. 11. l. — Verzeichniss Nº 241.

24

Borcsiczky Zoltánné

1919. jan. MKE kiáll. N. kalon

Balatonkenese, vizf. 600.—

Piros rózsák, vizf. 1000.—

V

Zsüstérem, romai V. 256.

Vagzer

Boresiczky Zoltánné

kiáll. Nemzeti szalonban

1920 jan. feb.

Pipacsok, vízf. 800.—

Chrimson rózsák, vízf. 800.—

állandó kiállító itt.

1921. okt. MKE

kiáll. Nemzeti szalonban

Hóvirágok, vízf. 1200.—

Lelez, Kömlődi VI. 83

Borcsiczky Zoltánné

1924. máj. MKE

kiáll. Nemzeti Szalonban

Orgonák, virf
Rózsák, virf.

V

~~Árpádkori fülbevaló VIII. 190.~~

Borcsicky Zoltánné

Uj Szalon

1934. sept. kiáll.

Tavaszi virágok

virf.

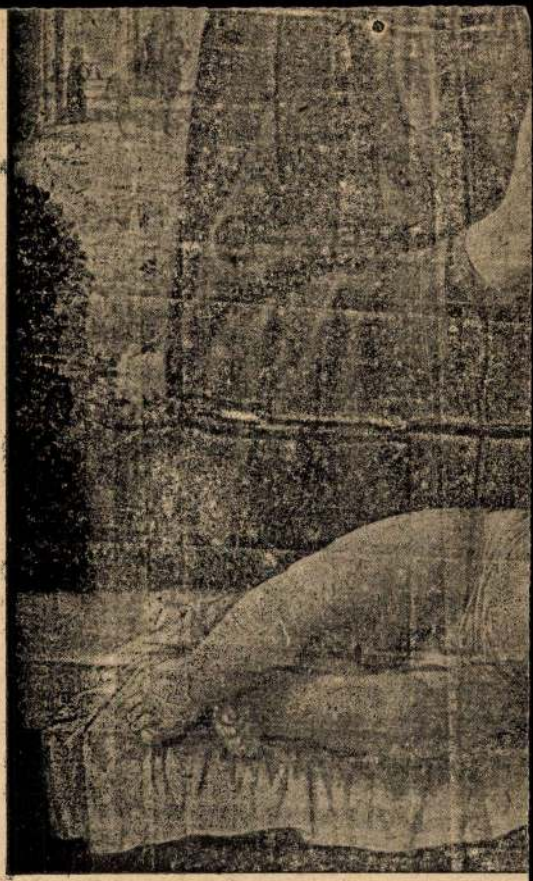

93. kép. *Michele da Veron*

Borsiczky Zoltánné

festo

M. Képzőművésznők

Egyesülete (N. Szalon)

1943 jun.

Margaréták, vzf.

Orgonák, ~~[illegible]~~ of.

Javitás

лежит

северная

Orgonák

1924 képmnök ✓

1931 knök (mincs) ✓

1933 knök ✓

1943 NSz ✓

Rózsák

1924 kpnök ✓

1929 knök (mincs) ✓

1932 NSz ✓

1936 knök ✓

Dálják

1931 N.Sz. ✓

1932 N.Sz ✓

Mezők Gáje

1930 knök (mincs ✓

1932 ~~[illegible]~~ ✓

1938 knök ✓

1950. VI. 1. Javítás.

Скóро начинутся занятия в шкóле.

к

чтобы

шкóлцы собирались

слесарь

Мольнар.

Borcsiczky Zoltánné

Anhl

1928 Tav. Alkonyat, virf

1929 Tav Rózsák II./virf
Néprmnök

1930 Tav Mezők bája I./virf
Néprmnök

1931 febr-marc Orgonák II./virf
Néprmnök

1931 Ötri Flox, virf

1932 febr-marc Mezők bája II. virf

den Gral in der Luft, bis Titurel, ein Königssohn den Auftrag (nicht) erhielt, daß er zur Bewachung des Grales eine Burg bauen (lassen) und einen Ritterorden gründen solle.

T: 6 H: — K: 6

Borsiczky Zoltánné

Uj Szalon

1934 máj. Tabán kiáll
Kőműves lépcső, virf

1934 máj-jun
Cimeák, virf

1934 aug. szt István kiáll
Kankalin, virf

1934 szept
Tavaszi virágok, virf

1949. X. 20. 1.

Диктант.

Когда́ Ли́за и Пётр шли ле́сом, часово́й закрича́л на них и спроси́л их: „Куда́ идёте́"? Они́ отве́тили: „Мы идём пионе́рский ла́герь". Часово́й спроси́л их и они́ прошли́. Ли́за и Пётр шли вперёд. Так и де́ревья стоя́ли часово́й. Ли́за и Пётр сказа́ли:

Áro Csaru

Borcsiczkyné

1927 máj
38. s.

Virágcsendélet, virf

1933.
68. s.

~~Dáliák, of~~
Tőzi virágok
Lila árnyalatok
virf

1949. XII. 19. 3.

Fordítás.

Сегóдня пóсле обéда Пётр и Лúза выходúли, на пионéрский лáгерь. Будапéштский пионéров лáгеря, под горóйу, был лéсом. Когдá Они пришúй к воротáм лáгеря, пионéрский часовóй спрóсить они: „Куда идóти?" Мы идóм "к начáльнику

Borcsiczky Zoltánné

festő

Margareták c. képe

repr. -

Művészet. 1943. 69. l.

Mágy. Képzőművésznők

Egyesülete kiállítá-

sáról -

Borcsiszky Za

Szefelslex 128. l

Elektr. arck.

u. o. 490. l.

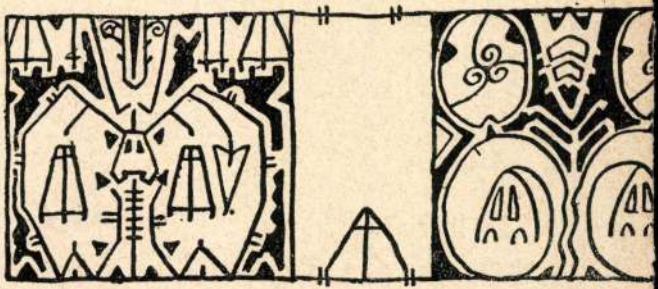

BORCSICZKY ZOLTÁNNÉ

Alkonyat. Vizf.

KMT 1928.tav.kiáll.kat. 31.oldal

MDK

Boresiczky Zoltánné, festö

Dáliák. Aquarell.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat.1931.junius. Kat.

MDK

Borcsiczky Zoltánné, festö

Öszi rózsák. Aquarell.

Nemzeti Szalon.-Téli Tárlat.1938.dec. Kat.

Borcsiczky Zoltánné, festö

Kömüves lépcsö. Vizf.

Uj Szalon.-Tabán Kiállitása. 1934.máj.-1934.ápt.
Kat.

Borcsiczky Zoltánné MDK

Orgonák, vizf.

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

Borcsiczky Zoltánné

Reissmann Gizella festőművésszel egyült műterem rizikálása nyilt (Horthy M. út -86).

N. Ü. 929. XII. 8.

M. 929. XII. 4.

MDK

Borcsiczky Zoltánné

Mezők bája, vf.

Magyar Képzőm.nők Egyesülete jub. kiáll. katalógusa. 1938 jun.3-18.

MDK

Borcsiczky Zoltánné

Orgonák, akv.

M. Képzőm.nők 24. kiáll. N.Szsl. 1933.

2 l.

MDK

Borcsiczky Zoltánné

Rózsák, vf.

Lengyel és Magyar Képzőm. nők Egyes.kiáll. katalógusa
1936 okt. 4.l.

MDK

Borcsiczky Zoltánné

Mezők bája, vf.

M. Képzőműv. Főisk. Gyj. jub. kiáll. 1958. jun.

9.l.

MDK

Borcsiczky Zoltánné

Almák, vf.

M.Képzőművésznők E. 9. kiáll. N.Szal. 1917. ápr. 7. l.

MDK

Borcsiczky Zoltánné festőművésznő.

A Nemzeti Szalon Tavaszi Tárlata.

Képzőművészet,1929.21.sz.144.l.

Borcsiczky Zoltánné

MDK

Mezők bája, olf.

Micsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Borcsiszky Zoltánné
a kiállítók között van Klammer M. mű-
termi kiállításán.

Műteremkiállítás.
M. 932. V. 12.

Borcsiczky Zoltánné MDK

Flox, vizfl

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

Borcsiczky Zoltánné MDK

Alkonyat, vizf.

Miccsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Borcsiszky Zoltánné

Rózsák, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

MDK

Borcsiczky Zoltánné festő

Műveivel résztvett a Nemzeti Szalon tav. tárlatán.

Cikk: A Nemzeti Szalon tav.tárlata.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 144.l.

MDK

Borcsiczky Zoltánné

Flox, vf.

Képzőm.Társ. 1931. őszi kiáll. kat. 38.l.

MDK

Borcsiczky Zoltanné

Kedvenceim vizf.

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920.Majus. 5.l.

MDK

Borcsiczky Zoltánné

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlata.
Képzőművészet 1929. 144.l.

Borusitzky Zoltánné

Szerepelt a vásárhelyi művészek

Kiállításán /1945/

Ambrus Tibor: A vásárhelyi
művészet múltja

Korunk 1968 II. 311 old.

MDK

Borosnyay Szeréna, festöm.

293. Városmajor. Vizf. Mgt.

Müesarnok. - XII. terem ?.
Kat. 39.1. Évsz. ?

Borda Erzsébet, nővé

A népművészet ifjú mestere.

— : Népművelők, könyvtárosok, népművé-
szek kitüntetése 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. aug. 18.

Borda Erzsébet, szövő

A népművészet ifjú mestere.

— : Népművelőket és népművészeket tüntettek ki 8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 19.

1021

Borda Erzsébet népművész

Borda Erzsébet, „A népművészet ifjú mestere" és maga tervezte szép szőttesei
FOTÓ: FARKAS TAMÁS

FIATAL NÉPMŰVÉSZEK

A KIS MŰHELYBEN három szövőszék. Az egyiken ezt olvashatjuk: *„Toht Judi 1820"* — szép, régies betűk, színeik kicsit kopottak, a Tóth névnél a két utolsó betű felcserélődött. Ma ettől még kedvesebb ez a százötven éves szövőszék, amely bizony nem múzeumi tárgy, hanem rendes munkaeszköze a *Sárközi Háziipari Szövetkezetnek.*

Sárköz: *„Maroknyi az egész terület, százhatvan négyzetkilométer, pontosan felismerhető határokkal, a környéktől elütő geológiai jegyekkel, eltérő néprajzi háttérrel és elkülönülő történelmi múlttal. A szűken vett néprajzi Sárköz négy községe: Ócsény, Decs, Sárpilis, Alsónyék"* — így írja le a vidéket Kúnszabó Ferenc Sárköz című szociológiai tanulmányában.

Szekszárdot elhagyva jó félóra járás — helyesebben autózás — után érjük el a falut, ahol éppen húsz esztendeje alakult meg a szövetkezet, amely az addig otthon, jószerint a család szükségleteire dolgozó asszonyokat tömörítette, s mára neves exportáló vállalattá fejlődött.

Halljuk ismét a szociológust: *„A kisparaszti réteg volt a legnépesebb. Vagy őslakosok voltak, vagy csak néhány emberöltőnyi bevándoroltak, de nem földesedtek meg, mert sokkal jobban érdekelte őket a víz, a madarászat, a halászat, a gyékénnyel-náddal pepecselés, a farigcsálás vagy szövögetés... Asszonyaik a mezei és a ház körüli munka mellett fontak-szőttek-hímeztek... Ők folytatták a népművészetet, ők mentették át a mába..."*

E kisparaszti réteg késői leszármazottai lennének hát a mai szövőasszonyok. Csakhogy tevékenységükről ma már így kell szólnunk: a napi nyolc órai szövés mellett elvégzik a ház körüli teendőket is, a mezei munka csaknem valamennyiüknél háttérbe szorult. Falun élő, népművészeti tevékenységet folytató ipari munkások ők. Vannak-e közöttük fiatalok?

A SZÖVETKEZET hétszáz tagot számlál. A KISZ-szervezetben 33 fiatalt tartanak számon. Az idősebbek között sok a kitüntetett, országosan ismert mester, a fiatalok közül elsőként *Borda Erzsébet* nyerte el „A népművészet ifjú mestere" címet. Magas, barna hajú leány. Szilvakék munkaköpenyt visel, mint a többiek. Négy esztendeje dolgozik a szövetkezetben, az utóbbi két évben a bemintázó részlegben. Ez a kisműhely. A nagyműhelyben minta után szőnek az asszonyok, valójában ott folyik a termelés, a kisműhely pedig az új minták, formák szülőhelye.

— A Sárközben sem születik úgy a leánygyerek, hogy szőni tud... Én sem tudtam. Édesanyámék lakásán nem is volt szőttes hímzés. Én mindent itt tanultam meg a szövetkezetben, Katica nénitől.

Fehér Istvánné, Katica néni a szövetkezet vezetője. Ő figyelt fel a gyorsan tanuló, új mintát szívesen szövő leányra, akit kiválasztott maga mellé. Nem csalódott benne. A szekrényből egyre-másra kerülnek elő Erzsike magatervezte kendői, abroszai, futói. Van köztük modern színösszeállítású is; sárga-feketepiros és természetesen hagyományos sárközi is: fekete-fehér-piros. A pályázatra —, amelynek eredménye a kitüntető cím elnyerése volt —, öt mintadarabot és egy dolgozatot kellett küldeni.

— Ez a ritka hímes volt az egyik darabom, a vasmacskamintás a másik. A ritka hímes azt jelenti, hogy csak a szélére szövök mintát, a közepe, akár az abroszoké, szabad marad.

— Én órabérben dolgozom, a nagyterembeliek teljesítménybéresek. Ez azt is jelenti, van időm kísérletezni, mintadarabot szőni és ha kész, eldönteni, kísérlet maradjon-e, vagy szőjünk a nyomán tovább. A hagyományos minták alapján készítjük az új drabokat is. Ilyenek például a K-s, a galambos, a tüskerózsás, az ősi színösszeállítás mellett ma már nagyon gyakori a kék-fehér-fekete is. Nagy reményem, hogy találok egyszer, valami rejtekhelyen lapuló hímzésen egy ősi mintát, ahogy Katica néni egy régi kis szőttes darabkán észrevette a galambos mintát.

Nyáron Zomboriban volt Erzsike KISZ-táborban. A többi fiatal népművésztől sok történetet hallott, mennyi utánajárással bukkannak a nyomára egy-egy mintának, formának. Ott határozta el: ő is keresni kezdi a régi hímzéseket, szőtteseket. — Ma már találni a lakásunkban szőttest: zöld száda díszíti az ablakunkat, futó a falat, szép terítő az asztalokat. Nagy vágyam egy saját szövőszék. Vasárnaponként vagy a szabadságom idején szőnék — csak magamnak, a saját elképzelésem szerint.

Koczogh András szobrai, faragásai, mesterének, az erdélyi Szervátiusz Jenőnek hatását mutatják

Megújul népművészetünk?

NEMCSAK MEGŰJUL, átalakul maga a fogalom is. Ma már nem kell feltétlenül vidéki lakosnak lenni ahhoz, hogy valakire rámondhassuk: népművész. *Koczogh András* egy budapesti panelház két keskeny szobájában lakik családjával és néhány nagyméretű faragványával. A betonház két szemben levő pincéjét bérli: műteremnek, raktárnak.

— Kétszáz éve pásztorfaragónak neveztek volna. Műtermem lett volna a szabad mező, raktárra nem lett volna szükségem, hiszen közvetlen környezetem használatára faragtam volna.

KOCZOGH ANDRÁST ma faszobrásznak tartjuk. Népi ihletettségű figurákat farag, melyek nem közvetlen szükségleteket elégítenek ki, hiszen szobadíszek, falidíszek.

— Dolgozom az *Iparművészeti Vállalat* számára, de miután minden egyes darabot magam készítek kézi munkával, nem vagyok iparművész. Tanult mesterségem: földrajz-biológia szakos tanár. Nem végeztem képzőművészeti főiskolát, tehát nem lehetek a Művészeti Alap tagja. Aki ismerős a szakma színfalai mögött, tudja: ez eléggé megnehezíti létezésemet. De hát én választottam, faragni szeretek. Szobraim is elárulják, magam is vallom, az erdélvi Szervátiusz Jenő tanítványa, követője vagyok. Ő tanított a szakmára, a mesterség fogásaira is. A gyermekkoromat nagyrészt egy Nagykörös melletti tanyán töltöttem. Nagyapám rengeteget mesélt nekem. Ezek a mesehősök velem maradtak: a furulyás fiú, aki Ábel is lehet, a jó tündér, aki talán Tündér Ilona, s az öreg paraszt arca lehet nagyapámé is. A Család is parasztcsaládot ábrázol: kontyos asszonyfej, bajuszos férfi mellett kucsmás kisfiú.

— Ez nem kell az Iparművészeti Vállalatnak, mert színes. A népi faragások színesek. Sőt: az ókori szobrok is azok voltak, nem? A barna színű fali dombormüvek, az úgynevezett maszkok az elfogadottak. Azokból sokat csinálok.

— Persze terveim, régóta dédelgetett vágyaim is vannak: egy Hemingway-portré, egy ülő Dózsa, Lőrinc barát. De ehhez jobb hely kellene.

Koczogh András is elnyerte „A népművészet ifjú mestere" címet ezen a nyáron.

— Ez az első hivatalos kitüntetésem. Az elismerés mellett nekem külön öröm, hogy végre tartozom valahová. Tudja, olyan határ-ember vagyok.

GYŐRY ZSUZSA

Major Ottó

Szellemidézés

Gábor Miklós (az író) és Bálint András (Holczer, a személyi titkár) a Szellemidézés-ben

A *Madách Színház Kamaraszínháza*, tizenöt esztendővel a Katona József Színház-i ősbemutató után, felújította a *Szellemidézés-t. Karinthy Ferenc* olvasói — és nemcsak azok, kik a másfél évtized előtti előadást láthatták — jól ismerik e dráma szereplőit. Találkozhattak velük regényben, novellában, önéletrajzi írásokban. Az író nyilatkozata „legforróbban személyes ügynek" mondja a Szellemidézést, arra kérve a nézőt, hogy ne keressen hőseiben élő, vagy egykor élt személyekhez való hasonlóságot. Semmiképpen se kerülhető el azonban, hogy a színpadon életre kelő alakokat gondolatban össze ne hasonlítsuk novellabeli elődeikkel, vagy éppen egy-egy önéletrajzi elbeszélés szereplőivel, mint például a remekbeformált „Baracklekvár"-éval, amelyet egyébként a szerző — a szereplők nevének megváltoztatásával — teljes egészében átvett, második felvonásként, a színpadi műbe.

Kosztolányi írta valaha — írhatta volna más is a világirodalomban: *„Mindegyik alakomnak meg tudnám adni pontos lakáscímét. Gyakran több lakáscímet is, mert némelyik kettőből-háromból van összeróva. A rossz orvost mint gyermek vidéken láttam, Néró császárral egy budapesti kávéházban feketéztem. Pacsirta annyira közel van a szívemhez, hogy a regény megjelentetése előtt sürgönyöket váltottam hozzátartozóival, s noha ők határozottan lebeszéltek a közzétételről, mégse fogadtam meg tanácsukat; az Aranysárkány minden szereplője szintén él vagy élt. Édes Anna cselédkönyvét íróasztalom fiókjában őrzöm . . ."* — Így ír Kosztolányi, hozzáfűzve még: *„Természetesen jó volna igaznak lenni s amellett tapintatosnak, sebkímélően nemesnek és polgári értelemben ízlésesnek is, csakhogy ez nem lehetséges. Vagy, vagy . . . Az író legyen kegyetlen."*

Jó ügy érdekében! És jól! Mert hiába kegyetlen az író önmagához és másokhoz, ha rosszat, ha érdektelent ír. A *Szellemidézés* azonban jó dráma. Témája csehovi sugallatú. Hőse, az író Donáti Sándor, akit lehúz életének kisszerű nyomorúsága: a mindennapos hajsza a megélhetésért, élősködő környezete és övéinek önkéntelen komiszkodása. A sors szabadulást kínál — erről szól a dráma —, egy elragadó fiatal lány szerelmét, és csodálójának, a személyi titkárául szegődő ifjú embernek önzetlen ragaszkodását. De az író nemcsak a visszahúzó körülményeknek, hanem saját karakterének is foglya. Képtelen a kitörésre.

A Szellemidézés jó dráma. Mondanivalójának realizmusa, igazsága és emberséges humora, feledteti túlságosan is kimódolt szerkezetét, tragikuma igaz, jellemei életteljesek, korfestése — a fasizmusba forduló Horthy-uralomé — hiteles. Karinthy Ferenc hasonló témájú elbeszélései hozzám mégis közelebb állnak, és drámái közül is jobban szeretem a két esztendeje bemutatott Gellérthegyi álmok-at. Nem az írói kegyetlenséget sokallom, nem az önmagán is végrehajtott élve boncolást — ezt éppen hogy erénynek érzem. A valóság költészetét hiányolom, azt a személyes lírát, ami, például Csehovnál, a legsivárabb valóságot is áthatja. Ez a poézis Karinthy Ferenc novelláiban és egyéb drámáiban jelen van. Úgy érzem, a Szellemidézés színpadi változatában a kisszerű viszonyok és az élősdi környezet ábrázolása inkább sikerült, mint Donáti Sándor emberi és írói formátumának érzékeltetése. A Szellemidézés nem tragédia, hanem tragikomédia.

Az előadás a *Madách Színház* legjobb bemutatói közé sorolható. *Lengyel György* rendezése fogékonyan követi az írói mondanivalót; ami színpadi költészet e nemesen naturalista drámai matériában lehetőségként lappang, azt kiaknázza. Az együttes munka kifogástalan. Nem a rendezésen, nem is az igen tehetséges *Timár Bélán* és a főiskolás *Maróti Bélán* múlik, hogy epizódalakításuk kevésbé életteli, mint az együttes egésze. Láthatunk viszont három kiváló színészi alakítást: *Gábor Miklósét*, *Dégi Istvánét* és *Bálint Andrásét*. *Gábor Miklós* az író Donáti Sándort formálja meg, a humor és az önirónia belső forrásaiból táplálva tragikus alakját. *Dégi István* a skizoid költő-fiú megteremtésével bizonyságot ad kivételes karakteralkotó tehetségéről. *Bálint Andrást* színpadon soha még ilyen igaznak és megindítónak nem láttam, mint most a „lebukott titán", a rajongó Holczer szerepében. A női hármas: *Psota Irén*, *Piros Ildikó* és *Káldi Nóra* — a bemutatón — egy árnyalattal visszafogottabb volt a kelleténél. Annál elevenebb a személyzet kitűnő kettőse: *Rákosi Mária* és *Csűrös Karola*. *Fehér Miklós* díszlete és *Mialkovszky Erzsébet* jelmezei a külső megjelenés hitelével segítették felidézni a harmincas évek végének történelmi atmoszféráját.

E szép és fogékony előadás után azon tűnődöm, lehet-e vajon olyan sikere, amilyet kétségkívül megérdemel? Gyakorol-e majd vonzást a mai nézőre ez a különös szeansz, egy elsüllyedt világ felidézése? Ez az írói műhelydráma? Válaszként Szomory Hermelin-je kínálkozik. Úgy tudom, ennek előadása a Madách Színház egyik legnagyobb közönségsikere volt.

1972 DEC 5
Tükör

JELLEMIDÉZÉ

Karinthy Ferenc sz

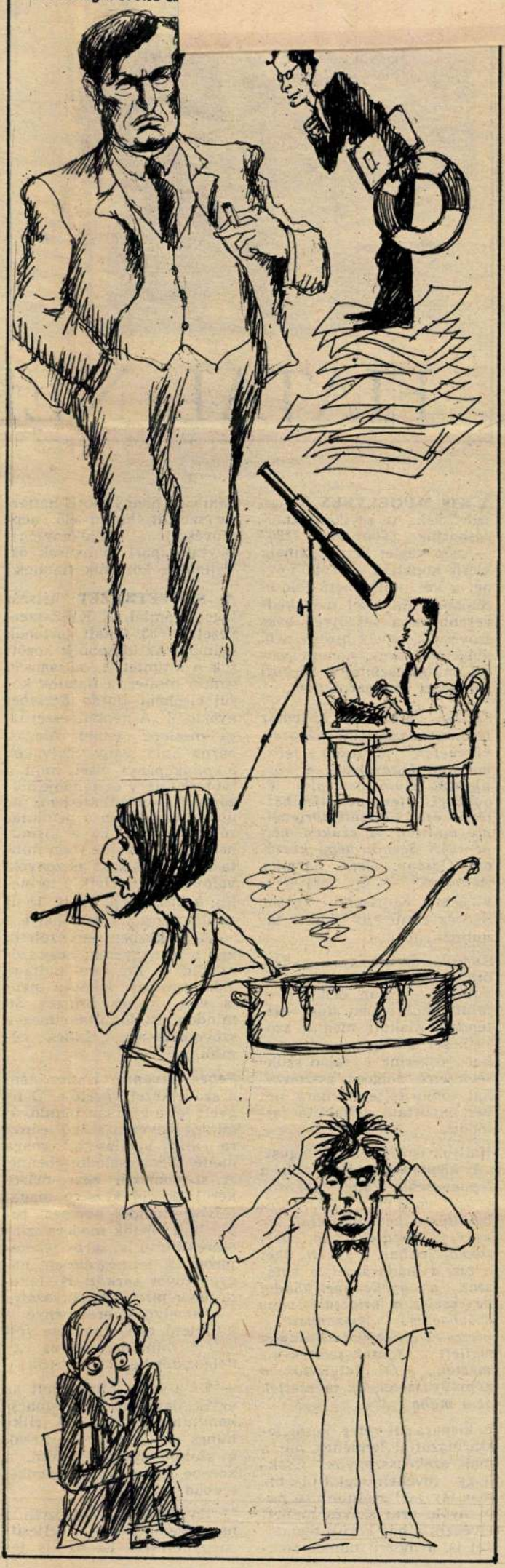

Borda Erzsébet.

Az elmúlt nyáron a népművészet ifjú mestere lett például Borda Erzsébet. a sárközi háziipari szövetkezet tagja; hagyományos és egyéni mintajú hímzéseit adta be a bíráló bizottságnak.

György Ilussa: Alakulóban

Népművelés 1973/5 29 old.

Borda Erzsébet hímző Decs.
a népművészet ifjú mestere
címet kapta.

a népművészet ifjú mesterei

Népművelés 1972/9 Tóld.

Borda Erzsébet
szövő a népművészet ifjú mestere címet kapta.

Népművelők és népművészek kitüntetése.

Magyar Hírlap 1972/229 3old.

megjöva

Borda István

öt röstegény

L. Kendrey-Kentiványi

228. l.

Bibó I.

Borda János
Mezőgazdasági serleg, bányásszserleg

Ernst Muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
lo 1.

. 1. - Henszlmann Imre: Magyarország
smenet stylü mü-emlékeinek rövid is-
1876, 93 l. - Henszlmann Imre: Honi
tályozása. Archaeologiai Értesitő,
emig: A pásztói apátság története.
2, /képekkel/. - Barna János: Árpád-
902, 15, 113 l. - Borovszky Samu:
/1909/, 171 l. /képe 169, 457, 458
vidék. Gyöngyösi Kalendárium, I-
: Az árpádkori magyar épitőmüvészet.
5 l. - Divald Kornél: Árpádkori
et, XII-1913, 348 l. - Gál, Ladis-
ieuse en Hongrie des XI^{a} au XIII^{a}
9,102 l.

, keletelt. Maïetinsky Vencel 1699
lom a városon kivül fekszik, de
ig huzódott. Akkoriban halastó is

MDK

Borda J.,ip.müv.

Az ezüst-,bronz- és fatárgyak közt az ö müvei is szerepeltek a párizsi világkiállitás magyar pavillonjában, melynek tervezöje Györgyi Dénes, müépitész.

Illusztráció a 164.l. lent.

Magyar Iparmüvészet.1937./?/. Illusztrációk a párizsi világkiállitás magyar pavillonjáról. 157-164.l.

MDK

Borda János ötvös

Uj Magy. Otthon kiáll. Iparm. Társ. 1940.

43 l.

Borda János, iparművész

MDh

4 fényes Adolf-teremben Imre Juliával és Sor Tiborral közösen rendezett kiállítást.

– Hit –

Népszabadság Bp. 1960. jan. 9. 10. l

Borda János, iparművész
fémműves

A Fényes Adolf Teremben állított ki Imre Juliával és Sor Tiborral közösen.

feltűnt: vendéglői bográcskészlete, néhány szépen motivált díszdoboza, vázája, dohányzó- és likőrkészlete, s egy fémlemezekből kiformált Ludas Matyi figurája.

P. J.: Jegyzetek kiállításokról

Népszabadság Bp. 1960. jan. 28. 8. l

Borda János, ötvös ip.müv.

A kiáll.-t rendezte:OMIT és a Magy.Ip.Müv.Orsz.Egyes.

"Magyarország" 1910 márc.16. 8.l.
Mária Valéria u. helyc.:"Uj Magyar Otthon" kiáll.

MDK

Borda János iparművész

Üveg és fémipari kiáll. Uj Magyarság,
1943. nov. 7. 13 l.

M.D.K.

Borda János
iparművész

Fenyves Adolf termében tart
kiállítást.

Kiállítások. 4 l.
Magyar Nemzet, 1960. jan. 31.

M.D.K.

Borda János
ipszámüvész

A Fenyes Adolf teremben
~~Ein Ernst Museumban~~ vesz részt
kiállitason.

Kiállitások 10 l.
Magyar Nemzet, 1960 jan. 17

M.D.K.

Borda János
iparművész

Fényes Adolf termében kiállításon
részt

Kiállítások. 42
Magyar Nemzet, 1960. jan. 10.

Borda János

okl. ötvös iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 1940. katalogusa

. 42 lap

MDK

Borda János iparmüv. ötvös

Uj Magy. Otthon kiáll. iparm. társ. 1940.

44 l.

Borda János, ip.műv. MDK
/egyházművészet/

Házi oltár.

Feszület. 33.l.

OMIP.Társ.B p. -Művészet az iparban. 1943. Üveg- és Fém-
kiállítás. Kat. 32.l. és 33.l.

Borda János

Iparm. kiáll.

Repr.: Kortós nő – c. kerámia

Iparm. kiáll. és vásár okt. 6.

Restmeggei Népnjség.
1956. okt. 3.

MDK

Borda János

ékszerekre és használati tárgyak tervpályázata

Ipm.Társ. tervpályázatának eredm. Pesti Napló, 1936. ápr. 9.

MDK

Borda János iparmüvész

Ötvösmunkái a Müvészet az Iparban c.kiállitáson

Cikk: Az Iparmüvészeti Társulat üveg- és fém-
kiállitása.

Esti Magyarország, 1943. nov.5.

Borda János MDK

ötvösség, fémmunkák

Az Iparművészeti Társ. Karácsonyi Vásár, kiáll.
Magyar Iparművészet 1937. 247.o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, X

szövarch.135.II.r.1.ó

Borda János
az Ötvösművészek Alkotóközösségének tagja.

Major István kikérdezése.
kikérdező:Kéry Bertalan

Müv.Tört.Dok.

Konecsmi György

/kikérdezés

szövarch.132

MDK

Borda János

Munkájával résztvett a Berlini Nemzt.Kézművesipari Kiáll.-on az ékszerészek és ötvösök csoportjában.

Cikk: Magyar kézművesipar a berlini kiáll.-on.

Magyar Iparművészet, 1938. 158.lap

Borda János, faragóművész

A faddon 1849-ben született Borda Sándor faragóművész fia. Szintén faragó Atyjával, majd az 1910-20-as években önállóan dolgozott. 331.o. Szül: 1875-ben

Molnár Mária: Faragóspecialista műhelye Faddon. 329.o.

Néprajzi Értesitő, XLVII. A Néprajzi Múz. Évkönyvei pest. 1965. Akadémiai Kiadó. Bp.

MDK

M. Borda János

ötvösmunkával résztvett az alábbi kiállításon

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

MDK

Borda János

feketés kanna, cukortartó tálcával

pipatartó

autóplakett

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes Adolf téren, 1960.

MDK

Borda János

gyermekevőkészlet

hamutál /galambos/

emlékdoboz

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes
Adolf terem, 1960.

MDK

Borda János

Élüzemi emlékpohár

Könyvjelző

Gyertyatartó

Váza, ónozott

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes ✱
Adolf terem, 196o.

MDK

Borda János

Váza

Dohányzókészlet

Liköröskészlet

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes Adolf terem, 1960.

MDK

Borda János

Gulyáskészlet /vendéglői/

Sportdij serleg

Gyertyatartó füllel

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Pényes Adolf terem, 1960.

MDK

Borda János

Kazetta

Férfi tekéző érem

Női tekéző érem

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes Adolf terem, 1960.

MDK

Borda János

Gyufatok marokszedővel

Serleg /bányászaink/

Hamutál /halas/

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes Adolf terem, 1960.

MDK

Borda János

Hamutál /bárányos/

Mátyás tál

Kazetta /gyermekes/

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes Adolf terem, 1960.

M.DK.

Borda János
gyűjteménye

Állandó kiállítása
van Pécsett az Egyház-
megyei Dalban.

M.E. Állandó kiállítás Pécsett.

Dunántúli Napló, 1954. jan. 8 - Pécs

Bordás János MDK

Napfény, fametszet

Termésbehordás, fametszet

~~Szőlőszüret,~~ Felszabadulás, fametszet

Műcsarnok 1950.I. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Borda János

disztál: emlékezés 1919-re

Borda J. Imre J. Sor T. áparm. kiáll. Fényes A. terem, 1960.

MDK

Borda János

Váza: Dózsa népe

Borda J. Imre J. Sor T. áparm. kiáll. Fényeś A. teren, 1960.

MDK

Borda János

virágtartó gömb tálkával

2 db virágváza füllel

bonboniere

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes A. terem, 1960.

MDK

Borda János

gyertyatartó madár

hamutál madár

virágtartó ónozott vázával

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes A. terem, 1960.

Borda János

Ludas Matyi, lemezplasztika

feketés csésze tálcával /6 szem./

2 db " " "

Borda J. Imre J. Bor T. iparm. kiáll. Pényes
Adolf terem, 1960.

MDK

Borda János

melltü

cigarettatartó

gyufatok

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes Adolf téren, 1960.

MEGHÍVÓ

BORDA JÁNOS
IMRE JULIA
SOR TIBOR

IPARMŰVÉSZEK

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1960 JANUÁR 8-ÁN DÉLUTÁN ½6 ÓRAKOR

FÉNYES ADOLF TEREM, BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI ÚT 30

FK. LUZSICZA L. 100 FŐVÁROSI NY. V. 1

257 - 315
316 - 316
354 - 285

MDK

Borda János

Radisics E.: A Népszövetség palotájának magyar terme. Magyar Iparművészet 1936. 193.l.

MTA

Borda János

I-s A-l: A m. üveg és fónipari műv. kiállítása.
Bonsoti Újság, 1943. nov. 7.

MDK

Borda János, ötvös-ip.m.

Disztál.
Ha mutál.

Kult.minixzter elismerő oklevele.

MIP.Társ. Ipr.-művészet és iparba n. 1943. üveg- és
Fémkiáll. Kat. 29.l.

MDK

Borda János ötvös

Társulati közlemények. Magyar Iparmüvészet, 1936, 108 l.

MDK

Borda János.

Ötvöstervpályázat eredménye. Magyar Iparművészet, 1936. 78 l.

MDK

Borda János

Társulati közlemények. Magyar Iparművészet. 1936. 108.l.

MDK

Borda János

Társulati közlemények. Magyar Iparművészet. 1936. 108.l.

MDK

Borda János

ékszereke és használati tárgyak tervpályázata

Ipm.Társ. tervpályázatának eredm. Pesti Napló, 1936. ápr. 9.

MDK

Borda János

ékszerek és használati tárgyakra tervpályázat.

Ipm.Tárc. tervpályázatának eredm. Pesti Napló, 1936, ápr. 9.

MDK

Borda János

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Borda János MDK

iparművész

Az Iparművészeti Társulat üveg- és fémkiállitása.
Pest, 1943. nov.5..

MDK

Borda János
ötvös művész
A Fényes Adolf teremben kiállit.
/"Gulyástálaló"/

Esti Hirlap 34 sz. 1960 febr. 10 2 old.
/Cs.M. cikke/

MDK

Borda János

Társulati közlemények. Magyar Iparművészet, 1956, 108 l.

Borda János MDK

Kehely, részben aranyozott ezüst
Fali oltárka, bronz

Magyar Egyházmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febrémárc.

MDK

Borda János, ötv.-ip.m.

ifj. Payer József rendezésében az ötvösök művészi remekei láthatók.

Az Ipam.Társaulatnak az Iparm.Muzeumban rendezett 50 éves jub.kiállitágának résztvevői.

Magyar Iparmüvészet.1935. 265.1.

IMRE JÚLIA MÜVEI:

1. APRÓMINTÁS KISESTÉLYI RUHAANYAG, 1955.
2. KÖNYVBORÍTÓ SELYEM (Bruxelles), 1955.
3. KÖNYVBORÍTÓ SELYEM (Bruxelles), 1955.
4. CSÍKOS TAPÉTA, 1955.
5. NÉPVISELETI RUHAANYAG, 1955.
6. JACQUARD KISESTÉLYI (kész ruha), 1955.
7. NYÜSTÖS KISESTÉLYI (kész ruha), 1955.
8. HIMZŐLÁNCOS DEKORÁCIÓS ANYAG, 1956.
9. DREHER FÉMSZÁLAS BOLYHOS RUHAANYAG, TÖBB SZÍNBEN, 1956.
10. JACQUARD APRÓMINTÁS RUHAANYAG, 1956.
11. ĽOMBORÚ MINTÁS JACQUARD RUHAANYAG (Bruxelles nagydíj), 1957.
12. VIRÁGGALLY-MINTÁS JACQUARD RUHAANYAG, 1957.
13. ROJTOS KISESTÉLYI (Moszkva), 1957.
14. CSÍKOS BAKFIS RUHAANYAG, NYÜSTÖS, 1958.
15. CSÍKOS BAKFIS RUHAANYAG, NYÜSTÖS, 1958.
16. FÉMSZÁLAS NYÜSTÖS KISESTÉLYI RUHAANYAG, 1958.
17. FÉMSZÁLAS NYÜSTÖS KISESTÉLYI RUHAANYAG, 1958.
18. FÉMSZÁLAS NYÜSTÖS KISESTÉLYI RUHAANYAG, 1958.
19. DRÉHER KISESTÉLYI RUHAANYAG, 1958.
20. DRÉHER KISESTÉLYI RUHAANYAG, 1958.
21. DRÉHER KISESTÉLYI RUHAANYAG, 1958.
22. FÉMSZÁLAS ESTÉLYI RUHAANYAG, 1959.
23. NYÜSTÖS KISKOSZTÜM ANYAG, 1959.
24. NYÜSTÖS KISKOSZTÜM ANYAG, 1959.
25. JACQUARD ESTÉLYI RUHAANYAG, 1959.
26. NYLON ÉS FÉMSZÁLAS ALKALMI RUHAANYAG, 1959.
27. DRÉHER FÉMSZÁLAS ALKALMI RUHAANYAG, 1959.
28. NYLON FÉMSZÁLAS STÓLA, 1959.
29. NYLON FÉMSZÁLAS STÓLA, 1959.
30. DRÉHER FÜGGÖNY, 1959.

SOR TIBOR MÜVEI:

1. SÁRKÖZI LEÁNYFEJ (email és patinázott) násfa és melltű, 1957.
2. LEÁNY VIRÁGGAL (email és patinázott) násfa és melltű, 1957.
3. JÉGVIRÁG KARKÖTŐ (ezüstözött), 1957.
4. AKVÁRIUM KARKÖTŐ (ezüstözött), 1957.
5. ÁTTÖRT GALAMBOS KÖNYVJELZŐ (vörösréz), 1957.
6. HÁRY JÁNOS DOBOZ (ezüstözött), 1957.
7. TÜKRÖS SZÍV (vörösréz), 1957.
8. MADEIRA KARKÖTŐ (ezüstözött), 1958.
9. SÁRKÖZI KARKÖTŐ (ezüstözött), 1958.
10. TENGERI CSILLAG (ezüstözött), 1958.
11. MAGYAROS KARKÖTŐ (ezüstözött), 1958.
12. MOKKÁS-KÉSZLET ALJJAL (vörösréz), 1958.
13. TÁNCOSNŐ (lila email, ezüstözött násfa), 1959.
14. NŐ KÖNYVVEL (ezüstözött, patinázva), 1959
15. ÜLŐ NŐ SZILUETTBEN (ezüstözött, patinázva), 1959.
16. NŐI FEJ KENDŐVEL (ezüstözött, patinázva), 1959.
17. „JÁNOS VITÉZ" ÉKSZERGARNITÚRA (email és áttört), 1959.
18. TULIPÁN KARKÖTŐ (email), 1959.
19. VIRÁGOS ÁTTÖRT KARKÖTŐ (ezüstözött), 1959.
20. „ÁPRILIS" (ezüstözött doboz), 1959.
21. HALÁSZOK (ezüstözött doboz), 1959.
22. MADÁRFIGURÁS (ezüstözött doboz), 1959.
23. BÁRKA (ezüstözött doboz), 1959.
24. HETIPIAC (ezüstözött doboz), 1959.
25. ORSZÁGHÁZ (ezüstözött doboz), 1959.
26. SZABADULÁS A KONCENTRÁCIÓS TÁBORBÓL (doboz, ezüstözve), 1959.
27. PEDAGÓGUS DOBOZ (vörösréz), 1959.
28. MENEKÜLŐK (ezüstözött doboz), 1959.
29. TRAKTOROSLÁNY (ezüstözött doboz), 1959.
30. KÖZVÉLEMÉNY (ezüstözött doboz), 1959.
31. GYÁRKOMPOZÍCIÓ (ezüstözött doboz) 1959.
32. TERMÉNYBESZOLGÁLTATÁS (ezüstözött doboz), 1959.
33. TERE-FERE (ezüstözött doboz), 1959.
34. KÁPÓ (ezüstözött doboz), 1959.
35. SZABADSÁG (tál, vörösréz), 1959.
36. SZÜRET (tál, vörösréz), 1959.
37. PIAC (vörösréz), 1959.
38. VIDÁM MOKKÁSKÉSZLET (vörösréz), 1959.
39. MOKKÁS KANNA, FÜLLEL (vörösréz), 1959.
40. TULIPÁNOS GYERTYATARTÓ (vörösréz), 1959.
41. GYERTYATARTÓ HAMUTÁLLAL (vörösréz), 1959.
42. GYERTYATARTÓ HAMUTÁLLAL (vörösréz), 1959.
43. GYERTYATARTÓ, FEĽELES (vörösréz), 1959.
44. DESSERTKÉSZLET (színes fémből), 1959.
45. MOKKÁSKANÁL (színes fémből), 1959.
46. ELÉGTÉTEL UTÁN (vázlat limogei zománchoz), 1959.
47. MAUTHNER SZÁLLÓBAN (vázlat limogei zománchoz), 1959.
48. AUSCHWITZ FANTÁZIA (vázlat fehér-fekete zománcképhez), 1959.
49. BŐSÉGSZARU (eredeti lágerrajz után), 1959.
50. AKT (vázlat limogei zománcképhez), 1959.
51. APPEL (vázlat limogei zománcképhez) 1959. (eredeti lágerrajz után).
52. 1944. (zománckép vázlat).
53. SZELEKTÁLÁS (eredeti lágerrajz után), 1959.
54. FALU DOLGOZÓI (Rézlemez domborítás vázlata), 1959.
55. FEJTANULMÁNY (Rézlemez domborítás vázlata) 1959.
56. EMLÉKÉREM, A KONCENTRÁCIÓS TÁBORBÓL VALÓ SZABADULÁSRA, 1959.
57. OHRDURFI ORVOS (eredeti lágerrajz után), 1959.
58. GRÜSS GOTT! (eredeti lágerrajz után), 1959.
59. NOCH NICHT FERTIG? (eredeti lágerrajz után), 1959.
60. KÜLÖNFÉLE DÍSZEDÉNYEK, 1959.
61. JELVÉNYEK, ÉRMEK VÁZLATAI, 1959.

539102 Pátria nyomda, Bp. F. v.: Földi V. Felelős kiadó: Palásti Józsefne

BORDA JÁNOS
IMRE JÚLIA
SOR TIBOR

IPARMŰVÉSZEK

KIÁLLÍTÁSA

FÉNYES ADOLF-TEREM

1960.

Borda János

1908-ban született Székesfehérvárott. Az iparművészeti főiskolát Budapesten, 1933-ban végezte. Művészi munkássága a szakágazat minden műfajára, témájára kiterjedt: dísztárgyakat, használati tárgyakat, ékszereket, érmét, plakettet, sportdíjakat, emléktárgyakat készített, amelyekkel többször díjat is nyert. Hazai és külföldi kiállításokon több alkalommal szerepelt. 1949. végéig az ötvösművészek szövetkezetében dolgozott, 1952-ben az Állami Pénzverdében mint tervező működött. A Képző- és Iparművészeti Szövetségnek 1950-től tagja. A felszabadulás óta négyszer nyert második díjat különböző pályázatokon. A Művelődésügyi Minisztériumtól többször megbízást kapott ötvösmunkák elkészítésére. Az itt bemutatott újabb műveit a korábbi években készített anyag egészíti ki.

Imre Júlia

Nádudvaron 1926-ban született. Az iparművészeti főiskolán a textiltanszakon, mint szövött selyemanyagtervező 1952-ben szerezte meg diplomáját. Ugyanakkor kezdett dolgozni a selyemiparban is. Munkáival az 1955. évi Iparművészeti Kiállításon mutatkozott be először. 1957-ben VIT-kiállításon III. díjat nyert, ezt megelőzően sikeresen szerepelt az Iparművészeti Tanács által hirdetett pályázatokon, ahol ugyancsak több díjjal jutalmazták. A brüsszeli világkiállításon 1958-ban első díjat kapott. A Ruhaipari Tervező Intézettel együtt bemutatott anyagaival több aranyérmet és nagydíjat nyert, az ott megrendezett divatbemutatón. 1959. márciusában iparművész ösztöndíjat kapott. A IV. Orsz. Iparművészeti Kiállításon is több munkájával vesz részt.

Sor Tibor

1910-ben Zomborban született. Tanulmányait Szegeden kezdte, majd Budapestre került az iparművészeti főiskolára. 1936-ban ötvös-, zománc-, érmész-iparművész oklevelet szerzett. Műveivel több külföldi kiállításon szerepelt. A második világháború után először az ország egyik első szövetkezetének zománcégető tűzi munkása lett, majd a budapesti pedagógiai főiskola rajztanszékén tanársegéd. A főiskolának dobozokat, érméket, zászlóveretet, vendégkönyvet, albumot készített.

1952-ben részt vett az I. Iparművészeti Kiállításon. 1950-től 1957-ig a magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének tagja. Jelenleg az Iparművészeti Vállalatnak dolgozik. 1948-ban a brüsszeli világkiállításon emailnásfa munkáját III. díjjal jutalmazták. Mostani kiállításon régebbi munkáinak bemutatása mellett újabban készített művei is — részben zománc, részben ezüst és réz — a termékeny alkotó művész munkásságát mutatják

MŰVEK JEGYZÉKE

BORDA JÁNOS MŰVEI:

1. HAMUTÁL (BÁRÁNYOS), 1940.
2. MÁTYÁS TÁL, 1940.
3. KAZETTA (GYERMEKES), 1940.
4. GYUFATOK MAROKSZEDŐVEL, 1952.
5. SERLEG (bányászaink), 1952. (Óra és Ékszer Ker. Váll. tul.)
6. HAMUTÁL (HALAS), 1952.
7. KAZETTA (GÉPESÍTETT MEZŐGAZDASÁG), 1952.
8. FÉRFI TEKÉZŐ ÉREM, 1953.
9. NŐI TEKÉZŐ ÉREM, 1953.
10. GULYÁSKÉSZLET (VENDÉGLŐI), 1953.
11. SPORTDÍJ SERLEG — 3 db —, 1953.
12. GYERTYATARTÓ FÜLLEL, 1953.
13. VÁZA, 1953. (Iparművészeti Múzeum tulajdona).
14. DOHÁNYZÓKÉSZLET, 1954.
15. DOHÁNYZÓKÉSZLET KEREK TÁLCÁVAL, 1954.
16. LIKŐRÖSKÉSZLET — 4 személyes —, 1954.
17. ÉLÜZEMI EMLÉKPOHÁR, 1954.
18. KÖNYVJELZŐ — 2 db —, 1954—59.
19. GYERTYATARTÓ, 1956.
20. VÁZA, ÓNOZOTT, 1956.
21. GYERMEKEVŐKÉSZLET, 1957.
22. HAMUTÁL (galambos, ónozott), 1957.
23. EMLÉKDOBOZ: 1945—1956., 1957.
24. FEKETÉS KANNA, CUKORTARTÓ TÁLCÁVAL, 1958.
25. PIPATARTÓ, 1959.
26. AUTÓPLAKETT, 1959.
27. MELLTŰ — 2 db —, 1959.
28. CIGARETTATARTÓ, 1959.
29. GYUFATOK, 1959.
30. LUDAS MATYI, LEMEZPLASZTIKA, 1959.
31. FEKETÉS CSÉSZE TÁLCÁVAL (6 személyes), 1959.
32. 2 DB FEKETÉS CSÉSZE TÁLCÁVAL, 1959.
33. GYERTYATARTÓ MADÁR, 1959.
34. HAMUTÁL MADÁR, 1959.
35. VIRÁGTARTÓ ÓNOZOTT TÁLCÁVAL, 1959.
36. VIRÁGTARTÓ GÖMB TÁLKÁVAL, 1959.
37. 2 DB VIRÁGVÁZA, FÜLLEL, 1959.
38. BONBONIERE, 1959.
39. VÁZA: DÓZSA NÉPE 1514., 1959.
40. DÍSZTÁL: EMLÉKEZÉS 1919-RE, 1959.

megírva

Borda János

ötvös

ûvod

Esti Magyarország

1943. nov. 5. (Az Iparművészeti Társulat üveg- és fémkiállítása.)

yi Gyula úrnak
rszágos Bizottsága
tkára

Budapest

XI. Lágymányosi u.

Borda János

ötvös

iparmüvészeti iskola

1928 - 33.

Sz. Sjfvár, 1908

márc. 18

Csajka István

Pénzverdében

ster 1913.május 22-én 34892.sz.a.
árhoz int.rendeletének mása:

pénztárt, hogy a Müemlékek Orsz.
tési szükségleteire az 1897.évi
r Béle volt bizottsági előadó
0 K-t, 1912.évi december hó vé-
meg s e helyett a Bizottság irodai
kiadásainak fedezésére f.évi
további intézkedésig előleges
ötszáz/:500:/ K-t, a Bizottság

Borda János

Életrajz nincs.

4 plakett

HuPrmagyérem 178. l.

T. 5092.

lgyben kanyargó Dunán a háttérben
ünket, az előtérben pedig jobbra
k közül kettő a parton és négy két
bra a domb tetején a barlang nyi-
em áll. Felirata

eranische Höhlen

Grotte de Vetterani

l. 30.2 : 34.4 cm.

Borda János

ötvös

1927–29

Éimisk 1930, 82. l.

Borda János

ötvös

l. Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 42 l.

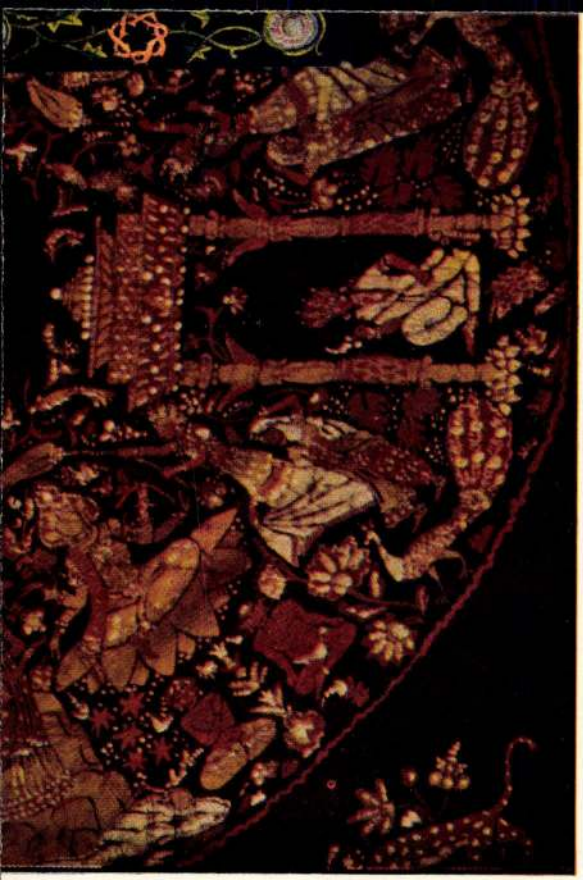

Borda János

Özvös

1927 - 1933

Iparm. Isk. Évk.

1930 - 34. 45. l

Tótság, Zólyomnegyei IV. 7 – 13.

Borda János

Ötvös

1933. képesítő oklevelet nyert jeles-jó

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 48. l.

medencét fognak körül. Mivel a Duna középső szakaszának vízgyüjtő területe, a *Közép-Duna-medencének* nevezik, mivel pedig a Kárpátok övezik, *Kárpát-medencének* mondják. Hatalmas medence ez, mély fenéki részekkel és magas peremekkel. A középső mély medencefeneket a hajdani tengerbe folyó vizek hordalékkal feltöltötték, a tenger üledékei meg sótelepeket, elhalt apró tengeri állatok teteméből képződött földi gázt, a gazdag régi erdők szenet hagytak ránk.

A Dunától a Dunáig terjedő *Kárpátoknak* több lánca simul egymás mellé. Ezek külső része *homokkő*, a hatalmas ív belső oldalán *mészkő*, s még beljebb *kemény kristályos kőzet*. E különféle kőzetekből épült láncoknak más-más a sajátsága és a haszna.

Az ív külső részén emelkedő *homokkő-lánc* a Kárpátok láncait egységes koszorúba foglalja, és a Kárpát-medencének egységes keretet ad.

Olvasd le a térképről, melyek a homokkő-lánc tagjai, a Morva folyótól a Királykőig! Hol alkot egyetlen láncot, s hol oszlik több

hatáskörébe tartozó közgyüjteményel

néprajzi múzeum tárgyait a kultur-
kori múzeuma czéljaira kijelölt helyi-
hordták át. Az eddig gyüjtött anyag
ával *Somogyi Gyula dr.* most foglal-
után az 1913. év folyamán a gyüjtés
t felfüggesztették és a néprajzi tár-
zerzésére a Főfelügyelőség részéről
ozott 500 K-t takarékpénztárba helyez-
vábbi teendők megállapítása czéljából
ilag kimondották, hogy a beszerzett
szakszerű leltározása után a Főfel-
get szakember leküldésére kérik, kinek
és utasításai alapján fogják úgy a
zésünkre álló összegeket felhasználni.
jteményeket 1913-ban *b. Szalay J.* h.
elügyelő, *dr. Fejérpataky L., dr. Ferenczi*

191
sza
őre
tart
nap
fel,
tere
még
5—
A
nak
átad
a F
A
Jenő

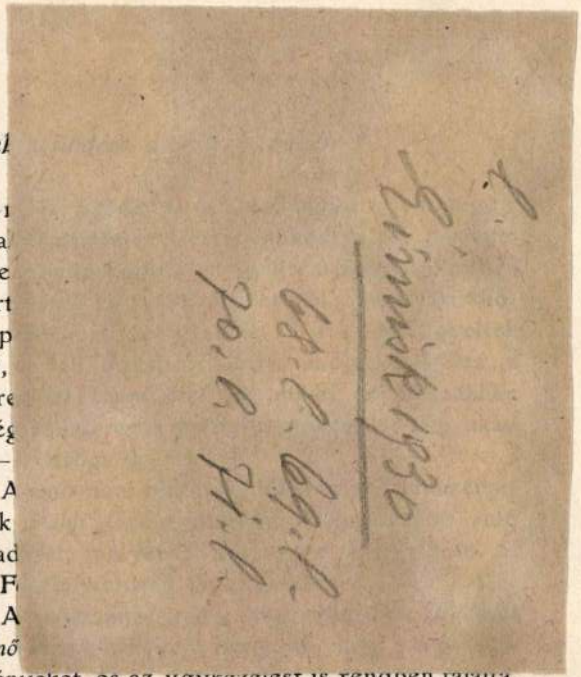

ményeket és az ügykezelést is rendben találta.

üveg napszám-bárcza áll. letét, 7 db újabbkori fegyver és 2 zászló ajándék.

A múzeum őre az ügykezelésen, a beérkezett könyvek és tárgyak leltározásán és elhelyezésén kívül a könyvtárat revideálta, az intelligens vendégeket és több iskola növendékeit kalauzolta s gondozta a régiségeket. A könyvtárban igen sok a kötetlen könyv, mivel a múzeum fennállása óta a felgyülemlett könyveket csak elhelyezték, de beköttetésre a múzeum egyáltalán nem fordított gondot. A könyvtár ezért és fütetlen helyiségben való elhelyezése miatt nem szolgálhat nyilvános könyvtárul.

A múzeum az 1913. évben 900 K államsegélyben részesült. Ellátásához hozzájárult

latainak elvégzésére a Barlangkutat
sülete adjon alkalmas szakembert. A
második czímjegyzéke már elkészül

Miután a múzeum gyarapodása a
nyitása óta, a Libay-féle ötvösszer
együtt, meghaladta az 1000 drbot,
nyek pedig túlzsufoltak voltak, a Fő
ség 1913 május havában Divald K.
bizottat küldte ki a selejtezés me
az új szerzemények törzskönyvezés
ujjá-rendezés foganatosítására. Diva
kákat a helyszinen el is végezte.

7. BÉKÉSCSABA. A *B*
Múzeumegyesület múzeuma életébe
mozzanat volt, hogy a közműve
építkezése az 1912. évben annyira el

Borda János

Ötvös

1933. szakoklevelet nyert, jó

Iparm.Isk.Évk.

1930-34.48.l.

Borda János

ötvös

l.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 21. l.

(Az 1936-évi karácsonyi vásár)

Borda János

Ennes cód.

PÁLYÁZATOK. A társulat az év folyamán 3 pályázatot írt ki és pedig: 1. Nemesfémből készítendő ékszerekre és használati tárgyakra. 2. A Budapesti Nemzetközi Vásáron felállításra kerülő „Kézműipari remekek“ pavillonjára. 3. A Magyar Iparművészet jubileumi címlapjára.

Ötvöspályázat. A Nemesfémiparosok, Kereskedők és Órások Szövetsége, az Arany- és Ezüstműves Mesterek Egyesülete, a Budapesti Nemesfém és Drágakőcsarnok, az Arany- és Ezüstműves Ipartestület felkérésére az Országos Ipartestülettel és a Magyar Iparművészek Országos Egyesületével karöltve az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tervpályázatot hirdetett nemesfémből készíthető ékszer- és használati tárgyakra. Bár a pályázaton sokan vettek részt és sok tervet küldöttek be, a beküldött anyag nem elégítette ki a bíráló-bizottságot — amely ezúttal a fentemlített egyesületek egy-egy kiküldött tagjával egészítette ki magát — úgyhogy a díjakkal csak a relatíve legjobb terveket jutalmazta. A pályázat eredménye a következő: Ékszereknél az I. díjat: Sarkadi Tibor, a II. díjat Borda János a III. díjat Dömötör László tervei nyerték el. A bírálóbizottság ezenkívül megvásárolta Borda János 1 darab, Dömötör László 7 darab és Sarkadi Tibor 2 darab tervét. Használati tárgyaknál a bírálóbizottság az I., II. és III. díjak összegét három részre osztotta és egyforma díjjal jutalmazta a három legjobb tervet. A díjakat Borda János, valamint Hodina Mihály tervei nyerték el. A bíráló-bizottság ezenfelül megvásárolta Borda János 2 darab, Dömötör László 1 darab, Hodina Mihály 2 darab, Kiss Ferenc 1 darab, Örkényi István 1 darab és Szabó Ferenc 2 darab tervét.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET, 1937. 4. 4.
(O. M. Iparmův. Társ. jelentése 1936. évi működésérőt.) V. l.

Budapest, 1937. május hó.

KIADÁS

III. KÖLTSÉGELŐIRÁNYZAT AZ 1937. ÉVRE.

		Egyenként pengő	fill.	Összesen pengő	fill.
	I. MŰVÉSZI CÉLOK:				
	Magyar Iparművészet	23.000	—		
2	Pályázatok, tervek, minták	3.500	—		
3	Kiállítások,	35.000	—		
4	Propaganda	12.000	—		
5	Kiküldetések	5.000	—		
6	Nemzetközi vásárok	14.000	—		
7	M. Kir. Kül. Ker. Hiv. 4‰. z. p. jutaléka	10.000	—	102.500	—
	II. DOLOGI KIADÁSOK:				
8	Iroda, fűtés és világítás	3.500	—		
9	Nyomtatványok	1.000	—		
10	Posta, telefon, sürgönyök stb.	2.500	—		
11	Sokszorosítások, papír, címkék stb.	2.500	—		
12	Egyebek és háziipari vegyesek	6.830	—		
13	Jutalékok, tagszerzés és beszedés	1.500	—		
14	Előre nem látott kiadások	3.000	—		
15	11.709/IX. 1937. Iparügyi Min. rend. alapján szakértő ellenőr díjazása	2.400	—	23.230	—
	III. SZEMÉLYZETI KIADÁSOK:				
16	Fizetések, lakáspénzek, nyugdíjak	28.220	—		
17	Adók és biztosítási járulékok	2.000	—	30.220	—
18	**IV. NYUGDÍJALAPRA**			500	—
				156.450	—

	I. RENDES BEVÉTELEK:	
1	Tagdíjak	
2	Kamatok	
3	Kiállítások	
4	Kiadványok, hirdetések	
5	Vegyes bevételek:	
	a) zárolt pengő és a Kül. Ker. Hiv. 4‰. z. p. jutaléka	
	b) egyéb bevételek	
6	Államsegélyek:	
	a) Iparügyi min. segélyei	
	b) Vallás és közokt. min. segélye	
7	Fővárosi segélyek	
8	Adományok	
9	Nemzetközi vásárokból	
10	1936. évről áthozva	

Borda J.

l.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 164. l

(A párizsi világkiállításról (köp. vcl.)

Részlet a párizsi világkiállításon

Borda Ferenc
Ötvös

l.:
Magyi Iparos
1.938. 157 l.

Madonna a kis Jézussal (84. kép)

Fa, tempera, 60×36 cm.

A Bertinelli-gyüjteményből.

Variánsa a müncheni FH.-gyüjteményben Pietro di Lorenzo Pratese néven, más háttérrel. (L. Pantheon, V. kötet, München 1930., 265. l.). Berti Toesca szerint hasonló kompozíció a bostoni Gardner-gyüjteményben. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 761. l. — Maszlaghy II., 100. szám. (Fra Filippo Lippi.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20., 3. lap. (Fra Filippo Lippi.) — Gerevich PA, 230. l. (Képe 227. l. Fra Filippo Lippi.) — Van Marle, X. kötet, Hága, 1928., 343. l. (Fra Filippo Lippi.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172. l. — Benesch Belved, 70. l. (Domenico Veneziano köre.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. (Képe 3. l. Fra Filippo Lippi.) — Berenson, 442. l. (Pesellino.) — Berti Toesca, 950—952. l. (Képe 951. l. Compagno di Pesellino.) — Esztergom, MM, IX., 1933., 61. l. — Babits Mihály: Szent István városa. Pesti Napló, 1938. szeptember 4, 31. l. — Lepold—Lippay, 55. l. (Képe XV. táblán).

LIPPI, FILIPPINO (firenzei festő, 1457—1504) KÖVETŐJE

Szent Erazmus püspök vértanúsága

Fa, tempera és olaj, 29×37 cm.

A Bertinelli-gyüjteményből.

Maszlaghy II., 343. szám. (Gentile da Fab-

Borda János

ötvös

ipod

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1938. 158. l. (Magyar kézművesipar a berlini kiállitáson.)

neuvrett kiáll

rész nett.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Borda János

ötvös

C.

u'

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 39. l.

(Az. Uj M. Otthon" kiállitói.)

Borda János

ötvös

l.

Magy. Iparm

1940. 125. l.

(Réz disztargyak, keppel.)

iszternek f. é. november hó 20-án
ker. állampénztárhoz intézett

ottságánál működő dr. Éber László
olai tanár és Németh Sándor keb.
ettőszáz /200/ K, Kovács Géza szolga
esen tehát Hatszázötven /650/ K egy-
li segélyt engedélyezvén, utasitom
zegeket nevezetteknek bélyegelt nyug-
gálattételre bevonult Surányi Károlyt
nzügyi Közlöny 42. számában közzétett,

Borda János

ötvös

l

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1940. 51. l.

Szablya János: A

VII. Triennale.

milanói nemzetk.

szám kiállítaron

a magyar csoport-

ban részt vett.

Borda János

l.

Orsz. M. Iparmikongr.

919. *Miksa főherczeg.*

Vállon alólig, jobbrafordul
medaillonban van ábrázolva.
kissé hullámos, ingének gallér
vágott, kabátja kettős elejű.
karczolt betűkkel: »*N. Schröd*

Gypszdombormű, méretei 9·9
Vétetett az 1901 évi belépti díja
Kálmánnétól 66 K-án (683–901).
1-jén. — Elszámoltatott 1902 feb
elszámolást jóváhagyta az 1902 o
tározat (720–902).

A kiállítására vonatkozó adat
N.: I. Ferencz József gyermekk

~~Boros Péter~~ 19. l. 30. l.

~~mutatatos~~

~~Bihai Bronciay Ferri~~

26.

Borda János

12, 29. (106, 107, 17) 32. l.

Iparmuv. Tars. 33. l.

Üveg- és fémipari

Kiállitása

1943.

Bordás János, ötvös; 17

1928 tól a bpesti iparmű-
vészeti iskolában tanult,
hol 1933 jeles képesítő
és szakoklevelet nyert. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Bpesten
önállósította magát. Az
1936-ik ötvösterű-
pályázaton a használati
tárgyak csoportjában az
egyik díjat. az ékszerek
csoportjában az II. díjat nyer-
te és több tervét megvásá-
rolták. 1937 részt vett
a párizsi ~~kiállítás~~ ~~ma-~~
~~gyar csoportjában~~ világkiáll., és 1938.
a berlini ntk. kézmű-
ipari kiállítás ~~magyar~~
~~csoportjában~~ és 1940. a
milánói nemzetk.
iparművészeti kiállítás
M. csoportjában

Cséfalvay

titkár.

Nagyméltóságu

Forster Gyula

a Müemlékek Országos Bi

1943. az Iparmuvészeti Társulat ~~az~~ üveg- és fémipari tárlatan kiállított műveire a Kultuszminisztérium Elismerő oklevelét nyerte. ⊗

Bpesten ~~állandó kiállítás~~ ~~[illegible] az Iparm. Társ.~~ ~~[illegible]~~ ~~alkalmi~~ kiállításinak Bpesten állandóan szerepelt az Iparm. Társ. alkalmi és reprezentatív tárlatain s egy részben aranyozott kehellyelés egy bronz fali oltárkával rendelt a Nemzeti Kalonbarvendezett egyház műveszeti kiállításon.

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KIR. MINISZTER

37570. szám.

A Müemlékek országos Bizottságának, f. évi február hó 22-én 8. sz. a. kelt fölterjesztésére, tudomása és további megfelelő eljárás végett kiadom.

Budapest, 1913. május hó 19.

A miniszter helyett:

1930 nehány öntött
bronz plakettet is készített

(A tudás hatalom (1930)

Irányi János (1930)

A tudóst mindenütt
meglelik (1930)

Tanulj, hogy tanítható (1930)
öntött br. plakettet)

починик (парты) крышу и поч. Столяр
починиш стан.

Мольнар помогла

бегила
топорон

Маготон

ликóчы приняли
участие очистили двор
и сад. подáли прикéр другик

Borda József

okl. ötvös iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 1940. katalogusa
46 lap

Beszélgetés Borda Lajossal

A műgyűjtés kaleidoszkópja

A Múzeum körút könyvkereskedéseitől nem messze, Madách téri lakás-antikváriumában dolgozik feleségével – Glória asszonnyal – Borda Lajos, aki nem működtet utcai üzletet, nem állt be az árverezők sorába, ugyanakkor számos gyűjtő és kereskedő tartja őt „szellemi atyjának", kiadványai a szegényes hazai szakirodalmat pótolják. Ha árverésen licitálni látják, az a tétel kvalitását igazolja.

– Kereskedőnek inkább gyűjtő, gyűjtőnek inkább kereskedő, arról nem is beszélve, hogy tevékenységében egyre előkelőbb helyet kapnak saját kiadású bibliofil kötetei és ajánlójegyzékei. Miért ez a köztes állapot?

– Valószínűleg valami tudatalatti irányított így, hiszen kereskedni nem érdemes, csak bizonyos színvonalon. Az ember szívesen végez olyan munkát, amelyet mások eddig vagy most nem, mert éppen nem tartják nyereségesnek. Arra gondolok, hogy jobb érzés úgy dolgozni, ha tudom: maradandót alkotok, a munkám eredménye annak a kultúrkörnek a részévé válik, amelyikben élek. Mindig is távol állt tőlem a nyereségcentrikus magatartás, ezért alakult úgy, hogy feleségemmel egyszerre gyűjtők, kereskedők és kiadók is vagyunk. Ebben mindig egyetértettünk. Tettünk azért, hogy a mindennapok ne laposodjanak el, és feltehetően ez így is marad életünk végéig. Megváltozott a világ. Ha valaki utcai antikváriumot tart fenn, akkor abban a pillanatban egy rendszert kell mozgatnia, alkalmazottal, hatalmas költségekkel, és az igazán fontos dolgokra esetleg nem marad ideje.

– A könyvekkel való foglalatoskodás a Balzac utcai bolttal kezdődött?

– Fotósként dolgoztam a Múzeum körúton, szabadidőmben a könyvek között válogattam. Így ismertem meg a feleségem, aki az ÁKV alkalmazottja volt. Üzletünket 1977-ben nyitottuk, és nagyon sokáig működtettük. Ha az ember jól vezet egy céget, a fejlődés egy idő után elér addig a határig, ami után változtatni kell: további boltokat nyit, vagy egy másik utat választ. Mi a másik utat választottuk.

– A mai harmincasok, negyvenesek már nem tudhatják, milyen volt magánantikváriusnak lenni a hetvenes években. Hányan voltak és kik vásároltak akkoriban?

– Kevesen voltunk, hiszen akinek nem volt üzlethelyisége, az nem kapott engedélyt, aki pedig nem rendelkezett engedéllyel, az nem kapott üzlethelyiséget. Ezt úgy lehetett áthidalni, hogy az ember egyszerre adta be a két kérvényt. Forgách Béla már a háború előtt könyvekkel foglalkozott, ő tartott fenn antikváriumot, a Várban Lőrincz Ernő, és létezett egy Budai Téka nevű bolt a Kiss János altábornagy utcában, Gruber Hugóné kezelésében. Volt kínálat, tehát volt élvezet a szakmában. Minden héten lehetett kincseket találni. És voltak gyűjtők is, hiszen az alacsony áraknak köszönhetően még a köztisztviselői fizetésből is lehetett vásárolni. Mindez egyébként azért is figyelemre méltó, mert a megelőző évtizedek sokat tettek a könyvgyűjtés és a könyvkereskedelem megtépázásáért. Németek és oroszok, jobb- és baloldali szélsőségek hihetetlen szorgalommal pusztították a műtárgyállományt. Például az Egyetemi Nyomda régi könyvanyaga az udvaron rohadt szét, ma az van meg belőle, amit néhányan hazavittek. A Magyar Könyvszemle, ez a tisztán szakmai folyóirat is szünetelt néhány évig az ötvenes években. Mégis maradt annyi anyag, hogy magas színvonalon tudtunk dolgozni. Azután jött a rendszerváltás, ám azok jártak jól, akik kivártak tíz évet. Húsz éven keresztül négyszáz forintba került egy Pallas-lexikonsorozat, a következő tizenöt évben nyolcszáz, majd ezerkétszáz forintba. Innen viszont nem kétezerre emelkedett, hanem 50 ezerre, majd tovább.

– Éppen a felértékelődéssel egy időben váltottak, adták fel az utcai üzletüket.

– A kínálat egyre silányabb lett, a célunk pedig nem feltétlenül csak az volt, hogy olvasnivalót adjunk az emberek kezébe. Ha nincsenek jó bibliográfiák, nincs mire házat építeni. Az igazán jó szakirodalom a műtárgyak minden műfajában ugyanúgy hiányzik, akárcsak a könyvészetben. Képeskönyvek vannak, ám ha valakinek pontos adatokra van szüksége, azokat a tíz vonatkozó kötetből olykor egyben sem találja meg.

– A könyvaukciós katalógusokban a Borda Antikvárium korábbi kiadványait szakirodalomként jegyzik, s az egyes tételek meghatározásához hívják segítségül. Ezek tulajdonképpen ajánlójegyzékek voltak. Néhány közülük a későbbi, ugyancsak az antikvárium által kiadott Műgyűjtő magyarok sorozat előzményének tekinthető, hiszen egy-egy jelentősebb gyűjteményt mér fel.

– Az ajánlójegyzékek elindítása kezdetben igen gyötrelmes volt, mert engedélyeztetni kellett a Kiadói Főigazgatóságon, ráadásul nem lehetett olyan szép kiadványokat készíteni, mint a rendszerváltozás után, és igény sem volt rá. Az első 1983-ban jelent meg. Pál Ferenc János kollekciójából öt ajánlójegyzék készült, amelyek a Műgyűjtő magyarok előfutárának tekinthetők. A sorozat ötlete sajnos csak később született. A nagy gyűjtők rögeszméje, hogy maradjon együtt a gyűjteményük. Erre rendszerint a legrosszabb megoldást választják azzal, hogy azt valamelyik közgyűjteményre testálják, ahol a tárolása, a felmérése, a nyilvántartása problémát jelent, ráadásul ott sem garantált az anyag egyben tartása. Egyetlen kollekció nem bomlott fel, Apponyi Sándor Hungarica-gyűjteménye, mégpedig azért, mert sorsát az országgyűlés törvénybe foglalta. Zseniális ötlet volt, mert ezzel minden hatáskört kivett a mindenkori főigazgató és minisztérium kezéből arra vonatkozóan, hogy rendelkezzen a gyűjteménye fölött. Minden más megoldás bizonytalan, mert hosszú távon nem „rentábilis". A gyűjteményhez való ragaszkodás sokszor anyagi, morális és családi problémákat vet fel. Egy alapos felmérés és a katalógus megjelentetése biztosítja arról a tulajdonost, hogy neve és kollekciója fennmarad az utókor számára. Ezek után – néhány kiemelt darab kivételével – már szívesen megválik a gyűjteményétől. A műgyűjtés olyan, mint a kaleidoszkóp: a tárgyak szétszóródnak, majd új gyűjteményekké állnak össze újra. A katalógusok pedig abban segítenek, hogy nyomon tudjuk követni életüket.

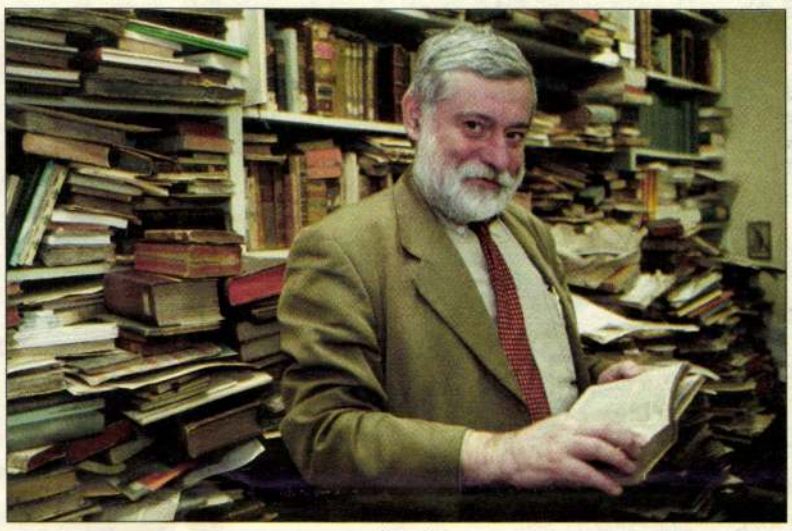

Fotók: Túry Gergely

Borda Lajos
minden bolondok legbolondabbika a könyvgyűjtő

– Kikhez jutottak el ezek az ajánlójegyzékek?

– Kezdetben szétküldtük a könyvtáraknak és a gyűjteményeknek, hogy vásárolhassanak belőle. Később árultuk, mert ez nem pusztán ajánlójegyzék, hanem katalógus: hallatlan nagy munkával összeállított könyv. De hát a hazai viszonyokra jellemző az a találó mondás, hogy „életünket és vérünket, de zabot, azt nem", vagyis minden elismerésünk a vállalkozásnak, de egy fillérrel sem járulunk hozzá. Ez történt esetünkben is.

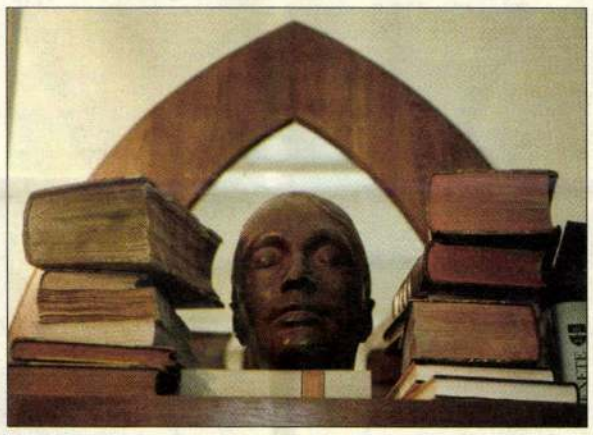

Csendélet Horvay János Kálvin-szobrával és könyvekkel
nem a védettség, hanem az adatrögzítés a fontos

– Az ajánlójegyzékekből könyvritkaságokat árusított, bibliofil kötetei viszont valóban nonprofit vállalkozások.

– Az igazán jó szakkönyv mindig ráfizetés a kiadónak, mert keveseket érdekel, megértéséhez és kezeléséhez előképzettség, elmélyültség, érettség szükséges. Ez a mélységes alázat igen kevés gyűjtőben és műkereskedőben van meg. Rozsondai Mariannal beszéltem egyszer, aki könyvkötésekkel foglalkozik, hogy írjon a magyarországi reneszánsz könyvkötésekről, de ahogy minden szakértő, úgy ő is a Corvina-kötésekről akar előbb írni. Mondtam neki, hogy ha jól írja meg, akkor el lehet adni harminc példányban. Ha nem jól, akkor kétezerben. Szent István király ikonográfiáját a millenniumra adtuk ki, valami maradandó, értékes kiadvánnyal szerettünk volna megemlékezni az évfordulóról. Knapp Éva fantasztikusan rövid idő, másfél év alatt összeállította a kötetet, mert amúgy egy ikonográfia olykor évtizedek munkája. A kiadvány már csak azért is korszakos jelentőségű, mert minden tárgyról fényképet közöl. Az ikonográfia hatszáz példányban jelent meg, ami valószínűleg ötszázzal több annál, amennyit a magyar piac igényel, ami pedig tíz-egynéhány millió embert tekintve nem sok. Az idő, remélem, minket igazol majd.

– Azért emlékezzünk meg a többi bibliofil kiadványáról, bibliográfiájáról, hiszen ilyenből nincs sok Magyarországon.

– Kiadtunk például egy kötetet azokról a régi magyar könyvekről, amelyek nyomtatásának helye titkos vagy megtévesztő. Nagyon sok olyan nyomtatvány jelent meg a XVI. századtól, amelyek félrevezető adatokat tartalmaznak a címlapjukon. Ezek általában az egyházi vagy a világi cenzúra által üldözött könyvek voltak, vagy csak viccből tévesztették meg az olvasót. Az üldözött soproni evangélikusok például olykor Debrecent írtak a nyomtatványukra, hogy megtréfálják a kálvinistákat, akik persze hiába tagadtak a hatóságok előtt. Kiadtuk a Régi magyar orvosdoktori értekezések bibliográfiáját. Egy bizonyos korban kötelező volt kinyomtatni a végzett orvosdoktorok értekezését, ezekből összesen 960 készült. Közülük a kedvencem a művészetek és az irodalom ápolása okozta női meddőségről írt tanulmány. Megjelentettük Buda Attilától a Nyugat Kiadó történetét, rengeteg érdekes és kevéssé ismert adattal. Érdemes azért egy kicsit többet szólni a bibliofíliáról, mert valóban ritka kincsekről, a legigényesebb nyomtatványokról van szó. A második Kner-generáció legtehetségesebb tagja, Kner Imre próbálkozott bibliofil kiadványokkal, testvérével, Erzsébettel, aki könyvkötő volt, valamint Kozma Lajossal és Király Györggyel. Mondanom sem kell, hogy egy-két példányt tudott csak eladni a míves példányokból, azokat is barátai vásárolták meg szeretetből. Ha valaki elkezd ajándékozni, soha többet nem tud egy darabot sem eladni, ezzel Kner elérte, hogy kiadványai értéke a nullára csökkent.

– Mára viszont igen értékessé váltak.

– El kellett telnie valamennyi időnek, hogy a piac méltóképpen értékelje ezeket a munkákat. Kner Imre Fülep Lajosnak írt egyik levelében van egy passzus, amelyben arról ír, hogy Erzsébettel létrehoznak egy könyvkötészetet Gyomán, különleges, világszínvonalú kiadványokat készítenek, és szétküldtek ezer értesítést bankároknak és gyűjtőknek. A következő bekezdés pedig úgy kezdődik, hogy „egyetlen válasz sem érkezett".

– A közöny ellenére tervezik további bibliofíliák megjelentetését?

– Igen. Sebastian Brant A bolondok hajója című munkája a XV. században jelent meg először, kora egyik legnagyobb hatású munkája volt. Most kiadjuk az első magyar fordítását (Márton Lászlóét), ebből az első „tized" jelent már meg, a többi a gazdag illusztrációnak köszönhetően (Orosz István munkái) tizenöt év munkája lesz. A legmulatságosabb talán az, hogy Brant szerint minden bolondok legbolondabbika a könyvgyűjtő.

– A Londonban felbukkant Vizsolyi Biblia kapcsán fölmerül a kérdés, hogy van-e a magyar könyveknek keresnivalójuk külföldön, a külföldi gyűjtőknek pedig Magyarországon?

– Itt mindig voltak nagy szellemek, a magyar költészet világszínvonalú, bár ebből igen keveset ért meg a világ. Amikor a háromszáz forintos tételeket is védetté nyilvánították, idejött egy külföldi, és azt mondta: milyen ország az, amelyik egy korsó sör árára tartja az értékeit. Nem a védettség, hanem az adatrögzítés híve vagyok, ma már remek technikák kínálkoznak arra, hogy egy közgyűjtemény megőrizze az értékek adatait anélkül, hogy ezeket magához venné. A védettséget csak egészen kivételes esetben helyeslem, azon túl provinciális szemléletnek tartom. Németország nem lesz attól szegényebb, ha vesznek ott egy ősnyomtatványt, és senki sem kérdezi meg a vevőt, hogy mi a célja vele. Hiszem, hogy ami kikerül, azt egy jó szemű gyűjtő előbb-utóbb úgyis visszahozza. Magam is tettem így, hoztam haza már egykor védetté nyilvánított, majd Nyugatra került könyvet. A külföldi árveréseken egy-két magyar mindig van, szinte egyedül Kelet-Európából. Itt inkább gyűjtenek az emberek, mint Nyugaton. Ott inkább tezaurálnak, befektetnek, ami – ha túlzásba viszik – betegség. A nyers befektetői szemlélet nem különbözik a drogtól, mert ha nyerek egy kis pénzt, rögtön befektetem, és ez így megy a végtelenségig. Vigyázni kell, hogy ne csak a pénz uralja mindennapjainkat, a gyűjtésből pedig ne halmozás legyen. Az első, az első tíz, az első húsz érték birtoklása élvezet, de az már mindegy, hogy valamiből kétszáz vagy kétszáztíz van a polcomon. A kvalitás az egyedüli irányadó, az időtlenséget és a régi mesterekkel, régi korokkal való kapcsolatot kell keresni minden műtárgyban.

– Nyáron megalakult a Magyar Antikváriusok Országos Egyesülete, a közgyűlés Önt választotta elnöknek.

– Folyamatban van az egyesület bírósági bejegyzése, az összefogással régi adósságát törleszti a szakma. Hiszem, hogy nem egymás mellett, sőt esetenként ellen, hanem együtt kell dolgoznunk a szakmai színvonal folyamatos emeléséért.

GRÉCZI EMŐKE

MÁNDOKI
"AZ ÖTÖDIK CIKLUS"
TÉLI WEBTÁRLAT
www.mandoki.hu

OPERA
ANTIKVÁRIUM
1065 Budapest Hajós u. 7.
Telefon/fax: 332-0243

ORGOVÁN GALÉRIA
régiségek boltja
RÉGI és KORTÁRS ÉRTÉKEK, MŰTÁRGYAK ADÁSVÉTELE
1055 Bp., Szent István krt. 5.
Tel./fax: 331-3373

Festmény- és műtárgyfotózás
Budapest V., Falk Miska utcai műteremben - vagy akár Önnél!
Film mérete kívánsága szerint: 24x36 mm, 6x7 cm és 4x5 inch
Bipolár technika is.
Mike Károly fotográfus, H.P.D.C.
Időpont-egyeztetés:
T:31 21 328 • mikefoto@matavnet.hu

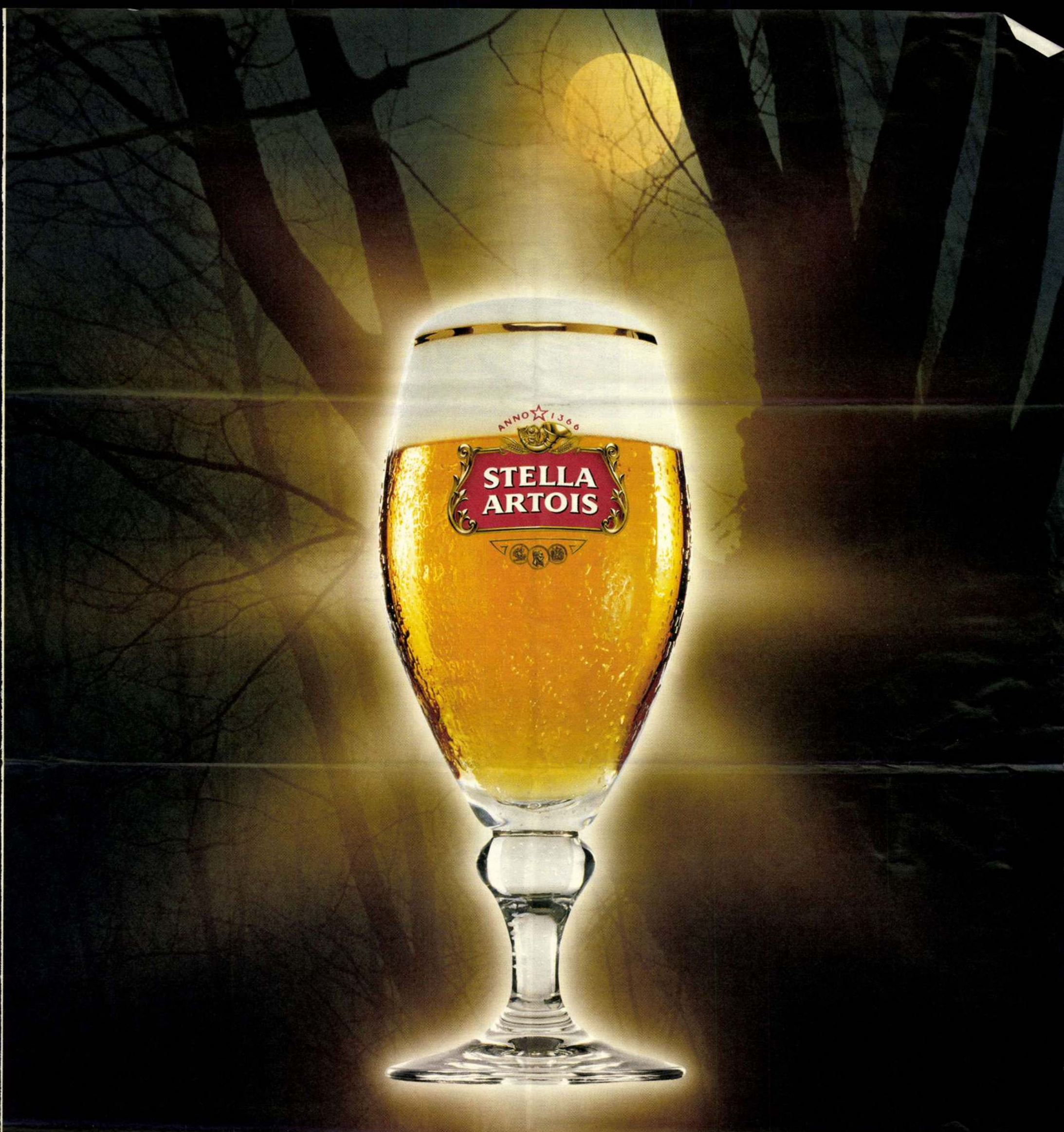

Immár a 8276. holdtöltе.
Van a világon, ami jobb, hogy nem változik.

In Fermentum Veritas
ANNO 1366
LEUVEN BELGIUM

Teológiai nézetek tisztán szellemi lények létezéséről

Az ördög és a XX. század

Szeptember 18. és 21. között Torinóban tartotta ülését az olasz püspöki konferencia. A brit The Independent értesülése szerint az összejövetelen többek között szó volt a latin nyelvű ördögűzési ima olaszra fordításáról, illetve a fordítás nyelvi nehézségeiről is. A kissé frivol hangvételű cikk szerint a legnagyobb gondot az ördög tegezésének, illetve magázásának kérdése jelentette.

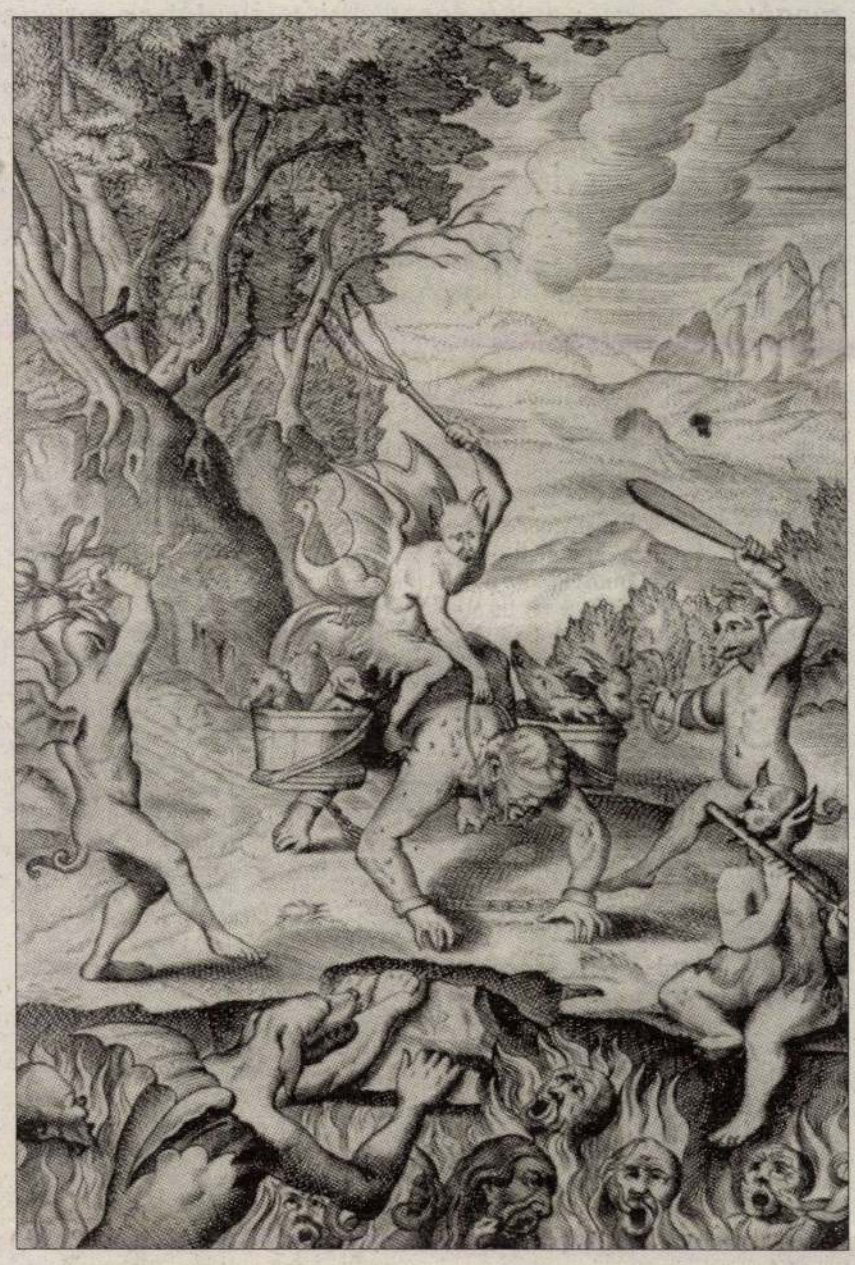

Szent Ignác lelkigyakorlataihoz készült XVII. századi allegorikus rézmetszet
SAMUEL DVORZAK MUNKÁJA

■ M. L.

Az ördög létezésének legfőbb bizonyítéka – szokták mondani –, hogy a XX. századra sikerült elhitetnie magáról, hogy nincs. A kényelmesen élhető hétköznapokhoz szükségtelenné, zavaróvá, egyenesen anakronisztikussá vált a megszemélyesíthető gonosz létezésének feltételezése. Számos teológus is így gondolja: az evangélikus *Rudolf Bultmann* (1884–1976) mítosztalanítása a sátánra is kiterjedt: „Senki sem használhatja az elektromos áramot vagy a rádiót, nem fordulhat az orvostudomány modern eredményeinek segítségéhez, ha közben hisz az Újszövetségben szereplő szellemek és csodák világában" – írta. A nagy történelmi botrányokat is igyekszünk minél előbb elfeledni. Az ember pedig semmi esetre sem bűnös, a tömeggyilkosnak legföljebb a viselkedése szokatlan, esetleg beteges.

Az emberiség történetében a gonoszról szóló legrégebbi „tudósítást" a Biblia első lapjain olvashatjuk. A gonosz története egyidős az emberiséggel (sőt régebbi nála), ezért saját „kultúrtörténete" is van. *Rüdiger Safranski* a közelmúltban magyarul is megjelent A gonosz avagy a szabadság drámája című esszéjében ezt a kultúrtörténetet elemzi a maga sajátos szempontja szerint. Elsősorban a filozófusok és vallásbölcselők ördögéről ír. Ez a gonosz pedig merőben spekulatív.

Sátánok a Bibliában

Az ószövetségi ördög ezzel szemben nagyon is személyes. Olyannyira, hogy a démonoknak nevük is van: Azazel, Lilit, Béliál. Zsarnok, aki az égből hullott alá, mint fényes csillag. Ellenség. Diabolosz, azaz szétszóró. Igaz, részletes és kifejtett tanítás az Ószövetség könyveiben nincs a sátánról, az azonban egyértelműen kiderül, hogy szellemi lény és teremtmény, vagyis a Teremtőnek van alávetve. Valamekkora hatalma azonban van az ember fölött, olvashatjuk többek között a Biblia legnyugtalanítóbb részében, Jób könyvében.

Jézus sem adott összefüggő, önálló tanítást a sátánról, viszont a leírások szerint istenségénél fogva hatalma van a gonosz lélek felett. Az evangéliumokban gyakran szerepel exorcizmus (ördögűzés), többnyire betegségek kapcsán, de Krisztus nem mindegyik gyógyítása volt egyben ördögűzés is. Ezeknek a sokszor hátborzongató történeteknek a megértésekor gondolnunk kell arra is, hogy nem az események pontos leírását tartalmazzák az evangéliumok; a szerzők kötött, saját korukban ismert és mások által is használt formákkal fejtették ki a tanítás lényegét. Mivel mindez az Ószövetségre is érvényes, ezért *Herbert Haag* katolikus teológus úgy gondolja, hogy az egyháznak felül kell vizsgálnia a személyes gonoszról szóló tanítását, mivel félreértelmezte a bibliai szövegeket. Amit a Szentírásban az ördögről olvashatunk, nem más, mint költői kép, amivel a földön uralkodó rossz létére akartak a szerzők koruk világképével és hiedelemrendszerével összhangban választ adni. Haag szerint a kinyilatkoztatás alapján nincs okunk feltételezni a sátán és a pokol létezését. Már Márk evangéliumában is olvashatjuk viszont, hogy nemcsak Jézus, de a tanítványai is exorcizáltak: „Tizenkettőt rendelt, akiket apostoloknak nevezett, hogy vele legyenek, s hogy elküldje őket hirdetni az igét. Hatalmat adott nekik, hogy kiűzhessék az ördögöket." Sőt előfordult, hogy idegenek űzték ki a gonosz lelket Jézus nevében: „Ekkor János szólalt meg: »Mester, láttunk valakit, aki ördögöt űzött a nevedben. Megtiltottuk neki, mert nem tartozik közénk.«" Jézus így válaszolt: „Ne tiltsátok meg neki!" Az ősegyház gyakorlata is ismerte az ördögűzést, a legutóbbi időkig meglehetősen gyakori szertartás volt, és egészen a II. vatikáni zsinatig számos liturgikus szöveg tartalmazott exorcizmust. Az 1970-ben megjelent új misekönyv ezek nagy részét elhagyta.

Egyházatyák a gonoszról

Az egyházatyák tanításában is gyakran találkozhatunk az ördöggel. A sátán bukásának okát Origenész nyomán többnyire a gőgben találták meg; a gonosz lelkek nem tudták elviselni, hogy nem istenek, csak teremtmények. Irenaeus szerint az ember teremtése miatt támadt irigységük okozta Isten elleni lázadásukat. A jezsuita *Francisco Suarez* (1548–1617) viszont úgy gondolta, hogy az Emberfia szolgálatát utasították el, mivel az valóságos emberi voltában alacsonyabb rendű a tisztán szellemi lényeknél. A teológusokat nemcsak a sátán eredete, bukásának oka foglalkoztatta, hanem a világ fölötti hatalma, illetve e hatalom korlátai is. Az emberi élet szempontjából pedig az a veszély érdekes, amelyet a kísértések fő szerzője okoz.

Az ördögi ravaszság folytán a kísértés mindig az ember lelki alkatának megfelelő, ahogyan *Hugo* clunyi apát írta: „Mielőtt az ördög valakit elcsábítana, előbb természeti tulajdonságait veszi vizsgálat alá, s abban kísérti meg, amiben az illetőt legkönnyebb bűnbe vinni. A puhákat és könnyű erkölcsűeket bujaságra csábítja, vagy a világ dicsőségét kínálja fel nekik. A szigorúságra hajló lelkeket pedig a harag, a kevélység és kegyetlenség bűnére kísérti." Mindennek analógiája alapján érthető is, hogy az önmagáról egyre többet tudó ember számára a legnagyobb kísértés nem más, mint az ördög létezésének tagadása.

Exorcizmus ma

Haag elgondolásával némiképp szemben állni látszik az egyházi hagyomány is. Az egyház kétezer éves történelme során a liturgia mindig összhangban állt a tanítással. A tanítóhivatal önállóan sohasem foglalkozott a gonosszal, csak más hitigazságokkal kapcsolatban említette a szellemi lényeket. A XIX–XX. századra azonban annyira elterjedt nézetté vált a jó és rossz szellemi lények létezésének tagadása, hogy több vatikáni megnyilatkozás is kénytelen volt elítélni az ilyesmit. *XIII. Leó* pápa (1810–1903, 1878-tól egyházfő) állítólag egy látomás hatására rendelte el, hogy Szent Mihálynak, az angyalok fejedelmének a segítségét kérő ördögűző imádságát minden szentmise után imádkozzák el a hívek. A tisztán szellemi lények létezését tagadó teológiai irányzatokat *XII. Pius* pápa is elítélte, majd korunk divatos nézeteit a Hittani Kongregáció 1975-ben kibocsátott dokumentumában foglalta össze, amelyben visszautasítja a hermeneutika jegyében indult mítosztalanítási folyamatot.

Persze ez a dokumentum mit sem változtat azon a tényen, hogy felmérések szerint a katolikus egyház teológusainak és lelkipásztorainak jelentős része nem hisz az ördög létezésében, vagy ha el is fogadja, úgy véli, hogy napjaink keresztényei számára ez már nem tartható elgondolás. Ennek következménye, hogy bár az egyházjog előírja a püspökök számára, hogy minden székesegyházban kell lennie kinevezett ördögűzőnek (?), csak elvétve találunk ilyet – panaszkodik *Gabriele Amorth* atya az Egy ördögűző tapasztalatai című könyvében. Pedig igény lenne rá, még akkor is, ha az esetek jelentős részében pszichiátriai problémáról van szó, nem ördögtől való megszállottságról. *Joseph de Guengo de Tonquédec* (1868–1962) abbé, aki a párizsi egyházmegye ördögűzője volt, negyven éven keresztül egyetlen olyan esettel sem találkozott, amikor biztos lett volna az ördögtől való megszállottságban.

A Hittani Kongregáció dokumentumánál nagyobb hatással volt a hívők és nem hívők világára *William Friedkin* amerikai rendező 1973-ban készült filmje, Az ördögűző. A forgatások egyházi tanácsadója, *Thomas Bemingan* jezsuita valószínűleg tisztában volt a film várható hatásával, ezért is vállalta a feladatot. Az ördögűző bizonyos szempontból biztosan felrázta a szekularizált világot, de a félelemkeltés igen hatásos eszközei révén a lelkipásztorokat is eltántorította az exorcizálástól. Pedig Gabriele Amorth szerint az ördögöt sokkal jobban dühíti a gyónás, amikor az ember lelkét veszik ki karmai közül, mint az ördögűzés.

Egy középkori legenda szerint a gyóntatószékek tetején körben ülnek az ördögök, hogy az emberi hiúság és gőg felébresztésével még egy utolsó kísérletet tegyenek a bűnbánattól való eltántorításra. Ha ez így van, működésük igen sikeres, hiszen a statisztikák szerint nemcsak az ördög létezését fogadják kétkedve a mai keresztények, de a rendszeres gyónás is visszaszorulóban van a katolikus egyházban. Egy magát katolikusnak valló átlagos amerikai hívő például előbb fordul pszichológusához, mint gyóntatójához. Persze súlyos hiba volna „lélekkufárokat" látni a hivatásos, pénzért dolgozó lelkigondozókban, hiszen a pap és a pszichológus munkaterülete nemcsak érintkezik, de a kettő között átfedések is vannak.

Tapasztalt ördögűzők szerint sokkal gyakoribb az ördögtől való eseti zaklatás, mint a teljes ördöngösség. Mivel a tünetek megkülönböztetése igen nehéz feladat, komoly előzetes ismereteket feltételez, ezért a Codex juris canonici, a katolikus egyház törvénykönyve a szentelményekről szóló részben külön szabályozza, ki lehet ördögűző. Ördögöt űzni kizárólag az ordinárius (püspöki rangú egyházi elöljáró) engedélyével szabad, és az engedély jámbor, tudós, józan és kifogástalan életű áldozópapnak adható meg. Valószínűleg a gombamód szaporodó karizmatikus csoportok sokszor szakszerűtlen ördögűzései miatt küldött levelet a Hittani Kongregáció a megyés püspököknek 1989. szeptember 29-én. Ebben nyomatékosan felhívják a figyelmet a kánonjog előírásaira, hogy ki bízható meg ördögűzéssel, valamint megtiltják a XIII. Leó-féle ima használatát világi hívek számára. A levél minden kétséget kizáróan a visszaéléseknek próbálja elejét venni, és a megszorítások nem jelentik azt, hogy a Szentszék álláspontja megváltozott volna az Isten által teremtett szellemi lények létezésével kapcsolatban.

■ B. P.

A régi hagyományon alapuló ördögűző ima azért maradt ki eredeti formájában a keresztség szövegéből a vatikáni zsinat utáni liturgikus reformok idején, mert maga a szentség feleslegessé tesz ilyen rítust – mondta lapunknak Somfai Béla jezsuita. A szegedi hittudományegyetem erkölcsteológia és bioetikaprofesszora szerint a bibliai ördögűzések mai magyarázata nem feltétlenül egyértelmű.

– Indokolt a feltételezés, hogy a gonosz lélek működése megnyilvánulhat az embernél megszállás formájában. Ezt azonban százszázalékos biztonsággal nem állíthatjuk, hiszen a természettudományok fejlődésének köszönhetően már sok olyan dolgot tudunk értelmezni, amelyre korábban teológiai magyarázatot adtunk. Vegyük például az epilepsziát vagy a különféle pszichés betegségeket: ezeket is a gonosz lélek működésének tulajdonították. Nem zárhatjuk ki persze, hogy az ember és Isten között vannak más teremtmények is: angyalok, akik visszaéltek szabadságukkal, s gonoszakká váltak. Ez azonban teológiailag nincs tisztázva. A Bibliában leírtakat még nem teljesen dolgoztuk fel, olyan fogalmakat sem tudunk egyeztetni a természettudományokkal, mint mondjuk az eredendő bűn – magyarázza a professzor.

– Hogy a gonosz lélek működése mennyire valós dolog, bizonyítja, hogy sok olyan embert, aki a megszállottság tüneteit produkálja, pszichiátriai esetként kezelnek, esetenként eredménytelenül – mondja az az ördögűző pap, aki nevének elhallgatását kérte. – A démoni erők működésének több formája van, a kísértéstől az ostromláson át a megszállottságig, s a gonoszoktól zaklatott ember tünetei első ránézésre pszichés problémának tűnnek.

A római rituálénak az exorcizmushoz csatolt régebbi magyarázata három biztos jelet említ: a nem tanult, idegen nyelven való beszédet és beszédértést, a titkos dolgok felismerését, előre tudását és természetfeletteinek tűnő erők megnyilvánulásait. A démon ördögűzés közben kísérletet tehet a pap megtámadására. Ám minél erősebb hittel mondja el az exorcista, annál kisebbek az ilyen megnyilvánulások. A katolikus pap szerint figyelmeztető lehet, ha például valaki okkult, ezoterikus beavatásokban részesült: ilyen esetben már rendszerint gonosz befolyás alatt áll az illető, ami szintén szükségessé teszi a szabadító imát.

■ T.

A múlt hét végén mutatták be az amerikai mozikban az 1973-ban készített, Az ördögűző című film felújított, digitalizált változatát. A filmben most látható egy olyan, tizenkét perces jelenet, amelyet a korábbi verzióból William Friedkin rendező kivágott. William Blatty, a forgatókönyv alapjául szolgáló könyv katolikus szerzője akkor erősen vitatta a filmes döntését.

Az egyik legdrámaibb jelenetben két pap egy megszállott kislányból próbálja meg kiűzni a gonoszt. A kivágott részben a fiatalabb papot alakító Jason Miller megkérdezi idősebb társát (Max von Sydow-t): Miért akar ártani a sátán egy ártatlan kislánynak? Az idősebb pap szerint a sátánnak egyetlen célja van: „Hogy állatnak és csúnyának lássuk magunkat, hogy visszautasítsuk annak lehetőségét, hogy Isten szerethet minket." Blatty úgy érezte, hogy ez a képsor rávilágíthat a blaszfemikus jeleneteket is tartalmazó mozi keresztény üzenetére. Friedkin azonban kijelentette, „filmet rendez, nem propagandaműsort a katolikus egyháznak".

Az újravágott film (amely azonnal kasszasiker lett az Egyesült Államokban) bemutatása kapcsán Friedkin magyarázattal szolgált a kivágott jelenet visszaállításával kapcsolatban: „Ez az a változat, amelyben Blatty mindig hitt. Huszonhat évig tartott megérteni az okát és megbékélni vele."

Borda Lajos gyűjtő

Borda Lajos és A bolondok hajója

Régi gyűjtők, mai befektetők

Borda Lajos és felesége 1977-ben nyitotta meg magánantikváriumát Pesten. Mostanra a Borda név fogalom és tisztelet tárgya lett a szakmában. A bevételt ígérő árverések világa soha nem vonzotta, pedig ritka kincseket őrzött üzlete polcain. Úgy döntött, hogy a nehezebb, de számára több örömöt kínáló utat választja: különlegesen szép és hasznos könyvek kiadásába fogott.

■ Hanthy Kinga

– Amikor a Balzac utcában megnyílt a Borda-antikvárium, még az állami boltok uralták a használtkönyv-piacot. Csak néhány vállalkozó merészkedett e területre. Hogyan került a régi könyvek bűvkörébe?

– Az ember először könyvet kezd gyűjteni, azután elindul lassan visszafelé az időben. Előbb a hely- és családtörténet foglalkoztatja, a legtöbben ezzel kezdik. Így kezdtem én is. A hetvenes évek elején fotósként dolgoztam az ELTE élettani tanszékén. Sok időm volt. Szemben, a Múzeum körúton működött néhány antikvárium, azokba járogattam meg az Állami Könyvterjesztő Vállalat árveréseire. Ott ismertem meg Glóriát, a feleségemet, aki „könyves" volt, tehát szakmabeli. A Balzac utcai boltot azután közösen nyitottuk meg 1977-ben. Pesten mi voltunk az első antikvárius vállalkozók, Budán már voltak hárman: a Lőrincz, a Forgács és a Budai Téka.

– A Balzac utcai üzlet elsősorban arról volt híres, hogy ott lehetett megvenni a szocializmus éveiben a tiltott irodalmat: Cronint, Szabó Dezsőt, Szolzsenyicint.

– Azért voltak ott már öreg, könyvészetileg érdekes darabok is meg az állami kereskedelemben nem kapható anyag. Tehát az olvasók és a gyűjtők is találtak maguknak valót. A rendszerváltozás után azonban egyszerre mindenhez hozzá lehetett jutni, nem voltak már „bés" könyvek. Így ezek elveszítették különlegességüket, érdekességüket, sőt hamarosan új kiadásban is megjelentek. Az áruk is a tizedére esett vissza.

– Van különbség gyűjtő és olvasó között?

– Némi túlzással, a gyűjtő nem olvas. Számára a könyv mint tárgy, mint kultúrhistóriai emlék érdekes, izgalmas. A gyűjtő tud örülni a tárgynak, esetünkben a könyvnek, kéziratnak. Tudja szeretni. E profilváltás miatt is jöttünk el 1993-ban a Balzac utcából a Madách térre, ebbe az emeleti helyiségbe, ahol mostanában már nincs nyitva tartás sem, csak bejelentkezés alapján fogadunk vendégeket. Arra készülünk, hogy egy év múlva elköltözünk Zebegénybe, elvisszük az antikváriumot, és elsősorban azzal foglalkozunk majd, ami már az utóbbi években is fontosabb volt számunkra a kereskedésnél: szak- és bibliofil könyvek kiadásával.

– Éppen most, a nagy befektetések korában vonulnak ki a piacról?

– A magyar könyvészeti szakkönyvkiadásban fél évszázadig nem sok történt, tehát igen nagy az elmaradás. Ezek a monográfiák persze nem sok embert érdekelnek a szakmában – tegyük hozzá, sehol a világon –, de számomra nem mint könyvek, hanem mint értékhordozók és -teremtők fontosak. Megjelentettük például a Műgyűjtő Magyarok című sorozat első két kötetét, *Skultéty Csaba* és *Haiman György* könyvtárának katalógusát. Most készül a harmadik és a negyedik kötet. A piacon a könyvek arctalanul cserélnek gazdát. Régen szokás volt az ex libris, ma már nem az. Régen a tulajdonosok beírták a nevüket a könyvbe, mert úgy érezték, hogy őrzőik a köteteknek. A Műgyűjtő Magyarok esetében ehhez a hagyományhoz szeretnénk visszatérni. Korábban folyamatosan készítettünk könyvajánlókat, ma már ezekkel is felhagytunk. Ám egy-egy hozzánk kerülő nagy magángyűjteményt történetileg, szakmailag feldolgozunk, kiállítunk, bemutatjuk a tulajdonosát. Így kerül az anyag a vevők elé. Csak színvonalas gyűjteményekkel foglalkozunk, olyanokkal, amelyek vagy a tartalmuk, vagy a tulajdonosuk, esetleg a nyomdászuk, a kötésük miatt képviselnek jelentős értéket. Mivel az anyag dokumentált, benne szerepel a volt tulajdonos ex librise, ismét lesz múltja is. Nem mindegy ugyanis, hogy egy könyv kinek, kiknek a tulajdonában volt. Tragikus figyelmetlenség például, hogy a könyvtár- és múzeumalapító *Széchényi Ferenc* saját tulajdonú köteteinek egy részét a két világháború között duplumként, tehát felesleges példányként eladták.

– Vannak-e divatok a könyvpiacon?

– Divat mindig van. Ma például egy dedikált kötetért többet adnak, mint egy kéziratért. Ezek persze néhány év alatt elmúló jelenségek. A magyar antikvár piac most igen jó állapotban van, Kelet-Európában ma Budapest vezeti a mezőnyt. A vidéki üzletek azonban szenvednek, érdemleges színvonalat nem tudnak elérni, ez is mutatja, mennyire tönkrement az ország az elmúlt évtizedekben. Mi azért dolgoztunk, hogy nívós piac jöjjön létre. Ugyanakkor a régi könyv becsülete csökken, hiszen a könyvgyűjteshez műveltség kell, sőt örök tanulás. A régi generáció gyűjtött, a mai befektet. Ebben a században virágzott az antikvár könyvkereskedelem, hiszen a két világháború embertömegeket tett tönkre, és állandó volt a piacon az utánpótlás a széthullott egyházi, főúri, határon túli könyvtárakból. Ez az anyag, úgy tűnik, elfogyott. Néhány évtizede még olcsón lehetett értékes könyvekhez jutni, ma minden darabnak keményen meg kell fizetni az árát. Ráadásul éveket kell várni arra, hogy a befektetés megtérüljön, hogy az ár valamivel feljebb menjen. Sok az árverés is, megszűnt az, ami igazán élvezetes volt a könyvgyűjtésben, a böngészés. A polcokon nincsenek említésre méltó könyvek, hiszen az antikváriusok hátul, a raktárban árverésre gyűjtik az anyagot.

– A konkurencia bizonyosan örül a hírnek, hogy Bordáék kivonulnak Budapestről.

– Felnőtt egy könyves generáció. Mi ennek a piacnak nem vezetői, csupán résztvevői vagyunk. A bevételünk mennyiségét tekintve nem is játszunk túl nagy szerepet. Nem a napi forgalomból élünk, nem a böngészőkből, ahhoz ugyanis utcai, nem pedig emeleti üzlet kellene. Az utcai üzlet pedig közönséges taposómalom, amely mellett nem jut az embernek ideje semmire, amit fontosnak tart. Én szeretem a könyveimet, nehezen is válok meg tőlük. De az a legfontosabb, hogy tovább kell lépni. Ez a mostani üzletforma működik, de nem fejlődik. Pedig mindig újat kell kezdeni, és számomra ez nem a megszokott irányba és módon képzelhető el. Nekem most a könyvkiadás jelenti a fejlődést, méghozzá az a fajtája, amelyik nem százszor megjelentetett szövegeket ad ki újra, hanem eredeti, új értéket teremt. A mi szerepünk lezárult azzal, hogy a magyar könyvpiac ott tart, ahol tart. Fontos lett az igényesség. Ami van, és ami lesz, azt örömmel és nem irigységgel szemlélem. De ebben már nem tudok részt venni, mert nincs hozzá elég erőm. Legutóbb egy Vörösmarty-kéziratért, a Bordalért tizenhétmillió forintot fizettek ki egy árverésen. Ez már nem az én versenyem.

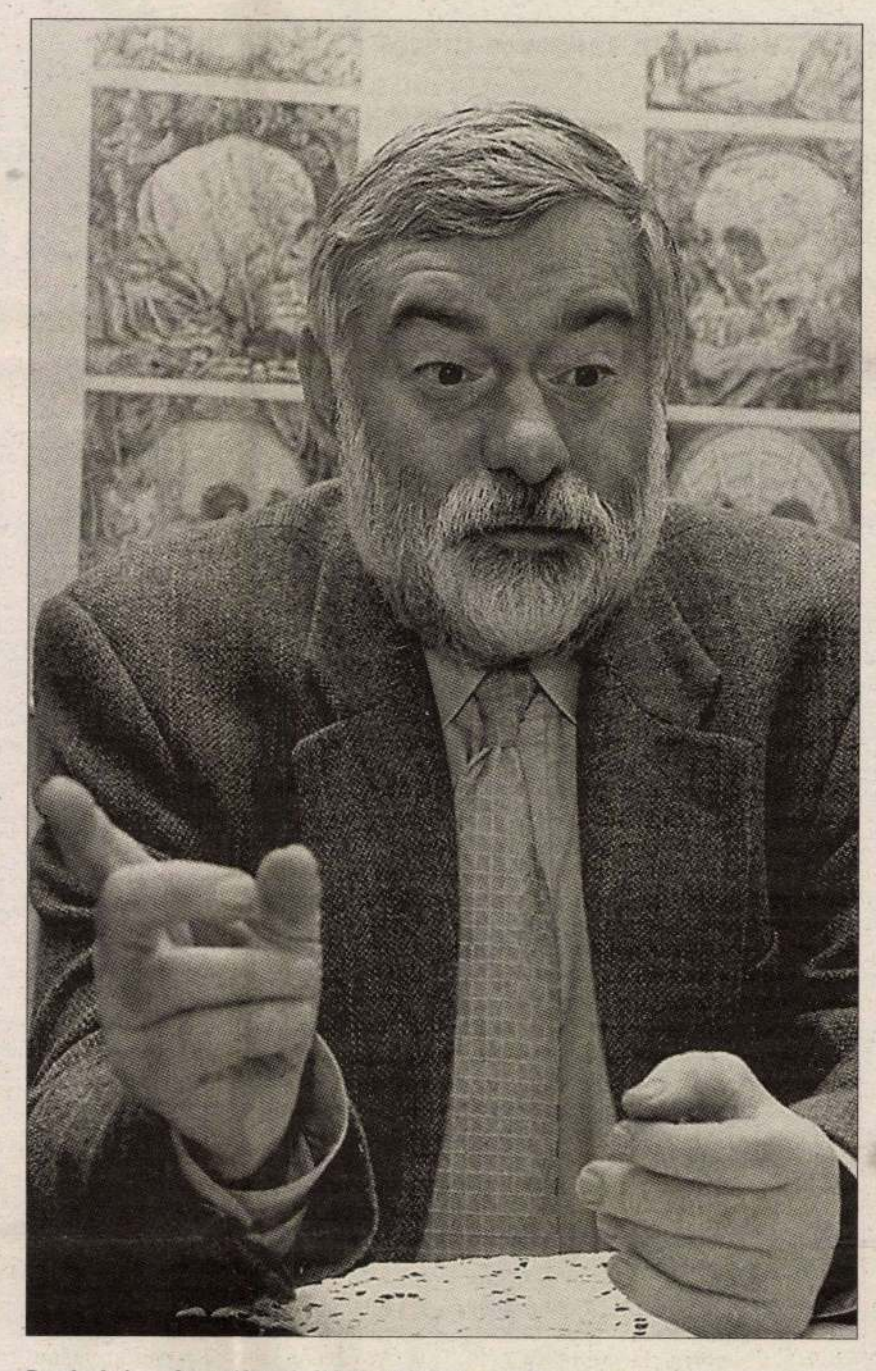

Borda Lajos: Az uniformizálódó világ nem kedvez annak, amit én szeretek, ezért megyünk ki Zebegénybe Fotó: Somoskövy Béla

– A Borda-antikvárium könyvkiadóként is bizonyított, hisz évente rendre megkapják a Szép Magyar Könyv díját. Köteteikről mindenki elismeréssel beszél, ám ezek távolról sem tartoznak a nagy példányszámú művek közé.

– Ezek a szak- és bibliofil könyvek nemcsak drágák, hanem értékesek is. Az érték pedig kortalan. Nincs más célom, mint hogy kiadjam tíz év alatt A bolondok hajóját, *Sebastian Brant* művét az eredeti német szövegget, valamint *Márton László* fordítását. Ez már szinte a rögeszmém. Ha nem is dantei nagyságrendű költemény, de világirodalmi hatásában ahhoz mérhető, és magyarul még soha nem jelent meg. Meggyőződésem, hogy a magyar kultúra számára fontos ez a mű. A kiadása nagyon időigényes, mivel *Orosz István*, aki a tíz részhez a rézkarcokat készíti, nem tud gyorsabban haladni, és nekem sincs elég pénzem, hogy a bőrkötést, a nyomdát, az eredeti illusztrációkat gyorsabban kifizessem. Ez bibliofil kiadás, tehát nem mindegy, hogy milyen a könyv. Főként nem a mai világban, amikor tömeges az igénytelenség és az ízlésrombolás. Ennek hatását pedig nem szabad alábecsülni, mert ha mindig csak az ócska, a talmi van az emberek szeme előtt, akkor azt előbbutóbb szépnek fogják látni. Ha az igényeket méricskéljük, a Marica grófnő bizonyosan nyer A kékszakállú előtt. De mindenki tudja, hogy kulturális súlyát tekintve melyik mit képvisel. Én nem a közízlést szeretném szolgálni, hanem hosszú távra hozok létre értékeket.

– Értékelik ezt vajon a kortársak?

– A könyvészeti kiadványaink igényes, szép kivitelben készülnek. Mondják: drága. Én azt mondom, drága a sült krumpli a McDonald's-ben, de egy könyv, amely szép és hasznos, amelybe sok értéket tettek, az nem drága, csak sokba kerül. A szakkönyv soha nem lehet olcsó, mert azt meg kell becsülni. Mit ér az a nemzet, amelyik egy korsó sör árára tart egy védett értéket? Itt az érték a tartalomban és a kivitelben van. Évente legalább egy komoly szakkönyv megjelentetését tervezzük. Most készülünk az Offizium Rákoczianum, vagyis az *I. Rákóczi Ferencről* elnevezett imádságoskönyv történetének és szövegének kiadására. Ezt a kétszáz éven át igen divatos imádságoskönyvet, amelyről még nem jelent meg monográfia, *Knapp Éva* tudományosan feldolgozta, mi pedig szép formában kiadjuk. A millenniumra pedig, szintén Knapp Éva munkájának eredményeként, megjelentetjük *Szent István* király ábrázolásait 1850-ig. Ehhez – rendhagyó módon – kaptunk támogatást.

– Semmiképpen nem érthető, miért kezd valaki olyan vállalkozásba, amelytől semmiféle hasznot nem remélhet. A Borda-kiadványok még nagykereskedelmi forgalomban sem kaphatók, kizárólag az önök üzletében lehet megvásárolni őket.

– Értéket teremteni értékesebb, mint hasznot termelni. A könyvészeti szakkönyvek kiadása a nemzet számára nagyon hasznos, mi ezt tartjuk most fontosabbnak, nem a kereskedést. Az antikváriusi munka már csak a harmadik helyen van az életünkben. Van, aki ront a világon, van, aki nem csinál semmit, és van, aki javít rajta. Mi szeretnénk ez utóbbiak közé tartozni. Mondtam már, hogy rögeszmém A bolondok hajója. Nagyon sokat is tanultam belőle. Például: „Ki a múlót gyűjtögeti, lelkét ganajba temeti." Amikor kitalálom, hogy mit akarok, nem azt nézem, mennyi pénzem van, hanem megpróbálok összeszedni annyit, amennyire szükség van ahhoz, hogy megvalósuljon, amit elképzeltem. Nekem az adja meg a lelki békémet, hogy azt csinálom, amit fontosnak tartok. Ha az ember kapcsolatba kerül egy kézirattal, nem csak egy idősíkban él. Ez olyan irracionális kapcsolat, amelyet ha nem érez valaki, akkor valóban csak azt az egymillió forintot látja, amely annak a kéziratnak az ára. Az uniformizálódó világ nem kedvez annak, amit én szeretek. Ezért is megyünk Zebegénybe. Ott tán maradt még valami abból a régi világból. Számomra ma már a könyvkiadás a legmagasabb rendű elfoglaltság. Talán mássá váltam, mint amilyen voltam, talán a világ változott. Abban bízom, hogy a példa tanít. Utánunk már nem lehet úgy csinálni, mintha nem lehetne kiadni igényes, jó szakkönyvet.

– Két fia van. Lesz Borda-antikváriusdinasztia?

– A gyerekekben nincs érdeklődés a szakma iránt. De ha a hazájukat szerető derék emberek lesznek, és jóban lesznek a jó Istennel, boldog emberként halok meg.

Magasság és mélység

„Ha kezed megbotránkoztat, vágd le. Jobb csonkán bemenned az életre, mint két kézzel a kárhozatra jutnod, az olthatatlan tűzre." (Márk 9,43)

A modern ember megszokta, hogy ízlése szerint válogathat: nemcsak ételben-italban, anyagi javakban, hanem különböző vélemények, tanok és azok képviselői: pártok, szervezetek, mozgalmak között is. Ez nem is baj, azt azonban egyetlen keresztény sem hagyhatja figyelmen kívül, hogy ha van isteni kinyilatkoztatás – márpedig van, az örök Isten Jézusban kimondta a végső szót az emberiségnek, s ezt a szót őrzi az egyház a Szentírásban és a szent hagyományban –, akkor ezzel kapcsolatban nincs helye a válogatásnak, azt teljes egészében kell tekinteni, elfogadni, és tettekre váltani. Ez Jézus fent idézett szavaira is érvényes. Igaz, nem szó szerint kell venni őket, de a lehető legkomolyabban. Nem öncsonkításra szólít fel ugyanis a mi Urunk, hanem annál is többre: a bűnnel való gyökeres szakításra. Márpedig a modern embernek ez nem nagyon van ínyére: ahelyett, hogy szakítana a paráznasággal, inkább terhességmegszakítást végez(tet). Ahelyett, hogy szakítana az irigységgel, féltékenységgel, haraggal, inkább a számára kellemetlen embertársaival szakítja meg a kapcsolatot.

Az igazi keresztény ezzel szemben arra törekszik, hogy kiszakítsa magát mindazokból a kötelékekből, amelyek visszatartják a Krisztus-követésben. Isten kegyelmébe kapaszkodik, mert hisz a boldog örök életben, és azt is tudja, hogy a kárhozat valóságos lehetőség, amelyet a szabad akarat birtokában az ember választ magának, visszautasítva a szeretet és igazság forrását. Igen, a pokol rémisztő valóság, de miatta nem Istentől kell megrettennünk, hanem inkább önmagunktól, és Jézus karjaiba vetni magunkat, aki épp azért jött, hogy kimentsen bennünket önmagunk poklából. Így tettek a szentek, akiket nem megbénított a kárhozat lehetősége, hanem Istenért való életre, nagy tettekre, áldozatra sarkallt. Ők, akik a mennyország igézetében éltek, tettek a legtöbbet ezért a földért. Nekik nem volt mindegy a házasságban a hűség vagy hűtlenség, a szüzességben a tisztaság vagy a tisztátalan önzés, a politikában az igazság vagy a tetszetős hazugság. Teljes életet éltek, a teljes krisztusi tanítás alapján.

Fr. Barsi Balázs OFM – Telek Péter-Pál

Teológiai nézetek tisztán szellemi lények létezéséről

Az ördög és a XX. század

Szeptember 18. és 21. között Torinóban tartotta ülését az olasz püspöki konferencia. A brit The Independent értesülése szerint az összejövetelen többek között szó volt a latin nyelvű ördögűzési ima olaszra fordításáról, illetve a fordítás nyelvi nehézségeiről is. A kissé frivol hangvételű cikk szerint a legnagyobb gondot az ördög tegezésének, illetve magázásának kérdése jelentette.

■ M. L.

Az ördög létezésének legfőbb bizonyítéka – szokták mondani –, hogy a XX. századra sikerült elhitetnie magáról, hogy nincs. A kényelmesen élhető hétköznapokhoz szükségtelenné, zavaróvá, egyenesen anakronisztikussá vált a megszemélyesíthető gonosz létezésének feltételezése. Számos teológus is így gondolja: az evangélikus *Rudolf Bultmann* (1884–1976) mítosztalanítása a sátánra is kiterjedt: „Senki sem használhatja az elektromos áramot vagy a rádiót, nem fordulhat az orvostudomány modern eredményeinek segítségéhez, ha közben hisz az Újszövetségben szereplő szellemek és csodák világában" – írta. A nagy történelmi botrányokat is igyekszünk minél előbb elfeledni. Az ember pedig semmi esetre sem bűnös, a tömeggyilkosnak legföljebb a viselkedése szokatlan, esetleg beteges.

Az emberiség történetében a gonoszról szóló legrégebbi „tudósítást" a Biblia első lapjain olvashatjuk. A gonosz története egyidős az emberiséggel (sőt régebbi nála), ezért saját „kultúrtörténete" is van. *Rüdiger Safranski* a közelmúltban magyarul is megjelent A gonosz avagy a szabadság drámája című esszéjében ezt a kultúrtörténetet elemzi a maga sajátos szempontja szerint. Elsősorban a filozófusok és vallásbölcselők ördögéről ír. Ez a gonosz pedig merőben spekulatív.

Sátánok a Bibliában

Az ószövetségi ördög ezzel szemben nagyon is személyes. Olyannyira, hogy a démonoknak nevük is van: Azazel, Lilit, Béliál. Zsarnok, aki az égből hullott alá, mint fényes csillag. Ellenség. Diabolosz, azaz szétszóró. Igaz, részletes és kifejtett tanítás az Ószövetség könyveiben nincs a sátánról, az azonban egyértelműen kiderül, hogy szellemi lény és teremtmény, vagyis a Teremtőnek van alávetve. Valamekkora hatalma azonban van az ember fölött, olvashatjuk többek között a Biblia legnyugtalanítóbb részében, Jób könyvében.

Jézus sem adott összefüggő, önálló tanítást a sátánról, viszont a leírások szerint istenségénél fogva hatalma van a gonosz lélek felett. Az evangéliumokban gyakran szerepel exorcizmus (ördögűzés), többnyire betegségek kapcsán, de Krisztus nem mindegyik gyógyítása volt egyben ördögűzés is. Ezeknek a sokszor hátborzongató történeteknek a megértésekor gondolnunk kell arra is, hogy nem az események pontos leírását tartalmazzák az evangéliumok; a szerzők kötött, saját korukban ismert és mások által is használt formákkal fejtették ki a tanítás lényegét. Mivel mindez az Ószövetségre is érvényes, ezért *Herbert Haag* katolikus teológus úgy gondolja, hogy az egyháznak felül kell vizsgálnia a személyes gonoszról szóló tanítását, mivel félreértelmezte a bibliai szövegeket. Amit a Szentírásban az ördögről olvashatunk, nem más, mint költői kép, amivel a földön uralkodó rossz létére akartak a szerzők koruk világképével és hiedelemrendszerével összhangban választ adni. Haag szerint a kinyilatkoztatás alapján nincs okunk feltételezni a sátán és a pokol létezését. Már Márk evangéliumában is olvashatjuk viszont, hogy nemcsak Jézus, de a tanítványai is exorcizáltak: „Tizenkettőt rendelt, akiket apostoloknak nevezett, hogy vele legyenek, s hogy elküldje őket hirdetni az igét. Hatalmat adott nekik, hogy kiűzhessék az ördögöket." Sőt előfordult, hogy idegenek űzték ki a gonosz lelket Jézus nevében: „Ekkor János szólalt meg: »Mester, láttunk valakit, aki ördögöt űzött a nevedben. Megtiltottuk neki, mert nem tartozik közénk.«" Jézus így válaszolt: „Ne tiltsátok meg neki!" Az ősegyház gyakorlata is ismerte az ördögűzést, a legutóbbi időkig meglehetősen gyakori szertartás volt, és egészen a II. vatikáni zsinatig számos liturgikus szöveg tartalmazott exorcizmust. Az 1970-ben megjelent új misekönyv ezek nagy részét elhagyta.

Egyházatyák a gonoszról

Az egyházatyák tanításában is gyakran találkozhatunk az ördöggel. A sátán bukásának okát Origenész nyomán többnyire a gőgben találták meg; a gonosz lelkek nem tudták elviselni, hogy nem istenek, csak teremtmények. Irenaeus szerint az ember teremtése miatt támadt irigységük okozta Isten elleni lázadásukat. A jezsuita *Francisco Suarez* (1548–1617) viszont úgy gondolta, hogy az Emberfia szolgálatát utasították el, mivel az valóságos emberi voltában alacsonyabb rendű a tisztán szellemi lényeknél. A teológusokat nemcsak a sátán eredete, bukásának oka foglalkoztatta, hanem a világ fölötti hatalma, illetve e hatalom korlátai is. Az emberi élet szempontjából pedig az a veszély érdekes, amelyet a kísértések fő szerzője okoz.

Az ördögi ravaszság folytán a kísértés mindig az ember lelki alkatának megfelelő, ahogyan *Hugo* clunyi apát írta: „Mielőtt az ördög valakit elcsábítana, előbb természeti tulajdonságait veszi vizsgálat alá, s abban kísérti meg, amiben az illetőt legkönnyebb bűnbe vinni. A puhákat és könnyű erkölcsűeket bujaságra csábítja, vagy a világ dicsőségét kínálja fel nekik. A szigorúságra hajló lelkeket pedig a harag, a kevélység és kegyetlenség bűnére kísérti." Mindennek analógiája alapján érthető is, hogy az önmagáról egyre többet tudó ember számára a legnagyobb kísértés nem más, mint az ördög létezésének tagadása.

Exorcizmus ma

Haag elgondolásával némiképp szemben állni látszik az egyházi hagyomány is. Az egyház kétezer éves történelme során a liturgia mindig összhangban állt a tanítással. A tanítóhivatal önállóan sohasem foglalkozott a gonosszal, csak más hitigazságokkal kapcsolatban említette a szellemi lényeket. A XIX–XX. századra azonban annyira elterjedt nézetté vált a jó és rossz szellemi lények létezésének tagadása, hogy több vatikáni megnyilatkozás is kénytelen volt elítélni az ilyesmit. *XIII. Leó* pápa (1810–1903, 1878-tól egyházfő) állítólag egy látomás hatására rendelte el, hogy Szent Mihálynak, az angyalok fejedelmének a segítségét kérő ördögűző imádságát minden szentmise után imádkozzák el a hívek. A tisztán szellemi lények létezését tagadó teológiai irányzatokat *XII. Pius* pápa is elítélte, majd korunk divatos nézeteit a Hittani Kongregáció 1975-ben kibocsátott dokumentumában foglalta össze, amelyben visszautasítja a hermeneutika jegyében indult mítosztalanítási folyamatot.

Persze ez a dokumentum mit sem változtat azon a tényen, hogy felmérések szerint a katolikus egyház teológusainak és lelkipásztorainak jelentős része nem hisz az ördög létezésében, vagy ha el is fogadja, úgy véli, hogy napjaink keresztényei számára ez már nem tartható elgondolás. Ennek következménye, hogy bár az egyházjog előírja a püspökök számára, hogy minden székesegyházban kell lennie kinevezett ördögűzőnek (?), csak elvétve találunk ilyet – panaszkodik *Gabriele Amorth* atya az Egy ördögűző tapasztalatai című könyvében. Pedig igény lenne rá, még akkor is, ha az esetek jelentős részében pszichiátriai problémáról van szó, nem ördögtől való megszállottságról. *Joseph de Guengo de Tonquédec* (1868–1962) abbé, aki a párizsi egyházmegye ördögűzője volt, negyven éven keresztül egyetlen olyan esettel sem találkozott, amikor biztos lett volna az ördögtől való megszállottságban.

A Hittani Kongregáció dokumentumánál nagyobb hatással volt a hívők és nem hívők világára *William Friedkin* amerikai rendező 1973-ban készült filmje, Az ördögűző. A forgatások egyházi tanácsadója, *Thomas Bemingan* jezsuita valószínűleg tisztában volt a film várható hatásával, ezért is vállalta a feladatot. Az ördögűző bizonyos szempontból biztosan felrázta a szekularizált világot, de a félelemkeltés igen hatásos eszközei révén a lelkipásztorokat is eltántorította az exorcizálástól. Pedig Gabriele Amorth szerint az ördögöt sokkal jobban dühíti a gyónás, amikor az ember lelkét veszik ki karmai közül, mint az ördögűzés.

Egy középkori legenda szerint a gyóntatószékek tetején körben ülnek az ördögök, hogy az emberi hiúság és gőg felébresztésével még egy utolsó kísérletet tegyenek a bűnbánattól való eltántorításra. Ha ez így van, működésük igen sikeres, hiszen a statisztikák szerint nemcsak az ördög létezését fogadják kétkedve a mai keresztények, de a rendszeres gyónás is visszaszorulóban van a katolikus egyházban. Egy magát katolikusnak valló átlagos amerikai hívő például előbb fordul pszichológusához, mint gyóntatójához. Persze súlyos hiba volna „lélekkufárokat" látni a hivatásos, pénzért dolgozó lelkigondozókban, hiszen a pap és a pszichológus munkaterülete nemcsak érintkezik, de a kettő között átfedések is vannak.

Tapasztalt ördögűzők szerint sokkal gyakoribb az ördögtől való eseti zaklatás, mint a teljes ördöngösség. Mivel a tünetek megkülönböztetése igen nehéz feladat, komoly előzetes ismereteket feltételez, ezért a Codex juris canonici, a katolikus egyház törvénykönyve a szentelményekről szóló részben külön szabályozza, ki lehet ördögűző. Ördögöt űzni kizárólag az ordinárius (püspöki rangú egyházi elöljáró) engedélyével szabad, és az engedély jámbor, tudós, józan és kifogástalan életű áldozópapnak adható meg. Valószínűleg a gombamód szaporodó karizmatikus csoportok sokszor szakszerűtlen ördögűzései miatt küldött levelet a Hittani Kongregáció a megyés püspököknek 1989. szeptember 29-én. Ebben nyomatékosan felhívják a figyelmet a kánonjog előírásaira, hogy ki bízható meg ördögűzéssel, valamint megtiltják a XIII. Leó-féle ima használatát világi hívek számára. A levél minden kétséget kizáróan a visszaéléseknek próbálja elejét venni, és a megszorítások nem jelentik azt, hogy a Szentszék álláspontja megváltozott volna az Isten által teremtett szellemi lények létezésével kapcsolatban.

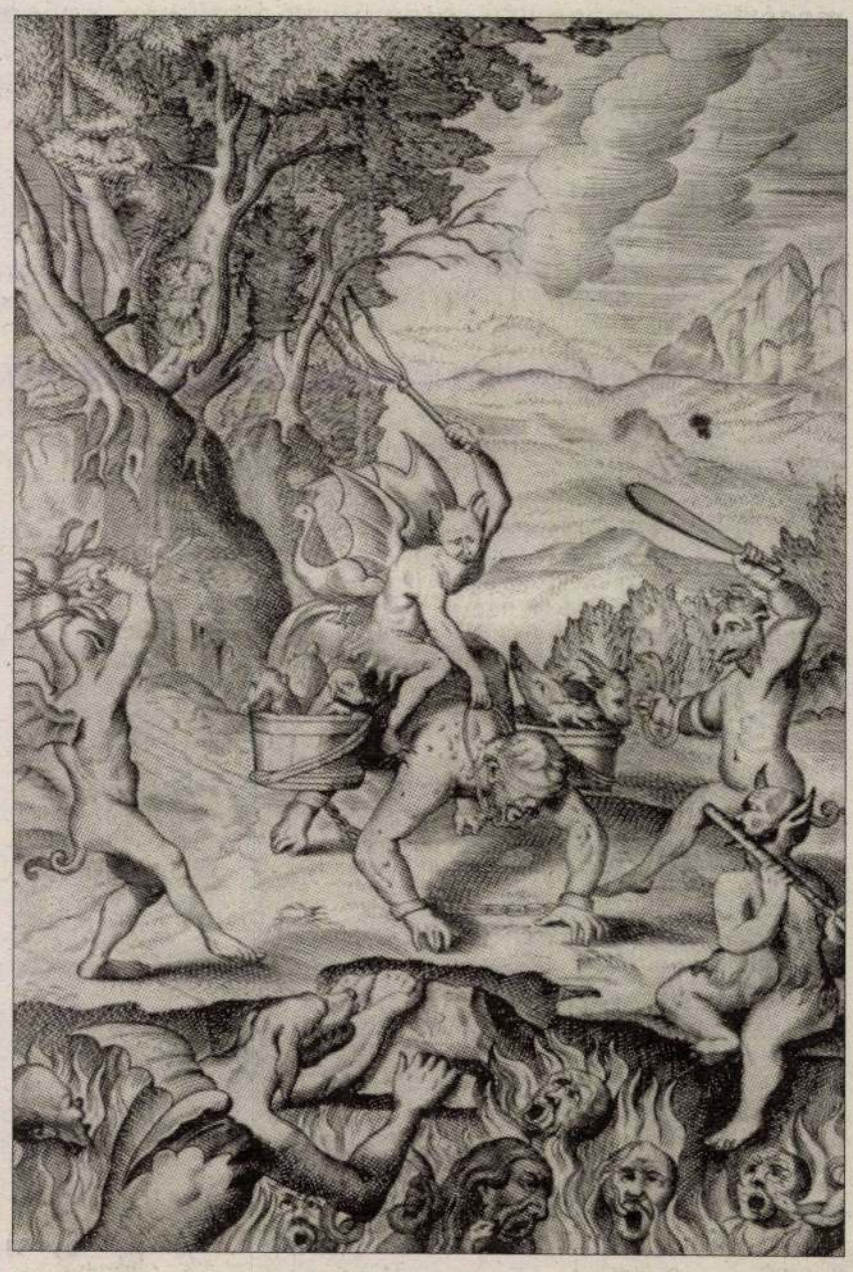

Szent Ignác lelkigyakorlataihoz készült XVII. századi allegorikus rézmetszet
SAMUEL DVORZAK MUNKÁJA

■ B. P.

A régi hagyományon alapuló ördögűző ima azért maradt ki eredeti formájában a keresztség szövegéből a vatikáni zsinat utáni liturgikus reformok idején, mert maga a szentség feleslegessé tesz ilyen rítust – mondta lapunknak Somfai Béla jezsuita. A szegedi hittudományegyetem erkölcsteológia és bioetikaprofesszora szerint a bibliai ördögűzések mai magyarázata nem feltétlenül egyértelmű.

– Indokolt a feltételezés, hogy a gonosz lélek működése megnyilvánulhat az embernél megszállás formájában. Ezt azonban százszázalékos biztonsággal nem állíthatjuk, hiszen a természettudományok fejlődésének köszönhetően már sok olyan dolgot tudunk értelmezni, amelyre korábban teológiai magyarázatot adtunk. Vegyük például az epilepsziát vagy a különféle pszichés betegségeket: ezeket is a gonosz lélek működésének tulajdonították. Nem zárhatjuk ki persze, hogy az ember és Isten között vannak más teremtmények is: angyalok, akik visszaéltek szabadságukkal, s gonoszakká váltak. Ez azonban teológiailag nincs tisztázva. A Bibliában leírtakat még nem teljesen dolgoztuk fel, olyan fogalmakat sem tudunk egyeztetni a természettudományokkal, mint mondjuk az eredendő bűn – magyarázza a professzor.

– Hogy a gonosz lélek működése mennyire valós dolog, bizonyítja, hogy sok olyan embert, aki a megszállottság tüneteit produkálja, pszichiátriai esetként kezelnek, esetenként eredménytelenül – mondja az az ördögűző pap, aki nevének elhallgatását kérte. – A démoni erők működésének több formája van, a kísértéstől az ostromláson át a megszállottságig, s a gonoszoktól zaklatott ember tünetei első ránézésre pszichés problémának tűnnek.

A római rituálénak az exorcizmushoz csatolt régebbi magyarázata három biztos jelet említ: a nem tanult, idegen nyelven való beszédet és beszédértést, a titkos dolgok felismerését, előre tudását és természetfelettinek tűnő erők megnyilvánulásait. A démon ördögűzés közben kísérletet tehet a pap megtámadására. Ám minél erősebb hittel mondja el az exorcista, annál kisebbek az ilyen megnyilvánulások. A katolikus pap szerint figyelmeztető lehet, ha például valaki okkult, ezoterikus beavatásokban részesült: ilyen esetben már rendszerint gonosz befolyás alatt áll az illető, ami szintén szükségessé teszi a szabadító imát.

■ T.

A múlt hét végén mutatták be az amerikai mozikban az 1973-ban készített, Az ördögűző című film felújított, digitalizált változatát. A filmben most látható egy olyan, tizenkét perces jelenet, amelyet a korábbi verzióból William Friedkin rendező kivágott. William Blatty, a forgatókönyv alapjául szolgáló könyv katolikus szerzője akkor erősen vitatta a filmes döntését.

Az egyik legdrámaibb jelenetben két pap egy megszállott kislányból próbálja meg kiűzni a gonoszt. A kivágott részben a fiatalabb papot alakító Jason Miller megkérdezi idősebb társát (Max von Sydow-t): Miért akar ártani a sátán egy ártatlan kislánynak? Az idősebb pap szerint a sátánnak egyetlen célja van: „Hogy állatnak és csúnyának lássuk magunkat, hogy visszautasítsuk annak lehetőségét, hogy Isten szerethet minket." Blatty úgy érezte, hogy ez a képsor rávilágíthat a blaszfemikus jeleneteket is tartalmazó mozi keresztény üzenetére. Friedkin azonban kijelentette, „filmet rendez, nem propagandaműsort a katolikus egyháznak".

Az újravágott film (amely azonnal kasszasiker lett az Egyesült Államokban) bemutatása kapcsán Friedkin magyarázattal szolgált a kivágott jelenet visszaállításával kapcsolatban: „Ez az a változat, amelyben Blatty mindig hitt. Huszonhat évig tartott megérteni az okát és megbékélni vele."

Borda Lajos és A bolondok hajója

Régi gyűjtők, mai befektetők

Borda Lajos és felesége 1977-ben nyitotta meg magánantikváriumát Pesten. Mostanra a Borda név fogalom és tisztelet tárgya lett a szakmában. A bevételt ígérő árverések világa soha nem vonzotta, pedig ritka kincseket őrzött üzlete polcain. Úgy döntött, hogy a nehezebb, de számára több örömöt kínáló utat választja: különlegesen szép és hasznos könyvek kiadásába fogott.

■ Hanthy Kinga

– Amikor a Balzac utcában megnyílt a Borda-antikvárium, még az állami boltok uralták a használtkönyv-piacot. Csak néhány vállalkozó merészkedett e területre. Hogyan került a régi könyvek bűvkörébe?

– Az ember először könyvet kezd gyűjteni, azután elindul lassan visszafelé az időben. Előbb a hely- és családtörténet foglalkoztatja, a legtöbben ezzel kezdik. Így kezdtem én is. A hetvenes évek elején fotósként dolgoztam az ELTE élettani tanszékén. Sok időm volt. Szemben, a Múzeum körúton működött néhány antikvárium, azokba járogattam meg az Állami Könyvterjesztő Vállalat árveréseire. Ott ismertem meg Glóriát, a feleségemet, aki „könyves" volt, tehát szakmabeli. A Balzac utcai boltot azután közösen nyitottuk meg 1977-ben. Pesten mi voltunk az első antikvárius vállalkozók, Budán már voltak hárman: a Lőrincz, a Forgács és a Budai Téka.

– A Balzac utcai üzlet elsősorban arról volt híres, hogy ott lehetett megvenni a szocializmus éveiben a tiltott irodalmat: Cronint, Szabó Dezsőt, Szolzsenyicint.

– Azért voltak ott már öreg, könyvészetileg érdekes darabok is meg az állami kereskedelemben nem kapható anyag. Tehát az olvasók és a gyűjtők is találtak maguknak valót. A rendszerváltozás után azonban egyszerre mindenhez hozzá lehetett jutni, nem voltak már „bés" könyvek. Így ezek elveszítették különlegességüket, érdekességüket, sőt hamarosan új kiadásban is megjelentek. Az áruk is a tizedére esett vissza.

– Van különbség gyűjtő és olvasó között?

– Némi túlzással, a gyűjtő nem olvas. Számára a könyv mint tárgy, mint kultúrhistóriai emlék érdekes, izgalmas. A gyűjtő tud örülni a tárgynak, esetünkben a könyvnek, kéziratnak. Tudja szeretni. E profilváltás miatt is jöttünk el 1993-ban a Balzac utcából a Madách térre, ebbe az emeleti helyiségbe, ahol mostanában már nincs nyitva tartás sem, csak bejelentkezés alapján fogadunk vendégeket. Arra készülünk, hogy egy év múlva elköltözünk Zebegénybe, elvisszük az antikváriumot, és elsősorban azzal foglalkozunk majd, ami már az utóbbi években is fontosabb volt számunkra a kereskedésnél: szak- és bibliofil könyvek kiadásával.

– Éppen most, a nagy befektetések korában vonulnak ki a piacról?

– A magyar könyvészeti szakkönyvkiadásban fél évszázadig nem sok történt, tehát igen nagy az elmaradás. Ezek a monográfiák persze nem sok embert érdekelnek a szakmában – tegyük hozzá, sehol a világon –, de számomra nem mint könyvek, hanem mint értékhordozók és -teremtők fontosak. Megjelentettük például a Műgyűjtő Magyarok című sorozat első két kötetét, *Skultéty Csaba* és *Haiman György* könyvtárának katalógusát. Most készül a harmadik és a negyedik kötet. A piacon a könyvek arctalanul cserélnek gazdát. Régen szokás volt az ex libris, ma már nem az. Régen a tulajdonosok beírták a nevüket a könyvbe, mert úgy érezték, hogy őrzőik a köteteknek. A Műgyűjtő Magyarok esetében ehhez a hagyományhoz szeretnénk visszatérni. Korábban folyamatosan készítettünk könyvajánlókat, ma már ezekkel is felhagytunk. Ám egy-egy hozzánk kerülő nagy magángyűjteményt történetileg, szakmailag feldolgozunk, kiállítunk, bemutatjuk a tulajdonosát. Így kerül az anyag a vevők elé. Csak színvonalas gyűjteményekkel foglalkozunk, olyanokkal, amelyek vagy a tartalmuk, vagy a tulajdonosuk, esetleg a nyomdászuk, a kötésük miatt képviselnek jelentős értéket. Mivel az anyag dokumentált, benne szerepel a volt tulajdonos ex librise, ismét lesz múltja is. Nem mindegy ugyanis, hogy egy könyv kinek, kiknek a tulajdonában volt. Tragikus figyelmetlenség például, hogy a könyvtár- és múzeumalapító *Széchényi Ferenc* saját tulajdonú köteteinek egy részét a két világháború között duplumként, tehát felesleges példányként eladták.

– Vannak-e divatok a könyvpiacon?

– Divat mindig van. Ma például egy dedikált kötetért többet adnak, mint egy kéziratért. Ezek persze néhány év alatt elmúló jelenségek. A magyar antikvár piac most igen jó állapotban van, Kelet-Európában ma Budapest vezeti a mezőnyt. A vidéki üzletek azonban szenvednek, érdemleges színvonalat nem tudnak elérni, ez is mutatja, mennyire tönkrement az ország az elmúlt évtizedekben. Mi azért dolgoztunk, hogy nívós piac jöjjön létre. Ugyanakkor a régi könyv becsülete csökken, hiszen a könyvgyűjtéshez műveltség kell, sőt örök tanulás. A régi generáció gyűjtött, a mai befektet. Ebben a században virágzott az antikvár könyvkereskedelem, hiszen a két világháború embertömegeket tett tönkre, és állandó volt a piacon az utánpótlás a széthullott egyházi, főúri, határon túli könyvtárakból. Ez az anyag, úgy tűnik, elfogyott. Néhány évtizede még olcsón lehetett értékes könyvekhez jutni, ma minden darabnak keményen meg kell fizetni az árát. Ráadásul éveket kell várni arra, hogy a befektetés megtérüljön, hogy az ár valamivel feljebb menjen. Sok az árverés is, megszűnt az, ami igazán élvezetes volt a könyvgyűjtésben, a böngészés. A polcokon nincsenek említésre méltó könyvek, hiszen az antikváriusok hátul, a raktárban árverésre gyűjtik az anyagot.

– A konkurencia bizonyosan örül a hírnek, hogy Bordáék kivonulnak Budapestről.

– Felnőtt egy könyves generáció. Mi ennek a piacnak nem vezetői, csupán résztvevői vagyunk. A bevételünk mennyiségét tekintve nem is játszunk túl nagy szerepet. Nem a napi forgalomból élünk, nem a böngészőkből, ahhoz ugyanis utcai, nem pedig emeleti üzlet kellene. Az utcai üzlet pedig közönséges taposómalom, amely mellett nem jut az embernek ideje semmire, amit fontosnak tart. Én szeretem a könyveimet, nehezen is válok meg tőlük. De az a legfontosabb, hogy tovább kell lépni. Ez a mostani üzletforma működik, de nem fejlődik. Pedig mindig újat kell kezdeni, és számomra ez nem a megszokott irányba és módon képzelhető el. Nekem most a könyvkiadás jelenti a fejlődést, méghozzá az a fajtája, amelyik nem százszor megjelentetett szövegeket ad ki újra, hanem eredeti, új értéket teremt. A mi szerepünk lezárult azzal, hogy a magyar könyvpiac ott tart, ahol tart. Fontos lett az igényesség. Ami van, és ami lesz, azt örömmel és nem irigységgel szemlélem. De ebben már nem tudok részt venni, mert nincs hozzá elég erőm. Legutóbb egy Vörösmarty-kéziratért, a Bordalért tizenhétmillió forintot fizettek ki egy árverésen. Ez már nem az én versenyem.

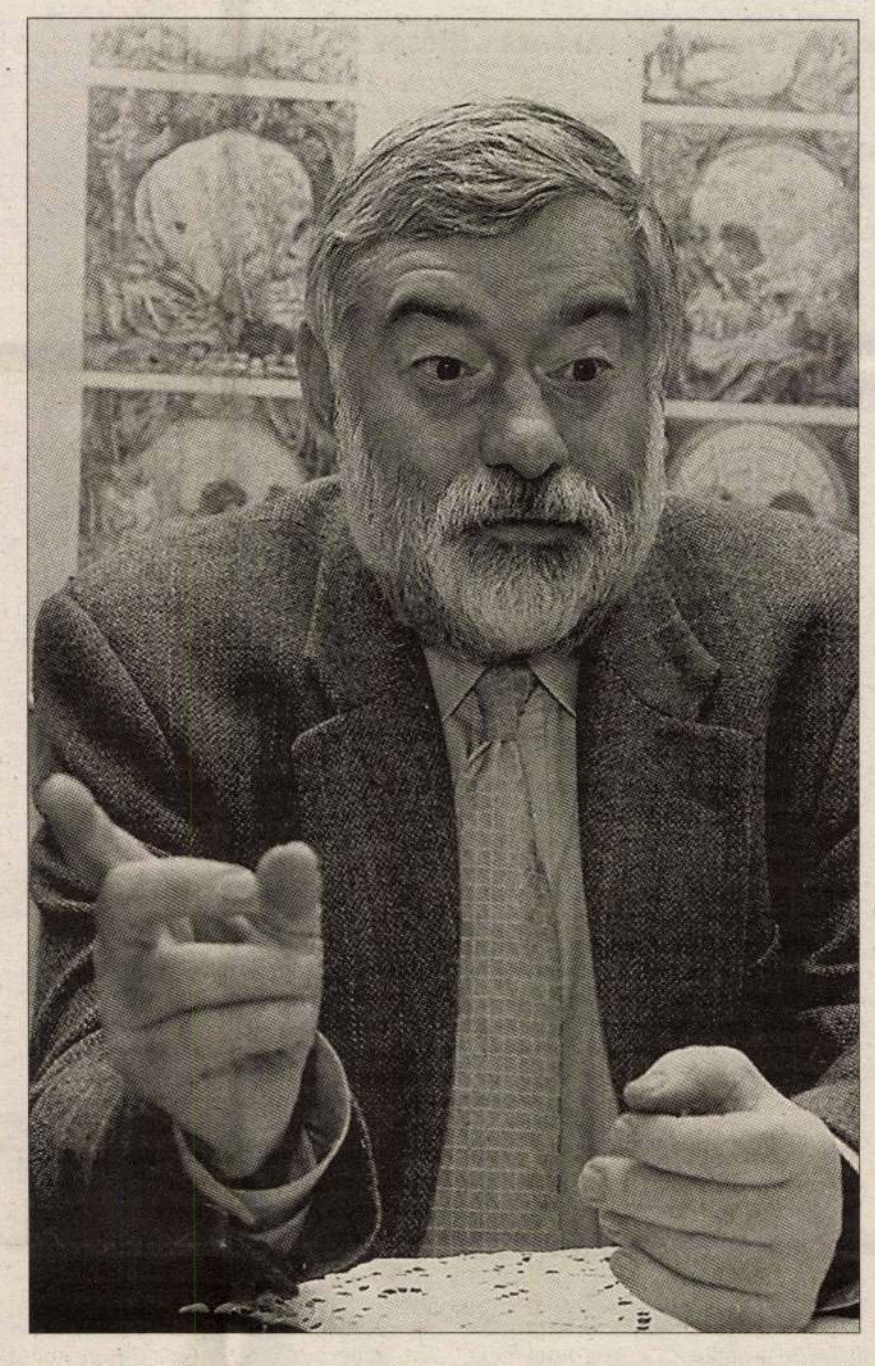

Borda Lajos: Az uniformizálódó világ nem kedvez annak, amit én szeretek, ezért megyünk ki Zebegénybe Fotó: Somosközy Béla

– A Borda-antikvárium könyvkiadóként is bizonyított, hisz évente rendre megkapják a Szép Magyar Könyv díját. Köteteikről mindenki elismeréssel beszél, ám ezek távolról sem tartoznak a nagy példányszámú művek közé.

– Ezek a szak- és bibliofil könyvek nemcsak drágák, hanem értékesek is. Az érték pedig kortalan. Nincs más célom, mint hogy kiadjam tíz év alatt A bolondok hajóját, *Sebastian Brant* művét az eredeti német szövegget, valamint *Márton László* fordítását. Ez már szinte a rögeszmém. Ha nem is dantei nagyságrendű költemény, de világirodalmi hatásában ahhoz mérhető, és magyarul még soha nem jelent meg. Meggyőződésem, hogy a magyar kultúra számára fontos ez a mű. A kiadása nagyon időigényes, mivel *Orosz István*, aki a tíz részhez a rézkarcokat készíti, nem tud gyorsabban haladni, és nekem sincs elég pénzem, hogy a bőrkötést, a nyomdát, az eredeti illusztrációkat gyorsabban kifizessem. Ez bibliofil kiadás, tehát nem mindegy, hogy milyen a könyv. Főként nem a mai világban, amikor tömeges az igénytelenség és az ízlésrombolás. Ennek hatását pedig nem szabad alábecsülni, mert ha mindig csak az ócska, a talmi van az emberek szeme előtt, akkor azt előbb-utóbb szépnek fogják látni. Ha az igényeket méricskéljük, a Marica grófnő bizonyosan nyer A kékszakállú előtt. De mindenki tudja, hogy kulturális súlyát tekintve melyik mit képvisel. Én nem a közízlést szeretném szolgálni, hanem hosszú távra hozok létre értékeket.

– Értékelik ezt vajon a kortársak?

– A könyvészeti kiadványaink igényes, szép kivitelben készülnek. Mondják: drága. Én azt mondom, drága a sült krumpli a McDonald's-ben, de egy könyv, amely szép és hasznos, amelybe sok értéket tettek, az nem drága, csak sokba kerül. A szakkönyv soha nem lehet olcsó, mert azt meg kell becsülni. Mit ér az a nemzet, amelyik egy korsó sör árára tart egy védett értéket? Itt az érték a tartalomban és a kivitelben van. Évente legalább egy komoly szakkönyv megjelentetését tervezzük. Most készülünk az Offizium Rákoczianum, vagyis az *I. Rákóczi Ferencről* elnevezett imádságoskönyv történetének és szövegének kiadására. Ezt a kétszáz éven át igen divatos imádságoskönyvet, amelyről még nem jelent meg monográfia, *Knapp Éva* tudományosan feldolgozta, mi pedig szép formában kiadjuk. A millenniumra pedig, szintén Knapp Éva munkájának eredményeként, megjelentetjük *Szent István* király ábrázolásait 1850-ig. Ehhez – rendhagyó módon – kaptunk támogatást.

– Semmiképpen nem érthető, miért kezd valaki olyan vállalkozásba, amelytől semmiféle hasznot nem remélhet. A Borda-kiadványok még nagykereskedelmi forgalomban sem kaphatók, kizárólag az önök üzletében lehet megvásárolni őket.

– Értéket teremteni értékesebb, mint hasznot termelni. A könyvészeti szakkönyvek kiadása a nemzet számára nagyon hasznos, mi ezt tartjuk most fontosabbnak, nem a kereskedést. Az antikváriusi munka már csak a harmadik helyen van az életünkben. Van, aki ront a világon, van, aki nem csinál semmit, és van, aki javít rajta. Mi szeretnénk ez utóbbiak közé tartozni. Mondtam már, hogy rögeszmém A bolondok hajója. Nagyon sokat is tanultam belőle. Például: „Ki a múlót gyűjtögeti, lelkét ganajba temeti." Amikor kitalálom, hogy mit akarok, nem azt nézem, mennyi pénzem van, hanem megpróbálok összeszedni annyit, amennyire szükség van ahhoz, hogy megvalósuljon, amit elképzeltem. Nekem az adja meg a lelki békémet, hogy azt csinálom, amit fontosnak tartok. Ha az ember kapcsolatba kerül egy kézirattal, nem csak egy idősíkban él. Ez olyan irracionális kapcsolat, amelyet ha nem érez valaki, akkor valóban csak azt az egymillió forintot látja, amely annak a kéziratnak az ára. Az uniformizálódó világ nem kedvez annak, amit én szeretek. Ezért is megyünk Zebegénybe. Ott tán maradt még valami abból a régi világból. Számomra ma már a könyvkiadás a legmagasabb rendű elfoglaltság. Talán mássá váltam, mint amilyen voltam, talán a világ változott. Abban bízom, hogy a példa tanít. Utánunk már nem lehet úgy csinálni, mintha nem lehetne kiadni igényes, jó szakkönyvet.

– Két fia van. Lesz Borda-antikváriusdinasztia?

– A gyerekekben nincs érdeklődés a szakma iránt. De ha a hazájukat szerető derék emberek lesznek, és jóban lesznek a jó Istennel, boldog emberként halok meg.

Magasság és mélység

„Ha kezed megbotránkoztat, vágd le. Jobb csonkán bemenned az életre, mint két kézzel a kárhozatra jutnod, az olthatatlan tűzre." (Márk 9,43)

A modern ember megszokta, hogy ízlése szerint válogathat: nemcsak ételben-italban, anyagi javakban, hanem különböző vélemények, tanok és azok képviselői: pártok, szervezetek, mozgalmak között is. Ez nem is baj, azt azonban egyetlen keresztény sem hagyhatja figyelmen kívül, hogy ha van isteni kinyilatkoztatás – márpedig van, az örök Isten Jézusban kimondta a végső szót az emberiségnek, s ezt a szót őrzi az egyház a Szentírásban és a szent hagyományban –, akkor ezzel kapcsolatban nincs helye a válogatásnak, azt teljes egészében kell tekinteni, elfogadni, és tettekre váltani. Ez Jézus fent idézett szavaira is érvényes. Igaz, nem szó szerint kell venni őket, de a lehető legkomolyabban. Nem öncsonkításra szólít fel ugyanis a mi Urunk, hanem annál is többre: a bűnnel való gyökeres szakításra. Márpedig a modern embernek ez nem nagyon van ínyére: ahelyett, hogy szakítana a paráznasággal, inkább terhességmegszakítást végez(tet). Ahelyett, hogy szakítana az irigységgel, féltékenységgel, haraggal, inkább a számára kellemetlen embertársaival szakítja meg a kapcsolatot.

Az igazi keresztény ezzel szemben arra törekszik, hogy kiszakítsa magát mindazokból a kötelékekből, amelyek visszatartják a Krisztus-követésben. Isten kegyelmébe kapaszkodik, mert hisz a boldog örök életben, és azt is tudja, hogy a kárhozat valóságos lehetőség, amelyet a szabad akarat birtokában az ember választ magának, visszautasítva a szeretet és igazság forrását. Igen, a pokol rémisztő valóság, de miatta nem Istentől kell megrettennünk, hanem inkább önmagunktól, és Jézus karjaiba vetni magunkat, aki épp azért jött, hogy kimentsen bennünket önmagunk poklából. Így tettek a szentek, akiket nem megbénított a kárhozat lehetősége, hanem Istenért való életre, nagy tettekre, áldozatra sarkallt. Ők, akik a mennyország igézetében éltek, tettek a legtöbbet ezért a földért. Nekik nem volt mindegy a házasságban a hűség vagy hűtlenség, a szüzességben a tisztaság vagy a tisztátalan önzés, a politikában az igazság vagy a tetszetős hazugság. Teljes életet éltek, a teljes krisztusi tanítás alapján.

Fr. Barsi Balázs OFM – Telek Péter-Pál

Borda Sándor, faragóművész

Mint kontár dolgozott. Tölgyfából, lúzból, dióból, bükkből, szilfából készültek termékei. 333.o.

Molnár Mária: Faragóspecialista műhelye Faddon. 329.o.

Néprajzi Értesitő, XLVII. A Néprajzi Múz. Évkönyv Budapest. 1965. Akadémiai Kiadó. Bp.

Borda Sándor, faragómüvész

1849-ben született Faddon. 1870-től 1895-ig vizimolnár. 1870-1920 között ő volt a legnagyobb szaktudású a faragók között. Szerszámait maga készitette 1870-1900 között. Ezek diszitettek és évszámosak. Külön faragó műhelye volt. 1962-ban ezek a Népr. Múz,-ba kerültek. 330.o.

Molnár Mária: Faragóspecialista mühelye Faddon. 329.o.

Néprajzi Értesitő, XLVII. A Néprajzi Múz. Évkönyve Bpest. 1965. Akadémiai Kiadó. Bp.

MDK

Bordács

zom.ékszerek.

György Ki A keleti vásár iparművészete. Magy. Iparművészet, 1921. 35-38 l.

Ø Bordács J.

bresti brouzontó

gyartmanyai dissertatio
emlitve

Kel 1885

III. k. 2. f. 260. l.
261. l.

Kath. Auguszta
Prot. Cyrill

CSÜTÖRT.
30
Kath. Kerény
Prot. Izidor

~~Szalagh 85 téritvény~~
~~" 83 "~~
~~" 81 "~~

PÉNTEK
31
Kath. Guidó apát
Prot. Árpád

~~villanos 2 x 68 = 1.36~~
~~III/8 ún Muzeum, Egyetemi Nyomda~~
~~Iparmüvészeti Muzeum~~
~~Athenaeum~~

SZOMBAT
1
Kath. Hugó
Prot. Hugó

ÁPRILIS

~~III/17 Schulek fém-il Sikrint ügyben~~
~~III/18 Járásbírósághoz " "~~
~~Rados, meghosszabbitást jelentettem be~~

Izr. S. Vajikra

13. hét. 1933 Március hó. 31 nap.

Bordács Ferenc

Építészeti fényképpályázaton első dijat nyert.

Magyar Hirlap 1980/12/3/8

Bordács József

szürszabó Debrecen

1872

Györffy szür

136 l

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
M. Bordács Mária
KÖZNEVELÉS
1965 FEB 12
1021

M. Bordács Mária rajza

tikán . . .

JÚNIU

tem volr
bosszant
lást hozt
sorai, szó
tékot" játszottam: minden dolgozatból kiírtam a legsúlyosabb helyesírási hibát. Sajnos csak egy-két dolgozatot találtam olyat, amelyikben a „legnagyobb hiba" az ékezet elírása volt. (Az egybe- és különírást nem számítom, mert ezen a téren van a legtöbb bizonytalanság, és a szaktanárok részéről is a legellentétesebb álláspontok uralkodnak.) Ami a „szarvashibákat" illeti: a dolgozatok 30 százalékában legalább egy, de Cs. J. dolgozatának majdnem minden mondatában akadtam ilyenre. Már csak ezért sem lehet magyarból a jegyét felemelni. Ez a lelkiismeret dolga. Vétenék ellene; no meg az igazság ellen is.

Ezek után már hiába próbálok lefeküdni, nem megy az alvás. Éjfélkor előveszem a matematika dolgozatokat. Hátha elálmosítanak. Sohasem érdekelt különösebben a matematika. Bevallom, középiskolában, csak azért tanultam annyira, amennyire, hogy ne legyen rossz a bizonyítványom. Azóta csak ritka találkozásaim vannak vele. A három tétel közül az elsővel, egy kétismeretlenes egyenlettel, és az utolsóval, az ábrázoló geometriai tétellel könnyen megbirkóztam. Segítettek a szaktanári javítások. A másodikkal azon-

BORDÁCSNÉ KISHONTI ERIKA

Kiállítás Gyenesen

Pünkösd vasárnapján Szalóky Jenő polgármester rövid köszöntője után Cséby Géza, a keszthelyi Goldmark Károly Művelődési Központ igazgatója nyitotta meg Bordácsné Kishonti Erika és szakkörének kiállítását a gyenesdiási klubkönyvtárban.

- Nagyon örülök, hogy enynyien eljöttek erre a csodálatosan szép kiállításra ezen a borongós, esős vasárnap délután. Hízik a lelkem, mert tulajdonképpen ez a Goldmark Művelődési Központ szakkörének, stúdiójának kiállítása. Büszkék vagyunk arra, hogy ilyen alkotóműhelyünk van, amely nemcsak a környéken, országosan, hanem külföldön is elismert. Itt elsősorban szőnyegekkel találkozunk, amelyek falon, asztalon, székeken láthatók. Ezek képviselik a kiállítás fő vonulatát. Ezek festett szőnyegek, rettenetesen míves, nagyon drága anyagok voltak már a régmúltban is. Amikor egy lány férjhez ment, akkor legfeljebb egy, de ha nagyon gazdagok voltak kettő ilyen szőnyeg volt a hozomány között. Ezt annyira óvták, féltették, hogy földre nem is tették. Ezek a szőnyegek a torontáliak ősei. A torontáli tulajdonképpen gépi dolog, gyári holmi. A gépi és a kézi munka között mindig is különbség volt. Ott, ahol az emberi kéz, az emberi elme az alkotás minden pillanatában jelen van, az sokkal közelebb áll a szívünkhöz. A nemezek is egy különleges világba vezetnek, a csuhék, a babák, a gyöngyfűzés, a lószőrtermékek olyan világot teremtenek, amelyben mindannyian otthon érezzük magunkat. Úgy érzem, hogy az alkotó boldog, amikor ezeket a munkákat készíti, és ezt a boldogságot próbálja nekünk is átadni - mondta többek közt Cséby Géza.

Hécz és keszthely vidéke 1996.06.06

nekifiatták kitakarítani a környezetüket, közös programokat szerveztek, s hogy jól csinálták, arra bizonyíték, hogy a város más területeiről is érkeztek segítő kezek. Az egyesület nem titkolt célja, hogy az itt lakók vonzóbbá tegyék az idegenforgalom számára, a leendő külföldi vendég számára ezt a környezetet. Mert ők szeretnének ebből megélni, mi több, jól élni. Ám ezért tenni kell.

A szombati juniális arra is lehetőséget adott, hogy az itt élő vállalkozók elmondják, hogyan képzelik a jövőt, amely a város anyagi lehetőségeinek a bővítését is jelenthetné, ha az önkormányzat támogatását sikerülne megnyerni. A Libás térség hasznosítása eddig nem sok eredménnyel járt, viszont ez a partszakasz a lehetőségek kimeríthetetlen tárházát kínálja, anélkül, hogy a város megválna a tulajdonjogától, mert a hasznosításra számtalan jó elképzelés van, s ezek mindegyike - kellő garanciák mellett - Keszthely további gyarapodását szolgálná. Tóth Ferenc, az egyesület elnöke csupán néhány ötletet vázolt fel, ezek szerint az önkormányzat bérbe adhatná a területet vállalkozóknak, akik a környezet rendbetétele mellett sétányokat

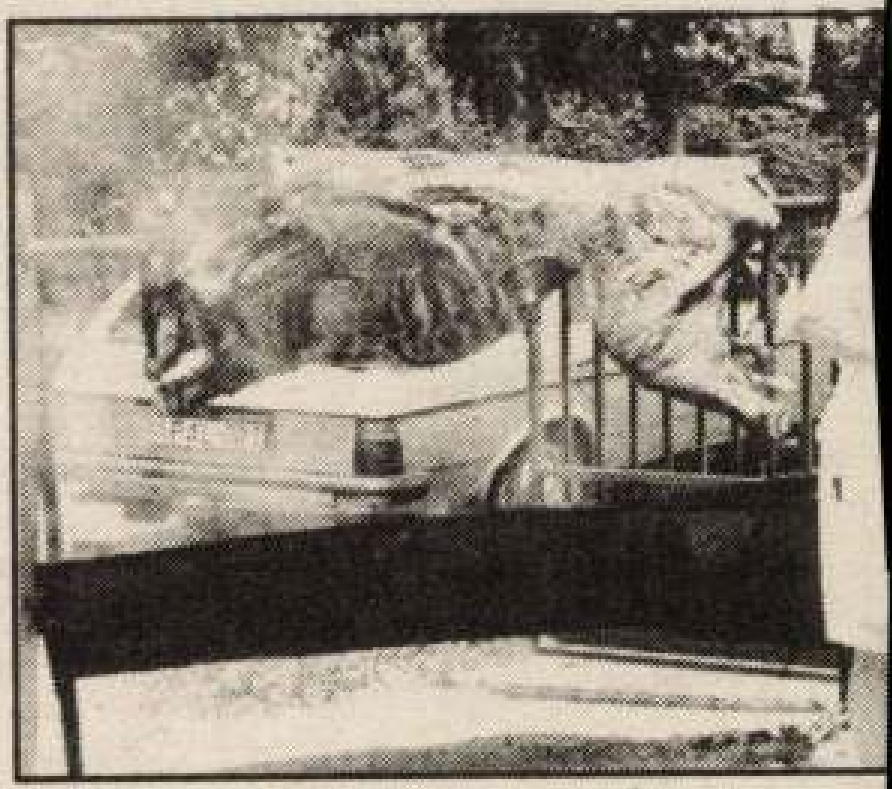

nak is jelentős haszonnal járna.

Minderről az egész napos program félidejében - ökörsütés közben - esett szó, s dr. Kulcsár Péter polgármester válaszában tisztelettel szólt az itt élők összefogásáról, munkájáról. Elmondta, hogy a Keszthely vállalkozóival elkezdett párbeszéd kimozdíthatja a holtpontról a város sorsát. A vállalkozói szféra felül tud emelked-

magyar

Bordan János

arstalos

1657. Wagyneben

Albrich Henri

288.1

SÓTI UJSÁGIRODA
SZABADKA
VI. ker. Kálmán utca 11

Tekintetes

EURÓPA könyvterjesztő r.t.

BUDAPEST

V. Rothermeres utca 12. III. 2.

megirva

Bordan Mihály

festő

1657. Nagyszeben

Albrich Herm

290. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

magyar

F

Bordan Mihály, festő. 1657-ben Nagyszebenben lakott. volt.

Albrich, Karl: Die Bewohner Hermannstadts im Jahre 1657. *Archiv* des Vereines für sieb. Landeskunde. 1883. XVII. 290. l.

U. O. 290. l.

Bordon Mihály
festő

L.
Szondrey - Szentiványi
228. l.

Buda lankáin: iskola és iskola

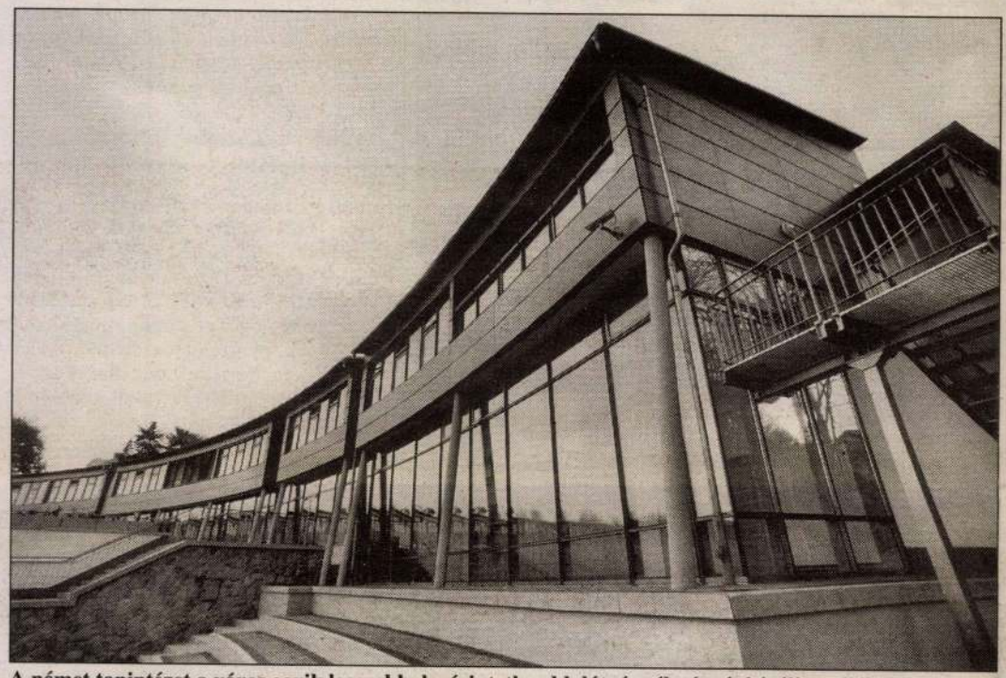

A német tanintézet a város egyik legszebb, legérintetlenebb látványélményét kínálja a diákoknak

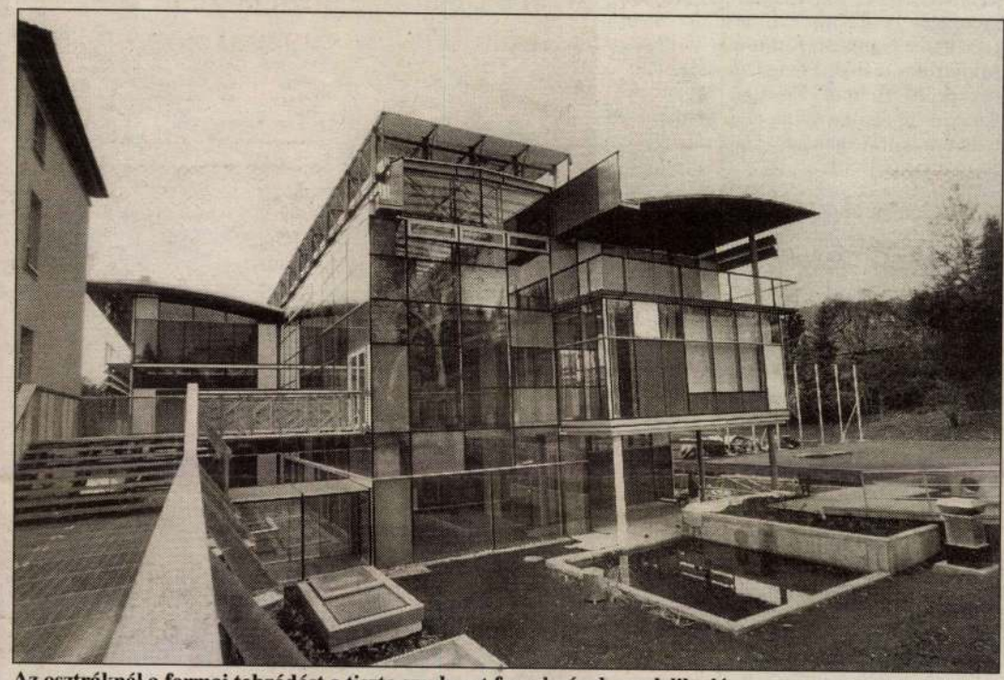

Az osztráknál a formai tobzódást a tiszta szerkezet fegyelmének rendelik alá

FOTÓK: DOMANICZKY TIVADAR

A piacgazdaság kezdete óta megszokhattuk, hogy az osztrák építészet margójára szorult harmadosztályú tervezők nálunk a Belváros legszebb utcáiba „álmodhatnak" házakat a maguk és megbízóik dicsőségére. Olyan architektúrát, amely műszaki értelemben alig éli túl a befektetés megtérülési időszakát, esztétikailag pedig már a tervezés pillanatában lejárt, avult, fáradt. A pocsék elképzeléseket aztán gyakorta az anyaország építőiparának kontraszelektált munkatársai, az otthoni verseny kétes esélyei elől félszeműként nálunk – látók között – királykodni vágyó kivitelezők váltják valóra. Rossz tervek alapján rossz házak sokasága épült Budapesten az eltelt tíz év alatt. Lelkiismeretlen vállalkozások és lelkiismeretlen önkormányzatok emlékművei. De most mégis örüljünk. Remélhető, hogy valami

egyszerre épült Buda lankáin az évezred fordulója idején. Tervezői, noha vegyes (hazai és vendég) összetételű csoportok voltak, mégiscsak meghatározóan külföldiek, akiknek minden megoldásában, építészeti kifejeződésében ott él a mienkétől távoli tájak építészeti nyelvének dialektusa. Az elkészült házakon ott sugárzik a kiegyensúlyozottan fejlődő kortárs osztrák és német építészeti kultúra fénye.

Sok fény, áradó terek, a kint és a bent határainak elmosása. Ez a három építészeti karakterelem alapvetően érvényes rájuk, a két új iskolára, amelyek a közeli hónapokban kezdik vagy kezdték meg máris szolgálatukat a XII. kerületben. Az épületek pszichikai befogadását meghatározó architekturális jellemvonásokon kívül mindkét ház formai megoldásai, korszerű kifejezésmódjai jótékonyan hat-

gi házhoz, és mind belső rendszerének funkcionális kialakítása, mind megjelenése alapján önálló épület képét mutatja. Úgy áll a régi mellett, ahogy nagyanyó áll a bolti pénztár sorában, szürke szövetkabátjában, mellette cukortarajos punk kisunokája színesen, vasakkal kiverve. Ez a formai és színezésbeli tobzódás azonban a tiszta szerkezet matematikai-geometriai fegyelmének rendeltetik alá. Mégiscsak racionális ház tehát *Gregor Driendl* (és hazai tervezőtársa, *Bordás András*) iskolaépülete, még ha jókedvű is, ami egy iskola esetében nem feltétlenül hátrány. Individuális, és van benne valami trendi is. Modern és a hazai közegben kissé különc tán, de ezzel a gimnazistakorúak könnyebben azonosulhatnak. És semmit sem sugároz az oktatás ma már tényleg elmúló, elfojtásra épí-

betonfelületek a belső terekben is. Első olvasatra talán puritánnak tűnő elemek, noha a tervezői ötletesség számos ponton akár ornamentikával is kedélyessé, vidámmá oldja az anyagszerű megjelenést. Ugyanez áll a néhány buszmegállóval feljebb, immáron erdős, ligetes részen épült német iskolára is, amely mérete és léptéke miatt nem tud, nem is lehet az osztrákéhoz hasonlóan légies és könnyű.

A budai hegyoldal egyik északra néző völgykaréjába ültetett épület alulról különös járatok, tavak és folyóvizek világából ide, e zöld magaslatokra vonszolt stégek rendszerén át közelíthető meg. Innen az iskola robusztus, mindenekelőtt nagy támfalai látszanak. A tornacsarnokot befogadó bástyaszerű tömeg tetején udvar terül szét, és e tér sodródik aztán az üvegfalakon belülre, az iskola folyosóira, elő-

dapesten csak keveseknek jut a lombok fölötti panoráma élményéből, nem tudható. Az itt megszületett építészet mindenesetre eszközeinek sokaságával szolgálja az ember és természet együttélésének élményszerű kifejezését. Ez a tervezői szándék azonban nem a honunkban megszokott, mára kiüresedett ágas-bogas, mérges turánista formalizmus gyorsan avuló díszletei között bontakozik ki. Itt építészet található, nem zavaros mese arccal rendelkező házról, ami az első télen szétfagy és beázik. Tektonikus rend, additívan építkező struktúra, téralkotás és a ház minden pontján tisztán azonosítható tervezési koncepció sugárzik a folyosók, termek, csarnokok láncolatában. Rafinált ötletek, külső és belső tömegek formaelemeinek játékos váltakozása. Tisztán definiált síkok, függélyek és töme-

PALETTA

A MÜNCHENI SZECESSZIÓ művészei – Kortárs képzőművészet Bajorországból című, tizenöt német művész munkáját bemutató kiállítást dr. Baán László, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának közigazgatási államtitkára és Helmut Kastl, a Müncheni Szecesszió elnöke nyitja meg holnap este hat órakor a Budapest Galériában (V., Szabadsajtó út 5.).

JÓGA címmel ma nyílik Kupcsik Adrián kiállítása, és január 13-ig látható a MEO – Kortárs Művészeti Gyűjteményben (IV., József Attila utca 4–6.).

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka Színház: A vészmadár (7 – bem. ea.). **Bárka Kávézó:** Cervantes (este 11 – koncert). **Budapest Bábszínház:** A legkisebb boszorkány (10). **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban:** Honderű (7). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** Bűn és bűnhődés a rácsok mögött (7). **Fővárosi Nagycirkusz:** A cirkusz csodás világa (3). **Holdvilág Kamaraszínház:** A három tökfej (11). **Játékszín:** Gázláng (11 – nyilvános főpróba). **József Attila Színház:** A miniszter félrelép (fél 8). **Karinthy Színház:** Őrült nők ketrece (7). **Katona József Színház:** Koldusopera (7). **Kamra:** Kalldewey, Farce (7). **Kolibri Színház:** Hektor, a hőscincér (10). **Kolibri Fészek:** Jeremiás, a hóember (fél 11). **Korona Pódium a Vigadó Kamaratermében:** Miniszterein költői (7 – Vendég: dr. Deutsch Tamás). **Lézerszínház:** Vangelis 3D (fél 8). **Magyar Állami Operaház:** Bohémélet (7 – Simándy/1. bérl.). **Madách Színház:** Sosem lehet tudni (7). **Madách Színház Tolnay Szalon:** Kedves hazug (fél 8). **Madách Kamara Színház:** Mennyből az angyal (7). **Merlin Színház:** Vak meglátta, hogy kiugrott (7). **Merlin Kamaraterem:** Szophoklész árnyai (fél 8). **Millenáris Teátrum:** Színházi esték (fél 8). **Fogadó a Millenárishoz:** Kakaóklub (10). Kortársak (8). **Mikroszkóp Színpad:** Zsebrepacsi (fél 8). **Pesti Magyar Színház:** A hattyú (7). **Stúdió K Színház:** Antal Csaba az amerikai és a német színház látványvilágáról (fél 8). **Szkéné Színház:** A sehova kapuja (8). **Thália Színház:** Carmina Burana (8 – Szegedi Kortárs Balett ea.). **Thália Színház Új Stúdió:** Az ohói kurva (fél 8). **Új Színház:** Othello (7). **Vidám Színpad:** Bolond nyár (7). **Vígszínház:** A padlás (7). **Pesti Színház:** Kövekkel a zsebében (7 – Bulla-bérl., 1. ea.).

Srí Lanka elefántjai

FOTÓ: KENDE TAMÁS

Politikamentes kiállítási anyagot akart gyűjteni Srí Lankán Kende Tamás fotóriporter. Halászó őslakosokat, egzotikus tájakat, különleges állatokat keresett. Fotósorozatától mégsem tudta távol tartani a háborút: az elefántrezervátumban készült képein tamil szeparatisták aknáitól sebesült állatok lábadoznak.

Holnap nyílik a Vista Rendezvényteremben (VI., Paulay Ede u. 9.) az a fotókiállítás, amelynek anyagát *Kende Tamás* fotóriporter az Indiai-óceán csepp alakú szigetén, Srí Lankán gyűjtötte. A sziget tizennyolcmilliós lakossága ma sem fér meg békében egymással. A tamil szeparatisták – akik az ország északi részén önálló államot akarnak létrehozni – aknákat fektetnek le az egyre fogyatkozó vadállatok élőhelyén is. Az elefánt Srí Lanka nemzeti szimbóluma. Húsz éve védett faj, a kormány így sem tudja megakadályozni a csordák rohamos pusztulását: száz éve még százhúszezer elefánt élt a szigeten, ma alig tizenkétezer. Kende Tamás a sérült állatok rezervátuma mellett megörökítette a szingalézek dolgos hétköznapjait is. A szociofotók batikműhelyekben és teafeldolgozó üzemekben készültek, ahol a munkások napi tizenkét órát görnyednek. Rengeteg szigetlakónak munkahelye sincs – őket a tenger tartja életben. A fotós úgy fogalmazott: ezek az emberek a semmi ágáról lógatják horgászbotjaikat a hullámzó éléskamrába.

Az este hatkor kezdődő kiállításmegnyitón *Elter Károly* tart előadást Srí Lanka turisztikai lehetőségeiről, a Vista Utazási Központ pedig Srí Lanka-koktéllal és -teával vendégeli meg a látogatókat. A megnyitón gasztronómiai bemutatót is tartanak, ahol meg lehet kóstolni például a vörös lencse curryt és a kardamonos, kókuszos palacsintát.

D. V. G.

Mozgás-képek

Dinamikus, mozgáson alapuló kortárs táncot ígér Fejes Ádám és társulata. Az Images című produkciót – amelyet elképzelt képek alapján hoztak létre – csütörtök este nyolc órakor mutatja be a MU Színház. Az előadást pénteken és szombaton is megismétlik.

– Nekünk a szavak nem sokat jelentenek, szívesebben táncolunk, mint beszélünk – jelenti ki határozottan *Fejes Ádám*, az Images című produkció rendezője, koreográfusa és egyik szereplője. A táncelőadás a test fizikai képességein és a magas színvonalú technikán alapszik. Produkcióikból teljesen kiiktatják a megszokott színházi eszköztárat. Ennek megfelelően nem konkrét történeteket, irodalmi műveket dolgoznak fel, hanem papírra vetett képekből, hangulatokból indulnak ki. A színpadi mozgást a tér és a zene dinamikai változásaira, a táncosok egymásból kiváltott hatásaira építik fel.

Az úgynevezett mozgásalapú kortárs tánc Hollandiában elterjedt művészeti stílus. A technikát Fejes Ádám Rotterdamban és Amszterdamban sajátította el. A Pécsi Művészeti Szakközépiskola elvégzése után három évig a Rotterdami Táncakadémián tanult. Az utolsó évben már hivatásos együttesben is szerepelt; a szezonban több mint nyolcvanszor lépett színpadra. További két évig Amszterdamban dolgozott együtt a magyar származású koreográfussal, *Krisztina de Chatellel.*

Fejes szerint egy táncosnak az a legfontosabb, hogy minél több fellépéshez jusson. Itthon erre nincs lehetőség, a darabokat egyszerűen nem tudják tovább játszani. Fejes külföldön megszerzett tudását Magyarországon több fiatalnak szeretné átadni: szinte minden produkciójába bevesz tehetséges, akár kezdő táncost (mint most *Jónás Nikolettát),* de tanít a Táncművészeti Főiskolán is.

Cs. G.

Így temet Budapest

Huszadik századi fővárosi gyászmenetek fotóiból rendezett kiállítást a Kiscelli Múzeum

Bordás

grafikus

A miskolci Herman Ottó Múzeumban rendezett „Mező-gazdaság a képzőművészetben" c. Kiállításon „Cséplés" c. fametszete szerepett. (említve)

Északmagyarország, Miskolc, 1951. szept. 13.

M.D.K

Bordás Ferenc
fametsző

A Balatonfüredi Színkör 1831-ben
fametszet (repro)

Országos Világ, 1960. jan. 17. 14p.

Bordás Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 OKT 19

BÉKÉS MEGYEI NEPÚJSÁG

Békéscsaba

zó nagy feltaláló.

1021

— KIÁLLÍTÁS GYULÁN. A Gyulai Harisnyagyár KISZ-szervezetének Kiváló Ifjúsági Klubja rendezésében október 21-én 19 órakor nyílik meg Bordás Ferenc budapesti festő- és grafikusművész kiállítása „Őszi hangulatok" címmel a gyulai Jókai Művelődési Házban. A megnyitó előadást dr. Némedi Endre könyvtárigazgató tartja.

KI TUD TÖRBET CSANÁD-

E959
LITERATUUR & MUSEUM
vezelcohnel.

Bordás Ferenc, festö
f. 1911.

39,4o. sz. Metszet.

Stockholmi grafikai biél. 1968 Április.
Hanseti Museum/Stockholm/ Katal.

Bordás Ferenc

Kisgrafika 1942. 1-2.sz. T 1.
/Karácsonyi és ujévi lapok/

Bordás Ferenc

Karácsonyi és ujévi lapok

Kisgrafika 1944. 1-2.sz. 5 l.

Bordás Ferenc, grafikus MDK

huszonöt fametszetét közli Servolini.

Genthon István recenziója Servolini, Luigi: L'incisione originale in Ungheria (Bologna 1953) c. művéről.
Müv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 83.

MDK

Bordás Ferenc

Falu, fam.

Magy. Művészetért kiáll. r. Mcs. 1940. febr. 12. l.

Bordás Ferenc

Iredeti

Grafikájával részt vett a Mezőgazdasági Múzeum katalógusainak díszítésén

Szij Rezső: Nemzetközi ex libris kiállítás Budapesten

Alföld 1971/2 80 old.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

NÉPSZAVA

Bordás Ferenc grafikus

1971 NOV 16.

HORIZONT

□ A SZEGEDI MÓRA FERENC MÚZEUMBAN vasárnap megnyitották Bordás Ferenc grafikai kiállítását. A szentesi múzeumban Szombati Lajos grafikusművész, a csongrádi múzeumban Fodor József festőművész alkotásaiból rendeztek vasárnap kiállítást.

1021

nek modortalanságát, ízlé
mögötti hatalmaskodását.

Bordás Ferenc grafikusművész

Szegeden, a Móra Ferenc Múzeum képtárában tárlata nyílt Balázs G. Árpád grafikusművésznek egyidejűleg.

Dél Magyarország, 1974. nov. 20.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1971 NOV 13

Bordás Ferenc

DÉL MAGYARORSZÁG

[illegible] marad.

BORDÁS FERENC GRAFIKÁI

Holnap, vasárnap déli 12 órakor dr. Madácsy László egyetemi docens nyitja meg azt a kiállítást, mely Bordás Ferenc grafikai munkásságát mutatja be. A kiállítás a Móra Ferenc múzeum Horváth Mihály utcai képtárában tekinthető meg.

1971

Bordós Ferenc

Zárlaczi szerepelnek

a „Magyar grafika Ziállításon Dürer emlékesztére" a Nemzeti Galeriában

Magyar Nemzet 1971 junius 2
4. old.

Bordás Ferenc
grafikus

Részt vett a tárlaton.

Solymár István: A magyar grafika tiszteletadása Dürer előtt. Művészet, 1971. augusztus - 10.oldal.

Bordás Ferenc

Fametszetekkel szerepelt.

Réthy István: A XIII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus és Kiállítás
Budapesten; Magyar Grafika, 1971. 1. sz. 46. l.

Bordás Ferenc

Szegeden jó néhány grafikus dolgozott a harmincas években is, a város meglecsüli ezeket az alkotokat.
1970-ben megrendeztek Bordás Ferenc gyüjteményes tárlatát.

Laczó Katalin: A müvészeti nevelés igényes mühelye

Népmüvelés 1972/4 38 old.

Bordás Ferenc

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT
1972 FEB

(

1021

IN MEMORIAM BARTÓK BÉLA

Bordás Ferenc Bartók emlékére készített ex librise

Bordás Ferenc

2. p. „Ex libris Bod Sóra, fametszet, x2.

Magyar kisgrafika, 1972. Budapest

Bordás Ferenc

az alábbi fotopályázaton ~~díjat~~ megvételt nyert

Kathy Imre: Műcsalók és szabadidő. Építészeti foto-
pályázat, 1971. - Magyar Építőművészet, 1972. 3. sz.
58-63. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 APR 8

ÉLET ÉS IRODALOM

Bordás Ferenc

járam én is.

1021

PF. 1972

Bordás Ferenc: Ex libris

1972. ÁPRILIS 8.

még észre sem vettem a zárójelek között meghúzódó szerény kiegészítést: „utcán át". A figyelmes pénztárosnő azonban felvilágosított, hogy ha a sört helyben akarom elfogyasztani, *tizenöt* forintot kell fizetnem. Ekkor csúszott ki lábam alól a talaj. A megrögzött szélhámosokra jellemző rezzenetlen arccal feleltem: „Nos, akkor inkább elviszem és majd otthon iszom meg." Leszurkoltam (üvegbetéttel együtt) a tizest, a pultnál átvettem zsákmányomat, a másik pultról alattomosan elemeltem egy tiszta poharat, majd zsebkésem sörnyitójával lepattintottam a koronadugót és felhajtottam a palack tartalmát. Az üres üveget visszaváltani már gyerekjáték volt.

A megtakarított *hét* forintot saját önző céljaimra használtam fel.

1972. ÁPRILIS 8.

Bordás Ferenc
1021

ÚJ JÓZSEF ATTILA-DÍJASOK VERSEI

Lapunknak már hagyománya, hogy a Költészet Napja alkalmából egy-egy versük közlésével köszöntjük a József Attila-díjas költőket. Az idén Csorba Győzőt, Kálnoky Lászlót, Lányi Saroltát, Kormos Istvánt, Lator Lászlót, Tóth Juditot. De verse közlésével köszöntjük Szabó Magdát is, aki prózaírói munkájáért kapott József Attila-díjat.

CSORBA GYŐZŐ:

Derűvel

A pusztulás leleményeit
derűvel —

Millió kilométeres határ
s óceán-partja is van
Himalája-vonulatai is

Az egyenruhás szintén valahogy
egyénítve:
kalapja mellé tűzköd ezt-azt
s kezébe fog

Ha ami benned legcsököttebb
maradt a hit
nem hiszi is
tudásod tudja:
eljutnak a fővárosig
beveszik leigázzák
s a mérhetetlen-járhatatlan
határokon
fölrántódnak körben a rácsok
s jöhetnek a kevésbé tehetős
megszálló csapatok

Derűvel
derűvel tehát
derűvel.

LATOR LÁSZLÓ:

Héraclius Gloss tőprengései

Mióta járom egy lefokozott lét
káprázatokkal vemhes folyosóit,
ez irgalmatlanul körülhatárolt,
de sejtelmekkel villámló sötétet?
Mert ha igaz, hogy vándorol a lélek,
alább vagy feljebb, már kinek mi jut,
s legfeljebb az marad előtte rejtve,
hogy mily akarva-akaratlanul
tett vétkekben találtatott bűnösnek,
és talán az is, hogy miféle mérték
szerint vetették latra tetteit,
ha igaz hát, hogy vándorol a lélek,
elménk beláthatatlan terein
nagy seregek vonulnak mozdulatlan
egymás lakatlan sorsain keresztül,
s emlékezetünk roppant súly alatt
egymás fölé torlódott rétegek
áttetsző földpát- vagy matt palatömbje.
Honnan különben egy-egy felszökő
homályos álomkép vagy foghatóan
világos rajzú részlet, épp csak
valami összefüggésből kivetve?
Honnan különben szorongásaink
földalatti sújtólég-robbanása,
két szemünk közt a keskeny félelem,
egy alacsonyabb rendű létre való
riadalmaink vágtató bozótja?
S honnan egy fala-omló pillanat
oktalanul fénylő gyönyörűsége,
s micsoda sodrás hajt egy ismeretlen
barlang alacsony pézsma-éjjelébe
a hús fekete éhétől ütötten?
Vagy nem érzem-e, hogy szűk koponyámat
hogy feszíti homorúbbra a vágy?

KÁLNOKY LÁSZLÓ:

Kalandozás egy égitesten

Szürkéskéken alvó hegyek,
élettelen síkságok lábaiknál.
Legszomorúbb a városokba térve
látni a sárgán szanaszét szórt
csontok seregét a sikátorokban,
téglafalak vörhenyes csonkjait
az esti fény utolsó lobbanásakor,
és a kőlépcsőket a kikötőben,
melyekről a rászáradt vért lemosta
réges-rég a dagály . . .

Hamueső hullt a könnyelműek
tetemei fölé, kik félrevezető
ösztöneiknek engedtek.
A mélyben
pestisnél iszonyúbb járvány dühöngött,
de a csillagok ugyanúgy ragyogtak.
S ezt teszik akkor is, ha elborítja
az őrjöngő növényzet
a szobrokat s pártás toronytetőket.
Kudarc volt ez, de sötétjébe némi
hősiesség visszfénye is vegyül,
mert magasba törtek az elbukottak.
Szánalmasan végezték, de a szégyen
el nem törölheti soha a gyászt.
Itt az alázat most is leborul,
s csókolgatja a talaj sebeit,
az emlékezés horgával szívében.

A költő Letépett álarcok című válogatott kötetéből.

KORMOS ISTVÁN:

Félálom

eső huppog a földre kásás körtéket esvén
velocipéd gurul kerék a hold s a nap
szöcskés rét szaladozgat kánonban kornyikáló
szél görget valahonnan válladra fecskefelhőt
orrán tízfrankosommal éhes hómedve táncol
harangtalan harangláb szamár szívemre csöndül
Tivadar pemzlijéből kihoppáz árva cédrus
következtén a nevemben eléd sután letérdel
fakürt szólója dunnyog vesd le a szoknyád vesd le
leszel vagy nem leszel nagyszombati kalácsom
mák omlik szét a számban hajad hajad hajad
torkomon bugyborékol neved neved neved

álmom kettévihogja
Anakreon tatácska
EGY FEHÉR KANCA TRAPPOL
GERINCEDEN FIACSKÁM

TÓTH JUDIT:

Két város

Toronyról a kötenger
utca-barázdás hullámaival:
innét belátható a letelt idő.

Vadállatok puha szája
előtt úsznak el, markolj beléjük,
a ködből kibomló, elforduló
táj-részletekbe. Fejtsd meg,
szorítsd magadhoz
az elveszített várost, mind a kettőt,
a láthatatlant
és a láthatót. Mit teljesítesz?
Mi a dolgod?

Hátrál a semmi. A szomorúság
időtlen napkorongja áttűz a ködön.
Kiverni a szavakat, kihasítani
vérző erőszakkal a jelentést,
kifejteni a bozótból, a zűrzavarból.

A tér, mint a cápa, kitátja torkát.
A távolság cölöpsora ragyog

A költő készülő új kötetéből.

Bordás Ferenc: Ex librisek

LÁNYI SAROLTA:

Néma üzenet

Egy távoli ablak
szemben velem
halványzöld lámpafényt
üzen nekem.
Minden este idenéz,
mintha kérdezné:
még mindig élsz?

Az újszülött sír

Az újszülött sír
mikor a világra jön.
Az öregember is sír,
ha még a világon van.
Mi volt jobb? Megszületni
vagy végigjárni a létet
a sírástól a sírig?

Csak ennyi az élet.

Zsuppra aggnő

Zsuppra aggnő,
Ne nyisd ki a szádat,
akármit nyögsz.
nincsen rá bocsánat,

nem értik meg kínját
vénségednek
sajnálnak talán
de nem szívelnek.

SZABÓ MAGDA:

Mintha tű menne tenyerébe

Özvegy, a temetés után,
ha elmentek a rokonok,
fiókot húzgál, belenyúl,
ezt-azt keresget: kutatok.
Feledni kezdem gyászomat,
a bőrömre tapad a por,
s egyre zavartabb a kezem.
Ki vitte el? Hová? Mikor?

Kinek kellett a nyírfasor,
az ösvény, mely a dombra vitt,
a forrásház, nyurgult sövény,
az ég, mely szórta fényeit,
s felemelt arcomba omolt,
ha rányílt szomjasan a szája,
s széttolta mozgó fedelét
a Csillagváró kupolája?

A lugasban állott az asztal,
az abroszon a déli fánk,
a kertilámpa sárga burkán
korcsolyáztak a muslicák.
Ha a füstöt feléjük fújtam,
fellebbentek, mint zöld lepel.
Muslica, lámpa és lugas
kinek kellett? Ki vitte el?

A szekrényajtó, mely, ha fordult
sarkán, mint forrás, felfakadt
a gyermekkor, s átjárta bőröm
a polc- az apám-illata?
Pohárszék válláról a csésze,
melyen villámló égbe szárnyal
megriadt poroszlók közül
Krisztus, elbillent glóriával?

Mintha tű menne tenyerébe,
özvegy, lomok közt, ékszeres
dobozba nyúl, de visszarántja
az ujját: a doboz üres.
Csak fogom sajgó homlokom,
de az értelem nem felel.
Déli fánk, csésze, Csillagváró
kinek kellett? Ki vitte el?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
ÉLET ÉS IRODALOM
12 APR 8

TÁJÉKOZÓDÁS

híreink

VERSEK DEBRECENRŐL

„Ez a gyűjtemény tiszteletadás és áldozat a város előtt, amely századok óta állja a puszta közepébe vetve a történelem viharait" — írja *Bényei József* szerkesztő a nemrég megjelent debreceni versantológia előszavában. A büszke lokálpatriotizmus nemcsak a szerkesztő (és a kiadó: a Debreceni Városi tanács) vállalása: van ebben a városban valami, ami kétszáz éve egyfolytában énekre vagy haragra gerjeszti a költőket. Országos jelentőségű, hogy — *Barta János* bevezető szavaival élve — „mit adott Debrecen a magyar költészetnek, és mit adott a magyar költészet Debrecennek".

A gyűjtemény — amely egy *Oláh Gábor*-vers címét viseli: *Egyet lép az ősi város* — tematikus felosztású. A ciklusok megidézik Debrecent, „az ígéret városát", a kollégiumot, a Nagyerdőt, a debreceni vásárt, a „lángoló századok": a történelem és a politika Debrecenét, s rokonszenves önkritikával az egykori civis-várost is, ahol Petőfi fagyoskodott, és ahol Ady „kerek tatár fejekre" látott. Az *Árnyak a Darabos utcán* — címe *Tóth Endre* verséből való — felvonultatja a város „nagy árnyait": Csokonai, Fazekas, Petőfi és Ady mellett Tóth Árpádot, Móriczot, Oláh Gábort, Gulyás Pált, Medgyesi Ferencet. De a kötetben helyet kap szinte minden költő, aki itt született, itt volt kollegista, vagy csak rövid időre magához vonzotta Debrecen.

A szép tipográfiával készült könyv furcsa hibája, hogy a tartalomjegyzék nem közli az oldalszámokat. A város most készülő másik kiadványa, a hortobágyi versantológia talán jobban megkönnyíti a verskeresést. Hiszen mindkét kötet gyakori forgatásra számíthat: pedagógusok, népművelők, diákok kezébe kerül.

ILLYÉS-VERSEK HORVÁTUL

A zágrábi *Mladost* könyvkiadó kétnyelvű *Orion* sorozatában, amely korunk költészetét mutatja be a horvát olvasónak, s amelyben az utóbbi évek során egyebek közt *Aimé Césaire, Spender, Bonnefoy, Ezra Pound, Machado, Pavese, Penyo Penev, Nelly Sachs, Rousselot* költeményei láttak napvilágot, nemrég jelent meg *Illyés Gyula* válogatott verseinek kötete *Enver Čolaković* fordításában. A harminc versből álló kötetet a fordító esszéje zárja, amely röviden áttekinti Illyés életművét.

Bár a *Puszták népe* két szerb és egy szlovén kiadást is megért, s megjelent szerbül az *Ebéd a kastélyban* is (mindkettő *Mladen Leskovac* kitűnő fordításában, Újvidéken), esztendőkkel ezelőtt pedig a zágrábi *Naprijed* könyvkiadó megjelentette Illyés *Petőfi*-könyvét (*Bikár Fedóra* tolmácsolásában *Dobriša Cesarić és Gustav Krklec* szép versfordításaival), Illyés Gyulának ez az első verseskönyve horvát-szerb nyelvterületen. A válogatás a költői mű keresztmetszetét igyekezett adni, a fordító olyan költemény átültetésére is vállalkozott, mint a *Három öreg*. A fordítások arról tanúskodnak, hogy Čolaković Illyés lírájának újabb darabjait tolmácsolja a legeredményesebben.

DÓZSA-PÁLYÁZAT

A KISZ Központi Bizottsága Dózsa születésének 500-ik évfordulója alkalmából irodalmi pályázatot hirdetett. *Gáll István*, az Új Írás prózai rovatának vezetője — a zsűri egyik tagja — szerint a pályázat nagyon jól sikerült. A versével első díjat nyert *Kiss Benedek* Dózsa György örökségét, a „dózsaságot", mint szellemi hagyományt fogalmazza meg. *Ács Jenő* második díjas hosszabb, harminc oldalas versben (vagy inkább epopeiában) ír Dózsáról. *Zsombok Tímár György* első helyre került novellája a Dózsa-felkelés leverése után játszódó, erősen drámai hatású történet. A pályázati műfajok között a tanulmány és az irodalmi riport is szerepelt. *Horváth Lajos* költő a magyar irodalom Dózsa-ábrázolásairól írt kitűnő tanulmányt, s ezzel nyert első díjat. *Maros Dénes* pedig az irodalmi riport-kategóriában lett első, mit tudnak az emberek ma Dózsáról témájú írásával. A *Mozgó Világ* júniusi számában már olvashatjuk a díjnyertes műveket.

VENDÉGSZÖVEGEK

Tizennégy éve, a Nagyvilágban *Somlyó György* kitűnő tanulmánya mutatta be René Char költészetét. *Dobossy László* vette fel néhány versét a *Mai francia költők* antológiájába. Az egykor Aragonnal, Bretonnal, Éluard-ral együtt induló költő most *Weöres* és *Somlyó* mellé új fordítót kapott: a Párizsban élő *Papp Tibor* magyarított *Vendégszövegek* címmel egy kötetre valót az 1907-ben született francia költő verseiből. A könyvet a párizsi Magyar Műhely adta ki.

„A költészet bomlasztó ereje nélkül mi a valóság?" — kérdi a kötet utolsó versének első sorában a már-már hermetikus nyelvi purizmus, a felszabadító szürrealista képalkotás és a gúzsba kötő egzisztencialista eszmények költője, aki az ellenállás, a Résistance egyik legihletettebb és legnagyobb hatású énekese volt. Char versei a legtisztább avantgarde bőséggel és tipográfiai változatossággban jelentkeznek, a kötet lírai formavilága és nyomdai kiállítása egyaránt újszerű. A versek érzelmi-indulati tartalmát meg-megszakadó sorok, elroncsolt szavak közvetítik, az egyszer tömbbé összeálló, másszor feltépett szakaszok oszlopai. A két hosszabb mű a szerelem gyötrelmes és gyönyörű erejéről szól. Minden töredék szinte, a töredékszavak mögött mégis ott húzódik a kibomló, mulandó és elérhetetlen Teljesség. A Vendégszövegek utolsó ciklusainak prózai és verses szövegeiben az érzéki szerelem hangja mellett megszólal Char társadalmi lírája is.

A TUDATREGÉNYÍRÓ

A modern regény úttörője, a *stream of consciousness*, azaz a tudatfolyamok ábrázolásának mestere — ezt ma már minden lexikon tudja a kilencven éve született *Virginia Woolfról*. Szép volt és maliciózus —a lexikonokat ez már kevésbé érdekli. Virginia Woolf fiatalabb kortársa, *David Garnett*, akinek híres regénye, A rókaasszony 1922-ben jelent meg. Most nyolcvanévesen a húszas-harmincas évek irodalmi életére emlékszik. A korabeli londoni irodalmi élet egyik központja a Bloomsbury-csoport volt. A fiatal művészekből és tudósokból összeverődött társaság az élet szeretetét, a szépség primátusát vallotta. Virginia Woolf művészetének is ez egyik alapmotívuma: regényhősei akár szerencsétlenek, akár boldogok, mindahányan a szépség bűvöletében élnek. Mint ahogy az írónő maga is. De az esztétizálás bűvöletével jól megfér a játékosság, sőt a gúny is. A frivolitás és a csodás elem fontos jellegzetessége a Bloomsbury-írók műveinek. Virginia Woolf hírhedt volt csípős nyelvéről — emlékezik visszsza Garnett. Egyszer Virginia testvére, Adrian összeírta mindazt, amit Virginia a barátairól mondott. Amikor a társaság legközelebb összejött, az egész bűnlajstromot felolvasták. Ez örökre megtörte Virginia hatalmát.

A nemes esztétizálás és a felhőtlen játék azonban véget ért a harmincas években. Széthullott a Bloomsbury-csoport. Egyik kiemelkedő tagja, *Lytton Strachey*, 1932-ben halt meg. Woolf 1941-ben a folyóba ölte magát. David Garnett, a túlélő, ma elfeledett íróként, magányos öregúrként él Dél-Franciaországban. Virginia Woolfból pedig közben modern klasszikus lett.

RÓZSA FERENC-DÍJ

Előző számunk lapzártája után március 31-én osztották ki az idei Rózsa Ferenc-díjakat. Első fokozatot kapott *Komját Irén*, a MUOSZ alelnöke és *Nemes György*, lapunk főszerkesztője. Második fokozatot *Buzási János*, a Népszabadság munkatársa, *Róbert László*, a Magyar Rádió párizsi tudósítója és *Várkonyi Tibor*, a Magyar Nemzet főmunkatársa. A díj harmadik fokozatával tüntették ki *Fodor Lászlót*, az Észak-Magyarország főszerkesztőjét és *Matuz Józsefnét*, a tévéhíradó főszerkesztőjét.

PÁRIZSI HETILAP MAGYAR FILMEKRŐL

Lapunk már régebben hírt adott a párizsi magyar filmhét sikeréről. A francia sajtó a bemutatott alkotásokról osztatlan elismeréssel írt. Az egyik legtekintélyesebb irodalmi hetilap, a *Nouvelles Littéraires* másfél oldalas méltatást közölt *Jean-Loup Passek* tollából.

„Olyan időszakban" — írja a kritikus — „amikor a francia film teljesen vértelennek tetszik, amikor részint belerokkan a szemérmetlen kommercializmus terhébe, részint olyan — hamis — kulturális alibikben keres menedéket, amelyek alig kendőzik az üres dilettantizmus felszínességét, illetve az öncenzúra rombolásait, enyhén szólva üdvözlendő dolog leckét kapnunk egy olyan filmművészettől, amely szembe mer nézni a valósággal... Ez a filmművészet demitizál. Ez a filmművészet nem puhult el és nem passzív: áll a talpán. S csodák csodája, mégsem üzen hadat sem a regényességnek, sem a szórakoztatásnak, sőt, olykor még a humornak sem."

A cikk hosszasan foglalkozik *Jancsó Miklóssal*, beszámolva a rendező római és helsinki vendégforgatásairól csakúgy, mint hazai filmjeiről. A cikkíró szerint Jancsó szakított a „lineáris racionalizmussal", elvetve a valóság megközelítésében minden kartezianizmust. Jancsó ábrázolásmódját jellemezve, Passek „rejtélyes koreográfiai ritusokról" ír, s hozzáteszi: „Ez a jelképes elvonás felé káprázatosan ívelő pálya mindinkább egy festőére emlékeztet: Kandinskijéra. Azok számára, akik érdeklődéssel figyelték Jancsó kibontakozását, a vállalkozás egyszerre tetszik veszedelmesnek és lenyűgözőnek. Nem mintha bármi is esetleges volna annak a filmművésznek az útján, aki foggal-körömmel a történelmi valóságot akarja felfedezni, mégpedig nem Sherlock Holmes-nak öltözve, hanem inkább varázsló módjára, a jelekhez és a mágiához fordulva, a kamerairányítás lendületes biztonságával. Lehetséges, hogy Jancsó mostanában önmaga várbörtönét építi köröl kőre, hogy elfordul a közönségtől, s még legodaadóbb magyarázóit is a bizonytalanság peremén hagyja. De azt hiszem, kár lenne visszafogni éppen most, amikor elképesztő alkatói telér nyomára bukkant."

Passek külön figyelmet és számos bekezdést szentel azoknak a filmjeinknek, amelyek a jelen társadalmi problémáit feszegetik. Kiemeli, hogy az új magyar filmek *a szocializmus nevében és talajáról* lépnek föl a sokszor szocialista köntösben jelentkező konzervatizmus, „a meglevő rendet társadalmi elmeszesedés árán nyugtalanítóan megmerevíteni iparkodó bürokrácia szerencsétlen szerepe ellen". A cikk ezzel kapcsolatban *Kovács András, Bacsó Péter, Mészáros Márta, Gábor Pál* és *Elek Judit* nevét, illetve munkáit említi. Egy újabb bekezdés *Szabó István* sok vitát kiváltott *Szerelmesfilmjével* foglalkozik; ezt a kritikus némiképp érzelgősnek ítéli ugyan, de azzal a megjegyzéssel, hogy e film még így is bizonyítja (ha ugyan erre az *Apa* után még szükség van): Szabó a gyermekkor és a kamaszkori lobogás egyik legtehetségesebb ábrázolója, világméretekben is. Amint hogy a Franciaországban eddig ismeretlen *Zolnay Pál* szintén e rendezők közé sorolható, *Arc* című filmje alapján.

A Nouvelles Littéraires cikke pusztán *Fábri Zoltánt* marasztalja el, Örkény *Tótékjának* rendezéséért. Passek szerint Fábri a *Húsz óra* óta, tehát immár hetedik-nyolcadik esztendeje hullámvölgyben van. Ám arra, hogy a mégoly hosszantartó hullámvölgyekből is ki lehet lábolni, *Makk Károly* a példa. „Ez az ördögi Makk, akit afféle Duvivier-nek néztünk, íme lepipálta Bressont" — írja Passek a magyar rendező *Szerelem* című filmjéről, amely „azután, hogy egyhangú kritikai sikert aratott, a közönséget is meghódította, ami pedig nem volt éppen előrelátható".

A cikk az alábbi hízelgő mondatokkal zárul: „Úgy látszik hát, hogy Budapest a filmművészeti meglepetések termőföldje. A filmrajongók ezt már több esztendeje észrevették."

T. Gy.

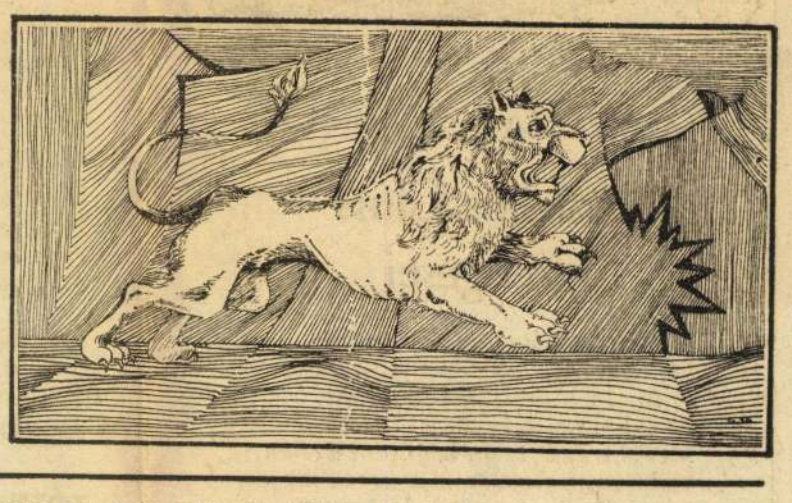

Görcsös Tibor: Oroszlán

BOLDIZSÁR IVÁN NYUGAT-NÉMETORSZÁGI NAPLÓJA:

HEINRICH BÖLL: NÉLKÜLE ÉS VELE

Böllözés

Kifelé a repülőgépen mi, hat magyar írók, úgy is mint PEN-küldöttség, böllöztünk. Ezt a szót magyarul nyilván most írják le először, de a német (nyugatnémet) nyelvben az utóbbi hetekben polgárjogot nyert ebben a formában: *böllern*. A mi böllözésünk ártalmatlan játék volt, légi időtöltés: azt kérdezgettük, inkább magunktól, mint egymástól, vár-e majd bennünket Heinrich Böll a düsseldorfi repülőtéren. Vagy esetleg Kölnben, ahová nyomban átvisznek, kocsin, a szállónkba. A német *böllern* szó már eredeti értelmében is landsknechtesen németesebb. *Böller*-nek nevezték régen a puskapor első századaiban a kis, könnyen mozgatható mozsárágyúkat. Az utóbbi hetekben felújították a régi *böllern* igét is, ez azonban a nyugatnémet sajtóban már nem azt jelenti: kis mozsárágyúval lőni, hanem ezt: Heinrich Böllre, a nyugatnémetországi irodalom legismertebb és legtekintélyesebb írójára, a thomasmanni német írói hagyományok folytatójára lesipuskás módon lövöldözni.

Leszálltunk Düsseldorfban. Schwab-Felisch úr fogad, a nyugatnémet PEN egyik alelnöke. Még mielőtt a szájamat kinyithatnám, kézrázás közben mondja: Heinrich Böll még Moszkvában van, sajnálja, Kölnben, a szállóban távirata vár. Most pedig menjünk a fogadóterembe, pezsgővel akar köszönteni bennünket. Repülőút után pezsgőt inni a Krúdy-féle álmoskönyv szerint is jó dolog. De mit tegyünk a bőröndjeinkkel? Erre Schwab-Felisch kartársunk nem gondolt. A fogadóterem háromszáz lépésnyire van. Szent Organisatius, gondolom magamban, hogy lemarnám én Ferihegyen a magyar PEN Klubnak azt a titkárát, aki nem gondol az érkező küldöttség poggyászára! (Mindig gondolnak.) Szerencsére odacammog egy öreg hordár — természeti tünemény nyugat-európai pályaudvarokon és repülőtereken —, és vállalkozik arra, hogy majd pásztorkodik a koffernyájon.

A második pohár pezsgőt Heinrich Böll egészségére ürítettem. (Az első a barátságnak és a békének szólt.) Sajnáltuk, és sajnálom azóta is, de nem bántódtunk meg, vagy vagy ha igen, nem Böllre haragudtunk. Igaz, az utazást kétszer elhalasztottuk, háromszor újraegyeztettük, hogy Kölnben, szülővárosában, világképe középpontjában, műveinek kimondott vagy kimondatlan színhelyén, fekete-fehér részletrajzainak és színes álomfreskóinak földjén ő fogadhasson bennünket, mint a nyugatnémet PEN-központ és egyúttal a Nemzetközi PEN Klub elnöke. Két nappal indulásunk előtt tudtuk meg, hogy Böll a Szovjetunióban van, de a látogatást lehetetlenség elhalasztani. E lehetetlenség oka nemcsak a nemzetközi udvariasság, a megtervezett előadások és felolvasásaink, a hat magyar író itthoni dolga és írnivalója; az ok főképpen ugyanaz, ami miatt Böll nem volt a Német Szövetségi Köztársaságban.

Vitriolcsepp

Ebben az okban, mint vitriolcseppben a kénsav, minden maró ereje és tüdőt tépő bűze benne van a mai nyugatnémet társadalom feszültségeinek és gondjainak: politika, irodalom, irodalompolitika, németek ujjászületésének vágya és annak akadályai; a mai nyugatnémet emberek önmaguk keresése és a kétszeresen gonosz múlt visszatérő árnyai és farkasai. Kétszeresen — és ehhez néhány lépéssel hátrább kell mennem. Már az én nemzedékem is kezdi elfelejteni, a fiatalabbak és az egészen ifjak pedig nem is tudják, vagy kisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy a németek (főképpen vezetőik, de sajnos, nemcsak azok) nem csupán a második világháború kirobbantásáért és iszonyataiért felelősek, hanem az elsőért is. A német fölénynek, gőgnek, terjeszkedési vágynak 1914-ben nem kellett fasizmus ahhoz, hogy a népet háborúba vigye. Az első világháború nem a német fasizmus bűne, hanem a német nacionalizmusé. Egy negyed évszázad múlva ez volt a hitlerizmus fő éltető forrása és tömegbűvölő ereje is. A nácizmus ujjászületésétől a hóbortos NDP átmeneti sikerecskéi ellenére sem tartok, de a német nacionalizmusnak nem kell ujjászületnie, mert az ország nyugati részében a (csúf) leányzó nem halt meg, csupán aluszik. A „keleti szerződések" ratifikációs vitájában fölébredt, talpraállt és vadul csapkod maga körül. Segítőtársa, reklámfőnöke és nagydobosa megint a kommunistaellenesség, az „orosz veszély", a német nép „történelmi küldetése". Ez a „megint" teszi egyszerre félelmessé és torzul nevetségessé is az ujjáéledt német nacionalizmus hadmozdulatait.

Csoportkép

Mindez szinte laboratóriumi alapossággal megfigyelhető a Böll-ügyben. A mi PEN-küldöttségünk

Bardás Ferenc

A hajdúnánási akvarellkiállításon szereplő művével.

Tóth Ervin: Akvarellkiállítás Hajdúnánáson.

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen, 1942. jan. 6.

Bordás Ferenc

Öt Ex libris-rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 8.
XVI. évf. 15. sz. 5. és 10. lapon.

Bordás Ferenc, grafikus

Szegeden nyílt meg tárlata

—: Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1971. nov. 16.

Bordás Ferenc

Rézkarca szerepel az alábbi tárlatok

Horváth György: Magyar grafikai Kiáll. a Dürer emlékezetére a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1971 VI. 2

Bordás Ferenc grafikus M.D.U.

BUÉK Déry Ilona — jametnet

" dr. Soó Rezső — "

repr.:

Bort, Burát, Bérességet. Bp. 1938. A Magyar Exlibris gyüjtők... kiadványai. VII.

MDK

Bordás Ferenc

A sárospataki vár c. metszete repr.

(Forrás.)

Magyar Nemzet, Bp. 1957. 23. sz. [6. l.]

Bordás Ferenc grafikus M.D.K.

Házassági évforduló emléklap, fametnet. Reprodukálva:

Családi ünnepek a grafika nyelvén. Bp. 1940

MDK

Bordás Ferenc dr.

az Egyesület tagja

Magy. Rézkarcoló Müvészek Egy. 25. kiáll.
Szalmássy Gal. 1948. febr.

Bordás Ferenc

Szerepet a III. és IV. Malborki Ex libris Biennálén (1967–1969)

Galambos Ferenc: hapyarok a IV. Malborki Ex libris Biennálén

Szocialista Művészetért 1969 VIII. sz.
5 old.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

1021

Bordás Ferenc: Árvíz Olaszországban

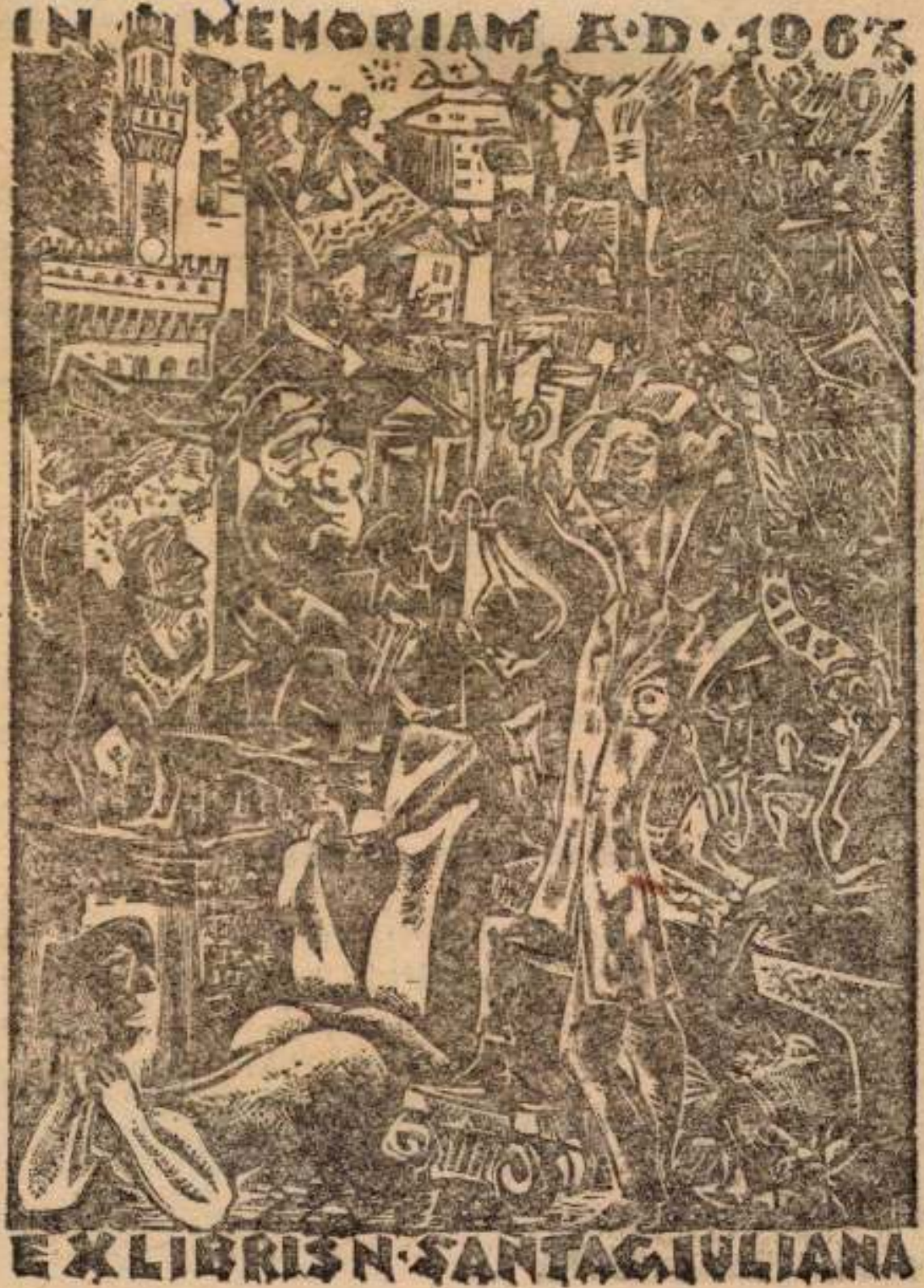

Bordás Ferenc

2. Milyen legyen a mai diák?

3. Kritika, önkritika, a kövélemény szerepe

4. Ki az aktív em

1969 1 6

KÖZNEVELÉS
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A fenti elve
év új munka
ramunk alap
kök. Az el

Dr. Bordás Ferenc

Csütörtök

MEGNYÍLT AZ „ŐSZI HANGULATOK" CÍMŰ KIÁLLÍTÁS GYULÁN

Dr. Némedy Endre megnyitja a kiállítást. Mellette a művész, dr. Bordás Ferenc.

A Gyulai Harisnyagyár KISZ-szervezetének Kiváló Ifjúsági Klubja és Póka György közösen rendezi meg a „Művészet az ifjúságért, ifjúság a művészetért" sorozatot, amelyen bemutatják Póka György magángyűjteményében levő linómetszeteket és grafikákat. Célja, hogy a művészetet még közelebb hozzák az ifjúsághoz, akik őszinte vágyakozással szeretnének megismerkedni minél bensőségesebben a képzőművészettel.

Az elmúlt napokban került sor a sorozat második kiállítására, amelyen dr. Bordás Ferenc színes és fekete-fehér linómetszeteit állították ki. A vendégkönyvben ez áll a művészről: „Temesváron született, Szegeden végezte el az Orvostudományi Egyetemet és a képzőművészetben mesterei voltak Aba-Novák, Devich Sándor, Hubert Woyty-Wimmer. 1937 óta szerepel külföldi kiállításokon is. A Firenzei Szépművészeti Akadémia tagja."

A kiállítást dr. Némedi Endre, a gyulai járási könyvtár igazgatója nyitotta meg, és köszönetet mondott Bordás Ferencnek, hogy megjelent, és Póka Györgynek, hogy magángyűjteményét átengedte a kiállításra.

A nagyszámú érdeklődő csodálattal figyelte a rendkívül míves csendéleteket, tájképeket, az őt kliséről nyomott színes linómetszeteket és őszinte beszélgetés alakult ki a megjelent fiatalok és a kiállító művész között. Már hagyomány, hogy a kiállító művészeket tiszteletbeli klubtaggá veszik fel és Bordás Ferenc is őszinte örömmel vette át az ezt tanúsító klubtagsági könyvet.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

...üsor

Tv-híradó — 2. kiadása.

BUKAREST: 16.05 Román sport dok. film. 18.15 Az Alibi c. csehszlovák játékfilm. 19.50 Riportműsor.

BELGRÁD: 17.45 Tik-tak. 18.00 Énekeljen velünk. 18.15 Folklór-szemle. 18.45 „Sárga, sárga kanári". — Tv-vígjáték. 20.35 Időszerű beszélgetések. 21.40 „Hódítók".

Rádió

KOSSUTH RÁDIÓ: 8.20 Román fúvószene. 8.30 Az árvák szigete. 8.40 Verdi: Nabucco. Négyfelvonásos opera. 10.58 Szerepeimből. Keres Emil műsora. 12.30 Melódiakoktél. 13.40 Szép magyar novella. 14.00 Népek zenéjéből. 14.35 Kentner Lajos zongorázik. 14.52 Mai témák — mai dalok. 15.10 Zengjen dalunk. 15.40 Zenésjátékrészletek. 16.05 Bach-művek. 17.05 Titkos háború. X. 17.25 Lemezmúzeum. 17.39 Nyitott stúdió — a közlekedésről. 18.08 Ádám Jenő népdalfeldolgozásaiból. 18.28 Operacsillagok — operaslágerek. 19.30 Forró mezők. Rádiójáték. 20.30 Magnósok, figyelem! 21.18 Esti beszélgetés az oktatásról, a nevelésről. 21.48 Gencsy Sári nótákat énekel. 22.20 Új felvételeinkből. 22.30 Meditáció. 22.40 A jazz kedvelőinek. 22.52 Szerenád-hangverseny Rohrauból, Haydn szülőházából.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05 Könnyűzenei ...adó. 8.35 Külpolitikai figyelő. 8.50 ...pzene. 9.40 Nagyközség vagy kis...ros. 11.45 Marketing. III. 12.00 Az ... népdal. 12.09 Zenekari muzsika. ...05 Szolnoki stúdiónk jelentkezik. ...22 Bartók-művek. 14.00 Ifjúsági ran...vú kettőtől-hatig. 15.33 Csak fiataloknak! 18.10 Utak, terek, emberek. 19.00 Népzene. 19.26 Új könyvek. 19.29 Jó estét, gyerekek! 19.35 Budapesti Zenei Hetek. Kb. 21.15 Tánczene. 22.00 Operettrészletek. 22.30 Két elbeszélés. 23.10 Könnyűzene.

SZOLNOKI STÚDIÓ: a 222,38 m-es hullámhosszon 18—19 óráig: Alföldi krónika. Pár perc jazz. Eseménynaptár. Pillanatok. Betyárnóták. Szakmunkástanulók között. Sporthíradó. Tánczene. Hirdető.

Mozi

Békési Bástya: 6 órakor: Elza, a vadon szülötte; 8-kor: Szerelem egy szezonra. **Békéscsabai Brigád:** A bűntény majdnem sikerült. **Békéscsabai Szabadság:** A sex és a hajadon. **Békéscsabai Terv:** Estély habfürdővel. **Gyulai Petőfi:** Farkasvisszhang. **Mezőkovácsházi Vörös Október:** A Crossbow-akció. **Orosházi Partizán:** Autósok, reszkessetek! **Szarvasi Táncsics:** A Tigris. **Szeghalmi Ady:** Ismeri a szandi mandit?

Színház

Október 23-án, csütörtökön este 7 órakor **Békéscsabán:**

DIPLOMÁSOK

Október 23-án, csütörtökön este fél 8 órakor **Telekgerendáson:**

MONA MARIE MOSOLYA

Közületek mu...

16 évet betöltött lányokat szövőátképzősnek felvesz a Pamuttextilművek Jacquard Szövőgyára. A betanulási idő 12 hét, ezen idő alatt havi 1000 Ft bruttó fizetést és napi 1 forintért ebédet és két szabad szombatot biztosítunk. Lakást minimális térítés mellett leányotthonszerű elhelyezésben adunk. Kiképzés után igen jó — 1600—2000 forint közötti kereseti lehetőséget nyújtunk. Jelentkezés írásban a P. T. M. Jacquard Szövőgyár üzemgazdasági osztályán, Budapest, XIII., Szekszárdi u. 19—25. 3003

***

A „Fémmunkás" Vállalat An-

adjon kosarat!

Bordás Ferenc

1971. VI. 9. 18.05. Tv. Ma. /7/

Látogatás kisgrafikai gyüjtőnél.

1021

- Az Ex Libris szorosan kapcsolódik a könyvhöz és a könyvtárhoz. Lényegébenegy sokszorositott grafikai lap, amelynek célja az, hogy a könyvnek, illetve könyveknek meghatározott személyhez, illetve könyvtárhoz való tartozását bizonyitsa. Az Ex Libris a tulajdonos nevén kivül, grafikai kompoziciót is tartalmaz, amely rendszeresen utal a tulajdonos nemére, foglalkozási körére, vagy pedig érdeklődési körére.

- Ez a jó Ex Libris.

- Az Ex Libris latin kifejezés. Szó szerinti forditása: könyveiből. Magmagyarositására is történtek ~~/~~ törekvések, hol könyvjegynek, hol könyv cimernek nevezték, azonban, mint terminus technikus az egész világban meghonosodott és helyesebb, ha az Ex Libris kifejezést használjuk.

A jó Ex Libris az, amelyet jó művész készit, eredeti, nemes grafikai technikával, mint a fametszet, rézmetszet, rézkarc, litográfia, acélmetszet, vagy más metszet és mind-e-mellett a művész a kompozicióban kifejezi a lap tulajdonosának egyéniségét is.

Azzal, hogy egy szép grafika alá odanyomtatják valakinek a nevét, még nem válik Ex Libris-szé. Feltétlenül szükséges, hogy a művész megtalálja kompoziciója és a lap tulajdonosa és annak egyénisége között a kapcsolatot.

A pesonificatio az Ex Librisnek elengedhetetlen követelménye. Mai értelemben vett -Ex Libris, amely sokszorositott grafikai lap, a fametszettel kezdődött, ez a legrégibb grafikai műfaj. Ennek Dürer, minden idők egyik legnagobb grafikusa és Cranach volt a kezdeti művelői. Századokon keresztül azonban igen sok művész foglalkozott vele, s foglalkozik vele napjainkban is. Nem kisebb művészek mint Cocteau, aki nemcsak élvonalbeli grafikusnak is nagy volt, készitett Ex Libriseket. Szóval a folyamatosság művészi vonalon biztositva van és az Ex Libris fejlődése Dürertől Cocteauig, egy óriási ivet képez.
Az Ex Libris fejlődése a XV-ik századtól napjainkig, egyben stilusfejlődés is, a reneszánsztól egészen a nonfiguratiy törekvésekig, de a grafikai technika fejlődését is megmutat ja, mert a fametszet után jött a réznetszet, a rézkarc, a litográfia, az acélmetszet, a mult század végén pedig meg jelent a linometszet,
Ma a sokszorosító műfajoknak egyik tömegeszköze a klisé, amelynek igen sokféle változata van. Ugyhogy nemcsak a stilustörténetet kisérhetjük végig, hanem a grafikai tech nika fejlődését is, az Ex Libris történetén keresztül.
A kliséknél a művészi értéket a klisé alapját képező toll, vagy ceruzarajz jelenti. A többi sokszorosító grafikánál azonban, ahol a művész nemcsak a rajzot készíti el de a linolemezt is maga munkálja meg, a művészi érték - függetlenül a nyomatok számától- nagy.

Az Ex Libris eredete - mint már említettük - igen régi időre vezethető vissza. A könyvnyomtatás feltalálása előtt királyok, fejedelmek, főurak, főpapok, iniciálékkal diszitett kodexeket, könyveket irattak, amelyeknek szalagdiszeiben a tulajdonosok arcképét, címerét festették bele. A Másik őse a mai értelemben vett Ex Librisnek a sp/ralidus, nevezik ezt super Ex Librisnek is. Hajdanában a ..... /érthetetlen/ amely a fárao papirusz-tekeresekből álló könyvtárára utal. Ennek a kora időszámitásunk előtti második évezredre tehető. Az első Ex Libris a könyvnyomtatás feltalálásával egyidőben jelentkezik. A könyvnyomtatás rohamos fejlődésével az Ex Libris már nemcsak a főurak, főpapok kiváltsága volt. A XVI-ik - XVII-ik században már a tehetősebb polgárok is Ex Libris-szel diszitették könyveiket, és témában, diszitő elemekben igyekeztek egymást túllicitálni.

1470-ben jelenik meg az első Ex Libris Németországban, és néhány évi megszakitással Lengyelországban, Franciaországban, Spanyolországban, de más europai országokban is felbukkant. Magyarország jelentős szerepet játszott az Ex Libris történetében, a XVI-ik századból ránk maradt Ex Libris-szekkel. Az egyik Tenkes János pozsonyi polgár tulajdona volt, a másik pedig a bártfai plébániai könyvtár Ex Librise, amely ugyancsak fametszet, és a XVI-ik század végén keletkezett.

A könyvnyomtatás feltalálása után mind több Ex Libris lát napvilágot. Amint már említettem a magyar származásu Ajtósi Dürer jó néhány Ex Librist készitett. Az 1500-as évektől kezdve a főpapok és főurak sok, főleg fametszetü és rézmetszetü Ex Librist készittettek a maguk részére. Ezek a remek kisgrafikai alkotások mondanivalójukkal mindjobban felkeltették a szépet kedvelők figyelmét, és miként a bélyeget, a XIX-ik század második felében gyüjteni kezdték. A gyüjtők igyekeztek minél több jó lapot rendelni, hogy a nemzetközi csereforgalomban kellő súllyal vehessenek részt.
A XIX-ik század végén és a XX-ik század elején, úgy Magyarországon, mint külföldön megalakultak az Ex Librist gyüjtő egyesületek. Ekkor a gyüjtők azonban már nem azért rendelték az Ex Libriseket, hogy a könyveikbe ragasszák, hanem a cél kifejezetten a csere volt, hogy a csere révén nagyon szép és minél gazdagabb gyüjteményt hozhassanak létre.
A Fészek Művészklubban a Képzőművészeti dolgozók Szakszervezetének égisze alatt jönnek össze a gyüjtők. A kisgrafika barátok körének célja az, hogy a magyar Ex Libris értékeket és Ex Librist készitő művészeket, egy táborba tömörit se. A havi klubnapok feladta részben az, hogy személyes kontaktust hozzon létre a művészek és a gyüjtők között. A gyüjtők felkeresik megrendeléseikkel a művészeket és a művészek rendszerint ott adják át az elkészült faducokat, linolapokat, rézlemezeket.
- Ezenkivül időnként előadásokat is szoktak tartani az

Ex Libris történetéről, technikájáról, gyüjtési módozatairól, irodalmáról, nagy gyüjtőkről és gyüjteményeikről. Évente háromszor Galambos Ferenc szerkesztésében megjelentetjük szaklapunkat a Kisgrafikai Értesitőt, amely tájékoztatja tagjait az Európában és Magyarországon történő grafikai eseményekről, tudósitásokat ad a kiállitásokról és tanácsokat nyujt a gyüjtőknek gyüjtési dolgokról.
Számtalan mappák jelentek már meg. Minden második évben Europa valamelyik városában kongresszust tartanak, ahol a gyüjtők és a művészek összejönnek és kiállitásokat rendeznek. Az Ex Libris élet egyik legnagyobb jelentőségü eseménye, az igen jól sikerült, a mult vében megrendezett XIII, Ex Libris kongresszus volt Budapesten. Ilyen alkalmakkor őszinte barátságok szövődnek különböző országok között.
Az Ex Librisek és a lapok beszerzésének módja elsősorban a csere.
- A cserénél figyelembe kell venni, hogy a csere tárgya rézkarc, fametszet-e, mert más az értéke a rézkarcnak és más a fametszetnek. Egy rézkarc lemezről kb. 500 példányt lehet lehúzni, ha a lemezt acéloztatjuk. Fametszetnél viszont tizezret is. A lapokat pontozzuk, 1-2-3 pont szerint a csere is eszerint történik.
Megbeszéljük a művészekkel az Ex Librisek témáját, amelyről a művész 2-3 vázlatot készit és ezekből választjuk ki a megfelelőt.
- A Kisgrafika-Barátok körében nem mint gyüjtő, ahanem mint grafikus veszek részt. A kör fennállásának 11 éve után

megpróbáljuk a szakszervezeti mozgalmon keresztül főként fiatalokkal és diákokkal kiszélesiteni a gyüjtési mozgalmat. A gyüjtők körét bőviteni szeretnénk vidéki szervezetekkel, a meglévők erősitésével, valamitn uj körök létrehozásával. A grafikus művészek intenzivebb bekapcsolását is tervezzük a mozgalomba, hiszen Magyarországnak igern jó grafikus gár dája van.

- Kis területen 4 X 6 cm-es és 6x9 cm nagyságu fa, linol vagy rézlapon, lemezen, művészti alkotni, vagy ilyen igénnyel dolgozni, nagy örőm a grafikus részére. A kis mérez szükszavusságra kényszerit. A központi mondanivaló ökonomikus kiemelésére, de mindég ügyelni kell arra, hogy a művész saját világának megjelenitése ne tengjen túl az alkotásban. A főcél ugyanis a megbizó, a rendelő tulajdonos egyéniségének, foglalkozásának megfelelő ábrázolás.

A művész számára nem új gyakorlat a könyvgrafika, de sokrétü probálgatások és stiluskisérletek területe.

A kisgrafika különleges ponton álló módszert kiván. Nem normálméretü grafikai lap, ennek kicsinyitett változata, hanem oly esztétikai mikrokozmosz, mely a legszélesebb művészi gondolatot is képes formailag süriteni, mintegy essenciát adni a kisebb dimenzióban.

- A kisgrafikát, beleértve az Ex Librist, értékes grafikának azért is nagy szerepe van, mert a kispénzü emberek igényét szolgálja és ez a .....

- /érthetetlen/

..... jutva megjelenésük igen nagy mértékben előre tudnak haladni, művelődnek, kulturálódnak a művészet területén.
- A kisgrafika a magyar művészek névjegye. A gyüjtők hir nökeink a nagyvilágban. Ők azok, akik a magyar kisgrafikát nagymennyiségü csere útján külföldre küldik.
A gyüjtő kapcsolata az egész világra, mind az 5 világrész re kiterjed, ahol Ex Libris kultura van. Hazánkban a legnagyobb Ex Libris gyüjteménnyel Scheő Rezső professzor rendelkezett, 85,000 lapból álló kollekciója, nagyságrend ben harmadik volt az egész világon. Scheő professzor ezt a gyüjteményét az Iparmüvészeti Múzeumnak ajándékozta.
Én a magam részéről elsősorban —.....
/ érthetetlen/
gyüjtök, lehetőleg a teljesség igényével, tudniillik foglalkozom az Ex Libris történetével, és ezért nemcsak a kimagaslóan nagy, de a kisebb művészek lapjaira is szükségem van.
A modern magyar Ex Libris művészek közül legjobban szeretem Bordás Ferenc, Diskau Lenke, Drahos István, Feri Antal, Gácsi Mihály, Keviczky Zoltán, Kékesi László, Koposz Márta, Nagy Árpád, Nagy Zoltán, Stoppler Béla, Rákóczi Ferenc, Storbócz Storbócz Károly, Pempinszk István, Vadász Endre, Varga Má tyás, Varga Nándor Lajos, Verpel József és mások, akik a magyar Ex Libris / művészetet nemcsak itthon, de külföldön is diadalra vitték.

A Kisgrafikai Barátok Köre gyüktői között vannak olyanok, akik egy országra specializálják magukat. Ilyen gyüjtő dr. Semsey Andor, akinek óriási lengyel gyüjteménye van. - A magyar művészek munkája után a lengyelek állnak hozzám a legközelebb.

Lengyel gyüjteményem legnagyobb része modern anyagot tartalmaz.

/érthetetlen/

A lengyel grafika minden stiluságramlatra külön reagál. Nem lehet neveket és müveket kiemelni, azonos szinten mozognak.

Ha egy-egy művészt, vagy alkotást kiemelek a kb. 2,000 dbos gyüjteményemből, akkor sajnálom azt a több százat,amit nem emlitettem meg, mert számomra bizonyos szempontokból az ő művük is érdekes.

Ezért talán főleg azokat emlitem meg, akikhez személyes barátság is füz.

Ilyen jóbarát Jakibovszky, az immár ötödizben megrendezésre kerülő biennálék szervezője, egyik legkiválóbb Ex Libris rajzoló Európában.

Egy másik, hasonlóan finom technikáju, de másként dolgozó művész Barinsky. A kiváló Ex Librisei közül kiemelném Csajkovszkij nevét is, aki a lengyel ellenállási mozgalomból is jelentékenyen kivette a részét.

Mások pusztulása az ő halálát is jelentette.

Pár évvel ezelőtt halt meg Grabeczky, aki a fekete-fehér

Ex Libris-ekkel szemben a szineket helyezte előtérbe.
Nagy foltokban komponálta meg a stilusait.
A világ legismertebb gyüjtője. Ex Librise a gyüjtő korára és foglalkozására utal.
A legtermékenyebb talán a lengyel Ex Libris rajzolók között Belakovsky. Sohasem áll meg egy stilusnál. Mindig tud ujat mondani, uj formát hozni.
Technikában is változatos.
A lengyel művészek közül még Stanislav Batzkyról is szólnék, aki különleges maratási eljárással készíti munkáit.
A Szovjetunió Ex Libris művészei az utóbbi évtizedekben megérdemelt világhirre tettek szert. Közülök négyen, még hozzá a legkiválóbbak közül, az elmult évben Magyarországon is jártak.
Ezek munkája több nemzetközi kiállitáson nyert első dijat, legutóbb Budapesten is.
A szovjet-litván Ex Libris művészetéről külön kell szólni. Formában és technikában külön uton járnak. Művészetüket külföldön is magas dijjal értékelték. Ex Libriseik gyakran maratással és egyéb technikai kombinációkkal hozzák létre.
Eredetileg bélyeggyüjtő voltam, ma már csak a festmény-tárgyu bélyeget gyüjtöm.
Az 1930-as évek elején ismerkedtem meg a grafikai művészettel, a bélyeggyüjtésen keresztül, akkor lettem Ex Libris gyüjtő, ezután csináltattam az első Ex Librisemet és megkezdtem külföldi felé a cseréz.

Gyüjteményem nagyrésze külföldi. -De régi magyar anyagot is gyüjtök. A világ minden részével levelezésben állok, s ez elég komoly adminisztrációt is jelent. Litvániától Japánig, Kanadáig, Szibériától Dél-Afrikáig, mintegy 500 csere társam van. Mindegyik fel van irva, hogy kinek, mit küldtem és én mit kaptam.

Gyüjteményem jelenleg mintegy 16,000 db. válogatott rézkarc, fa és ólommetszetből áll.

En nem törekszem mennyiségre, csak minőségre.

Hires emberek, országfők, tudósok, irók, müvészek Ex Libriei találhatók meg nálam.

Szépen megférnek gyüjteményemben különböző egyéniségek.

XI. Pius pápa, Makarenko, Mussolini, Vilmos császár, Roosewelt, Greta Garbo, Schweitzer az emberbarát orvos és orgonaművész. Bernard Shaw, Kodály, ~~Kabalevszkij~~ Paderewszky zongoraművész, köztársasági elnök is volt. Einstein, Radnóti, Móricz Zsigmond, De megtaláljuk itt Gagarin és Tyitov Ex Libriset.

Ezek ma már külön csemegének számitanak.

Müvészettörténetileg az Ex Libriseken keresztül egyes korszakok stilusainak fejlödését is megismerhetjük. A reneszánsztól az absztraktig.

Sajnos nincs időnk arra, hogy ezt a változást fokról, fokra mutassuk be.

Ezért csak a század elejére utalok vissza, hogy egy akkor divatos, szecessziós Ex Librist mutassak be. Ezeket követte a bécsi iskola.

A harmincas.- negyvenes évek stilusa és a mai absztraktok. A müvészek néha igyekeznek technikai bravurral egymást túlszárnyalni.

Igy ..... müvész elkészitette nekem a világ legkisebb rézkarcát, ez már valóban kisgrafika.

- Érdekességként mutatom ugyanannak a grafikusnak karikaturáját, a világ legnagyobb footballistáiról, amelynek értékét növeli az is, hogy saját autogramukkal látták el őket Pele, Eusibio és Metius.

Azt hiszem sok footbal1 rajongó vallaná magáénak ezeket a lapokat.

Müvészek és gyüjtők eredeti kisgrafikával kivánnak egymásnak minden jót karácsonykor és újévkor. Ilyenkor 4-500 ilyen üdvözlőlap érkezik nevemre, a világ minden részéből. Sokan motivumgyüjtést is folytatnak. Egyes motivumok különösen gyakran fordulnak elő az Ex Libriseken. Vannak akik ilyeneket gyüjtenek.

Például Don Quihote. Állatok közül macskák. kutyák.

Gyakori a humor. Sokszor utalnak a kölcsön adott könyvek visszaadására.

A japán Ex Libriseknél külön kellene beszélni, amelyek finom szineit, sajnos a kamera nem tudja visszaadni, A japánok különösen nagy mesterek ebben.

- Az Ex Libris gyüjtés müvészet-gyüjtés. Annak jutalma abban rejlik, hogy a vele való foglalkozással az ember müvészeti kulturához jut és megtanulja a szépet értékelni. Sokan

vannak, akik szivesen gyüjtenének képzőmivészeti alkotásokat ehhez azonban nincs megfelelő anyagi fedezetük.
Az Ex Libris gyüjtés nem egy költséges szórakozás és játé kon belül igen szép, szemet gyönyörködtető gyüjteményt lehet összehozni.

-o-o-o-o-

MDK

Bordas Ferenc, grafikus

Szerepel a Szó-gyűjteményben.

Máté György: A professzor ajándéka 6.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 12.

Bordás Ferenc
grafikus

„Lenin" (repro)

Művészet, 1970. április - 2 lap

M. Bordás Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

1970 APR 30

Dr. Bordás Ferenc festőművész munkáiból nyílik kiállítás május 1-én délután 3 órakor a kisteleki művelődési házban. A szegedi származású orvos-művész alkotásait Varga József, a Szeged m. j. városi tanács vb művelődésügyi osztályának főelőadója adja át az érdeklődőknek.

Bozoky Ferenc

kisgrafika- és ex libriseivel szerepelt a kiállításon.

Kovács Gyula: Nemzetközi kisgrafika és ex libris kiállítás. „Művészet" folyóirat, 1968. febr. Budapest, 2. p. 36 l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 OKT 17
BÉKÉS MEGYEI NEPÚJSÁG
Békéscsaba

1021

Őszi hangulatok

Gyulán nemrég ért véget a Jókai Művelődési Otthonban rendezett Művészet az ifjúságért — ifjúság a művészetért című kiállítássorozat első részvevőjének bemutatkozása. A Kiváló Ifjusági Klub és a gyulai grafikusművész, Póka György új kezdeményezése, hogy megismertessék és megszerettessék az ifjúsággal a grafikát, nagy sikert aratott a fiatalok körében. Bizonyítja ezt a vendégkönyvben található több mint 500 bejegyzés és a sok elismerő vélemény.

A sorozat második rendezvényére október 21-én kerül sor, amikor dr. Bordás Ferenc budapesti festő- és grafikusművész Póka György magángyűjteményében található alkotásaiból rendeznek kiállítást Őszi hangulatok címmel. Ezen a művész 15 fekete és színes linómetszetét, fametszetét és rézkarcát mutatják be. A kiállítást, amely két hétig tart nyitva, dr. Némedi Endre, a gyulai könyvtár igazgatója nyitja meg.

Bordás Ferenc

Az eddigieket [illegible] litikai oktatásban a Békés megyei Építőipari Vállalatnál több mint hétszáz dolgozó vesz részt.

A 28 propagandistánk többsége magasabb politikai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik. Ez utóbbitól értetődően az előadások színvonalát és értékét is emeli.

B. M.

A gerlai Magvető Mgtsz felvesz

traktorosokat

kedvező fizetéssel.

Jelentkezni lehet hétköznap 6-tól 8-ig a tsz központjában.

Lakást biztosítani nem tudunk. 882

megirva

Bordás Ferenc

Szeged

42 fametszet

I-XLII.

Szegedi 1937

(Képzőm. Egyes. XXVII. tárl.

1937 dec.

szedésü szövegrész	42o.- P
n nyomva	3.5oo.- "
egrész	81o.- "
Összesen:	4.73o.- P

enti,hogy ez az árszámitás az előre-
m zárt ivterjedelem alapján lévén
, a végleges ivterjedelem szerint

Igazgatóságnak azt a kérését, hogy
nak továbbnyomás céljára 4.5oo példány
ag a továbbnyomott példányokon kiadó-
s Bizottsága, hanem a Müemlékek Or-
tok Szövetsége szerepelhessen, Bizott-
ovábbnyomott példányok könyvárusi

./.

Bordás Ferenc

l. Kisgrafika

1943 1-2. sz.

Szemle 12. l.

kiállítások 13. l.

(Erdélyi Album c. fametszet-kötetéről)

A Műemlékek Orsz. Bizottságán

Bordás Ferenc, grafikus; sz. 1911. ~~Szegeden (?)~~ Temesvárott Orvosi diplomát szerzett, azután gyakorló orvos volt Szegeden, utóbb Székesfehérváron. Főiskolai hallgató kora óta foglalkozik a grafikával. Tervezett prospektusokat, hlakatokat, ~~[illegible]~~ merk. grafikát, címlapokat, készített illusztrációkat, akvarelleket, ~~és~~ olom- és vézmetszeteket. A kritika főleg fábametszett exlibriseit és alkalmi lapjait fogadta elismeréssel. Részben B. illusztrálta Némedy Gyula Emberek én már oly végen repülők (Bp. 1938), u.a.: Zengő

B. készítette Berczelli A. Károly: A fekete Mária c. minteriumánar 24 (szövegrejét: tametszetű szabadtér) (1937).

lángok (Bp. 1941), Tóth Ervin:
A grafikai művészetek kis
könyve (Bp. 1941) c. ♀ biblio-
fil könyvet ↓ 1943. ad-
ták ki B. Erdélyi albumát
12 nagy alakú fametszettel.

A M. Képzőm. Szabadszerve-
~~1948~~ zete ♀ Székesfehérvári
csoportjának ♀ 1948.

♀ v az utobbi szerző egyik

♀ és a Székesfehérvári
Nemzeti Bizottságból
rendezett kiállításán
Aquárium, Ukrán
táj, Parasztokés
Vehez munka előtt
c. fekete-fehér lap-
jával tűnt fel.
↓ valamint Berczelli A. K.
Hőskor c. verses köte-
(1942) tét.

MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTER

Bordás Ferenc

27 db grafika
I - XXVII

Szeged 1938/a

Budapesti és szegedi festő-
művészek reprez. képzőm.
kiáll. 1938 febr.-márc.

Méltóságos Uram!

Az én végtelen fájdalmamban hozzám intézett szíves részvetcért fogadja a képzőmű-vészeti társulat leghálásabb szívből jövő köszönetemet.

Bpest 1905 április 15. én.

özv. Kiss Gyulánné

Bordás Ferenc

Szeged 43-49, 60-68.

Fametszetek I-XV.

Szeged 1938/6.

Délmagyarországi képzőmüv. kiáll a Szegedi ~~képzőmüv. kiáll~~ képzőm. tagok. rend. ben

Szeged, 1938 ápr-máj

[illegible]

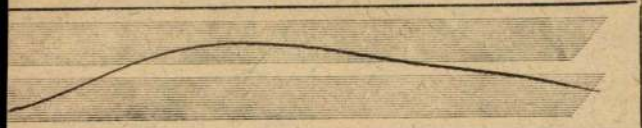

Korona	fillér		

rekitett súly gramm	Díjszab. osztály	Díjtétel 100 kg.-ért	Beszedendő			
			Korona	fillér		
000	c	29	29	~		
				10		
				10		
			1	20		

Bordás Ferma

M. Minőért

1940 febr. (r. Mincs)
Falu, fametszet

1943 máj (Mincs)
Faluban
Sülykolás } fametszet

Часовой ответил: „Здравствуйте (ребята) ребята. Здесь Аллюма. Он идёт с вами (к) к начальнику в лагерь. До свидания!" Лиза и Пётр ответили: „До свидания!" Они и Стёпка пошли к начальнику.

Н.: 5 К.: 5 слов

S

Bordás Ferenc

Stockholmi m. graf. hiáll

1948 ápr

Fameštret I-II

1949. X. 20

1.

Диктант

Когда́ Ли́за и Пётр шли ле́сом, часово́й закрича́л на них и спроси́л их: „Куда́ идёте?" Они́ отве́тили: „Мы идём в пионе́рский ла́герь." Часово́й проси́л их итти́ (Р) вперёд. Ли́за и Пётр (ро) пошли́ и вперёд. Там

Bordás Ferenc

grafikus Szegeden

részt vett az alábbi

kiállításon

Délmagyarország

1937. dec. 5.

(v.: Szegedi képző-

művészek kiállítása

a múzeumban.)

Vásárlási tudnivalók.

A műtárgy megvétele esetében a vételár 50%-a lefizetendő, míg a hátralékos rész legkésőbb a kiállítás bezárásakor esedékes.

Bordás Ferenc

l.

Fekete Mária Flavi

Boldogamony bücsü-
jan, auguntus 4, 5.
Hegedi Labadtéri
Játékok. 1937. 7 l.

METSZ. RAJON P.

ZKÉP.

országos képtárban.

Bordás Ferenc

l.

Kisgrafika

1938. 1. sz. 11. l.

A M. Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyes. 1938. évi tagsági jége (BF fametszetével)

8. 130-1911. Szenes Károly nyugtája ideig
faládákhoz szükséges faan
mellékelt számla szerint

9. 134-1911. Tauffer Dezső számlája 4 kg

A kivonat hiteléül

Kolozsvár, 1911. VI. 14.

Magos I
mur. sege

Bordás Ferenc

l.

Kisgrafika

1938. 4. sz. 33. l.

M.S.L.

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

81994-1911. szám.

A zólyomi kir. J
számu végzését a t. Bizotts
60562. sz. a. kelt leiratomra
küldöm.

Budapest, 1911.

A minis

Bordás Ferenc

fametrő

vód

Kozáky István

et halálának tör-
ténete. III. v. Biblio-
theca Humanitatis
Historica. VIII. Bp. 1941
244) l. 65. tábla
(265.

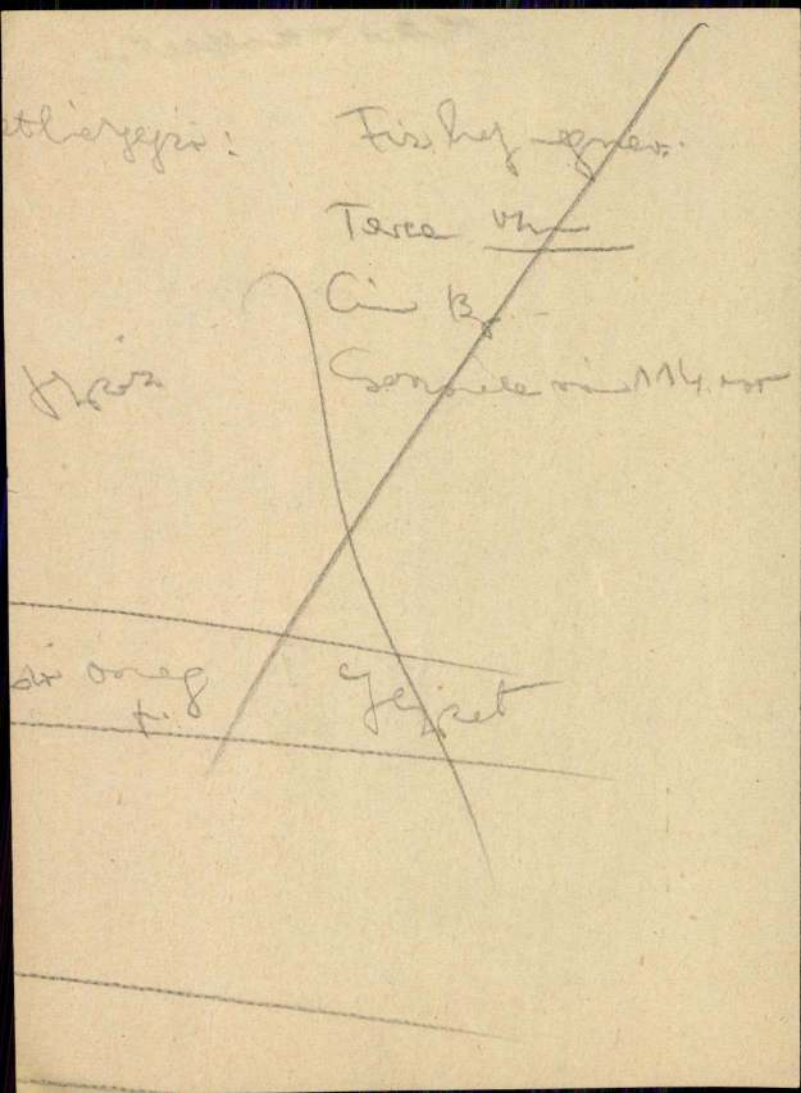

(félév) áll a hírlaptörténész rendelkezésére. Az egér olymódon rágta meg e kötetet, hogy a kétségkívül szorosan a fal mellé állított kötetnek a felső sarkánál akkora lyukat rágott magának, amelyen tovább tudott bújni, aztán a kötet közepe felé egyre szélesebbet, hogy családjával együtt kényelmesen el tudjon helyezkedni benne s lefelé is biztosított magának egy kijáratot. Mindenesetre melegebb volt a könyvbe rágott fészek, mint amilyenben addig a fal mélyén lakott.

Tr. Z.

ideiglenes elhelyezést, az állam átengedte a most alakult Gróf Teleki Pál Magyar Történettudományi Intézetnek. Az említett tárak október 1-én átköltöztek az Esterházy-palotába s azóta ennek első emeletén — néhány napi megszakítás után — itt folytatják tovább munkájukat. A még lakott helyiségek felszabadulása után a Hírlaptár is ugyanide költözik át.

Az Esterházy-palotában e tárak gyüjteményük anyagát áttekinthetően és könnyen hozzáférhetően helyezhették el és a kutatók számára tágas, világos olvasótermeket rendezhettek be.

HÓMAN BÁLINT m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek, a Magyar Nemzeti Múzeum elnökének az Országos Széchényi Könyvtár fejlesztése érdekében hozott ezen intézkedései tudományos körökben általános örömet és elismerést keltettek. (T.)

Különszobák a könyvtárban. Az utóbbi időkben egyre gyakrabban merül föl a kívánság könyvtárlátogatók részéről, hogy a könyvtár bocsásson rendelkezésükre — kutatásuk tartamára — különszobát.

Minden könyvtár azon igyekszik, hogy a kutatók számára a nyugodt, csöndes munkalehetőséget biztosítsa, — de mindenkor a könyvtári szabályokban előírt és kötelező ellenőrzés mellett. A kényesebb és idegesebb kutatók kívánsága már csak azért sem teljesíthető

Bordás Ferenc

grafikus

Piroska halála c.
fametszete

Repr.
Művészet
1937. 10. sz
96
115. l.

lásd
u. o. 116. l.

felső kar és a szomszédos ruhadarabok újonnan vannak kiegészítve. Bekent repedések a nyak alsó szélén, a mell közepén felülről le végig és még más helyeken is láthatók. A hátán nagy lyuk van. S. Maria di Capua vetera-ból származik.

Niobe és gyermekeinek tragikus sorsa egyik kedvelt tárgya volt az antik művészetnek. Legismertebb ez alkotások között a firenzei nagy márványcsoport. Terrakotta szobrunk közeli rokonságban van a firenzei szobrok egyikével,* azzal az ifjúval, aki huga segítségére sietett és köpenyével akarja önmagát és testvérét Apollon és Artemis nyilai ellen megvédeni. Így érthető meg szobrunkon a testmozdulat és a köpeny szerepe. De csak a motivumban hasonlít a terrakotta-szobor a márványszoborhoz; egyebekben nagyon eltérő attól: az arc és a test húsosabb,

* Amelung: Führer durch die Antiken in Florenz. 182. szám.

Bordás Ferenc

grafikus

l.

Gy.

Némedy Szeged 422. l.

Népzömünvesszete

Varm. Szociogr.

I. Csongrád vm.

Bp. 1939

Bordás Ferenc

NEMZETI UJSÁG 9

1943 január 6. Szerda

— **Bordás Ferenc: Erdélyi album tizenkét fametszettel** meglepően érett s nagyon mélyen gondolkodó művész jelentkezik ennek a szép kiállitásu albumnak lapjain. Képzeletét az erdélyi tájak, az erdélyi lélek vezeti s kifejezési formájában a legnagyobbak erényeit csillogtatja. Tájainak finom részletgazdagsága, figurálisainak megkapó mozgása, levegője, lelke, olyan bőkezü megmutatkozása a metszőművészetnek, amilyennel nagyon ritkán találkozunk. *Bordás* érett mestere műfajának, neve előnyösen ismert külföldi grafikuskörökben is, s hisszük, hogy a művével rövidesen az elsők sorában emlegetik. Az albumot nagyon finom külsőben az Egyetemi-nyomda készitette.

Bordás Ferenc

fametszete

Repr. fénykep után.

Pásztortúz 1941.

609. l.

Bordás Ferenc

B. Soó Rezső =
Modern magyar kisgra-
fika -

MAGYAR MUVESZET
1938, 345, 346 l.
350. l képek-
Repr. kel
Ujévi üdvözlet (fametszet)
Látogatási emlék
(fametszet)

9

Bordás Ferenc

lásd okv

Stul. 1911.

Kisgrafika

1938. 2-3 sz

19. l.

Tótr E : A m. exlibris mivészet.

RÉGISÉGTÁRA. KOLOZSVÁR, EGYETEM.

s z l ó úrnak,
Bizottsága előadójának

Budapesten.

Bordás Ferenc

l.

Tölténygyártó a XX. Sz-ban

17. l. - 28. l.

Bp. 1939

Gótikus templom belseje

924. Pieter Neefs.

Bordás Ferenc

Grod
"

A grafikai minőégetek kis könyve
Bp. 1941

Tóth Eigrafunkis.

22. l.
31. l.
40. l.
~~51. l.~~

Heródes lakomája

185. Magyarországi festő a XV. XVI. sz.-ból.

Bordás Ferenc

1911 körül

Tóth Ervin

Európai grafika.

Bp. 1943. 176. l.

Díszkorongok, bronzból VII. 23.

Bordás Ferenc

iród
i

Tóth E: Csúfondáros rajzolatok.

7,55. k.

Bp 1943

Római fibula VIII. 177.

Bordás Ferenc

grafikus

ingl.

Szép m. grafika

Tp 1943

Tóth E. Szmgr

10, 11. l.

13. l. 17. l.

Tiszacsege h. n. VIII. 127

Tóth E. Könyvei

~~irod~~ min Bordás Ferenc

Tóth E. Szép m. grafika. Bp 1943. 10, 11, l. (Képekkel) 13. l. 17. l.

irod Tóth Ervin: A m. ex libris művészet. Kisgrafika. 1938. 2-3. 4. 19. l.

Tóth E.: Csufondáros rajzolatok. Zalaegerszeg. 1943. 7. l.

irod U. a. A Fametszet a XX. században. Bp. 1939. 28. l. (Képekkel.)

U. a. A grafikai művészetek kis könyve. Bp. 1941. 22. l. (Képpel 31, 40.

illusztrált min

Bordás Ferenc

1943. adta ki
Erdélyi albumát

12 nagy alakú
fametszettel

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KIR. MINISZTER

44374. szám.

A zólyomi kir. j
hó 21-én 1909. V. I. 198/50.
Bizottsággal visszavárólag
Budapest, 1913.

A minis

Bordás Ferenc

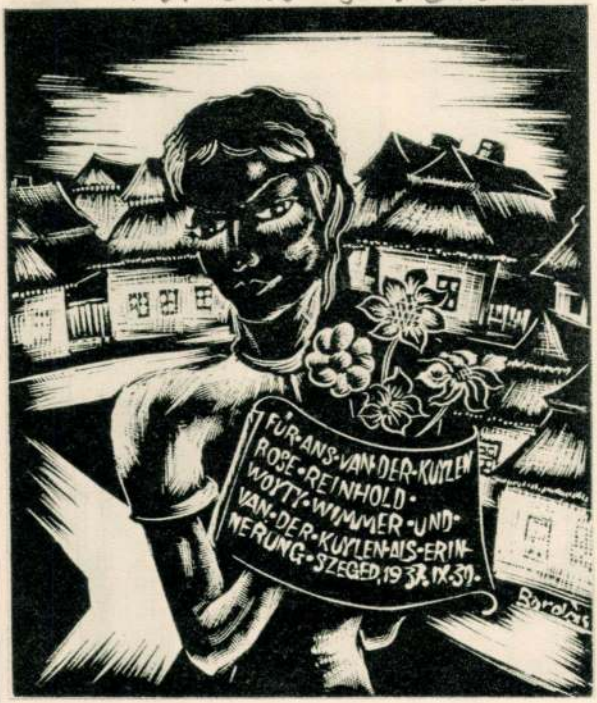

Bordás Ferenc : Látogatási emlék. (Fametszet)

346

MAGYAR MUVESZET

1938.

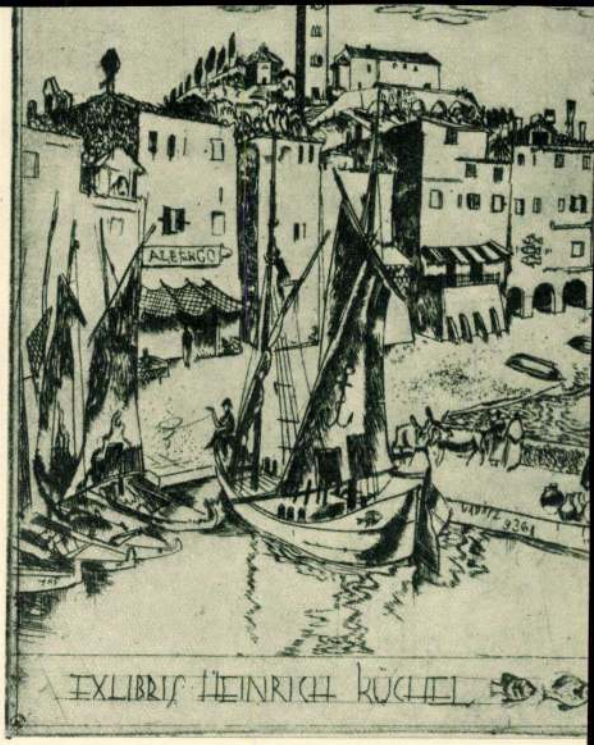

Vadász Endre : Exlib

Bordás Ferenc

grafikus

l.

Szabad Művészet

1948. 232. l.

(A tiszes fehérvári csoport)

~~Poltára is volt a székesegy~~
emlit. Széless szerint az egy ...

A baloldali kapufél S
Töredékes feliratát Széless sem
~~sem kisérli.magyarázni~~. Jelenlé
magyarázhatjuk: a hajós nép véd
veti őt, kinek ~~irattekercsén a~~ f
véve / Máté 5,20/"Ha csak nem f
ésfarizeusokét felülmulni, be n
felül Szent Pál apostol áll s f
léből véve/ Fil4.6/ .Törekedjet
~~tek meghallgatást találjon az U~~
A kapu kétoldalára
ikonografiai terv és programm n
- mint már emlitettem - azok fo
Jézust./ Feltételezve,hogy a hi
latuk is erre vonatkozik.A kapu
Jézusról megtesksülésről tesz,tanuságot, ~~tehát~~
a következő rendben.Legfelül a
lista követi: ~~és pedig Szent Já~~

Bordás Ferenc

laid okr

Szépmüvèszet

D.D.: Erdélyi Album 1943. 116 l.

12 eredeti fametsut, 117

fára rajzolta és

viste B.F. Bp. é.n. (1943)

Ehet. Nyomba

D.D.: Bergelli A.K.: Höskor

(Bp. 1942)

B.F. és mások fametsz.-ol

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Nyomtatvány

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

(Bordás Ferenc)

lást

Tóth Ervin dr: ( )

Kisgrafika. 1937. 4.
sz. 18–19. l.

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
M. KIR. MINISTER

34.634-1915. szám.

III.

A Műemlékek Országos Bizottságával, folyó évi március hó 18-án 5. szám alatt kelt fölterjesztésére, szives tudomása végett másolatban közlöm.-

Budapest, 1915. junius hó 10.

A miniszter rendeletéből:

Dr Majovszky Pf

miniszteri tanácsos.

Bordás Ferenc

Némedy Gyula dr. könyve

1941. május.

1941. június havában jelenik meg a *Magyar Irodalmi Társaságok Országos Szövetségének* kiadásában NÉMEDY GYULA: *„Zengő Lángok"* című bibliofil verskötete!

Tisztelettel értesítjük, hogy a f. évi június hó folyamán jelenik meg a

MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁGOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK KIADÁSÁBAN

NÉMEDY GYULA:

»ZENGŐ LÁNGOK«

című, újabb, bibliofil verskötete, *Almási Gyula Béla* (Makó), *Bordás Ferenc dr.* (Székesfehérvár), *Buday György*, — *Drahos István* (Szentes), *Fery Antal* (Budapest) grafikus-művészek 40 faducról nyomott, eredeti fametszetével, — *Bordás Ferenc* 1 rézmetszetével, *Fery Antal* művészi fedőlapjával. A könyv terjedelme mintegy 10—11 ívnyi lesz.

Kérjük, hogy ezen könyv iránt érdeklődni és a megrendelés jeléül az előfizetési árat, **4 P 80** *f.-t., a csatolt póstatakarékpénztári csekklap felhasználásával,* megküldeni szíveskedjék.

A csekklapon a nevet és címet — tévedések elkerülése céljából — kérjük *olvashatóan* feltüntetni.

A könyvet, megjelenése után, portómentesen, címére megküldjük.

A szerző előző *„Emberek, én már oly régen repülök (Örökmécses)"* című, a *Magyar Könyvbarátok* (Magyar Kir. Egyetemi Nyomda) besorozott könyvei közé felvett, bibliofil kötete (1938.) iránti, szíves érdeklődését kérjük ezen könyvre is kiterjeszteni és a *csekket felhasználni.*

Kérjük szíves megrendelését és a *túloldali szöveg elolvasását is.*

Tisztelettel

A MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁGOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

NÉMEDY GYULA dr.
az Országos Dankó Pista Társaság elnöke,
a Tömörkény Irodalmi Kör főtitkára.

A megrendelés elmaradása esetén kérjük e felhívást, a csekklappal együtt, a borítékon feltüntetett címre **(dr. Némedy Gyula, Szeged, Kálvin-tér 2.)** visszairányítani!

Kérjük, hogy a túlsó oldal szövegét is olvassa el!

NÉHÁNY SZEMELVÉNY

NÉMEDY GYULA előző „EMBEREK, ÉN MÁR OLY RÉGEN REPÜLÖK (OROKMÉCSES) című, bibliofil kötetének ismertetéseiből:

BUDAPESTI ÚJ NEMZEDÉK:

„A költészetbe vetett mélységes hittel és alázattal nyújtja elénk verseskötetét a szerző. Tiszta és őszinte poézis árad Némedy költeményeiből."

SZEGEDI FRISS UJSÁG:

(Dr. Mandola Aladár): „Költeményeiben az emberi sorsot nyújtja, az életjelenségeket szimbolikusan sűríti, kis tükördarabokat vetít, melyekből az egész élet sugárzik felénk... Akik Némedy könyvét olvasni fogják, mély belső szolidaritást éreznek vele, a költemények belső, formai kiképzése és érzéseinek tisztasága miatt."

TISZAMENTI SZEMLE:

„A nagy szeretettel olyan széppé becézett kötetében legjava költészetét tárja elénk."

KISGRAFIKA (Budapest):

„Egy költő-apa emel elhunyt leányának valóban művészi síremléket ,de költőnknek a haza, a magyarság, a magyar táj, a magyar falu szeretete, a hitvesi hűség, olaszországi, szegedi emlékek, sőt a művészet is dalt fakasztanak ajkán."

NEMZETI UJSÁG:

„Nagyon szép, himnikus verssel vezeti be verskötetét. Melegek, megkapóak egyszerű, elégikus, leíró versei."

MAGYAR NEMZET:

„Valami megindult, bensőséges páthosz lengi át mindenik versét, mintha egy szobányi, meghitt, megértő, műértő barátnak szólna"

MAGYAR KULTÚRA:

(Nagy Miklós): „Ez a különös című kötet meglepően zsúfolt élményanyagnak szétsugárzása. Ritka jelenség ilyen sokoldalú líra, aminek minden sugárverő lapja egyformán határozott és egyéni... Ácélos és újveretű stílusa előnyösen juttatja kifejezésre a mai magyar érzésvilágot..."

NAGY BUDAPEST:

„A mai filléres könyvkiadások idejében úgy hat, mintha a kavicsok közül felbukkanó drágakő ezer fénye tündökölne felénk... Talán minden verse érdemes volna a külön dicséretre..."

ÚJ MAGYARSÁG:

(Kovrig János): Méltó folytatása ez a költészet a múlt század izigvérig magyar verselési irányának és lelki rokonságban áll azzal az egészséges, alföldi világszemlélettel, amelyet Tömörkény István írásaiban is szerettünk..."

MERIDIANO DI ROMA:

„Egyike a legismertebb és legbecsültebb neveknek... Jól ismerik mindenütt ,ahol a kultura megnyilatkozására bármiféle alkalom nyílik és becsülik, ahol olvassák írásait, verseit."

IL NUVO STATO (Róma):

„Mélységes irodalmi élményeinek megörökítéséért mártja tintába tollát..."

L'ARTE GRAFICA (Róma):

„A művészet érzékenylelkű csodálója hangot ad minden olyan megnyilvánulásnak, amiben benne van az esztetikum..."

1941. május

NÉMEDY GY. Dr. KÖNYVE

1941 június havában jelenik meg a **Magyar Irodalmi Társaságok Országos Szövetségének** kiadásában **NÉMEDY GYULA: „ZENGŐ LÁNGOK"** című, bibliofil verseskötete!

Tisztelettel értesítjük, hogy folyó évi június hó folyamán jelenik meg a **Magyar Irodalmi Társaságok Országos Szövetségének kiadásában**

NÉMEDY GYULA:

alálmozottak mücsenek cédulázva

ZENGŐ LÁNGOK

Bordás Ferenc dr

című, újabb, bibliofil verskötete *Almási Gyula Béla* (Makó), *Bordás Ferenc dr* (Székesfehérvár), *Buday György*, *Drahos István* (Szentes), *Fery Antal* (Budapest) grafikus-művészek 40 fadúcról nyomott, eredeti fametszetével, *Bordás Ferenc* 1 rézmetszetével, *Fery Antal* művészi fedőlapjával. A könyv terjedelme mintegy 10—11 ívnyi lesz.

Kérjük, hogy ezen könyv iránt érdeklődni és a megrendelés jeléül az előfizetési árat, **4 P 80 f-t a csatolt postatakarékpénztári csekklap felhasználásával** megküldeni szíveskedjék.

A csekklapon a nevet és a címet — tévedések elkerülése céljából — kérjük olvashatóan feltüntetni.

A könyvet megjelenés után portómentesen címére megküldjük.

A szerző előző **„Emberek, én már oly régen repülök"** (Örökmécses) című, a **Magyar Könyvbarátok** könyvei közé felvett, bibliofil kötete (1938) iránti szíves érdeklődését kérjük ezen könyvre is kiterjeszteni és **a csekket felhasználni.**

Kérjük szíves megrendelését és a **túloldali szöveg elolvasását is.**

Tisztelettel:

NÉMEDY GYULA dr,
az Országos Dankó Pista Társaság elnöke,
a Tömörkény Irodalmi Kör főtitkára.

A MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁGOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE.

A megrendelés elmaradása esetén kérjük e felhívást a csekklappal együtt a borítékon feltüntetett címre **(dr Némedy Gyula Szeged, Kálvintér 2.)** visszairányítani!

Kérjük, hogy a túlsó oldal szövegét is olvassa el!

Néhány szemelvény

NÉMEDY GYULA előző,

„Emberek, én már oly régen repülök (Örökmécses)"

című, bibliofil kötetének ismertetéseiből:

Budapesti Ujnemzedék: „A költészetbe vetett mélységes hittel és alázattal nyujtja elénk verseskötetét a szerző. Tiszta és őszinte poézis árad Némedy költeményeiből.

Szegedi Friss Ujság (dr Mandola Aladár): „Költeményeiben az emberi sorsot nyujtja, az életjelenségeket szimbolikusan süríti, kis tükördarabokat vetít, melyekből az egész élet sugárzik felénk... Akik Némedy könyvét olvasni fogják, mély, belső szolidaritást éreznek vele a költemények belső, formai kiképzése és érzéseinek tisztasága miatt."

Tiszamenti Szemle: „A nagy szeretettel olyan széppé becézett kötetében legjava költészetét tárja elénk."

Kisgrafika (Budapest): „Egy költő-apa emel elhunyt leányának valóban művészi síremléket, de költőnknek a haza, a magyarság, a magyar táj, a magyar falu szeretete, a hitvesi hűség, olaszországi, szegedi emlékek, sőt a művészet is dalt fakaszt az ajkán."

Nemzeti Ujság: „Nagyon szép, himnikus verssel vezeti be verskötetét. Mélegek, megkapóak egyszerű, elégikus, leíró versei."

Magyar Nemzet: „Valami megindult, bensőséges páthosz lengi át mindenik versét, mintha egy szobányi meghitt, megértő, műértő barátnak szólna."

Magyar Kultúra (Nagy Miklós): „Ez a különös című kötet meglepően zsúfolt élményanyagnak szétsugárzása. Ritka jelenség ilyen sokoldalú líra, aminek minden sugárverő lapja egyformán határozott és egyéni... Acélos és újveretű stílusa előnyösen juttatja kifejezésre a mai magyar érzésvilágot."

Nagy Budapest: „A mai filléres könyvkiadások idejében úgy hat, mintha a kavicsok közül felbukkanó drágakő ezer fénye tündökölne felénk... Talán minden verse érdemes volna a külön dicséretre...

Uj Magyarság (Kovrig János): „Méltó folytatása ez a költészet a mult század izig-vérig magyar verselési irányának és lelki rokonságban áll azzal az egészséges, alföldi világszemlélettel, melyet Tömörkény István írásaiban is szerettünk..."

Meridiano di Roma: „Egyike a legismertebb és legbecsültebb neveknek... Jól ismerik mindenütt, ahol a kultúra megnyilatkozására bármiféle alkalom nyílik és becsülik, ahol olvassák írásait, verseit."

Ilnuvo Stato (Róma): „Mélységes, irodalmi élményeinek megörökítéséért mártja tintába tollát..."

L'Arte Grafica (Róma): „A művészet érzékenylelkű csodálója hangot ad minden olyan megnyilvánulásnak, amiben benne van az esztétikum..."

Bagó Mihály könyvnyomdája, Dombóvár. — Felelős kiadó dr Némedy Gyula.

Bordás Ferenc dr

nyázados orvos, grafikus

Székesfehérvár, lovassági laktanya, tiszti épület.

Kisgrafika

1942. 24. l.

Bordás Ferenc dr

festő

Székesfehérvár

Budai út 28.

MKSz 1947

Bordás Ferenc dr

nagyadosorvos
grafikusművész
Szekesfehérvár
lovassági laktanya, kiszti épület.

Kisgrafika

1942. 3-4. 7

24. l.

SZÁMY

nyesitve visszaküldeni.

Bud

Bordás Ferenc dr

grafikus
Székesfehérvár

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ fametszetei
~~[illegible]~~ jelentek meg

Némedy Gyula:

Zengő lángok c.
(Bp. 1941) vesses-
kötetében

HIVATALOS RÉSZ

A Kisgrafika ügyében Dr. Arady Kálmán (Budapest, IX., Ráday-u. 33. b) címére irjunk.
Minden más levelezést Dr. Pokorny Ferenc főtitkár (Budapest, II., Táltos-u. 14.) végez.
Minden pénzküldemény az Egyesület 36.114. sz csekkszámlájára fizetendő.

Egyesületünk IX. rendes közgyűlését május 16-án tartottuk meg az ü. v. alelnök elnöklete alatt. Elnök megnyítja a közgyűlést, üdvözli a megjelenteket s megemlékezik a harctéren küzdő tagtársainkról. Utána Pokorny főtitkár ismerteti az Egyesület egy évi működését. Kiemeli, hogy a nehéz idők ellenére is művészit tudott a mult évben tagjainak nyujtani. Kisgrafikánk a szokásos szép kiállításban a háborús idők parancsolta 24 oldalnyi terjedelemben jelent meg, míg kiadványaink közül 3 jelent meg az év folyamán, elsősorban illetménykötetünk, az 1941. évi újévi album, továbbá Drahos István 12 rézkarcából összeállított „Udvariasság és művészet" c. szépen tipografizált füzetünk és Kelet visszatérésének emlékére kiadott erdélyi albumunk „Kelet visszatért!" címmel. Megállapíthatjuk, hogy mindhárom kiadvány komoly sikert aratott. A Drahos albumot pár nap alatt elkapkodták, a „Kelet visszatért!" albumunkat pedig a Magy. Könyvbarátok Szövetsége is besorozta illetménykötetei közé. Utóbbit megküldöttük az erdélyi nagyobb könyvtáraknak is, mint az Egyesület ajándékát. Tagsági jegyünk 1941. évre Várkonyi Károly fametszete volt.

Összejöveteleinken több tagtársunk értékes előadással szerepelt s tagjaink szép számban látogatták a Képzőművészeti Főiskolán tartott grafikai előadássorozatot is. Tagjaink jelenlegi száma 139, köztük 25 külföldi, akik nagyrészével ezidőszerint minden összeköttetésünk megszakadt.

Pinterits pénztáros beterjeszti az 1941. évi zárszámadást és ismerteti a következő évi költségvetést, amit a Közgyűlés a számvizsgáló bizottság jelentése után tudomásul vesz és a szokásos felmentéseket megadja.

Fery könyvtáros távollétében titkár felolvassa a könyvtáros jelentését, miszerint könyvtárunk a mult évben 2 művel gyarapodott.

A Közgyűlés a választmány javaslatára a tisztikart, a kiesett választmányi tagokat és a számvizsgálókat ismét megválasztja az alapszabályokban feltüntetett időtartamra.

Ü. v. alelnök ismerteti a választmány határozatát a 10 éves jubileummal kapcsolatban: a választmány javasolja, hogy a Közgyűlés a mult évi határozatát módosítsa és a megváltozott viszonyok miatt bízza a megünneplés módját a tisztikarra. A Közgyűlés hozzájárul, mire az elnök az ülést bezárja.

Mult évi illetmény kötetünk megjelent s *Koppány György* fa- és linoleummetszeteit tartalmazza Vörösmarty Csongor és Tündéjéhez az illusztrált szövegrész kíséretében. Akik tagdíjukat befizették, rövidesen kézhez kapják. Ugyanakkor küldjük meg régebbi illetménykötetеinket is azoknak, akik tagdíjukat késedelmesen bár, de időközben beküldték. A nagyfokban megdrágult előállítási költségekre való tekintettel a portóköltséget kénytelenek vagyunk tagjainkra áthárítani.

Az 1942. évre finn grafikai albumot ad tagjainak az Egyesület. Ebből kétféle kiadás készül: számozatlan és számozott. Illetménykötetül a számozatlan példányokat küldjük szét, de 2 P.— ráfizetés mellett ezeket számozott példányra cseréljük át. A számozott példányok 2 illusztrációval többet tartalmaznak. Aki szá-

mozott példányt óhajt, jelentse be igényét Pokorny főtitkárnál és a 2.— P ráfizetési díjat küldje be csekklapunkon. 1—30 számozott példányokat tagjaink részére fenntartjuk és a ráfizetés beérkezésének sorrendjében küldjük szét. Aki előbb jelentkezik, alacsonyabb számú példányhoz jut.

Összejöveteleinket *a háború tartama alatt ezentúl havonta csak egyszer, mindig a hónap első szerdáján tartjuk a Pilvax kávéház különtermében.*

Kérjük az esedékes tagdíjakat sürgősen beküldeni. Kisgrafikánk minden egyes példánya több mint 1 P.-ben van, hátralékos tagjainknak a Kisgrafikát sem tudjuk ezentúl előre megküldeni.

Tagdíjakat f. évi október 1-ig a következők fizettek: Almási 1941, Arady 1941/42, Balla 1940, Bauer 1940, Bichler 1940/41, Bordás 1940/41, Conrad 1942, Cora 1941/42, Debreceni Egyet. Kvtár 1940 II./1941 I., Déryné 1941/42, Einczinger 1940/41 Frankl 1941, Grünbaum E. 1941/42 Gyöngyösyné 1940, Havas 1941, Horváth alapító tagsági díja 200 P., Hoffmanné 1941, Illyés 1941/42, Illyésné 1941/42, Kollmann 1941/42, Kolozs 1941/42, Kerekes 1940/42, Kovrig 1940/41 Lustig 1941/42, Lutter 1941, Lux 1941/42, Marton 1940/41, Márton 1938/41, Masson 1941, Máthé 1941, Mátray 1938/41, Nagy Á. 1939/42, Nagy Jó. 1941/42, Némedy 1940/42, Nikelszky 1939/41, Nótiné 1940, Novacek 1939/40, Obermüller 1941, Oppenheimer 1938/39, Papp 1941/42, Pallay 1940/42, Patakiné 1940/42, Patay 1939/40, Péchy 1940/41, Petrikovits 1941/42, Pinterits 1941, Pinteritsné 1941, Pokorny 1940, Politzer 1940/41, Rampacher 1941/42, Reisinger 1940/41, Réthy 1940, Révész 1942, Reuter 1941/42, Ripka 1941/42, Sárdy 1940, Schmidt 1936/42, Schützer 1941/42, Soproni K. Kör 1940/42, Sós 1941, Szentesi 1939/40, Szentiványi 1942, Sterbenz 1941, Tamásné 1940, Tompos 1941, Tóth 1939/41, Varga N. L. 1940/41, Vargha E. 1937/42, Várkonyi 1939/41, Votisky 1939, Wanner 1941/42, Wannerné 1941/42. — Kérjük az esetleges felszólalásokat 15 napon belül bejelenteni.

Új tagok és címváltozások:

Almási Gyula Béla író, festőművész és fametsző: Makó, Rákosi Jenő-utca 17.
Dr. Bordás Ferenc századosorvos, grafikusművész: Székesfehérvár, lovassági laktanya, tiszti épület.
Conrad Gyula grafikusművész: Budapest, II. Olasz fasor 3.
Drahos István grafikusművész: Szentes, Tisza István-utca 9.
Fery Antal grafikusművész: Budapest, XI., Stocsek-utca 13.
Grünbaum Ernő rajzoló, kőnyomdász: Budapest, VI., Csengeri-utca 49.
Dr. Illyés S. László ügyvédj.: Budapest, XIV., Báró Jeszenák J.-utca 82.
Kollmann Jenő: Bonyhád.
Antoinette Masson: Berchem-Anvers, 78, Ave. Elisabeth, Belg.
Mátray Gyula bankigazgató Esztergom, Bottyán-u. 11.
Nagy Árpád ötvös és grafikusművész: Hódmezővásárhely III., Pálffy-u. 42.
Novaczek Dagmar: Krainburg, Zum Wasserturm 1, Kärnten,
Radványi Károly nyomdatulajdonos, grafikusművész: Nagyvárad, Török Ignác-utca 83. (Bélyegért is cserél.)
Ripka Titus: Presov, Sabinovska 14, Slovensko.
Sárdy Endre államptri tisztv.: Mohács, Fűzfa-utca 10.
Schmidt Antal rt. igazgató: Bratislava, Dunajska 40, Slovensko.
Szentesi Flórián hivatalnok: Pécs, Zsolnay Vilmos-utca 13.
Szivessy Tibor műépítész: Budapest, II., Csónak-utca 5.
Vargha Ernő polg. isk. tanár: Makó, Hold-utca 5.

Felhívjuk tagjaink figyelmét, hogy cserelapokat külföldre ezidőszerint ne küldjenek, itthoni címekre is csak előzetes megállapodás után.

Kiadja a Magyar Exlibrisgyüjtők és Grafikabarátok Egyesülete. A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dr. Arady Kálmán. Főmunkatárs: dr. Tóth Ervin, Zalaegerszeg.

Bichler és Büchler könyvnyomdája Budapest, III., Lajos-utca 94. Tel.: 162-292. Nyomdáért felel: Büchler Alfréd

Kisgrafika
1942. 3-4. sz.
24. l.

Bordás Ferenc

tametsö
részt vett az alábbi
mű illusztrálásában

Nemedy Gyula -

Emberek és már
oly rejen repülök!
Bp. 1938. Officina

Trajanus denára VIII. 124

NYOMTATVÁ

Méltóságos
Nagyságos

Szentiványi Árpád dr.

úrnak

BUDAPEST XI.

Lágymányosi u. 18.

Zrínyi nyomda rt. Zalaegerszeg

MEGJELENT

TÓTH ERVIN Dr. grafikai író legújabb könyve:

CSÚFONDÁROS RAJZOLATOK.

A karikatúra-művészet lényegének és céljainak tömör összefoglalása, közel 100 oldalon, végig műnyomópapíron, művészi kötésben.

A könyv képanyagát nagy magyar művészek jórészt eredeti és ismeretlen grafikai művei alkotják. Ez alkalommal mutatja be a szerző grafikai gyüjteményének ismeretlen, pajkos és marógúnyú exlibriseit és „csúfondáros" tollrajzait is.

E könyv régi hiányt pótol a magyar mütörténetben!

Az illusztratív anyagban 12 eredeti fametszet! Bordás Ferenc eredeti, aláírt szabadlapjával, kétszínben nyomott védőlappal, a szerző aláírásával, számozva: **P. 21.**

*

A „Csúfondáros rajzolatok"-ból kizáróan gyüjtők és bibliophilek részére száz római számozású példány is készült. E munka műmelléklete Vadász Endre szignált rézkarc-szabadlapja. (Keretezhető, különálló grafika!) Ezenkívül a könyv öt ábráját a művészek sajátkezüleg színezték.

Művészi vászonkötésben, két színben nyomott előtét-lappal, a szerző ajánlósoraival: **P. 41.**

Könyvkereskedőknek 30 % árengedmény.

Három előrefizetett példány együttes rendelésénél 40 % árengedmény.

*

Bordás Ferenc grafikus

BUÉK! BORDÁS FERENC

Pondiszpolen 1939.

Bordás Ferenc

DIT BOEK IS VAN

MARIA SCHELLART

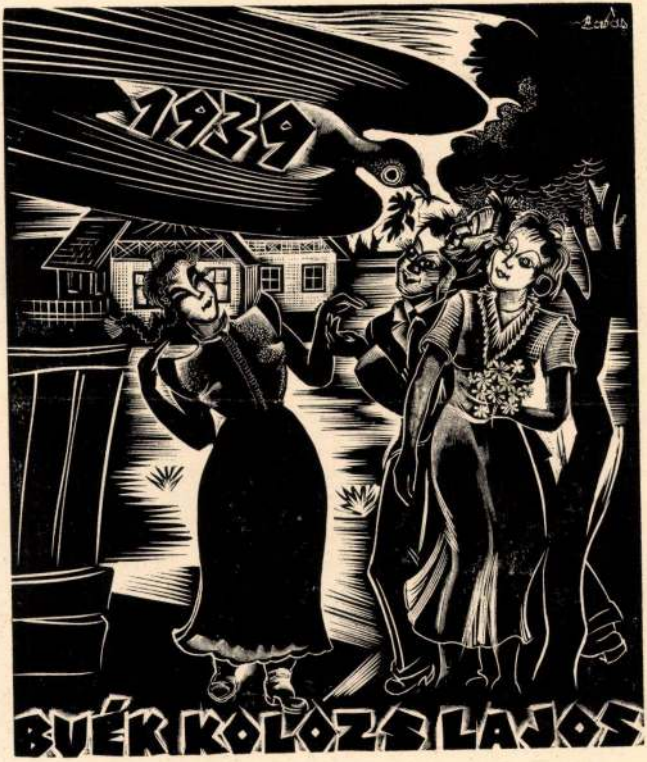
1939
BUÉR KOLOZS LAJOS

Bordás
GRATULÁLUNK
SCHÄFFER BANDI ÉS PIRI

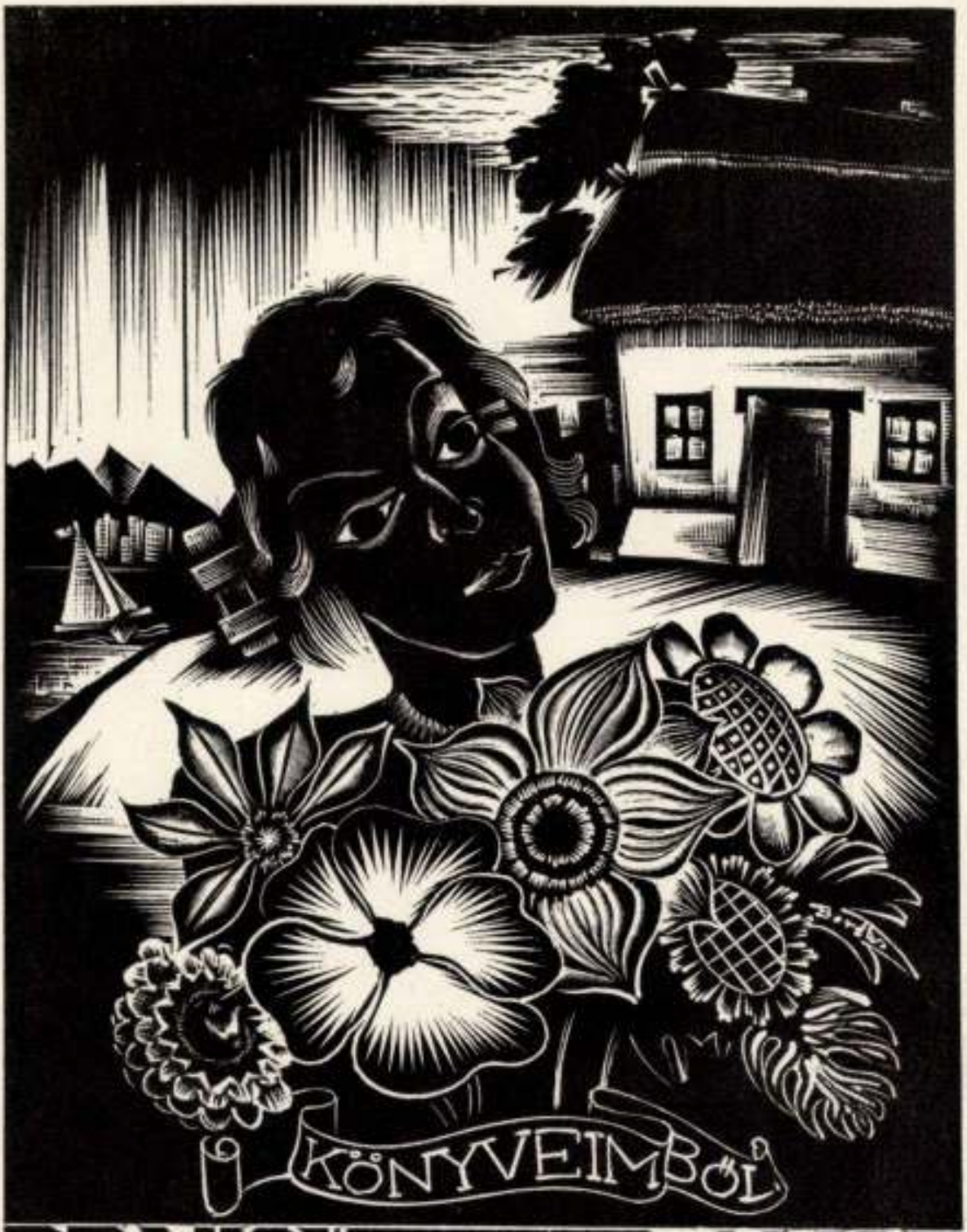

BRAUSWEMMER ALICE

1918 1938
DERY ERNŐ és ILONA

BUEK*1938*BORDÁS*FERENC

BUÉK! BORDÁS FERENC

Bordás Ferenc

Bordás Ferenc

A morf ólommal is kisérletezett; vallomása szerint Aba Novák Vilmostól tanult tartalmilag legtöbbet. Első években modern, expresszionizmusba ágyazott szürredista művek kerülnek ki keze alól.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, 1968. II. 2 sz. 19 l.

Bordós Ferenc

Szegeden született 1911-ben, korai ifjuságában Devich Sándor szegedi rajztanár figyel fel őreája. Első művei fametszek; ösztönzést Buday György adott.

Tóth Ervin: Bordós Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr. 2. sz. 19 l.

Bordás Ferenc

Széhesfehérváron 1950-ig vezeti Pallay Józseffel s Áron Nagy Lajossal az ottani képzőművészeti szabadiskolát.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc festészete és grafikája „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. sz. 19 l.

Bordás Ferenc

Szovjet hadifogsága idején egy antifasiszta művészeti csoport irányítója, háborúellenes plakátokat, kompozíciókat fest.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc festészete és grafikája: „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr. 2 sz. 19 l.

Bordás Ferenc

Az ellenforradalom után inkább a szinek felé hajlik, grafikában is elsősorban a kolor-lino vonzza, de itt is a vonalak és szinek teljes egyensulyára törekedett.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr. 2. sz. 19 l.

Bordás Ferenc

A színek vegyítését, technológiáját grafikai eljárással oldja meg, nem egymás mellé, hanem egymásra nyomja a linóleumokat. Hol lazúrosabban, hol töményebben adagolta a felületen a festéket.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. l. 20 l

Bordás Ferenc

Sokat dolgozik Nagymaroson és Gárospatakon. Műveit gondosan érleli, előbb a vázlat készül el, szinopszis szerűen s csak azután következik a műfajba öntés.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr. 2. sz. 20 l.

Bordás Ferenc

Állandó problémája, hogyan alapozzon, milyen anyagra dolgozzék. Ecseten és késen kívül zsillett pengével, radirgummival, törlőronggyal, hengerrel textíliákkal dolgozik.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat. Bp. 1968. II. 20 f.

Borsos Ferenc

A legutóbbi malborki 3. nemzetközi exlibriskiállítás katalógusában lóthattuk kisgrafikáit: meghívójuk reprodukcióval Como'ba, Lugano'ba, a hamburgi nemzetközi exlibris kongresszusra.

Tóth Ervin: Borsos Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Bp. 1968. II. 20 l.

Bajorolás Ferenc

Külföldön jobban ismerik mint hazájában. Járt Ausztriában, az elmúlt hat évben háromszor volt Olaszországban.

Tóth Ervin: Bajorolás Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. sz. 20 l.

Bjordás Ferenc

Mint hadifogoly vett tudomást a Nancyból érkezett diplome d'honneur-ról; kitüntetik a Valentin Le Compion emlékpályázaton.

Tóth Ervin: Bjordás Ferenc festőszete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. sz. 20 l.

Bordós Ferenc

1965-ben a firenzei akadémia megalapításának 500 évfordulóján tiszteletbeli tagjai közé sorolta.

Tóth Ervin: Bordós Ferenc festészete és grafikája. „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. p. 20 l.

Bordás Ferenc

A tanulmány során közölt fekete-fehér reprodukció: 3, 1966, 1967. Újévi üdvözlet, 3 ex libris.

Tóth Ervin: Bordás Ferenc fes tészete és grafikája. „Művészet," folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. sz.

2 ol.

Bordás Ferenc dr.

Szimes linomatszetekkel

szerepel az alábbi tárlaton

Cs. J.: Tíz művész tárlata Gyulán

Békésmegyei Népnyság 1970 VIII. 2

Bordás Ferenc

1970 ÁPR 1. 9.

1021

Magyar művészek Lenin-arcképei

Bordás Ferenc metszete

Magyar műve

MAGYAR NEMZET
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kádár György rézkarca

Dr. Bordás Ferenc

VI. 20. 10.05 D. Vasárnap délelőtt.

1021

- Mai vendégünk: dr. Bordás Ferenc rendőrorvos alezredes, a Firenzei Képzőművészeti Akadémia tagja.

- A riporter: Balogh György.

- Rendőr alezredesi egyenruha, orvosi hivatás, és vendégünkkel a műteremben beszélgetünk.

- 10 éves gyermek koromban elcseréltem az egy pár görkorcsolyán egyik felét gombfestékre, és Szegeden jártam ki a Boszorkány-szigetre festeni. Középiskolában nagyon sokat rajzolgattam, és orvostan hallgató koromban fejembe vettem, hogy a művészeti képességeimet tovább fejlesztem, tovább képezem magam, látván a környezetem példáját, a szegedi életet, Budai Györgynek, Ortutay Györgynek, és Móra Ferencnek, Radnótinak a törekvéseit, akik közül jó néhánnyal igen jó barátságban is voltam, elhatároztam, az orvosi gyakorlat mellett, azt a törekvést, amit tudományos munkával tölthettem volna el tovább az életben, a művészeti munkában fogom hasznosítani.

- Hogyan lehet összeegyeztetni a festőszetet, az ecsetet, a rézkarcot, vagy a kis grafikát, amiket ön készít, a rendőrorvos hivatásával?

- Akkor, amikor nem a betegségot gyógyítjuk, hanem a beteg embert, akkor ebben a törekvésünkben, ebben a munkánkban bent van a tudomány is, a mesterség is, és a művészet is. Rendőrorvosi munkámban is, amikor az egyes embert vizsgálom, mindig az általánosra, mindig az egész emberre gondolok, és ez a törekvés, ez a szemlélet bent van a művész témakeresésében, és bent van az ábrázolásában, tehát benn van

akkor is, amikor a tárgyat, az anyagot szemléli, az embert szemléli, akkor is, amikor az életet müvészi módon reprodukálja. A rendőrorvosi munkában, amikor a bünösség kideritése a fontos, akkor tulajdonképpen azt az igazságot kutatja, amit a másik sikon a képzőmüvészetben alkotásban próbálom megmutatni. Hát találkoznak ezek a kérdések, hiszen mind a kettő emberi tevékenység.

- Itt látok egy könyvet, az ön asztalán, amely Olaszországban jelent meg, 1953-ban. Az ön munkái ebben jelentős helyet foglalnak el.

- Luigi Sergolini olasz müvészeti iró, irta a könyvet, aki beszámolt ebben a könyvben a magyar grafikusokról. Ilyenek szerepelnek, mint Budai György, Gáborjáni Szabó Kálmán, Derkovits Gyula, Molnár C. Pál, és még sokan mások, az én munkáimon kivül.

- Mit mutat be ez a könyv, az ön müvészetéből?

- Müvészeti alkotásaimnak első fázisát mutatja be, azokat, amikor még mint fametsző, Ex libriseket, alkalmi grafikákat, és illusztrációkat készitettem. Ez azért kedves, és becses az én számomra, mert én a grafikának ezen ágán keresztül jutottam el a mai fokig, amikor rézkarcokat, linoleum-metszeteket, festményeket is készitek.

- Ont 1965-ben tiszteletbeli tagjává választotta a Firenzei Szépmüvészeti Akadémia. Hogyan jutott ide?

- három évvel ezelőtt, egy magyar müvészünk fölkereste az 1953-ban Bolognában, a magyar müvészekről kiadott egyik olyasz kiadvány szerzőjét, és ez a szerző felfigyelt a jelentkező müvészre, és elhatározta, miután látta a munkáit, hogy a mártirhalált halt Vadász Endre, Élesdy István, azután az én grafikáimból kiállitást rendez. A munkák vándorkiállitáson szerepeltek, és sok-sok városban mutatták be Olasz-

országban, sok kritika jelent meg ezekről a müvekről, és ez a kiállitás is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy ugy Ölesdy István, mint én a Firenzei Képzőművészeti Akadémia tagjai lehessünk.

- A Firenzei Szépmüvészeti Akadémia 1962-ben ünnepelte a 400. évfordulóját, és ha jól tudom, eddig összesen négy magyar müvész volt tagja, ezek közül ketten, ön, és Ölesdy István éppen ebben az évben lettek tagjai. Hogyan értékeli a tiszteletbeli tagságot?

- Rendkivül meglepett, és igen nagy kitüntetésnek tartom. Ez, habár nem hazai kitüntetés, arra szólit fel, hogy még nagyobb eltökéltséggel, és még szorgalmasabb munkával folytassam a müvészi törekvéseimet, s a müvészetben fejlődjek, előre haladjak.

- Különös, hogy Olaszországban 1953-ban megjelent önről egy könyv, és Magyarországon alig ismerjük az ön nevét. A müterem falán különböző alkotásokat látok. Milyen uj müvei vannak, amik az utóbbi időkben születtek, és milyen képeken, milyen müveken dolgozik most?

- Rézkarcban oldottam meg a minap befejezve, az egyik müvemet, amin a tabáni oldalról, az Erzsébet-hid látható. Ezt azért néztem ebből a nézőpontból, mert eszembe jutott a régi Tabán, ami most csodálatos szépen parkositva van, és szemben ez a rendkivül elegáns kecses, szép, teherbiró, monumentális alkotásunk, mint egy kontrasztot, a mult, és a jelent nemesen célozza.

MDK

Bordás Ferenc

Kiállitási kritika

Magyarország 1968 márc.8.9

Borsodi Ferenc

A két világháború közötti
ex libriseket keresi

Magyar Ifjúság 1964 III. 8

BORDÁS Ferenc graf

Bordás Ferenc grafikus emlékkiállítása:
Mindszent, Műv. Ház, 1984. okt. 14-31.
bev. Semsey Andor. – Hn. k.n. 1984 [4] p. ill

MDK

Bordás Ferenc grafikusművész

Némedy Gyula: Emberek én mar oly régen repülök! c. művéhez készitett metszetet.

Cikk: Szépirodalmi művek.

Magyar Kulturszemle, 1939.1.sz. 9.1.

Bordás Ferenc 2.

Falurészlet - rézkarc Bp. 1962.
297x390 mm. 87.-Ft.

Füzfői part - rézkarc Bp.1962.
245x290 mm. 87.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta:Munkácsi Piroska / O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 250.l.

M.N.K.

Bordás Ferenc

illusztrációiban a szegexd-alsóvárosi templom ihletése érzik

Bálint Sándor: A Szeged-alsóvárosi templom, Bp. 1966.

25.1.

M.D.K.

Bordás Ferenc

a szegedi kegyképről készitett metszetet

Bálint Sándor: A Szeged-alsóvárosi templom, Bp. 1966. 335.l..

Bordás Ferenc

Horgásztanya - rézkarc Bp. 1962.
292x405 mm. 87.-Ft.

Városkép - rézkarc Bp.1962.
295x387 mm. 87.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska / O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 250-251.l.

Bordás Ferenc

Budapest - rézkarc Bp.1961.
295x385 mm. 87.-Ft.

Fák között - litográfia Bp. 1961.
470x368 mm. 87.-Ft.

Falu - rézkarc Bp.1962.
285x400 mm 87.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska / O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 250.l.

Bordás Ferenc

Rajz
Reprodukció

Bordás Ferenc grafikai, könyvművészeti kiállítása
1961
egy lap (meglévő)

Bordás Ferenc 1.

Bokréta - kromolitográfia Bp.1961.
497x367 mm.

Csokor - rézkarc Bp1 1961.
380x290 mm. 87.-Ft.

Dáliák - rézkarc Bp. 1962.
390x290 mm. 87.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

230-231.

Bordás Ferenc 2.

Erdő széle - litográfia Bp. 1961.
470x370 mm. 87.- Ft.

Fák között - litográfia Bp.1961.
398x498 mm. 87.- Ft.

Őszi csokor - kromolitográfia Bp. 1962.
500x345 mm.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

231.1.

Bordás Ferenc

Halászok viharban - rézkarc Bp.1961.
295x385 mm. 100.-

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 215.1.
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

Bordás Ferenc 3.

Sárga virágok - kromolitográfia Bp.1962.
602x427 mm. 87.-Ft.

Virág - rázkarc Bp.1961.
245x 185 mm. 87.-Ft.

Virágok ősszel - kromolitográfia Bp.1961.
500x380 mm.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

231.1.

Bordás Ferenc

Sióagárdi lányok - rézkarc Bp.1962. 285x245 mm.
90.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és mesze-
tek /Összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 194.l.
O.Sz.K. kiadványi Bp. 1965.

Bordás Ferenc

Grafikai - könyvművészeti kiállítása az
Országos Széchenyi Könyvtárban 1961.
szept. 1-15-ig volt.

Exlibriseri, signetek, alkalmi grafikák,
könyvillusztrációk

Bordás Ferenc grafikai - könyvművészeti kiállítása
Bp. 1961.
(magán)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

1968 MÁR 15

Ferenc Bordás: Graphik

ers

be nichts mit einer wirk-
hen Demokratie zu tun.
Angesichts der kompliziер-
n Lage und auch der Auf-
ben, deren Lösung die gan-
Welt von der westdeut-
hen Politik erwartet, ist es
hl angebracht, neben der
ürdigung des zweifellos
werer wiegenden philoso-
ischen Lebenswerkes von
spers in der Reihe der Gra-
lationen auch dem politi-
hen Bekenntnis dieses hoch-
gesehenen deutschen Intel-
ktuellen einen Platz einzu-
umen.

Ungarischen
nach Vietnam

s Landesrates der Patrioti-
hen Volksfront. Mit der un-
rischen Delegation werden
ch die Hilfeleistungen der
tion „Eine Schule, ein
ankenhaus für Vietnam" in
noi eintreffen: ein Kran-
nhaus mit 340 Betten und
e Schulausstattung, sowie
e große Menge von Medi-
menten.

Dieser Realismus
zösischen Auf
läßt sich in za
aktuellen Fragen
wahrnehmen. Am
lichsten ist wohl
deutig umrissene St
Frankreichs zur Vie
ge, die man im gro
ganzen als positiv be
kann. Paris ist der Meinung, man könne dem Krieg nur im Wege von Verhandlungen aller interessierten Parteien, durch die Rückkehr zu den Bestimmungen des Genfer Abkommens von 1954 und ihre Einhaltung ein Ende bereiten. Die französische Regierung hat sich für die unverzügliche Einstellung der ausländischen Intervention und dann für den Abzug der amerikanischen Truppen erklärt. Zugleich schlug sie vor, das Gebiet zu neutralisieren. Der Realismus der französischen Außenpolitik zeigt sich aber auch darin, daß die diplomatischen Beziehungen zwischen Paris und Saigon seit 1965 aufgehört haben, während jene zwischen Paris und Hanoi auf die Ebene von Generalvertretungen gehoben wurden.

Auch die französische Haltung in der Nahostkrise ist zu erwähnen. Bekanntlich waren die Beziehungen zwischen Paris und Tel Aviv in den früheren Jahren im allgemeinen befriedigend. Der israelische Angriff im vergangenen Jahr trug jedoch zu einem nicht geringen Teil dazu bei, daß sich der Pariser Gesichtspunkt geändert hat. Selbstverständlich hat die französische Regierung auch in dieser Frage ihre Politik nicht nur aufgrund abstrakter moralischer und politischer Normen positiver gestaltet, denn es spielen — wie bei

deutet zugleich die Kritik
der Ausschließlichkeit
amerikanischen Führung.
dieses Bild fügt sich auch
Pariser Entschluß, mit d
Frankreich aus der Milit
organisation der NA
austrat und das NATO-Ob
kommando zum Verlassen
französischen Hauptstadt a
forderte. Die Auswirkun
dieses Schrittes auf
europäischen Verhältn
konnte niemand übersehe

Auch die französischen
mühungen, zu den so
listischen Ländern in Eur
gute Beziehungen zu un
halten, werden zu der un
hängigeren Politik Fra
reichs gezählt, obschon
eher das Bestreben a
schlaggebend sein dür
Frankreichs nationale Inte
sen durchzusetzen. Übrig
ist Frankreich nicht das e
zige Land des Westens,
bessere Beziehungen zu
sozialistischen Länd
wünscht. In ähnlichen ame
kanischen und westdeutsch
Tendenzen spielen aber zie
lich viele Hintergedank
mit, die die französische Po
tik zumeist entbehrt. Dar
erweisen sich diese Bemüh
gen Frankreichs als dau
hafter und erfolgreicher.

In den sowjetisch-fran
sischen Beziehungen v
in den vergangenen Jah
eine bedeutende Entwicklu
zu verzeichnen und dasse
gilt im allgemeinen auch v
den Kontakten Frankrei

1963 APR 2 5J.

1021

MAGYAR RENDŐR
A BELÜGYMINISZTÉRIUM LAPJA

**ÉLJEN MÁJUS 1.,
A MUNKÁS-NEMZETKÖZISÉG
NAGY ÜNNEPE!**

XXII. ÉVFOLYAM
17
1968. IV. 25.

MEGJELENIK AZ ÚJ SZOLGÁLATI SZABÁLYZAT

A MAGYAR RENDŐR interjúja Solymosi József rendőr vezérőrnagy elvtárssal

Rövidesen megjelenik a rendőrség új Szolgálati Szabályzata, amely felváltja az 1965-ben kiadott Ideiglenes Szolgálati Szabályzatot. Ez az intézkedés is része annak a kodifikációs folyamatnak, amely arra irányul, hogy a jogszabályok és azok gyakorlati érvényre juttatását segítő belső szolgálati utasítások lépést tartsanak a társadalmi és gazdasági fejlődéssel összefüggő követelményekkel.

A Szolgálati Szabályzat érvénye kiterjed a rendőrség egész személyi állományára — tekintet nélkül arra, hogy a rendőrség tagja a különböző szerveken belül milyen irányú feladatokat lát el. Leggyakrabban természetesen mégis a közterületen egyenruhában szolgálatot teljesítők alkalmazzák napi munkájukban a Szolgálati Szabályzat különböző előírásait.

Szerkesztőségünk munkatársa az új Szolgálati Szabályzat közeljövőben történő megjelenése alkalmával beszélgetést folytatott SOLYMOSI JÓZSEF rendőr vezérőrnagy elvtárssal, a BM közbiztonsági csoportfőnökével, aki az alábbiakat válaszolta kédéseinkre.

— A Szolgálati Szabályzat részletesen foglalkozik a rendőr általános magatartási szabályaival. Vezérőrnagy elvtárs szerint ezeknek a magatartási normáknak a következetes betartása mennyiben segíti elő a fegyelem — közvetve a hivatástudat — erősítését?

— A rendőr általános magatartási szabályaival a Szolgálati Szabályzat részletesebben foglalkozik, mint az Ideiglenes Szolgálati Szabályzat. Helytelen lenne azonban azt gondolni, hogy csak a Szolgálati Szabályzat lesz hivatva arra, hogy a fegyelmet erősítse s a hivatásszeretetet növelje. Törvények, parancsok, rendeletek határozzák meg, hogy a rendőr mit tegyen, illetve mit ne tegyen. A parancsnokok és a pártszervezetek naponta foglalkoznak a fegyelemmel, nevelik az állományt a hivatásszeretetre.

A Szolgálati Szabályzat — mint keret — meghatározza az elveket, amelyek kötelező érvényű betartása az elöljáró és az alárendelt részéről egyaránt elősegíti a fegyelem erősítését. Kölcsönhatásban magában foglalja a megelőző, a nevelő és a visszatartó jelleget. Mind az elöljáró, mind az alárendelt vonatkozásában részletesen meghatározza a jogokat, kötelességeket, azokat az előírásokat, amelyeket a szolgálatban és szolgálaton kívül be kell tartani. Mivel a Szolgálati Szabályzat csak keret, elsőrendű fontosságú, hogy előírásait tartalommal töltsék meg. Nagy jelentőséget tulajdonítok annak, hogy az elöljárói példamutatás a mindennapi munkában és a magatartásban megfelelően érvényesüljön.

Azok az előírások, amelyek a kiképzéssel, az önképzéssel kapcsolatosak, segítik a helyes fegyelmi, magatartásbeli normák érvényesülését. Ezen túl a rendőr megszerzi a szolgálatellátáshoz szükséges politikai, szakmai képzettséget, általános műveltséget és nem utolsósorban a fizikai felkészültséget. A felsoroltak összességükben magabiztossá teszik a rendőrt, úgy, hogy tudatosan tud intézkedni a váratlan helyzetben is.

A magatartásbeli szabályok fontos része a szolgálati titok megtartása. Az államtitok és a szolgálati titok nem mint új fogalom kerül bele a Szabályzatba, hiszen a Btk. 163. §-a ezzel foglalkozik. A Szolgálati Szabályzat is aláhúzza, hogy ennek a rendelkezésnek komoly jelentősége van fejlődésünk jelenlegi szakaszában.

— A Szolgálati Szabályzat — a korábbihoz hasonlóan — a jövőben is tételesen felsorolja a rendőrség tagjainak az állampolgárok személyi szabadságát korlátozó intézkedéseit. Milyen segítséget kapnak a közbiztonsági szolgálatot teljesítő rendőrök a Szolgálati Szabályzattól feladataik még eredményesebb elvégzéséhez? Itt elsősorban azokra a rendelkezésekre gondolunk, amelyek a korábbiaktól eltérő módon írják elő a rendőr eljárását.

— A Szolgálati Szabályzat a személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelességeknél először a minden ilyen intézkedésre vonatkozó általános elveket tartalmazza. A tételes felsorolásban — ha nem is különválasztva — először az állampolgárok, majd a közbiztonság érdekében végrehajtott személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelességek szerepelnek. Az Ideiglenes Szolgálati Szabályzattal ellentétben az elővezetés nem a rendőrhatóságok intézkedési jogkörénél van felvéve, hanem a személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelességeknél.

A Szabályzatban foglaltak — azon kívül, hogy meghatározzák az intézkedések fajtáit és módjait — bizonyos tekintetben a differenciáltságot is mutatják. Más magatartást követel a rendőrtől a bekísérés és mást az elfogás. Az elfogásnál határozottabb fellépést, nagyobb elővigyázatot kell tanúsítani olyan személy esetében, aki ellen elfogatóparancsot adtak ki, mint aki pl. az elővezetésnek ellenszegül.

A személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelességek jelentős jogbiztonságot nyújtanak az intézkedő rendőrnek. Tételesen felsorolja, hogy mikor, mely esetekben, kikkel szemben és milyen intézkedést foganatosíthat. A végrehajtás természetesen nem egyszerű. Nem elég, hogy a rendőr ismerje tennivalóit, mert minden eset — még azonos intézkedésnél is — más és más fellépést követel. A Szolgálati Szabályzat általában nem tartalmaz módszereket. Ezért szükséges a Rendőri Intézkedések Kézikönyvének és az Alakikarhatalmi Szabályzatnak az elkészítése és kiadása, amelyeknek elsősorban módszereket, alaki és karhatalmi előírásokat kell tartalmazniok. Segítséget jelent a rendőrnek, hogy a Szabályzat leírja, mikor, milyen feltételek megléte esetén állhat el saját kezdeményezésére egyes intézkedések befejezésétől.

A Szolgálati Szabályzat — a korábbiaktól eltérő módon — nem ír elő személyes szabadságot korlátozó rendőri eljárást, intézkedést. A gyakorlati tapasztalatok alapján azonban egyes személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelességeket — elsősorban a végrehajtás oldaláról — részletesebben tárgyal. Így pl. az elővezetés — mint az egyik leggyakrabban alkalmazott személyes szabadságot korlátozó szolgálati kötelességnek — szinte minden mozzanatát s a végrehajtását is rögzíti a Szabályzat. Ennek ellenére szükséges a részletes, mindenre kiterjedő parancsnoki eligazítás, mert a differenciáltság elveinek figyelmen kívül hagyása esetén hibák csúszhatnak be az intézkedésbe.

— A rendőrségnek hosszabb idő után most lesz állandó jelleggel megalkotott, alapvető tevékenységét meghatározó szabályzata. Ez a lépés szerintünk bizonyára erősíti majd a rendőrök biztonságérzetét, s remélhetőleg kedvezően befolyásolja majd az intézkedések határozottságát, s egyben kulturáltságát is.

— Ténylegesen most lesz a rendőrségnek olyan szabályzata, amely — állandó jelleggel — meghatározza alapvető tevékenységét. Minden „ideiglenes" jelleg — annak ellenére, hogy ugyanolyan kötelező érvényű, mint bármely parancs — magában foglalja a bizonytalanság érzését. Az „ideiglenes" szabályzatokkal szemben egyesek fenntartásokkal élnek, ez szubjektív szemléletet visz be a tevékenységbe. A Szolgálati Szabályzat — következetes betartás és betartatás esetén — véget vet ennek. Ez esetben növeli a rendőr biztonságérzetét és az intézkedések határozottságát, kultúráltságát. Többek között olyan kényszerítő eszközöket is szabályoz, mint a kutya alkalmazása, a gumibot használata, amelyet rendőreink már évek óta végeznek, de elbírálásuk a szabályozás hiányában sok esetben „szokásjogon" alapult, így nem növelte az intézkedő rendőrök biztonságérzetét.

A kultúrált, határozott intézkedéseknek azonban csak a kereteit rögzíti a Szabályzat. A rendőr eddig is kultúráltan, biztonságosan és határozottan intézkedhetett.

A helyenként jelentkező kultúrálatlan intézkedések, magatartásbeli problémák elsősorban nem az állandó jellegű Szolgálati Szabályzat hiányából, hanem politikai, szakmai képzetlenségből, esetleg emberi, magatartásbeli vagy jellembeli fogyatékosságokból adódtak.

A Szabályzatban foglaltak végrehajtásának sikere nagymértékben attól függ, hogy mennyiben érvényesül a parancsnoki példamutatás, s milyen az oktató-nevelő munka hatékonysága.

Az érvénybe lépő Szolgálati Szabályzat — tartalmát tekintve — megfelel szocialista társadalmunk jelenlegi fejlődésének. A rendőrség valamennyi tagjának alaptörvénye kell, hogy legyen — fejezte be nyilatkozatát SOLYMOSI JÓZSEF vezérőrnagy elvtárs.

(katona)

MAGYAR RENDŐR

A Belügyminisztérium képes hetilapja. **Főszerkesztő: Dr. Toldy József.** Szerkesztőség: Budapest, V., Néphadsereg u. 9. Kiadja a BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség. **Felelős kiadó: Rózsa Andor.**

66.01447/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár Imre

Címképünk

Bordás Ferenc grafikusművész alkotása

MDK.

Bordás Ferenc

Kiállitási kritika

Szocialista Müvévszetért 1965 juli, lap -

M.D.K.

Bordás Ferenc:

„a síkos tematikája orvos-grafikus"

1961-ben készült „Emlék-lapját" körli:

Tóth Ervin: A XX. század fametszete

Müvészettörténeti Értesitő, 1965.évf.XIV. 1.sz.

54. old. + 55.o.

.A.L.M

.sa.I .VIX.ÿvð.3961 ,Öðlsetrá Ivenèrðjtteslfð .I.sa.

.5lo

Bordás Ferenc

Említve

Balogh Elemér: Kisgrafikai kiállítás Kecskeméten
Napló, 1970. nov. 1. 5. l.

Bordás Ferenc
grafikus

M.D.

Ex libris-e zenei befolyást
mutat. — „Ex libris" (repro)
„Szeged - Felsővárosi cigányok"
átnázolása zenei témát dol-
goz fel.

Bartók János: Zenei témák és hatások a ...
Művészet, 1967. április — 8 lap

Bordás Ferenc, grafikus MDK

Az Olasz Rézkarcolók Egyesülete rendezésében egy olaszországi vándorkiállításon vesz részt Élesdy István és Vadász Endre grafikusokkal együtt.

— : Ma hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. okt. 16.

MDK

Bordás Ferenc, festö

Faluban. Fametszet.
Sulykolás. "

Mücsarnok.IV.Képzömüv.Kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943 máj.16-30. Kat. 19.1.

Bordás ferenc [ ] MDK

Itáliába meg tanulmány-
ára.

— : Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP, Dr. 1963. ápr. 30.

M.D.K.

Bordás Ferenc

grafikus

Munkájával részt vett a kiállításon.

Exlibris (repro)

Major János: Ifjú grafikai kiállítás

Művészet, 1961. december. – 38. l.

BORDÁS Ferenc grafikus M.D. K.

müveit az olasz rézkarcolók egyesületének rendezésében Itália több városában mutatják be

/ szine rézkarcok

Napló

Magyar Nemzet 1962. 27. julius 27. 4.l.

M.D.K.

Bordás Ferenc
grafikus

A Széchenyi Könyvtárban volt
grafikai könyvművészeti kiállítása.

Hirek
Művészet, 1961. december. — 421.

MDK

Bordás Ferenc, graf.

Erdélyi hangulatkép. Fametszet. Repr.

Tóth Ervin: Uj grafikai törekvések./Europai graf.c. müből./
Magyar Kulturszemle. 1943. nov.15.
p.47-61.

MDK

Bordás Ferenc fametsző

résztvett az alábbi kiállitáson
fametszet, repr.

Kisgrafika /ex libris alkalmi grafika/ kiáll.
Fényes Adolf terem. Budapest, 1961. szept.

Bordás Ferenc MDK

Faluban, fametszet

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Bordás Ferenc

MDK

Sulykolás, fametszet

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c. kiáll.

Bordás Ferenc, grafikus

Kiállítási Kalendárium, vidéken:

a művész kiállítását Hajdúböszörményben rendezik meg

Szocialista Művészetért, 1979. ápr. 4.

Bordás Ferenc, festő- és grafikusművész.

Lugano 1974-ban már másodízben adott otthont a nemzetközi ex-libris-kongresszusnak. – Varga Nándor Lajos, Menyhárt József, Drahos István halála, a magyar ex libris-művészet nemzetközileg is ismert és elismert oszlopaitól fosztotta meg kisgrafikánkat. – Hiányzott Luganóból Bordás Ferenc is, aki újabban sajnálatosan egyre kevesebbszer alkot kisgrafikát, pedig a műfaj hazai erőssége lehetne.

Galambos Ferenc: Napjaink európai ex libris-művészete

Hevesi Szemle, 1979. 3. 3. old.

Bordás Ferenc
grafikus

„Alkalmi kisgrafika"
Fametszet. (repro)

Galambos Ferenc: Ex libris kiállítások...
Művészet, 1971 március - 34 lap

Bordás Ferenc
grafikus

Csendéletei - különösen halas,
akvárium képei - realista rottuk
mellett meseszerűek.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

A művész nem fatáblára, vászonra
fest és így kiráya a beszívódás követ-
hertében elő álló szinváltozásokat, Ő
fenyes, fehér acryl lapokon dolgozik a
harmonianyos olaj és nyomdafestékkel.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

Bordás Ferenc nem csak formában, tud egyszerűt adni, de szinekben és játékban is. A fehér ecsetlapon Bordás hedvelt szinin szülőnős fényt kapnak.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.

Müvészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő.

Bordás Ferenc festői világa valódi és
meseszerű, vidám és elgondolhoztató.
Súlyos és légies, tehát igen sokrétű.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Müvészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

Az ikonokkal majdnem eltűnt
a festészetből az arany alkalmazása,
amit Bordás Ferenc újra alkalmaz
munkáin.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Művésze t, 1971.április - 22.oldal.

Bordás Ferenc
festő

A művész mint festő a Medunyánszki
Sernei bi állításán fog bemutatkozni
a közönségnek. Külföldre került képei
nagy tisztelettel i áltottak bi, itthon
is miltón ez övezi a művészt.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Művésze t, 1971.április - 22.oldal.

Bordás Ferenc
festő

Exlibriseinek és kisgrafikáinak
száma ma már meghaladja
2000-at. A hatvanas évektől
egyre több nagyméretű grafikát
készít.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

1950-ben végleg Budapeštre telepedett le, mint belgyógyász és igazsá gügyi orvos. Művészettel 1968 óta – nyugdíja-zása óta – foglalkozik ugyan

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

A művész tölbszín nyomtatu, kinomelszerű
virágcsendéletei lapjai közhedvettek.
Nagymentű fa, műanyag és réztechnika-
jú lapjai biztosítottak az alkotó független-
séget.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc

Grafikus

Elsőhomolyabb sikerét kisgrafikái révén hutföldön szerezte meg. Az 500 éves firenzei képzőművészeti Akadémia tiszteletbeli tagjává választotta.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc

Müvészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő-grafikus

1953-ban Luigi Servolini a
„L'incisione originale in
Ungheria" c. könyvében mutat
jd kosszan munkásságát.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc

Grafikus

Bordás Ferenc grafikái Pistoiában
Vadász Endre és Elesdy István
társaságában kerültek az olan
közönség elé.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc

Művészet, 1971. április - 22. oldal

Buday György
Grafelius

Méltatás – Bordás
Ferenc mestere volt a
grafikában.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet,1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc

festő.

Diákkori rajzaira Derkovits Gyula
rajztanára figyelt fel először. Mint
fiatal munkás szabad idejében
minden percét a művészetnek ál-
dozta.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc

festő

Mint grafikus indult és a fametszet
terén fejtette ki sivekenysé gát elősöz
Bordás Ferenc fametsző-sokban hozzá-
járult e technika felvirágoztatásához

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
graphus

Munkásságat hiterjesztette 1937-ben az exlibrisekre is a hisgrafikákra is. Lapjai úgy bel, mint külföldön ismert-té tettéz nevet.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
grafikus

Kisgrafikai művészetéről 1937-ben
már mind a Kisgrafika, mind
a Magyar Út tanulmányt tett
közzé.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
grafikus

Sajátos tematikájú is technikai
megoldású hisgrafikáinak bizon-
hette rut, hogy a hor legmagyobb-
gyűjtői rendeltek mála lapokat.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc

metszete „Lenin" a

7. oldalon.

Magyar Nemzet 1970 április 19.

Bordás Ferenc

Penner Gyuláné, Bordás Ferenc és Vidovics István készitette az alábbi cikk fényképeit.

F.J.: Hotel Duna Intercontinental, Budapest. - Magyar Építőművészet, 1970. 6.sz. 19-33. l.

Bordás Ferenc
grafikus

1937 - 1942 között kiállított exlibrisei és kisgrafikáinak száma közel 100.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

Lapjai rajztalan külföldi
tárlaton szerepeltek. 1937, 1938-
ban a Szegedi kiállításokon
is részt vett.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

1939-ben, 1940-ben a Gutenberg Jahrbuch is megemlékezett grafikai levélkupiégiről. Olasz, osztrák, holland és francia lapok is közöltek levélkupiégit.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
Grafikus

Plakát, prospektus, könyv címlap
és merkantil - grafika területén
dolgozott. Az illusztráció is kedvelt
területe volt a művészetnek.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
grafikus

Illusztráltta Berczeli A. Károly
„Fehete Madonna" c. munkáját
24 fametszete az archaizáló szöveget
expresszív képekkel támasztotta alá.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

1942-ben az Egyetemi Nyomda kiadásában megjelent „Erdélyi albumiát" 12 nagyméretű fametszetet tartalmazza.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc

grafikus

Mint orvos, 1939-ben rövid idług Budapesten, majd Siklesfehérvárott működott. Katona, illetve rendőr orvos volt 1950-ig

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

Szegeden Alba Novák Vilmos akarta
művészetet a muzális feladatok
felé fordítani, de erre nem hevült sor.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Művészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
Grafikus

Bordás Ferenc Szekesfehérvárott bekapcsolódott a varos képzőművészeti életébe. Helyi kiállításokon szerepelt, vezető képzőművészekkel kötött barátságot, tanított a a varos képzőművészeti szabadiskolájában

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Müvészet, 1971. április - 22.oldal

Bordás Ferenc
festő

A grafika különböző ágaiban Derick Sándor, Hugo Weyty-Wurmer és Buday György volt a tanítómestere.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22. oldal

Bordás ~~György~~ Ferenc
festő

Csendélet
Fametszetek } repro

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Hübeszet, 1971. április – 23 lap

Bordás Ferenc
festő

BUÉK! Bordás Ferenc } repro
Fanutszelek

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22. oldal

Bordás Ferenc
festő-

Bordás Ferenc 60 éves, mögötte
közel 40 éves művészi munkát áll.
Tevékenységét mint grafikus és
mint festő egyaránt fejti ki

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22. oldal

Bordás Ferenc
festő.

1911 január 22-én született Temesvárott. Elemi iskoláit is ott járt, majd Szegeden végzte középiskoláit, ahova családja költözött.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22. oldal

Bordás Ferenc
festő -

Mint ifjú a Képzőművészeti Főiskola helyett a szegedi tudomány egyetem orvosharának hallgatója lett. Az egyetemi tanulmányait 1939-ben fejezte be.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22. oldal

Bordás Ferenc

Grafikus

A grafikus Bordás Ferencnek a fametszet a kedvelt anyaga. A művészi népi ihlétése azonban nem a népművészeti formakincs utánzásában van, hanem a népélek megértésében és ennek grafikai visszaadásában.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.

Müvészet, 1971.á prilis - 22.oldal

Bordás Ferenc

grafikus

Groteszk látásmódja, ban nem harikirozás lahozik, hanem szmondanivalóinak, művészi kifejezésformája igenylé az arány eltolódást, a torzítást.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.

Müvészet, 1971.á prilis - 22.oldal

Bordás Ferenc
grafikus

Mint fametsző felhasználja a fotokat valamint a vékonyabb-vastagabb nomalak relációinak variáusat. Nagygrafikáiban az alakátrázolás, a tájkép és csendélet uralkodik

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Müvészet, 1971.á prilis - 22.oldal

Bordás Ferenc
Grafikus

Táblaképein a szürrealizmuson
van a hangsúly. Portrei ma-
gukon viselik a hitelesség lényeg-
ét.

Galambos Ferenc: A hatvanévos Bordás Ferenc.
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc

grafikus

Munkásságát méltatta a „Corriere dell'Arte", az Albia, az Arte Grafica és a ~~Spanyol~~ portugál Arte de Ex-Libris.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc

Művészet, 1971. április - 22. oldal

Bordás Ferenc

grafikus

1967-ben Nancyban kiállított munkáiért
Diplome d'Honneur-t kapott. Ezt
megelőzően a III. majd a IV. Balatoni Nemzetközi
Ex Libris Biennálén.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22. oldal

Bordás Ferenc
Grafikus

Részt vett az 1961, 1965, 1969, 1970-es
kisgrafikai biennálékon. 1962-ben a
lipcsei exlibris kiállításon bemutatta
műveit

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc

Grafikus

1966-ban Hamburgban, 1968-ban Genfben, 1970-ben Budapesten részt vett a nemzetközi ex-libris kongresszuson.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc
grafikus

Szőlős-boros lemezekre lapjain
gyakra visszatérő lenna.

Galambos Ferenc: Ex libris kiállítás az . . .
~~Korékgyártó István: Halmy Miklós képeiről.~~
Művészet, 1971.március - 34.lap

Bordás Ferenc

Grafikus

A keszthelyi Balaton Múzeumban levő kiállításon bemutatta lapjait.

Galambos Ferenc: Ex libris kiállítások . . .
Művészet, 1971. március – 34 lap

Borchés Ferenc
grafikus

Részt vett a tárlaton.

Galambos Ferenc: Ex libris kiállítások.
Művészet, 1971. március - 34 lap.

Bordás Ferenc grafikusművész

A kiállítási naptár Dürer termi kiállítását jelzi (II. 3 – II. 19.).

Műgyűjtő, 1970. 4. sz.

Bordás Ferenc
Grafikus

1970-ben Miniszkben mutatta be hiv is magyarfeliai egyrészét. A Szerencsi Helytörténeti Múzeum Alkandó ex Zebris kiállításán is szerepel.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Müvészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc

grafikus

"In memoriam Bartók"

" (vegyes)

A belső címlapon

Művészet, 1971. április

Bordás Ferenc
grafikus

Grafikája a szürrealizmusnak azt az irányát követi, amely nem szakad el teljesen a valóságtól és képes kifejezni a kifejezhetetlent.

Calambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Müvészet, 1971.á prilis - 22.oldal

Bordás Ferenc

grafikus

1953 óta a Magyar Képzőtársaság
Képzőművészeti Alapjának, 1969 óta
a Magyar Képzőművészek Szövetségé-
nek tagja.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc.
Művészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc

grafikus

1970-ben a Csongrád megyei Tanács kisterében rendezett kiállítást. Ugyanebbe az évbe Bolognába volt tárlata.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc

Müvészet, 1971.április - 22.oldal

Bordás Ferenc

grafikus

1963-ban egyéni kiállítást rendezett grafikáiból az Országos Szechenyi Könyvtárban. 1969-ben újabban volt egyéni kiállítása.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc

Művészet, 1971.április - 22.oldal

M.D.K.

Bordás Ferenc
grafikus

Szegedről a fővárosba költözött
a művész.

Szelesi Zoltán: Szegedi képzőművészeti találat . . .
Művészet, 1968. január - 21 lap.

Bordás Ferenc
grafikus

Szeptember 5 – 21 között nyílik
a Csók István Galériában Bor-
dás Ferenc grafikusművész
tárlata.

Kiállitási naptár.
-----: XXXX

Bordás Ferenc

Művei szerepelnek Soó Rezső ex libris kisgrafika gyüjteményében

Weiner Mihályné: Magyar ex-librisek Soó Rezső kisgrafika gyüjteményében
Művészettörténeti Értesitő 1974/1 79-old.

Bordás Ferenc grafikus

a pápai várkastélyban rendezett kisgrafikai kiállításon szerepelnek a művészművei.

Napló (Veszprém), 1976. márc. 14.

1021

MEDGYESSY FERENC, A NAGY MAGYAR SZOBRÁSZ az orvosi egyetemen kezdte tanulmányait, majd néhány év múlva abbahagyta az orvosi stúdiumokat, hogy teljes erejével a művészetnek szentelhesse életét. Nem ő az egyetlen, akinek a szülei — látván fiúknak az emberi test iránti rendkívüli érdeklődését — úgy érezték, az orvosi pályára küldik.

BORDÁS FERENC RENDŐRORVOS ALEZREDES már ifjú kora óta festőművész. Lelkében két hivatás él. Embereket gyógyít, művészetében életet ábrázol. Az orvosi hivatás mellett rendkívüli szorgalommal és kitartással metszi fába, karcolja rézbe vallomásait az emberről, a világról.

Az új híd, nő gyümölccsel, galamb, mandolin — a szabadság köszöntése

Tájkép. Tele élettel, a munka izgalmával. A téma már szétvetette az ex libris kereteit

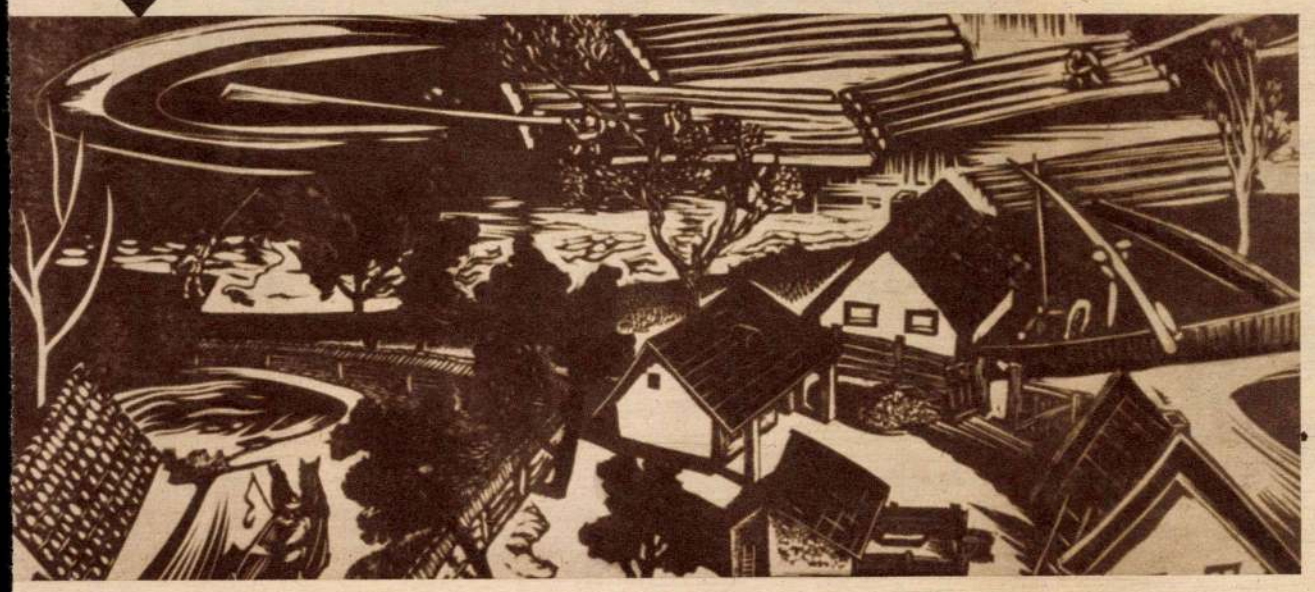

Kicsiny fametszet: erős tiltakozás az embertelen háború ellen. A dátum: 1939

ORVOS ÉS MŰVÉSZ — NEM ELLENTMONDÓ FOGALMAK. Míg munkahelyén a gyógyítás — vagyis a beteg ember felépítése, a diszharmónia megszüntetése a szervezetben — izgatja, ugyanúgy a művészetben a teljes élet ábrázolása inspirálja.

Munkáit nézegetve, az első benyomásunk: rengeteget tud az emberről és a világról. Sokat mondott már eddig is róla, s még többet akar.

Művészete sajátságos módon fejlődött — mint ahogyan az orvosi szakmában sem állt, nem állhatott

A nehéz orvosi munka után a másik, amely aligha könnyebb. Rézkarc készül

meg a fejlődésben. Az egykori fiatal belgyógyász az évek során szakmai vizsgákat tett, s ma a belgyógyászat mellett igazságügyi szakértő is.

Figyelmét nem kerüli el a szakirodalom, magyar vagy idegen nyelvű legyen is az. Művészete hasonlóképpen érett már: leegyszerűsödött, kitisztult.

A RÉGI KIS LAPOK, A FÁBA METSZETT „EX LIBRIS"-EK (a könyvszerető emberek művész által készített, monogrammal ellátott tulajdonjegyei a könyvek borítójának belső oldalán) érdekes utat jártak be a világban. A 6x9 vagy 6x12 centiméteres lapok a gyűjtők kezén indultak vándorútra. Ismeretes, hogy az ex librisek gyűjtőinek és cserélőinek — a bélyeggyűjtőkhöz hasonlóan — nemzetközi tábora van.

Míg a lapjai vándorolnak, és széles körben ismertek, a művész, illetve az orvos a rendelőben, majd munka után asztala mögött tölti idejét. A kis lapocskák nyomán azért a világ mégis betör a művész otthonába. Levelek tömege érkezik, kritikák, könyvek kerülnek az íróasztalra, amelyekben munkáiról írnak.

Az orvost gyógyult betegei keresik telefonon vagy személyesen. Sokan vannak. 12 éve dolgozik rendőrorvosként. Közvetlen, emberséges — amint metszetei, karcai is egy tiszta, áttekinthető világot tükröznek. Csendéleteit mély emberi líra lengi át. Szerves kapcsolat van a vázák és a virág, a házak és a fák, vizek között. Tájképein az utak szélesek, ívük töretlen, amint a művész és az orvos életútja is.

A FAMETSZETEK, E VILÁGVÁNDOROK hosszú évek kitartó munkája után tavaly hozták meg a nagy sikert. Bordás Ferenc doktort a Firenzei Képzőművészeti Akadémia dísztagjává választotta. Oklevelek, érmek bizonyítják: művészete felnőtté vált, ismertté tette a nevét szerte a világban.

Azt hiszem, orvosi munkája nélkül művészete is szegényebb lett volna. És viszont: művészete is segíti gyógyító munkáját. Hiszen igyekszik, hogy betegei mielőbb meggyógyuljanak és tovább éljék a maguk munkás hétköznapjait, ünnepeit.

Gazdag termés

MESTEREI KÖZÜL ABA-NOVÁK már régen nem él. Devich Sándor viszont még láthatja művészete kiteljesedését, amely művészi ösztönüket igazolta: jó tanítványt választottak, érdemesre áldozták idejüket.

Az idő Bordás Ferenc számára a legnagyobb és örök ellenfél. Sem az orvosi munka, sem a művészet nem tűri a sietséget: elkapkodni, elhamarkodni egyiket sem szabad. Amott a beteg, itt meg a művészeti színvonal sínylené meg a felületességet.

A szabad idő húzza tehát a rövidet. Bár számára a legtökéletesebb szabadidő-kihasználás, hogy leülhet asztalához — előtte egy sima rézlap, és tűvel vagy tussal ráálmodja újabb művét. S ha közben cseng a telefon, felesége emeli fel a kagylót. Sokszor hívják: beteg miatt vagy igazságügyi szakértőként, néha meg csak egyszerűen a barátok. Ha mennie kell, akkor bizony a rézlemez félik kész karcaival várja a folytatást.

A MAI ÉLET, A KÖRNYEZŐ VILÁG elsősorban mindennapos orvosi gyakorlatán, szakértői munkáján keresztül hat rá. Formálja művészetét, alkotja szemléletét. Bár erről inkább beszéljenek metszetei, képei.

Alexa Ferenc

KORSZERŰ

Az idősebb korosztály még jól emlékszik azokra az évekre, amikor a mainál sokkal nehezebb körülmények között végeztük munkánkat. A bűnügyi nyomozók a fővárosban villamossal — jobb esetben autóbusszal —, vidéken stopp-kocsival, sőt helyenként fogatolt járművel mentek ki a bűncselekmények helyszínére. A községi rendőrőrsökön már az is fejlődésnek számított, amikor a beosztottak saját kerékpárt kaptak. A vízirendészeti feladatok ellátása télvíz idején a Dunán akkoriban még bundában is valóságos természeti csapásnak számított.

Rendőreink zöme hősiesen dacolt a nehézségekkel, leküzdötte azokat, és szilárd közbiztonságot teremtett. Ma is jogosan emlékeznek büszkeséggel a nehéz időkre.

A technika rohamos fejlődése lehetővé tette, hogy napjainkban sokkal jobban érvényesülhet a szakszerűség, a gyorsaság, s emellett a rendőr egészségét is jobban óvja a védett, biztonságos mentőhajó, a korszerű csapatszállító jármű.

Az új balatoni mentőhajó a legnagyobb vihar idején is kifut a kikötőből, hogy a bajbajutott vitorlázókon és fürdőzőkön segítsen

Volga-típusú helyszínelő kocsit „testvérével", a Nysaval együtt nemrégiben rendszeresítettek rendőrségünkön. Több vidéki főkapitányságon már gyakorlatból ismerik előnyeit

TECHNIKÁVAL

A szocialista ipar fejlettségét, a testvéri országok rendőrségének együttműködését és több esetben a technikai ellátással foglalkozó rendőrök hozzáértését, szorgalmát dicséri, hogy a közbiztonsági szervek technikai ellátottsága különösen az utóbbi időben igen gyorsan fejlődik. Az új gyártmányok és az újítások hasznosításában is érvényesül a nemzetközi munkamegosztás — azok gyakran az országhatáron túl is gyorsan elterjednek. A rendőrségünk úgyszólván valamennyi szocialista országból rendel új technikai felszerelést.

Sok fejlett kapitalista ország vezetői örülnének annak, ha a lakosság számarányához képest a közbiztonsági állapot olyan lenne, mint amilyen hazánkban. Ez az eredmény a szocialista rendszer magasabbrendűségét dicséri.

Persze, mi továbbra is nap mint nap „hadba szállunk" a bűnözőkkel, s igyekszünk még jobban defenzívába szorítani őket. E nemes célkitűzésünkben hasznos segítőtársnak bizonyul az egyre korszerűbb technikai ellátottságunk.

(katona)

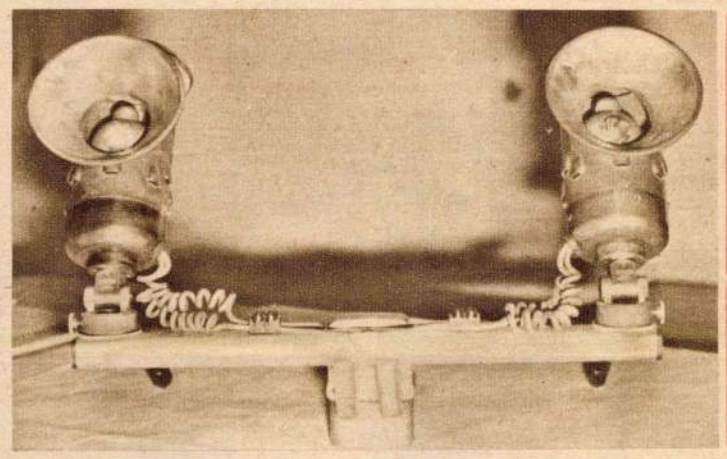

A képen látható Nysa helyszínelő kocsik tetejére szerelt lámpákkal olyan fény biztosítható, hogy éjszaka, nagykiterjedésű helyszínről is minden tekintetben kifogástalan kép készíthető

A nagy létszámú őrsökön igen jó technikai segítségnek bizonyul az őrs-rajkocsi rendszeresítése. Különösen a közbiztonsági járőrszolgálat hatékonyságát növeli

Ötletes hazai találmány ez a hordozható „villogó". Közlekedési balesetek helyszínelésénél sötétben biztonságot nyújt a rendőröknek, hiszen fényjelzésével már messziről figyelmezteti az autósokat

Új csapatszállító gépkocsi. Nemcsak az akcióra induló egység gyors helyszínre szállítását teszi lehetővé, hanem a rendőrök egészségét is védi

(Foto: Baranyai, Tokár, Ruttkay)

Bordás Ferenc
MŰVÉSZET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bordás Ferenc: Faúsztatás – Flottage – Сплав леса

BORDÁS FERENC GRAFIKÁI

Neve már rég ismert a kisgrafikában, főleg külföldön s mindazok előtt, akikben él a gyűjtőszenvedély s mindenhol, ahol szélesebb bázisú a nemes grafikához kapcsolt bibliofilia.

Az autodidakta orvos-grafikus első indítékait a szegedi kortárs-xilografustól: Buday Györgytől kapta. Sokat tanult Aba Novák Vilmostól is, Szegeden hónapokon át figyelhette festői és grafikai munkamódszerét, míg a réz- és fametszet-kisgrafika Magyarországon sokat járt bécsi mesterétől: Hubert Woyty-Wimmertől nemcsak a vésőjárás finomságát sajátította el, de a rézgrafikához is útnak indítást kap. Grafikai munkássága a harmincas évek végén kezdődik s töretlenül folytatódik a II. világháborúig. Szovjet hadifogsága idején egy antifasiszta művészeti csoport irányítója, ugyanakkor a tábor kórházának vezető főorvosa. Szabad idejében háború-ellenes plakátokat, portrékat, kompozíciókat fest és rajzol, s mint a fa vésésének mestere: hangszereket is készít a tábori zenekar részére. Grafikai alkotó kedvét a Nancyban kapott diplôme d'honneur, továbbá a holland s olasz lapok elismerő kritikája újból felizzítja. Már az I. magyar képzőművészeti kiállításon részt vesz három művel. Közben szakorvosi teendői is fokozódtak.

Bordás Ferenc a stíluskeresés éveiben a legkülönbözőbb utak szintéziséből alakítja ki egyéni látását. Fametszet a XX. században c. könyvemben még ezt írtam a kezdő orvos-grafikusról: „... Előtérben álló felnagyított figuráival, expresszív látással túlozza az érzelmi megnyilvánulásokat... Jellegzetes stílust alakított ki: virtuóz vésőkanyarokkal, ívelő vonalakkal, párhuzamos vésetű barokkos vonal-fodrokkal, grafikai fintorokkal ..." — Ma érettebb látással mindketten tudjuk, hogy ez maga a l'art pour l'art veszélyes területe volt, — de indításnak, technikai előgyakorlatnak, „skálázásnak" nagyszerű. „Én a vésőmet, te a kritikusi nyelvedet köszörülted akkor" — mondta évekkel később — beismerőn — egy éjszakába nyúló beszélgetésünkkor, mely közben azért szakadt meg, mert súlyos beteghez hívatták. Ekkor kellett újból rádöbbennem, hogy hiszen ő orvos is, kinél az idővel folytatott harcban a véső és ecset szeretete legtöbbször csak nosztalgiás sóvárgás maradhat. De azért lépésről-lépésre figyelhető, hogyan gazdagodnak ötletei, stílusa hogyan rendeződik egységbe. Még az „amorf" ólomba is vés — ahol a végső hatás kiszámíthatatlan — de itt csak a vonalfinomságokig jut el. Érdeklődése egyre szélesebb területeket fog át: a merkantil- és kép-grafikától, továbbá krétarajzoktól az akvarellekig és színes linókig. Emellett nyaranta művésztelepeken sokat fest.

Legújabb grafikái: színes linói egészen egyéni felfogással s szemlélettel készülnek. Ide vágó nyilatkozatai valóságos diszciplinái a korszerű munkamódnak. „A színes grafikához nem úgy jut el az ember, hogy csak színekre van igénye, hanem a vonalak, a kolorit és egyéb grafikai hatások teljes összhangjára és egyensúlyára tekintettel érkezik el új eredményekhez" — idézem egyik megjegyzését. Bordás Ferenc kolor-eljárásánál a festő szemszögéből indul ki, gyakorlatilag nem egymás mellé, hanem egymásra nyomja a linódúcokat; a festő is így vegyíti egyik színt a másikkal s e módszert fordítja át a grafika nyelvére. A dúcra lazúrosabban, vagy vastagabban viheti fel a festéket, dúsíthatja a színt, melegítheti a festéket, vagy hidegen használhatja. S mindebből természetszerűen adódik a sokszorosításnál a nyomdásszal, a gép kezelőjével való szoros együttműködés. A technikai s művészeti jártasság összehangolása lényeges, csak a grafikai ismeretek birtoklása tágíthatja a megszokott határokat. Ez a szövetkezés nagyon is emlékeztet azon időkre, amikor Dürer, Holbein, Doré és mások Pannemakerrel, Lützelburgerrel, Pisannal s hasonló kongeniális mesterekkel dolgoztak együtt ... A linó a fánál és a rézlemeznél könnyebben munkálható s a művész bátrabban, szabadabban dolgozhat. A linó szerkezete nem „vetemedik" oly könnyen, mint a fa, ez az előny a nyomtatásnál a kiegyensúlyozás, a szürke elleni viaskodás súlyos óráit menti meg.

Bordás Ferenc színes metszeteinél általában 5—7 lemezről dolgozik, közben arra törekedve, hogy dúcainak számát csökkentse: hiszen ez a természetes út. Grafikáinak felépítettségénél arra vigyáz, hogy a „xilografikus jelleg" már feketében is megmutatkozzék. Ha felborítaná kolor-metszeteinek fehér-fekete egyensúlyát, ha a színt csak mint dekorációt kezelné, akkor a levonat valójában feleslegesen vonna színes, joggal érhetné támadás, hogy ez már piktúra, hogy ecseteredmények felé közeledik. Bordás Ferenc azonban grafikus eszközökkel tud színes linókat sokszorosítani, kezei között ez az elhanyagolt technika egyszeriben nemes műfajjá válik.

A kézművesi munka becsülete, a grafikai iskolázottság, a biztos anatómiai ismeret továbbra is biztosíték arra, hogy Bordás Ferenc elképzeléseit fehér-feketében és színekben az anyag diszciplináinak szellemében juttatja kifejezésre.

Tóth Ervin

1962 DEC

Gimnázium tanárává és ez megteremti számára a nyugodt munka lehetőségét. Hosszú szünet, nagy kerülő után visszatér a szobrászművészethez. Minthogy művészetének alapjául a realizmust, a természet közvetlen szemléletét tette, minden egyes alkotását modell után, a legnagyobb természethűségre törekedve mintázza meg. Ez az alap, amelyből elindul, hogy végül is, fokról-fokra, összevonással, formaelhagyásokkal, a természet vonalainak kihangsúlyozásával, a test tömegeinek, formáinak kontúrokra és síkokra való felbontásával az ábrázolásnak mintegy sűrített lényegét adja. Ez a stílusalakítása A. Archipenkót idézi. Az életszerűnek, a realitásnak ez a fokozatos elhagyása absztrakt előtanulmányokat igényel. A végső formábaöntést számos tér és formagyakorlat, a test tömegeivel való kísérletezés előzi meg. A műhelygyakorlatoknál ugyan a végleges absztrakcióig megy vissza, de ezek a kísérletek a végső konstrukcióba, a mű szerkezetébe beleépülve, a kompozíciót nem szakítják el a realitás talajától. A finom, életteljes kontúrrajzban, a fény és árnyék által érzékenyen körülhatárolt felületekben, a tömegek kiegyensúlyozott harmóniájában a mű — bár elszakadni látszik a valóságtól, mégis, szinte megfoghatatlan szálakkal — együtt lélegzik azzal. Matzon alkotóművészete végsőkig leegyszerűsített eszközökkel építi fel az emberi test konstrukcióját, fejezi ki annak szépségét és harmóniáját. Művei nem szorítkoznak csupán konstruktív, formai játékra. Alkotásainak sűrített mondanivalója, tartalma van. Ez bizonyítja — kifejezésének minden elvontsága mellett — közvetlen kapcsolatát az élettel és szemlélete ezáltal lép túl a természethű fogalmazás megszokott határain. „Zárkózottság" c. szobra kontúrjainak merev vonalával, tömegének elutasító szögletességével és az ebben a zárt tömbben szinte megbúvó, csupán jelzett arcéllel — a mindent és mindenkit elutasító zárkózottságról kifejezően beszél. Alkotásaiban az emberi érzések széles skálája kap helyet.

Matzon Frigyes művészetének kialakulásában konstruktív eredményei, az egyszerűség, az anyaghoz, főleg a kőhöz simuló fogalmazás mellett egyaránt jellemzőnek látjuk a kifejezőerőt is, amely újabb alkotásaiban egyre erőteljesebben jelentkezik. Művei többre törekszenek és többet is adnak, mint csupán olyan kompozíciót, mely alkalmas a modern építészet leegyszerűsödött formavilágának dekorálására. Konstrukciói formailag azért időszerűek, mert, miképpen az épületeken a tömegek és a vonalak harmóniája döntő és a díszítő elemeket az új anyag szinte már száműzte, úgy Matzon kompozícióiban is a részletező leírás uralmát a tömegek és a vonalak kifejező harmóniája, a szép új, szenvedélyes megfogalmazása vette át. A természet közvetlen másolása a plasztika szűkre szabott birodalmában nem ad tág teret a tartalomnak. Egy artisztikus mozdulat, egy finoman, érzékenyen megmintázott felület gyönyörködtet, de ezek a benyomások érzékletesek, többnyire felületen mozgók. A kifejezésnek, hogy tartalmi súlyt is kapjon, valahol át kell törnie a természethűség korlátait. Matzon Frigyes „Bukott angyalában" a pattanásig feszülő kontúron belül a felületek hullámzása, lüktetése, a csupán jelzett, ék alakú végtagoknak a földbe szinte belesüppedő vonaglása, mintha képlete lenne a fájdalomnak, a végletes elesettségnek. A kifejezés keresése új formát talált itt, a realitás határain belül, és ez az új forma az ősi tragédiát időtlenül érezteti.

Ez az alkotás, konstrukciójának elvont formáiban teljesebben hordozza célját, a kifejezést, mint a természethez tapadó leírás. Ebben az alkotásban nem vonja el figyelmünket a lényegtől a valóság érzékletes szépsége.

Csupán vonalak, hullámzó felületek, fény és árnyék elvonatkoztatott megfogalmazásában rejtőzik az élet.

Az idei Ipari Vásár pavilonjai között Matzon Frigyes négy alkotását állították fel márványból. E négy mű: „A bukott angyal", „A zárkózottság", „Bartók-concerto" és a „Martir" megérdemelt feltűnést keltett. E művek új hangja, új formanyelve megállította a nézőt, talán meg is hökkentette, mert még idegen számára ez az új hang. A megszokott szépségideált hiába kereste benne. De a hozzáértők meglátták e művekben a jövő ígéretét.

Kopp Jenő

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KÖNYVTÁROS

1979 — 11

Bordás Ferenc, grafikus-

Molnostori Imre 111, 751

1021

76, 200, 276, 333,
426, 455, 490, 555,
150, 213, 277, 406,
169, 746
322, 664
9, 183, 247, 310,
58
34, 689, 749
08, 177, 243, 303,
Műhelykérdése
Olvastuk (Olv
Pótlások a lex
GYURIS Gy
Szakmai folyó
Gyula] 53, 1
627, 693, 756
Szerkesztői üz
Továbbképzés
Tudja-e 115, 1
Új városok kö
Vallomások a
486, 551, 613,
Visszhang 404,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 — 1

KÖNYVTÁROS

Borbás Ferenc,
grafikusművész

[munkájáról kérdések. (LUGOSI Andor)] 276

1021

EXLIBRIS
DR·KRIER·RUDOLF

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
1979
KÖNYVTÁROS

Bordás Ferenc,
grafikusművész

... Fehér Miklóssnéval 23

1021

FARKAS László: Mikor költözik új otthonába a nemzeti könyvtár? 259
GÖRÖG Ibolya: Az NTMIR és magyar résztvevői 474
Hallottuk, [hogy a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára igénykutatásokat végzett] 553
INDALI György: Bemutatjuk a Budapest Gyűjtemény áprónyomtatványait 610
— —: Bemutatjuk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményének plakátrészlegét 145
KÁROLYI Ágnes: A tanítóképző intézetek és gyakorló iskolák könyvtárai 208
Külön vagy együtt? A Könyvtáros körkérdése a tudományos, szak- és a közművelődési könyvtárak együttműködéséről 251, 315
MOHOR Jenő: A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. [Beszélgetés Héberger Károllyal] 322
— —: A főiskola és a könyvtár elválaszthatatlan egymástól. Beszélgetés Hegedüs Gyulával, a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola főigazgatójával 127
[MOLNÁR Attila]: A statisztikai adatokat évente szolgáltató 96 szakkönyvtár 1976—1977. évi fontosabb adatai 402
MOLNÁR István: Könyvtári szakfelügyelet a főiskolai könyvtáraknál 199

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 — 1

KÖNYVTÁROS

Bordás Ferenc, grafikus művész

1021

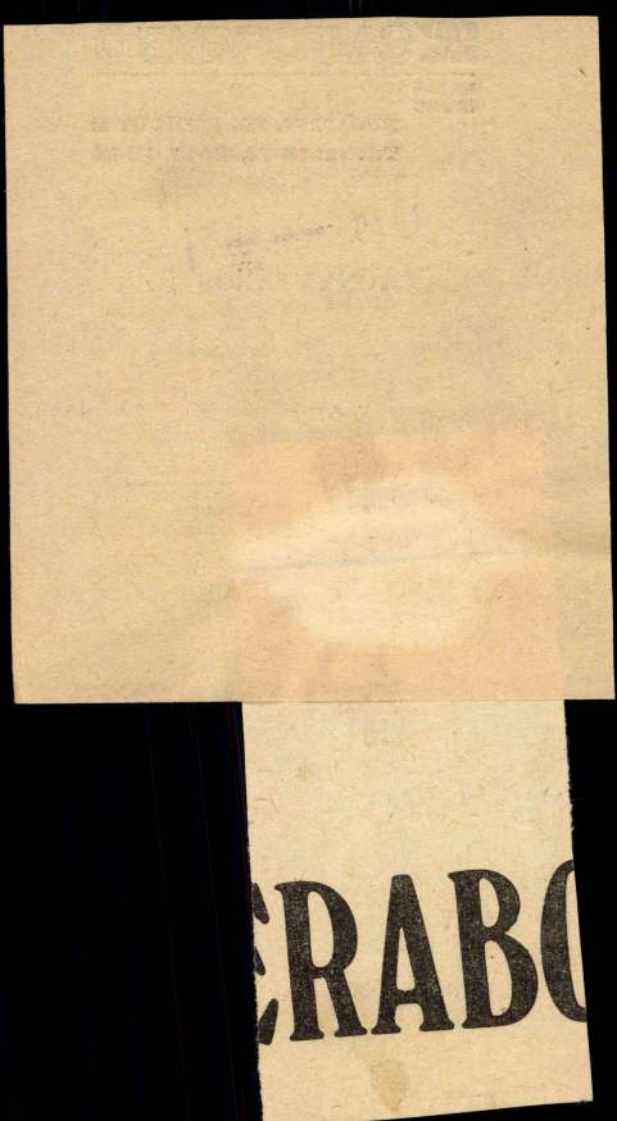
ERABC

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
1079 = 1
KÖNYVTÁROS
Bordás Ferenc
festő- és grafikusművész,

1021

A KÖNYVTÁROS GALÉRIÁJA

Bordás Ferenc

Kevés életpálya kívánja meg annyira a teljes emberi odaadást, mint az orvosi. Mégis számos orvos fordul hivatása mellett az irodalom és a művészet tájai felé, ahol gyakran kimagasló alkotásokkal gazdagítja az emberi kultúrát. E végtelenül hosszú sorból legyen szabad példaképpen az író Bulgakov és a szobrász Medgyessy nevét említeni. Természetesen: nehéz egy időben két úrnak szolgálni, különösen akkor, ha az alkotási vágy elemi erővel jelentkezik — és a döntő választás rendszerint Aesculapius mesterségének rovására megy. Kevéseknek adatott meg az az energia és szívós kitartás, amelynek birtokában mindkét területen helyt tudnak állni életük egész folyamán: gyógyítanak és alkotnak is. Bordás Ferenc ezt teszi.

A művész (lakik: Budapest, Tanács krt. 5, II. 7, 1075). Temesváron született 1911. január 22-én. Szülei ellenezték, hogy szíve vágyát kövesse, és a művészi pályára lépjen, ezért a szegedi egyetem orvostudományi karára iratkozott be, és szerezte meg 1939-ben az orvosi doktorátust. De nem lett hűtlen a művészethez sem. Szegeden azokban az években élénk művészeti élet zajlott. A város volt a magyar exlibris-alkotók egyik központja. Kiváló művészek foglalkoztak ezzel a sok intimitást, rejtett szépséget tartalmazó műfajjal, ott metszette könyvjegyeit fába Buday György és karcolta rézbe Vadász Endre. A művészek és műbarátok ébren tartották a fiatal medikus érdeklődését. Sokat tanult Devich Sándor szegedi rajztanártól, az akkor ott működő Aba-Novák Vilmostól és a bécsi Hubert Woyty-Wimmer grafikusművésztől is. Megismerkedett a rajzolás, a festés, a fametszés mesterségbeli részével, és megkapta azokat az eszközöket, amelyekkel művészi elképzeléseit meg tudta valósítani. Áldozatkész, igényes gyűjtők is voltak a városban. A szegedi mecénások által rendelt könyvjegyei eljutottak a hazai és a külföldi műbarátokhoz. Ötletes témaválasztásuk, kiegyensúlyozott kompozíciójuk, gondos fametszőtechnikájuk hamarosan felkeltette a külföldi gyűjtők figyelmét is, és egyre-másra érkeztek számára a megrendelések.

Korai, erősen expresszív megfogalmazású kisméretű fametszetei sokat merítettek a folklórból. Egy átmeneti, romantikus periódus után azonban megtalálta egyéni kifejezésformáját, mással össze nem téveszthető vésőkezelését. A valóság talaján áll, de művészetét át- meg átszövik a szürrealista elemek: egyik-másik lapja bevilágít a ma emberének tudatalatti, bonyolult lelkivilágába. Orvosi tanulmányait is értékesíteni tudta itt: az anatómia a test formáinak megismeréséhez nyújtott segítséget, a pszichiátria pedig a lélek szinte kiismerhetetlen útvesztőibe engedett számára bepillantást. Később a színek világának vonzásába került, különösen, amióta orvosként nyugalomba vonult.

Hazai kiállításain kívül számos külföldi megrendelés és Tokióban megrendezett kiállítása tanúskodnak sikereiről. Ezúttal azonban elsősorban a grafikus Bordás Ferencről szólunk. Nemcsak kisgrafikák, könyvjegyek, alkalmi grafikák alkotják életművét, hanem illusztrációk és nagyobb képgrafikák is. Ezek túlnyomó része fametszet, de számos linóleummetszete, rézmetszete, rézkarca és foltmaratása is bizonyítja, hogy a grafikai művészetek mindegyikében otthonosan mozog. A hazai szakirodalmon kívül dán, olasz, portugál kiadványok is foglalkoztak munkásságával, az olasz Servolini például a mai magyar fametszőművészetről írt könyvében kimerítően tárgyalja Bordás Ferenc művészetét. Kiállításainak tekintélyes sorát idézve hadd említsük többszöri részvételét a lengyelországi Malborkban megrendezett nemzetközi exlibris-biennálékon és az exlibris-kongresszusok alkalmával rendezett bemutatóit. Kisgrafikáit eddig legnagyobb (de korántsem teljes) számban 1977-ben a Veszprémi Megyei Könyvtárban és a Pápai Városi-Járási Könyvtárban mutatták be. Ez alkalommal kiadták kisgrafikáinak alkotásjegyzékét is, felsorolva 365 exlibrisének és alkalmi grafikájának adatait — azzal a megjegyzéssel, hogy ez a szám még e szűkebb területen sem jelenti a teljességet.

Semsey Andor

Kérdezz —

Egy szegedi könyvtáros kérdése az államvizs

„Tanítóképző intézet népművelő-könyvtáros szakán végeztem. A közelj... nárképző főiskolán könyvtárosi kiegészítő államvizsgát fogok tenni. A 23/1974. (IX. 4.) MüM számú rendeletnek a 9/1978. (VIII. 15.) MüM számú rendelettel módosított 12. §-a (1) bekezdése c) pontjában foglaltak értelmében az iskolarendszerű továbbképzésben részt vevő, felsőfokú iskolai végzettségű dolgozót a szakdolgozat elkészítéséhez, valamint az államvizsgára való felkészüléshez tanulmányi szabadság illeti meg. A munkahelyemen viszont azt közölték velem, hogy számomra ez a kedvezmény nem jár. Kérdezem, hogy valóban így van-e, ha pedig nem, akkor milyen alapon követelhetem a tanulmányi szabadságot?

Válasz:

A levélírót az említett tanulmányi szabadság nem illeti meg. Ő ugyanis azzal, hogy az államvizsgára történt jelentkezését elfogadták, még nem tekinthető iskolarendszerű továbbképzésben részt vevő dolgozónak. Ilyen jellegű továbbképzésben ugyanis az a dolgozó vesz részt, aki valamely tanintézet esti vagy levelező tagozatán folytatja tanulmányait. A levélíró pedig csak egy vizsga letételére kapott engedélyt. Az általa hivatkozott rendelet 19. §-a azonban felhatalmazást ad a munkáltatónak arra, hogy **ilyenkor rendkívüli (átlagkeresettel fizetett)** szabadságot engedélyezzen, de csak kivételes esetben és feltételhez kötötten. A rendkívüli szabadság mértékét a jogszabály nem határozza meg. Azt tehát, hogy indokolt-e a rendkívüli szabadság engedélyezése vagy sem, és ha igen, milyen mértékű legyen, a munkáltató — a körülmények mérlegelése alapján — dönti el.

Felvetődhet az a kérdés, hogy az iskolarendszerű továbbképzésben részt vevő (tehát az egyetem, illetve főiskola esti vagy levelező tagozatára beiratkozott), felsőfokú iskolai végzettségű dolgozókat milyen tanulmányi munkaidő-kedvezmények illetik meg. Az említett dolgozókat esti tagozaton történő továbbtanulás esetén az előadások napjain legfeljebb egy óra munkaidő-kedvezmény, levelező tagozaton történő továbbtanulás esetén a kötelező foglalkozásokon való részvételre műszaki, mezőgazdasági, természettudományi és idegen nyelvű szakképzés esetében tanévenként legfeljebb 30, egyéb szakképzés esetében, ha a nappali tagozaton négy évet el nem érő tanidejű a képzés, legfeljebb 15; ha a nappali tagozaton négyéves vagy azt meghaladó időtartamú a képzés, legfeljebb 18 szabadnap illeti meg. Mind az esti, mind a levelező tagozaton továbbtanulóknak a vizsgákon való részvétel érdekében olyan mértékű szabad idő jár, hogy a vizsga időpontjára a felsőoktatási intézményhez beérkezhessenek, és a vizsgán részt vehessenek.

Az említett továbbtanuló dolgozókat tanévenként is megilleti bizonyos mértékű tanulmányi szabadság. Közülük azok, akik az ilyen jellegű tanulmányaikat az 1978/79. tanévet megelőzően kezdték meg, több; akik a tanulmányaikat az 1978/79. tanévben kezdték meg, kevesebb tanulmányi szabadságra jogosultak. A tanulmányi szabadság mértéke a következő (zárójelben a tanulmányaikat az 1978/79. tanévben megkezdők tanulmányi szabadsága): műszaki, mezőgazdasági, természettudományi szakképzés esetén az esti tagozaton tanévenként 21 (15), a levelező tagozaton 27 (21), a többi szakon az esti tagozaton tanévenként 21 (12), a levelező tagozaton 27 (16) munkanap.

Megjegyezzük, hogy a fent felsorolt valamennyi munkaidő-kedvezmény (szabadnap, szabad idő, tanulmányi szabadság) tartamára munkabér (átlagkereset) csak azokat a továbbtanuló dolgozókat illeti meg, akik a munkakörükre jogszabály vagy kollektív szerződés által előírt szakképzettséget szerzik meg, vagy a tanulmányi kedvezmények idejére tanulmányi szerződést kötöttek. Ha az említett két feltétel közül a továbbtanuló dolgozó egyiknek sem felel meg, akkor esti tagozaton történő tanulása esetén hat, levelező tagozaton pedig tíz munkanap tanulmányi szabadság idejére jár neki munkabér (átlagkereset), a többi tanulmányi szabadság és az egyéb munkaidő-kedvezmény nem fizetett szabadidőként jár.

A KÖNYVTÁROS egyes számai — tizenkét hónapra visszamenőleg — kaphatók a Lapkiadó Vállalat Közönségszolgálatánál (1076 Budapest, Thököly út 21. Tel.: 424-543); a régebbi számok pedig szerkesztőségünktől kérhetők

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KÖNYVTÁROS

1979 — 1

Bordás Ferenc,
festő- és grafikusművész

1021

BORDÁS FERENC könyvjegyeiből és egyéb kisgrafikáiból (Cikkünket lásd az 50. oldalon.)

Ara: 6,– Ft
HU ISSN 0450-7886

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 ÷ 1

KÖNYVTÁROS

Bordás Ferenc,
grafikusművész.

/1021/

Gyá

TÖ

Németh Lászl

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

KÖNYVTÁROS
1979

Bordás Ferenc,
festő és grafikus-
művész

1021

Ara: 6,– Ft
HU ISSN 0450-7886

BORDÁS FERENC könyvjegyeiből és egyéb kisgrafikáiból (Cikkünket lásd az 50. oldalon.)

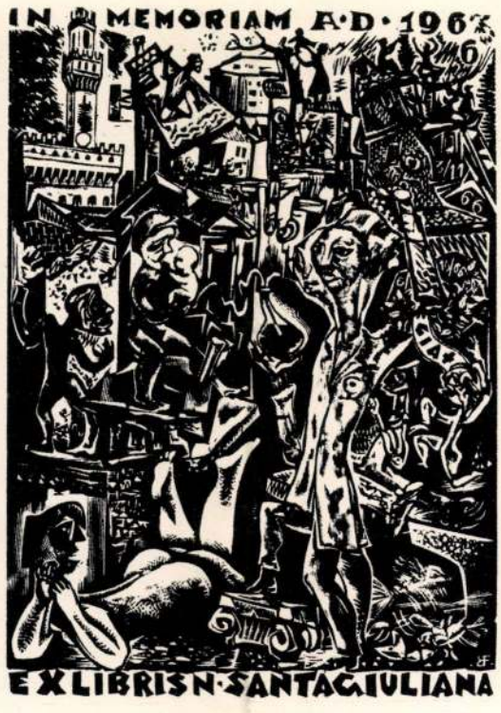

mellé, hanem egymásra nyomja a linódúcokat. Hol lazúrosabban, hol töményebben adagolta a felületen a festéket. Ebből természetszerűen adódott, hogy az ilyen természetű munkánál a művésznek is tevőlegesen jelen kell lennie. Bordás szereti a linót, mert itt bátrabban és szabadabban dolgozhat, a nyomtatásnál könnyebb az előzetes egyengetés, mint a fánál, s nem kell a szürke ellen sem viaskodni. Színes linóit szemlélve kiviláglik, hogy a fehér-fekete egyensúlya nem borul fel. Valahogyan ösztönösen is a nagy japán metszők diszciplináit követi, akik a színek legfinomabb adagolása s valőrjei mellett is megőrizték a nyomat grafikai jellegét s fametszeteik nem váltak festménnyé, mint ahogyan annyi nyugati, főleg olasz, német s spanyol kolor-grafikánál történt.

Bordás Ferenc sokat dolgozik Nagymaroson és Sárospatakon. Műveit gondosan érleli. Előbb a vázlat készül el, szinopszis-szerűen s csak azután következik a műfajba öntés, gondos mérlegelés alapján. Elve, hogy a műfaj lehetőségeit kihasználja, amennyire csak az anyag képes. Annak nem sok célját látná, hogy valami úgy jelenjék meg nemes grafikában, hogy tollal és ceruzával is elkészülhetne. Az anyagszerűség kötöttségét és kötelezettségeit feltétlenül figyelembe veszi, kiemelve, valósággal kibányászva mindenből azt a sajátos erőt, amit az anyag talán csak őfelé sugároz. A szürrealizmus korszerűségét éppen azért méltányolja, hogy a képzőművészeti technológiai s eszmei, tartalmi lehetőségeket még jobban kitágította térben és időben.

Bordásnál is, mint minden kutató, kísérletező művésznél, állandó probléma, hogyan alapozzon, milyen anyagra dolgozzék. Ha az alapfelület sima és nem szívó hatású, akkor a festék visszaszedhető róla s a grafikus ebben az esetben mind a vonalat, mind a foltot sokkal rafináltabban tudja kezelni s így a dinamikai hatásoknak szélesebb spektrumát tudja alkalmazni. Bordás ezekhez a lehetőségekhez felhasználja a mai művészet sajátos módszereit: ecseten és késen kívül zsilettpengével, radírgumival, törlőronggyal, hengerrel, textíliákkal éppoly jártasan „pepecsel", mint a legtöbb fiatal, ő is vallja ezeknek jogosultságát, *ha* mindez a célnak megfelelően történik, s a mű tartalmi kifejlését nem sekélyesíti el. Bordás képein vakító fehér alapozásból indul, ahol semmiféle szívó hatás nem gátolja. Így éri el, hogy nála az olaj technológiailag képes az akvarell eredményeit is felmutatni, sőt ennél is többet, hiszen a nem szívó, s „gyötörhető" tükörsima alap több munkálatot bír el, mint a legfinomabb vízfesték-papír. Kétségtelen, hogy ezek az eljárások néha önmagukért élnek, kirívóan l'art pour l'art jellegűek s nem mindig szolgálják a mű mondanivalóját. „De — mint egyszer különös hangsúllyal jegyezte meg — a *tanulópénzt* itt is meg kell fizetni."

Erősen pszichológizáló alkat. Egyre bővülő technikai felkészültségével s mindenre könnyen visszhangzó lelki alkatával s bámulatos beleélő képességével érzékenyen reagál az új városképek, a Balaton-fejlesztés, az ipar és mezőgazdasági termelés lendületében megmutatkozó szépségekre. De az ellenpólusokra is érzékeny. Így például mélységesen megrendítette s fában örökítette meg a firenzei árvízkatasztrófát, s több lapján hull valami fanyar fintorba a szenvedés, az élet elesettjein való szánakozás, bár — ezt újból hangsúlyozom — Bordás alapvetően optimista beállítottságú. Könyvjegyein, alkalmi lapjain, üdvözlő kártyáin fokozott beleélő készséget bizonyít, a rendelők egyéniségét, kedvteléseit kidomborítja, a kisgrafika ősi kívánalmainak megfelelően. Bordás eme parányi lapjait, a grafika e „fürge követeit" ott láttuk legutóbb a malborki 3. nemzetközi exlibriskiállítás gyönyörű katalógusában, — a magyarok közül csak másodmagával szerepelt, — és meghívják rendszeresen Comóba, Luganóba, a hamburgi nemzetközi exlibriskongresszusra. Külföldön sokkal jobban ismerik, mint hazájában s ebben nagy része van túlzott szerénységének is. Igy a hazai műtörténészek figyelme csak elvétve fordul felé.

Élményeit utazásokkal izzítja. Járt Ausztriában, az elmúlt hat évben háromszor volt Olaszországban. Sok elismerés is jutott osztályrészéül. Ne felejtsük el, már mint hadifogoly vett tudomást a Nancyból érkezett diplome d'honeurről, kitüntetik a Valentin Le Campion emlékpályázaton, három éve pedig a firenzei akadémia megalapításának 500. évfordulóján tiszteletbeli tagjai közé sorolta.

Tóth Ervin

BORDÁS FERENC FESTÉSZETE ÉS GRAFIKÁJA

Az orvosi és a művészi hivatás találkozására sok példát ismer a műtörténet. A tudatos anatómiai ismeretek alapjaira jól épül szobrászat, festészet s grafika egyaránt. Ezt érezzük Bordás Ferenc belgyógyász s igazságügyi szakértő, szabad idejében festő és grafikus magas szintű oeuvre-jének áttekintésekor. Bár az örökké tervező s mindig újat és jobbat akaró alkotók idegfeszültségét a fegyelmezett magatartás ellenére is felismerheti benne nemcsak a barát, hanem az idegen is, művészete végső fokon mégis kiegyensúlyozott, fametszeteit, rézkarcait, akvarell, tempera- és olajképeit mélységes líra s derű hozza közelebb a szemlélőhöz.

Bordás Ferenc Szegeden született 1911-ben. A festészet iránt való érdeklődését már gyermekkorában elárulja. A múltat idézve elmesélte egyszer, hogy szülei görkorcsolyával ajándékozták meg, de ő titokban a „jobblábast" gombfestékre cseréli el. E naptól kezdve rendszeresen kijár rajzolni, s akvarellezni a szegedi Boszorkány-szigetre. Ekkor figyel fel rá Devich Sándor szegedi rajztanár s kezd naponként foglalkozni reményekre jogosító ifjú tanítványával, átadva neki olasz- s franciaországi útjain látottak élményét. Bordás ma is mélységes tisztelettel s hálával említi első irányítójának nevét.

Első művei fametszetek, amelyekhez nemcsak az akkor már Európa-szerte ismert szegedi grafikai lektor: Buday György adott ösztönzést, hanem a város légköre is. Hiszen Szeged már a harmincas években élénk központja az exlibris gyűjtésének, a mecénásokhoz — mint pl. Lusztig István, Kolozs Lajos, Déri Ernőné, Némedy Gyula s mások — főleg nyaranta sok külföldi vendég érkezett, akik aztán rendeléseikkel, vásárlásaikkal az anyagi alapjait is biztosították a szegedi kisgrafika kilombosodásának.

A fametszésre tehát Buday ihlette, míg a rézkarc- és fametszet-kisgrafika Magyarországon sokat járt bécsi mesterétől, Hubert Woyty-Wimmertől nemcsak a vésőjárás finomságait láthatta, de a rézgrafikához is kedvet és indítást kapott. Bordás ekkoriban az amorf ólommal is kísérletezett, de nem bírta e fémnél a kiszámíthatatlanságot, az öntés esetlegességeit, hibáit. Vallomása szerint Aba Novák Vilmostól tanult a legtöbbet, nem is formailag, hanem tartalmilag.

Indulása már az első években modern, s expresszionizmusba ágyazott szürrealista művek kerülnek ki keze alól. Igen korszerűen kezdett. Az olaszok, így pl. Luigi Servolini, Giani Mantero, Italo Zetti — ma is úgy emlegetik, mint aki a modern eredményekkel dúsított expresszionizmust már korán szürrealizmussal gazdagítva *grafikában* az elsők között hozta ki. „Oly szürrealizmusnak érzem ezt — vallja önmagáról — amely bizonyos fokú neorealizmussal kapcsolódik, mint pl. Salvadore Dalinál." Tehát nála az absztrakció már az induláskor más miliőben jelentkezik, megérezve már a polgári elidegenedés küszöbén a fejlődés helyesen kimunkálható útját is, az izmusok szerencsés ötvöződésének mértékét. Munkássága töretlenül folytatódik a II. világégés kényszerű hadbavonulásáig. Szovjet hadifogsága idején egy antifasiszta művészeti csoport irányítója; kollektívája háborúellenes plakátokat, kompozíciókat fest, de arra is jut ideje, hogy hangszereket készítsen a tábori zenekar részére. Két nemes hangú, finoman megmunkált hegedűje azóta is született, kevés szabadidejének óráiban.

A háború utáni periódusban érzi, hogy tovább kell mélyülnie. Sok rajzstúdium s kroki jelzi ezt az utat. Székesfehérváron Pallay Józseffel s Áron Nagy Lajossal vezetik 1950-ig az ottani képzőművészeti szabadiskolát. A modellrajzok s vázlatok készítése, korrigálása közben ők maguk is tanulnak. A szabad kibontakozásnak korlátokat emelő művészetpolitika akkori atmoszférájában ezek a szabadiskolai természetelvű művek egyfajta alapozást is jelentettek, a régitől való elszakadást, a pontos rajzi s anatómiai követelmények előtérbe állítását. — Az ellenforradalom után Bordás művészete is gyorsan bontakozott. Most már inkább a színek felé hajlik, grafikában is elsősorban a kolor-linó vonzza, de itt is a vonalak és színek teljes egyensúlyára törekedett. A kolor eljárásnál festői elképzelésből indult ki, de eleve azzal az elhatározással, hogy a megmunkálásnál úgyis átfordítja a grafika nyelvére. A színek vegyítését, technológiáját grafikai eljárással oldja meg, nem egymás

Borelas Ferenc
1968 MÁR 3

1021

TALÁLKOZÁSOK

BORDÁS FERENC

ORVOS - GRAFIKUSMŰVÉSZ

Úgy hiszem zavarba jönnék, ha megkérdeznék tőlem, milyen ember, pedighát két hosszúra nyúlt délutánon nyílt alkalmam beszélgetni vele. De Dr. Bordás Ferenc nem az az ember, akit leegyszerűsített, általános jelzőkkel, még ha akár csak felszínesen is bemutatni lehetne. A kevesek közé tartozik, kiknek megadatott, az a szavakkal pontosan ki nem fejezhető, tiszteletre méltó adomány: amit tehetségnek hivunk. Művész? Igen, nagy művész, de kiváló orvos is. S talán még ez a mondat végi „is" sem indokolt, hiszen mindkettő hivatása a szó legnemesebb értelmében.

S míg az előbbihez az állandó önégető tűz lávaköveit, a jobbat, tisztábbat kereső és sürgető, átadni akarás mozaikjai kellenek, a másikhoz megfontolt, hideg józanság, a tudásadta rendíthetetlen nyugalom. Benne jól megfér és egységes egésszé olvad ez a kettősség.

— Sokszor megkérdezték tőlem, melyik hivatásom az igazi? Melyikhez vonzódom inkább? Mindkettőhöz. Hosszútávon sosem volt bennem ellentét emiatt. Hiszen egy végső ponton, a konkrét valóságban még ha sok áttételen is egészen a matematikai képletekig menően, találkozik a kettő. A tudományban az egyesből leszűrt eredmények a fontosak, a művészet arra törekszik, hogy az egyesen keresztül az általánosat mutassa be.

— Sok alkalmi és grafikai ex librist véstem és vések most is. Legtöbbször, csak néhány perces találkozás benyomásai alapján. És ilyenkor segít az orvos pszichológiai, emberismerő tapasztalata, a szelektálás gyakorlott érzéke...

Reneszánsz ember ő a XX. században. És sokkal nehezebb dolga van, mint nagynevű elődjeinek, ebben napról napra a régit eltemető, újat szülő forrongó életben, ahol az önképzésnek, a tájékozódásnak egy percre sem lankadó sürgetése kell ahhoz, hogy lépést tarthasson, s magáénak mondhasson a felhalmozott tudásból a legtöbbet, amit egy ember élete során magába zárhat.

Talán őt is az a vágy hajtotta és hajtja, mint Roman Rolland hősét: „...mindent látni, mindent tudni, keresni, kutatni, megölelni az igazságot..." S ha megtalálja ezt az igazságot, van bátorsága kimondani is, bármilyen körülmények között.

Láttam jó néhány 1938—39-ben készült metszetét, melyek oly annyira érthetően háborúellenesek, oly sürgető bennük a békevágy, oly nyílt állásfoglalások a testvéri nemzetköziség mellett, hogy valóban tisztelettel lehet csak meghajolni a művész bátorsága előtt. Hiszen a félelemnek, a megdöbbenésnek az elszörnyedésnek abban a piramisában, csak a legkiválóbbak merték vállalni, kimondani, és követelni az igazságot.

1911-ben született, Szegeden. A művészi elkötelezettségét, még szinte gyermekkorában vállalta. Talán éppen akkor formálódott cselekvéssé benne a vágy, mikor fél pár korcsolyáját cserélte el diáktársával gombfestékre. Attól kezdve a szegedi Boszorkány-szigetre és a Paprika-városrészbe járt festegetni, rajzolgatni. Fejlődését olyan szakavatott kezek segítették és irányították, mint Budai György, Hubert Woyty, Wimmer és Aba Novák Vilmos, akiről azt mondja: a legtöbbet tanultam tőle.

— Hogy miért éppen a fametszést választottam elsőrendűnek? A fametszés azokban az időkben élte újjászületésének éveit, hogy az egyszerű, már maid, hogy nem klisé színvonalra süllyedéséből felemelkedve újra elfoglalja régi és méltó helyét a művészeti, grafikai ágak között. Érthetőnek, indokoltnak találtam, éreztem és érzem ma is e újjászületés sürgetését, hiszen éppen a fametszet, a rézkarc vagy a linó az a grafikai ág, vagy pontosabb kifejezési lehetőség, amely épp azért, mert sokszorosítható, nem állíthat anyagilag áthághatatlan akadály az elé, hogy szélesebb körben, valóban minden emberhez közel kerülhessen.

És Bordás Ferencnél ez nem azt jelenti, hogy meg kell alkudni a mondanivaló sokszínűségével, leszűkíteni a láttatniakarás skáláját. Metszeteinek értéséhez, élvezetéhez műfaji tájékozottság és ismeretanyag kell. Azon fáradozik több évtizede már, hogy megteremtsen, hozzájárulhasson egy olyan közös nyelv gazdagításához, amely igényekre ébreszti az embert, mindig felemelni igyekszik, jobbrateremtésre buzdít, és nemtűri a közömbösséget.

— Nem tudtam és nem tudok egyetérteni avval, hogy egy ember megteheti, hogy hónapokra, hetekre, vagy akár csak órákra elengedje magát. Nem hiszem, hogy egy fárasztó nap után épp egy ponyvaregény vagy egy banális megoldású film hozná meg a feloldódást, a pihenést. Épp ellenkezőleg, állítom azt, hogy egy jól megválasztott, vers, regény vagy tárlatlátogatás többet ad, és csak ezek képesek teljesíteni az ember ilyen irányú vágyát.

Minden művésznek megvannak azok az önmaga által elhatárolt korszakai, melyeket úgy érez, fontos fordulópontok. Számára az elmélyülést, a kiforrást az útkeresés nehéz, de szép harcát jelenti a Székesfehérváron eltöltött 12 év.

— Napközben körzeti orvosként dolgoztam. Szabad időmben Pallai Józseffel, Áron Nagy Lajossal, M. Tóth Istvánnal a Képzőművészeti Szabadiskolát vezettük. A tehetséges fiatalokat próbáltuk itt útnak indítani, s közben magunk is új utakat kerestünk. Szenvedélyesen vitáztunk a kifejezés mit és hogyanjáról, a művészpolitika kérdéseiről.

— Sokszor térek vissza most is Székesfehérvárra, a megyében, s mindig örömmel találok rá az emberekre, azokra a tájakra, fákra, házakra, melyek életemnek egy fontos szakaszát jelentik, és segítettek közvetve, vagy közvetlenül abban, hogy idáig eljuthassak.

Jóformán nincs olyan kiállítás ahol ne szerepelnének, ne jelentenének rangot lapjai. Rendszeresen meghívják Comóba, Luganóba, s a Hamburgi nemzetközi Ex Libris Kongresszusra. Ha csak a legutóbbi idők kiállításait említjük, hamburgi, a padovai, a malborgi és az olmützi tárlatokon képviselte grafikusainkkal együtt, sokszor kimagaslóan a magyar fametszés és kisgrafika általánosan elismert, magas színvonalát, amelynek megteremtésében neki is „oroszlánrésze" volt.

A szenvedélynek, az elhivatottságnak a tehetségnek valami nem mérhető magas hőfoka kell, ahhoz, hogy egy művész alkotásai szinte kimeríthetetlen gondolatok, érzések és asszociációk sokaságát ébressze a nézőbe. Kritikát, művészi értékelést nem akartam írni róla, megteszik ezt a nálamnál jobban hozzáértők. Mindössze gondolataim, érzéseim egy részét rögzítettem, hogy legalább egy keveset próbáljak megmutatni belőle. A többit, az „elmondhatatlant" úgy érzem, jobban kifejezik metszetei, melyek közül egyet éppen e riport kapcsán a közelmúltban alkotott s szíves ajánlással küldi lapunk olvasóinak.

Piskóty Zsuzsa

Vasas—Videoton 6:1 (3:0)

Fáy-utca, 8000 néző, v.: Balla Gy.

A Vasas kezdte a játékot és azonnal támadásba is lendült. A 2. percben Puskás óriási lövése alig szállt a kapu mellé, de nem sokkal később majdnem a vendégek szereztek gólt: a felpattanó Meszöly és Ihász mögött Fister egyedül tört kapura, varga mellett is elgurította a labdát, de a gólvonalnál a visszatérő Meszöly még mindig alatta. A 15. perc után megnőtt a piroskékek és az NB I. ideiglen első gólja. Puskás húzott kapura a jobboldalon és beadását Korsos 5 m-ről a bal sarokba fejelte. (1:0). A hazaiak a 24. percben már második góljukat is elérték. Balogh szögletét után a Videoton-védők röviden mentettek, a labda Menczelhez került, aki Farkasnoz adott. Aztán Korsos kapta a labdát és 8 m-ről biztosan lőtt a hálóba. (2:0). 2 perccel később Menczel szabadrúgását Korsos a kapunak lőtte, a visszapattanó labdát viszont Puskás a léc alá vágta. (3:0).

A szünetben mindkét csapat játékost cserélt. A Vasasban Molnárt Vidáts, a Videotonban Pintért Varga váltotta fel.

A 47. percben Kovács röviden adott haza, Korsos elcsípte, s a kimozduló Varga mellett helyezte a hálóba. (4:0). A fehérváriak néha ügyesen építették támadásaikat, a befejezésbe azonban hibába csúszott. A második félidőben pályára lépő Vidáts azonban pontosan talált a Videoton hálójába. (5:0). A 83. percben pompás Vasas-támadás végén Farkas fejelt a hálóba. (6:0). Ezután elkeseredetten rohamozott a fehérvári csapat és ennek eredményeként Farkas gólja után Pintér beadását Csukovics továbbította a kapuba. (6:1). Utána Balogh a kapufát találta el.

A fehérváriak taktikája az volt, hogy lassítsák a játékot, igyekezzenek kikapcsolni a gyors Vasas-csatárokat. Ez csak részben sikerült. Amíg a válogatott Farkas őrzésével megbízott Bobory jól látta el feladatát, a többiek megfeledkeztek Korsós őrzéséről. Ennek eredményeként Korsos 3 gólt lőtt.

A látottak alapján az eredmény túlzott. Ha a Videoton valamennyi helyzetét kihasználja, szorosabb is lehetett volna a találkozó végeredménye. Egyébként a mérkőzés rendkívül sportszerű volt. Kitűnt: a Vasasból Bakos, Ihász, Fister, Korsós. A fehérváriak közül: Fejes, Bobory, Pintér játéka.

Az NB I.-es tartalék-bajnokság eredménye: Videoton II.—Vasas II. 2:1 (0:0). A tartalék-bajnokságon biztosan győztek a fehérváriak. Góllövők: Horváth L. (11-esből) Békefi és Kovács Sz.

Munkában a nőtanács

A sárbogárdi járás községeiben működő nőtanácsok eredményes évet zártak, s idén is sokat tesznek a lakóhelyük fejlődéséért. Részt vesznek a parkosításban, virágágyásokat készítenek, palántákat ültetnek és gondozzák is a házak, utcák parkjait, virágait. Hasznosan tevékenykednek az egészségügyi napok rendezésében és nagy segítséget nyújtanak a tojás-, baromfi-, zöldség-gyümölcs termeléséhez, felvásárlásához.

A dicséret hangján szólnak a járásban a dégiekről és a sárbogárdiakról. A sáregresi nőtanács a községi tanácsnak nyújtott sok segítséget a társadalmi ünnepségek megrendezéséhez. A sárszentágotaiak 1000 négyzetméter parkot újítottak fel. E munka értéke 6000 forint.

Fejér megyei

HÍ LAP

Az időjárás kedvezett az terjedésének

Kevés a csapadék — Jól telelt

Fejér megye februári időjárását döntően két tényező határozta meg: a kevés csapadék és a sokévi átlagnál magasabb átlagos hőmérséklet. Martonvásáron egész hónapban ugyanis 4 mm, Székesfehérváron 7 mm csapadék esett, ehhez viszonyítva a dunaújvárosi 16 mm már nem is lebecsülendő mennyiség.

A hőmérsékletre jellemző, hogy a napi középhőmérséklet értékei öt nap kivételével — beleértve a hónap utolsó napjait is 1—7 C fokkal emelkedett a sokévi átlag fölé. Az egész megye területén a legmelegebb nap február 23-a volt, amikor Székesfehérváron 14,2 C, Dunaújvárosban 13,7 C Martonvásáron pedig 13,4 C napi maximumot mértek árnyékban, a napi átlagos hőmérséklet pedig 6—8 C fokkal volt magasabb a sokévi átlagnál. A hajnali leghidegebb hőmérséklet csupán pár alkalommal süllyedt mínusz 6—8 C fokig, de sokszor még hajnalban sem érte el a fagypontot. A reggeli órákban a sokévi átlagnál több volt a köd és magasabb volt a relatív páratartalom is. Az enyhe légtömegeket 27-én hajnalban a Balti-, az Északi-tenger és a La Manche vidékéről származó hideg légtömegek szorították ki.

A szokatlan enyhe, párás időjárás kedvezett a mikroorganizmusok elszaporodásának és az influenzajárvány gyors elterjedése ennek is tulajdonítható. Ami pedig a mezőgazdaságot illeti, annak sem a csapadékhiány, sem a hőmérséklet magas ingadozása nem kedvezett. Lényegében az elmúlt nyár óta tart a szárazság, ráadásul a kevés téli csapadék egy része is fagyott talajra hullott — így anélkül, hogy a talajba szivároghatott volna, elfolyt. Ezek az okai annak, hogy helyenként már 20—30 cm mélységben száraz a talaj. A nappali erős felmelegedést követő hajnali lehülés következtében az őszi vetésekben január hónaphoz viszonyítva februárban már nagyobb területen mutat-

Sárbogárdi hírcsokor

— Ötezer facsemetét ültettek el az alapi KISZ-fiatalok. Akcióprogramjuk keretében háromezer facsemete ültetésére tettek vállalást.

— Hét előadásból álló sorozatot rendezett a Vöröskereszt Dégen. A közegészséget szolgáló előadásokat 368-an hallgatták végig.

— Sportpályák építése mögött. Öt járásbeli községben — Alapon, Dégen, Sárbogárdon, Sárkeresztesen és Sárszentágotán — kerítették be tavaly a sportpályákat társadalmi munkában.

— Ülést tartott a járási tanács. Az első napirendi pontban jelentés hangzott el az elmúlt évi tevékenységről és az idei feladatokról. Ezután a járási népi ellenőrzési bizottság munkájáról tanácskoztak, végül bejelentések hangzottak el.

— A cecei, a sárosdi és a sárbogárdi öregek napközi otthonában jelenleg 100 idős ember ellátásáról gondoskodnak. A szociális otthonoknak 251 lakója van.

— Az alapi művelődési ház felépítésére egymillió forintot biztosít a járási tanács. A munkálatok során jelentős helyi pénzösszeget használnak fel, s a lakosság társadalmi munkával is segíti a mielőbbi megvalósulást.

— A sárbogárdi szennyvízcsatorna építésére ebben az esztendőben több, mint négymillió forintot fordítanak.

— Lajoskomáromban 1968-ban 2000 négyzetméternyi beltérületi utat épí-

tenek. A járásban jelentős összeget fordítanak utak korszerűsítésére is. A közvilágítási lámpahelyek száma 305-el emelkedik.

— Egy-egy autóbuszváró építenek ebben az esztendőben Dégen, Nagylókon és Pusztaegresen.

A szimfonikus zenekar

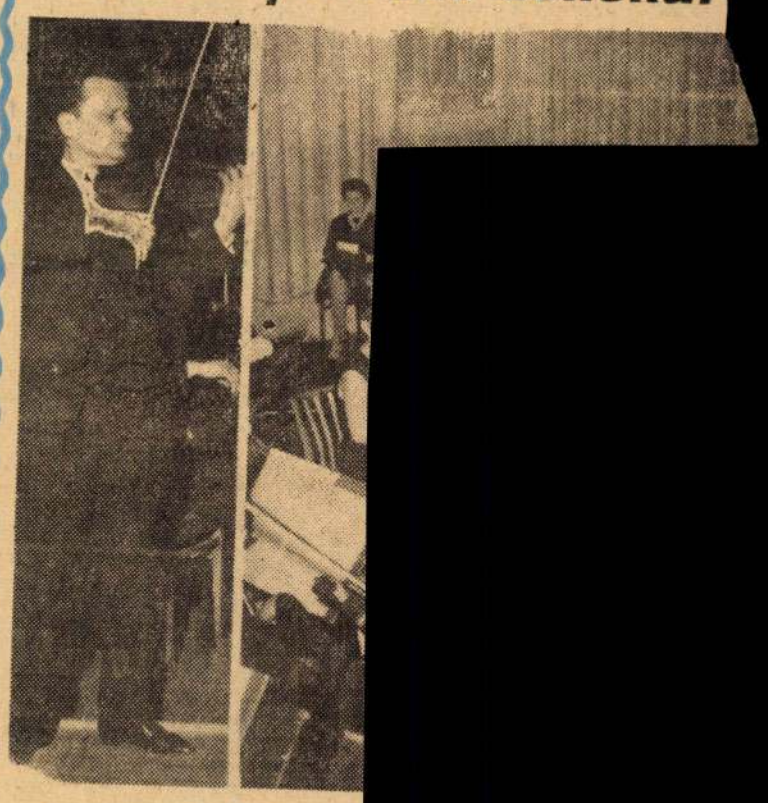

Jelentős zenei esemény színhe terme. Itt lépett fel a megyei díjas hegedűművész. A nagy

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1974 AUG

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Bordás Ferenc

1021

Bordás Ferenc metszete a KBK jubileumára

Hiszen még
mind színvon
vesszük őket
bák takargatá
gítenünk kell
azok álljanak
csülettel látjá
ket szereznek
hány ilyen
csárdában dol
vezetők és ver
tak. A *Csárdá*
példaképe a f
nalon szórakoztató zenészeknek. Ugyanez elmondható a *szántódi Révcsárdában* muzsikáló *Zsiga Kálmán* zenekaráról. Büszkék is vagyunk rájuk.

Ez alkalommal a népi zenekarok munkájáról szóltunk részletesebben. Ám, ha valamivel derűsebb képet mutat is a *tánczenei* terület, árnyas részeket ott is találhatunk. Főként a műsoros üzleteknél adódik jó néhány probléma a *közösségi szellem hiánya* miatt. Nem egyszer a túlzott hangerő miatt is parázs vita keletkezik a pihenni és szórakozni vágyó vendégek között.

Az ellenőrzés, a terület egészének alapos felmérése nyilván nem old meg minden problémát a következő idény indulásáig, mégis sok kirívó hibán javíthat. Ezt kívánja a szórakozóhelyeken megfordulók sok milliós tábora, de a zenészek érdeke is. Sőt mindez *rajtuk fordul meg elsősorban.* **Sz. F.**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 — 4

KÖNYVTÁROS
Budapest

Bordás Ferenc

1021

Zene az ex libriseken

Szegeden a Somogyi-könyvtár zenei részlegének szervezésében *Zene az ex libriseken* címmel kiállítás nyílt a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában.

A századfordulón országosan kibontakozott ex libris gyűjtésnek Szegeden is voltak hagyományai. Különösen a harmincas években lendült fel az ex libris gyűjtés. Ebben az időben dolgozott itt Buday György, Vadász Endre, Bordás Ferenc, Kopasz Márta, s több százra tehető az akkori gyűjtők száma is. A legelső vidéki kiállítás (1928. Debrecen) után néhány évvel, 1934 októberében nagyszabású nemzetközi kiállítást mutattak be Szegeden is.

Gál Ferenc ex librise

Herbert Ott (NSZK) ex librise

A 40 éves csendes szunnyadás után most újra éled a városban az ex librisek gyűjtésének szenvedélye, ami a művészeti ág fellendülésével is összefügg. Néhány éve működik a Kisgrafika Barátok Körének helyi szervezete, ez fogja össze a város kisgrafikát szerető és értő, illetve alkotó fiataljait. A Tömörkény István Gimnázium és Szakközépiskola művészeti tagozata is újraéleszti a hagyományokat. Növelte a gyűjtők táborát az 1973-ban rendezett XIII. ex libris világkongresszus magyar anyagának kiállítása is, melyre a Bartók Béla Művelődési Otthonban került sor.

A mostani kiállítás anyagát *Réthy István*, a Kisgrafika Barátok Körének helyi titkára magángyűjteményéből válogatta és kölcsönözte. A kiállított 250 kisgrafikai lap az utolsó 50 év magyar és nemzetközi terméséből a zenei témájú alkotásokat tartalmazza.

Érdemes kiemelni néhány nevet a kiállított művek alkotói közül: *Bordás Ferenc, Diskay Lenke, Fery Antal, Gácsi Mihály, Kékesi László, Kopasz Márta, Menyhárt József, Vadász Endre, Vertel József.* Megtalálhatjuk Európa szinte valamennyi országának képviselőjét, sőt a világ más tájain, például Japánban készült ex librisek is találhatók a kiállításon (Botella, Czinybulk, Dolatovszki, Grmelova, Gauden, Hatsujara, Kalasnyikov, Kaljo, Kerl, Larettei, Herbert Ott, Reinhold, Volkamer, Italo Zetti).

Az érdekes, változatos kiállításon különböző stílusok találkozása, összefonódása figyelhető meg. A sokféle technikával készült ex librisek jól kiegészítik egymást, körképet adva e grafikai ág sokszínűségéről.

Havasi Z. Gábor

Gál Ferenc ex librise

Kant eszméinek fejlődésére kezdetben a Leibniz-
természetfilozófia ellentéte volt nagy hatással. Az
elidegenedése a természettudományok felé vitte. Eg
ezeknek óhajtja munkásságát szentelni. Nagy műve
és az égbolt elmélete elsőrangú természettudomán
francia csillagász kutatásaival együtt alkotja a híre

A teoretikus filozófiától a kriticizmus rendszere
zófiatörténetben élénk vita tárgya. Ebből a fejlődésből nőtt ki a német filozófia legnagyobb könyve, *A tiszta ész kritikája* (1781). Kant további művei a kriticizmus korából: *Prolegomena bármely eljövendő metafizikához (1783); Az erkölcsök metafizikájának alapvetése* (1783); *A gyakorlati ész kritikája* (1788); *Az ítélő erő kritikája* (1790); *A vallás a tiszta ész határán belül* (1793); *Az örök béke* (1795).

Kant kimagasló helyzetét először az határozta meg, hogy ő a felvilágosodás filozófiájának különböző gondolati motívumait tette magáévá, és így a filozófia föladatáról teljesen új meggyőződést alakított ki. Éppúgy átment a Wolff-i metafizika iskoláján, mint a német népszerű filozófusok megismerésének élményén. Eleinte Rousseau természetfelfogásáért lelkesedett, majd Newton matematikai szigoráért, utóbb az angol filozófiai irodalom lélektani analíziseinek finomságáért, a deizmus tanaiért, akár az angol Toland vagy Shaphtesbury képviselte őket, akár a francia Voltaire; s mindezektől átvette a politikai és a szociális viszonyok komoly javítását célzó törekvéseket.

Ezek az irányok a fiatal Kantban hű és meggyőződéses követőre találtak; gazdag életműve ily módon szeretetre méltó bölcsességgel párosult, mely távol volt minden öntetszelgéstől és önmaga túlbecsülésétől. A fölvilágosodás legjobb vonásait egyesítette magában.

Az ismeretelmélet terén dogmatikus álmából — mint ő írta — Hume mélyenjáró problémafölvetése ébresztette föl. A metafizikát eleinte azért becsülte, mert az erkölcsi és vallásos meggyőződésének tudományos bizonyosságot látszott nyújtani, de Hume nagyobb hatással volt rá, mert nála ismerte föl, mily kevéssé alapozza meg ezeket a hagyományos filozófia. Ez ugyanis a Ding an sich-et (szinte lefordíthatatlan kifejezés, a filozófiai szaknyelv „magánvaló"-nak nevezi, de érthetőbb talán így, „az önmagában való dolog") el nem érhetvén, évezredek óta folytonos ellentmondásokba bonyolódott. Kant fölismerte *a filozófiai megismerés határait.* Ez a fölismerés 1770 és 1780 között hosszantartó vizsgálódásokra késztette, amelyek *A tiszta ész kritikájának* megírásához vezették.

Kant soha életében el nem hagyta Königsberget és az óramű pontosságával élt. Rendszeres vizsgálat alá vetette az ész összes funkcióit, és kritikai módszerével ezek alapelvét és érvényességét állapította meg, először az ismeretelméletben, azután az értelem működésének minden területén. A szellemi életben az értelem, az akarat és az érzelem alapformáit különböztette meg, a megismerés, az erkölcs és a dolgok érzelmi hatását vizsgálta, filozófiájának teoretikus, praktikus és esztétikai területén. Fő műve ilyképpen a három kritika: *A tiszta ész kritikája, A gyakorlati ész kritikája* és *Az ítélőerő kritikája.*

Kant filozófiájának mérhetetlen hatása volt a XIX. század folyamán. Ez a hatás a német idealizmus különféle rendszerein, Fichte, Schelling, Hegel filozófiáján át a század közepétől a Vaihinger által proklamált „Vissza Kanthoz" erőteljes Kant-reneszánszig tartott, mely létrehozta aztán a különböző neokantiánus iskolákat, a marburgi, badeni és würtzburgi irányokat. Ezek Kant tanait ismeretelméleti, értékfilozófiai és etikai téren tovább képviselték. *A marxizmus—leninizmus nem fogadta el Kantnak sem ismeretelméletét, sem filozófiájának idealizmusát,* de azért sokat köszön felismeréseinek.

Magister Kant ma, születésének 250. évfordulóján is élő hagyomány.

Katona Jenő

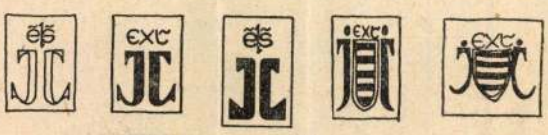

Urbán László ex libris-tervei

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1979 — ÷ 1

KÖNYVTÁROS

Bordás Ferenc,
grafikusművész.

/1021/

Gyá

TÖ

Németh Lászl

Bordás Ferenc grafikusművész

A Csók István Galériában rendezett kiállítást a művész, melynek megnyitója szeptember 5.-én lesz. A lapban a kulturális eseményekről szóló közlemény számol be a tárlatról.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. aug. 31.
XVIII. évf. 35. sz. 8. lap.

Bordás Ferenc

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged m.-i városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás okt. 5.-én nyílik meg, melyen szerepel műve.

Meglúvó.

1974. okt. 5.

Bordás Ferenc

Szegeden született 1911-ben. Gyerekkorától kezdve kijár rajzolni és akvarellezni a szegedi Bazsó-könyv-szigetre. Dorsch Sándor, szegedi rajztanár figyel fel rá és irányítója lesz.

Tóth Ernő: Bordás F. művészete; Művelődés, 1972/3. 02. 48. l.

Bordás Ferenc

Már az első években expresszionizmusba ágyazott szürrealista műveket fest. Ő maga szürrealizmusát neorealizmussal párosultnak látja à la Dali. Sokat dolgozik Nagymaroson, Gárospatakon és Kecskeméten.

Tóth Ervin: B. F. művészete; Mügyűjtő, 1972/3. sz. 48. l.

Bordás Ferenc

Ecseten, késen kívül zsilettpengével, radírgumival, törlőronggyal, hengerrel és textíliákkal dolgozik. Technikában, szemléletben Szász Endrével mutat rokonságot.

Tóth Ervin: Bordás F. művészete; Mügyűjtő, 1972/3. sz. 49. l.

Borsódy Ferenc

Sokszor megfordult külföldön. A firenzei akadémia 1959-ben tiszteletbeli tagjává választotta.

Tóth Ernő: Borsódy F. műveiszete; Művgyűjtő, 1972/3.sz. 49.l.

Bordás Ferenc

Halak
Adriai kisváros
Kislány
Csendélet

Műgyűjtő, 1972/3. sz. 48-49. l.

Bordás Ferenc

Holak
Adriai kisvárrs
Csendélet
Kislány

Mügyűjtő, 1972/3. sz. 48-49. l.

Bordás Ferenc

Szeged grafikai hagyományát, melyet Budai György és Bordás Ferenc indított el, és emelt magas szintre.

Tothpál József: „Az én világom"

Népművelés 1972/5 41 old.

Borbás Ferenc

fametrete, repr. X2

"72/1 Kisgrafika
A Kisgrafika Baráti Kör első kiállítása

Bordás Ferenc

Ex libris kiállítás nyílt a Megyei Könyvtár előadótermében, melyen szerepelnek művei.

Pittmanné Mikó Ildikó: Miért szeretem az ex librist?

Vas Népe, 1975. máj. 31.

Bordás Ferenc

Egléden a Kossuth Lajos Múzeumban ex libris kiállítás nyílt meg. – Komáromi Imre gyűjteménye. – Látható a művész műve is.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.

Pest Megyei Hírlap, 1975. szept. 16.

Bordás Ferenc

A Kecskeméti művészttelep lakója, akit Japánban önálló kiállításon mutatkozott be.

Petőfi Népe, 1943. jul. 12.

Bordás Ferenc

„Dózsa" (repr.)

Irodalmi Szemle, 1972 ... 9.

Bordás Ferenc

A Helsingörben legutóbb rendezett ex libris kongresszusra „Magyar kisgrafika 1942" címmel megjelent mappában szerepelt lapja. Lapjain mesél utalakjaival, tájaival, házaival, fáival, meljekkel gazdag világot ~~lerent~~!

Arató Antal: Újabb ex libris kiadványok. Könyvtáros, 1943. jún. 369. old.

Bordás Ferenc

Exlibrist készítő grafikusművész

dr. Brestyánszky Ilona: Az exlibris művészete

Rajztanítás 1971/2

33. old

Bordás Ferenc (1911–), grafikus

Buday György ármyékából indult, groteszk emberábrázolásával, átlényegítő erejével, expresszív lendületével hamar önmagára talált. Balladás hangvétele, képszerkesztő szigora a mindenen elgondolkodó és felelős ember komolyságát takarja. Az idősebb generáció legnagyobb formai újítója. Ugyakran készít többosztatú lapokat és átfedéses kompozíciókat s ezáltal módja nyílik képregényszerű megoldásokra is. Szabadgrafikai és festői tevékenysége miatt egyre hevesebb idő jut ex-libriseinek.

Galambos Ferenc: A XX. századi magyar ex libris.

Hevesi Szemle, 1976. 3. 18. old.

Bordás Ferenc

A Szegedi Fiatalok Művészeti kollé-
giumának tagjaival - Bordás Ferencel,
Vadász Endrével Kopasz Mártának eredmé-
nyes, gyümölcsöző kapcsolata ala-
kult ki.

Honti Katalin: Kopasz Márta.

Csongrád Megyei Hírlap, 1976. aug. 15,

Bordács Ferenc

A Magyar Építőművészek Szövetsége, a Magyar Fotóművészek Szövetsége és az Országos Műcsléki Felügyelőség Multunk jövője cimü fényképpályázatán 2000 forintos díjat kapott:
Kriss Géza, id. Rácz Endre, Czeizing Lajos, Járai Rudolf, Vidovics István, Bordács Ferenc, ifj. Rácz Endre és Farkas Ida.

Magyar Hirlap 1975/316/8

BORDÁS FERENC grafikus
Temesvár, 1911

Orvosi tanulmányaival párhuzamosan Aba-Novák Vilmostól festészetet, Buday Györgytől grafikát tanult. Közel harminc éve foglalkozik ex librisszel és kisgrafikával; számos hazai és külföldi kiállitás résztvevője. 1961-ben önálló ex libris bemutatója volt a Széchenyi Könyvtárban. 1947-ben Nancyban, a 60-as években Malborkban tüntették ki, 1963-ban a firenzei Szépmüvészeti Akadémia tagjává választották. - Az egyformán jól kezelt grafikai technikák közül a fametszet áll hozzá a legközelebb. Kezdeti korszakának kisgrafikáiban az expresszív-groteszk elemek uralkodtak, amelyben a vizuális élmény volt az elsődleges, későbbi fejlődési korszakában a vizuális élménnyel egyenrangu szerepet játszik a gondolati elem is és a szimbólumoknak a megszokottól eltérő, egyéni jelképrendszere. A vonal-folt párharcában a téma drámai vagy elbeszélő jellegének megfelelően hol a vonalra, hol a foltra épit, de egyensulyérzéke mindig megóvja a tulzásoktól.

Életrajzok 1975

Bordás Ferenc

és Kopasz Márta grafikusművészek közös kiállitása IV.24-én nyilt meg a makói József Attila Könyvtárban

Magyar Hirlap 1976/98/13

Bordás Ferenc, festő

□ BORDÁS FERENC festő- és grafikusművész kiállítását dr. Supka Magdolna művészettörténész nyitja meg november 29-én, kedden délután 6 órakor, a Csepel Galériában. A tárlat december 18-ig tekinthető meg.

-: □ Bordás Ferenc 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977. nov. 28.

Bordás Ferenc, grafikusművész

„Szeged világa" címmel nyílt meg vasárnap a IV. országos kisgrafikai pályázat kiállítása. A művész művei szerepeltek a kiállításon.

Honti Katalin: Grafikai kiállítások Szegeden.
Csongrád Megyei Hírlap, 1977. júl. 15.

Bordás Ferenc, grafikus

L.:Lóránt János

Tandi Lajos:Kiállitási mérleg 91-93.

Tiszatáj,Szeged,1977.október XXXII/10.

Bozdás Ferenc

Müvei szerepelnek a felszabadulásunk 30.évfordulójára meghirdetett pályázat anyagában a Balatoni Kisgrafikai Biennálé kiállitásának keretében a keszthelyi Balatoni Muzeumban - 1975.

-katalógus a könyvtárban -

Bordás Ferenc grafikus

Vasárnap megnyílt az orsz. kisgrafikai kiállítás, mely nov. 7.-ig látható legléden. Szerepelnek a művész művei a tárlaton!

Losonci Miklós: Megnyílt Cegléden a III. országos kisgrafikai kiállítás.

Pest Megyei Hírlap, 1977. okt. 25.

Bordás Ferenc

Műve szerepelt a Grafikusművészek Csoport-kiállitásán a Csepel Galériában

1978.nov.1-19.

Bordás Ferenc
grafikus

Méltatói:

Szelesi Zoltán: Kopasz Márta kösziörtése.
Művészet, 1972. február – 47 oldal.

Bordás Ferenc

A magyar fametszést képviselte többekkel együtt a cimben jelzett kongresszuson és kiállitáson.

Réthy István - A XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszus és Kiállitás Budapesten; Magyar Grafika, 1971/1. 46. l.

BORDÁS FERENC fametsző

Srij 1990 73.

Írói tagozat az Akadémián

(Washingtoni tudósítónktól.)
Az MTA hétfőn nyíló rendkívüli közgyűlése az Akadémia önálló egységeként helyreállítja az írói-művészeti akadémiát — jelentette be Kosáry Domokos.

Az MTA elnöke amerikai útjának tapasztalatairól a Washingtonban dolgozó magyar tudósítókat tájékoztatva szólt a várhatóan nagy visszhangot keltő kezdeményezésről, amelylyel az Akadémia visszatér Széchenyi eredeti gondolatához. Az elképzelés szerint a művészeti akadémiának huszonöt tagja lenne, és autonóm megszervezésére irodalmunk nyolc kiválóságát kérték fel: *Cseres Tibort, Csoóri Sándort, Hubay Miklost, Konrád Györgyöt, Mészöly Miklóst, Szabó Magdát, Vas Istvánt* és az időközben elhunyt *Nemes Nagy Ágnest*. Az MTA-hoz, illetve osztályaihoz hasonló önállósággal működő írói-művészeti akadémia maga választja meg a tagjait, mint a neve is jelzi, az irodalom mellett más művészetek művelőinek köréből is.

Kosáry Domokossal vett részt a tájékoztatón nész kollégája, *Gergely rás*, a Külügyminisztériu titkára is. Az MTA eln a Külügyminisztérium f ra hétfőn-kedden Washi ban találkozott az itten démia, valamint a végr szerveként működő N Tudományos Alapítván zetőivel.

Kosáry Domokos tájék ta amerikai partnereit a démiai törvénynek a ko által a múlt héten elfo tervezetéről is. Ennek passzusa keltette a legna figyelmet, amely szerint dományos kutatás függe ge minden politikai és i giai behatással szemben sított.

Az amerikai tapaszt közül mint az egyik le kesebbet említette Kosá mokos, hogy az amerik dományos akadémiát vanöt százalékban a k vetésből finanszírozzák.

Serény P

Tudománypo

cc. D. K.

BORDÁS Ferenc

grafika - könyvművészeti kiállítása
az Orsz. Széchenyi Könyvtárban

Vasló
Magyar Nemzet 1961. aug. 31. 4. l.

Bordás Ferenc, grafikus MOL

A kisgrafikai kiállítás egyik rendezője.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról 8. l.

NÉPSZABADSÁG, 1961. szept. 30.

M. D. K.

BORDÁS Ferenc grafikus

Kiállítás műveiből a Széchenyi

Könyvtárban Exlibrisch

Illusztrációk

S. M.: Bordás Ferenc kiállítása

Magyar Nemzet 1961. szept. 22. 4. l.

Bordás Ferenc
grafikus

M.D.K.

Az I. magyar képzőművészeti kiállításon is részt vett. — Méltatás. —

Fauntatás" (repro)

"

Fóth Erzsi: Bordás Ferenc grafikái
Művészet, 1962. december — 36 lap

MDK

Bordás Ferenc

Kisgrafika 1940. 1-2.sz. 7.l.

Bordás Ferenc
grafikus

M.D.K.

Sok szép exlibrist csinált.

Galambos Ferenc: A kisgrafikus variáció körének öt éve
Művészet, 1964. szeptember – 24 lap.

M. D. K.

Bordás Ferenc

Fametszetének repr.-ját hozza a lap, „Berezeli Anzelm Károly „Fekete Mária" c. mintériumának egyik jelenetillusztrációja. A mintérium az idei szegedi szabadtéri játékok során kerül szinre." - írja a lap.

Szinházi Élet, Bp. 1937. juli 4-10. XXVII. cfp. 28 n. 55. lap.

MDK

Bordás Ferenc

Kisgrafika kiáll. 1961. szept. Fényes Adolf terem

Bordás Ferenc festő, grafikus

Művészet, 1940

V. évf. 36. sz. 96. o.

Tóth Ervin: Magyar grafikus fejek.

Bordás Ferenc festő- és grafikusművész

Az ünnepi könyvhétre az idén először megjelent kiadvány a „Szegedi grafika" c. mappa, mintegy fél évtizednyi képzőművészetet fogja át a grafika tükrében és szegedi vonatkörben. — A kiadványban megtalálható az egykori szegedi grafikai iskola vezetője, Bordás Ferenc „Fák, nyírek" c. linója. /említve/ és /repr./

T.L.: Ünnepi Könyvhét Szeged 1980.
Dél-Magyarország, 1980. jún. 1.

Bordás Ferenc, festő és grafikus művész

A moszkvai Barátság Házában önálló kiállítást rendezett German Ratner, az ismert ex libris rajzoló és festő, magyar témájú műveiből. Másfél évtizeddel ezelőtt a magyar műveszek és gyűjtők Moszkvában tartózkodó küldöttségével megismerkedett: Galambos Ferenccel, Réti Istvánnal, Semsei Andorral és Bordás Ferenccel. – German Ratner és Bordás Ferenc között szoros barátság szövődött. Bordás Ferenc többször járt a Szovjetunióba, megjelent ott egy albuma, amelyhez az előszót Ratner írta. Meghívására Ratner háromszor járt Magyarországon.

Alla Zajcova: Kapcsolatom Magyarországgal.

Fáklya, 1983. aug. 7.

BORDÁS FERENC

SOÓS Imre: Bordás Ferenc emlékkiállitása Mindszenten. = Kisgrafika, XXIII.évf.3.sz. 1984 26 - 27. p. ill.

vénséggel hálát az iparm...
felé. Abbahagyta a régi stílusok utánzását, kiszabadította magát a 19. század hosszantartó hisztoricizmusából, megtalálta kapcsolatát korával és belekerült az egyetemes fejlődés áramlatába.

Az ösztönzés kívülről, angol, belga, német földről jött, Morris, Macintosh, van de Velde, Olbrich jártak elől példával, de csodálatosképpen ez a nyugatról beáradt új szellem volt az, amely építészetünkben is, iparművészetünkben is a magyarságra való törekvést megindította. Amíg művészeink a történeti formákhoz ragaszkodtak, szemük nem láthatta meg a magyar hagyományok szépségét és nem ismerhette fel azokat a lehetőségeket, amelyek a magyar formakincs felhasználásában rejlenek. Feszl Frigyesnek, a Vigadó építőmesterének a magyar etnikumban fogant alkotásmódja elszigetelt tünemény maradt. Csak mikor a modern művészet szelleme felszabadította a művészeket a hagyományos stílusok utánzásától, csak akkor nyílt meg szemük a magyar formák, a magyar népművészet eredeti és naiv bája számára. Lechner Ödön zseníje törte meg az utat, ő oltott be először magyar ízt a modern építészet elveibe, annyi képzelettel, ízléssel és érdekességgel, amennyi csak igazán nagy mestertől telhetik. Ő hirdette azt, hogy »a magyar nemzeti stílus a magyar népnél... bámulatosan kifejlődött és meghatóan konzerválódott mind e mai napig. Nekünk ezt a magyar stílust meg kell tanulnunk... ki kell találnunk szabályait, bele kell mélyednünk szellemébe, hogy belevigyük e formák szellemét a mai kor nagyobb, fejlettebb, sőt monumentális feladataiba«. Hogy az ő épületeinek magyarsága inkább a síkdíszítésben fejeződik ki, mint a konstruktív elemekben, arról persze lehet beszélni, valamint arról is, hogy lelkének kincseivel egyes utánzói szatócsmódra sáfárkodtak, hiszen ezt ő maga is nem egyszer panaszolta. Csak egy bizonyos és ez az, hogy arról a művészről, aki olyan rendkívüli tehetség volt, annyi maradandót és eredetit alkotott és aki hozzá a nemzeti építőművészet eszeméjéért annyit küzdött, dolgozott és szenvedett, mint Lechner Ödön, arról nem szabad másképpen beszélni, mint igen nagy tisztelettel. Ezért őszintén sajnáljuk, hogy a Wigand könyvéhez szóló bevezetés szerzője visszautasítás nélkül idéz egy-két olyan kritikust is, aki tiszteletlenül nyilatkozott Lechnerről. Még olyan is akad köztük, aki nem átallotta kicsúfolni ezt a nagy magyar művészt.

Thoroczkay-Wigand Ede éppen eléggé erős művész arra, hogy megéljen a maga becsületéből. Nincs rá szüksége, hogy elhomályosítsák a más dicsőségét azért, hogy az ő érdeme annál jobban ragyogjon. Az iparművészetben a megujhodás hírnöke volt nálunk, ötletben, leleményben gazdag hírnöke és úttörője. Hogy a modern formákat milyen szerencsésen tudta összekapcsolni a célszerűség követelményeivel, azt mindig ékesszólóan fogja hirdet...
Múzeumnak az a terme, amely...
állításokat szokták rendezni.
ezzel múzeumi körökben, hog...
gyes, a müncheni pinakoték...
elkérte annak idején tőlem W...
a müncheni grafikai kabinetbe...
zést óhajtott megvalósítani.

Mint a modern iparművés...
gand sem állott meg az interie...
nem nekivágott az építésnek, ...
vágytól hajtva, hogy olyan ...
amely szerves egész, amelynek...
jét, szerkezetét, beosztását és ...
egységes szellem járja át. S...
nek az a szakasza, amely péld...
helyet kér magának a magyar...
ténetében. Ekkor fordult a n...
pen az erdélyi székely népmű...
s lelkes búvára és szerelmese ...
nak. Nem az egyetlen volt, ak...
szetünk és iparművészetünk n...
rösfői-Kriesch, Nagy Sándor, ...
meczky és még néhány rokons...
sonló nyomon járt, de nagyob...
sem merült el a népművészet ...
Évekre Marosvásárhelyt ütöt...
nan járta be az ősi székely ...
csak az építészeti hagyományo...
nyelvet« kutatta, hanem igye...
nép lelkivilágában, megismer...
szokásait, eszejárását. A mind...
mára szinte megfoghatatlan a...
foka, amellyel a pesti polgári ...
tősgyökeres népi pszihikumot ...
ősi nyelvjárást elsajátította, a...
kait, mókáit, zamatos szólásait...
ben megörökítette. Bizonyos, h...
ség, hanem romantikus rajong...
zés is kellett hozzá.

Ez az eljegyzése az erd...
volt az, amely Wigand építés...
érlelte. Miben fejeződik ki ez...
mondanunk sem kell, hogy a ...
kon egyformaság messze esik ...

Bordás Ferenc, festő- és grafikusművész

Kopasz Márta annak a szegedi metszőkultúrának továbbvivője, mely a harmincas évek második felében kapott lendületet Buday György, Bordás Ferenc és Vadász Endre munkássága nyomán.

Dél-Magyarország, 1983. szept. 10. 5. old.

Bordás Ferenc festő-grafikusművész, fametsző

Ex Libris: Bordás Ferenc fametszete. /repr./

Röser Norbert: ... Könyveiből.
Magyar Hírlap, 1984. 12. 8.

Bordás Ferenc
— Grafikus

M.D.K.

Házom fa (metszet)
repro

Magyar Ifjúság, 1960. jan. 30.

Bordás György, grafikus

L. Mátis M.

Gaál I.: Művészetek .. 75-89
Forrás, Kecskemét, 1980. máj. XII/3

Bordás István rézöntő

Magyar Iparművészet, 1902

V. évf. 2. sz. 92-93. o.

Hivatalos tudósítások.

Bordás János grafikus

Szabad Művészet. 1950 IV. 11. 420-429.

Rabinovszky Máriusz: A grafika és az I. Magyar Kiszonművészeti Kiállítás

BORDÁS Győző: A felismerhetőség jelei.
A Forum-könyvek
tervezői megmunkálásáról.
Híd, 1989/9.
1064-1067.

[tipográfia, stb.]

XX. 12. 45. n/... Könyvtárvizet

zlöttem felőle, de kiegészítve azokkal, mik élte
k, mellyet barátjai a Nemzet segedelmével emlé-
z a közleménye is, akárcsak a korábbi és későbbi
mzetségen kezdi és a temetésen végzi hőse törté-
inek kritikáját is nyújtja (pl. „[...] s így lőn *Ilka*
és jambusokban, ha nem jó jambusokban is.")[10]
bekezdésén van, amelyben az Auróra *folytatásá-*
désbe burkolt óhajtásról esik szó (az olvasót a la-
tva), hogy „felálland e az az emlék, mellyről az

ef, *Egy bécsi lap Kisfaludy Károly haláláról*, It, 1918,

ányos Gyűjtemény, 1830., XII. köt., 127.

r 1831-1834. = Tollharcok. Irodalmi és színházi viták,
gondozta, a jegyzeteket írta SZALAI Anna, Bp., 1981,

MDK

Bordás János

Napfény, fam.

Felszabadulás, fam.

Termésbehordás, "

I. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 195o. aug.

8 l.

Megrendüléssel tudatjuk, hogy

Dr. Bordás Ferenc

grafikusművész

1982. december 28-án, életének 72. évében elhunyt.

Temetése **1983.** január 6-án 15 órakor lesz a **rákoskeresztúri Új Köztemetőben.**

EMLÉKÉT MEGŐRIZZÜK!

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
a gyászoló család.

fnyv 13

DR. BORDÁS FERENC

Bordás Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

MAGYAR IFJÚSÁG

1960 JAN 30.

17/1

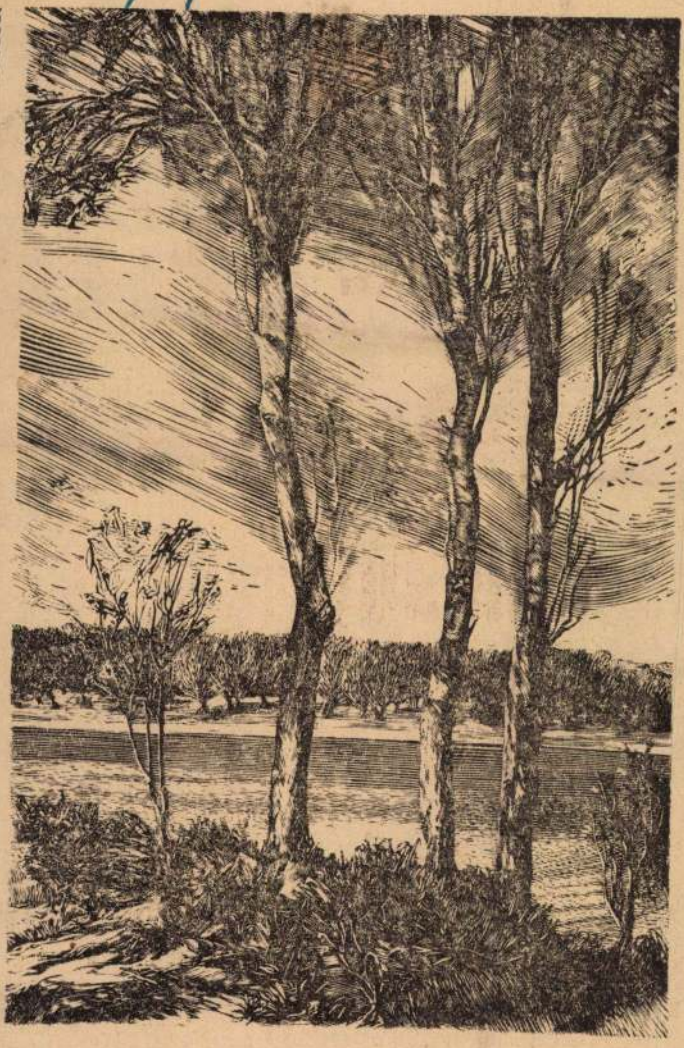

BORDÁS FERENC METSZETE: HÁROM FA

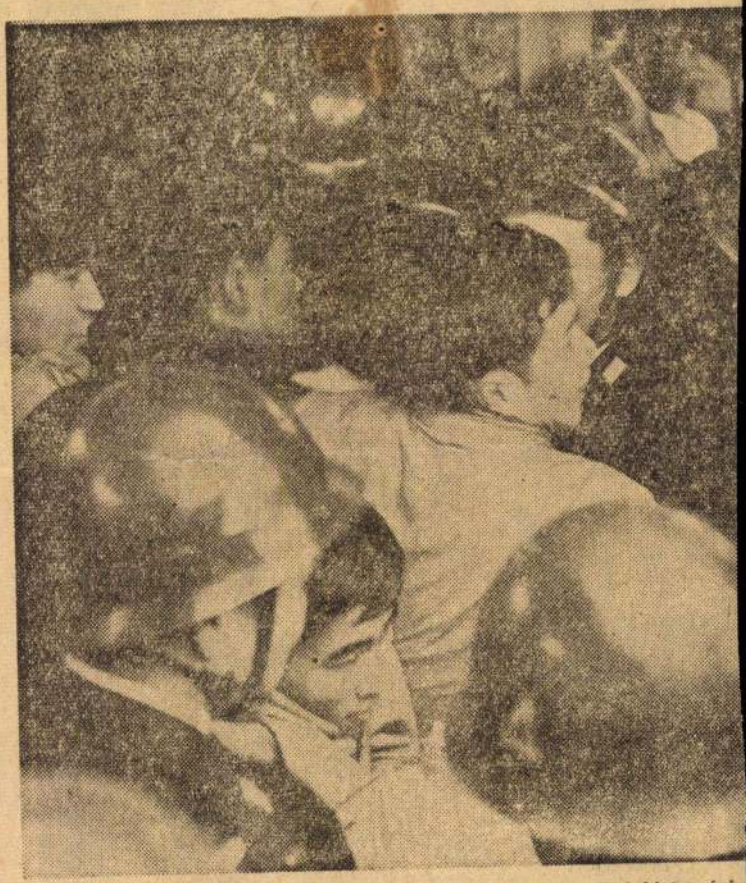

TOKIÓ: Milliók tüntettek Japánban az új japán—amerikai biztonsági
ban Kisi japán miniszterelnök írt alá Washingtonban, s amely állandó
helyezi Japánt. Képünkön acélsisakos rendőrök támadják meg To
ellen tüntető diákokat

Az ultrák és a h

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 DEC 19

MAGYAR PAPÍR

Bordás Ferenc,
festő- és grafikusművész

1911

Álomképek

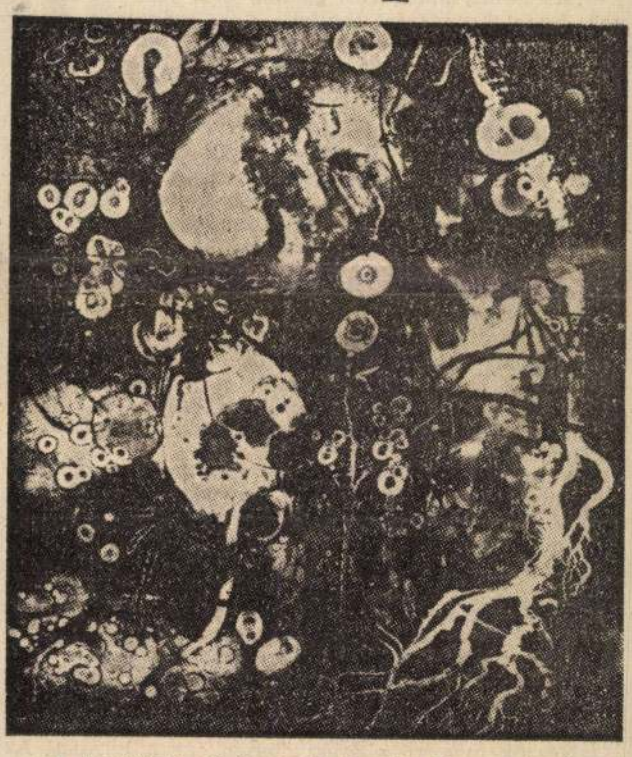

A legutóbbi alkalommal Bordás Ferenc festő- és grafikusművész kiállításának adott otthont a Csepel Galéria. A művész 1911. január 22-én született Temesvárott. Középiskolai és egyetemi tanulmányait Szegeden végezte. 1939-ben fejezte be az orvosi egyetemet, de már középiskolás korában intenzíven tanult rajzolni Deviach Sándor rajztanár-festőművész irányításával. Aba Novák Vilmos szegedi munkálkodása idején belekóstolt a festészeti tanulmányokba, a mester segítségével. Hamar ismertté vált Európa-szerte kezdeti ex-libriseivel, osztrák, holland, német és francia ex-libris társaságok lapjai gyakran hozták illusztrációként Bordás műveit. A háború után, 1947-ben a Diplome d' Honneur-rel tüntetik ki. A Firenzei Képzőművészeti Akadémia alapításának 500. évfordulója alkalmából a művészt tiszteletbeli tagjává választotta. Jelenleg is foglalkozik ex-libris és alkalmi grafikával, de képgrafikai munkássága inkább foglalkoztatja.

Bordás festészetének erejét a dekorativitásra való hajlam, a megalapozott formai, grafikai kultúra, a kifejezés átütő biztonsága adja meg. A „mit" és a „hogyan" oldalát tekintve, olyan festészet ez, mely a valóságból gyökeredzik, de szívesen ír le széles vargabetűket az álom, a tudatalatti, az irracionalitás világában is. Festészetében „a realizmus ölelkezik a szürrealizmussal, a tárgyilagosság a pszichológizmussal, groteszk a tipikussal, hétköznapiság a mágikussal" — írja róla Galambos Ferenc. Ez alkalommal zömmel csendélet témájú táblaképeket és néhány linómetszetet láthattunk Bordás Ferenc gazdag repertoárjából.

A linómetszetek sorában különösen a Tutajosok című kép méltó említésre. A kompozíció megszerkesztésekor a művész felborítja a perspektíva, a térbeli elrendezettség szabályait, s így a valóságos eseményt meseszerűvé varázsolja. Valós és meseszerű események, részletek oldódnak egymásba a különös nézőpontból, egyszerre felül- és oldalnézetből ábrázolt falusi tájon. A Chagallra emlékeztető szerkesztés, a szürrealisztikus látásmód gazdag érzelmi, hangulati motívumokkal társul, s a hétköznapi történés eleven erővel tárul elénk.

A táblaképek különös fényű, tüzes színei, a hazai festészetünkben szinte ismeretlen szín-valőrök titkát Bordás Ferenc festőtechnikájában kereshetjük. A vakító fehér acryllapon ezek a színek valósággal izzanak, máshol a sajátos technikai beavatkozás hatására sápadttá válnak. Ilyen élénk, harsány, csillogó színekben tobzódik a virágcsendéletek egyik legszebb darabja, a Virágok enteriörben. A Csendélet korsóval és a Csendélet fekete háttérrel című képeket már visszafogottabb, halványabb, tompább színek jellemzik. A Domb sárga éggel című táblakép ragyogó képviselője a sajátos látásmódnak, az apró valóság-elemekből építkező, de a puszta látvány adottságait kiterjesztő, kitágító ábrázolási módnak. A kép struktúrája, elrendezése irracionális, szürrealisztikus. Tanúi lehetünk, milyen könnyed lendülettel lép át a művész a valóság talajáról a képzelet, a szabad gondolattársítás világába. A káotikus szerkesztésmód következtében egymásba olvadnak, egymásból nőnek ki a valószerűtlen formájú házak a meredek ívelésű domboldalon. Érezhető, nem az értelem fegyelmező ereje, hanem a hullámzó emóciók, hangulati rezdülések vezették az ecsetet, hogy rögzítsék — a talán valóságosan is létező — látványt, vagy a képzelet gátlástalan, túlcsorduló kedvű játékát. Valóság-mozaikok és irracionális elemek, realitás és álomszerűség villannak egymásba, kibogozhatatlanul, szervesen szőve át a képi világot, s mindezt meggyőző erejű vizuális kultúra kelti életre. Felfoghatjuk úgy is, hogy a produkció játék. Igen az, a szó legnemesebb értelmében, játék — az esztétikum magaslatain.

A tárlat talán legtöbb izgalmat és érdeklődést kiváltó képe a Biostruktúrák. Bordás Ferenc orvos volt, vagyis belső „tájaink" pontos ismerője. A biológiai mikrostruktúra, az élő anyag szerkezetének képi megragadását számára szigorú ismeretrendszer korlátozza. De ebben az esetben is győz a hideg racionalitáson az alkotóképzelet s a lényegmegragadás sürgető parancsa. Talán ilyen a mikroszkóp alatt feltáruló molekuláris világ? — kérdezhetnénk. Valószínűleg nem, de nem is lehetett cél a mikrobiológiai hűség megvalósítása. A Biostruktúrák az élő mikrorendszerek, a bonyolult összehangoltság, a látszólagos zűrzavarban uralkodó harmónia, az élő anyag belvilági rendjének képi megfogalmazása, összefüggésrendszerének, lényegi törvényének kifejezése vizuális eszközökkel.

Különös világú, érzékeny, izmos tehetségű művészt ismerhettek meg Bordás Ferenc személyében a Csepel Galériába látogatók. Egyre teljesedő életműve figyelemre méltó, sajátos hangvételű képviselője képzőművészetünknek. Bár ábrázolási módszerében a szürrealizmusé a döntő szerep, alkotásaiból elemi erővel sugárzik a kifejezés hitelessége.

Nagy Attila

Kinek van igaza?

„Kismama, hiába van gyesen, nem fizetünk magának gyermekgondozási segélyt...” — mondta a vállalat munkaügyise. A dolgozó nagyon elkeseredett. Már két gyermeke van, dolgozni nem mehet, gyerekeit nem veszik fel a bölcsődébe; *„hiszen gyesen van!”* Ráadásul férje is keveset keres. Gyesen van és mégsem kap pénzt! Hogyan lehetséges ez?

A dolgozó két évig volt az egyik vállalatnál határozott időre szóló munkaszerződéssel. A szerződés lejárta előtt egy hónappal veszélyeztetett terhessége miatt betegállományba vették. Állandóan feküdnie kellett. Öt hónap múlva egy egészséges kisfiúnak adott életet. Időközben azonban munkaviszonya megszűnt. Lejárt a munkaszerződésben kikötött határidő. Az érvényes rendelkezések szerint a táppénz a munkaviszony megszűnése után is jár. De a gyes?

A vállalat szerint, mivel a dolgozó munkaviszonya már régen megszűnt (több mint négy hónapja) nem jár a gyermekgondozási segély. A döntőbizottság is ezt mondta, mígnem a munkaügyi bíróság kijelentette a segély jár.

A bíróság megállapította a tényeket. A dolgozó megbetegedése előtt munkaviszonyban állott, annak megszűnése után újabb munkaviszonyt nem létesíthetett, mivel beteg volt. A hatályos rendelkezések már azokról a dolgozó nőkről is szólnak, akiknek a munkaviszonya időközben megszűnt. Ezért nem helyes a döntőbizottság azon értelmezése, hogy az anyának a szülés napján is munkaviszonyban kell állnia ahhoz, hogy a gyermekgondozási segélyre jogosult legyen.

A kismama öröme rövid ideig tartott. A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálta az ügyet és kijelentette, az anya mégsem jogosult a segélyre.

Nézzük meg mi alapján döntött így a bíróság! Az idevonatkozó jogszabály kimondja: a feltételek fennállása esetén az anya a gyermekgondozási segélyre akkor is jogosult, ha a próbaidővel, vagy határozott időre létesített munkaviszonya a szülési szabadság ideje alatt megszűnik.

Esetünkben a dolgozó munkaviszonya a táppénzes állomány alatt megszűnt. Gyermeke ezt követően született meg. A jogszabály szövege szerint az anya nem szerzett jogosultságot a segélyre, mivel a határozott időre létesített munkaviszonya, még a szülési szabadság megkezdése előtt megszűnt.

Csorba Ferenc

szállítóknál

tésre" készen a ZIL teherautók

ipizált papírszállítási görgőorokat. Ezzel megtakaríthatnánk néhány anyagmozgatási olyamatot. Az így kialakított kapcsolódó görgősorok zállítási eszközként is felhasználhatók lennének. Ez égleges megoldást jelentene.

— *Az elmondottakon kívül ogyan lehetne ésszerűsíteni rakodást?*

— A dobozokat jelenleg sak kis egységekben lehet kiszállítani. Ez bizony korszerűtlen rendszer. Szükséges lenne egy pántoló présgép, amely ehetővé tenné a nagy egységű kiszállításokat is. Ezzel munkaerőt, anyagmozgatási többletet takaríthatnánk meg. Kértük is a présgép beszerzését, eddig azonban nem került rá sor. De emellett szükséges lenne a szállítási és az anyagmozgatási munkák összefogása. Mert ha egy kézben összpontosulnának ezek a tevékenységek, akkor bizonyos, hogy szervezettebb, ésszerűbb munka folyna, mint ahogy a Csepeli Papírgyárnál lényegesen kisebb egységeknél is szervezetebben folyik. Úgy tudom, hogy van már kidolgozott terv erre. A fejlesztési főmérnök, Földvári Miklós dolgozta ki ennek megvalósítási rendszerét. Reméljük, rövidesen meg is valósul.

— *A belső anyagmozgatás nagyobbrészt gépekkel tör-*

— Igen, a targoncák lennének a mi munkánk legnagyobb segítői. Jelenleg azonban úgy állunk, hogy a Volán 12 erőgépéből csak kettő üzemel, a többi alkatrészhiány miatt áll. A Csepeli Papírgyár garázsüzeme sokszor segít rajtunk. Nehezen érthető, hogy nagyobb értékű gépek hosszú időn keresztül lerobbanva álljanak heteken, esetleg hónapokon keresztül azért, mert alkatrészt nem lehet beszerezni.

— *Milyen a kapcsolat a legnagyobb vásárlókkal?*

— Egyedül a konzervipar tudja fogadni a készítményeket, mert nagy raktárral rendelkezik. A többiek: A Hungarovin, a Borgazdaságok Export Vállalata, a Likőripar, a Növényolaj, az Egyesült Izzó és a KHV hozzánk hasonló helyzetben van. Szűkös raktározási lehetőségük, így számunkra csak az marad, hogy naponta egyeztetjük a kiszállítási tervünket a fogadó vállalatokkal. Előfordult, hogy egyes cégek közölték velünk: december 15. és január 5-e között nem fogadnak kiszállított termékeket(!)

— *Milyen mennyiségű árut szállítunk egy év alatt?*

— 70—75 ezer tonnát. S a kiszállítás érdekében rengeteg előzetes egyeztetést kell elvégezni azért, hogy a sokféle [illegible] formában

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

1969 FEB 28

Ferenc Bordás
1021

Ferenc Bordás:
Mädchen mit Vogel (Grafik)

mal Bau
Wohnungsproblem

auf hundert Wohnstuben entfielen 250 Bewohner. Laut Angaben der Volkszählung 1941 waren 62,7% der Stadtwohnungen Einzimmerwohnungen. Nimmt man die Wohnungsverhältnisse der arbeitenden Volksschichten unter die Lupe, wird das Gesamtbild noch bedrückender. Man könnte gar manches über die damalige Überfülltheit der Arbeiterwohnungen und über das bittere Los der Bettmieter und Untermieter schreiben. Zur Dokumentation hier einige Angaben: Während 1941 die teueren Wohnungen zu Tausenden leerstanden, war jeder achte Budapester Bett- oder Untermieter. Die Arbeiterfamilien zahlten 48—50% ihres Verdienstes als Miete. Dann kam der Krieg, die Bombenangriffe, die Vernichtung. Allein in der Hauptstadt wurden fast 15 000 Wohnungen zerstört und dreimal so viele beschädigt. In Győr, Sopron und Székesfehérvár waren die Schäden noch größer. Dann war der Krieg zu Ende, die Wiederherstellung der beschädigten Wohnungen begann, Neubauten wurden in Angriff genommen. Gleichzeitig aber kam es zu einer intensiven Industrialisierung, einer demographischen Explosion und einem Zustrom in die Großstädte. Und trotz der beschleunigten und planmäßigeren Bautätigkeit wurden die Wohnungssorgen um nichts geringer. Dies um so weniger, da die in der Wirtschaftspolitik begangenen Fehler sich auch in der Wohnungswirt-

jährigen Wohnungsbauprogramms, in der die Regierung, um diese landesweite Sorge zu überwinden, große Kräfte für den Wohnungsbau konzentriert. Wir meinen, die angeführten Schwierigkeiten der Vergangenheit dürften die Größe dieses Vorhabens zur Genüge gezeigt haben. Rechnet man noch den ständigen Bestandverschleiß der bestehenden Wohnungen, die hohe Zahl der für den Brechhammer reifen alten Häuser, die steigenden Ansprüche an kommunalen Dienstleistungen und Komfort sowie den Umstand hinzu, daß die Stadtbevölkerung in den letzten zehn Jahren um hunderttausend Personen schneller anstieg, als dies bei der Erarbeitung des fünfzehnjährigen Wohnungsbauprogramms vorgesehen war, wird man verstehen, daß trotz der imposanten Zahlen des perspektivischen Wohnungsbauprojektes und trotz aller Großartigkeit der Durchführung von heute auf morgen noch keineswegs ein Wohnungsparadies entstehen wird. Das ursprüngliche Ziel des Projektes war die Sicherung einer eigenen Wohnung für jede Familie bis 1975 die darauf Anspruch erhebt; zu diesem Zweck sollen in beschleunigten Tempo bis zu diesem Zeitpunkt eine Million Neubauwohnungen erbaut werden. Allerdings wurde das Prinzip „bis 1975 eine eigene Wohnung für jede Familie" infolge der besagten gegenwirkenden Faktoren einstweilen als Übertreibung bezeichnet, doch wurde die Errich-

...LÓI ÚT 51
...940-726
1 SEP 28
NAPLÓ /VESZPRÉM/
Bordás Ferenc,
grafikus
1021

Budapest (1965.)

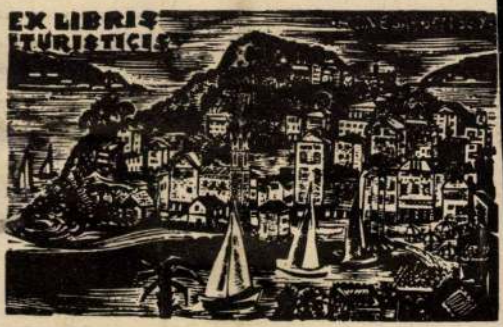

Semsey Ágnes könyvjegye (1977.)

Könyvjegyek és üdvözletek

Bordás Ferenc kisgrafikái Veszprémben

Négy évtized művészi munkásságának legtermékenyebb ágát láttatja az a tárlat, amelyet *Bordás Ferenc* kisgrafikáiból rendeztek Veszprémben az Eötvös Károly megyei könyvtár földszinti klubjában. Az intim műfaj rangos alkotóinak immár hagyományos bemutatóhelyén most nem főhivatású képzőművész könyvjegyeit és üdvözlő lapjait ismerhetik meg az érdeklődők. Kiállítónk alapszakmája orvos. Egyetemi évei alatt Szegeden a fametszet megújítója, *Buday György* mellett ő is hozzájárult e technika felvirágoztatásához. Bár nagyobb méretű lapokat is készített, s festészetének jelentőségét is hangsúlyozták méltatói, a kisgrafikának igazán mestere.

Korai korszakára a népi ihletésű realizmus jellemző, expresszív és groteszk hatásokkal. Az erdélyi témák balladás hangvétele egy-egy közvetlen mondanivalóból sarjad. Ez az eszmei mondanivaló fogja egységbe a későbbi, látszólag össze nem függő részletekből komponált alkotásait is. Akár a szürrealizmus sejtelmes képi nyelvén fogalmaz, akár filozófikus gondolatokat közvetít, nem szakad el a valóságtól.

Bordás Ferenc nyugdíjazása után különösen bőségesen sarjadó művészetének más ágait is szívesen megismernék, akik kisméretű lapjaiban gyönyörködnek Veszprémben majd a pápai könyvtárban.

GATÓSÁGA
miatt

athely és Sárvár, az 1312/a,
árvár—Szombathely, a 8420,
athely viszonylatban

autóbuszokkal

ban a 8435. sz. vonat utasait
állítja el.
n a fent felsorolt személy-

k emberi vért, gyógyszert és
ani.
tban az 1815, 1812 és 7515 sz.
ly viszonylatban a 8412. sz.
ut szállítani nem lehet.

(932)

detések

1979-ig mű-
ott, sürgősen
Tanácsköztár-
t. 7, Csordás

Fodrászati, kozmetikai cikkek, fejmosótál, búra, szerszámok, ollók, vegyiáruk, hajcsavarók, dauervíz, szemfestékek, hajlakkok

Egy csúnya július napon a Hivatal szigorú főosztályvezetője hívatta Bing Beát, a Harántügyi Osztály fiatal és szép előadóját.

— Kedves kartársnő! — mondta, alighogy asztala elé ért a beosztottja —, nem először, de utoljára figyelmeztetem, hogy ha nem hagy fel az órák hosszat tartó magántelefonálgatásaival, létszámstop ide, létszámhiány oda, felmondom az állását.

— Bocsánatot kérek, de a kolléganőm is...

— Hagyjuk ezt, kisasszony! — vágott közbe ingerülten a főosztályvezető. — Tudom, hogy Zsebekné kartársnő minden pénteken kétórás főzési tanácsadót tart a lányának. Remekné naponta fél órát vitatkozik a férjével az esti programról, Kéz Antónia az anyukáját hivogatja, és a többi, és a többi GELKA-nak, IKV-nak, TÜZÉP-nek, meg a visszahívások... Emberek vagyunk, megértem, de az egész osztály összes magánbeszélgetése nem tesz ki annyit, mint amennyit

terhelyettes elvtárs akar önnel beszélni. Mindjárt kapcsolom.

Beának nagyot dobbant a szíve. Végre jelentkezik Andriska, a nagy szerelme, az igazi, akivel októberben szakított két hete. Ő szokta a hugával hivatni. Úgy látszik, a kislány megfázott, mert bizony rekedt a hangja, és... és a bátyja is elkaphatta, de azért ő megismeri, különösen hogy így kezdi: „kéthetes ügy, talán korai még sürgetni..."

— Dehogy korai, sőt... — vág közbe az előadónő spontán.

— Magam is hibás vagyok, belátom — mondja a miniszterhelyettes.

— Ezt hagyjuk most, miniszterhelyettes elvtárs — kedvesen ironikus Bing Bea hangja —, inkább szíveskedjék mondani az iktatószámot.

— Ti-Li törve hétszázhuszonhárom.

— Nem ötszázhuszonhárom?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
Bordás Ferenc
1977 JUL 30
grafikus

Bordás Ferenc kisgrafikái 1021 Jászberényben

Bordás Ferenc 1937-ben, negyven évvel ezelőtt mutatta be először kiállításon fametszetű könyvjegyeit, kisgrafikáit. A jászberényi városi könyvtárban e negyven év terméséből válogatott lapokat tekinthetik meg a látogatók.

A kiállító művész 1911-ben született, Szegeden járt középiskolába, majd a tudományegyetem orvoskarára. A fiatal medikus mestere a fametszésben Buday György, a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának vezetője volt. Az ekkor már világhírű Buday György mellett Bordás Ferenc sajátos, egyéni stílust alakított ki, munkásságáról rövidesen nemcsak a hazai, de olasz, osztrák, francia, holland lapok is megemlékeztek. A ma már nyugdíjas Bordás Ferenc művészetét mindvégig a felelősségteljes orvosi hivatás gyakorlása mellett valósította meg. Képgrafikái, festményei számos hazai és külföldi kiállításon szerepeltek. Olaszországi bemutatók eredményeként a firenzei Képzőművészeti Akadémia tiszteletbeli tagjává választotta. Az elmúlt években Szovjetunióban, Japánban voltak kiállításai, festményeit ez év májusában ismerhette meg a jászberényi közönség.

Bordás Ferenc kisgrafikáira közlendőinek frappáns poentírozása jellemző. Kisméretű lapjain messzi távlatokba tekintő kompozíciók jelennek meg, melyeknek szemmel való bejárása, elvont gondolatiságuk értelmezése a monumentális alkotások hatására emlékeztet. Fokozza ezt a hatást a fekete-fehér foltok változásának

drámaisága, a túlnyomóan sötétebb részekből felvillanó fehér vonalak játéka.

Változó tematikájú, másmás technikai megoldású lapjain gyakran visszatérő motívum a hold. Sejtelmes éjszakai tájképein vagy egészen leegyszerűsített metszetein — mint pl. dr. Bordás Sándor részére készített újévi lapján — ez az égitest azonban sohasem válik szükséges kellékké, hanem értelmet nyer, ahogy halai, madarai, különös virágai az élet jelképeivé tudnak válni. Ilyen az 1967. évre szóló újévi köszöntő lapja, amely szinte bolygóközi állapotot tükröz: sejtetve, hogy a krátereit mutogató égitest sorsához nagyon is közeli lehet a még virágos, de kicsit mégis sivár Földünk. A kiállított képek természetesen számos merész asszociációt rejtenek magukban. A grafikáknak éppen ez a sokszólamúsága, szóbelisége át nem ültethető gazdag képi mondanivalója biztosít kiemelkedő szerepet ennek a tárlatnak a könyvtár kisgrafikai kiállítássorozatában.

A. A.

TISZAFÜ
RON. Malc
számú fél
200 n.-öl te
adó. Érdekl
zőtúr, Koss
(4534.)

TŐSERDŐB
dőhöz 600
n.-öl g
egyszintes
eladó. É
Kecskemét, Nagykőrösi út 46. Zöldfa Vendéglő vezetőjénél. (H. 1881.)

SZOLNOKON, a Tabán 73. sz. alatt fél ház beköltözhetően eladó. Érdeklődni: Kun Béla krt. 11. VI/12. (4530.)

SZOLNOKON, a Gerle u. 13. IV/13. sz. alatt kétszobás összkomfortos, OTP-s öröklakás kedvező áron eladó. Érdeklődni 17 órától. (4526.)

KÉTSZOBÁS családi ház 200 n.-öl telekkel, azonnal beköltözhetően eladó. Szolnok, Vas Gereben u. 8. Érdeklődni: Gyík u. 15. sz. (H. 1901.)

JÁSZBOLDOGHÁZÁN 250 n.-öl telek eladó. Érdeklődni lehet: Jánoshida, Liszt Ferenc u. 26. Varga János. (4358.)

JÓZSA-TANYA eladó, Szolnok, Ugar 45. sz. Volán mögött. (4228.)

JÁSZBOLDOGHÁZÁN, a Dózsa György u. 7. sz. alatti két és fél szobás lakóház gyümölcsösben, azonnal beköltözhetően eladó, vagy hasonló jászberényi ingatlanra cserélhető. Irányár: 320 ezer forint. Érdeklődni lehet: dr. Földváry Lajos ügyvédnél, Fehérgyarmaton. (4481.)

KERTES ház eladó azonnal beköltözhetően. Szolnok, Béke u. 43. (4472.)

FÉL ház sürgősen eladó a város központjában. Érdeklődni: Szolnok, Április 4. út 4. 2. ajtó. (H. 1940.)

lódni: Szolnok, Ugar Újtelep vasúti megálló. Türi Pál. (H. 1924.)

CSALÁDI ház melléképülettel, garázssal, 1200 n.-öl részben szőlő-gyümölcsössel, fő út mellett eladó. Tiszaföldvár, Kurázsi-szőlő 2/B. (H. 1925.)

425 n.-öl beépíthető telek eladó, Szolnok, Zsindely u. 10. Érdeklődni 15 órától. (H. 1930.)

ELADÓ beköltözhetően háromszobás, komfortos Rózsa utcai ház 274 n.-öl telekkel. Gázvezeték az utcában. Érdeklődni: Szolnok, Kolozsvári út 8. fsz. 3. 17—19 óráig. (H. 1909.)

HÁZRÉSZ, áron alul, sürgősen, beköltözhetően eladó. Szolnok, Viola u. 8. (Ady Endre útról nyílik.) (H. 1902.)

EGYSZOBÁS, összkomfortos, új ház beköltözhetően, készpénzért eladó. Szandaszőlős, Radnóti M. u. 7. (Sport utcából nyílik.) (H. 1913.)

MÁSFÉLSZOBÁS szövetkezeti lakás eladó Szolnok, Balogh Béla u. 10. I/8. Érdeklődni lehet július 27-től este fél 8 után, vagy a 12—372-es telefonszámon 15—16 óráig. (Deme Tiborné.) (4410.)

ELADÓ Jászbe[illegible]. Rét u. 16. sz. alatt háromszobás, garázsos, összkomfortos, új lakás. Érdeklődni ugyanott Siposnál. (4326.)

KARCAG, Munkás u. 8/b alatt háromszobás, kétbejáratú ház eladó. (4375.)

Ugyanott Pannónia motorblokk is. Szolnok, Vörös Hadsereg út 28. (H. 1945.)

TRABANT 601-es, most műszaki vizsgázott, jó állapotban eladó. Jászberény, Lehel vezér tér 19. (KERAVILL udvar.) (4512.)

MOST műszaki vizsgázott Skoda S 100-as eladó, Rákóczifalva, Déryné u. 6 szám, 17 órától, vasárnap egész nap. (4521.)

KEVESET futott Trabant Combit vennék. Abony, Vörös Hadsereg u. 27. sz. (4496.)

1200-as Volkswagen jó állapotban eladó Szolnok, Nyúl u. 10. Boros Sándor. (H. 1934.)

ADÁSVÉTEL

ELADÓ televízió, Singer-varrógép, négy, világos, szobai szék és nagy alakú duplatetős asztal. Szolnok, Vosztok út 11. szám. I/1. (4543.)

ELADÓ hároméves kisfias tehén, bika borjúval, négyéves fejőstehén, kétéves kancacsikó és 9 bika. Bíró Gábor, Mezőtúr, szarvasi kövesút mellett. (4535.)

ELADÓ háromkerekű új kerékpár, kis képernyős televízió és kis táskarádió. Mezőtúr, Újváros XV. út 11. Szécsi Lajos. (4532.)

KÉT hét hónapos bikaborjú és két hárrom hónapos üszőborjú eladó. Érdeklődni: Szolnok, Vörös Hadsereg út Gátőrház, Bútorgyár mellett. (4488.)

Bordás János

grafikus

l

Szabad Művészet

1950 11 sz. 428 l

Rabinovszky M.:

A grafika és az

I. M. képem. hiáll)

„B. J.-nak még a formarendezés, a fény és árny egyensúlyba hozásának, stb. elemi ismeretei hiányoznak."

Bordás János

I. M. Kiírm. Miáll

1950 aug. Mücs.

Napfény
Felszabadulás
Termés behordás } fametszetek

1950. IV. 15. 6.

1, Как пионеры провадили летом? Пионеры
лето радостно провадыли. Что дела
пионеры в лагере? В лагере учили
работали, играли, пионеры. Что
работал первый отряд? Первый
отряд помогал в колхозе. Что
ботали летам пионеры второго о

megirva

Bordás János

l.

Szabad Művészet

1950.10.415 - l.

(Az I. M. Kiprm. kiáll sikere)

(Belügyminisztérium megvette „Termésbehordás" c. fametszetét)

SIMOR PRÍMÁS VECSERNYEPALÁSTJA,
ezüstszövetű alapon, elől sávban és a hátpajzson gazdag domború aranyhímzéssel. Hátul lent Simor címere. Neorokokó stílű rézcsattal.
Mag. — cm.
Bécsi munka, 1870 körül.
Simor prímás birtokából.

PÜSPÖKSÜVEG,
zöld bársonyból, domború arany hímzéssel és két ékkővel. Egyenlőszárú keresztekkel díszítve.
Mag. 30 cm.
Magyar munka, 1870 körül.
Simor prímás készíttette.

PÜSPÖKSÜVEG,
lila bársonyból, domború aranyhímzéssel, levelekkel és kalászokkal, egyenlőszárú kereszttel.
Mag. 30 cm.
Magyar munka, 1870 körül.
Simor prímás készíttette.

PÜSPÖKSÜVEG,
alacsony, ezüsttel átszőtt fehér selyem alapon stilizált színes selyem és domború aranyhímzéssel.
Mag. 26·5 cm.
Bélésének felirata szerint A. Koestner készítette Bécsben, 1870 körül.

PÜSPÖKSÜVEG,
fehér ezüsttel átszőtt alapon domború aranyhímzésű akantuszleveles kartusban tűfestés. Krisztus megáldja a kenyeret. Hátoldalán egyenlőszárú kereszt. Szalagjai végén aranyozott

Bordás János, építész MDK

A várpalotai új munkásszálló terveit készítette.

—: Modern munkásszálló nyílt Várpalotán

4.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. júl. 19.

MDK

Bordás János, festö-graf.

Napfény.	Fametszet.
Felszabadulás.	"
Termésbehordás.	"

Mücsarnok.-I.M.Képzöm.Kiáll. 1950. Kat. 8.l.

MDK

Bordás János

T. S: í. m. képzm. kiáll. grafikai a művei.
Kis Újság, 1950. aug. 27. 7 .l.

Fénykép

Magar Foto: X79/9 Hegedűsné

Bordás János: Termésbehordás
Fametszet

Jelz. C.: Bordás 1950. VIII. 7.

Balla-Kenesi
1950. IX. 8.
Neg. van

Fényképész

Magyar Falu: X 79/10

Hegedüsné

Bardás János: Napfény

Fametszet

Jelz. b.: Bardás 1950. VIII. 8.

Balla-Leucsi

1950. IX. 8.

Neg. van

MDK

Bordás József

Szerepelt az 1964-ben rendezett nemzetközi ex libris könyvkiállításon Nancy-ban.

és elismerő oklevelet kapott.

Rajka Ágnes: Az ex libris gyűjtés szenvedélye.

A könyv. 1964 jul. 250és 251. lap.

Bordás József, grafikus MDk

Szerepelt a Nancy-i ex libris
kiállításon

és elismerő oklevelet kapott.

Rajka Ágnes: Az ex libris gyűjtés
kézikönyve 250-251

A KÖNYV, Dk-1964. július IV/7.

Bordás József

A Petőfi téri klubkönyvtárban nov. 5.-én nyílt meg a vasutas képzőművészeti kör V. jubileumi kiállítása, melyen szerepelnek Bordás József munkái: a fából alig bontja ki férfi-fejeit, ablós vésői csak éreztetik a formákat, megmaradva az impresszionisztikus alakításnál. (említve)

dr. Tóth Esvin: Az V. vasutas képzőművészeti kiállításról.
Hajdu-Bihari Napló, 1976. nov. 13.

Bordás László épitész

M.D.K.

IP ETENV 6. Iroda

Gázszilikátgyár, Berente

Épités éve: 1963.

Papr.

Magyar Épitőművészet 1964/2. 56-57. 1.

MDK

Bordás Lenke

Kiállitási hir

Diósgyőri Munkás 1967 aug.8.

MOK.

Bordás Lenke

Kiállitási hir

Északmagyarország 1967 aug.8.

Bondár Lenke

Portré /rajz/

– repr. –

Északmagyarország 1963. júl. 11. 6. l.

Bordás Leake

A Lenin Kohászati Művek szak-
körét képviselte a tokaji nyári mű-
vésztelepen 1961-ben Mezőji Tiborral.

Benedek Miklós: A tokaji nyári művésztelepen
Északmagyarország 1961. aug. 6. 6.l.

Bordás Lenke

Tíz, Anyák c. képei a borsodi képzőművészeket III. miskolci kiállításán.

Hajdu Béla: A Borsod megyei képzőművésznők III. kiállítása a Herman Ottó muzeumban
Északmagyarország 1961. III. 5. 5.l.

Bordás Lenke

Rajzai: Piacon
Szerelem
Fiatal munkás

– repr. –

Északmagyarország 1963. jul. 7. 7. l.

Bordács László–Gergely Katalin–Pályi Gábor: Sorházak Kecskeméten

Három fiatal építész (Középülettervező Vállalat) – 1977–79-ben diplomáztak – megmutatta, hogyan lehet egyszerű anyagokból, szerkezetekből, viszonylag olcsón (12 600 Ft/m²), szerénynek ható, mégis minden komforttal ellátott, viszonylag tágas (100–140 m²-es) családi házakat építeni. A 11 lakást s az egy üzlethelyiséget (kocsmát) a Bács-Kiskun Megyei Építési és Szerelőipari Vállalat saját vállalkozásában építette meg s kulcsrakész formában értékesítette. Ha építészek s építők hasonlóan példás együttműködése s a vállalkozásnak ez a formája széles körben elterjedne, úgy az összebarkácsolt, szakszerűtlen, pazarló s zavaros formavilágú csodapaloták helyett mind gyakrabban épülhetnének szakszerűen megtervezett s gazdaságosan kivitelezett, a hely szellemében fogant kisebb-nagyobb családiház-telepek. Emellett, piaci viszonyok között szembesülve, mind az építők, mind a vevők könnyebben találnák meg számításaikat.

A sarkon beforduló egyik házsorban hat lakás s egy üzlet, a másikban öt lakás van. A kettő szabad közteret fog közre. A Jégvirág és a Juhar utca sarkán kis előtér s egy üzlethelyiség is helyet kapott. Az egyes házak T alapidomúak. A T hosszú szárában a bejárat oldalán egy kisebb szoba van, amely kívánság szerint hálónak, gyermekszobá-

Jegyzetek

1. Breuer János: *Negyven év magyar zenekultúrája.* Zeneműkiadó, Bp. 1985. 244. o.
2. I. m. 254–255. o.
3. I. m. 273. o.
4. Pesold Ferenc: *A kultúrház építési terv teljesítésének néhány kérdése.* Népművelési Híradó, 1952. aug.
5. Kovalcsik József: *A kultúra csarnokai.* (Kézirat) Bp. 1984. III. köt. 135. o.
6. Szabó Bálint: *Új szakasz az MDP politikájában 1953–54.* Kossuth Kiadó, Bp. 1984. 32. o.
7. I. m. 14. o.
8. Bauer Tamás: *Tervgazdaság, beruházás, ciklusok.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1981. 68. o.
9. Szabó, 25. o.
10. Szabad Nép, 1953. VII. 5.
11. Nagy Imre referátuma az MDP III. kongresszusán, Bp. 1954. V. 24–30. Id.: Szabó, 151. o.
12. Habuda Miklós: *A Magyar Dolgozók Pártja munkáspolitikájának néhány kérdése a KV 1953. júniusi határozata után.* Párttörténeti Közlemények 1980.
13. Kuti Éva: *Kulturális ráfordítások.* Kultúra és Közösség, 1977/3. 40. o.
14. Gerő Ernő: *Az 5 éves tervvel a szocializmus felé. Törvény a Magyar Népköztársaság első ötéves népgazdasági tervéről.* Népművelési Minisztérium, Bp. 1949.
15. Bauer, 76–77. o.
16. Vö. Tokaji András: *Mozgalom és hivatal.* Zeneműkiadó, Bp. 1983. 78–79. o.
17. Asztalos Sándor: *Útravaló a II. Magyar Zenei Hét elé.* Új Zenei Szemle, 1953. okt. 2.
18. Szabó Ferenc: *Zeneművészetünk időszerű kérdései.* Új Zenei Szemle, 1953. dec. 4. o.
19. Breuer, 25. o.
20. Új Zenei Szemle, 1954. okt., 1. o.
21. Széll Jenő: *Énekkari Mozgalmunk.* Új Zenei Szemle, 1954. jan., 1. o.
22. Új Zenei Szemle, 1954. júl–aug., 52. o.
23. Új Zenei Szemle, 1954. febr., 24. o.
24. Új Zenei Szemle, 1954. júl–aug., uo.
25. Új Zenei Szemle, 1954. okt., 1–3. o.
26. Rényi Péter: *A tömegszórakoztatás kérdéséhez.* Szabad Nép, 1954. okt. 21.
27. Lékai Edit: *Hanglemezgyártásunk helyzete,* Új Zenei Szemle, 1956. márc., 28–29. o.
28. *A KSH 1954-es évkönyve.* 307. o.
29. KSH, 319. o.
30. Ekés Mihályné: *A művelődési otthonok 25 éve 1949–1975.* (Kézirat) Népművelési Intézet, Adattár.
31. *Kórusmozgalom 1945–1985.* II. Rész., KÓTA, 1985. máj., 2. o.
32. *Üzemi kórusmozgalmunk helyzete.* (Kézirat) Népművelési Intézet, 1952. Bp. okt. 16., 1. o.
33. Bővebben l. Tokaji, 102–105. o.
34. Maróti Gyula: *Feladataink a zenei tömegmozgalom területén az új kormányprogram után.* Népművelési Intézet Adattára, 1. o. valamint: *Előadás az országos szakfelelősi konferencián,* 1953. nov. 29., uo.
35. Széll, 2. o.
36. Széll, 3. o.
37. Új Zenei Szemle, 1954. júl–aug., 79–80. o.
38. Új Zenei Szemle, 1956. márc.
39. Kovalcsik, 252. o.
40. Balogh Sándor–Jakab Sándor (szerk.): *A magyar népi demokrácia története 1944–1962.* Kossuth Könyvkiadó Bp. 1978. 260. o.
41. I. m., 262. o.
42. Maróti Gyula: *Az ifjúsági kulturális seregszemle eddigi tapasztalataiból.* Új Zenei Szemle, 1955. jún. 30. o.
43. *Maróti Gyula hozzászólása a III. Magyar Zenei Héten,* 1956. ápr. 9. Új Zenei Szemle, máj., 15. o.
44. Breuer, 267. o.
45. Társadalmi Szemle, 1954/4. 16. o.
46. Szabó, 1. o.
47. Breuer, 324. o.
48. Breuer, 326. o.
49. Breuer, 327. o.
50. Új Zenei Szemle
51. *Kétnapos konferencia a kórusmozgalomról. Széll Jenő bevezető előadása.* Új Zenei Szemle, 1954. jún., 6. o.
52. Új Zenei Szemle, 1954. nov., 41. o.
53. Új Zenei Szemle, 1954. dec., 8–10. o.
54. Breuer, 263. o.
55. Művelt Nép, 1956. júl. 14. o.
56. Breuer, 329. o.

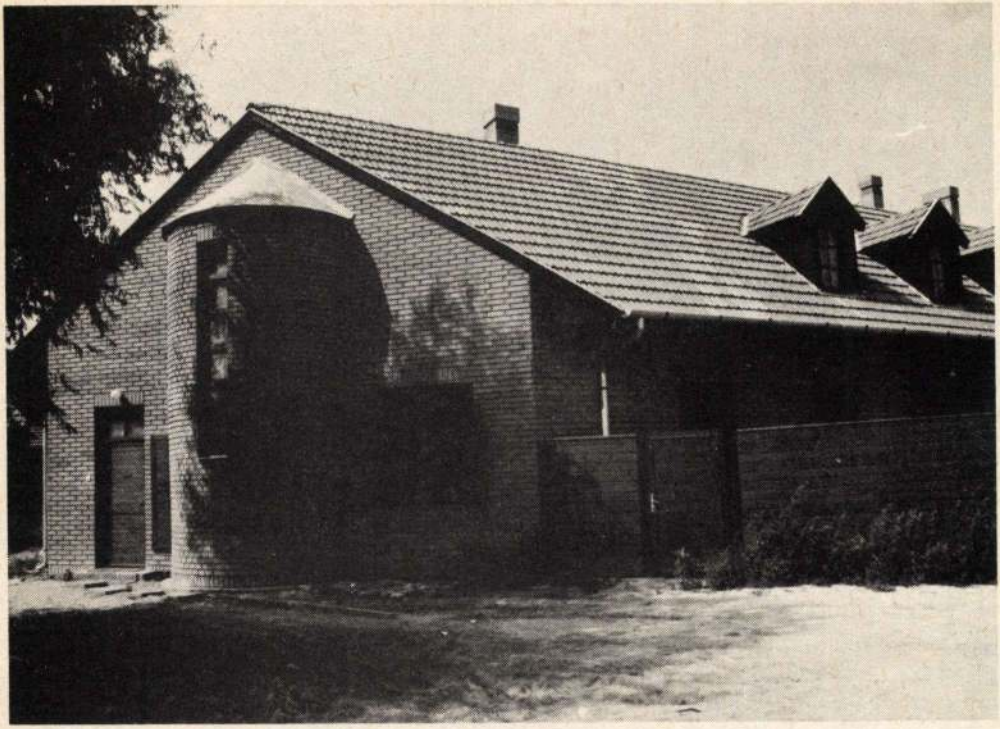

nak, orvosi rendelőnek, műhelynek, műteremnek stb. használható. Átellenben van a nagyobbik szoba, a nappali. A T rövid szárában garázs van, amely egy háztartási célokat szolgáló helyiséggel kapcsolódik a konyhához. Utóbbi a T két szárának találkozásában elhelyezkedő étkezővel szomszédos. Innen indul a lépcső a tetőtérbe.

A lakások kétoldalról közelíthetők meg: az utca, illetve a szervizút felől vagy pedig a középső szabad térség felől. Két saját kertjük van: előkert a garázs előtere mentén s „átrium", mely a nappalival kapcsolatos.

A lakások elrendezése azonos elveken nyugszik, de részletekben és méretekben különböznek egymástól. A homlokzatokat s a kerítésfalak egy részét mezőtúri téglából készítették. Az ajtók és ablakok hol íves, hol egyenes záródásúak. A kerítésfalak hol fából, hol téglából készültek. A tervezők arra törekedtek, hogy közös elvek, színhatás és karakter fenntartása mellett minél több választási lehetőséget kínáljanak a vevőnek.

Az egész telep az átgondolt rendezettség, biztonság és nyugalom légkörét leheli. A cserép s a tégla barnáspiros színe, meleg tónusa egységbe vonja a részleteket.

A merész formakísérletek, az erőszakos feltűnni akarás példái után jólesik a szerény rend, a békés nyugalom e szigetén megpihentetni szemünket. De több is forog a kockán. Ez az, amit a magyar feltételek mellett tömegesen is csinálni lehetne. Ilyen és ezekhez hasonló épületek azok, amelyek környezetünket meghatározhatnák. S ha valóban így lenne, nem panaszkodhatnánk szegénységünkre, mert a hibából erényt kovácsoltunk, s ennél nagyobb művészet nem létezik.

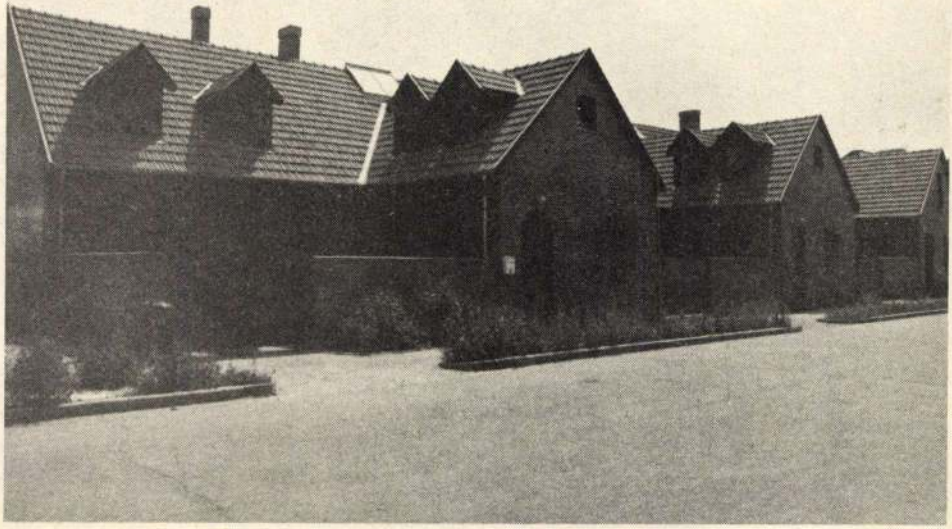

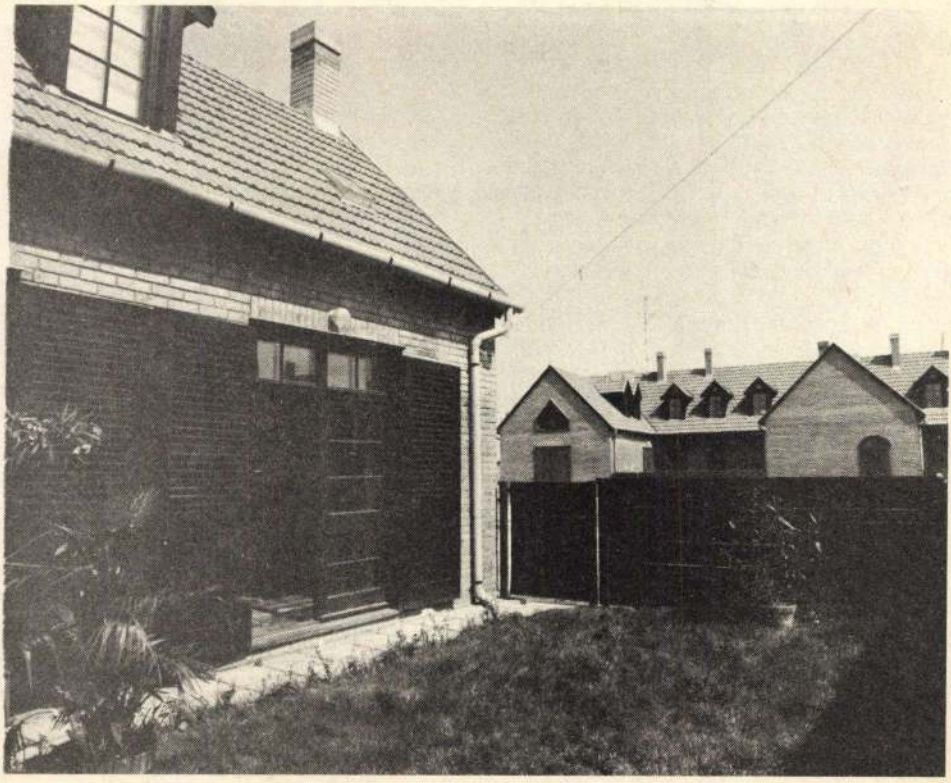

SORHÁZAK KECSKEMÉTEN (120. OLD.)

– De a megyei pártbizottság már kimondta!

A mezőgazdasági osztályvezető tanítványom volt, tőle kérdeztem.

– Miért tartanak téged megyei főmezőgazdásznak, ha nem mondhatod el a véleményed?

– Nekem nem lehet.

És a többiek némán ültek ott körben. Pontokba szedtem, miért nem szabad ezzel foglalkozni, hogy száz év alatt sem térül meg. „Leírnád?" Lediktáltam. Ilyesmivel néha segítettem. Az egyik új cukorgyár gőzére is üvegházakat akartak telepíteni. Soha nem térült volna meg, különösen, hogy egy gramm felesleges energia sem maradt, de az ügy azért ment előre még egy darabig. A Nemzeti Bank több vezetőjének ugyancsak az a mániája, hogy csupán kifizetődő dolgokat szabad építeni. Bement egyikőjükhöz egy tészelnök pénzt kérni szarvasmarhatelepre. Kifaggatta az elnököt, hogyan, miért, és az illető kibökte:

– Nekem ezt kell csinálnom!

A bankos felbiztatta, hogy ne csinálja, ha nem éri meg, mire otthon pártfegyelmit indítottak ellene, a párthatározat szabotálásáért.

Döntési jogot – ahogy a reform is kimondta – csak annak a kezébe szabad adni, aki érdekelt, informált, és ért is hozzá.

Ha nincs érdekeltség, nem megy semmi, ha hiányzik a szakértelem és a tájékozottság, ostobaság ostobaságot követ. Ezek a voluntarizmus kárai. Nem veszik tekintetbe, hogy például csak a települési viszonyokhoz alkalmazkodó ültetvénytelepítéseknek van értelme. Úttörőtáborra, KISZ-táborra, katonaságra nem lehet végenincs gyümölcsösöket telepíteni. Szerencse, hogy most kevesebb a pénz, így kevesebb bajt tudnak csinálni.

Szakértősködésem nem járt fényes eredményekkel. Hívtak például egy állami gazdaságba a kompresszorok hőhasznosításának megvitatására. Hülyeség, beszéljünk inkább a nőkről! Vádoltak, hogy a saját cégem ellen dolgozom, mert az ilyen dolgokat elintéztem egy jegyzőkönyvezéssel. Ezt nem szabad. Fontoskodni kell, aztán megmondani, hogy háromszázezer forintért csinálunk egy tanulmánytervet. Előfordult, hogy ilyesmit kivettek a kezemből, és el is készült a „tanulmány", az igazgató vagy elnök pedig boldogan fizetett két-háromszázezret: egy ilyen menlevélért ennyi pénzt is megadnak. Mert kiken szokták elverni a port, ha egy ilyen gyümölcsös vagy szarvasmarhatelep csődbe viszi a gazdaságot? Azokon, akik végrehajtották a parancsot. Kíváncsi lennék, hány tészelnök bukott bele ilyen ügyekbe.

Visszatérve a nyugdíjazáshoz: nálam ez lehetséges megoldás volt, nem úgy, mint egy fiatalnál. Elmentem a TOT elnökéhez, és elmondtam, mi van.

Nyomban felhívta a minisztert, hogy ne izéljenek már! Kész. Behívta a titkárát és lediktálta neki a javaslatot. Ez volt február huszon-valahányadikán, és április elején a kezemben volt, hogy jó munkámért elmehetek korkedvezményes nyugdíjba. 1981. szeptember 1-től nyugdíjas tészelnök vagyok. Ez szerepel a papíron.

(1983)

Bordás Lenke

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAKIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikusnyelv

1979 DEC 22

NÉPSZAVA

1021

Bordás Lenke: Bánat

ettségizett fiatalokat tere
mérői és térképrajzolói

érőket budapesti és változ
ózat-felmérőket és rajzolók
ni.

lehet a vállalat személyzeti osztályán:
efonon.

atalok!

tel várunk benneteket

Ó-SZÖVŐ

nkástanulónak az 1980/81-es tanévre

stanulóinknak a következő juttatásokat biztosítjuk:
vadonatúj, hatszintes, minden igényt kielégítő szállónkban
szálloda rendszerű elhelyezést, étkezési hozzájárulást,
ösztöndíjat, jó sportolási és üdülési lehetőségeket,
kedvezményes textilvásárlást és nem utolsósorban
kifogástalan szakmai képzést.

ást szóban, de kérésre írásban nyújt:
a LENFONÓ ÉS SZÖVŐIPARI VÁLLALAT
Személyzeti Igazgatósága.
2011 Budakalász, Szentendrei utca 1—3.
TELEFON: 887—391.

eti Igazgatóság és az elhelyezkedést biztosító új szálloda
Margit-híd budai hídfőjétől 25 percre van.
ink a tanulmányi idő alatt 300—500,— Ft havi tanulmányi
n és 500,— Ft havi társadalmi ösztöndíjban részesülnek.
ellátjuk munkaruhával, tankönyvvel és
nazautazási költségeiket is.
sásvizsga megszerzése után magas keresetet biztosítunk.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DIÓSGYŐRI
MUNKÁS

1021 Bordás, Lenke

SGYŐRI MUNKÁS

1967. december 27.

*

Megnyitása óta sokan keresték fel Bordás Lenke önálló kiállítását. A Lenin Kohászati Művek Ifjúság Házában megrendezett kiállításról fiatalok és felnőttek egyaránt elismeréssel véleked-nek. A 29 kiállított kép jó művészi szemléletre és nagy technikai felkészültségre utal.

*

Hogyan látják feladataikat gyárrészlegeink az új mechanizmus előtt?

Eredmények és tennivalók a gépgyári kovácsüzemben

Az építőipari gépek, a légkalapácsok zaja már messziről hallatszik. A kovácsüzemet földhányások, kisebb-nagyobb gödrök tarkítják. Nagy munka folyik most, a gépek alapozását, az üzem korszerűsítését végzik.

— Komoly munka ez nálunk — mondja Pózer István párttitkár. — A 172 millió forint értékű rekonstrukció befejezésével mintegy kétszere-

követel tőlünk, s mi igyekszünk is ennek eleget tenni.

Rekonstrukció + termelés

Az elmúlt évek során a ko-

zik a munkát. Nagy szükség van erre, hogy ezekkel a fi talokkal megszerettessék szakmát. Pózer István pár titkár ezt így fogalmazta me

— Ha nem vigyázunk, la san elöregszik a kovácsüze Úgy 40 év lehet az átlagél

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BORSODI
VEGYÉSZ

Bordás Lenke

1968 FEB 8

Z 1021

BORDÁS LENKE KIÁLLÍTÁSA TISZASZEDERKÉNYBEN

A tiszaszederkényi művelődési ház és a Lenin Kohászati Művek KISZ-bizottsága rendezésében az elmúlt héten képzőművészeti kiállítás nyílt Tiszaszederkényben. A kiállítást Papp László festőművész nyitotta meg.

Bordás Lenke — mondotta megnyitójában Papp László — a Lenin Kohászati Művek dolgozója. Tíz éve tagja a Diósgyőri Vasas Képzőművész Körnek. A köri mozgalomban azon kevesek közé tartozik, akik azon túl, hogy elsajátítják a művészet mesterségbeli részét és művészetszeretetüket kulturáltabban élik ki, valamint tudatos műélvezőkké válnak, képessé válnak arra is, hogy egyéni mondanivalójukat közöljék a művészet nyelvén, a művészet eszközeivel.

Bordás Lenke kiemelkedő munkássága elősegítője, része a képzőművészeti kör minden eredményének, minden sikerének. Az öntevékeny képzőművészeti körök országos seregszemléin és helyi bemutatkozásain, pályázatain több ször nyert első díjat.

Korán megérezte a művészet lényegét, mert igen nagy tisztelettel és alázattal közeledett hozzá. Van mondanivalója és lázasan kereste és keresi a kifejezés eszközeit, lehetőségeit. Állandóan tanul. A tisztelet, mellyel a művészethez közeledik, megóvta attól, hogy olcsó eszközökkel, felületes megoldásokkal próbálkozzék. Munkásságára jellemző az igényesség, a tartalom és a forma egysége. A múlt és a jelen művészetének minden problémája érdekli. Magyarországon szinte nem nyitnak olyan jelentős kiállítást, melyet meg ne nézne. Mohón issza magába az élményeket és gazdagodik általuk. Szenvedélyes állásfoglalásaival a művészet minden kérdésében jó vitapartnere, erjesztője, növesztője környezetének. Sokszor tárlaton való szereplése után ez az egyéni bemutatkozása munkásságának jelentős állomása.

Képeinken a megnyitó résztvevői.

Tresch József

Rajtuk a „világ sze

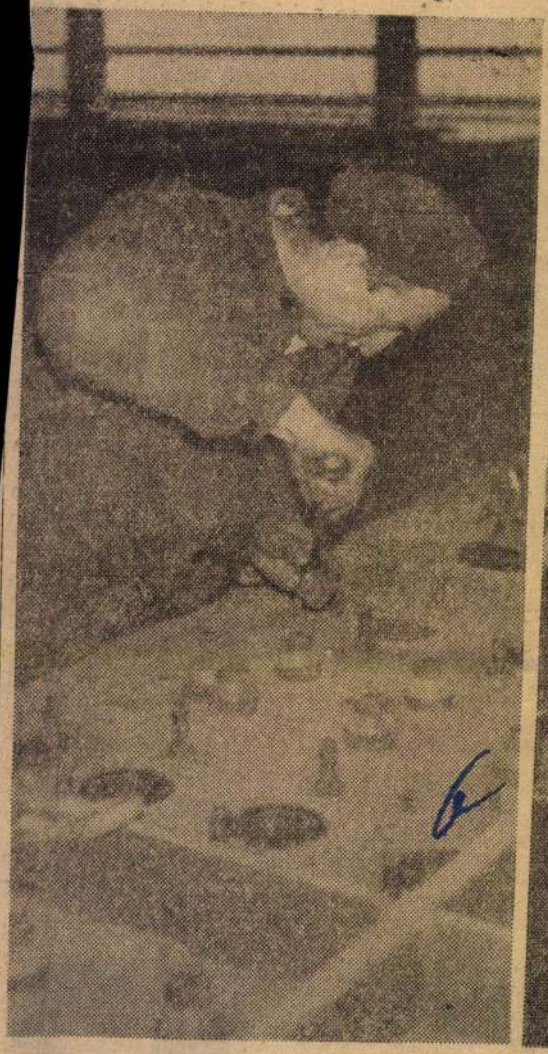

Bal oldali képünkön Kocsis Gusztáv párttitkár, a Gvár- és Gépszerelő Vállalatnál a József Attila szocialista brigád tagja, az új elektrolízis üzem egyik készülékét szereli. Jobb oldali képünkön az új polimer üzemben Orosz József és Somogyi Lajos, a VEGYSZER dolgozói szelepet szerelnek. (Képriport az 5. oldalon.)

Az önálló gazdálkodás jegyében

Hogyan tovább?...

Műszaki-gazdasági konferencia az ÉMV-nél

vállalat szakszervezeti bi- üzem, valamint az olajadalé- nőségi kifogásolás és 11 eset-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
udapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bordás Lenke

DIÓSGYŐRI
MUNKÁS

Egységben az igényesség és tartalom

1021

Bordás Lenke önálló kiállítása az Ifjúság Házában

A Lenin Kohászati Művek KISZ-bizottságának rendezésében az elmúlt héten szombaton délután 5 órakor *Fülöp László*, a Bartók Béla Művelődési Ház igazgatója ünnepélyesen megnyitotta *Bordás Lenke* önálló képzőművészeti tárlatát az Ifjúság Házában. *Bordás Lenke* a művelődési ház Kiváló együttes címmel kitüntetett képzőművész szakkörének azon tagjai közé tartozik, akik a vállalat KISZ-fiataljainak munkájából is tevékenyen veszik ki részüket. Ezért is rendezte meg a KISZ-bizottság első ízben az ő tárlatát az ifjúsági klubban. Örömmel üdvözöljük a KISZ-bizottság újszerű kezdeményezését és *Bordás Lenke* tárlatát. Ezek után pedig hadd mutassuk be a fiatal képzőművésznőt *Papp László*, a neves diósgyőri képzőművész szavaival:

Bordás Lenke a Lenin Kohászati Művek dolgozója. Foglalkozása könyvtáros, szenvedélye a művészet. Fiatal. Tíz éve tagja a Diósgyőri Vasas Képzőművészeti Körnek. Kiemelkedő munkássága elősegítője, részese a képzőművész kör minden eredményének, minden sikerének. Az öntevékeny képzőművészeti körök országos seregszemlén és helyi bemutatkozásain, pályázatain többször nyert első díjat. Korán megérezte a művészet [illegible] és gazdagodik általuk. Szenvedélyes állásfoglalásával a művészet minden kérdésében jó vitapartnere, erjesztője, növesztője környezetének. Sok-sok tárlaton való szereplése után egyéni bemutatkozása munkásságának jelentős állomása, s hogy ez éppen az Ifjúság Házában van, a mi közösségünk nyeresége.

Bordás Lenke kiállításának szakmai méltatása nem feladatunk. Éppen ezért, amikor szeretettel ajánljuk dolgozó ifjúságunk figyelmébe, bizakodva, s hitünk szerint joggal hívjuk fel munkásságára a miskolci képzőművészeti élet hivatalos szerveinek figyelmét is.

A fiatal képzőművésznő tárlata december 31-ig tekinthető meg az Ifjúság Házában.

Kandó utca,
Divat- és cipőbolt

Tehát vásárolunk... a
nyitogatással jár, de hát
lgaz, minőez sürü pentárca-
közelgő karácsonyestnek-
ga, illata, hangulata van a
sarló óhajá felől. Hiába, szá-
ben érdeklődnek a kedves vá-

Ho… la
gy…
az új mechanizm

Nagyszerű eredménnyel zárja az 1967-es esztendőt a középhengermű „Kilián György" ifjúsági szocialista üzem. December 12-én befejezték ez évi hengerlési és kiszállítási tervüket. Az év hátralevő részében már minden erejüket az exportterv maradéktalan teljesítésére fordíthatják. A fontos üzemrész nyugodtan nézhet az új gazdasági mechanizmus kezdete elé.

E nyugodtság gyökerei 1966-ig nyúlnak vissza. Az újra való készülődés lényegében már ekkor kezdetét vette. Tavalyelőtt az akkori belföldi és külföldi piackutatások bebizonyították, hogy a rendelkezésre álló szelvényválaszték-kal a középhengermű nem képes kielégíteni a megrendelők igényeit, s így jelentős

Bővül a középsor…

Jövőre: ötvözött…

Milliós meg…

December 12-től n…

nevezett szabott bugák alka… mazását a 100 tonnát meg… haladó azonos minőségű … méretű rendelés esetébe… amely minimális hulladék… veszteséget eredményez. Így… első lépcsőként 8—9 kg anyag… kihozatal javítást tervezne… tonnánként, amely éves szin… ten 4,5—5 millió forint meg… takarítást jelentene.

Ezek a milliók természete…

KARÁCS…
az…

Teljes az ünnepi forgalom.

Az utcákon egyre több a csomagot hóna alá szorító ember. Az üzletek zsúfoltak, sapkák, kalapok, cipők, bizsuk, játékok, könyvek és még ki tudja hányféle ajándékozandó tárgy hever a pultokon. Feltűnően sok a férfi vásárló. Talán udvariasabbak, bőkezűbbek lettünk?

Szóval, benne vagyunk az üzleti csúcsforgalomban. Vidáman csengenek a kasszák, a kiszolgálók frissen, udvaria…

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 DEC 12

DIÓSGYŐRI
MUNKÁS

Bordás Lenke

— DECEMBER 16-án, /után 5 órakor nyílik Bordás Lenke képzőművész tárlata az Ifjúság Házában. Az immár országosan is ismert képzőművész 10 éve tevékenykedik a Diósgyőri Vasas Képzőművészeti Szakkörben.

1021

A szivattyú és az

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bordás Lenke
1968 FEB 3

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1021

Ma délután

képzőművészeti kiállítás nyílik Tiszaszederkényben

Önálló kiállításon mutatja be alkotásait Bordás Lenke, a diósgyőri Bartók Béla Művelődési Ház Kiváló együttes címmel kitüntetett képzőművész szakkörének tagja. Ma, február 3-án, szombaton délután 3 órakor nyílik meg a tárlat a tiszaszederkényi művelődési házban.

Az ünnepi megnyitót Papp László festőművész tartja.

szoba-összkomfortos lakás
keresek, sürgősen. Huszá
u. 1. Telefon: 36-825.

Eladó beépíthető telek
szőlő-gyümölcsössel, fő-
úton. **Pereces, Bollóalja**
56.

N C-VITAMINOS CSI

ÁRUSÍTJA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bordás Lenke

1. FEB u.

DIÓSGYŐRI
MUNKÁS

1021

Bordás Lenke kiállítása Tiszaszederkényben

Nagy sikerrel zárult az ifjúsági klubban *Bordás Lenke* decemberi tárlata. Ez a siker adta az ötletet a Bartók Béla Művelődési Ház vezetőségének, és az ifjúság háza vezetőségének, hogy *Bordás Lenke* tárlatanyagát eljuttassák Tiszaszederkénybe is. A képzőművészeti szakkör egyik legrégibb tagjának a kiállítása február 3-án, szombaton nyílt meg a tiszaszederkényi művelődési házban. A tiszaszederkényiek két hétig gyönyörködhetnek a tehetséges fiatal diósgyőri művésznő alkotásaiban.

vállalati szinten műszaki kon-
s termelési bizottsági ülésre
hol értékelik a tanácskozások
a hiányosságok felszámolása
nkrét határozatokat hoznak.
vekben megjelölt feladatok vég-
sikere csak úgy biztosítható,
mindenki legjobb tudása és ké-
nt hajtja végre.

---

szeretet

Bordás Lenke

Bordás Lenkének a napokban nyílt önálló kiállítása Diósgyőrött a kohászati KISZ-bizottság rendezésében az Ifjúsági Házban. Bordás Lenke ezen a tárlaton 29 különböző jellegű művét mutatja be, és ezek a művek igen sokoldalú képet nyújtanak alkotójukról, aki tíz éve tagja a szakkörnek, de munkássága többször került már szélesebb körű érdeklődés előterébe. Nagyon gyakran szerepel különféle kiállításokon és amikor örömmel üdvözöljük önálló bemutatkozását, nagyon egyetértünk szakkörvezetőjének a kiállítás katalógusában olvasható javaslatával, s mi is szívesen ajánljuk Bordás Lenke munkásságát minden érdeklődő és a város képzőművészeti élete hivatalos szerveinek figyelmébe is.

(benedek)

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1970 DEC 22

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bordás Lenke

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1965 SZEP 17

1021

Bordás Lenke rajza

produkálták, több megmunkálógéppel dolgozóval.

A gyár munkás fejlődésével erősöd kásmozgalmi tevé Ismert, hogy ennek képpen, *1943. szept béketüntetést rende nek során a gyár vetelték a háborúból való k- lépést.*

A háborúban súlyos veszteségek érték a gépgyárat. Elsősorban az 1944. szeptemberi bombázás során, majd pedig a németek igyekeztek leszerelni a gépek egyrészét — jóllehet ezt a munkások sok esetben megakadályozták. November 19-én pedig felrobbantották a villamosközpont turbináit.

Mégis, amikor 1944. december 3-án, városunkkal együtt felszabadult a gépgyár területe, a következő napokban már *dolgozók ezrei jelentkeztek, s megkezdődött a romok eltakarítása, a megmaradt gépek termelőképessé tétele.* Néhány hónappal később 4500-an dolgoztak üzemeinkben.

A következő tíz évben több szervezési változás volt a gyárban. 1946-ban a kohászattal közös vezetés alá került, s a termelési profilt a népgazdaság elsőrendű szükségletei szabták meg. Ekkor kezdődött el a drót, szög, reszelő, élelmiszeripari, mezőgazdasági és bányászati felszerelések, gépek, valamint a hídszerkezetek és gördülőcsapágyak gyártása. S az első hároméves tervben *52 millió forintos beruházással fejlődött a vállalat.* 1948-ban DIMÁVAG Gépgyár elnevezés alatt ismét különváltunk. Ekkor már lényegesen bővült gyártmányválasztékunk, több termékkel résztvettünk külföldi vásárokon és *18 országgal volt kereskedelmi kapcsolatunk.* Az új profilként jelentkező kábelgépgyártás tovább növelte az exportszállítási lehetőségeket. Időközben *új fürdők és öltözők épültek,* újjáépült a gyár egész úthálózata, három millió forintos költséggel elkészült az üzemi konyha.

A későbbi változások között említésre méltó, hogy 1950-ben különvált a *Nehézszerszám Gépgyár,* majd megalakult a *Könnyűgépgyár* is. Az újabb

amelyen a helyzet ismer- túlmenően jó alkalom nyílik a gátló körülmények elhárítására, operatív intézkedésekre. Szeretném itt megemlíteni a termelési igazgatóság úgynevezett *„forgatókönyv-rendszerét"*, amelyről korábban már a lap hasábjain szó esett. Jó érzés, hogy *ilyen természetű intézkedéseink dolgozóink egyetértésével találkoztak, s a közös munka eredményeképpen, vállalatunk első félévi tervét teljesítette, s megvan a reális lehetősége a harmadik negyedévi feladatok sikeres megoldásának is.*

3. A gazdasági és minőségi törekvések egész iparunk fontos kritériumai. Köztudott, hogy a Diósgyőri Gépgyár termékeinek nagy része exportra készül. Éppen ezért, szeretnénk választ kapni arra, mit tesznek, hogy e követelmények fokozottabban érvényre jussanak a mindennapi munkában, s ezáltal még jobb áruk kerüljenek a hazai és külföldi piacokra?

— A gyártás szervezettebbé tétele mellett fontos feladatunk a gyártmányok minőségének javítása, a gazdaságosság fokozása, exportlehetőségeink bővítése. A minőség javításával már eddig is sokat foglalkoztunk. Bevezettük a gyártmányokkal kapcsolatban érkező reklamációk rendszeres értékelését. Így sikerül alapos műszaki elemzés alapján feltárni a hibák forrásait, a reklamációk okait, s egyben meghatározzuk azokat a területeket, ahol intézkedések szükségesek a minőség javítása érdekében. Ugyancsak a minőségi munkát szolgálja az, hogy hónapról hónapra *egy-egy gyáregységnél úgynevezett szuperreviziót tartunk,* ami abból áll, hogy készreszerelt és bejáratott gépeket szétszedjük, s alkatrészeiket ismételten megvizsgáljuk. Szabályoztuk a gépek konzerválásának tökéletesítését, ami korábban az egyik

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DIÓSGYŐRI
MUNKÁS

1966 DEC 19

1021

Képzőművészeink kiállítása a Megyei Művelődési Házban

Tíznapos nyitvatartás után, december 14-én zárul a Diósgyőri Vasas Bartók Béla Művelődési Ház képzőművész szakköreinek kiállítása a Megyei Művelődési Házban. A reprezentatív kiállító helyiség és az, hogy ezúttal a város központjában vonultathatták fel műveiket a diósgyőri képzőművészek, a korábbi évekénél jóval több érdeklődőt vonzott.

Összesen 24 festő mintegy 90 képét, öt szobrász 17 szobrát, és egy művész plakettjeit láthattuk ezen a tárlaton. Nagy ez a szám, s véleményünk szerint kevesebbel is beérhették volna a kiállítók; szigorúbb válogatással többet nyújthattak volna, maradandóbbá, vonzóbbá tehették volna ezt a kiállítást. A nagy számú kép, szobor és plakett azonban így is tanúskodik arról a fejlődésről, amelyet a szakkörök legutóbbi kiállításuk óta elértek. Különösen vonatkozik ez *Bordás Lenke*, *Kolozsvári Dezső* és *Mezőfi Tibor* festményeire, valamint *Pléh Zoltán* szobraira, plakettjeire. De a nagy számú fiatal is komoly érdeklődésről és bizonyos fokú előrelépésről tesz tanúbizonyságot.

Nem mehetünk el szó nélkül azonban az olyan észrevételek mellett, amelyeket a kiállítás emlékalbumába néhány látogató is szóvá tett, s melyet mi is észrevettünk. Munkás képzőművészeti szakkörökről lévén szó, azt vártuk, hogy ez a kiállítás a dolgozó embert, a mindennapi munkát, a „diósgyőri valóság"-ot ragadja majd meg, s állítja középpontjába. Azonban közel sem ezt kaptuk. *Kolozsvári Dezső*, *Láza Ferenc*, *Mezőfi Tibor* és *Simkó János* egy-két képén kívül nem is foglalkozik több az „igazi" témával, s hiába láttunk tömérdek tájat, csendéletet, utcát, virágokat és hasonló más témafeldolgozásokat, hiányérzetünk maradt. E tárlat képeinek nagy részét az ország bármelyik városában élő művészek adni tudták volna. Vagyis: nem volt eléggé Miskolc-diósgyőri ez a kiállítás, nem tudott sajátos munkásvárosi hangulatot varázsolni. A központi mondanivaló, amelyet adhattak volna a művészek, szétfolyt az egyéni törekvések között.

Mindezek ellenére — mint fentebb is mondottuk — a kiállítás előrelépést jelent a szakkörök munkájában s igazolja azt az áldozatos munkát, amelyet *Papp László* festőművész tanár, *Seres János* festőművész tanár és *Varga Miklós* szobrászművész szakkörvezető végeznek szakköreikben.

— *ny* — *s* —

ai munka te

zem, azt is látni kell, hogy vállalatunk folyamatos üzem, ezért rázista itt egyetlen egy rendezvény szosem szervezhető úgy, hogy az rolne érintene műszakban levősem ket is. De ez csak a dolog egyik tra, oldala. Másik oldala a politikai szomunka eredménye, amit a kiciatikák sajnos elhallgatnak, de iszamit a vállalat gazdasági eredzem ményei beszédesen bizonyítanak.

ele-

S ami az egyéneket illeti, hadd mondjuk meg, hogy a párt- és társadalmi munkások többsége kiváló dolgozó is. Ez egymaga is cáfolja azokat, akik esetleg azzal vádolják őket, hogy „sok időt" fordítanak a társadalmi tevékenységre. A mi véleményünk szerint, egy-egy terület vezető politikai munkásait nem helyes csak az egyéni munka teljesítménye alapján megítélni. Ez túl szűk mérce lenne. Az ő munkájuk fő mércéje az üzem, a kollektíva eredménye, teljesítménye. S csak külön elismerést és dicséretet érdemel az, aki mindkét feladatát kiváló szinten teljesíti.

politikai munka ma-

Öröm a családnak

Balázs József, az LKM főpénztárosa sok tízezer forintot fizetett ki az elmúlt napokban a KST tagjainak. Forgó Antal villanyhegesztő is évek óta tagja a KST-nek. Képünkön a megtakarított pénzt veszi át.

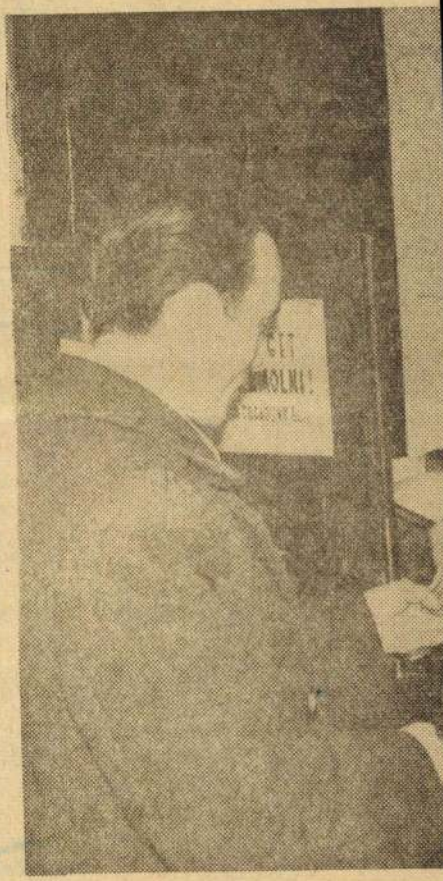

Borsodi Lenke

1021

Diósgyőri vallomás

A vasas képzőművészeti szakkörök tárlatán

A diósgyőri vasas képzőművészeti szakkörök hosszú és tisztes múltra tekinthetnek vissza. *A festő huszonnégy, a szobrászok pedig húsz éve munkálkodnak*, képezik magukat, tanulnak, alkotnak. A szakkörök alapvető célja az önképzés, a készség-fejlesztés, s ez meghatározott pedagógiai elv szerint folyik, mint az eltelt évek eredményei bizonyítják — eredményesen. Munkáikkal többször szerepeltek már nyilvánosság előtt, a Vasgyárban rendezett kiállítások gyakorta ismétlődnek, bemutatták munkáikat külföldi, baráti népeknek is. *Most Miskolc belvárosában adnak számot munkásságukról.* A Szakszervezetek Borsod megyei Tanácsának színházi előcsarnokában a *három vasas képzőművész szakkör harminc tagja állította ki száznál több alkotását.*

A kiállítás egészében *igen jó benyomást kelt.* A tablókon régebbi és fiatalabb szakköri tagok művei sorakoznak egymás mellett. Ismerős nevekkel, ismerős jegyekkel találkozunk, ígéretes újakkal ismerkedünk. Ujak és régiek alkotásai együttesen tanúskodnak a három szakkörben folyó munkáról. A kiállított műveken *tájak, emberek, a tokaji művésztelep emlékei, a diósgyőri üzemek motívumai, munkamozzanatok* tükröződnek. Viszonylag kevés az olyan vázlat, amely a szakköri műhelymunkát érzékeltetné markánsabban, inkább kész alkotások bemutatása ez a tárlat, mintsem munka-megmutatás.

Tematikai sokrétűség, műfaji sokarcúság jellemzi a kiállított anyagot. Néhány kiemelkedően jó mű, illetve kiemelkedő alkotás mellett egy jó erős derékhad jelenléte érezhető. Elenyészően kevés az olyan alkotások száma, amelyek messze alatta maradnak a kiállítás egészének, nem érik el a nyilvános bemutatás mércéjét. Igen hasznosnak kell azt is ítélni, hogy a három szakkör, a két festő és egy szobrász-csoport *együttesen rendezte meg* most ezt a nagyszabású tárlatot.

Eddig a tárlat egészéről szóltunk és harminc kiállító esetében, különösen szakkörökről lévén szó, *elsősorban a közös képet, a közös munkát, és az együttesen kialakított benyomást kellett méltatnunk.* De néhány szóval külön említést kell tennünk egy-két alkotóról, illetve alkotásról.

Legelsőként a már sok tárlaton szerepelt *Bordás Lenke* munkásságát említenénk, akinél korábbi munkáihoz képest gyökeres fordulatot tapasztalunk: élesvonalú, kemény ábrái lágyabbak, melegebbek lettek — anélkül, hogy mondanivalójuk súlyából veszített volna. Jóllehet, bizonyos pesszimizmus érezhető még most is bemutatott anyagának egészén, már jelentkezik alkotásain itt-ott az emberi derű, a mosolygó arc is. *Simkó János* sokféle alkotással szerepel, külön figyelmet érdemel a fényhatásokat jó kihasználó Martinászok című tuss-képe és akt-akvarellje, valamint Fasor-ja. *Lakatos László* tokaji emlékei nagyon megragadók, kellemes hatásúak. Monotipiáinak égő színei külön figyelmet érdemelnek. *Mezőfi Tibor* sokféle munkája közül a Fiú című akvarellt, az Ülő lány című olajképet, valamint a Gyári részlet című krétarajzot kell elsőnek kiemelnünk. *Kulik István* gouache-jainak szép színei, *Láza Ferenc* Rekonstrukciójának monumentalitást érzékeltető krétarajza, *Nagy Ildikó* Kikötő-jének érdekes fény-árny kontrasztja, *Tari Emma* tokaji képének hatásos színmegoldása, *Táboros Zoltán* jó színhatású Kertvendéglő-je, *Kiss Jánosné* tömör fogalmazású Erenyői részlet-e érdemel különösebb figyelmet. A felsorolás korántsem teljes, minden szereplő munkájának részletes elemzése nem is lehet egy újságcikk feladata.

A szobrászok viszonylag *szűkösebb anyagot mutathattak be.* Munkásságukat ismerjük, nagyobb méretű munkáikat is, amelyekkel e tárlaton nem találkozunk. Bizonyára elhelyezési okok is közrejátszottak ebben. *Pléh Zoltán* plakettjei és tömör tömbökben fogalmazott ólom és bronz plasztikái, a fiatal *Szanyi Péter* stilizált, hosszúra nyújtott nőalakjai, *Tóth Lajos* portréi, (bár a két kiállított mű nem nyújt kielégítő képet róla), *Nagy István* rézlemez-portréja érdemel különösebb figyelmet, s igen jó hatásúak, bár nem kiemelkedőek *Naszák János* és *Jakab Anikó* portréi.

A kiállítás anyaga, a látható művekben megmutatkozó szakköri tevékenység, a három szakkörvezetőt is dicséri. *Papp László* festőművész, *Seres János* festőművész és *Varga Miklós* szobrászművész szakkörvezető pedagógusként, tehetségeket felfedező és csiszoló csoportvezetőként jól vizsgázott.

A diósgyőri munkás kultúra sok ágazatú családjában *fontos helyet foglal el a képzőművészeti tevékenység.* Ez a kiállítás egyben vallomás. A diósgyőri vasas szakkörök tagjai vallanak róla ecsettel, széncerukával, pasztellkrétával, formázó szerszámokkal, milyennek látják, és milyennek szeretnék láttatni az őket körülvevő világot.

Benedek Miklós

kul vetkezeti ia?

választott vezetőknek kell törődniük. Csak így lehet zavartalan a munka, csak így lehet a vezetők hozzáértését, rátermettségét eredményesen gyümölcsöztetni.

Egy másik fontos feltétel, a hozzáértő tsz-vezetők reális anyagi „megbecsülése". Az eredményesebb munka, a gazdaságosabb termelés érdekében szükség van a helyes anyagi ösztönzésre, célprémiumokra. Ez a termelőszövetkezetek többségében eddig is érvényesült, azonban elsősorban a tsz-tagság körében. Sok vita volt a tsz-vezetők anyagi ösztönzésének mércéjéről, alkalmazásáról. Pedig alapvetően a vezetők munkáján, hozzáértésén múlik a helyes, reális tervezés és a tervek megvalósítása is. Igen fontos tehát, hogy a gazdaságok vezetői, irányítói, a termelés eredményességével párhuzamosan kapjanak megfelelő, a többre, a jobbra ösztönző anyagi megbecsülést. Ahogy ez, éppen a jól gazdálkodó közösségeknél már eddig is érvényesült!

A közgyűlés szerepéről

Mindezek a változások természetesen nem csorbítják a termelőszövetkezeti demokráciát. Azonban növelik az egyes tsz-tagok és a közgyűlés felelősségét is. A tsz-tag kapcsolata a közgyűléssel kettős. Tulajdonosa a közösségnek, ugyanakkor munkavállaló is. Ez viszont azt jelenti, hogy nemcsak a termeléssel, a fe lődéssel, a tervezéssel kapcs latban van joga javasolni, ha tározni, dönteni, utasítani közgyűlésen a vezetőséget, ha nem ezzel párhuzamosan köt lessége fegyelmezetten mun kálkodni a terv megvalósítá sán. Ha hibát vét, vállalni kell a felelősséget, úgy, ahog azt ő maga is, a közgyűlése hozott határozatban vállalt megerősítette. Ez viszont má eleve feltételezi, hogy a köz gyűlésnek helyes, a munka, fegyelem érdekében határozot rendszabályokat kell készíte nie, jóváhagynia!

A munkafegyelem, az egés közösség fejlődését szolgáló te vékenység ösztönzésére a ter melőszövetkezeti közösség formában számos lehetősé

Napló — A kongresszuson (II.)

A hatnapos tanácskozás légköre, minden élménye azt az érzést alakította és erősítette bennünk, amelyet vitazáró beszédében így foglamazott meg Kádár János elvtárs: „Kongresszusunk egy önmagában bízó, politikájában szilárd, céljait ismerő párttanácskozás, amely munkáját minden látványosság nélkül, a nagy szavakat kerülve végzi, reálisan elemzi a helyzetet és ugyanígy tárgyalja jelenlevő feladatait." Nem csupán és nem is elsősorban a szemkápráztató dekorációk hiánya érzékeltette a szerénységet, a látványosságok kerülését, hanem a szavak. Minden kimondott szó hitele. A valóság tényeivel nyújtott fedezetük. Az idők próbáját kiállt politika bizonysága. A bejárt útra való egészséges visszapillantás. A tervek józan összeállítása. A reális program, amelynek megvalósításához számba vettünk minden rendelkezésünkre álló erőt: az új gazdasági mechanizmusban rejlő tág lehetőségeket, dolgozó népünk tehetségét, alkotási vágyát, tettrekészségét, gazdagodó műveltségét, a nemzetközi összefogás és munkamegosztás kínálta forrásokat. Ebben az értelemben emlegetjük a IX. pártkongresszust igazi munkaértekezletnek, de persze nem a szó prakticista értelmezésében, hanem nagyon igényes forradalmi marxista értelmezésben, értve rajta azt, hogy a párt eddigi helyes politikájának elismerése mellett minden felszólaló már a továbbhaladás útjait fürkészte; nemcsak gondokról, hanem gondolatokról vallott, nemcsak problémákat feszegetett, hanem ösztönző elképzeléseit is a kongresszus elé tárta.

Egy ilyen masszintű tanácskozás sikere sok mindentől függ. Jó politikai és szervezeti előkészítéstől — ez rendkívül magas színvonalon mozgott —, a vita indításától —, a Központi Bizottság beszámolója rendkívül gazdagon fogta át életünk egész területét —, de részvevőinek magatartásától, fegyelmezettségétől is.

Ennek csupán egyik vonására szeretnék rámutatni: a felszólalások időtartamának pontos betartására. A kongresszus ezt húsz percben szabta meg. A Politikai Bizottság tagjai külön hozzájárulással 40 perces korreferátumot tartottak. A jó időbeosztás és a retorikában is érvényesülő pontosság lehetőséget nyújtott 48 felszólalásra, sokrétűvé, színessé, gazdaggá varázsolta a vitát. Nem ártana minden értekezleten s tanácskozáson követni a kongresszus okos, jó példáját. Nem hinném, hogy ez beavatkozást, a szólásszabadság korlátozását jelentené, hiszen mindenkinek gondolnia kell mások gondolataira is, és úgy kell készülnie, összegeznie mondanivalóját, hogy mások is előállhassanak véleményükkel, javaslatukkal. Sokszor idézték már, de nem árt ismételni azt a szellemes, tanulságos zárósort, amellyel Marx fejezte be egyik Engelshez intézett levelét: „Ne haragudj, hogy ilyen hosszan írtam, de nem volt időm." Igen, aki fórumra lép, annak időt kell áldoznia arra, hogy jól előkészítse közösségi szereplését. (A tetteket kikovácsoló tanácskozásokon való részvétel és felszólalás közösségi fegyelmet követel; a család is közösség ugyan, de ott hosszabbra lehet nyújtani a „felszólalást"; ez már a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bordás Lenke

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1021

Vasárnap, 1965. október 3.

(Bordás Lenke rajza)

Hírek

1965. október 3, vasárnap

A Nap kelte 5.45, nyugta 17.20 órakor.
A Hold kelte 14.37, nyugta 22.46 órakor.
Névnap: Helga.

1965. október 4, hétfő

A Nap kelte 5.46, nnyugta 17.18 órakor.
A Hold kelte 15.15, nyugta 23.47 órakor.
Névnap: Ferenc.

4.

70 éve, 1895. október 4-én született parasztszülők hajlékában Szergej Jeszenyin, a szovjet költészet nagyhatású alakjainak egyike. Első versesköteté a kritika már a nagy tehetségeknek kijáró méltatással fogadta. Kiemelték mély lírai készségét, üde, közvetlen, őszinte hangját, emberi melegségét, s 27 éves korában már a forradalom költőjének tekintették. Jeszenyij a széles parasztttömegek robbanásig hevített forradalmi lelkesedését, ősi szépségösztöneit fejezte ki művészi formában. Megkapó ritmusú költeményekkel a színek és szavak tökéletesen összecsengő harmóniájával énekelte meg a szerelmet, hazáját, utazásait. Valósággal az olvasó elé varázsolja az orosz föld hangulatát, szépségeit. Mindemellett bonyolult-lelkű, ellentmondásokkal telt költő, aki nem volt mentes ingadozásoktól, következetlenségektől, sőt, súlyos tévedésektől sem. Fiatalon, harmincegy éves korában önkezével vetett véget életének.

— DOBI ISTVÁN, az Elnöki Tanács elnöke táviratban köszöntötte Hamani Diorit, a Niger Köztársaság elnökévé történt újraválasztása alkalmából.

— BOYSZOLGÁLAT kezdi meg hamarosan működését Ózdon. A sokféle megbízatást vállaló szolgálat iránt máris nagy az érdeklődés a városban.

— TETŐTŰZHÖZ riasztották az Avas egyik lakóházából a miskolci tűzoltókat. A rövidzárlat miatt keletkezett tüzet sikerült gyorsan elfojtani.

— A TARDI fiatalok régi vágya teljesül: cukrászda épül a faluban. A tervek szerint az új földművesszövetkezeti presszót decemberben adják át rendeltetésének.

— SZEPTEMBER 16-án a Volkswagen Művek valamennyi képviseletében egy-

— A LENINGRÁD melletti „Prigorodnij" állami gazdaságban harminc kilós óriástök termett. Héjából olyan csónak készíthető, amely a vizen még egy közepes súlyú embert is elbír. Az óriástököt Moszkvában a népgazdasági kiállítás zöldség-pavillonjában mutatják be a látogatóknak.

— EGY HÁZIÁLLATOK számára konzerveket gyártó francia cég felmérést készített arról, hogy hány háziállatot tartanak az országban. Megállapította, hogy kilenc millió macskát és 2,5 millió kutyát, vagyis minden száz háztartásra mintegy hatvan kutya, ötven macska jut.

— A MEZŐGAZDASÁGI értesítő 39. számában megjelent a Földművelésügyi, a Munkaügyi és a Művelődésügyi Minisztérium, valamint a KISZ Központi Bizottsága együttes közleménye a tanuló-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Bordás Lenke
ÉSZAKMAGYARORSZÁG
1963 NOV 1.

1021

Bordás Lenke rajza

Miért terjed a
— Mondd, miért a pletykát?
— Mert jómagam dom kitalálni.

Szórakozott pro
— Professzor, a már minden kész, a beteg hiányzik a fiatal asszisztensnő a nincs sebésznek.
— Sebaj, nélküle is megkezdhetjük — válaszolja a sebész.

évi. 10. Közterület. 11. Előd. 1
Állóvíz. 17. Költő (József, 184
—1921). 19. Elemi csapás. 2
Az Állatkert egyik kedvenc
22. Mennyiséget fejez ki. 2

GYERME

Mese a töröttlábú

Egy japán falucskában élt egy jószívű anyóka. Történt egyszer, hogy törött lábú verebet talált az úton. Megsajnálta a tehetetlen madarat, kunyhójába vitte, bambuszkosárban fészket készített neki, etette, ápolgatta. Egy nap a kis madár meggyógyult és kiröppent a kunyhó ablakán.

Fájt a búcsú az anyókának, mert nagyon megszerette a csipogó verebet. De úgy gondolta, jobb a madárnak, ha szabadon repülhet a nagyvilágba.

Már-már el is feledkezett róla, amikor egy nap észrevette kertje fölött a madarat. Látta, hogy magot hullajt a földre. A magból néhány nap alatt hatalmas dinnyék nőttek. Amikor az anyóka felvágta az egyiket, abból bizony rizs pergett az asztalra. Nagyon megörült ennek az anyóka. Tudta, hogy ez a madár hálája a jótettért.

Ettől kezdve a rizs sohasem fogyott ki az anyóka házából. Szomszédjának azonban nem jelentett ilyen örömet az anyóka szerencséje. Éppenséggel megirigyelte tőle. Mindenképpen szeretett volna ő is egy töröttlábú verebet szerezni, meggyógyítani, hogy az majd hálából csodálatos gyümölcsöt ajándékozzon neki. De sehogy sem sikerült ilyen madarat találnia. Végülis fogott egy verebet, eltörte a lábát, aztán egy bambuszkosárba fészket csinált neki. Keservesen csipogott a veréb, fájt a lába. Ráadásul az asszony e

MARIJA MALCEVA:

Béka-dal

Sok varrnivalója támadt
a szorgalmas kis békának:
reggel óta ül egy tuskón,
és varr, rendületlen, buzgón,
pöttyös szoknyát, kalapot,
zöld posztóból papucsot.
S amikor leszáll az este,
brekeke, szól elégedve.

Ezt játsszuk:

Tükör

A játékosok körbeülnek. Középen két fiú foglal helyet. Mindkettőnek kalap van a kezében. Amit az első csinál, azt a másiknak utánoznia kell. Egyikük a „tükör", a másik a „hiú". A „tükör" hűen másolja a „hiú" mozdulatait: megfésülködik, feláll, felteszi a kalapját stb. Minél ötletesebb a „hiú", annál érdekesebb és mozgalmasabb a játék.

A „hiú" kérdéseket is intézhet a „tükörhöz", amelyre annak felelnie kell, de úgy, hogy kerülje a szövegben az „igent" és a „nemet". Ha téved a „tükör", ő lesz a „hiú", és másik játékost jelölnek „tükörnek".

VASVARI ISTVAN:

Tél

Ködöt fúva jön a tél,
kocog hegyek tetején;
ezüst csillan lábnyomán,
csupa zengés lesz a táj.

Füttyös szélt
jegenyék és t
minden boko
nótát zümmög

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Bordás Lenke

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1021

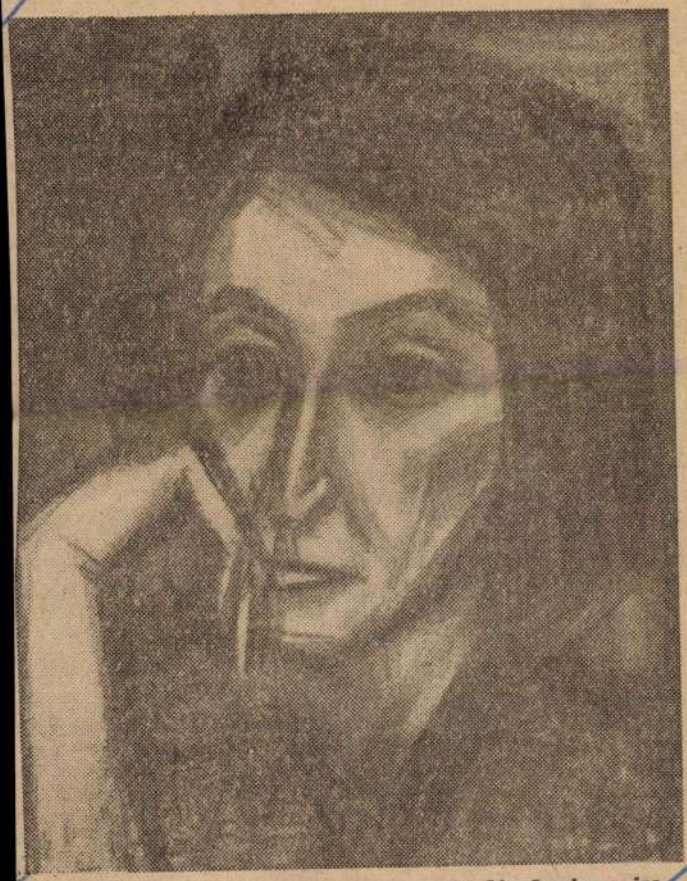

Bordás Lenke rajza

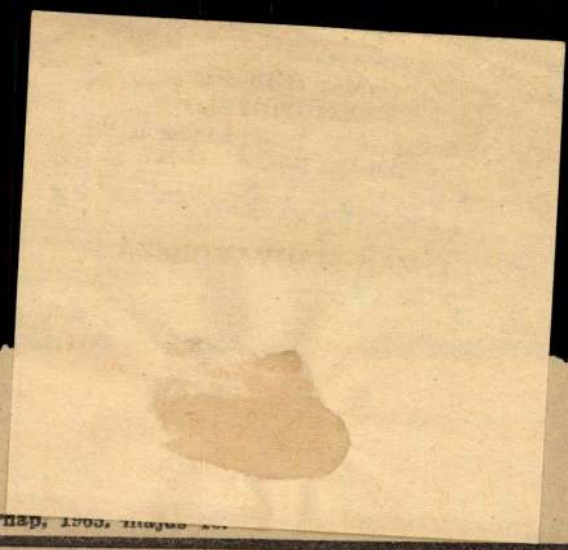

Áldozatkész kér

Az emberek sokféle kéréssel fordulnak különböző hivatalokhoz. A kérelmek, természetüknél fogva az egyének, családok gondjait, bajait jelzik és azok megoldásához kérnek az illetékes szervektől segítséget. A napokban a megyei pártbizottsághoz érkezett levél, formáját tekintve kérvény ugyan, hiszen a papír legtetején, középen az a szó áll „Kérelem", de tartalma nem a megszokott.

De beszéljen inkább az eredeti szöveg:

„...azzal a kéréssel fordulok a megyei pártbizottsághoz, tegye lehetővé részemre, hogy a vietnami nép megsegítése érdekében a Vietnami Demokratikus Köztársaság területén, mint tapasztalt szakmunkás fizikai munkával és tapasztalatátadással működhessem közre az amerikai imperializmus ellen."

Igy hangzik a bevezető, s mint említettem, a kérvény formailag hagyományos, ennek megfelelően a kérés indoklása következik:

„...27 éve dolgozom. Fizikai munkásként kezdtem, jelenleg művezető vagyok. Ismerem az összes forgácsoló gépek kezelését. Vizsgáim, képesítéseim vannak robbanómotorok, gőzkazánok és turbinák kezeléséről. Gépésztechnikus oklevelem van. Katonai kiképzésem az adott helynek megfelelően ideális, légvédelmi nehézgéppuskás. Rendfokozatom törzsőrmester. Ugy gondolom, szakmailag alkalmas lennék a vállalt feladatra. Egészséges vagyok, szervezetem jól bírja a nehézségeket."

Elmondja még a levélíró, hogy politikai meggyőződése érlelte meg elhatározását, úgy gondolja: kötelessége harcolni az imperialista agresszió ellen.

„A fentiek
személyemme
pagandát ne

Ugy véljük
jező sorokat
résének, nem
vállalkozása
hatunk. A n
proletárinter
nosul a hős
vel, áldozato
voli testvérei
sága annak,
magát a szo
mus, a béke
történjék az
elítéli, és
megsegítésére

A levélíró
pártbizottság
van, nem ké
emberiség so
lelősség és
nyilvánulása.

A Magyar
mi népet éle
szerekkel és
kormány leg
ha a VDK
kormánya ké
magyar állan
Demokratikus
vietnami nép
ért vívott ha

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bordás Lenke

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

KÉT ESEMÉNY

1984

Csillörökön, április 3-án két eseményre is sor kerül a helyőrségben. Gárdonyi Géza Művelődési Otthonban; délután 5 órakor nyílik Bordás Lenke festőművész kiállítása, 6 órakor pedig ünnepi est kezdődik, amelyen úttörők irodalmi színpada, énekkara és a művelődési otthon kamarazenekara, énekkara ad műsort.

ünnepségekkel kapcsolatban
alábbi forgalom-elterelèseket re
deli el:

Április 2-án:

A Kazinczy utcának Széchen
u. és főposta közöttl szakasza,
óra 30 perctől kb. 1 óra időta
tamra lezárásra kerül. Ezen i

1969 ÁPR 29

1021

Bordás Lenke

Művelődési központunk képzőművészeti szakkörének tehetséges tagja Bordás Lenke. Képein — az itt közölt Anyaság című is — megrázó hitelességgel ábrázolja az asszonysors tragikumát és minden szépségét.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DIÓSGYŐRI MUNKÁS

1969. április 29.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 26

DIÓSGYŐRI MUNKÁS
Diósgyőr

Bordás Lenke

1021

Két kiállítás: festmények, szobrok, fotók

Alkotmányunk és az új kenyér ünnepén két kiállítás is nyílt művelődési központunk rendezésében. Az egyik a vasasklubban, itt a képzőművészeti szakkör tagjai állították ki régebbi díjazott és legújabb képeiket, és a szobrászati szakkör két tagja gipsz, vas és bronzból készült műveiket.

Elsőnek Bordás Lenke két képét említenénk. Mindkettő mondanivalója szomorú, alakjai az emberi szomorúság mérhetetlen mélységeiről tanúskodnak. Szénceruzával készült a Siratók, mely a debreceni Déri múzeumban megrendezett Képzőművészeti Körök VIII. országos kiállításán tárgyi jutalomban és dicsérő oklevélben részesült. Olajjal készült a másik képe, címe Az utca követ. Ezen a kiállításon Tóth Gyula is oklevélben részesült. Itt a vasasklubban két képét láthatjuk; Kakas című tussrajzát, és a Forradalom című lenyomatát. A festők közül kiállított munkáival kitűnik még a fiatal Kincses Gyula is, grafikáival. Március témája három kis illusztrációjának az Emlék című, egy női fejet ábrázol. Új színt hozott a szakkör munkájába Lakatos László. A kiállításon is magára vonja a figyelmet újszerű meglátásával. A Megjött a cirkusz című képe 6—10 éves korú gyermek rajzaira emlékeztet, meseszerű naiv ábrázolásával. Simkó János a mély színek kedvelője. Kovácsolás című képét a barna tempera sokféle árnyalatából készítette és az Erdő a napsütés és az árnyék létrehozta világosabb és sötét színeit csupán a mélyen, vagy csak éppenhogy tussba mártott ecsettel oldotta meg.

A szobrászok közül Pléh Zoltán állította ki két munkáját. Az egyik terméskőből faragott Dózsa-szobor, a másik egy érdekes megoldású kompozíció; fekete alapzatra merőlegesen felállított fehér, falat jelképező gipsz lap előtt vaslemezből domborított két női alak áll. Az érdekes megoldás dombormű hatást kelt. Rusznyák Gyula két szoborral szerepel a kiállításon, egy bronz női akttal és egy gipsz női fejjel.

A másik kiállítást művelődési központunkban rendezték meg, a fotoszakkör legjobb, díjazott munkáiból. Jól ismerjük már ezeket a képeket, így azok ismertetése nélkül csak felsorolnánk néhányat. Herbst Rudolf: Balatoni szerkezet, Változóban, Csoport Dezső: Ezer amper Fauszt Géza: Öreg kapu és Demeter Bálint: Öreg asszony, öreg ház című képeit láthattuk többek között a csak négy napig nyitva tartott kiállításon.

A vasasklubban (Szinvavölgyiben) megrendezett festő- és szobrászkiállítás augusztus 30-ig tart nyitva, megtekinthető délután mindennap 14 órától.

meltatta a
zó jelentőség

lt tsz-tagok
etői számára
, utána pedi

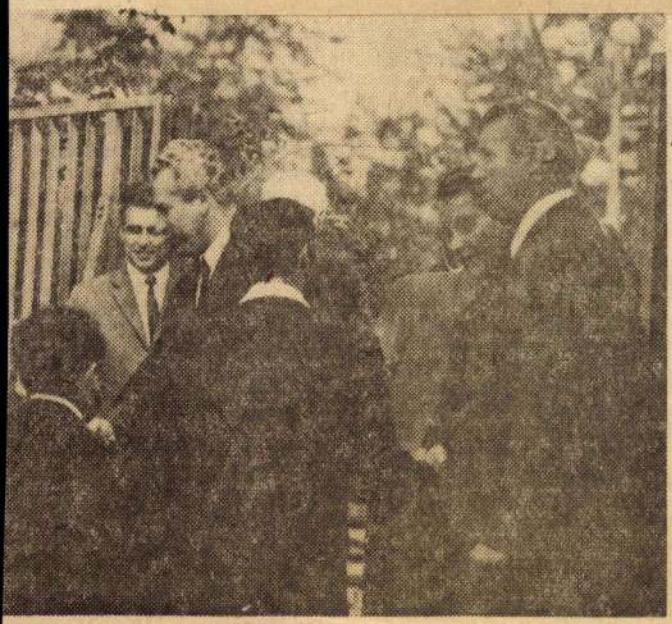

KM vezérigazgatója fogadja a munkás-paraszt találkozó résztvevőit.

1933 JUL 7

/1021

BORDÁS LENKE HÁROM RAJZA

Piacon

Szerelem

Vidéki munkás

HIREK

— **AZ EMŐDI** Szabadságharcos Tsz-ben is felkészülten várják az aratást. A takarmánynövényeket már betakarították és hamarosan másodszor kaszálják az újvetésű lucernát. A gépekkel egyidőben a jövő héten a kézi aratópárok is munkába állnak.

— **EGYRE TÖBB** turista és kiránduló keresi fel hazánk természeti ritkaságát, az aggteleki és a jósvafői cseppkőbarlangot. A festői környezetben lévő jósvafői Tengerszem Szállóban e héten német turistacsoport érkezését várják. Ugyanitt 100 személyes sátortábort, hosszabb időre is igénybe vehetnek a nyaralók.

— **A MISKOLCI** Egyetértés Tsz hatvan tagja és 18 hozzátartozója ma Balatonfüredre utazik, ahol két napig tartó jutalomkiránduláson ismerkednek meg a „magyar tenger" szépségeivel.

— **A DIÓSGYŐRI** Vasas Művészegyüttes tánckara és népi zenekara, amely a magyar népitánc művészetet képviselte az NDK V. munkás folklorfesztiválján, nagysikerű külföldi körútja után hazaérkezett.

— **ROMÁNIAI** vendégszereplésre készül a mezőkövesdi Matyó Népi Együttes.

— **SPORT-NAPKÖZI** nyílik Ózdon augusztus elején, az Ózdi Kohász Sportegyesület gondozásában, amelyben 10—14 éves gyerekek töltik vakációjuk egy részét; pihenve és szórakozva ismerkednek meg néhány sportággal.

— **GOTTFRIED** Reinhardt Hollywoodban forgat filmet két amerikai ejtőernyős kalandos menekítéséről a hitleri Németországból. A film egyik főszerepére Heinz Rühmann-t kérték fel.

—o—

Időjárás

Várható időjárás ma estig: meleg idő, kisebb felhőátvonulások. Mérsékelt, helyenként kissé élénkebb északi szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet 28—31 fok között.

—oOo—

Száz kilométer hosszú a moszkvai Metro

A moszkvai Metro hossza már meghaladta a 100 kilométert. A századik kilométernél nyílt meg az új, számszerint 66. állomás, melynek neve „Scselkovszkaja" Az új állomás oszlopait zöld márvány borítja, felületét pedig csiszolt szürke gránittal fedték be. Az állomás építését határidő előtt fejezték be. Valerij Bikovszkij és Valentyina Tyereskova űrhajósok földretérésének tiszteletére.

Az új technika alkalmazása folytán a moszkvai Metro vonalai most gyors ütemben épülnek. Évente átlagban 18—20 kilométeres új szakaszt nyitnak meg.

—o—

Könyvégetés a Dél-Afrikai Unióban

A máglyán lobogó könyvek már szinte megszokott jelenségnek számítanak a Dél-Afrikai Unióban. A nyilvános könyvtáraknak és könyvüzleteknek bele kellett egyezniök, hogy állami „kulturális" bizottság ellenőrizze állandóan könyvállományukat. Ezrével égetik el azokat a könyveket, amelyek veszélyeztethetik a hivatalos faji megkülönböztetési politikát, de máglyára kerülnek azok is, melyeknek politikai tartalma Dél-Afrikában ma nem kívánatos, mert előnyösen állítják be a feketéket.

A feketelistára tett könyvek között Tolsztoj és Gorkij könyveitől Hemingway és Arthur Miller műveiig sok értékes munka található.

Híres írók mondásai

G. B. Shawot egy alkalommal megkérdezték: „A párviadalok melyik fajtája a legrokonszenvesebb önnek?"

„A saját magammal folytatott küzdelem — válaszolta — mert ezesetben biztos vagyok hogy a harc két úriember között folyik".

*

Somerset Maugham angol írónak egy fiatalasszony rokona panaszkodott, hogy férje mintaférj lehetne. olyan kedves, okos, szorgalmas és takarékos. Egyetlen hibája, hogy szeret felvágni és abban lel örömét, hogy baráti körben hajmeresztő történeteket mesél.

„Mit tegyek, hogy leszoktassam?" — kérdezte a fiatalasszony.

„Semmit sem — válaszolta Somerset Maugham. — Sőt ellenkezőleg, ápolja csak ezt a hibáját a lehető leggondosabban, mert enélkül szinte tökéletes lenne, s nincs kibirhatatlanabb a tökéletességnél".

*

„Hisz ön a szerencsés véletlenekben?" — kérdezte valaki Jean Cocteautól.

„Természetesen — válaszolta —, mivel magyarázhatnánk különben vetélytársaink sikereit?"

*

Jean Cocteaut megkérdezték egyszer, hogy vélemény szerint kinek köszönheti szá mos sikerét? „Azoknak, aki félreismertek" — válaszolt talpraesetten.

GYE

TUDJÁTOK-E MI AZ lebbencs? Az a pásztorok frü tökje meg ebédje, meg vacs rája.

Egy nagy zsák száraz le bencset visz ki magával pásztorember a pusztára tav szon, kihajtáskor. Annak elé nek kell lennie a késő ős szétverésig. Azt a száraz tés tát megfőzi a kondérban pásztor kútvízzel, kolompé aprít, zsírozót hasogat belé, nagy marék paprikával me pirítja a tüzes lebbencsleve Bojtárgyerek korában kezd lebbencsen élni, meg ne unja fehérhajú számadógaz korára se. A lebbencsleves m legség, erő, egészség.

Most pedig hallgassátok m Mátyás király esetét a le benccsel.

Mikor még fiatal király vo Mátyás, felöltözött parasztna meg akarta ismerni a népet.

Jártában-keltében elérkez egy szép, nagy pusztára. G legeltette a birkákat egy ör juhászgazda három bojtárj val. Éppen a früstökhöz aka tak ülni, mikor a tűz me toppant rongyos szűrben a sz gény vándor legény. Tiszt séggel köszön a pásztorokna

— Jó reggelt kívánok ken teknek, kedves egészségük az éccakai nyugodalmat.

Az öreg gazda mindjá megkérdezte:

— Nem ehetnél, öcsém?

— Kétszer se kérdje, gaz uram — azt mondja a vándo legény —, mert egyszerre me mondhatom, hogy leszaladt nyál a nyelvemen ennek a l vesnek jó szagára.

— Ülj le hát te is, öcsé lakjál jól.

Kihoztak a kunyhóból mé egy kisszéket, leültették a l gényt a bojtárok közé, adtak kezébe neki is egy hosszúnyel vaskanalat. Mert ezenformá eszik a lebbencset a pásztoro

SÉTA

Dohogva úszik a
Hosszú füstjét hú
Megígérted, kirán
csak jönne már a

Szél kócolja haju
bőrünkön sugaral
A mellvéden kör
ruhánkat a bukó

S este, mikor haz
hajózunk a sötét
az égről csillagpo
Zsebembe szórom

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ESZAKMAGYARORSZAG

1969 OKT 28

MUNKA UTÁN...

A női portrék mestere

1021

Gyáraink dolgozói nemcsak az irodákban, az üzemekben és egyéb munkahelyeken állják meg dicséretesen helyüket, de többségük a szabad idejét is értékes foglalatossággal tölti el. Vannak, akiknek a bélyeggyűjtés a szenvedélyük, mások nagy kertészkedők, csak hogy néhány példát említsünk. Ezekre a 44 órás munkahét bevezetése óta még több lehetőség nyílik. Következő lapszámainkban sokféle hasznos elfoglaltságúak közül gyáraink képzőművészeit mutatjuk be.

*

— Bordás Lenke vagyok. Látásból, a munkahelyről már talán ismernek is néhányan. A műszaki könyvtárban dolgozom. Jó néhány éve... És festek is. Kíváncsiságból kezdtem, vagy másért? Talán csak az erőmet próbálgattam? Vagy önmagamat kerestem? Nem lehet ezt pontosan megmondani. De, bár nem vagyok hivatásos, lassan mégis hivatásommá vált. A szabad időm minden perce az övék, a vászoné, az ecseté, de főleg a számomra legalkalmasabb eszközé, a rajzszéné. Azok, akik ismerik képeimet, gyakran ingatják rosszallóan a fejüket: miért mindig ez a komor hangulat? — kérdezik. De én vállalom. Én ezt tudom úgy csinálni, hogy többé-kevésbé elégedett legyek vele. Hogy szomorúak a képeim? Azok. De nem azért, mert ilyennek látom a világot... Szeretem én a vidámságot is, de a festészet eszközeivel eddig csak a szomorúságot sikerült kifejeznem. Talán a gyermekkorom miatt. A mi családunkban alig volt férfi, anyám is hamar özvegyen maradt, testvérem nem volt... A mi otthonunk csöndes volt, halk, szomorúság lebegett életünk felett. Ez a gyermekkori légkör az, amelynek atmoszféráját képeimen megragadom. A szomorú asszonyi arcokat. Talán majd később a vidámság is sikerül. Rokonságom azt mondja, akkor rajzoltam utoljára szépet, amikor gyermekkoromban anyám konyhájának falidíszeit, a tarka cseréptányérok díszeit másoltam.

Vállalom a nemtetszést is. Inkább ezt vállalom, semhogy olyan képet készítsek, mellyel elégedetlen lennék. Talán már túl is jutottam volna ezen a korszakon, ha több időm lenne a gyakorláshoz, ha volnának megfelelő modelljeim. Próbálkoztam a színekkel is, az olaj, a tempera festékkel, a pasztell és zsírkréta val, de tulajdonságaik kiismeréséhez idő és türelem kell. Talán majd annak is eljön az ideje. Talán.

Nem vagyok hivatásos, festéssel csak napjaimnak tört részét töltöm, a szabad időm. Van munkahelyem, melyet szeretek, képeim nem eladásra készülnek. Ráérek. Egyszer talán megtanulok nevető férfiarcot is festeni. Most a hideg színekkel dolgozom és a tragédiák iránt érzékeny Csontváry képeit érzem magamhoz a legközelebb, de lehet, hogy lesz idő, amikor én is olyan meleg színekkel festek majd — ha nem is olyan jól —, mint a nagy életigenlő francia Gaugin.

Bordás Lenke

MUNKÁS

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Ülői út 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
DIÓSGYŐRI MUNKÁS
Diósgyőr

Legyünk

A felszabadulási a DIGEP-ért

Mint már korábban tájékoztattuk olvasóinkat, a SZOT és a KISZ KB munkaverseny-felhívásához csatlakozva a Diósgyőri Gépgyár pártbizottsága, vállalatvezetése, szakszervezeti és KISZ-bizottsága is meghatározta a felszabadulási munkaverseny feladatait. A következőkben részletesen ismertetjük a felhívást, hogy ezzel még többen megismerjék: mi a soron következő feladat, ki mit tehet nagy évfordulónk méltó megünnepléséért.

*

Felszabadulásunk történelmünk nagy sorsfordulója, amellyel megvalósult nemzeti függetlenségünk és népünk előtt megnyitotta az emberi felemelkedés igazi útját, a szocializmushoz vezető utat.

A magyar dolgozó nép élt a lehetőséggel, a párt vezetésével kivívta a munkásosztály hatalmát és negyedszázados odaadó munkával új hazát teremtett. Az elmúlt 25 év népünk történelmének legnagyszerűbb, és eredményekben leggazdagabb időszaka.

Felszabadulásunk és elért eredményeink elválaszthatatlanul összeforrtak a Szovjetunió sokoldalú testvéri segítségével, amely negyedszázad alatt két alkalommal teremtette meg számunkra a szabad élet feltételeit.

Felszabadulásunk, nagy nemzeti ünnepünk 25. évfordulója egybeesik Lenin születésének 100. évfordulójával. A lenini eszmék győzelme vitte sikerre tevékenységünkat.

innepelhetjük
karaterejének
unk 1969. évi
és emellett
1970-es gaz-
ak és végre-

**a- és techno-
— az alábbi
juk verseny-**

ZÉRE:

iztosítása, az
lan teljesíté-

**datok ütemes,
y, hogy a be-
értékesítési elő-
át az I. és II.
a III. dekád**

**ljesítése érde-
yítani, hogy a
26-ig biztosít-**

lábbiakkal ki-

**rendezések ha-
történő gyár-**

temes, jó mi-

— **mezőgazdasági szi... készítése és az ütemes... vezése;**
— **a prototípusok elkészítése a műsza... lesztési terv szerint;**
— **negyedéves programok, szerszámigényeinek biztosítása a forgatókönyvi előírások szerint.**

TERMELÉST ELŐKÉSZÍTŐ FŐOSZTÁLYOK RÉSZÉRE:

1. **Határidőre történő anyagbiztosítás az 1969. IV. negyedév, valamint 1970. I. negyedév teljesítése követelményeinek megfelelően, szigorúan betartva a gyártási program követelményeit.**
2. **A szellemi programban előírt határidők maradéktalan betartása és a szükséges visszacsatolások fegyelmezett végrehajtása.**
3. **1970-ben szükséges normaóra-megtakarítást biztosító konkrét gyártás fejlesztési és munkaszervezési intézkedések.**
4. **A mezőgazdasági szivattyúk téli próbázásának biztosítása.**
5. **Az eszköz- és munkaerő-gazdálkodás hatékonyságának javítása.**
6. **A H- és Sz-egységek speciális gyártásához szükséges géppark megfelelő ütemű felújítása.**
7. **A gyors, operatív beavatkozást időben biztosító adatszolgáltatás megszervezése.**
8. **Az 1970. évi vállalati gyáregységi előterv szerinti prognosztikus piaci igények megrendeléssé váló formálása, ezen belül kiemelten kezelendő:**
   — **nem szocialista vasúti kerékpárok és járműalkatrészek;**
   — **hűtőgépek és berendezések;**
   — **kovácsolt, sajtolt termékek;**
   — **csőkarimák;**
   — **az 1970. évi exportvolumen kitöltése megrendeléssel, úgy, hogy az 1969. évi devizabevétel színvonalát elérje vasúti kerékpárok nélkül;**
9. **Az 1969-ben és 1970. május 1-ig betervezett prototípusok elkészítése a várható piaci igények kielégítése érdekében.**
10. **A kiszállításra kerülő termékek minőségének folytonos javítása.**
11. **A szervizszolgáltatás javítása.**

A TERVEZETT NYERESÉG BIZTOSÍTÁSA:

1. **Ütemes kiszállítás és számlázás mellett az operatív gyáregységi és gyártmány önköltségi tervek teljesítése.**
2. **Forgóeszköz-készletszint tartása 1968. december 31-i szintnek megfelelően, a pénzügyi főosztály által készített forgóeszköz készletterv alapján.**
3. **A gazdaságos kooperáció feltételeinek meghatározása és maradéktalan biztosítása az előkalkuláció és árosztály bevonásával.**
4. **A piaci hat... hátrasorolt t... sa, illetve á... megtétele.**
5. **Az árbevéte... teljesítése.**
6. **A költségnö... és fokozatos...**
7. **Az intenzív... anyagi ösztö...**
8. **A vezetési s... ség fokozás... folyamatok... dására.**

E felsorolt... vállalat ered...

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG 1979 10.

Bordás Lenke,
grafikus

1021

erkezve megjelen-
ahol Matt Conelly,
tt bennünket. Át-
a Einstein levelét
osan végigolvasta
gszólalt: — Látom,
ű ügyről van szó.
ltam, mert a be-
yn keresztül érke-
ént sejtette, hogy
ják fölkeresni, és
az Önök számára
yrnesszel, ha haj-
a dél-karolinai
válaszoltuk, hogy
nová, ahová az el-
mire tárcsázott és
eszélt meg a szá-

mil
bor
ter
Sőt
nyí

egyszer kipróbálták és kiderült, hogy fel is robban, többé nem lehetséges titokban tartani.

Byrnes azt fejtegette, hogy ha nem próbáljuk ki a bombát, az emberek arra a következtetésre jutnának, hogy az atombomba kifejlesztése kudarcba fulladt. Márpedig e fejlesztési munkákra kétmilliárd dollárt költöttünk, mondta, a kongresszus pedig számon kéri majd, mit kaptunk e ráfordítások ellenértékeként. Megkérdezte tőlem: — Hogyan lehetne rávenni a kongresszust arra, hogy pénzt szavazzon meg atomenergiakutatási célokra, ha nem tárjuk

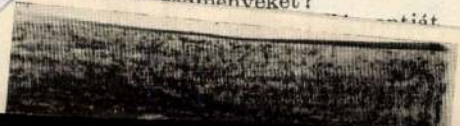

A Klub nyitva minden hétköznap 15 órától 23 óráig,
szombaton 17 órától éjjel 2 óráig.
A Klub könyvtára 17.30 órától 21 óráig nyitva, szerda és szombat kivételével.
A nyilvános előadásokat a TIT Előadásrendező Irodája rendezi.
KOSSUTH KLUB, Budapest VIII., Múzeum utca 7. Telefon: 330–179, 343–747.

Felelős kiadó: Onódy Miklós

171. Terv Nyomda, 1959.

TUDOMÁNYOS
ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT

KOSSUTH KLUB

1959.
FEBRUÁRI MŰSOR

2 **hétfő** este 8 óra	A Kelet Barátainak Köre és a Kultúrkapcsolatok Intézetének közös rendezésében **KOREAI IRODALMI EST** Belépés meghívóval.
3 **kedd** du. 6 óra	A Csillagászati-Űrhajózási Szakosztály Klubestje **LEGKÖZELEBBI CÉLPONTUNK: A HOLD** **(A HOLDKUTATÁS LEGÚJABB KÉRDÉSEI)** Előadó: IFJ. BARTHA LAJOS, az Uránia Csillagvizsgáló munkatársa.
3 **kedd** este 7 óra	A Jogi Szakosztály előadóülése **A FIATALKORÚAK VÉDELME A NEMZETKÖZI JOGBAN** Előadó: DR. VITÁNYI BÉLA egyetemi tanár.
4 **szerda** du. 6 óra	**VAN GOGH MŰVÉSZETE** Előadó: DÁVID KATALIN művészettörténész. Az előadást vetített képek bemutatása követi. Nyilvános előadás. Belépődíj: 4,– Ft.
4 **szerda** este 8 óra	**ÍGY TÖRTÉNT BUDAPEST FELSZABADÍTÁSA** Előadó: TÓTH SÁNDOR, a Hadtörténeti Intézet tudományos munkatársa. Az előadás után bemutatjuk a „Budapest felszabadítása" című dokumentumfilmet. Nyilvános előadás. Belépődíj: 3,–Ft.
5 **csütörtök** este 7 óra	**BALÁZS BÉLA FILMKLUB ELŐADÁSA**

A Régészeti Társulat rendezésében **SVÁJCI ÉS MAGYARORSZÁGI ANABAPTISTA KORSÓSOK KAPCSOLATAI** Előadó: KRISZTINKOVICS BÉLA.	**26** **csütörtök** de. 9 óra
Az Agrártudományi Szakosztály tudományos vitaülése **TAKARMÁNYTERMŐ TERÜLETEK HOZAMÁNAK EMELÉSE** Előadó: DR. NAGY LORÁND kutatóintézeti igazgató.	**26** **csütörtök** du. ½6 óra
A Pedagógiai-Lélektani Szakosztály előadóülése **A NYUGATI PEDAGÓGIAI IRODALOM IRÁNYZATAI** Előadók: DR. JAUSZ BÉLA és KISS TIHAMÉR.	**26** **csütörtök** du. 6 óra
CSEHSZLOVÁK ZENEI EST HANTÁK prágai oboaművész hangversenye. Belépés meghívóval.	**26** **csütörtök** este 8 óra
A Művészeti Szakosztály rendezésében **VITA A FORMAALAKÍTÁS MŰVÉSZETÉRŐL** Vitavezető: DR: DOBROVITS ALADÁR, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója. Meghívottak részvételével.	**27** **péntek** este 7 óra
Az Irodalmi és Nyelvi Szakosztály rendezésében **ZSIRAI MIKLÓS EMLÉKEST** Megemlékezést tart PAIS DEZSŐ akadémikus. A művészi műsor keretében közreműködnek: JANCSÓ ADRIENNE előadóművész, TÖRÖK ERZSÉBET Kossuth-díjas énekesnő. Zongorán kísér: ARATÓ PÁL.	**27** **péntek** este 8 óra
A JÓZSEF ATTILA SZABADEGYETEM KLUBESTJE	**28** **szombat** du. 5 óra

20 **péntek** du. 6 óra	Az Agrártudományi Szakosztály rendezésében **AZ ÁLTALÁNOS FÖLDMŰVESSZÖVETKEZET** Előadó: MOLNÁR KÁROLY, a SZÖVOSZ Igazgatóságának elnökhelyettese. Belépés meghívóval.
22 **vasárnap** de. 11 óra	**AZ ERMITAGE** „A világ nagy múzeumai" című sorozat keretében. Előadó: GARAS KLÁRA művészettörténész. Az előadás után bemutatjuk az „Ermitage" című szovjet filmet. Nyilvános előadás. Belépődíj: 4,– Ft.
23 **hétfő** du. 6 óra	A Történelmi Szakosztály tudományos előadóülése **A MAGYAR ÉRTELMISÉG 1919-BEN** Előadó: PÁNDI ILONA egyetemi adjunktus.
23 **hétfő** du. 6 óra	Az MTA Közgazdaságtudományi Intézete és a Közgazdasági Szakosztály közös rendezésében **GAZDASÁGI SZÁMÍTÁSOK SZEREPE A BERUHÁZÁSOKBAN** Előadó: DR. AJTAY MIKLÓS, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese.
24 **kedd** du. 6 óra	A Matematikai Szakosztály Klubestje **TANULMÁNYÚTUNK A SZOVJETUNIÓBAN** Előadók: PRÉKOPA ANDRÁS kandidátus és RÓZSA PÁL kandidátus.
24 **kedd** este 8 óra	A TIT Egészségügyi és Fizikai Szakosztálya, valamint az Orvosegészségügyi Szakszervezet Radiológus Szakcsoportjának közös ankétja **SUGÁRZÁSMÉRŐ MÓDSZEREK** Előadó: DR. BOZÓKY LÁSZLÓ, a fizikai tudományok kandidátusa.
25 **szerda** du. 6 óra	**KOSZTOLÁNYI ÉS A MAGYAR NYELV** Előadó: DEME LÁSZLÓ kandidátus. Nyilvános előadás. Belépődíj: 3,– Ft.

Az Irodalmi- és Nyelvi Szakosztály előadása **G. APOLLINAIRE KÖLTÉSZETE** Előadó: RÁBA GYÖRGY tudományos kutató.	**6** **péntek** este 7 óra
A BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGÜGYI SZAKOSZTÁLY KLUBESTJE	**7** **szombat** este 8 óra
A LOUVRE „A világ nagy múzeumai" című sorozat keretében. Előadó: KATONÁNÉ CZOBOR ÁGNES művészettörténész. Az előadást vetített képek bemutatása kíséri. Nyilvános előadás. Belépődíj: 4,– Ft.	**8** **vasárnap** de. 11 óra
FANTASZTIKUS REGÉNYEK, MEGVALÓSULT ÁLMOK (Technika az irodalomban) Előadó: HOFFNER PÁL főmérnök. Az előadás után bemutatjuk az „Ördögi találmány" című filmet. Nyilvános előadás. Belépődíj: 4,– Ft.	**9** **hétfő** du. 6 óra
A KÉMIAI SZAKOSZTÁLY KLUBESTJE Előadók: DR. TAR ILDIKÓ egyetemi adjunktus és KÖRÖS ENDRE kandidátus, egyetemi adjunktus.	**10** **kedd** du. 6 óra
Az Agrártudományi Szakosztály rendezésében **A LENINI SZÖVETKEZETI TERV** Előadó: KOVÁCS RUDOLF, a SZÖVOSZ Igazgatóságának elnökhelyettese. Belépés meghívóval.	**10** **kedd** du. 6 óra
A FIZIKA FORRADALMA ÉS A MODERN FILOZÓFIA Előadó: BIRÓ GÁBOR. Nyilvános előadás. Belépődíj 3,– Ft.	**11** **szerda** du. 6 óra

11 **szerda** este 8 óra	**„A BÉKE KÖVETE"** Mikoján útja Amerikában Előadó: GÁTI ISTVÁN újságíró. Nyilvános előadás. Belépődíj: 3,– Ft.
12 **csütörtök** du. ½6 óra	Az Agrártudományi Szakosztály tudományos vitaülése **DÉL-DUNA—TISZA KÖZI HOMOKI VETÉSFORGÓ KÍSÉRLETEK ELSŐ EREDMÉNYEI** Előadó: ANTAL JÓZSEF tudományos kutató.
13 **péntek** du. 5 óra	Az Irodalmi-, Nyelvi és Pedagógiai Szakosztály mesedélutánja és ankétja a gyermekek irodalmi neveléséről. **„TARKA LEPKE, KIS MESE"** Nagy költők kis gyermekeknek. Közreműködnek: JÁNCSÓ ADRIENNE, RAJCS ISTVÁN, SÁNDOR KÁROLY és SURÁNYI IBOLYA. A műsor után megbeszélést tartunk a legifjabb nemzedék irodalmi nevelésének kérdéseiről. Belépődíj gyermekeknek és kísérőiknek: 3.– Ft. Pedagógusoknak belépés meghívóval.
14 **szombat** du. 5 óra	**AZ AGRÁRTUDOMÁNYI ÉS MŰSZAKI SZAKOSZTÁLY KLUBESTJE**
15 **vasárnap** de. 11 óra	**E. A. POE KÖLTÉSZETE** Megemlékezés születésének 150. évfordulója alkalmából. Bevezetőt mond: LUTTER TIBOR egyetemi docens. Közreműködik: BODOR TIBOR, EGRESSY ISTVÁN és SÜTŐ IRÉN Nyilvános előadás. Belépődíj: 5,– Ft.
16 **hétfő** du. 6 óra	A Filozófiai és Művészeti Szakosztály vitaülése **A FIRENZEI NEOPLATONIZMUS ÉS HATÁSA A RENESZÁNSZ MŰVÉSZETRE** Előadó: TIMÁR LÁSZLÓ művészettörténész.

A RÉGÉSZETI TÁRSULAT KLUBESTJE	**17** **kedd** du. ½6 óra
A Fizikai Szakosztály Klubestje **ATOMFIZIKAI KUTATÁSOK A SZOVJETUNIÓBAN** Előadó: KISS DEZSŐ kandidátus, a Központi Fizikai Kutató Intézet h. osztályvezetője. Az előadást filmvetítés kíséri.	**17** **kedd** du. 6 óra
A SZOCIALISTA BIENNÁLÉ Előadó: ARADI NÓRA művészettörténész. Az előadást vetített képek bemutatása kíséri. Nyilvános előadás. Belépődíj: 3,– Ft.	**18** **szerda** du. 6 óra
ATOMFIZIKAI KUTATÁSOK A SZOVJETUNIÓBAN Előadó: KISS DEZSŐ kandidátus. Az előadás után bemutatjuk az „Atomenergia" és az „Atomfizikai kutatások eszközei" című szovjet filmeket. Nyilvános előadás. Belépődíj: 4,– Ft.	**18** **szerda** este 8 óra
Az Agrártudományi Szakosztály tudományos vitaülése **A SZERVESANYAGOK KELETKEZÉSE A NÖVÉNYEKBEN** Előadó: DR. DI'GLÉRIA JÁNOS kutatóintézeti igazgató.	**19** **csütörtök** du. ½6 óra
BALÁZS BÉLA FILMKLUB ELŐADÁSA	**19** **csütörtök** este 7 óra
A Filozófiai Szakosztály előadóülése **A TÁRSADALMI ELLENTMONDÁSOK MEGOLDÁSÁNAK ÚJ ÚTJAI KÍNÁBAN** Előadó: DR. FUKÁSZ GYÖRGY.	**20** **péntek** du. 6 óra

Bordás Tibor

1971 DEC 8

AZ ERNST MÚZEUMBAN

STÚDIÓ '71

1021

Fiatal alkotók szép tárlata

A KISZ ma kezdődő, VIII. kongresszusa alkalmából *Stúdió '71* címmel kiállítás nyílt az Ernst Múzeumban. A fiatal képzőművészek idei bemutatkozása, meglepetés. A korábbi évek stúdiókiállításain ugyanis egymást érték a másodlagos non figuratív, vagy a szűrnaturalista alkotások, amelyek a kuszaság megsejtetésén túl sem az emberről, sem annak világáról nem akartak vallani. Ezen a tárlaton az alkotók többsége nem a már évtizedek óta letűnt stílusirányzatok, vagy az éppen napjainkban virágzó divatok formai hajszolásában akar modernnek mutatkozni, hanem a valósághoz való viszonyban, szemléletében. Igaz: ez még csak tendencia, nem jellemző az egész kiállításra, de *jó néhány értékes alkotás igéri.* Bizonyítja: a tartalom nem külsődleges, hanem valóban művészi megragadása, amely értelmes formai megoldásra készteti a tehetséges alkotót. Igaz ez még akkor is, ha több kiállított munkán felismerhetjük az irányító mester hatását. A fiatalok tehát helyes úton keresik a képzőművészet megújulásának és megújításának lehetőségeit, az értelemmel felfogható világról akarnak vallani, emberi arányokat tükröző művészetben.

Nem uralja formai egyhangúság, szürkeség a tárlatot. *Nagyon is bátor, s a legújabb képzőművészeti látásmódot konkrét alkotásokban meggyökereztetni próbáló munkák sorát láthatjuk.* Különösen örvendetes, hogy ez a szobrászatban érthető leginkább tetten. Az utóbbi időben némiképp a hangsúlytalanabbá vált portrészobrászatban olyan szuggesztív, egy nagy alkotó emberi lényegének és munkásságának erőteljes megfogalmazásával találkozhattunk, mint *Bordás Tibor* Bartók portréja. Ugyanilyen élmény *Pikler István* lírai fogantatású, kifejezetten szép leányportréja. *Cyránski Mária József* Attiláról készített domborműve markáns szobrászegyéniséget sejtet. Nem egyszerűen a költő vonásait akarja visszaadni: érezteti sorsának egész tragikumát. A kisplasztikában olyan, technikájában és szemléletében is különböző példákat említhetünk, mint *Czinder Antal* tömbszerű terrakotta műtősfigurája, *Gáti Gábor* oldott, a hétköznap ünnepélyessé váló pillanatait jó kompozícióval éreztető bronzszobra, a Készülődés, vagy *Kő Pál* népmeséket idéző, diófából faragott, energiával teli táltoslova. A példákat szerencsére még sorolhatnánk, mert nem csupán ez a néhány művész teszi élménnyé a fiatalok szobrászati anyagát, hanem a bemutatott művek együttese, amely kísérleteiben is megmarad az esztétikum határain belül, szándéka az ember bemutatása, a humánum, s minden humánus érték megőrzése. Ezt mondhatjuk el a bátran kísérletező éremművészetről is, amely általában kevésbé köti le a kiállításlátogatók figyelmét, pedig érdemes időt szentelni rá. Elsősorban *Czinder Antal, Szöllősi Enikő* és *Nagy István János* nevét említeném.

A grafikai anyag azon túl, hogy színvonalával a legújabb magyar grafika nyomába szegődött, rendkívül izgalmas szemléleti egységről tanúskodik. Akár a népmese világáról, bibliai alakokról, vagy „profán" témáról — egy fűszerüzlet vagy a közlekedés ábrázolásáról — kerül szó, szinte mindegyik lapon, a finom iróniától a vaskosabb humoron át a szatíráig groteszk látás- és ábrázolásmód tanúi lehetünk. Gondosan kidolgozott, részletekbe merülő rajztechnikával éppúgy találkozhatunk, mint a tiszta és világosvezetésű rézkarcokkal, metszetekkel, vagy épp a felület hatására figyelő munkákkal. Bizonyságul csak néhány, egy-egy jellegzetességet képviselő nevet említenénk: *Engel Tevan István, Kovács Tamás, Kocsis Imre, Molnár Gabriella, Szabó László* és *Pető János* grafikusokat.

Talán a festészeti anyag a legegyenetlenebb ezen a stúdiókiállításon, s ez némiképp az egész mai magyar festészet problematikusságáról is árulkodik. Bár a fiatalok szakmai felkészültségével nincs baj, annál elgondolkodtatóbb az a tartalmi és formai fantáziátlanság, amely a kiállítás festményeinek nagy részét jellemzi. Szerencsére itt is találkozhatunk néhány kiemelkedő színvonalú alkotással. *Lóránt János* a bezártság döbbenetes érzését keltő Diszeli kőbánya című munkája festői stílusának fontos darabja. Az erőteljes színeket használó *Szentgyörgyi József* két festménye (Dráma, Madárijesztő) izgalmas alkotás. *Végh András* és *M. Novák András* is jó munkákat mutat be. Egyéni világa van *Galambos Tamásnak*, s ezt jól felismerhető festői nyelven fejezi ki. Sajnáljuk, hogy az a néhány közéleti töltésű kép, amely a tárlaton látható, közepes, illusztratív munka.

A Stúdió '71 kiállítás még korántsem tükrözi egyenletesen azt a progresszivitást, amelyet éppen a legfiatalabbaktól méltán elvárhatunk, de már olyan értékeket hordoz, amelyek követelménnyé és mércévé válhatnak a fiatalok következő kiállításain. S végül essék néhány szó a katalógusról is, amely ugyan ötletesen tálalja a kiállítás néhány munkáját, de már jóval kevesebb haszonnal forgatható, ha az érdeklődő kíváncsi *valamennyi* kiállító művész nevére és munkáik címére.

Harangozó Márta

Grecsko útja

Moszkva, december 8.

Moszkvában bejelentették, hogy *Andrej Grecsko* marsall, szovjet honvédelmi miniszter december második felében hivatalos baráti látogatásra *Irakba, Szíriába* és *Szomáliába* utazik.

...os ...varsói ...n

...ban egyebek között elmondta, hogy a kilencezer dolgozót foglalkoztató üzem az idén 525 ezer tonna nyersacélt és csaknem 300 fajta minőségi acélt gyárt. Termékeik egy részét exportálják. *Magyarországnak az idén 1450 tonna hengerelt árut és durva lemezt szállítottak.* Szoros kapcsolatot tartanak fenn a *salgótarjáni vasgyárral.*

Kádár János megtekintette a vasmű több részét, a hengerdét és a kovácsüzemet, elbeszélgetett a dolgozókkal. Ezt követően nagygyűlést tartottak, amelyen a magyar vendég is felszólalt.

— A LEMP kongresszusának munkája arról tanúskodik, hogy testvérpártunk, a lengyel munkás-

(Folytatás az 5. oldalon)

A Keleti pályaudvarra megérkeznek a Nógrád megy...

KÉT HÉT ALATT DÖNTENI KELL

az új ENSZ-főtitkár személyéről

Az ENSZ-főtitkár utódlásának kérdéséről tárgyal *New Yorkban* az öt nagyhatalom képviselője.

Mint ismeretes, *U Thant* már korábban bejelentette, hogy megválik tisztségétől. A világszervezet eljárási szabályzatának értelmében a közgyűlésnek kell döntenie a *Biztonsági Tanács* javaslata alapján, kit választ meg főtitkárrá. A közgyűlés mostani ülésszaka két hét múlva fejezi be munkáját, ez idő alatt dönteni kell erről a kérdésről is.

MA DÉLUTÁ...

megkez... a KISZ ...kongres...

Ma délután megkezdi munkáját a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség VIII. kongresszusa. A fiatalok nevében és az ifjúkommunisták képviseletében

850 küldött számol be a múlt négy év eredményeiről, s megvitatja,

A többség a nem kie...

Nyolcóra... az ENS...

A magyar dele...

New York, december 8.

Köves Tibor, az MTI tudósítója jelenti:

Az indiai szubkontinensen kialakult helyzetet vitató ENSZ-közgyűlés tegnap délutáni ülése megszakítás nélkül nyúlt át éjszakai ülésbe, miután 21 szónok meghallgatását követően — magyar idő szerint éjfélkor — *Tunézia* küldöttének javaslatára a közgyűlés úgy döntött, hogy határozathozatalig folytatja tanácskozását.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍREK
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SEP 9

MAGYAR HÍREK

Bordás Tibor szobrászművész

1021

Debrecenben állítják fel Bordás Tibor „Diák" című alkotását

MTI — Soós Lajos felv.

Folyosói beszélgetés Debrecenben. Lent: kerámiakiállításon Tihanyban. Középen Malek József

Bordás Tibor
szobrász

5. Bordás Tibor: „Diák" c. műve Debrecenben kerül felállításra.

5

Turista, Budapest,
1978. 10. 38. old.

B O R D E A U X L I V I U S festő és rajztanár. Buda-
pesten tanult, Máramarosszigeten és Kolozsvárott volt tanár. Több ki-
állításon szerepelt. Résztvett 1939-ben a kolozsvári "Erdélyi kiállí-
tás"-on.

Adam, Jean Victor (1801–1867).
1. NAPOLEON UDVARA KÖR
Litográfia (Lithographie). 63×

Aelst, Willem van (1626–1679).
2. GYÜMÖLCSCSENDÉLET (F
Fa (Holz). 38×50 cm.

I.

Aquarell. 23×19 cm

er, Anf. XIX. Jh.)
Hund als Spielgenosse).
19×15 cm.

upferstecher, XVIII—XIX. Jh.)

nanierblatt). 43×54 cm.

dern).
×28 cm.

it Federball).
×27·5 cm.

×51 cm.

Kupferstecher, XVIII—XIX. Jh.)

ferstiche in Punktiermanier). 23×26 cm.

IX. sz. eleje (Anfang XIX. Jh.)
).
×59 cm.

Bordi András festő

Magyar Művészet, 1927

240.0.
kiállítások.

M.D.K.

Bordi András, festő

nevét említik a Maros-vásárhelyi őszi tárlattal kapcsolatban

Scinteia Bukarest, 1954. nov.5.

Bordi András

a régebbi stilust képviseli jól.

M. Akv. és Paszt. f. Egy. – nek kiáll. – a.

Ybl: Ervin: Őszi tárlat.

B. H. 931. X. 18.

Bordi András

Önarckép, vizf.

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

M.D.K.

Bordi András
festő

Méltatás

.:Képeslapok
Előre 1969 aug.27.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Bordy András
festő

Bordy András akvarelljeiből
rohat tanult Gamentry Zoltán.

dr. M. Kiss Pál: Gamentry Zoltán és Smets László
Művészet, 1972. julius - 24 oldal.

Bordeaux (Petrus de abbatis Burdegalensis) kódexmásoló l. Petrus de abbatis Burdigalensis.

Citálva
Bibliotheca Corvina
166. l. 169. l.

A sirok betemetését elő
idején elfogom intérni, így h
rendelkezés ill. utasítás vagy jo
mint szóbeliteg ha kapom.

Egyentőre a képeknél se
a kert rendezése folyamatba

Székesfehérvár 1943 julius 22-én

Bordeaux, Petrus

de abbatis Burdi-
galensis
codex-maioli

Lásd
Bibliotheca Corvina
47, 72. l.

Andraso

B

M.D.K.

Pierre de Bordeaux, miniátor

Többször szerepel a nápolyi udvartartás számláin. 1480-ban a királyi könyvtár kópistájává nevezik ki. Ő másolja le Aquinói szent Tamás egy művét Aragóniai János részére, ami – mint apostoli követ – 1479. decemberében Budára indul, akivá Pierre de Bordeaux (más néven: ~~Francesco~~ Pierre le Français) is elkíséri

115

Hevesy, André: Les miniaturistes de Mathias Corvin. Klny. Revue de l'Art Chrétien, Paris, 1911. 115.old.

Bordás Tibor, szolván

L: Tőrös Gábor

– Közművelődés, klubhírudó . . .

46

Új Tükör, Bp. 1986. nov. 2.

XXIII/44

Bordás Tibor, szobrász

A: Szigeti Ákos

–: Közművelődés, klubkiadó . . .

Új Tükör, Bp. 1986. nov. 23

4/6

XXIII/47.

Bordácsné Kishonti Erika

extibs

BORDÁCSNÉ KISHONTI ERIKA szőtteseiből nyílt meg kiállítás szerdán Zala megyében, a lenti művelődési központban. A Hévízen élő népi iparművész az utóbbi három évben készült munkáiból mutat be több mint harmincat. A változatos kollekcióban faliszőnyegek, abroszok, futók, terítők és tarisznyák kaptak helyet.

Népszabadság, 1988. márc. 3.

Bordás Tibor
szobrász

Bartók Béla "rakétaszerű
"fejalakzatos plasztikus.

Vidos Zoltán: Kiszi „szalszerűtlen" szemelvényes...
Művészet, 1972. május - 42 oldal.

Bordás Tibor

és Gacs Gábor

kiállitása nyilt aug. 11.én a hódmezővásárhel

Tornai Muzeumban

Magyar Nmezet 1968 aug. 13.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Bordás Tibor

Az Ernst Múzeumban rendezett Studió 41
kiállításon Bartók tanára szerepelt. (emléke)

Láttuk, hallottuk.

1971. dec. 10. 11.00

Bordás Tibor

Kiállit.

Pernecky Géza: A XIV. Vásárhelyi Őszi Tárlat.

(Magyar Nemzet, 1967. X. 11. 4. o.

MIK

Bordás Tibor

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 febr.p.47.

megírva

Bordás Tamás
Építész

Könyve (Valentiny Jánossal közösen: Házhelyosztási utmutató. Bp. 1947. Kiadta az Építés és Közmunkaügyi Minisztérium

Tér és Forma
1947. 134. l.

Négy társaval kézitette a rajzokat a köv. munkáz
ifj. Kismarty Lechner Jenő: Városi lakástipusok. Bp. 1947.

1907. Szeptember 28 án

Danila
[illegible]

Gyrdós Tibor

tehetséges fiatal zebrás, művével szerepelt a kiállításon.

Kovács Gyula: XIV. Vásárhelyi őszi tárlat.

„Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr.

2. p. 47 f.

MDK

Bordás Tibor

Ferenczy Béni, terr., ropr.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Bordás Tibor, szobrász

Szerepel az Ernst Múzeum bon.

Megemlítve: Bartók portréja.

Harangozó Márta: Stúdió '71

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. dec. 8.

Bordás Lenke Jeste"
Szakmagazerszág 1959 márc. 17.-
6 oldal.-

MDG

Bordás Péter működő festő

Szerepelt a (debreceni) képzőművészeti kör májusban (1958) rendezett kiállításán.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről

Alföld, Debrecen, 1958. nov.-dec. 109 l.

Bordás Sándorné, népművész
himző asszony

MDG

[Bárdosné ???]

A Régiposta utcai mintaterem ben megnyílt kiállításon látható modern bútorokra használható terítője.

[Kitüntettek nyolc népművészt c. hírben Bárdos Sándorné Tóth Ilona néven szerepel a recski himző asszony.]

— bel —: Megy a juhász szamáron 12

Sp. 1962. aug. 18.

ESTI HIRLAP

Bordás Lenke

A diósgyőri vasas képzőművészeti szakkör kiállításán kiállított képei gyökeres fordulatot jeleznek: lágyabb, melegebb ábrázolás

Benedek Miklós: Diósgyőri vallomás
Északmagyarország 1966. dec. 9. 4.l.

Bordás Lenke könyvtáros

Anya gyermekével, tusz, 20×30 cm
Alt virággal, " 16×16 "
Kendős nő, kréta, 12×12 "
Zöld hár, 20×30 cm
Holos csendélet, alv. 20×30 cm.
Csendélet, " " "

Vasutasok 5. Nemzetközi Képz. Kiáll. Bp 1960

Kat. kerk. Kovács János

26.

MDK

Bordás Lenke könyvtáros

Zöld ház,

Halas csendélet, akv.

Csendélet, akv.

5. nemzetk. vasutas képzőműv. kiáll. Műcs.
1960. jul.

MDK

Bordás Lenke könyvtáros

Anya gyermekével, tus

Akt virággal, "

Kendős nő, kr.

5. nemzetk. vasutas képzőműv. kiáll. Műcs.
1960. jul.

MDK

Bordás Lenke, Miskolc

Avasi utca, tus

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz.
1960.

Bordás Lenke MDK

Zöld ház,

Halas csendélet, akv.

Csendélet, akv.

Mücsarnok 196o. Vasutasok V. Nemzetközi Képzőm.Kiáll.

Bordás Lenke, könyvtáros

Anya gyermekével, tus

Akt virággal, tus

Kendős nő, kréta

Vasutasok V. Nemzetközi Képzőm. Kiáll.

Bordás Lenke MDK

Anya gyermekével, tus

Akt virággal, tus

Tájkép, tus

Tanulmány, szén

Műcsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Bordás Lenke

kiállítása volt Diósgyőrön 1969-ben.

Énekmagyarország 1969 VII. 10. 4.

Bordás Lenke

festő

1969 ápr.-ban kiállítása nyílt a hejőszabai Gárdonyi Géza Művelődési Otthonban.

Érzékmegnevezés 1969 ápr. 1. 8.

Bordi András, festőművész

A Magyar Nemzeti Galéria

meghívja Önt

BORDI ANDRÁS

(Marosvásárhely)

festőművész

kiállításának megnyitására

1981. május 19-én délután 4 órakor

a Budavári Palota

„C" épületének földszintjén.

Megnyitó beszédet mond

LÁSZLÓ GYULA

egyetemi tanár

z

„Komoly, egész és igaz"

Banner Zoltán: Bordi András

Banner Zoltán *Bordi Andrásról*, a Román Szocialista Köztársaság állami díjas művészéről írt könyve 63 oldalon nyolc színes és negyven feketefehér képpel (közülük nyolc darab a budapesti Nemzeti Galériában található) mutatja be a művész munkásságát. A könyv hat fejezetének figyelmet felkeltő, találó címe egyben Bordi pályafutását is érzékelteti. Ezek a következők: *A szekér, A barlang, Erdély, A világ, A kötelék* és *Új tér.*

Az első fejezet Bordi erdélyi kis szülőfalujának, Héderfájának, s onnan a marosvásárhelyi kollégiumba való szekérrel érkezésének leírása. A gyermekkor, majd a kollégiumban találkozás kiváló rajztanárával, Gulyás Károllyal, aki első oktatója, életreszóló pártfogója lett. Már az iskolában évente kiállítást rendez tehetséges tanítványának. Erdély címen részletesen foglalkozik a könyv a múlt század óta kedvelt akvarelltechnika fejlődésével, kezdve *Barabás Miklós* vízfestményeivel, majd a kevésbé ismert *Sikó Miklós, Szathmáry Papp Károly, Dósa Géza és Vida Árpád* alkotásaival. Az ő nyomukba lép Bordi, akinek akvarellkultúráját részetesen elemzi Banner.

A továbbiakban Bordi akadémiai tanulmányairól olvashatunk Réti és Rudnay osztályán Budapesten, majd párizsi tanulmányútjáról a Julien Akadémián. A francia festők társaságának 1929-es őszi tárlatán nagy sikerrel szerepel. 1931-ben Pesten az akvarell-kiállítás nagydíját nyeri el. E sikerek közben tér vissza Marosvásárhelyre, ahol rövidesen Marosszék keresett festőjévé válik. Szülőfalujában műtermet épít, s a legszívesebben ott dolgozik. Arcképeinek, élet- és tájképeinek legnagyobb része a falusi életről készült. Az 1940—44 közötti időben a marosvásárhelyi kultúrpalota gondnoka: ő mentette meg a háború pusztításától a képtár értékes darabjait.

A háború után sok művészettel kapcsolatos tisztséget bíznak Bordira, képtárigazgató lesz, a festőiskola tanára, a képzőművészek és rajztanárok szakszervezetének és kiállításainak szervezője. Közben új témakörök foglalkoztatják, néhány történelmi témájú arcképet, munkajelenetet, mozgalmi kompozíciót fest. Ezek javarészt olajképek. A legszívesebben azonban továbbra is *akvarellel* dolgozik; párás színeivel, az ábrázolás könnyedségével *egyénivé* fejlesztette ennek a sajátos technikának a törvényeit. A lazúros jelleg megőrzése érdekében mellőzi a fedőszínek alkamazását, így különösen a finom atmoszféra és fényhatások rögzítésére képes. Mint egyetlen kerek mondat alkotórészei, úgy kapcsolódnak egymáshoz képei. Ezt az egységet, ezt az önmagát folytató és korrigáló ábrázolásmódot csak olyan szigorú következetességgel érhette el, amilyent önarcképei sugároznak. A Bolyaiak városában, „ahol a be nem teljesített ígéretek, a rövidfényű lángolások — Sikó Miklós Vida Árpád torzója után végre életművet, európai rangú festészetet hozott létre."

Ahogyan Banner kikutatta és rendezetten az olvasó elé tárja monográfiájában az életrajzi és művészeti tényanyagot, példamutatóan teremti meg Bordi András pályafutásának dokumentumtárát. Ez a pálya bizonyítja, hogy törések, megszakítások nélkül is lehet teremteni értékes életművet, amely Rilke szavaival élve: *„Komoly, egész és igaz."*

M. Kiss Pál

— **Sziládi Jánost**, a Nemzeti Színház igazgatói teendőivel megbízott miniszteri biztost a kulturális miniszter a Nemzeti Színház igazgatójává kinevezte.

— **A finnországi Jyväskylä** város hazánkban tartózkodó gyermekkórusa csütörtökön magyar karnagyának szülőfalujában, a Baranya megyei Nagypeterden adott hangversenyt.

— **Jacques Toja** francia drámai színészt nevezte ki szerdán a „Comedie Francaise" új igazgatójává a francia minisztertanács. Párizs híres színháza ebben az évben ünnepli fennállásának 300. évfordulóját.

Népszava 1979. július 13.

Koszorúzás Rózsa Richárd születésének évfordulója alkalmából

Rózsa Richárd, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő személyisége születésének 75. évfordulója alkalmából csütörtökön koszorúzási ünnepséget rendeztek a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Panteonjában. Rózsa Richárd síremlékét az MSZMP Budapesti Bizottsága nevében *Király Andrásné* titkár és *Kelen Béla*, a végrehajtó bizottság tagja, a KISZ Központi Bizottsága részéről *dr. Nagy Sándor* titkár és *Bódis Jánosné* a KB tagja, a Magyar Partizán Szövetség képviseletében *Rostás István*, az Országos Bizottság tagja és *Máté György*, a szövetség tagja, a Vegyipari Dolgozók Szakszervezete nevében *Kamarás Mihályné* alelnök és *Németh Lajos* budapesti titkár koszorúzta meg. Elhelyezték az emlékezés virágait Rózsa Richárd családtagjai, harcostársai, valamint a nevét viselő munkásőregység, intézmények, szocialista brigádok, iskolák képviselői.

---

gas, a megfelelő utánpótlás biztosítható.

A földek megművelésében forradalmi változás az is, hogy a növények fejlődését szelektív, szuperszelektív gyomirtó vegyszerek, hatékony tápanyagok biztosítják. A növénytermesztés anyagköltségeiből jelenleg már 57 százalék nem mezőgazdasági eredetű. A növénytermesztésben és állattenyésztésben megjelenő új fajták, hibridek megsokszorozzák a hozamokat.

A kertészetben a fejlődés később és lassabban haladt előre, a gépesítés szintje ma is jóval alacsonyabb, mint a szántóföldeken. A szőlő- és gyümölcstermesztésben az ültetvényeken az elsőszámú munkás a szakképzett kertész. Képzettsége erőteljesen univerzális és tömegmunkák esetén — metszés, növényvédelem, betakarítás — az alkalmi, „gyalog" munkások művezetője, előmunkása.

A másik alapvető mezőgazdasági ágazatban az állattenyésztésben az 1960-as évektől gyorsult a fejlődés. Ezt mutatja az állattartó telepek átalakulása. Kezdetben a tehenállományt a 60—100 tehén befogadására alkalmas — *teljesen kézi munkára alapozott technológiával rendelkező* — egymástól nagy távolságra épített istállókban helyezték el. Az istállókat később telepekké fejlesztették. Az állatállományt összevonták, kialakultak először az 500-as, majd fokozatosan a 600-as és 1000-es tehenészetek *korszerű* technológiával a fejés, az etetés, itatás, a trágyaeltávolítás gépesítésével. *Ugyanez zajlott* le a sertéshizlaldákban is. Egy munkás kezdetben (kézi munkájú technológiával) 150—160 hízót volt képes ellátni. A technika fejlődésével 260—280-as, 400-as, a 600—1000-es gondozási normák alakultak ki. A baromfitenyésztésben a tyúkgondozási normák 500 darabról 4500—7000 darabra emelkedtek!

Rendkívül erőteljes munkamegosztási szakosodás indult meg az állattenyésztésben. A hagyományos fejőgulyási munkakörön belül elkülönült a fejőgépet kezelő fejőmestere, a különböző telepi belső berendezéseket (önitatás, világítás, szellőztetés) üzemeltető, karbantartó szakmunkás. A takarmányos fogatosok, gyalogtakarmányosok helyett gépjárművezetők és rakodó gépkezelők dolgoznak. A közvetlen állattartó munkában a nevelést, hizlalást betanított munkások, a tenyésztői munkát (elletést, fiaztatást) szakmunkások végzik. A falusi fiatalság a fenti típusú munkák kevéssé vonzzák: az egész évi folyamatos lekötöttség a munka monoton elemei, miatt.

A fejlődési tendenciák eredménye, hogy 1977-ben az állami gazdaságok állandó munkásainak 40 százaléka volt már szakmunkás, ugyanannyi a betanított munkás, 20 százaléka pedig a segédmunkások aránya. Ezek az arányok jellemzőek iparunkra is. A segédmunkás létszámot gyaranítják az állami gazdaságokban a csúcsmunkák idején alkalmazott idénymunkások.

Az 1950-es években még a mezőgazdasági bértételek 10—13 százalékkal alacsonyabbak voltak az

BORDI ANDRÁS

Kedd, 1981. június 16. Magyar Nemzet

Bordi András embersége

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

Kevés festő mondhatja el magáról, hogy úgy kötődik tájhoz és emberhez, miként *Bordi* András. A Marosvásárhelyen élő művész hűsége akár jelkép is lehet: kapcsolódásai térben és időben egyaránt kitágultak.

A hetvenhatodik életévét nemrégiben betöltött alkotó 1925 és 1931 között Budapesten végezte tanulmányait — Réti István és Rudnay Gyula növendékeként —, közben egy esztendőt a párizsi Julien Akadémián töltött. Fél évszázada kiállító művész. Volt képtármentő gondnok és gyűjteménygyarapító múzeumigazgató, de leginkább pedagógiai munkássága tölti el büszkeséggel. A tanítást mindig szolgálatnak tudta, s még saját művészetének a kiteljesedését is késleltette miatta. Tíz esztendeje, amióta nyugdíjba vonult, csak a festészetnek él. Művészete megújulás és folytonosság. A Magyar Nemzeti Galériában megrendezett kiállításán látható (és a gyűjtemény tulajdonában levő) „Feleségem portréja" 1943-ban készült, s éppúgy felfedezhető rajta az a *belső fény*, amely jellegzetes Bordi-képekké avatja ma is akvarelljeit. A meghittség, két ember egymáshoz kötődésének a képi megfogalmazása mellett, az a világos és tiszta ecsetkezelés irányítja rá a figyelmet, ami a későbbiekben is a művész sajátja maradt.

Bordi nem tartozik a forradalmi újítók közé. Számára a mesterség gyakorlása, az ember lakta vidék feltárulkozása jelenti szenvedélyességének a hátterét. Úgy analizálja tájait, hogy közben saját lelkét is megvallatja; kiteríti titkait, mint térképet az egykori iskolamester és okos, jó szóval a látás, az észlelés, az észrevevés fontosságára, az összefüggések rejtett dolgaira figyelmeztet. A nekiszaladó dombok, a sejtelmes esők, a párás hegyek, a megbékélő délutánok, a barbizoniakat megidéző erdők, a verejtékfakasztó hőség, de leginkább a naplementék jelentik ennek a művészetnek az ihlető erejét. Bordi *a fény vallatója*. Makacsul szemléli, kutatja, hogyan képes a festő a látványt megjeleníteni a papíron. Egy-egy felszikkadó foltban, egy nekifutó lazúros felületben Bordi mélységeket képes ábrázolni. A festés, a tájlátás szenvedélye köti őt ehhez a földhöz, amely nemcsak ecsetjétől lesz színes, emberekről, életérzésekről valló.

Bordi szemlélete alig változott az utóbbi negyven évben. De nem is maradt mindig ugyanolyan. Elmélyült, összetettebb lett, mélyértelműbb, vallatóbb és rezignáltabb is. Színei már nemcsak egyszeri viszonylatok egymás mellett, hanem tulajdonságok hordozói. A sárga a nekifeszülőé, de ugyanúgy megnyugtató is lehet; a piros hol kakaskodó, hol az élénkség jelképe. A barnák nehezek, torokszorítóak is tudnak lenni. Súlyuk van, akár a földnek. A zöld betakaró, miként a fák lombja. A hely atmoszféráját megfogalmazó Erdőszéle, a tavalyi keltezésű Futó felhő, a még korábbi Tavaszi fények, az Erdő napsütésben, a Sárga fények, lila hegyoldal, a Tájkép; a Maros és a Küküllő megannyi szegletét megidéző képek egy önmagával harmóniában élő alkotó művészetét sorjázzák. Bordi András akvarellezése életet visszhangozó festészet. Megteremti magának az alkotás nyugalmát. Az emberközeli tájlátás kialakítja benne a festő és a festés örömét. Művészete így válik fénylővé: színeivel, tapasztalatával — tájhoz, néphez kötődő emberségével.

Molnár Zsolt

Rejtvénysarok

A Magyar Nemzet június 7-i számában megjelent Rejtvénysarok pályázaton elért maximális pontszám 63 volt.

Az egyik helyes megfejtés: — Storavan — Rovkuli — Müritz — Mazur — Würm — Elton — Veluwe — Vattern — Topozero.

A legtöbb pontszámot elértek között öt darab háromszáz forintos vásárlási utalványt nyert: Doroszlai Elekné, Fegyvernek; Gaál János, Budapest; Papp Sándor, Szolnok; Schmidt Borbála, Balassagyarmat; Szőke Márta, Debrecen.

A nyertesek nyereményüket postán kapják meg.

— **A Rába-közi napok** egy héten át tartó eseményei vasárnap fejeződtek be. A záró-napon Csornán, a Felszabadulás parkban honvédelmi bemutatót tartottak.

— **Az ifjú és úttörő gárdisták** második budapesti szemléje vasárnap délután a városligeti Felvonulási téren rendezett záróünnepséggel ért véget.

— **A Föld lakóinak száma** jelenleg 4,4 milliárd. A népesség évente átlagosan 1,73 százalékkal gyarapszik — állapította meg az ENSZ New York-i központjában közzétett világnépesség-statisztikai kiadvány.

— **A váci búcsú** fődíját, 1 db Orion hi-fi tornyot 2 db hangfallal június 14-én este Vácott megtartott sorsolás alapján a 037 437 számú belépőjegy tulajdonosa nyerte. A Lapkiadó Vállalat Reklámszerkesztőségében várjuk a szerencsés nyertesek jelentkezését. (Bp. VII., Lenin krt. 9—11. IV. 460.).

— **A Balaton** északi partján ezen a héten még valamennyi kemping ötvenszázalékos kedvezményt ad vendégeinek. Hétfőn egyébként, a balatoni előszezon utolsó hetében újabb hét kemping nyitotta meg kapuit.

— **Az Aranygyűszű pályázat** eredményeit hétfőn hirdették ki. A pályázatot az Ez a divat szerkesztősége és a Magyar Divat Intézet hirdette meg. A három [illegible]

A lengyel tájékoztató központ díjazottjai

Megalakulásának 30. évfordulója alkalmával pályázatot írt ki a budapesti Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ a magyar sajtóban — rádióban, televízióban — az utóbbi két évben megjelent, s a lengyel—magyar barátságot, Lengyelország történelmét, kulturális és gazdasági életét legjobban reprezentáló írásokra. A díjak ünnepélyes átadására hétfőn került sor. A pályázatot Edward *Debicki* nagykövetségi tanácsos, a Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ igazgatója és *Benkő* Károly, a MUOSZ titkára méltatta. Első díjat nyert *Domány* András (Magyar Rádió), második díjat kapott *Gál* Zoltán (Magyar Nemzet) és *Sándor* Iván (Film, Színház, Muzsika), harmadik díjasok: *Wágner* István (Magyar Hírlap), *Horváth* Zoltán (Heti Világgazdaság) és *Dalos* László (Film, Színház, Muzsika). Külön díjban részesült a nemrégiben fiatalon elhunyt *Puskás* L. Tamás (Magyar Nemzet). Elismerést és ajándékot kapott *Bogácsi* Erzsébet (Magyar Nemzet), *Molnár* S. Edit (Magyar Hírlap) és *Krassó* László (Magyar Rádió).

Az ünnepélyes díjkiosztáson megjelent prof. dr. Tadeusz *Pietrzak*, a Lengyel Népköztársaság budapesti nagykövete és elismerését nyilvánította a pályaművek magas színvonaláért.

A Mikroszkóp Színpad évadzáró ülése

A Mikroszkóp Színpad évadzáró társulati ülést tartott hétfőn a Néphadsereg Művelődési Házában. *Marton* Frigyes igazgató elmondta, hogy a Hogyan tovább? című politikai kabarát 177 estén át játszották. Gyermekelőadásaiknak is nagy sikere volt. Összesen 74 ezer néző látogatta színházukat. Bejelentette, hogy a színház a következő évadban új tagokkal gyarap-

műszaki alkalmazása terén ért el eredményeket. A háború alatt a kolozsvári egyetemen adott elő. A német hatóságok őrizetbe vették a műszaki együttműködés megtagadása miatt. 1945 után a Bolyai Tudományegyetem tanára; jelentősen hozzájárult az intézmény tudományos tekintélyéhez és demokratikus megerősödéséhez; egy új matematikusnemzedék nevelője. 1949-ben Magyarországra távozott.

Kolozsvárt megjelent munkái: *A grafikus analízis két alapműveletéről* (1945); *Über einen Integraphen ebener Vektoren. Egy vektorintegráfról* (Acta Bolyai I. 1946. Magyar nyelvű tartalmi kivonattal); *Bevezetés a felsőbb matematikába* I. (1947).

Borcsa János — **kritika*

Bordás Imre — **orvosi szakirodalom*

Bordás László — **helytörténet;* **Nagyszalonta magyar irodalma*

Bordi András (Héderfája, 1905. jún. 2.) — festőművész. A marosvásárhelyi ref. kollégium után a budapesti képzőművészeti főiskolán végzett, egy tanulmányi évet Párizsban töltött. 1941-től festőiskolai, 1949-től művészeti líceumi tanár Marosvásárhelyen, ugyanott múzeumigazgató (1940—71). Akvarellfestészete népi tárgyú és szemléletű valóságábrázolás. Számos szakkatalógus szerzője. Akvarelljeiért állami díjban részesült (1951). Elkészítette Kovács György író arcképét (akvarell) és a Gy. Szabó Béláét (akvarell és szénrajz).

Banner Zoltán: *B. A.* Kismonográfia. 1978.

1382. XII. 13.

Berghida István (Szatmár, 1918. márc. 8.) — művészettörténész, műkritikus. Gimnáziumi tanulmányait magánúton végezte, a kolozsvári egyetemen műtörténeti, esztétikai és lélektani képesítést, a bukaresti egyetemen művészettörténeti doktorátust szerzett. 1948-tól az Igazság művelődési rovatát szerkesztette, 1949-től a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Intézet művészettörténeti előadó tanára. Gyűjteményes tárlatokat, vándorkiállításokat szervezett, s számos összefoglaló cikkben, tanulmányban foglalkozott az újabbkori egyetemes művészet több kiemelkedő egyéniségével (Daumier, Toulouse-Lautrec, Van Gogh, Käthe Kollwitz, Meštrović, Monet, Chagall), valamint a jelenkori román és hazai magyar képzőművészet jeleseivel. A nagybányai festőiskola művészetét, Weisz István fotopoetikáját, Kós András szobrait, Jakobovits Miklós képeit is-

BORCHIOA ISTVÁN

mertette a Korunkban, az Utunk művészeti munkatársa, írásai több bel- és külföldi folyóiratban jelennek meg.

Művészettörténeti pályáján a klasszikus örökség ápolása mellett egyre határozottabban fordul a romániai magyar képzőművészek középnemzedéke és a fiatalok felé (előkészületben Jakobovits Miklós és Balázs Imre művészi pályáját elemző kötetei a Kriterion Galéria sorozatban).

Munkái: *Krizsán János* (monográfia magyar és román nyelven, 1957, bővített kiadás 1971); *Ziffer Sándor* (monográfia román nyelven, 1968, magyar nyelvű bővített kiadás 1980); *Cseh Gusztáv* (katalógusbevezető négy nyelven, 1971); *Leon Alex* (monográfia, 1973).

Boróczy Erzsébet — **Hasznos Könyvtár*

Boros Ferenc (Nagyvárad, 1908. ápr. 3. — 1963. jún. 30., Nagyvárad) — műfordító, novellista. A nagyváradi Gojdu Líceum után a kolozsvári ref. teológián végezte tanulmányait. 1950-től irodalmi titkár és fordító a nagyváradi Fáklya c. napilapnál, majd nyomdai korrektor. Egy novellájával *(Túl a falon)* díjat nyert a dél-erdélyi Havi Szemle pályázatán (1944), novellái jelentek meg az Utunkban és antológiákban. *Vásárfia* c. elbeszélését 1949-ben az Állami Könyvkiadó önálló füzetben jelentette meg. Ion Istrati, Cezar Petrescu, Ion Ghica írásaiból fordított magyarra (1952-ben *Balogh András* néven, majd saját neve alatt), románból tolmácsolt alkalmi színműveket a nagyváradi Népi Alkotások Háza műkedvelőinek, s a színház számára elkészítette Alexandru Ion Ştefănescu *Camera fierbinte* (Forró kamra) c. darabjának magyar fordítását.

Boros György (Tordátfalva, 1855. ápr. 19. — 1941. jan. 25., Kolozsvár) — tanulmányíró, szerkesztő, műfordító. Tanulmányait székelykeresztúri középiskolai évek után Kolozsvárt és Londonban végezte, több utat tett Angliába és Amerikába, a Harvard Egyetem tiszteletbeli doktora. Teológiai tanár, majd unitárius püspök (1928—38). Indítványára alakult meg 1885-ben Brassai Sámuel elnökletével a Dávid Ferenc Egylet, 1888-ban megindítja az Unitárius Közlönyt, melynek 1924-ig szerkesztője; 1926—28-ban főmunkatársa a Véndiákok Lapjának. Tevékeny részt vett az EME és az Erdélyi Irodalmi Társaság működésében; konzervatív irányzatot képviselt. Angol nyelvismeretét gyümölcsözteti fordításaiban

RMIL I.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Forrás
Bordy András
1976 12

1021

BORDY ANDRÁS: OLVASÓ NŐ (VÍZFESTMÉNY)

elfoglaljam végleges helyemet az élők sorában. Hét végére [illegible]
vember vége volt.

— Hogy vagy? — kérdezte bánatosan. W. mindig bánatos volt.

— Pompásan — nyugtattam derűsen. — Semmi az egész, öregem. Nem jól tetted, hogy nem mentél be.

Még egy fokkal bánatosabb lett.

— Mennem kell — mondta és a zsebéből előhúzott egy papírost. Megnéztem. Nyomtatott papír volt, MŰTÉTI ELŐJEGYZÉS volt a közepére írva, kövér betűkkel, alatta december másodikai dátum, neve, a diagnózis, pansinusitis chr. s még valami: lothrop l. u.

— Aha — mondtam óvatosan —, akkor találkozunk. Épp aznap kell utoljára kezelésre mennem.

Elváltunk, én felsétáltam a hegyre. Szuszogtam remekbe faragott likaimon — szellőztettem a fejemet. Aztán eltelt a néhány nap. W. egészen kiment az eszemből. Másodikán rémlett fel bennem, amikor a buszra felszálltam, hogy P .doktorhoz igyekezzek. Örültem, hogy találkozunk, s elhatároztam, felhívom a rá leselkedő veszélyekre a figyelmét — legalább neki legyen jobb.

Fürgén lépkedtem be a klinika bejárati ajtaján, s beértem a váróba. V. barátom éppen az ajtó előtt állt, „gyere" mondta és bementünk az ambulancia kezelőjébe. P. doktorral való találkozásom már csak puszta formalitás volt, belenézett az orromba, és utamra is engedett. Elbúcsúztam tőlük, aztán felhúztam télikabátomat és kiléptem a váróba. Kék csempe burkolta a falakat, hideg, mindenen átivódó kék fényben álltam. Kerestem W-t, de akármerre forgattam a fejemet, nem láttam. Furcsa, de csupa egyforma, kék pofa meredt rám, olyan utálattal, hogy bizonytalanul elindultam kifelé. W.-t nem láttam sehol.

Pedig ott volt. Később mesélte, amikor az utcán a műtétje után találkoztunk. Elmondta, hogy mellettem állt, és annyira meglepte, hogy nem veszem azonnal észre, hogy elfelejtett szólni.

Vállat vontam hát, és felmentem a szerkesztőségbe. Ott érdeklődtem R.-től, mi van W-vel? Rám meredt.

— Ma ment be a klinikára, és — kissé emelt hangon tette hozzá:

— Épp ideje volt. Két hete tisztára meghülyült. Jött, ment, mint egy holdkóros.

FOLYÓIRATUNK SZERKESZTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDNEK

BUDA FERENC (főmunkatárs)

GOÓR IMRE

MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 JUN 14

Bordi András, festő

SOMOGYI NÉPLAP

1021

Bordi András festményeiből rendezett kiállítást a Nemzeti Galéria. Képünkön: Barátok.

6.00: Népszerű muzsika — unkelőknek. 6.55: A Petőfi ó maj műsora. 7.00: Az e élikus egyház félórája. orna. 8.00: Hírek. 8.05: allunk? 8.30: Miska bácsi esladája. 9.00: Félóra a ves Balázs Samuval. 9.30: gvasárnap. 10.30: Hírek. Magyar Rádió Karinthy ada. 11.30: Helyesen bőgöt öld Szamár. 11.59: Jó ebé ról a nóta. 12.56:Eududan rancimor csodálatos kalar .45: Időjárás- és vízállásj s. 14.00: Reklámparádé. anzonalbum. 14.30: Hírek. áskarádió. 15.30: Sorsfor .00: Híres előadóművészei uma. 16.30: Hírek. 16.33: özben. 16.35: Házy Erz berettdalokat énekel. 16.55: eklám. 17.00: Slágerek min- nkinek. 17.55: Mit üzen a Rá- ó? 18.30: Hírek. 18.33: A vi- glíra gyöngyszemei. 18.45: Nó- kedvelőknek. 19.30: A vasár- ap sportja. 20.10: Régi filmda- k. 20.30: Hírek. 20.33: Útköz- en. 20.38: Sporthírek. 20.43: ársalgó. 22.10: Kellemes pihe- st! 24.00: Hírek. 0.10: Ide- n nyelvű vízjelzőszolgálat.

Márta és Székely Agnes cimbalmozik. 13.25: A Police együttes felvételeiből. 13.59: Új lemezeinkből. 14.40: Magyar előadóművészek felvételeiből. 16.00: A hét zeneműve. 16.30: Harminc perc beat. 17.00: A nyugat lánya. 18.10: A kamarazene kedvelőinek. 19.45: Egészségünkert! 19.50: Romantikus muzsika. 21.44: Opera-művészlemezek.

MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bordi András festő-művész

PESTI MŰSOR

1981 JUN 17

1-24

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Bordi András akvarelljei

Dédabisztrai, Küküllő menti, Maros menti, csíki, nyárádmenti, bekecsalji, gernyeszegi és héderfájai tájak. Szélfúvások, hófoltok. Vörös egű alkonyatok, délutáni fények, sárgás, lilás szürkületek és viharfelhők, jegenye- és ligeti fák, erdőszélek, facsoportok, sziklás tájak — napsütésben. Kék hegyek. Meg portrék. Lánykákról, nőkről, kalapos vagy szemüveges férfiakról. Arcképtanulmányok. Önarcképek... Oldott, egymásba mosódott, lágyan szétfolyó színek, gazdag színárnyalatok. A friss, bársonyos felületeken sejtelmes finomsággal úszik a festék. Gyakorlott, biztos kezű, érzékeny festő művei ezek.

Bordi András tavaly ünnepelte 75. születésnapját. Héderfáján született. Több mint negyven éve él Marosvásárhelyen. „*...Életem folyama meglehetősen simára alakult, különösebb zökkenők nélkül...*" — olvasom katalógusa előszavában. Művészi tevékenysége mellett hosszú éveken át tanított is. Szigorúan megkövetelte növendékeitől az alapos és komoly rajztudást. „*...a képzőművészetben mindennek az alapja a jó rajz*" — vallja. Képeivel bejárta a világ számtalan országát, s több művét őrzik múzeumokban és magángyűjteményekben. Különböző díjak és oklevelek mellett 1951-ben Állami-díjjal tüntették ki *Elmunkásnő* című alkotásáért. Murális munkái közül figyelemre méltó a marosvásárhelyi Transilvani szálló előcsarnokába készített *falfestménye*, valamint a sepsiszentgyörgyi színház *Székely tánc* című faliképe. Nagy méretű olajfestményéért, *A két Bolyaiért*, a Munka Érdemrend III. fokozatát kapta.

„*Az lelkesít legjobban* — írja mostani kiállítása kapcsán *Hajdú Zoltán* —, *hogy utólérted önmagad és most el is akarod hagyni. Tökéletesebb és szebb művészi törekvést keveset láttam. Talán sikerül és átlépheted a saját árnyékod. A lehetetlenre vállalkoztál, s ebben rejlik esendő, de magasztos emberséged. Kísérje minden lépted féltő szeretetünk és veled drukkoló kíváncsiságunk. A következő megújulásig*" — fejezi be végül féltő-optimistán, aggódó-lelkesítőn Hajdú Zoltán, az egykori tanítvány, s a barát.

cs. m.

PM 57

Tápé egyike a legrégibb magyar faluknak. Írott történetét a kutatók 1138-tól számítják, de a határ magas fekvésű halmain már a kőkorban megtelepedett az ember.

Az öreg tápaiak úgy tartják, hogy *„miúta a világ világ, azúta münk itt vagyunk"*. Mielőtt a két gát közé szorították, a Tisza és a Maros valósággal ontotta a halakat, melyeket a Tiszán úszó hatalmas bőgőshajókkal, gyékényszőnyegbe csomagoltan szállítottak távolabbi tájakra. A gyékényt is a tápaiak *szütték*. A régi tápai nép nyelvében a gyékény az *életöt* jelentette. *Abbúl pénzöltek.*

Falum néprajzi anyagának gyűjtését 1967-ben kezdtem meg. Akkoriban nagy divat volt a „régiséggyűjtés", de mi még annyira azok között a tárgyak között éltünk, hogy muzeálissá válásukra nem is gondoltunk. Hiszen csupán az 1960-as téesztagosítással került ki az emberek kezéből a lóvontatású eke, ekekapa, és annyi más kézi- és lóerővel mozgatható mezőgazdasági szerszám. Konyháinkban még a falon függtek a hagyományos eszközök, nagyházaink egy részében párnákkal megrakott *kolédák* álltak, a sublót is teljes díszében pompázott. A hagyományos paraszthaz belső elrendezése ugyan kiveszőben volt, de teljes eltűnéséről még korántsem beszélhettünk. Akkor döbbentünk rá, amikor a nagyvárosi emberek tömegével járták a távoli falvak házait. Egyik napról a másikra autószámra hurcolták el a cserépedényeket, lámpákat, s mindent, ami csak a kezük ügyébe került. Ha ezek a városiak ilyen nagyra értékelik a mi paraszti dolgainkat, nekünk méginkább kellene, hiszen a mi készítményeink, a mi öregjeink dolgoztak vele. Ekkor aztán nekilendültem: utcáról utcára, házról házra kilincseltem, gyűjtöttem. Hentesből váltam néprajzgyűjtővé. Először a cserepeket, porcelánokat, valamint a fényképeket és egyéb írott dokumentumokat szedegettem össze. Térképet készítettem a faluról, annak alapján szabályosan átfésültem Tápét. Házak padlásáról, ház mögül, kamrákból kerültek elő tárgyaim: *csikmák szűrök, kásás fazekak, vászon fazekak, vájdlingok, csencsrösök*, a színekből meg gazdálkodás eszközei. Amikor már jócskán megelőztem magam az apróbb tárgyak gyűjtésében, sor kerülhetett a bútorokra és egyéb házberendezési tárgyakra is.

Házam alagsorában napjainkra egy valóságos kis falumúzeumot sikerült összeállítanom, amelyben megtalálható a hagyományos bútorokkal berendezett „nagyház", a konyh

Házbe

Bordi András festőművész
időszaki kiállításai:

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

Barokk tervek és vázlatok (C.ép.III.em.)

Corneliu Baba festőművész kiállítása (Románia), zárul: május 3-án

Bordi András festőművész kiállítása, nyílik: május 19-én

a Magyar Nemzeti Galéria programja.
1981. május hó.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Bordi András festőművész

KISALFÖLD

1981 JUN 13

1021

Bordi András festményeiből rendezett kiállítást a Nemzeti Galéria. Reprodukcióink a kiállításon készültek. — A festő arcképe (balról) — Barátok

„... ha elme
próbáltatóbbat
Elfogyásra hog
ket a táj. bis
gyógyíthatók le
kon szaporodó
seljük: hajna
Küszöbünkre
újra a hazát.
tódik bennün
utcának, meg
kakasoknak, g
fáknak, diófá
nak. Az ünne
lád. búcsúi sí
nak. Gyűlne
emlékezünk,
szántottuk

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bordi András festő-

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1981 JUN 14

1021

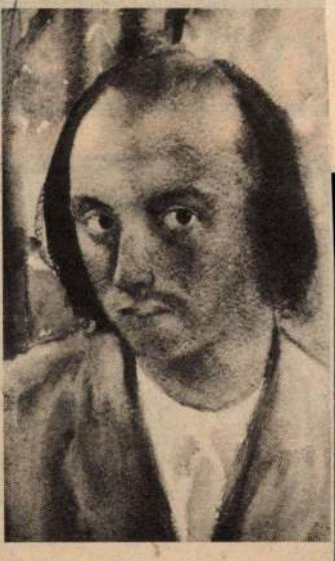

Önarckép

Bordi András festményei

Munkáslány fej

Anyám szundikál

LAK

Rendezzetek lakótelepi váltót érdekes akadályokkal! Egy-két tippel én is szolgálok, ezek könnyen, kevés előkészülettel megvalósíthatók. Hívd össze a srácokat, őrsöd tagjait, és hajrá, mindent bele!

Mielőtt elkezdenétek a sportjátékokat, a szabályokat ismertesd a gyerekekkel! A létszámtól függően 2—3—4 főből álljon egy csapat! A versenyben a csapat összteljesítménye számít. Ezután kezdődhet a játék.

KISLABDAHAJÍTÁS

Virágállványra tegyetek fel gumilabdát! Az állványtól 5 méterre helyezkedjetek el, s egyenként próbáljátok leütni a labdát kislabdahajítással. Mindenkinek 3 dobása van. Aki talál, 5 pontot kap.

Kirándulás hátizsákkal

Egyre többen indulnak el túrázni; gyalogosan, kerékpárral — hátizsákkal.

A hátizsák csomagolásánál nagy körültekintéssel járjunk el. A jól csomagolt bőröndnél is fontosabb az ügyesen, átgondoltan felszerelt hátizsák. Alaposan gondoljuk meg, hogy mit viszünk magunkkal, hisz a felesleges holmik csak a csomag súlyát növelik. A fontosnak ítélt tárgyakat szépen sorban rakjuk, és ne csak össze-vissza dobáljuk be a hátizsákba, mert ez a hanyagság a későbbiek során bosszulja meg magát.

Igen jó megoldás, ha a hátizsák alapja kemény kartonlap. Így ez jó tartást biztosít a benne levő holmiknak. Célszerű hosszabb túráknál, ha két kartonlap közé csomagoljuk a fehérneműt — és ez lesz a hátizsák alapja.

SAJTOFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bordi András, festő-

VAS NÉPE művész

1981 JUN 14.

Bordi András festményeiből

1021

rendezett kiállítást a Nemzeti Galéria. Reprodukcióink a kiállításon készültek.

Barátok.

A festő arcképe.

Munkáslány fej.

Anyám szundikál.

megyei másodosztályban játszik a labdarúgó-csapatuk.

Kisétálunk a jól karbantartott pályára. De még előtte eldicsekszenek a tanácsi épületben levő, igazán otthonos klubkönyvtárral. Itt rendezik meg hetente egy alkalommal, s többnyire telt ház előtt a filmvetítéseket.

Rátóton található a hat község tagságát egyesítő Fenyvesalja Termelőszövetkezet központja is. A tsz fa- és sírkőüzeme, a kovácsműhely, a szijgyártó részleg stb. bőven ad munkát az itt élőknek. Nem is igen járnak el innen dolgozni. Alig harmincan kerestek csak másutt munkát: Körmenden, Szentgotthárdon és néhányan Szombathelyen.

A kastélyban kapott helyet az iskola, vele szemben a vegyesbolt, odébb a posta, kissé távolabb a tanácsháza. E néhány épület alkotja a község központját, azét a faluét, amelynek lakóiról néhány tréfás mondás is járja, s így szinte mindenütt az országban hallották hírét Rátótnak. Az ittenieknek tulajdonítják például — az ismert tv-adások rendezőivel ellentétben —, hogy a helybeli legények az erdőben keresztben tartva próbálták a létrát átvinni. De állítólag itt hordták rostában a vizet, s az ablaktalan épületbe zsákkal, vagy vedrekkel a világosságot.

Egyszóval — Rátót híres falu. **Szelestey László**

Fenyőfáktól rejtve a harangláb.

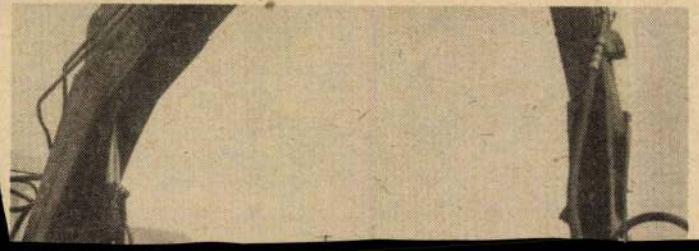

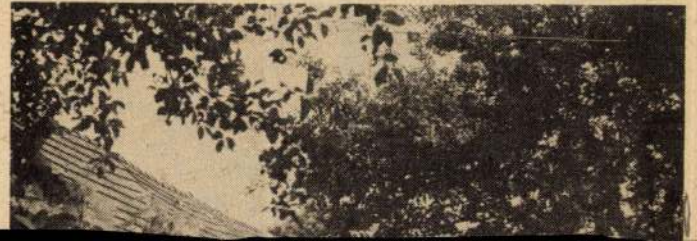

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Bordi András festő-művész

NÓGRÁD
1981 JUN 14

1021

Bordi András festményeiből rendezett kiállítást a Nemzeti Galéria. Reprodukcióink a kiállításon készültek.

A festő arcképe

Munkáslányfej

Barátok

VASÁ

KOSSUTH R

00: Előttünk a vasárnap.
10: Öt kontinens hét napja.
26: Örökzöld dallamok.
30: Nagyítás. Mester Ákos műsora.
08: Botrány az Állatkertben. Gábor Éva mesejátéka.
38: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa énekel.
4: Vasárnapi koktél.
0: Édes anyanyelvünk.
5: A Vasárnapi koktél című műsor folytatása.
0: Nyárelő. Faragó Vilmos írása.
0: Művészlemezek.
9: Rádiólexikon.
9: Török Erzsébet népdalfelvételeiből.
0: Pillantás a nagyvilágba.
3: Világjáró zenekarok.
5: Szép asszonyok egy gazdag házban.
0: Metronóm.
0: Budapesti beszélgetés Hans Hotterral.
6: Hol volt, hol nem volt...
0: Elindult szeptemberben.
0: A Belügyminisztérium Duna Művészegyüttesének népi zenekara játszik.
8: Hallgassunk operát.
0: Szimfonikus zene.
0: Magyar szerzők rézfúvós művei.

PETŐFI RÁDIÓ:

00: Népszerű muzsika.
00: Az evangélikus egyház félórája.
30: Három Soler-concerto.
05: Mit hallunk?
30: Miska bácsi levelesládája.
00: Félóra a 75 éves Balázs Samuval.
30: Világvasárnap.
30: A Magyar Rádió Karinthy Színpada.
0: Helyesen bögött-e a Zöld Szamár?
9: Jó ebédhez szól a nóta.
6: Edudant és Francimor csodálatos kalandjai.
5: Sanzonalbum.
3: Táskarádió.
0: Sorsforduló.
0: Híres előadók albuma.
5: Házy Erzsébet operettdalokat énekel.
0: Slágerek mindenkinek.
5: Mit üzen a Rádió?
3: A világ fra gyöngyszemei.
3: Nótakedvelőknek.
0: A vasárnap sportja. Totó.
0: Régi filmdalok.
8: Sporthírek. Totó.
3: Társalgó.
0: Kellemes pihenést.

8.05: Tévétorna. (Ism.)
8.10: Óvodások filmműsora. Kisfilm-összeállítás:
8.30: Pityke őrmester. XIII/12. rész. (Ism.)
8.40: Mozdonnyal szárazon és vízen. 2. rész. (Ism.)
9.10: Az áruló. Szovjet játékfilm.
10.35: A kengyelfutó gyalogakukk legújabb kalandjai. XIII/6. rész. (Ism.)
10.55: Hírek.
11.00: Sportrandevú.
13.45: Stan és Pan. Amerikai burleszkfilm. Kísért a múlt.
14.15: Reklám.
14.20: Emlékezés Magyari Imrére.
14.40: Holnap már késő. Olasz film.
16.15: Reklám.
16.25: Műsorainkat ajánljuk.
16.50: Vuk. Magyar rajzfilmsorozat. IV/2. rész. (Ism.)
18.10: Bajnoki vízilabdamérkőzés.
18.25: Reklám.

A medve és a baba. Tv. 1. vasárnap este

18.35: A Közönségszolgálat tájékoztatója.
18.40: Tévétorna.
18.45: Esti mese.
19.00: A HÉT...
20.00: Hírek.
20.05: A medve és a baba.

Bordi András
festőművész

1981. VI. 10. 10.45 Petőfi
Láttuk, hallottuk...
- A Magyar Nemzeti Galériában látható az erdélyi festészet egyik legkiválóbb képviselőjének, a marosvásárhelyi Bordi Andrásnak a kiállitása. A közel nyolcvan éves mester a Küküllő mellett Héderfáján született, és már hosszu-hosszu évtizedek óta Erdély szi ében Marosvásárhelyen él. Elnézést kell kérnnm önöktől, a Marosvásárhelyen készült felvétel a mikrofon hibája miatt nem egészen tökéletes, de azt hiszem, hogy az idős mester szavai diadalmaskodnak a tökéletlen technika fölött.

- Életem folyamán nem voltak nagyobb zökkenők. Elmondhatom azt, hogy mindig olyan körülmények között éltem, ami nem jellemző a nyomoruságos, szegény müvészekre, mert a sors ágy adta, hogy mindig megfelelő körülmények között élhettem, nem nyomorog tam, nem éheztem, nem fáztam. Szüleim gondoskodtak rólam és később meg aztán én vettem kezembe sorsomat, amikor a református kollégiumból a főiskolára kerültem. Annak idején, amikor végeztem, természetesen azonnal hazajöttem. Egy ideig ott éltem a falumban. Mikor a gyerekek annyira nőttek, hogy iskoláztatni kellett, akkor kénytelen voltam bejönni a városba és akkor a festő iskolát átvettem. A város megbizott azzal, hogy vegyem át, és folytassam a növendékeknek a tanitását. A növendékeimet valóban szabadon engedtem, csak megköveteltem a szigoru rajzot azért, mert tudtam, hogy mindennek az alapja a rajz.

Bordy András

N.U. 1937 IV/29

— **Gyüjteményes Erdélyi Képzőművészeti Kiállitás** nyilik meg május 1-én a gróf Csekonics-palotában, IV., Kecskeméti-utca 12. sz. alatt. A „*Barabás Miklós Céh*"-hez tartozó tizenegy erdélyi magyar képzőművész reprezentativ kiállitásán *Bordy* András, gróf *Bánffy* Miklós, *Gallasz* Nándor, *Kós* Károly, *Nagy* Imre, *Gy. Szabó* Béla, *Szervatiusz* Jenő, *Szolnay* Sándor, *Thorma* János, *Vásárhelyi* Z. Emil és *Ziffer* Sándor, Erdély képzőművészetének legjellegzetesebb és legsulyosabb egyéniségei adnak egymásnak találkozót és mutatják meg a férfikorba serdült transzilván művészetet annak a magyar közönségnek, amely értékelni és szeretni tanulta Erdély irómüvészetét. A kiállitást *Szendy* Károly polgármester nyitja meg.

Nemzeti Ujság 1937 IV 29

Bordy András

— **Erdélyi művészek kiállítása.** Gyűjteményes erdélyi képzőművészeti kiállítás nyílik meg május 1-én a Gróf Csekonics-palotában (Kecskeméti-u. 12.). A Barabás Miklós Céh-hez tartozó tizenegy erdélyi magyar képzőművész reprezentatív kiállításán Bordy András, gróf Bánffy Miklós, Gallasz Nándor, Kós Károly, Nagy Imre, Gy. Szabó Béla, Szervatiusz Jenő, Szolnay Sándor, Thorma János, Vásárhelyi Z. Emil és Ziffer Sándor, Erdély képzőművészetének legsulyosabb egyéniségei adnak egymásnak találkozót. A kiállítást Szendy Károly polgármester nyitja meg és az azon való megjelenését máris számos erdélyi előkelőség jelezte.

Nyugat 1937. V. 1.

Nyugat 1937 V. 1.

gyar irodalomtörténetének bevezetésében Taine elméletére hivatkozva hangsúlyozza a társadalomtudományi szempontok figyelembevételét az irodalmi jelenségek vizsgálatakor, a magyar irodalom periodizálásában pedig szellemtörténeti kategóriákat vesz alapul: a reformáció és ellenreformáció után a nemzeti szellem pihenése, diadalra jutása és fénykora jelenti számára az irodalomtörténet határköveit, míg a XX. századot már a nemzetközi áramlatok felülkerekedésével jellemzi. A materializmus jogosultságát csupán a természettudományok területén ismeri el, a szocializmus térhódításában a konzervatív nemzeti alap veszélyeztetését látja. Ady megértéséig nem jutott el. Tevékeny munkásságot fejt ki az Erdélyi Irodalmi Társaságban is, amelynek egy évtizeden át (1920—29) főtitkára; tagja a Kemény Zsigmond Társaságnak. Közben Kovács Kálmánnal megalapítja és két évig vezeti az Erdélyi Irodalmi Szemlét (1924—25). Mellette megindítja a Tudományos Értekezések c. füzetes vállalkozást (1924). Cikkei és tanulmányait közölte a budapesti Egyetemes Philológiai Közlöny, Irodalomtörténet, Irodalomtörténeti Közlemények, Magyar Nyelvőr és Századok, nálunk a Napkelet, Pásztortűz, Ifjú Erdély s a kolozsvári napisajtó.

Munkái közül jelentősebbek: *Heltai Gáspár* (Bp. 1907); *Toroczkó története 1848—49-ben* (Kv. 1920); *Bevezetés a modern szépirodalom tanulmányozásába* (Kv. 1920); *Petőfi költészetének korszakai* (Kv. 1921); *Erdélyi magyar szépprózairók és költők.* I. *Sebesi Samu.* II. *Kovács Dezső* (Kv. 1921); *A magyar irodalom története I—II.* (Kv. 1924—25); *Jókai emlékezete* (Unitárius Könyvtár 1. Kv. 1925); *Molière* (Kv. 1926); *A régi Torockó* (Kv. 1927); *Az Erdélyi Irodalmi Társaság alapszabálya, ügyrendje és tagjainak névsora* (Kv. 1929); *Kant erkölcstana* (litografált teológiai jegyzet, Kv. 1931—32).

György Lajos: *Dr. B. I. életrajza és irodalmi munkássága.* Erdélyi Múzeum 1932/4—6.

Borbély Samu (Torda, 1907. ápr. 23.) — matematikus. Középiskolai tanulmányait szülővárosában és a kolozsvári unitárius kollégiumban végezte, ahol már a Szabédi László elnöklete alatt működő Kriza Önképzőkörben kitűnt a relativitás elméletéről tartott előadássorozatával. Gépészmérnöki és matematikai tanulmányait Budapesten és Berlinben folytatta, itt Einsteinnal került személyes kapcsolatba. Az aerodinamika és a matematika

műszaki alkalmazása terén ért el eredményeket. A háború alatt a kolozsvári egyetemen adott elő. A német hatóságok őrizetbe vették a műszaki együttműködés megtagadása miatt. 1945 után a Bolyai Tudományegyetem tanára; jelentősen hozzájárult az intézmény tudományos tekintélyéhez és demokratikus megerősödéséhez; egy új matematikusnemzedék nevelője. 1949-ben Magyarországra távozott.

Kolozsvárt megjelent munkái: *A grafikus analizis két alapműveletéről* (1945); *Über einen Integraphen ebener Vektoren. Egy vektorintegráfról* (Acta Bolyai I. 1946. Magyar nyelvű tartalmi kivonattal); *Bevezetés a felsőbb matematikába* I. (1947).

Borcsa János — **kritika*

Bordás Imre — **orvosi szakirodalom*

Bordás László — **helytörténet; *Nagyszalonta magyar irodalma*

Bordi András (Héderfája, 1905. jún. 2.) — festőművész. A marosvásárhelyi ref. kollégium után a budapesti képzőművészeti főiskolán végzett, egy tanulmányi évet Párizsban töltött. 1941-től festőiskolai, 1949-től művészeti líceumi tanár Marosvásárhelyen, ugyanott múzeumigazgató (1940—71). Akvarellfestészete népi tárgyú és szemléletű valóságábrázolás. Számos szakkatalógus szerzője. Akvarelljeiért állami díjban részesült (1951). Elkészítette Kovács György író arcképét (akvarell) és a Gy. Szabó Béláét (akvarell és szénrajz).

Banner Zoltán: *B. A.* Kismonográfia. 1978.

BORDI Andrea festi

RMIL 1.

A Hét, 1986. jan. 16

Bordi András fényei

Bordi Adrást a műveiből válogatott nagyszabású kiállítással ünnepelte Marosvásárhelyen a megyei múzeum, a Képzőművészek Szövetségének helyi fiókja, abból az alkalomból, hogy a neves művész betöltötte 80. évét.

Hozzám személyesen is igen közelálló ez a kiállítás, bár nem az első, melynek rendezésében vagy válogatásában segédkezhettem. Ugyanis Bordi András igazgatása alatt kezdtem el a muzeológusi hivatás gyakorlását. És most, amikor hat évtized művészi terméséből elkezdtük a válogatás nehéz munkáját, Bordi András, az alkotó, mosolyogva kérdezte meg tőlem, a művészettörténésztől: — Mondja meg őszintén, fejlődtem-e valamit annyi esztendő alatt? — A választ maga a kiállítás adta meg, amelyet múzeumunk, különböző állami intézmények és szívélyes, segíteni kész magángyűjtők, a művész és családja képanyagából, de legfőképpen a ma is termékenyen dolgozó Mester legújabb műveiből állítottunk össze, Bordi András művészi vérmérsékletének, alkatának megfelelően, főleg akvarellekből, a legérzékenyebb művészi technikát igénylő alkotásokból. Ezek az alkotások a biztos kéz jegye mellett, az ihlet pillanatának a megismételhetetlen, maximális érzelmi átélést kívánó állapotát őrzik. Bordi András ebben az áttetsző, árnyalt, bársonyos világban is sajátos, szinte azt mondhatnám, szigorúan egyéni öntörvényeknek alárendelt művészetet teremt. Művészi beállítottsága, lelkiismeretessége a klasszikus láttatás felől közelít, de színvilága, nyelve és elsősorban tematikája — a mindnyájunk által szeretett, sajátunknak vallott hegyek, dombok, folyók világának nagyszerű megörökítései — a mai világunk és a mi világunk emberének dimenziói.

A kiállítás néhány régebbről keltezett darabja arra enged következtetni, hogy Bordi András valamikor az olajtechnika ígéretes művelője is volt, de átütő sikereit szinte már a kezdetektől fogva az akvarellek jelentették, a portrék és csendéletek, de mégis, elsősorban tájképfestőnek érezzük. A tájélmény, Héderfája, a szülőföld, a Kükullők vidéke az útraindítói, mostani képein is újra csak ehhez a természethez, ehhez a régi élményhez kanyarodik vissza. Ahhoz a természethez, mely tulajdonképpen minden művében jelen van derűjével, verőfényével vagy a közelítő alkony melankóliájával. Nem hivalkodó, mégis igen rafinált, letisztult eszközökkel, nagy tudatossággal és legyőzhetetlen ösztönösséggel olyan természetet alkot újjá képein, mely spontaneitásával álmodozásra ösztönöz, kikezdhetetlen frissességű, akárcsak egy sok szólamra komponált naphimnusz, amely a halhatatlanság hullámain üzen a jövőnek.

VIORICA HERDEAN

BORDI ANDRÁS Olvasó lány

Amilyen mértékben távolodunk a második világháború éveitől, az emberiség mindeddig legnagyobb világégése tudományos történelmi kutatásának mindinkább sikerül megszabadulnia bizonyos mellékes részletektől, szubjektív tényezőktől, sikerül megfejtenie a konfliktus valós és szerteágazó okait, kimutatnia a politikusok, a pártok, a társadalmi osztályok, az államok azon tévedéseit, amelyek elősegítették a háború kirobbanását, sikerül megállapítania a felelősségeket, kidomborítania a népek óriási áldozatait a győzelem elérése és a béke kivívása érdekében. Nehéz, roppant felelősségteljes munka ez, olyan munka, amely szükségszerűen feltételezi az állandó párbeszédet a tudósok között, a szakadatlan vélemény- és információcserét, olyan munka, amely mindenki jóhiszemű részvételét igényli az igazság rögzítésének kollektív erőfeszítéséhez. Sajnos, a kifejtett véleményekben nem ritkán a történelmi igazságnak ellentmondó álláspontok is előfordulnak, a múlt elkendőzésére történő kísérletek, olyan értékelések, amelyek teljesen vagy részben mentesítik egyes országok rendszereit vagy politikusait a békeállapot kikezdésében, a második világháború előkészítésében és kirobbantásában őket terhelő felelősségek alól. Természetes, hogy a történelem kutatóiként tudományos és erkölcsi kötelességünk állást foglalni az ilyen torzítások ellen, rávilágítani arra a roppant veszélyre, amit a háború előkészítéséért és kirobbantásáért felelősöknek a népek, a történelem előtti felmentésére tett kísérlete képvisel, rámutatni a fasizmus, a revansizmus és a revizionizmus reakciós, antihumánus jellegére, felhívni a figyelmet arra, hogy milyen roppant veszélyt jelent bármilyen ez irányú kísérlet, nem csupán a világ békéje, hanem maga az emberiség sorsa szempontjából. Amikor ilyen próbálkozások közvetlenül érintik a román nép történelmét, közbelépési kötelességünk kettős igazolást nyer: tudományosat és honpolgárit. Megelégedéssel kell nyugtáznunk, hogy sok külföldi történész objektíven fordult a román nép történelme felé, igyekszik megfejteni koordinátáit, jobban megérteni bennünket mint embereket, mint népet. Mások viszont — és le kell szögeznünk, hogy ilyenek is vannak — úgy fog lalkoznak a románok történelm múltjával, hogy megkísérlik elkö dösíteni a valóságot, kétségbe vonn jogát ahhoz a területhez, amelyen évezredek óta élnek, „igazolni" mások vélt „történelmi jogát", igyekszenek befeketíteni, és mentesíteni a felelősség alól olyan rendszereket és politikusokat, akik szörnyű bűntetteket követtek el népünk ellen. Az ilyen „történészek" e célból egész könyveket írnak, mások csupán cikkeket, egyesek pedig beérik rövid utalásokkal vagy célozgatásokkal más kérdéseknek szentelt cikkekben. Ez utóbbi kategóriába tartozik Gosztonyi Péter is, aki a „Hungarian History — World History" című tanulmánykötetben cikket közölt A magyar hadsereg a második világháborúban tárgykörről.

Ki akar történelemleckét adni?

Eleve magyarázattal tartozunk e sorok olvasójának: Gosztonyi Péter 1956-ban, az ellenforradalom idején távozott hazájából és Svájcban telepedett le. Az említett tanulmány egy a Ránki György történész gondozta kötetben jelent meg a Magyar Népköztársaság Tudományos Akadémiájának égisze alatt, a budapesti Akadémiai Kiadónál.

Innen első értetlenségeink is. Hogyan lehet egy szocialista ország tudományos akadémiájának kiadványában olyan eszméket terjeszteni, amelyek a régi fasiszta rendszert igyekeznek rehabilitálni, azzal az ürüggyel, hogy az általa elkövetett bűntettek és elvetemültségek teljes felelősségét csak egyes intézményeire hárítja, nem pedig a rendszerre, mint olyanra? Hogyan lehetséges, hogy egy olyan tekintélyes tudományos fórum mint a Magyar

ténelmével foglalkozik, objektív szelleme felhígul, mindenütt célozgatások vannak jelen, az igazság helyébe sokszor a misztifikáció lép. Már a cikk elején kiérződik a szerző nosztalgiája az úgynevezett „Nagy-Magyarország" vagy „Szent Istváni Magyarország" iránt, amikor Károlyi Mihály arra irányuló próbálkozásáról beszél, hogy „megőrizze **az ország etnikai határainak** épségét", a magyar vörös hadsereg harccselekedeteiről „a nemzeti érdekek védelmében" vagy az úgynevezett „trianoni diktátumról". Holott ismeretes, hogy Erdélyben, az 1910-es magyar népszámlálás adatai szerint a 4 642 253 összlakosságból 2 505 958 (54 százalék) volt román, 1 092 719 (23,6 százalék) magyar, 450 000 (9,7 százalék) székely 276 335 (5,9 százalék) szász, 187 987 (4 százalék) zsidó, 73 416 (1,6 szá-

Bordi András, festő

L. Huber András

–. A hétvégi kiállítások.

Népszabadság, Bp., 1981. jún. 13.

9

Bordi András, festő

● BORDI ANDRÁS marosvásárhelyi festőművész alkotásaiból nyílik kiállítás ma délután a Budavári Palota C-épületében.

–:o Bordi András

12

Esti Hírlap, Bp. 1981. május 19.

Bordi András, festő

□ BORDI ANDRÁS marosvásárhelyi festőművész kiállítása holnap, május 19-én, délután 4 órakor nyílik a Budavári Palota C épületének földszintjén. Megnyitja László Gyula egyetemi tanár.

– □ Bordi András

2

Esti Hírlap, Bp. 1981. május 18

Bordi András

BORDI ANDRÁS, Marosvásárhelyen élő festőművész száz akvarelljét bemutató kiállítás nyílt tegnap a Magyar Nemzeti Galériában. A tárlat — amelyet László Gyula egyetemi tanár nyitott meg, — június közepéig várja a látogatókat.

Magyar Hirlap 1981/5/20/8

Bordy András, festőművész

Az 50-es évek végén, a 60-as évek elején az idősebb nemzedék tagjai sorra visszakanyarodtak fiatalkori stílusokhoz, vagy legalábbis annak tanulságaihoz. Incze János, Bordi András korábbi önmagát megújítva, új témákat is hódítva, rendkívül termékennyé vált.

Mezei József: Átlépni az empária küszöbén.
Korunk, 1979. febr. 61. old.

BORDI ANDRÁS gyüjteményes kiállitása a marosvásárhelyi Müvelődési Palotában. /rövid hir./

Utunk, XXX.évf. 48./1413./sz. 1975. nov. 28. 8. old.

Erdélyi Lajos:

"A magam erejéből." Születésnapi beszélgetés BORDI ANDRÁSsal.

A Hét /Bukarest/, VI.évf. 25.sz. 1975. jun. 20. 7.old., 1 kép.

Bordy András

művészetével foglalkozik Dési Huber tanulmánya.

Uj irás 1977-12-1o5

Kántor:A messze és közel

Bordi András festő

- Siklódyhoz hasonlóan munkái a marosvásárhelyi iskola jegyeit hordják

Emlékve: Incze István, Barabás István Szécsi András, Simon Endre, Zsigmond Attila, Nyilka Róbert, Nagy Imre, Nagy Dál, Balázs Imre, Albert László Zolcsár Sándor, Robotos Júlia, Török Dál.

Varró Ilona: Siklódy és Marosvásárhely

Igaz Szó 1978/5 444 old

Bródy András

– Macskássy József az ő műtermében dolgozott

Hajdú Zoltán: Macskássy József négy képe

Igaz Szó 1970/1 102 old.

Bordi András

- gyűjteményes kiállítása volt nemrégiben
- életútját végigkiséri az elismerés.

D. Varga Katalin: Bordi Andrásnak igaza van.

A Hét. 1976. jan. 23.

Bordi András

„Fiú halappal" vízfestmény, 1935

1 y. repro (vines)

Murádin Jenő: A Barabás Miklós Céh, Bukarest, Kriterion, 1978.

BORDI ANDRÁS

Marosi Péter:
Bordi helye.
/Banner Zoltán Bordi András monográfiájáról./

Utunk, XXXIV.évf. 13. /1587./ sz.
1979. márc. 30. 2.old. képpel.

BORDI ANDRÁS

Banner Zoltán:

BORDI ANDRÁS.

Bukarest, Kriterion, 1978.

Ismerteti: Mezei József.

Igaz Szó, 27.évf. 7.sz. 1979. julius.
69-71.old.

BORDI ANDRÁS

BORDI ANDRÁS marosvásárhelyi festőművész alkotásaiból kiállitás nyilt a kézdivásárhelyi muzeumban. /rövid hir./

Utunk, XXXIV.évf. 18. /1592./sz. 1979. május 4. 8.old.

Bordy András festő

„Szemüveges férfi"

„Olvasó lány"

(akvarellek)

Igaz Szó 1972/8 258, 290 old

Bordy András festő

„Nyárád menti táj"
(- festmény)

Igaz Szó naptár 1973

Bordy András festő

A címoldalon, az első és hátsó fülön „Hazai tájak" című akvarell-sorozat

Igaz Szó 1972/8

Bordi András festő

„Porta"

- akvarell

Igaz Szó 1977/12 610 oldal

Bordi András festő

„Kolozsvárnak"

– festménye

Igaz Szó 1977/5 386. old.

Bordi András

- 4 db portré a bunkón
- 4 db portré

Igaz Szó 1976/4

331, 336, 347, 353. old.

Bordy András festő

- 4 db akvarell a
Balatonról
- 3 db akvarell

7, 19, 51. old.

Igaz Szó 1975/7

Bordi András festő

- Hédérfáján született
- az iskolában Hédérfáján rendezett kiállítást

Hajdu Győző. Családi körben

Igaz Szó 1975/8

162 old

Bordy András festő

„Szimbázok és parasztok"

4 portré festmény a
műmellékletben

Igaz Szó 1924/11

Bordi András

Neve említve.

A Hét, 1973. júl. 27. 4. erf. 30 sz. 11 r.

Bordy András festőművész
(1905 Hédervár -)

Marosvásárhelyen el. Tanulmányait
a budapesti Képzőművészeti Főiskolán
(1925-1931) és a párizsi Julien Akadé-
mián (1927-28) végezte.

Igaz Itó 1972 november
776. dd

Bordy András

2

Első újbrányos szereplése:
1925 Marosvásárhely. 1959-ben
Marosvásárhelyen, 1971-ben Sepsiszent-
györgyön volt Kiállítása

Igaz Szó 1972 november
776. old.

Bordy András

3

Budapesten (1927, 1931, 1934, 1937, 1944, 1950), Párizsban (1928), Moszkvában (1949) Kairóban, Alexandriában (1960) és Damaszkuszban (1961) szerepelt Viállitásokon

Igaz Szó 1972 november

776.old

Bordy András

4

Több műsöt a bukaresti, aradi, sepsiszentgyöngyi, marosvásárhelyi budapesti műsorokban őrzék.

Igaz Szó 1972 november
776. old.

Bordy András

5

1934-ben az Állami Alvarell
díjjal, 1951-ben a Munkaérdemrend
III. fokozatával tüntették ki.

Igaz Szó 1972 november
776. old.

Bordy András

Vásárhelyi Ziegler Emil Erdélyi műveszet (1937) c. kismonográfiájában neve s munkássága szerepel.

Korunk, 1972. szept. 31. évf. 9 sz. 1419 p.

Bordy András

szerepelt az erdélyi képz- művészek budapesti
k állitásán.

Dési Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 1o4.o.

Borodi András festménye

Pempő

Igaz Szó 47/1 melléklet

Bondy

Akvarelljei emlitve.

A Het, 1973. szept. 21. 4. evf. 38 sz. 11 p.

Bordi András

Részt vett a marosvásárhelyi téli tárlaton

Kovács Iván kritikája.

Igaz Szó 65/3 432.o.

Bordi András (ferde)

A marosvásárhelyi városi képtár és múzeum igazgatója
volt 1940 - 1971 - ig.

A Hét, 1974. aug. 2. 5. ef. 31 sz. 11 p.

Bordi András (festő)

Kondor Benedek képe. Repro. Az eredeti elveszett.
(foto)

A Hét, 1974. aug. 2. 5. cf. 31n. 11p.

Bordi András

Neve Szán Endre mesterekért emlékve.

A Het, 1974. aug. 30. 5. evf. 35 sz. 7 p.

Bordi András

Az 1971-es Magyarországi táblaton részt vett művével.

A Hét, 1971. dec. 17. 2. cíf. 51 m. 9 r.

Bordi András

Parkrészlet (fotó)

A Hét, 1972. márc. 3. 3 eof. 9 sz. 6 p.

Bordi András

Apám (fametszet)

A Hét, 1972. márc. 3. Berg. gr. 5p.

Bordi András

Domboldal (részlet)

A Hét, 1972. márc. 3. 3 evf. 9 m. 1 p.

Bordi András

Délutáni fények (fotó)

A Het, 1972. márc. 3. 3 erf. 9 sz. 9 p.

Bordy Andrés

„Nyárád menti táj" c.
képének reprodukcióját a képmellék-
letben

Igaz Szó 1972 november

Bordy András

Részt vett az idei mo-
rosvásárhelyi tárlaton

Kovács Iván kritikája

Igaz Szó 67/1 117.o

Bordi András

Munka után, olaj 70 x 96

Képzőművészeti Kiállítás
Ötven éves a Román Kommunista Párt

Bordi András,

Az „Igaz Szó" c. folyóirat nov.-ben Ady-emlékszámot jelentetett meg. A folyóirat bemutatja Bordi András, Szécsi András, Kancsura István rajzait.

Magyar Hírek, 1977. dec. 17

Bordy András, festő

L: Hepp Edit

R. Gy: Kisgalériáklon

7.

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 9.

Bozdy András Jestő

Részt vett a marosvá-
sárhelyi tárlaton.

Kováts Iván kritikája.

Igaz Szó 66/2 281.o.

Bondy András

Gyergyószentmiklóson Elekes Vencel 369 képzőművészeti munkából álló magángyűjteményében megtalálható a művek munkája is.

A Hét, 1971. febr. 12. 2. old. 7. sz. 9. p.

Bordy András, festő

A gyergyói Ellekes-képtárban az erdélyi műveszek élgárdája sorakozik. Bordy András akvarelljei láthatók itt.

N. Kiss Pál: A gyergyószentmiklósi Ellekes-képtár
Forrás, 1976. 12. 58. old.

BORDI ANDRÁS
festőművész

Bordi András:
Uj humanizmus.

Igaz Szó, XXXII.évf. 12.sz. 1984
december, 488. old.

Bordi András festőművész

Szász Endre festő- és grafikusművész egykori mestere, akit ma is példaképének tekint, a napokban nyitotta meg tárlatát a budavári Nemzeti Galériában.

Tóth Ervin: Szász Endre hódúházi műtermében.
Hajdú-Bihari Napló, 1981. jún. 9.

Bordy András

Született Héderfáján, Erdélyben 1905. junius 2-án. Erdélyi festő. Román államdíjas. Tanulmányai: Budapest-i Képzőművészeti Főiskola, Párizsban Julian Festőiskola.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 p.

48 p.

Bordy András

Marosvásárhelyi festő. Aki segítette Szász Endrét, ecsetet, festéket, vászonat szerzett neki.

Toth Ervin: Szász Endre

Alföld 1971/3 76old.

Bordy András

1957-ben Gyűjteményes Kiállítása
Kolozsvárott. Marosvásárhelyt él.

Fekete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966.
334 l 48 l.

Bordy András
festő

A sepsiszentgyörgyi Magyar Színház előcsarnokát freskóval díszítette.

Banner Zoltán: Monumentális festészet Kolozsvár 1960 XIX. VI. sz. 671.

Bordy András
festő

M.D.Y

A két világháború között Marosvásár-helyen vezetője volt a képzőművészeti főiskolának. Majd 1945-ben levonták vitte hogy a város művészeti középiskolát kapjon.

Haldonay Győző. Festők a Szilágyháldóra
Münzelt, 1966 aug 21 kap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Bordy András

Vizfestményei a Nemzeti Szalonban rendezett Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitáson.

B.P.L.: Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitás.

Nemzeti Ujság 1939.jan.1. 27.o.

MDK

Bordi András

Kiállitások. Magyar Müvészet 1927, 240 l.

Bordy András

MDK

Tanulmány, vizf.

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

M.D.K.

Bordy András

Leányportréját méltatja ifj. Ambrózy Ágoston: "Erdélyi Kiállitás a Nemzeti Szalonban" c. beszámolójában, amelyben az erdélyi müvészek alkotásairól ir.

Szinházi Magazin 1939. január 8. II. évf. 2. sz. 24-26. lap.

MDK

Bordy András

Lyka K.: Erdélyi müvészek a N.Szalonban. Pesti Hirlap 1939. jan. 3.

Bordy András K

festő

1953. a Román nép-
köztársaság az állam
díjjal tüntette ki.

Szabad Művészet

1953. 2. sz. borítók

Biblioteka Jagiellońska

Bordy András, festő, ?

Pásztortűz, 1930. 20 sz.
470. l.

.... Gulyás Károly növendékének
kiállítása.

Budapesti Szépnűvészeti Főiskola

(Bordy András tanulmány útjának első állomása)

Pásztortűz 1930. 13 sz.

310. l.

..... Bordy András

Táblahép: Tanulmány, Bordy András

Pásztortűz, 1930. 13 sz.

310. l

Bordy András

Patak Jenő

Francia császár tulajdona az a Brown francia festő által festett kép, amely a Képzőművészeti Társulat vegyes kiállításán szerepelt /Beucé a mexikoi csatából vett jelenetéből/ és amelyről a cikk szerzője azt irja, hogy "...nagy, de üres kép."

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Société des Artistes Français (Paris-ban tartott kiállítást Bordy András)

Pásztortűr, 1920. 13 sz.

310. l.

..... Bordy András

Seinyei Szalon

Pásztortűz 1930. 13 sz.
310. l.

Bordy András.

Patak Jenő

Ranvieré francia festő/19.sz./életképét
amely a Képzőművészeti Társulat vegyes
kiállitsán szerepel - a cikk irója "csi
nos"-nak tartja.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Tábrahám, Tanulmány, Bordy András

Pásztortűz, 1930. 13 sz.

310. l.

..... Bordy András

Műveletoktatás

Pásztortűz, 1930. 13 sz.

310. l.

.... Borday András

Kitüntetés (Nemzeti Szalon sklevéllel tüntette ki Bordy Andrást.)

Pásztortűr, 1930. 13 sz.

310. l.

..... Bordy András

Bordy András festő"

Magyar Csillag, 1944 IV. 1.

IV. évf. 7. sz. 439. o.
Farkas Zoltán: kiállítások.

Páris (Bordy András tanulmány utja volt)

Pásztortűz, 1930. 13 sz.

310. l.

..... Bordy András

Páris (Bordy András kiállítást
rendezett a Société des Artistes Français
-on)

Pásztortűz, 1930. 13 sz.

310 l.

..... Bordy András

Kiállítás (Bordy András Párisban a Société des Artistes Francaison Lantott kiállítást)

Pásztortűr, 1930. 13 sz.

310. l.

.... Bordy András.

Szirmayi Szalon (Bordy András a Tanulmány című képet itt állította ki.)

Pásztortűz, 1930.13 sz.

310 l.

..... Bordy András.

MDK

Bordy András

Erdélyi Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Pesti Napló 1939. jan. 1.

MDK

Bordy András

Nagy Z.: Erdélyi képzőművészek Budapesten. Pásztortűz 1937. jun. 15-30. 250-251.l.

MDK

Bordy András

Tóth D.dr.: Erdélyi képzőművészek kiáll. a N. Szalonban. Esti Ujság 1939. jan. 4.

MDK

Bordy András

Bordy András akvareljei közt édesapja két arcképe és egy fiatal leányé a legbensőségesebb.

Réti István: Erdélyi magyar művészek a Nemzeti Szalonban.

Az Est, 1939.jan.3. 15.1.

Boroky András

Akvarelekkel nezepel a

Barabás Miklós Cék kiállításán

Zsiga (emlitve)

Ómarszép "

Pipáró "

Magyarország 1937 V. 2.

Bordy András

Vízfestményekkel szerepel a Barabás Miklós Cék kiállításán

„Erdőnéle" (emlitve)

„Önarckép" "

Lyság 1937 v. 2.

Bordy András

Akvarelekkel nézeget a Barabás
Miklós Cék kiállításán a gróf
Csekonics palotában (Kendeméti u 10)

Erdélyi Figelő 1937 V–VI

MDK

Bordy András

Önarckép, vf.

Képzőm. Társ. 1931. őszi kiáll. kat. 37.l.

MDK

Bordy András

Tanulmány, vf.

Képzőm.Társ. 1931. őszi kiáll. kat. 38.l.

MDK

Bordy András

szerepelt a tárlaton.

"Kollektivisták"

"Alkonyat"
"Női arckép"

J.I.: Tartományi tárlatok:Marosvásárhely.
Igaz szó, 1963. febr. 271-274.l.

MDK

Bordy András

/T.D./: Az erdélyi művészet az utolsó két évtizedben. Esti Ujság 1941. máj. 1.

MDK

Bordy András

Művei, az Erdélyi magyar képzőművészek kiállitásán a Nemzeti Szalonban.

Dallos Sándor: Találkoztam Erdéllyel a Nemzeti Szalonban.

Uj Magyarság, 1939.jan.8. 19.lap

MDK

Bordy András

Ablak előtt, vf.

Virágok, vf.

Testvérek, vf.

Barabás Miklós Céh erdélyi képzőm. tárlata. Bp. 1937. máj.

Bordy András

MDK

Leány, vf.

Szolgalegény, vf.

Barabás Miklós Céh erdélyi képzőm. tárlata. Bp. 1937. máj.

MDK

Bordy András

Csavargó, vf.

Bokrétás leányka, vf.

Önarckép, vf.

Barabás Miklós Céh erdélyi képzőm. tárlata. Bp. 1937. máj.

Сапожок, vt.

Вокзалъ Ланчжа, vt.

Мастеръ, vt.

MDK

Bordy András

Piroskendős leány, vf.

Pipázó, vf.

Parasztfiu, vf.

Barabás Miklós Céh erdélyi képzőm. tárlata. Bp. 1937. máj.

Bordy
Bródy András

Kemény János köszöntése
születésének 60. évfordulója
alkalmából.

Pár Szó 65/8 304. o.

Bordy

Bródy András önarcképe

1902 Stó 65/8 304.o.

Bordi

Bodri Andrós festménye.

Parasztfei

Igaz Szó 65/2 291. r.

Gyordi András Festőművész

A marosvásárhelyi képtár és múzeum egyszerűsítője

Hét

1974 VIII. 2 11 oldal

Borý András, festőművész (Marosvásárhely).

A Csikszeredán 1926-ban született Szász Endréről nemrégiben az erdélyi „Igaz Szó" között gazdagon illusztrált részleteket marosvásárhelyi diákéveiről, Borý András mesteréről, többek között Molter Károlyról, az építész grafikusról: Kós Károlyról, akik felismerve bontakozó tehetségét segítették és ma is őrzik gyermekkori rajzait, festményeit.

Tóth Márta: Szász Endre műveiről.
Kelet-Magyarország, 1983. nov. 19.

Bordi András

Banner Zoltán: Oldás és kötés
: Bordi András köszöntése.
= Utunk, 1985. július 5-7. ll

Bordi Andrá

Banner Zoltán: Megszólaltató műveret.
=Utum, 1985 de. 18. 7. ll

Harosvásárhely, M. vásárhely Képtár, 1985

A BARCSAY KURATÓRIUM
ÉS A
MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA

tel meghívja kedves családjával együtt

DÍJÁTADÁSI ÜNNEPSÉGRE
január 14-én, kedden du. 4 órára a
rcsay Gyűjteménybe (Szentendre)

kalommal a díjakat és emlékérmeket átadja

Kéri Ádám
elnök

BORDI András

Polgárdy Géza: Bordi András megkérett köszöntése.
= M. Nemzet, 1985. július 3. 6.
6.

BORDI András

Paulovics László: Szellemirége elkísér.
= A hét, 1985. június 13. 5. l.

DATU, Victor: Az a varázslat minden reggel megismétlődött. Uo.

Hajdú Zoltán: Vallomás [interjú] = Uo.

Jegyzette
Barabás Samu s. k.
jegyző.

róf Teleki Géza s. k.
elnök.

Hitelesítjük:

Dr. Császár Elemér s. k.
vál. tag.

Dr.
vál. tag

Bordi András

Bordi András: Ezet és szolgálat. = Igaz Szó, 33, 1985, 7 43.

Hajdú Győző: Bordi András műtermében. = Igaz Szó, 33, 1985, 9. 272-273. ill

BORDI Andrâs fertő

Muvádin Jenő: Erdélyi fertőistoléit
Bukarest, 1997 92-102.

díszítés, Isten

zerűen kiugró
kély kovácsolt
n a vármegye
ob felé forduló
án álló jobbra
a támaszkodik,
HERESIA PIA
A homlokzat
háromszögletes

at; az udvar

Bordi András /Héderfája,Maros-Torda vm.,19o5.jún.2. — Marosvásárhely,1989.aug.11./ :festő. -- Sz:Bordi András,Ozsvát Anna gazdálkodók. F:Bíró Ilona htb. -- A falusi környezetben nevelkedett gyermeket tanítója,Kiss József biztatta a továbbtanulásra. 1917/25: a Marosvásárhelyi Református Kollégiumban végzett nyolc gimnáziumi osztályt. A városban festőiskolát fönntartó Gulyás Károly kollégiumi rajztanár vette pártfogása alá. 1925-ben már kiállított festményeiből. 1925/27:Réti István növendékeként tanult a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán. 1927: dr.Bernády György havi 5ooo lejes párizsi ösztöndíjat szavaztatott meg számára a marosvásárhelyi városi tanáccsal. Párizsban a Julian-festőakadémián tanult. Múzeumokat látogatott,megfestette egyik legjobb önarcképét. 1928 tavaszán e festményével jelentkezett a Société des Artistes Français Grand Palais-beli tárlatán. 1928/31:Rudnay Gyula osztályán fejezte be

főiskolai tanulmányait.1929:a Szinyei Merse Pál Társaság dicsérő oklevele. 1931: az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Barabás Miklós emlékének szentelt műcsarnokbeli tárlatán az akvarellfestés nagydíját kapta meg. 1934: A festő arcképe c. művét a Szinyei Merse Pál Társaság tavaszi Szalonján Dicsérő elismeréssel tüntették ki. 1934:a Marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság tagjává választották. 1939:véglegesen Marosvásárhelyen telepedett le. 194o/71:a marosvásárhelyi Közművelődési Palota gondnoka és a képtár őre,majd igazgatója;a képtár álományát ez.alatt 135-ről 1lo0 műtárgyra gyarapította. 1941/49:a marosvásárhelyi városi festőiskola vezetője. 1949/7o: a marosvásárhelyi művészeti középiskola tanára. 1941/44:a Barabás Miklós Céh alelnöke. 1944-ben megszervezte Dósa Géza és Vida Árpád emlékkiállításait. 1945/7o:a marosvásárhelyi művészeti élet

szervezője,vezető egyénisége. 1951:Állami Díj. -- Festett tájképeket, csendéleteket,portrékat,kompozíciós műveket.Akvarellben és olajban dolgozott;az erdélyi akvarellművészet élvonalbeli egyénisége lett. Több megrendelést kapott monumentális művek megalkotására.1954-ben A két Bolyai c. nagyméretű olajfestménye a marosvásárhelyi Teleki Téka Bolyai-emlékmúzeumában kapott helyet. 1956:Barabás Istvánnal és Piskolthy Gáborral részt vett a sepsiszentgyörgyi színház falképeinek megfestésében. 1961: Szüret című falfestményét készíti el a marosvásárhelyi Transilvania Szálló előcsarnoka számára. -- Egyéni kiállításai: 1925,1932,1959,1973,1975,1985:Marosvásárhely, 1971:Sepsiszentgyörgy, 1975:Héderfája. -- 1975-ben tévé rövidfilm készült pályájáról

Vásárhelyi Z.Emil:Erdélyi művészek.Kv.,1937. -- Farkas Zoltán: A Barabás Miklós Céh budapesti kiállítása. Magyar Csillag 1944/7. - M.Kiss Pál:Bordi András. Művészettört.Értesítő 1973/3. -- Banner Zoltán:Bordi András.Kriterion,Buk.,1978.-- Murádin Jenő:Nem csak matézis.Utunk 1989/4o.

BORDI ANDRÁS KÉPEI a MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN

Tájkép. 1978

Este. 1971

Barátok. 1980

Bordi, vagy ahogy korábbi képein jelezte magát, Bordy András az erdélyi magyar művészet egyik „nagy öreg"-je, túl a harmadik negyedszázadon, de olyan friss alkotóerővel megáldva, mint amikor 22 évesen a marosvásárhelyiek ösztöndíjával Párizsba ment.

Bordi András járt a Julian-akadémiára és Rudnay Gyula budapesti osztályába; nyert akvarellnagydíjat a Barabás Miklós céh tárlatán és kapott román Állami-díjat Elmunkásnő című képéért; irányította három évtizeden át a marosvásárhelyi Közművelődési Palota képtárát; tanította festők tucatjait, köztük Szász Endrét, akiről legharciasabb ellenségei se mondhatták soha, hogy nem tanult meg rajzolni; élte a viharos sorsú Dél-Kelet-Közép-Európa (a katalógusból idézem e földrajzi-politikai meghatározást) művészének néha a kelleténél kisvárosibb, nyugalmasabb, máskor a kelleténél fordulatosabb életét. Aztán 1971-ben nyugdíjba vonult, és ahogy mondta, elkezdett „kecskéket festeni", vagyis mindent, amit lát maga körül, azzal a hirtelen kézmozdulatokat kívánó könnyedséggel és természetességgel, amelyet a gyorsan száradó vízfestékek követel. Így ért pályája csúcsára, impresszionisztikusan könnyed és expresszíven színes akvarelljeiben. Erdély festői közt aligha találunk nála „franciásabbat" a XX. században, annak ellenére, hogy annak idején Réti és Rudnay óva intette párizsi példaképek követésétől. Bordi a természetre igyekezett figyelni – s a 70-es évek végén készült képei bizonyítják, hogy amikor megszabadult a „fontos személy" kötöttségeitől, művész módjára hallotta meg a természet szavát.

SZEKELY ANDRÁS

KÉKESDY KÁROLY REPRODUKCIÓI

A Küküllő völgye. 1978

A nyugdíjaslét örömei

Kultúránk a világban

Francia könyv Kertészről

Agathe Gaillard beleszeretett André Kertészbe! Nemcsak a világhírű fényképészbe, hanem az emberbe is: „erős, férfias, szép, New York legcsábosabb férfia" — olvasom könyve 82. oldalán. Pedig a francia képtáros hölgynél dicső hazánkfia majdnem fél évszázaddal idősebb. Hogy a csinos Ágota hány éves, nem tudom, Kertész viszont egészen pontosan 1894. július 2-án született. A párizsi Belfond kiadónál megjelent, 130 oldalas, 16 pompás Kertész-fotóval ékes könyv egyébként *A nagy fényképészek* című kitűnő sorozatban látott napvilágot, amelynek egy másik darabja Man Ray-ről szól.

Gaillard monográfiája csapongva, hol filológus pontossággal, hol lírai szárnyalással meséli el Kertész csodálatos pályáját az esztergomi ifjúságtól, a pesti tőzsdei írnokoskodástól, az első világháborús kalandoktól kezdve az 1925-től 1936-ig tartó fényes-csodás párizsi korszakon át a szomorú amerikai csalódásokon, megaláztatásokon keresztül a mai magányig, a Washington Square-ra néző New York-i lakásáig, ahonnan az agg művész már csak távlencsével fényképez, illetve ahol elérte a Valéry-féle *poésie pure*-re rímelő „tiszta fényképészet" magaslatát: már csak az üvegen átszűrődő fényt örökíti meg. 1944 óta amerikai állampolgár, de még mindig visszasírja a Dôme kávéházat, a húszas-harmincas évek Párizsát, ezt a legendás ködbe veszett művészparadicsomot, amelyben a szürrealizmussal kacérkodva feltalálta a torzulásos képeket, s ahol Paul Dermée, a Kassákkal, Illyéssel, József Attilával barátkozó poéta verset írt hozzá (ezt a ritka költői dokumentumot 1972-es Kertész-könyvemben volt szerencsém közölni magyarul: ***André Kertész munkássága***, Corvina).

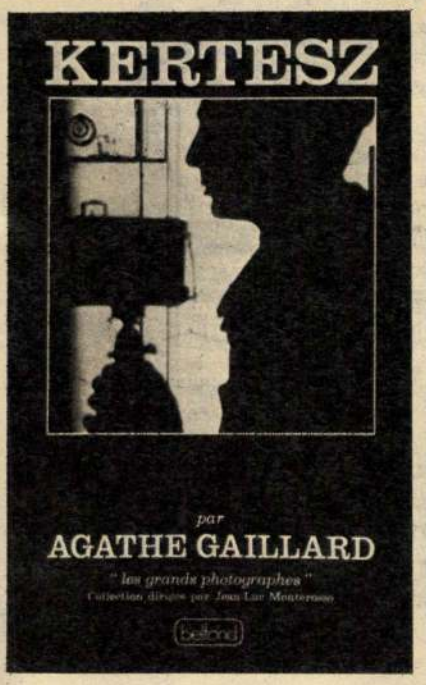

A közölt képekhez a szerző, illetve maga Kertész néhány szavas magyarázatot fűz. A legérdekesebb talán az, amit az 1927-es Károlyi Katinka-fotó születéséről tudunk meg. A kötet címlapját Kertész merész önarcképe díszíti.

B. L. E.

Magyar sikerek

Július közepéig tart a *Holland Fesztivál*, az egyik legmegbízhatóbb művészeti seregszemle fesztiválokkal igencsak ellátott világunkban. A most harmincnegyedszer megrendezett holland és nemzetközi zenei és színházi eseménysornak egyik fontos vonása volt a nem hangzatos, de annál tartalmasabb emlékezés Bartók Bélára. Mind a fesztivál újságja, mind több nyelven közreadott gondolati

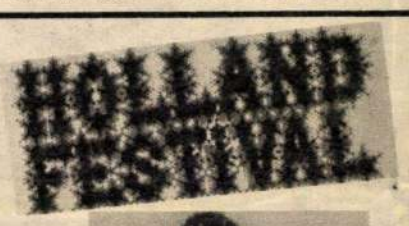

Rudolf Corens megvalósított elképzelése a Kékszakállúról és Juditról (Kováts Kolos és Kasza Katalin részére)

összefoglalása, mind a Concertgebouw Zenekar *Preludium* című testes műsorfüzete szeretettel és tisztelettel beszél a nagy magyar mesterről, benne Bartók és Hollandia, kivált a nagy hírű amszterdami zenekar számos közvetlen kapcsolatáról. (A Concertgebouw pompás termében a legnagyobbaké közt ragyog Bartók neve.) Az említett műsorfüzet a fesztiválon személyesen jelenlevő és közreműködő Doráti Antal emlékezését közli, amelyben a híres magyar dirigens Bartókhoz fűződő kapcsolatairól szól.

Jórészt ebben a jegyben került sor a *Magyar Állami Bábszínház* vendégszereplésére Utrechtben, Amszterdamban és Rotterdamban, a megnyitás napján és további kilenc előadáson.

Külföldi vendégszerepléseinkről, vitatható hagyományt folytatva, „illő" kedvező értékelést adni, még olyan esetben is, amikor a tények nem egyértelműek. Itt egyértelműek voltak. Nem tudnék lelkesedést mímelni, ha a tények nem támogatnának. Kis társulatrészlegünk — részben a két Bartók-balett bábváltozatával — a legmagasabb színvonalon képviselte a magyar kultúrát, kiváltva a közönség és a sajtó nagy részének az elismerését. Itthon egy kissé a „prófétasors" jut becsbentartott, de publicitás dolgában mostohán kezelt bábszínházunknak. Sokadik külföldi vendégjátékuk volt ez a mostani — de a magyar közönség ritkán értesül róla, hogy milyen nagy megbecsülést élveznek és szereznek szerte a világon. Hollandiában, ahol a műfaj ezen a szinten csaknem ismeretlen, kivált frappáns volt a tartalmas, pontos, a maga nemében sajátos és kivételes művészi teljesítmény hatása.

Még két, ugyancsak Bartók nevéhez fűződő előadásról hadd számoljak be nagy örömmel. A Bartók-hagyományhoz sok szállal kötődő együttes (a Concertgebouw Zenekar) Doráti Antal vezényletével a Tanzforum Köln együttesével, Jochen Ulrich koreográfiájában *A csodálatos mandarin*t adta elő. (Az előadás pikantériája, hogy mint ismeretes, a remekművet Kölnben tiltották be, a botrányba fullasztott ősbemutató után, ötvenöt évvel ezelőtt.) Ulrich koreográfiája ma — eddig — ötvennégy telt házat vonzott Kölnben. Koreográfiájával és megvalósításával volna éppen vitám, az előbbinek az intenzitása, Bartók-tisztelete, humánus töltése azonban vitán felüli. Külön ki kell emelni John F. Macfarlane nagyon hatásos színpadképét.

Végül néhány méltatlanul gyér szót *A kékszakállú herceg vára* előadásáról a Theater Carrében. A zenedráma a második részben hangzott el, változatlan zenekar és karmester mellett Kasza Katalin és Kováts Kolos szólóival, Eddy Habbema rendezésében. A gigantikus aréna, a Theater Carré közönsége: mintegy két és fél ezer ember a tanúm rá, hogy az előadás a fesztivál kimagasló művészi és közönségsikere volt. Valódi meglepetés. Az emberek tombolva ünnepelték az ilyen drámai töltéssel, megrendítő erővel ritkán elhangzó Bartók-mű előadását. Kivált szokatlan ennek a végeredményben statikus alkotásnak ilyen izzó fogadása az ismerten nagy hatású balett-pantomim után. Doráti varázslatos vezénylése, a Concertgebouw rendkívüli erejű játéka, Kasza és Kováts rendkívülien szép éneke mellett, nagy része volt ebben Habbema kitűnő rendezői hozzáértésének, ahogyan bejátszatta a szokatlan teret a porondot egészében kitöltő orkeszter körül. A Holland Fesztivál egész választékos műsora színvonalán emlékezett Bartók Bélára.

RAJK ANDRÁS

A Kékszakállú ősbemutatója görög közönség előtt

Magyarul szólalt meg, először Görögországban, a Kékszakállú.

A szaloniki Városi Színházban oratóriumszerűen adták elő a közelmúltban Bartók művét dr. Vasady Balogh Lajos vezényletével. A címszerepet Faragó András, Juditot Eszenyi Irma énekelte a Görög Állami Filharmonikus Zenekar kíséretével.

Az előadás napján a város napilapja, a *Tesszaloniki* üdvözölte a magyar produkciót. A nemzetközi Bartók-ünnepélyek programjaként tolmácsolták a görög színpadokon még nem játszott művet. A lap vállalta magára a magyar művészek bemutatását. A körültekintő szervezést dicséri, hogy a közönség görög és francia nyelvű programfüzetekből ismerhette meg a művet, a közreműködőket, és nagy érdeklődéssel kísérte végig a koncertet.

A *Tesszaloniki* kiemelte: mind a karmesteri produkció, mind a művészek teljesítménye hazájuk speciális zenei művészetének mély ismeretéről vall, méltóképpen reprezentálja a modern magyar operakultúrát. A görög napilag megállapításait a közönség is megerősítette; nagy és sok tapssal, lábdobogással fogadta az operát. Ötletes feladatot töltött be a pódium hátterében elhelyezett díszletsor hét kapuval, érzékeltetvén az események jelentését, sodrását.

Szünet után Smetana *Moldva* szimfóniáját és a *Nürnbergi mesterdalnokok* előjátékát dirigálta dr. Vasady

A Kékszakállú Szalonikiben

Balogh Lajos. Mindkét produkció nagy sikert aratott.

A szaloniki pódiumon jelent meg kétszázadszor Kékszakállút énekelni Faragó András; jelentős európai, amerikai fesztiválokon, világvárosok operaszínpadain jelenítette meg a különös hőst, kiváló külföldi és magyar dirigensekkel.

Eszenyi Irma Judit-alakításainak is emlékezetes állomása volt a görögországi premier. Ezt megelőzően számos alkalommal énekelte európai, tengerentúli színpadokon.

ERDŐSI MÁRIA

Új TÜKÖR

Új TÜKÖR

SZABADIDŐ KÖZPONT

A KÖZMŰVELŐDÉS (ÚJ) TÜKRÉBEN

KALEIDOSZKÓP

E héten színes összeállítást adunk arról, hogy nyáron mi minden történik a közm
lődés érdekében, amihez közünk van. Ennek keretében mutatunk be olyan iparm
szeket, akik Vácott mutatkoztak be először a közönségnek, tudósítunk a Hétfőn
kor portrészínpad érdekes estjéről, amelynek vendége Kabos László volt, és a Fi
Karavánról...

MHSAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-728
Új TÜKÖR
BORDI ANDRÁS

KABOS HÉTFŐN HÉTKOR

A Jókai Klubban, a Hétfőn Hétkor portrészínpadán újra érdekes és „izgalmas" vendéget üdvözölhettünk: Kabos Lászlót, a magyar nevettetők egyik „élő klaszszikusát", aki jelenleg színház nélkül, „magányos művészként" dolgozik, de népszerűsége így is töretlen. Szokása szerint már megjelenésével olyan oldott, és bensőséges hangulatot tudott teremteni, ami sajátos képessége. Önmagáról így vallott:

— A világ nagy mulattatói szinte kivétel nélkül „elrajzolt karakterek". Fernandel és Chaplin, Stan és Pan, a két Latabár már külsőségeikben is a humor jegyeit viselték. Ez adottság, de önmagában kevés. A komikus nem a vörös hajnál kezdődik, és nem is ott ér véget. Az emberek várják, és elvárják, hogy véleményem is legyen az élet dolgairól, és mindig lássam a „napos oldalt" is. Nemrég rádióriportot készítettek velem személyes gondjaimról, és általában a színház helyzetéről. Másnap megállítottak az emberek az utcán, és ők is elmondták nekem saját gondjaikat. Talán itt kezdődik a

komikus és a közönség együtt lélegzése. Nem tagadom: szeretem a népszerűséget — de szeretek dolgozni, játszani, rögtönözni is. Az igazi jutalom érte a nevetés, amelyet az emberekből „kicsalok". Hogyan tovább? Új műsorral, amelynek témája tizenévestől hetvenévesig mindenkit izgat és foglalkoztat: a szex!

A Hétfőn Hétkor portrészínpadán bemutatott részletek bizonyították: valóban mindenkit érdekel és megnevettet az új Kabos-műsor!

KÉKFESTŐ DUNAFÖLDVÁRRÓL

Özvegy Vadász Istvánné dunaföldvári kékfestőnek nemcsak különleges mintázatú, szép terítői, ruhaanyagai érdekesek — hanem kékfestőműhelyének alapítási éve is: ugyanis 121 éve, 1860 óta dolgoznak ott. Ennyi idő elég volt ahhoz, hogy egyedülálló technológiát dolgozzanak ki, amely a szép színek és minták alapjául szolgál.

VESZPR

Vácott „fedeztük fel" ifjú veszprémi hölg
Herczeg Zsuzsa a
Vállalat dolgozója, Pető Erika pedig porcelánfestő. Barátnők, akik együtt laknak, és hobbijuk is közös: együtt ötlik ki és valósítják meg kisméretű textilfantáziáikat. Az elkészült kompozíciónak hangulatos címeket is adnak: a felvételünkön láthatóké például „Nosztalgia", „Csend", „Színorgia", és „Spontán spenót"... Hogy melyik melyik? Ennek kitalálását az olvasóra bízzuk, hiszen a fantáziaképekhez úgyis egyéni képzeletgazdagságra van szükség...

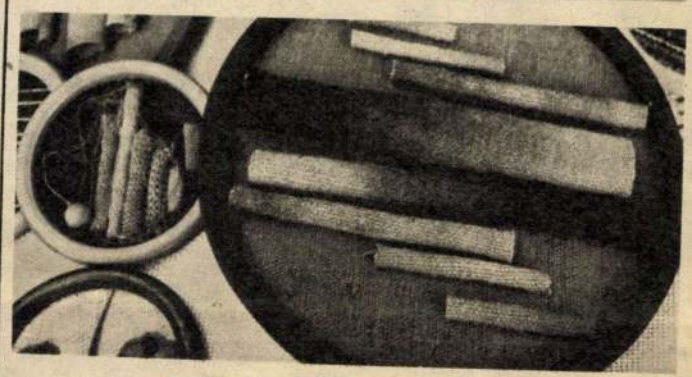

FILLÉRES KARAVÁN!

MCCC

Ki ne szeretne olcsón kirándulni? A kérdés felesleges. De a gyakorlatban megvalósítani... Drága a benzin, négytagú családnak a vonatjegy is sok, és akkor még hol vagyunk az egynapos kirándulás programjától? Ezeken a gondokon próbál most segíteni a Magyar Camping és Caravanning Club, amikor elindítja a FILLÉRES KARAVÁN akciósorozatot. Ennek lényege: a MÁV segítségével olcsó különvonattal utazni hét végén valahová, és ott — sőt, útközben is — programot adni, szórakoztatni az utazókat. Július 19-én indul az első vonat Budapestről, Siófokra. A részvétel díja oda-vissza, útközbeni kulturális programmal és strandbelépővel együtt 99 forint 90 fillér lesz. Egy hétre rá, július 26-án Hajdúszoboszlóra indul a karavánvonat, azon a részvétel díja 99 forint 90 fillér lesz. (Az alapelv: egyetlen út sem kerülhet 100 forintnál többe!) Tervezik már az augusztusi utakat is, a debreceni virágkarneválra, a szegedi szabadtéri játékokra (előadás után indul vissza a vonat Budapestre), és olyan utakról is gondoskodnak, ahol vidéki városból indul majd a különvonat. Jegyek egyelőre az MCCC Üllői úti irodájában és a Hungária kávéházban kaphatók, de már szervezik az üzemi közönségszervezők és a nagy munkás művelődési központok jegyellátását is.

A MEÓS STÚDIÓJA

Somogyi Lajos is veszprémi, illetőségét tekintve, szakmáját nézve viszont ezermesternek is mondhatnánk. Hiszen tanult szakmája a vegyészet, a fényképészet és a kerámiázás is. Jelenleg viszont a Veszprémi Állami Építőipari Vállalatnál dolgozik mint meós. A kerámiázást hobbiból folytatja — illetve nem egészen csak időtöltésből. Két esztendővel ezelőtt ugyanis, munkahelye támogatásával kerámiastúdiót alapított, amelyben pillanatnyilag már harmincan (tizenkét gyermek és tizennyolc felnőtt) ismerkedik e szép és népszerű mesterséggel. Somogyi Lajos munkái közül kitűnnek a háromszor égetett, arannyal festett kecses vázák.

HOGY MIK VANNAK...

...Avagy: ellesett pillanatfelvétel a váci búcsúról: ki mindenkit érdekelhet manapság az iparművészet?...

Összeállította: NÁDOR MARA
Révész András felvételei

MN

Szerda, 1989. augusztus 23.

Eltemették Bordi Andrást

Személytelen hírek nincsenek — minden hírnek arca, neve, egyénisége van, a gyászhírnek pedig szomorú, ám nem mindig múlandóságarca. Meghalt ismét egy jeles erdélyi festő, aki megannyi komor és derűs, ismerős és ismeretlen emberarcot, portrét, tájat hagyott ránk: életművéből, mozaikszerűen, rekonstruálható lenne egy szelídebb, zsánerképszerű, alig-drámai Erdély.

Bordi András 1905. június másodikán született Héderfáján. A marosvásárhelyi református kollégium — ma Bolyai líceum — neveltje. Budapesten és Párizsban végzi képzőművészeti tanulmányait, majd jóformán egész életét Marosvásárhelyen, művészeti középiskolai tanárként éli le, illetve hosszú évtizedeken át múzeumigazgatóként gyarapítja festőként szerzett, elismert tekintélyét; s noha az ötvenes évek legelején az akkor magas kitüntetésnek számító *Állami Díjjal* tisztelik meg — az igazi értékelést csak 1978-ban, a most Békéscsabán élő kiváló kolozsvári művészettörténész *Banner* Zoltán kismonográfiájában kapja meg.

A sors hosszú élettel, a szorgalom és az érzékenység, a tehetség és a kíváncsiság pedig színes, kellemes, sajátos hangulatú életművel ajándékozta meg — őt, és munkásságának híveit.

Augusztus 15-én temették el Marosvásárhelyen.

Egy budapesti lakásban őrzik iskoláskorabeli, gyöngéd akvarelljét, amelynek modellje talán az édesanyja volt: annak az erdélyi mecénásnak adta emlékül, aki továbbtanulásában támogatta. Az ember elnézegeti az ablak előtt ülő, kézimunkázó asszonyt, és azon töpreng: vajon ki és mikor írja meg az erdélyi magyar képzőművészet zaklatott, a nagyvilágba szétpergő, menekülő és pusztuló, értékek végtelen sorát nyújtó, különös történetét?

(D.)

Iványi Pál:

Az inflláció mé
a tizenhat s

Kérdésessé váltak a bány
– tudatta a Minisztertanáccs

KÖZÉLETI HÍREK

Szűrös Mátyás, az Országgyűlés elnöke kedden fogadta az Alan *Cranston* szenátor vezette USA-beli kongresszusi küldöttséget. A találkozón részt vett Mark *Palmer*, az USA

fogadta Zenonas *Grigosaitist*, a Litván Szovjet Szocialista Köztársaság kulturális miniszterhelyettesét.

1021

Bordi András

Bordi András: MUNKÁSLÁNY FEJ

A festő alkotásaiból rendezett kiállítást a Nemzeti Galéria.

1987 JUN 21

ZALAI HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.

Telefon: 337-148, 340-726

ÁNG

sötétség
aagom ne tépjék.

alan,
-magam.

asítéka,
nem lenni, még ma!

gerinc,
e sincs.

tettenérten,
éj szívében!

án napja Északon

n — a Békesség Szigetén — lítják a legnagyobb máglyát. hol nemcsak a világ legszebb lumúzeuma van, de Kekkoen elnök háza is. Tizenkét atalmas, kiöregedett, bekátányozott bárkát raknak gúlába, s meggyújtják este tíz óra ájban. Világos van ilyenkor még, hiszen ezen az esten a Nap alig pihen, és be sem sötétedik. A vízen csónakok százai, s a tűz közelében népünnepély. Másutt már kora délután ég a tűz. Egyik helyen ágat torony formájú állványra téve, s aki arra jár, hozzá tesz egyet-egyet.

Nagy csendben veszi körül öreg és fiatal a máglyát, falun, városon. Nem szervezik, de rend van, és különös áhítattal nézik a lobogó lángot azon az esten, amire annyira vártak, mert a napot, a fényt hozta el számunkra, s amitől ugyanakkor búcsút kell mondaniuk. Északra, a Lappföldre mennek ilyenkor, ahol amint lemegy a Nap, nyomban fel is

Bordi

1021

Bordi András festményeiből rendezett kiállítást a Nemzeti Galéria
Reprodukcióink a kiállításon készültek

A festő arcképe

Munkáslány fej

Anyám szundikál

Ne
VES

...egy tiszt

Bordy András, festőművész 1) Folytatás

a fasizmus alóli felszabadulást követő évek a számvetés évei művészetünkben. – Bordy András finom, élektani akvarellek művésze, egy „Élmunkásnő" portréjára állami díjat kapott. (említve) A belső-társadalmi és ideológiai-forradalom közvetlen agitatív szolgálatát az 50-es évek végén a korszerű művészi nyelv és feladatok vállalása, ill. A megfogalmazása követte.

Brauner Zoltán: Azzal fejezik ki egyéniségüket, ahogyan a romániai magyarság mindennapi
Korlátsz, 1979. II. életéhez, kapcsolódnak művészetükkel.
63. old. és 65 old.

Bordy András, festőművész 2) Folytatás

A valóság alakulására visszaható művészeti látásmód számított az érték ismérvének. Nem csupán egyes művekben, hanem egyéni gyűjteményes kiállítások tükrében válnak kitapinthatóvá a romániai magyar művészet jegyei. Gondolunk a művész és mások egyéni kiállításaira. – Sajátosöröksége a huszadik század végi romániai magyar művészetnek, hogy mindmáig a parasztság köréből, de legalább-is falu-helyről származott el legtöbb alkotónk.

Branner Zoltán: Azzal fejezik ki egyénisé gület, ahogyan a romániai magyarság mindennapi életéhez kapcsolódnak művészetükkel.
Kortárs, 1979. febr. 65. old.

Bordi András festőművész

egy festménye |repr.|

Forrás, 1984. ápr. címlap belső oldalán.

Bordi András, festőművész

Szász Endre tanulmányait Marosvásárhelyen folytatta, osztályfőnöke Kós Károly volt. – Ekkor a város műtermét Bordi András vezette. Szász 1943-ban kereste fel a mestert, az pártfogásba vette s életre szóló tanácsokkal látta el kimagasló tehetségű tanítványát. Bordi András e, akk írója kérésére beszél a fiatal Szász Endréről

Tóth Márta: Szász Endre indulásáról.
Vas Népe, 1984. jan. 15.

Bordi András fm

[BORDI] marosvásárhelyen
élő 80-as
fiatal
Szász Endre első
mesterei

→ Szász Endre fm

MŰVÉSZET 1985/10/38

Bordy András festőművész

Szász Endre a marosvásárhelyi diákoknak Bordy Andrást volt a mestere, tanárja volt Molter Károly és az építész-grafikus Kós Károly, akik felismerve korán tehetségét, segítették és ma is ápolják gyermekkori rajzait, festményeit.

Tóth Mária: Porcelán táblaképek.
Vasárnapi Hírlap, 1983. dec. 3.

BORDY András

Vásárhelyi Z.Emil: Bordy András

In. Marosvásárhely és vártemploma.Szerk. Medvigy E. Bp. : Ráday Kollégium, 1990
308-311.p. ill.

utánközlés!!!

Friedrich verlangt vom Künstler, daß er „*mit eigenem Auge*“ zu sehen habe. „*Jedem offenbart sich die Natur anders; darum darf auch keiner den andern seine Lehren und Regeln als untrügliches Gesetz aufbürden. Keiner ist Maßstab für alle, jeder nur Maßstab für sich und für die mehr oder weniger ihm verwandten Gemüther. — So ist der Mensch dem Menschen nicht als unbedingtes Vorbild gesetzt, sondern das Göttliche, Unendliche ist sein Ziel.*“ Die Lehrer der Kunst sollen sich hüten, daß sie mit ihren Lehren und Regeln nicht „*zerstören den Tempel der Eigenthümlichkeit, ohne den der Mensch nichts Großes vermag! Ihr vermögt doch nichts Besseres aufzubauen; wieviel Ihr Euch auch dünket, das Eigenthümliche im Menschen zeigt sich auf eigene Weise, jeder nach seiner inneren Natur auf andere Art. Eure Lehren können gut sein, doch für einen jeden passen sie nicht; denn nicht jede Blume gedeihet auf jedem Boden. Nur Gottes Gesetze gelten für Alle und sind in aller Menschen Herzen geschrieben, die heiligen zehn Gebote*[32]“.

Das Gesetz der Kunst ist des Künstlers eigenes Gefühl. Da dies so ist, ist es Gesetzlosigkeit, wenn das Gefühl eines anderen uns als Gesetz auferlegt wird. Ein Bild, „*so wieder an Bilder erinnert, aber nicht an Natur*“, weist auf einen Maler zurück, der „*zum großen Haufen*“ gehört. „*Was der Künstler oder Mensch im Leben und in der Gesellschaft ist . . ., das ist er auch in seinen Bildern oder Werken*[32].“ Aber nicht nur der Individualcharakter des Künstlers

MDK

Bordy András

Erdőszéle, vf.

Feleségem arcképe, vf.

Zsiga, vf.

Barabás Miklós Céh erdélyi képzőm. tárlata. Bp. 1937. máj.

Bordy András, festőművész 3) Folytatás

Így a népből – a néphez szólás képlete igény nél. több –: törvénye lett művészi életünknek. Ide tartozik például Bordy András, Bene József, Nagy Imre, Balázs Péter és még többen.

Bauner Zoltán: Azzal fejezik ki egyéniségüket, ahogyan a romániai magyarság mindennapi életéhez kapcsolódnak művészetükkel.

Korunk, 1979. febr.

BORDI András *25, 35, 40, 42, 49, 54, 60, 66, 69, 76, 77, 78, 79, 81, 83, 90, 92, 112, 129,* **13**
Héderfája, 1905. június 2.–Marosvásárhely, 1989. augusztus 16.
Képz. Főisk. Bpest, festő

Banner Erdély

közösségi tiszteletet.
rülő Tébai Remete Szen
Antalra és tanitványár
ból Galliába elszármaz
terjedt el rendkivül r
fogunk.

A vértanúkkal a hit
tani, mert tagadhatatl
szentek e két csoportj
különbséget tettek azo
vagy halálra itélték ő
ben maradtak /martyres
de akik valami termész
mártirságot /confessor

megírva

Bordy András

A Marosvásárhelyi
Képzőművészek egyéttese
fenti irányítása mellett
kiállítást rendezett.
E tárlat több kiállítója
fenti tanítványa volt.
Fenti is részt vett.

Képművészet
1942. 64. l.
Vidéki kiállítások
(Marosvásárhely)

8./

Békefi Re

és várai

Budapest,

Békefi Re

des Balat

Sufflay)

Benczur-A

bevezetés

Bende Ján

8 o, O K,

Benedek M

tészet Pe

Budapest,

Benkó Giz

61 L, Bp.

Benyovszk

nenlehrer

Beregszás

Bordy András

BORDY ANDRÁS :
28. Leányka. - Vizf., p. 24.8 x 34.3 cm. Jelz.f.b.:
"Bordy".

Koppmegy graf 150 évé

1943

teljes keresztmetszetté bővül. De ép ebben a megmutatkozó különbségben rejlik számunkra a tanulság, amely kijelöli a jövő feladatait. Ezeknek minél gyökeresebb tisztázása és egyuttal munkánk minél szélesebbkörü ellenőrzése céljából rendezzük uj szerzemény-kiállitásainkat és jelenleg a magyar grafikus müvészeteket bemutató első kiállitásunkat is, amely munkához, hogy az még eredmé - nyesebb lehessen, most már csak a nagyközönség komolyabb érdeklődése és fokozódó szeretete szükséges. Ha ifju intézményünk a Szé - kesfővárosi Képtár ezt is eléri, ugy meggyőződésünk, hogy a béke eljöttével fejlődésünk még gyorsabb ütemüvé válhat.

Budapest, 1943. október hó

1950. a Román Népköztárs. Népzőm. kiáll. díjat nyert.

Bordy András

festőés grafikus

sz. Târgu-Mureș, 1907

lásd

réztvett 1949-50. a Román Népköztárs. moszkvai kiállitásán

A roman népköztársaság művészeti kiállitása a Nemzeti Szalonban. Bp. 1950. 9, 10. l.

Önarckép VII
Élmunkásnő } of

Budapest székesf

264.291 szám

193 5.-XIV

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

dr.Szentiványi Gy

Budafok

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi boríték

Bordy András

Pův. képt.

Ősz } virf.
Szolga legény } "
Női tanulmány fej } "

Babics Kálmán

Széptan vagy aesthetika a művelt körönség számára. (Stampfel K.

II. kiadás. Pozsony. 1881. (De csak a cimlap. A könyv: Pozsony 1873.)

8-r, 4, 321, VIII. l. Füzve.

P Kiadjál Nirschy F. és tsai.

I. 4. p. h.

3.–

Bordy András

Vall. és Közokt Min

vásárl. kiáll. (1938 – 1940)
(Szépm. muz.) 1941.

Favázók II
Tájkép IV. } virf

Am 7-ten April
1948.

V.

Der König in Thule.
(Übersetzung.)

Dem König in Thule hinterliess seine sterbende Gattin einen golden Becher als Erbe.
Der König hielt den Becher

Bordy András

Legény (Budapest Székesfőváros tulajd.) és
A festő arcképe
(Szépművészeti Múzeum)
c. képei repr.

KiP. 53. tábla

Bordy András

festő, szül 1905.
A marosvásárhelyi köz-
művelődési ház képtárá-
nak őre. Középiskoláit
Marosvásárhelyt végezte,
majd Budapesten és
Párisban a Julien-aka-
démián tanult. Athon
Hederfáján (Kükülő m.)
és Marosvásárhelyt dolgo-
zik – Jeles akvarell festő.
A falu alakjait festi.
Festőiskolája van Maros-
vásárhelyt.

KiP – 158. l.

Bordy András

Fův hépt

Ősz vizf.

Szolga legény
Női Tanulmány fej

Bordy András

Szabad Művészeti
Szabad ű. sz ti

1950. 9. sz. 368. l.

Ntk.-i bekepályázat

(A román Békebizottság
a következő műveket
választotta ki: ----
B.A.: Élmunkásnő

Feladó neve és lakása: SZEPMIGYESZÉTI ÉS MŰKERESK. R. T.
IV. MARIA VALERIA-U. 8.
Telefon Art. 821-22

MAGYARORSZÁG 6 FILLÉR 6

LEVELEZŐ-LAP

a helyi forgalom számára.

Nagys.
Hr. Szentiványi Gyula
urnak
Bpest
I Lenkl-tér 7.

Ára 7 fillér. M. kir. állami nyomda, Budapest, 1901.

Távolsági vagy külfölddel való forgalomban a feltüntetett értéket a mindenkori díjszabásnak megfelelően postabélyeggel ki kell egésziteni.

Bordy András

festő

marosvásárhelyi mű-
vésziskolája növendékeinek
kiállitása -

Pásztortúz. 1941. 476-
479. l. (V. Z. E.:
Egyetlen kiállitás. [
Bordy András növen-
dékeinek kiállitása
Marosvásárhelyen]
(Kejek Ed.)

BORDY ANDRÁS festő. A Barabás Miklós Céh tagja. 1905-ben született, a marosvásárhelyi ref. kollegium növendéke volt, ahol már harmadikos kisdiák korában feltünt tehetsége. Az "Ifju Erdély" rajzolimpiászának, mint diák, győztese volt. A VIII. osztály elvégzése után 40 képből álló tárlattal bucsuzott a kollegiumtól. A Képzőművészeti Főiskolát Budapesten végezte, ahol Réti István növendéke volt, majd Párisban képezte magát tovább. Mint érett müvész, a székely fiatalok kiállitásán szerepelt először három társával együtt a marosvásárhelyi Bethlen-kollégiumban /Pásztrotüz XIII. évf. 1927. 287.lap/. 1930-ban Gulyás Károly marosvásárhelyi festő-rajztanár volt növendékeinek kiállitásán vett részt nagy sikerrel, /Pásztortüz XVI. évf. 1930.470 és 310. lap/. A harmincas években Héderfáján a szülői házban volt müterme, ottani müködéséről volt tanára, Gulyás Károly irt meleghangu méltatást /Pásztortüz, XXI.évf. 1935.227. lap: "Müteremavató"/. Nagy sikerrel szerepelt a tizenegy erdélyi müvész budapesti kiállitásán a Csekonics-palotában /Pásztortüz XXIII.évf.1937, 159 és 250. lap/. Még teljesebb elismerés kisérte 1938-ban müveit az erdélyi müvészeknek ugyancsak Budapesten, a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásán /Pásztortüz XXIV. évf. 1938,451.lap/.

Bordy András fejlődése még nem állt meg, de-különösen az aquarellben- már is megtalálta a maga egyéni, finomságokkal telt és dushatásu formanyelvét. Vizfestményei nem szemfényvesztő vázlatsziporkák, hanem a vizfestés technikájában fogant befejezett alkotások, rendkivül lágy és ijszerü szinharmóniájukkal. Olajképei még nem érték el aquaerlljeinek festőiségét, de Bordy András már eddigi müködése alapján is kétségkivül egyik legtöbbet igérő tagja a fiatal erdélyi müvésznemzedéknek. Jelenleg Marosvásárhelyen él, mint a Közmüvelődési Ház és a Képtár igazgatója.

BB

Nemzeti Szalon 1939. jún.

BORDY ANDRÁS.

* 1905. jun. 2. Héderfája. (Kisküküllő vm.) Középiskoláit Marosvásárhelyen végezte, hol Gulyás Károly jeles rajzpedagógus volt első mestere. A budapesti Képzőműv. Főiskolán Réti és Rudnay mestereknél tanul (1925—1930). Majd Párisban a Julien Akadémián (1927) Lorrens Albert növendéke. Mélyen átérzett vízfestményein, arcképein Küküllőmenti faluja életét örökíti meg. Kiállított: Marosvásárhely, 1924, Párisi Szalon, 1928., Budapest, Szinyei Merse Társaság, 1929., Dics. Okl., Aquarell Kiállítás, 1930. All. nagy díj. Erdélyi Képzőműv. Tárlata, 1937.

1. Ádám, vízf.	300.—
2. Ősz, vízf.	300.—
3. Menyecske, vízf.	350.—
4. Fiúfej, vízf.	250.—
5. Jókedvű Jóska, vízf.	mgt.
6. Olvasó férfi, vízf.	350.—
7/a. Tájkép I., vízf.	150.—
7/b. Tájkép II., vízf.	150.—
7/c. Tájkép, vízf.	200.—
8. Favágók, vízf.	mgt.
9. Anya gyermekével, vízf.	250.—
10. Piros ruhás nő, vízf.	250.—
11. Rozika, vízf.	mgt.
12. Két leányka, vízf.	400.—
13. Kata, vízf.	mgt.
a) Miska, vízf.	mgt.
b) Almaszedők, vízf.	mgt.
c) Legényke, vízf.	200.—
d) Ülő gyerek, vízf.	150.—
e) Apám, olajf.	mgt.
f) Önarckép, olajf.	250.—

A kiállított műtárgyak jegyzéke.

Műterem-avató.

Irta: Gulyás Károly.

Valósággal közhely már, annyi felől hangoztatják a falú meg a város közti érdekszolidárítást. Bebizonyosodott, hogy a gazdasági és intellektuális erők összeboronálásából messze kiható erejű, üdvös körforgások támadnak. Érdemes városi ifjúságunké legelső sorban a dicsőség a falúváros közelítésének sikerében. Ők szorgoskodnak hiven, nemzeti egyediségünk kihangsúlyozásával, falusi fiatalságunknak szépre-jóra nevelése körül. Művészi magaslatokon járó bemutatók, táncok, énekszámok kerekednek ki ilyesmikből, az egykori italos, bicskás falusi vasárnapok helyett. A falú népének szőttese, varrottasa, a sok vidéki fúró-faragó mesterség mind így nyer napjainkban piacképes megjelenést és ami fő: értéket. Valamikor ezen a talajon, ezekből az élő barázdákból fog kivirulni népies művészetünk is.

De maga históriai jelentőségű képzőművészetünk is sokat köszönhet ennek a falu-városközi mozgalomnak. égyik eszköze lett újabban ez is komoly művészetünk átmentésének e mai keserves gazdasági helyzeten.

G. Pataky Etelka, Barabás Márton, Nagy Imre festőművészeink, Vas Alberték már nehány esztendeje kihúzódtak falura, messze Csíkországba, meg más falusi magányba, ahol lelkök csendességében festegetik pompás tavaszi illatúzamatú képeiket, onnan bocsátják a városok igényes művészetpártolása elé alkotásaikat. Tudásuk zavartalanságát így biztosítják, idegen befolyásoktól így mentesítik művészetöket, ellenben: magukat adják műveikben, a föld népe fiainak érzésében, abban, amiben nőttek fel ők magok is, azzal az őszinte egyszerűségben ékes festői adottsággal, ahogy közvetlenül érzékelik mindezt. A való élet meg a művészet jelenik meg együtt képeiken.

Van hát célja és értelme ennek az új, csigaházi művészet-politikának; a legnemesebb művészi törekvéseket hozzák felszínre egyrészt művészeink, másfelől meg súlyos erőtartalékok hordozói ezek az ilyen formán keletkező megoldások és — el is kelnek rendre ezek a képek, mert még mindig vannak és lesznek olyan tiszteletre méltó kivételek műértőink közül, akiket nem tévesztenek meg a képügynökök csalafintaságai és akik előtt még van értéke a művészet eredetiségének és magyarságának.

Bordy András meg a maga tüzes bort termő, tápláló búzát adó kis küküllőmenti talajába ereszti most művészetének gyökereit, abba az áldott humuszba, amiből vétetett ő maga is: szülőfalújában, Hedrifaián szép, nagy, árnyas fák alatt húzódik meg apja portájához toldva üvegfalas, tágas műterme.

A Bordy Olimpusza sem a nyugalmas, gondtalanul tündöklő görög ég alatti tehát, hanem az ugyan kemény munka hazája; kis székely falú ez, vasutat se nagyon ismerő törzsökös népével, egy mindennap más-más ábrázatot mutató szeszélyes természeti világgal. De ez aztán az ő faluja, hol jégviharos felhőkkel, hol kacagóan derüs napfénnyel. Van úgy, hogy a rejtélyes, buja mezei virágok ezerszeme bámul rá, az is előfordul, hogy a legesattogóbb hideg zárja el hófergetegeivel faluja magányát a szomszédságtól is. Környezetének hatásából van hát mit festenie Bordynak, életre keltheti falusfeleit is mindezen változatos természeti hangulatokban, akár a friss erdei levegő párázatában, akár odahaza munkáik közepette a míves napokon, a táncban, a szakállszárító alatt. Most már még nagyobb mérsékben, hogy a helyökbe jött, mint ahogy idáig is cselekedte ezt ez a sokoldalu, alig harmincas fiatalunk.

Idáig való élethistóriája Bordy Andrásnak egyébként a maga egyszerűségében is megkapó. Szinte azt mondhatni, hogy a folytatólagos sikerek jegyében zajlott le. Hozzászegődött ez a másoktól olyan tartózkodó valami már vásárhelyi kollégista korában, mikor „eltalálta" egyik pajtását, ahogy elszenderedett — a latin gramatika mellett, a másikat, ahogy a fa tetejiben tanul, többeket meg — kacagás közben. Ezek az igazán virtusos karakterábrázolások aztán mind — vevőkre találtak az évvégi rajzkiállításokon, úgy, hogy mire kibúcsúzott kollégiumából, valami 70 képből álló kiállításán, helyi és környéki vonatkozásban már mint kész piktorra néztek rá.

Innen fel Budapestre, Párizsba, ugyanilyen siker kellemes kisérő akkordjai mellett tette meg útját és tér meg most szülőfalujába is.

Még van egy közbeeső állomás művészi pályája ivelésében, mikor 1931-ben elhozza Budapestről az akvarellkiállítás nagy díját, egy olyan sokat jelentő kiállítás tündökléséből, amit épen mindenkori erdélyi büszkeségünk, a nagy Barabás Miklós akvarellistánk emlékezetére rendezett a Képzőművészeti Társulat.

Kétszeresen nagy értékű hát a Bordy itt kapott „mester" jelzője; ez adja meg a jegyét az ő nagyvonalúságának, ahogy igazi japános finomsággal és leheletszerűséggel ad olyan egyszerűségeket akvarellben, amiknek tárgyilagossága is csak az ő keze nyomán kelhet, azon a modern formanyelven, ami más számára meg sem közelithető. A rajz meg az akvarell a Bordy ereje, s művészi egyénisége az, amiből fakad alkotó készsége. Épen most van teljében alkotó géniusza. A szánról lelépő, hidegcsípte, lilás-kékesre

Bordy András: Legényke.

fagyott arcú pöttöm székely ivadékot meglátni és megfesteni nagy kucsmájában, ép olyan természetes a Bordy alkotó hevében, mint ennek a hévnek tavaszában a szíve vérén át adni mátkáját meg édesanyját, többi ráncos-rokolyás asszonyzsánerét rokkapergetés, diskurálás közben, ahogy beesik a napfény a tüllfüggönyön át. És a színek varázsa, játéka még beszédesebbé teszi képeit, a piros fejrevaló reflexeit épen olyan játszi könnyedséggel rögziti meg egy másik hamiskás arcon, mint amilyen tőről metszett alkotása a kendőjét igazító leány színpompája.

Ki is adhatná mindezt vissza olyan belsőségteljesen, mint az az odavalósi valaki, aki fölé gyermeksége óta ugyan az az ég borult, ami alatt ázott később, akit épen úgy vert a vihar erdőn, mezőn, hegyen, ahogy falubelijeit, az a Bordy András, akinek szerelme faluja, falujának hegy-völgyes, folyóvizes környezete, megannyi sajátsága. Lélekfakadások valósággal a Bordy-képek, környezetének megértéséből kelnek, úgy-ahogy első pillanatra megtetszik festményein modelljeinek gyökeres ismerete, akik előtt dehogy lesz zárva műtermének ajtaja. Embersorba került najdani játszótársai büszkék falusfelök sikereire, András meg boldog, ha kitombolhatja magát lefestésök közben, hiszen megannyi friss benyomás minden vonatkozásban egy-egy megjelenése nála falubelijeinek.

A Bordy művészetének további támogatása természetszerű, egyenesen magyar erkölcsi kötelesség. Fajtánkat becsüljük meg, ha termelésre biztatjuk őt műpártoló érdeklődésünkkel, hiszen falusfelei tipusát örökittetjük meg véle ilyenformán képtáraink, szobáink falain.

Utoljára a Gyárfás Jenő festőművész működése terén jártam, valami húsz esztendeje. E vérbeli nagy piktorunk elmulása óta vajmi kevéssel szaporodott erdelyi festőműhelyeink száma városainkban. Az egyebütt nyílott műtermek falura helyezése során a Bordy Andrásé az újabb számottevés.

A dekadens irány megalapítói gondoltak még ilyen merészet és nagyot annak idején, mikor odahagyták mestertársaikat, ahogy ezt tette másik művészi büszkeségünk, Szinyei Merse Pál is, tisztán a grand art iránti rajongásából.

Az idők megmutatták nagyjaink igazát. Ezen mód fogja igazolni az idők folyása a Bordy András szülőfalujába telepedését is.

Nem a kortárs lelkendezése mindez a Bordy pikturájáért, nincs szüksége neki beszédes reklámra, ékesen fog szólani az ő akvarell nyelve minden időben, mert a művészet igazi, hamisítatlan lelke él dúsan termő tehetségében.

Gondolatok.

Nem a szegény sajnálatraméltó, hanem akinek a társaságára senki sem vágyik.

Ha sikerül elveidet mindenben a legnagyobb szigorral végrehajtanod: egyedül maradsz az életben.

Nem elég büszkén hirdetned, hogy senkinek sem vagy rabszolgája. Arról is le kell mondanod, hogy neked legyen rabszolgád.

Aki nem elég ügyes ahhoz, hogy egy inggombot begomboljon, az az inggombot mondja butának.

A nőt ingerli, ha bájai a férfit már nem ingerlik.

SZABÓ ISTVÁN ANDOR.

Arcok.

Kisgyermekeknek arán angyali
mosoly mutass utat! . . .
utálom már a súnyi, fancsali,
rossz emberarcokat.
Utálom már a vénhedt férfiak
sötét vonásait
s nők gyönge arcát, mit a torz divat
és rizspor pirosít.

Más minden arc és mégis egyaránt
ijesztő mindenik,
a ráncok, mint a sós mezőt, haránt
és hosszant szeldelik,
a torzuló arc mint a lágy homok
előttem mállik el,
mint megigézett nézem, borzadok
s mégis csak nézni kell.

Ez itt a kéj, az ott az őrület,
emiatt a kapzsiság
mély ránca, ott a mélyülő üreg,
mit titkolt bűne rág,
sehol egy lágy ér, jó szem, ép ideg,
sehol egy szűzi száj,
lepörkölt róluk minden életet
a vérivó aszály.

Néha tükörbe nézni sem merek:
az én arcom is íly
riasztó volna? . . . É sa kék erek
feszülnek mintha szíj
feszülne sápadt halántékomon,
oly gyilkosan gyötör
a félelem és szemközt a falon
a gúnyoros tükör.

Apró, gyöngéded gyermekek közé
futok, egy-egy nyitott
szemet vigyázok tudva, hogy ezé
a mélységes titok,
a tisztaság, a szépség titka, mit
elvesztett valahol
az ember, kit a pénz éhe vadít
és kéj után lohol.

A gyermekek . . . ó! gyermekem szemét
(kit anyja méhe zár
kilencven hosszú, kínos napra még)
kívánom látni már! . . .
e csillogó és tiszta mély tükör
majd arcomat szelíd
fényben fürészti, mint az égi kör
a képek szentjeit.

I. SZEMLÉR FERENC.

Bordy András

festő U. 4042.

Magyarság 1925. jul. 3

(Egy székely festőművész-csodagyerek.)

Héderfáján született. 1907-ben. A marosvásárhelyi ref-kollegiumban tanult. 1925-ben érettségizet. Az ifjuság raz-kiállításán 72 képet állitotta ki, amiről a helyi kritika nagy elismeréssel emlékezett meg.

Székely Parasztsulók gyermeke

4340
4341
4348
4342
4350
4352
4358
Ganzbrief No 4347
HENDSCHIKON
4359
Ganzbrief No 4345
4343

1930
Nemzeti Salon/elismerő
oklevél

1931. a Műcsarnokban
a vízfestők állaniczne

14 éves kora/óta szere-
pel kiállításokon.

1928. a párisi Salon-
ban Önarcképe

cám fent megjelölt alnaplój

MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS ÉS
MINISTER
IZGYI

Bordy András

1925/26 – 1926/27, 1928/29 – 1930/31.

Fertéjszőmfőiskérk

1932–33. 70. l.

Képzen. Főisk
Évk

Gulyás Károly
volt najtanár
volt első mesterek

Bordy András festő

Kul. Hédérfája (Kiskükülló-
vm) 1905 jun. 2. Budapes-
ten és Párisban végezte tanulmá-
nyait. 1928. a párisi Salon-
ban állitott ki

480.

Dietrich, Chr. W. Ernst.

Tolduló, vak harcos. III. állapot. stat.

Rk.

K. 10.—

133 × 82 mm.

Bordy Andrási

l.

Szépművészet

1944. 204. l.

Bíró B.:

A Barabás M. Cél
kiáll.-a

BUDAPEST

Bordy András
festő

undert).
Die hl. Anna selbdritt).
Rahmen).
Illusztr. III. tábl.
ndert).
SZENT ANTALNAK (Das Jesuskind erscheint dem
rhundert).
nziskaner).
), 17. század (Jahrhundert).
Csaknem életnagyság (Fast lebensgross).

des).
us).

ndert).
zve (Bezeichnet): „Steen F."

ve (Bezeichnet): „Willy Steinfeld jun."

Marosvásárhelyi
műterméből Bu-
dinszky Sándor vezetése-
vel rádió közvetítést
adott a budapest-I.
hullámhosszon 1944. jul.
19-én. Részletesen el-
mondta életrajzát.

Székely Árpád (1861—1914).

563. SZADAI UTCARÉSZLETEK (An
Aquarell, kétoldalon (Beiderseitig)

Székely Bertalan (Bartholomaeus), (183

564. „DOBOZI ÉS HITVESE". Szinvá
Lemezpapir (Karton). 40×45 cm.

Székely Bertalan (Bartholomaeus), (183

565. FRESKÓVÁZLATOK NÉGY AN
egy keretben (Vier Stücke in eine
Aquarell. Mindegyik átmérője (Du

Székely Bertalan (Bartholomaeus), (183

566. SZADAI TÁJKÉP (Landschaft au
Fa (Holz). 20×26 cm.

Székely Bertalan (Bartholomaeus), (183

567. KOMPOZICIÓVÁZLAT A „VÉRS
Aquarell. Lemezpapir (Karton). 23×

Székely Bertalan (Bartholomaeus), (183

568. „A FORRÁS" („Die Quelle").
Fa (Holz). 83×37 cm.

Székely Bertalan (Bartholomaeus), (1835-

569. 5 darab (Stück) TANULMÁNYOK
gen). Különféle méretben (In vers

BORDY *András*, festő • Héderfája (Kiskükülló vm.) 1905 jún. 2. Budapesten és Párizsban végezte tanulmányait. 1927. gyüjt. kiállítással mutatkozott be először Budapesten. 1928. a párizsi Szalonban állított ki. Elsősorban a portré, mint jellemkifejezés érdekli.

E. Gy. I. 1[illegible]

iklák [illegible] foglalják el, a me-
verődik, a háttért hegyek képezik
ül. [illegible]
Az égbolt derült és könnyen felhö-
Mendlik 1900.

5 cm.
18-iki 26802 sz. leirattal 1400 ko-

egyiken egy madár áll és

Bordy András

— FRESKO KESZÜL A KORMÁNYZÓ MAROSVÁSÁRHELYI LÁTOGATÁSÁRÓL. *Bordy* András festőművész a marosvásárhelyi városháza dísztermében a kormányzói pár látogatásáról freskót készít. A nagyarányú művészi munka most kezdődött meg. *(MTI)*

Esti Magyarország

1941. nov. 8.

Feladó: Dr Szentiváinyi Gyula
Budapest, XI. Lágymányosi
utca 16.

BUDAPEST
21 V. 21-5
110

Bordy András

festő

Lásd 2 Farkas Zoltán:

A Barabás Miklós Céh budapesti kiállítása. Magyar Csillag 1944. I. 479. l.

Bordy András festő

lásd okr.

Forum (magyar rész)

1936. 57. l.

Bāhōnye, r. k.

50

A futó napok eseményeinek krónikása örömmel tudja jelenteni, hogy nagyobb a feladat, több a feljegyezni valója, mint amennyit elgondolt. A lap szerkesztőjének komoly és szigorú rendelete volt: a krónika két hasábnál több ne legyen, viszont ez a két hasáb mindenről számot adjon, aminek jelentősége van Erdély szellemi életében. A húsvéti krónika pedig átlépte a második hasáb határát s lapzártakor gondot adott a szerkesztőnek: a határátlépés újra törődeltette a szöveget, pedig — kimaradt a krónikás jelentése az 1933—34-es évad legnagyobb jelentőségű zenei eseményéről, a kolozsvári Magyar Zenekonzervatórium március 10-én rendezte nagyszabású zenekari hangversenyről szóló megemlékezés. Ennek a több mint százéves intézetnek, mely Farkas Ödönt, Sándor Erzsit, Székelyhidyt adta a magyarság egyetemének, ezer anyagi nehézséggel, ezer más gátló körülménnyel kell megküzdenie a zenekultúra érdekében, de a küzdelemnek megvan az értelme, komoly zenei nevelést biztosít és jelét adja eleven életének a tantermek falain kívül is. Utolsó zenekari hangversenye a fáradhatatlan Zsizsmann Rezső és a nemrégiben feltünt Lázár Jenő vezetésével Beethoven Pastorale symphoniáját, az Es-dur zongorahangversenyt, Weber Oberon-nyitányát, Debussy kis suitjét ajándékozta művészetre szomjas hallgatóságának. A vonzó műsor, a karmesterek, önzetlen szereplők, hálás közönség nagyobb nyomot hagytak kultúrális életünkben, mint csak egy kellemes, szép este emlékét. Zsizsmann Rezső szervező ereje megmutatta ismét, hogy tervszerű, öntudatos munkával egy régen nagynevű magyar intézmény nevét hogy lehet újra méltóvá tenni multjához azzal, hogy leküzdhetetlennek látszó akadályok elhárításával nagy feladatot nemcsak kitűz, de sikeresen meg is old. És még egy örömöt ajándékozott az este; az Es-dur zongorahangversenyének élén a zenekultúra fejlesztésében Zsizsmann méltó munkatársa, a konzervatórium művészeti igazgatója, a kitünő művésznő B. Zsembery Elvira állott.

Ha a március 10-iki estély művészetével ragadta el közönségét, úgy a magyar kultúra egy másik síkján ezreknek szerzett kedves örömöt a színházban a kolozsvári földészek hóstáti lakodalmi játéka. Lelkipásztoruk Vásárhelyi János, buzgó segédlelkésze, Kilin György segítségével összegyűjtött régi hóstáti lakodalmi verseket, szokásokat keretbefoglalt, s az igy elkészült kis szindarabot Réthely Ödön, a színház egykori népszínműénekese tanította be. Az estély jelentősége nemcsak az, hogy a hóstáti magyarok megérezték a közönség tapsaiból, szeretetéből, hogy érdemes őrizniök hagyományaikat, népi értékeiket, hanem, hogy a kolozsvári magyarság is igazában most ismerte meg, hogy a magyar hagyományszeretetnek és becsülésnek milyen példaadó rétege az az eddig csak szorgalmáról közismert városi földésztársadalom, mely megmaradt magyarnak és földésznek hagyományaiban, népi művészete értékeiben a város minden kisértéseivel, közömbösítésével szemben is.

A közhatalomváltozás az egyházakat kiemelte elszigetelt, szinte csak szorosan vett vallási gyakorlatuk szolgálatából, gyakorlásából. A magyarság egész kultúrális élete majdnem teljesen az önkormányzatukat védő egyházak keretén belül folyik le. Az egyházak ma a szellemi élet természetes védőhatárai és védett, féltékenyen őrzött munkaterület. Innen van, hogy a vallásgyakorlaton, iskoláztatáson túl is, ezen a védett, az idők viharában Istentől rendelt munkamezőn felekezetenkint is, együttesen is történik majdnem minden társadalmi megmozdulás. Az egyház rétegeket fog össze, társadalmi ellentéteket szüntet meg, hidal át s igy szervez együttes feladatokat együttes megoldásra. Intézményei, egyletei döntő szerepet játszanak társadalmi téren is, s amikor hivatásukúl a nyomor leküzdésére indulnak meg, a hozzávalót kultúrmunka jövedelméből gyűjtik össze, szerzik meg. Ennek a kultúrmunkának a szolgálatában születtek meg például Makkai püspöknek „Az elátkozott óriások", vagy „Harc a szobor ellen" című köteteinek tanulmányai, előadásai, s ennek az egyháztársadalmi munkának a szolgálatában állanak Boros unitárius püspöknek nagysikerü kiállításai, mint pl. az utolsó, az órakiállítás, melyeket irodalmi, művészi előadásokkal köt össze. A legutóbbi ily munka a római katholikus egyház terén mutatkozott. A Marianumban „Mit dolgoznak a nők" cimen nemcsak értékesebbnél értékesebb kézimunka-régiségeket lehetett látni, hanem kész munkában utasítást is arra, hogy mit lehet ma szépet és hasznosat jól csinálni. Ennek az egyházi, társadalmi munkának a szolgálatába állott a kath. gimnáziumban előadott Csiky: Nagymamá-jának műkedvelő előadása is. Az előadás színvonalának is, anyagi oldala biztosításának érdekében is maga gróf Bethlen Györgyné, úgy egyháza, mint az egyetemes magyar küzélet ez egyik legnemesebb, legöntudatosabb és legnagyobb érdemü nagyasszonya vállalta el a címszerepet. S ha színpadralépésekor a köz szolgálatának önzetlen munkását ünnepelte percekig a közönség, úgy előadás közben játékának hódolt a taps. A szereplők közül külön ki kell emelnünk a Márta alakitóját, a Szentkirályi Sárikát, aki művészi játékával messzi túláll már minden dilettantizmuson, épúgy fel kell említenünk ifj. Vékás Lajos (Szerémi gróf) nevét, ki szerepének minden színében, változatában friss, művészi alakítást nyújtott, s ha a darab nagy sikerének részese minden szereplő is, külön meg kell emlékeznünk a darab nagyszerű rendezőjéről, Szász Istvánné Hort Idiről, a kolozsvári színház egykori művésznőjéről, aki bizonyára édes meghatódással rendezte meg s tanította be az előadást.

*

Magyarországi embernek talán kicsinyesnek tetszenek ezek az itt is-ott is feltűnő kisebb-nagyobb kultúresemények, nekünk mindegyik jelentőségteljes, hiszen életünk s élni akarásunk jele.

*

És most tervekről szóljon röviden a krónika. Az egyiknek megvalósítása küszöbön van: Gy. Szabó Béla grafikus és Szervácius Jenő szobrász még e hó végén kiállítást rendeznek a Minerva kiállítási termében. Művészetük nem szorul kínálgatásra, csak az eseményt akarjuk e sorokkal jelezni. Jelentőségén kívül késztet erre az is, hogy lapunk is hozott Szervácius-műhasonmást, Gy. Szabó pedig lapunknak, talán nyugodtan írhatjuk — rendes munkatársa is.

A másik terv az Erdélyi Múzeum-Egylet nyári vándorgyűlésének terve. A vándorgyűlés augusztusban Brassóban lesz s úgy előadások, mint látogatottság szempontjából nagyszabásunak igérkezik. Az EME elnöksége a munka élén tevékeny titkárával, Kántor Lajossal azonban nemcsak a vándorgyűlés megszervezésén fáradozik, hanem az egyesület fennállásának 75-ik évfordulója megünneplésén is, melynek napját ez év november 25-ikében állapította meg s az ünnepi előadás megtartásra bölcsészet-, nyelv-, és történettudományi szakosztálya elnökét. Tavaszy Sándort kérte fel.

JÁROSI ANDOR.

Róma réme.

Irta: Szabédi László.

Párisz, a színész, magassarkú koturnuszában ágált:

Esküszöm a hatalmas Jupiterre:
követni fogom szent törvényeit!
s amit becsület s vér szava parancsol,
én megteszem. Anyám, te elvétetted
a lépést, mikor gaz kezek közé
vitted bizalmad korsaját: szíved;
de nem vétkeztél. S vétkem volna, ha
megbosszulatlan hagynám folyni véred.

Néró balkezével a lábikráját vakargatta s jobbjával hátra símitotta a haját. Megbántott gyermekként mondta:

— Unom.

Szeneka beintette Atert és lehúzatta vele a császári páholy biborveres függönyét. A hangok még beszűrődtek, de értelmük a vastag függönyön felakadt.

Néró Szenekára tekintett s elmosolyodott. A vén sztoikus arca zavart tükrözött, de állani igyekezett a farkasszemet. Mégis összerezzent a halkan is metsző magas férfihangra.

— Arcodról olvasom a gondolatot, amit nekem tulajdonítottál, mikor azt mondtam: unom. Ám mielőtt arcodra néztem volna, nem, csak most gondolok arra.

Szeneka mosolyogni igyekezett:

— Déloszi módon beszélsz, uram.

— Ó, filozófus, te mindig csak akkor értettél meg engem, amikor magam nem értettem, mit mondok. De amit gyermekkoromban mondataidból hibátlanul recitáltam, az csak nem lehet elegendő bölcsesség férfikorom számára! — Szünet után folytatta: — Sokat tanulhatnál tőlem, ha belátnád, hogy a mester mestere csak a tanítvány lehet.

— Mindig dícsértem éles eszedet.

— Gyakran a magad rovására. Felmérted az életedet s számvetés szerint megfizetted az adót. Jó kereskedő lett volna belőled. — Még hozzá tette: — Igy is az voltál.

Szeneka hallgatott; a császár szólalt meg ismét:

— Párisz tehát, ha jól hallottam, arra esküdt, hogy megbosszulja anyja ártatlan halálát. Erre esküdt?

— Erre.

— Be unalmas fecsegés!

Élesen figyelte a sztoikust.

— Szeneka! Nem kellett volna megöletnem anyámat?

— Az állam érdeke...

— Gyalázatosan szaval ez a Párisz! Szava hideg és indulata szendereg. Hát nem volt anyja ennek a fickónak?! „Anyám, te elvétetted a lépést, mikor gaz kezek közé vitted bizalmad korsaját: szived." — Hangját felemelte s méltóságosan kiáltott: — „De nem vétkeztél!" — Homlokán feltündökölt a nemes harag s a szent fogadalom: — „Vétkem volna, ha megbosszulatlan hagynám folyni véred!" Ó, Párisz, te lélektelen mesterember, Nérót lesd meg, ha megérdemelni akarod a nép tapsait!

Szenekához fordult:

— Nos? Az állam érdeke?... Folytasd.

Amaz bűvölten dadogta újra:

— Az állam érdeke... — és torkán akadtak a még ki sem gondolt szavak.

— Látom, egy szavad sincs mentségemre.

— Cézár!

— Vagy több a kelleténél, udvaronc. Én elmondom neked ezt a siralmas történetet.

Szeneka tiltakozni próbált:

— Ismerem.

— A magad szeme szerint, vaksi. Lásd ezután úgy, ahogyan én látom ma is. — Szeme elkalandozott a császári függöny biborán s terhes mosollyal szakította meg gondolatmenetét: — Láttál-e gyermeket, ki futtában megbotlott s arra rohanó lovak patái közé hullt?

Szeneka szavai örömmel követték a mellékútat:

— Igen; s ha nem is: hallottam effélét.

— Tíz éves lehettem, — emlékezett Néró. — Róma köveit felemelte a tavaszi föld duzzadása. Topogtam a kövezeten s topogásom nyomán a kövek közén kiserkent a víz. Három-lovas bigán egy fiatal patricius iramlott felém. Láttad volna! Iram, mit mintha nem is szülni, hanem csak ellensúlyozni törekedtek volna a lovak remegve kapkodott lábai. Szilárdan állottam egy ház tövében s néztem; majd hirtelen keresztbe vágtam magam az úton, arccal a biga felé... Te lehúnytad volna a szemed.

— Én nem vágódtam volna a biga elé

— Herkulesre, ez igaz! Sokat tanulhatnál tőlem, mert én már semmit sem tanulhatok tőled. Nos, az anyám... Halott! barátom, halott! Kinyithatod a szemed. Amit tudsz, abból semmit sem fogok elismételni. Ott kezdem a történetet, mikor már halott volt Arippina. Halálát hírül hozták volt s én siettem bizonyosság után. Kereveten feküdt, lepellel borítva a teste. Én lerántottam róla a leplet s bámulva szemléltem hófehér tetemét. Kőíró vésője nem alkothatott volna tökéletesebbet! Arcán ismerős vonások fogadtak, amelyet azonban újakká és ismeretlenekké varázsoltak a test sohasem látott finom vonalai. Vállaihoz láthatatlan szárnyként tapadt az örök ifjúság. Fáradhatatlan széles csipői mintha holtukban is gúnyolták volna az időt s hogy érett férfi lettem én, kit fogantak, hordtak s világra szültek: s karcsú lábain se izmok hiánya, se hús feleslege...

Szeneka ajkait rágta. Néró elkomorodott.

— De ez a nő mégis aljas volt! Szeretőinek számát nem tudom, de Pállásszal, rabszolgájával is szeretkezett s

Bordy András: A művész apja. (Both műterme).

hogy unokaöcsémet, Britannikuszt örökre meggyűlöljem, Klaudiuszhoz ment feleségül, saját nagybátyjához, mit azelőtt nem tett római nő soha. S Klaudiuszt megmérgeztette, hogy reám szálljon a trón, mielőtt Britannikusz nagyra nő. Mit vétettem ellene, Szeneka, hogy ennyire szeretett?! — Nehány mély lélekzetet vett. — Hófehér teste előtt megértettem, hogy ennek az asszonynak mindenki engedelmeskedett, akit férfinak szült az anyja. Kísérőmet is elnémította a csodálat s én felkiáltottam: Nem tudtam, hogy ilyen szép volt az anyám! Szép volt; de milyen fertőbe sülyedt!

Szeneka megemberelte magát:

— Meghalt; ne szidd.

— Ó, te szeméremzsák! hisz csupán félannyit tudok dolgairól, mint te! Míg gyermek voltam, nem figyelhettem, mit művel; de te sok ballépéséről adhatnál számot!

— Amit tett, érted tette.

— Hát véded!

— Csak illetlen szavaidat fegyelmezem.

— Kinőttem már a pálcád alól, öreg. Maholnap szürkül a hajam. Ártatlan bókokat suttogtam anyámról; erényeit soroltam fel, mik becsületére válnak. Bármit tett, menteni tudnád, tudom: fiáért tette! Jó, jó; tigris ne szidja oroszlán gusztusát. Ha ölt, én is öltem. Ő engemet nem; én őt is megöltem. Különb vagyok; aljasabb vagyok — hangos kacagásra fakadt — a szenátus istenné tett. Megállj: most újságot hallasz. Mikor Szabina Poppéa szeretőm lett, számos ajándékomat azzal is tetéztem (nagyon szerettem azt az asszonyt!), hogy anyám helyét engedtem át neki az államügyekben. Anyám parancsolt, kért könyörgött, hiába; Poppéáé volt a lelkem, mert övé volt a testem. Megértve ekkor Poppéa hatalmát, felkínálta magát az anyám — nekem!

— Cézár! az állam, az istenek, a becsület egyaránt követelték Agrippina halálát!

— S ha mindent rosszul magyaráztam? Ha nem a hatalomra vágyott mégse? Csak szeretett? Szeneka, mit vétettem ellene, hogy ennyire szeretett?!

Szeneka szerette volna félbeszakítani a császár szavát:

— Büntetése mindenképpen . . .

— Ó, — kiáltott Néró, — te büntetésről beszélsz! Nem úgy, filozófus! Szegény asszony! Csak gyengeségemnek köszönheti halálát. Attól tartottam, hogy majd nem tudok ellentállani csábító szavának. A gyilkosság napján azért siettem megtekinteni őt; hadd lássam, mit dobtam el magamtól.

— Uram, nem óhajtod hallgatni a tragédiát?

— Eh, Szeneka, tigrisnek gondoltál engemet; hát tudd meg: szívem lágy, mint a vaj. Abban a pillanatban, mikor megpillantottam holt anyámat, birodalmamat adtam volna annak, aki feltámasztja.

A sztoikusnak émelygett a gyomra.

— Végére jár az előadás, — nyögte.

— Legyen kedved szerint hát, magiszter. Húnyd be a szemed. Nem szeretsz látni, tanulni; szabályok recitálásában telik minden kedved. Mereszd hát a színre a szemedet; minél tágabb, annál csukottabb. Figyeld a koturnuszba bujtatott, perszóna alá rejtett életet. Figyeld a szabályt. Hívd Atert.

Ater a függönyt újra félrehúzta. A színházban nyüzsgés támadt. Minden szem Néróra szegeződött s felharsant az üdvrivalgás: Salve, Auguste! A császár mosolygott s a színészeknek jelt adott a játék folytatására.

Párisz szavalt:

Ne még! Hallgasd meg indokaimat,
mik nem csupán mentik e tettemet,
de téged is, míg végig hallgatod,
pártjukra vonnak menthetetlenül.

Társa komoran dörögte:

Ne folytasd. Szavad erőtlen sóhajtás,
hasonlatos az elfutó zefirhez,
mit arcom érez, ám fülem nem ért.
Megöllek. Ez parancsom: öljelek meg.

Párisz tovább könyörgött:

Ne ölj meg. Könnyebb így szólni uradhoz:
megöltem őt, ki terhedre volt élőn
s csak holtával derített kedvre téged, —
mint tőrödet belém döfnöd valóban.
Ne ölj meg. Ki lát oly kedvesnek téged,
ha meggyilkolsz, mint én, ki addig élek,
míg látlak s gondolom: nem fogsz megölni!?

Néró Szenekához fordult:

— Azt hiszem, még sok szó fogja megelőzni utolsó szavát.

— Szépen és elegánsan beszél, — vélte Szeneka.

— Halni tanulhat tőle Róma ifjúsága. Valóban, te, aki egész életedben azt hirdetted, hogy tanulható és tanítható szabályai vannak az életnek, nem is gondolhatsz egyebet, mint hogy meghalni is szabály szerint kell. Nem ismered a halált, mert nem ismered az életet.

Szeneka hallgatott; Párisz tovább esdekelt:

. . . Ám ölj meg, hogyha másként nem tehetsz; de
ne ölj meg rögtön; hagyj időt, amíg
hozzászokom gondolni: nem vagyok.
Hagyd utoljára néznem a napot, míg
fényétől szemem eltel s megvakul.
Add késedet, hadd tapogassam kézzel,
mielőtt szívvel nyulnék élihez;
add késedet, eresszek vért ujjamból,
mielőtt minden vérem elfolyik.

— Mi a véleményed, Szeneka?

Az öreg szipogott:

— Fojtogat. Szépnek találom s meghatónak. — A szemei csillogtak.

— Ostobaság. Te meghatónak találod, de Herkulesre! téged nem is küldene senki ily feladatot végrehajtani. Szavak. És rosszul ellesett szavak!

A pribék nyersen felelt:

. . . már eddig is több időt vesztegettünk,
mint én szerettem volna azt s uram.

Párisz felnyögött:

Hát ne adj többet kilenc pillanatnyi
időnél, míg kilencszer elsóhajtom
szép kedvesem szép nevét: Lalagén . . .

Néró elfintorította az orrát s Szenekához fordult:

— Hazug szavak! Most ki foglak oktatni, hogyan kell megírni és eljátszani egy jelenetet, amelyben megölnek valakit. Nyisd ki a szemed és a füled. Azzal lekiáltott a pribéknek:

— Öld meg!

Szeneka megrettenve nézett a színre.

Párisz kiegyenesedett. A pribék tanácstalanul tekintett a császári páholyra. A közönségen morajlás futott keresztül; de ez a moraj egy pillanat mulva már nőni nem, csak apadni akart; végül is halálos lett a csend. A pribék állt. Néró magas hangja átsüvöltött a csenden, indulatosan:

— Mondottam: öld meg!

A pribék tétován megmozdult. Párisz, mihelyt a mozdulatot észrevette, felüvöltött: Cézár! Társa mellől messze

Bordy András: Falusfeleim. (Both műterme.)

ugrott a császári páholy felé. A perszónát, mi eddig arcát takarta, lerántotta és elhajította messzire. De a perszónánál is szörnyübbé torzította arcát a riadalom s vadként ordított. Hangján azonban érzett hátborzongatón, hogy könyörgő suttogásnak szánta azt, ami hatalmas erejével mintha megingatta volna az amfiteátrumot:

— Cézár, kegyelmezz!

Néró Szenekára pillantott, akinek arca csiszolt ezüstként tükrözte a színész arcvonásait és diadalmasan mondta:

— Nézd, most nekem játszik! Eddig csak a szót láttad, a lélek köntösét; most szemléld a meztelen lelket magát. Mit értesz ebből? Hó! Itt, filozófus, nincs is értelem!

Párisz valóban csak tagolatlanul üvöltött s tagolt szava is: cézár! cézár! úgy zúgott, mint egy addig csodálatosan titokban maradt elementum. A pribék ölni készült, de kábulata késleltette a kezét; úgy látszott, mintha maga várná talán a halálos döfést.

Néró élesen figyelte a sztoikust. Gúnyosan szólt hozzá:

— Hé, az imént még megrendített a halál! Könnyedet már indulni láttam; felszáradt volna, öreg? Hát jobban fáj-e a halál nevét hallani, mint szemtől szembe látni a halált? Végre a valóság előtt, benned is felébredt volna a kíváncsiság?

A sztoikus hangtalanul meredt urára s irtózva érezte az arcátlan szavak igazát. Látta, meredten, a császár furcsa mosolyát s hallotta, nagy-nagy távolságból, egy haldokló ember hörgését. Párisz kiszenvedett. A tömeg egy része tapsolni kezdett s e tapsolók őrült zsivajjal leplezték, hogy kevesebben vannak, mint a döbbenten, némán bámulók. Gyorsan ürülni kezdtek az ülőhelyek. Ater lehúzta a biborveres függönyt és kisurrant.

Szeneka hallgatott.

Néró megvakarta a lábikráját és hátrasímitotta a haját.

A percek teltek.

— Magiszter, — szólalt meg végre, — ez több volt, mint szeszély. Párisz volt kísérőm, mikor anyám holttestét megtekintettem. Hallotta, mikor természet ellenére dicsértem a hófehér márvány-tetemet.

Szemeit a megrettent öregember szemébe szúrta:

— Élhet-e az, — kérdezte tompa hangon, — aki hallotta gyalázatomat?

Választ várt.

Szeneka elfordította a fejét s reszkető ajakkal suttogta a biborveres függöny fodraiba:

— Vae mihi, Neronis amico.

Jaj nekem, mivel Néró titkára méltatott.

Áprily Lajos: Egy pohár bor.

Forma van a versem
egyszerű sorában:
ötvös volt az ősöm
Brassó városában.
Kalapácsolt, vésett
kohó-szikra mellett,
ezüst ampolnákat,
urvacsora-kelyhet.
Kupák aranyércét
képpel kifaragta,
drágakövet plántált
finom foglalatba.
Boglárokba gyöngyöt,
türkizt, csudakéket,
kösöntyüket költött,
asszony-ékességet.
Cimert domboritott
vén terem falára,
fejedelmi kancsót
Bethlen asztalára.
Fujtatója dongott,
kalapácsa csengett, —
varjak fellegezték
odafenn a Cenket.

Öreg századába
ha most visszamennék,
mives mesteremnek
inasa ha lennék.
Mégis csal az üllő,
mindig csalt a forma,
tiszteltem a strófát,
mintha érce volna.
Mives műhelyemben
kohó-tüzet raktam,
salaktól az ércét
tüzzel tisztogattam.
Piros parazsamból
üllőlapra tettem,
ötvös-kalapáccsal
kelyhet készítettem.

Szabad kék időkben
heay-vándora voltam,
erdélyi nagy erdőt
végigbarangoltam.
Tájak jószagával
tele lett a lelkem.
Napos Maros-mentén
sokszor szüreteltem.
Mustját deritettem,
színborát kivártam,
nemesebbet szürni
századokba jártam.
Elsodort a sorsom,
messze kalandoztam,
poharat is, bort is
magammal elhoztam.
Állok poharammal
fájó magyar földön,
s hegyeim borával
telistele töltöm.
Telistele töltöm.

szépet szerető asszonyainknak, leányainknak, s mindazoknak, kik a népi varrottasok ügyét szívükön viselik,

hogy ne divat legyen a népművészet ápolása, mert akkor rövid életü lesz, hanem olyan állandó szépség és szükségesség házunkban, mint a tiszta levegő és az éltető napsugár; szemünk gyönyörködtetője, faji tudatunk ébrentartója és erősitője.

Ápolása azonban ne abból álljon, hogy hölgyeink hónapokon át elkínoznak egy-egy népies stílusú divatpárnát és aztán eldicsekednek vele, hogy három-négy, esetleg ötszáz lejt takarítottak meg, vagy éppen szereztek vele.

Hölgyeink, akik karmantyús bőrkeztyűért szemrebbenés nélkül adnak ki 300 lejt, hajukat ötszáz lejes „tartós hullámra" fodoríttatják, és így tovább, nélkülözhetik azt a pár százast, amelyet a szegény falusi néptől, a parasztasszonyoktól takarékoskodnak el.

Mert tudniok kell, hogy mire kell ez a pénz a szegény parasztasszonynak. Arra kell, hogy a szegény nanyónak orvosságot vegyen, hogy ne köhögje ki a tüdejét; Ferkónak csizmatalpat kell szereznie, hogy fölmehessen az iskolába és ne fagyjon le a lába, petróleumot az egész háznép számára, hogy lássanak varrni, ha le is ment a nap, ecetet a paszulylevesbe, és így tovább.

Minden lejjel, amelyet a tanult elem a népi varrottason takarít meg, a szegénytől vonja el a levegőt, az egészséget, az élet tovább-tengetésének lehetőségét.

De állítjuk, a kérdés anyagi ágától eltekintve is, hogy az úri varrottas — akármilyen tökéletes legyen is — meg sem közelíti a paraszti varrást. Mindig u t á n z a t marad.

A paraszti varrottas eredeti és lelkes dolog, századokon át érlelt gyümölcse annak a nagy törzsnek, melynek gyökerei falvak egész sorának a talajából táplálkoznak. Mint a jó bornak, teljesen egyéni jellegzetes színe, illata és zamatja van, amely csak a maga tőkéjén tud megteremtőzni és semmiféle műhelyben elő nem állítható, annál kevésbbé tökéletesíthető. A nemes boroknak megvan a maguk meghatározott termőterületük, amely nekik a maguk egyéni lelkét megadja.

Igy a paraszti varrásoknak is.

Az úri kéz munkája, akármelyik oldalról nézem is, csak utánzat marad és minél inkább megvan az igyekezet, annál inkább eltávolodik az eredetitől.

Nem akarok most az eltérésekre rámutatni, annál kevésbbé azokat elemezni; ennyit is csupán azért hoztam fel, mert ezen a területen egyenesen ártalmas divat akar megindulni Erdélyszerte.

Szorgalmas, lelkes és hasznos munkát teljesítő leányegyesületeink, leányszövetségeink mindenesetre jó szándéktól vezetve azon gondolkoznak, hogy egy-egy hozzáértő parasztasszonytól megtanulják az egyes vidékek varrottas népművészetét, tűvel való remeklését és akkor ők is ilyen munkákkal szereznek maguknak mellékjövedelmet.

Ne tegyék!

A varrotasok a házi ipar „legmunkásabb" darabjai közé tartoznak. Ezek a népi munkák keservesen-lassan mennek. Ha reggeltől késő éjszakáig görnyednek is a munka mellett a parasztasszonyok, napi husz lejnél nem tudnak többet szerezni, pedig a lámpaolaj nincsen is számításba véve.

Ez a munka városi, tanult munkásnak még a kenyeret és a vizet sem szerzi meg. De az igénytelen falusi népnek valahogy mégis jelentős jövedelem. Mert más nincs.

Ezt az éhbért nem szabad a néptől elvenni.

Helytelen azonban az elgondolásnak az a része is, hogy a népművészetet át lehet plántálni más vidékre is. Lesz belőle ott is valami, de nem többé az eredeti: idegen palánta marad az ott, az idegenséggel járó minden bajjal.

Ha már éppen olyan nagyon akarnak népművészetet pártolni, tessék a maguk vidéke népművészetének fejlesztésére és forgalombahozatalára minden lehetőt elkövetni.

Azonban: találhatnak maguknak jövedelmező művészi munkát is. A tanult leányoknak rengeteg más munka van az ujjaiban, hiszen az iskolák elég sokféle kézimunkára tanítják őket. Csupán jó piacot kell keresniök számukra. Tessék keresni és találni fognak, mint ahogy gr. Bethlen Mária talált a népművészeti varrottasok számára.

*

Van azonban egy fajta munka, amely éppen az „úri" rendre vár, hogy százados álmából felkeltse és új napra virrassza. Ez a *mult századok* csudálatosan szép *skófiumos varrása, hímzése.*

Az Erdélyi Múzeum és a Kárpát-Egyesület gyüjteményeiben százával láthatók a szebbnél-szebb darabok; itt-ott ritkábban úri házaknál is. Ezeket két-, három-, négyszáz évvel ezelőtt főrangú házaink varrószobáiban úri leányaink készítették, ahol egy-egy „öregasszony" felügyelete és vezetése alatt tanulgattak. Ezek a főrangú házak voltak valamikor leányaink nevelőintézetei.

E hímzések rajzai és finom színei nemes természetességgel símulnak a szerbvászonhoz hasonló alapjukhoz. Hímzésükben sokféle öltés teszi próbára a tanuló ügyességét és tudását. Némelyik éppen boszorkányos kézügyességgel éri el a maga feledhetetlen művészi hatását s igazán méltó feladatul kinálkozik bármilyen művészi érzékű művelt nő számára új életre ébresztése. A manapság tulságosan drágító arany- és ezüstszálakat megfelelő színekkel helyettesíteni a ma nőjének lesz a feladata.

Ennek a hímzésnek felhasználhatósága sokkal többoldalú, mint a népi varrottasnak. Egyéb esztétikai értéke mellett rendkívül változatos, gazdag és eredeti még akkor is, ha elterjedtebb motivumokat is használ. „Szinte ilyen" mintái, madarai, ágai, virágai vannak más népek varrómüvészetének is, de ezek mégis annyira egyéniek, hogy azonnal felismerhetők száz másféle között is, minden szerény finomságuk ellenére is.

Ezt a munkát tudom hölgyeinknek ajánlani. Ezt a „parasztasszonyok" nem tudják, de nem is tudhatnák megtanulni. Viszont a népművészeti remekléseket hagyjuk meg nekik.

Higyjék el, hogy őket inkább megilleti a belőle nyerhető csekély kenyérre való s inkább is értenek hozzá, mert az ő lelküknek az alkotásai.

*

De van egy más veszedelem is, amely megfontolást igényel.

Az úri kézzel varrott „parasztmunka" kétesértékű munka. Alkalmas arra, hogy lerontsa a népi varrottasoknak keserves áldozatokkal, nehány nemes lélek odaadó buzgóságával eddig felépített világhitelét.

A szakértő és a művelt műpártoló nem akarhat hamisított műalkotásokat a házában.

KOVÁCS DEZSŐNÉ.

Az erdélyiség művészetünkben.

Bordy András.

Olyanformán halkult el művészeti életünk lélegzetvétele mostanság, akárcsak a máskor vígan lejtő patak szívverése fulladt be télen a jégtakaró alá, mikor mindössze csak lüktetéséről lehet sejteni, hogy mégis él. A siralmas gazdasági helyzet meg a közönyös ridegség zára alatt azt se tudjuk, meddig birhatja még a nemes művészet ezt a jelenlegi dermedtséget, mikor még mindennek tetejébe a túltermelés is újabb tehertételt jelent ugyancsak az ő veszedelmére. Az sem vígasztaló, hogy nem egyedül a festészet sora mostoha; a piktorok éhenhalásán ugyan soh'se kesergett még senki, ellenben a színészet pangása már egyenesen kultúrbotrány, amin sürgősen segíteni is szokás. Az sem megnyugtató, hogy az arcképfestés, szobrászás végképen még se megy ki a divatból. De hol vannak az egyetemes, komoly művészi érzékek, hol hajdani műpártolóink, állam, egyház, a vagyonos osztály? Hogy verjünk lelket azokba, akik ilyen mecénások elmaradása ellenére is tartják a mértéket, akik élethivatásul választották maguknak a művészetet.

Az az erdélyi származásu *Bordy András*, aki tehetsége és tudása árán immár művészetünk legjobbjai közé emelkedett, szinte érzi vállakozásának életbevágó nehézségeit, mégha a küzdelmekből aránylag kevesebbet kóstol is, hiszen elég fiatalon nyerte el a budapesti Nemzeti Szalon elismerő oklevelét 1930-ban, egy évvel később meg ugyancsak Budapesten a Műcsarnokban vitte el a vízfestők nagy állami érmét.

Ezeknek a magas kitüntetéseknek odaitélésénél mindkét esetben az az elv érvényesült, hogy Bordynál nem az irányzatok által diktáltakat méltányolták, hanem az örök művészet üditő forrásaiból táplálkozó *erdélyi őstehetséget*. Mert bizony, birálóbizottság és közönség egyaránt igényes minden nagyfennen hangoztatott közönye ellenére is. Hol eszmei tartalmat kíván a műalkotástól, hol megveti a lírikus hangot a képben, inkább a nyers őszinteséget követeli egyszer, máskor az csattanós hatást vadássza, hogy ne is emlegessük a még mindig közkedvelt vásári felfogást.

Ennek a sok mindenféle kívánságnak csak úgy tehet és csak az tehet eleget, akinek már megerősödött teremtő ereje és önálló egyéniséggé alakult előadásában. Ez még a legkülönb ajánló-levél bárhol, bármilyen igényléssel szemben, mert az egyszerű és természetesen egyéni megnyilatkozást mégis csak döntő fontosságunak tartják akármilyen megítélésnél.

Aki most már, ahogy Bordy, annyira szerelmese Erdélynek, annyira fanatikusa székely fajtájának, erdélyi faluja népének, annak erőteljes színlátása, életérzése nem lehet mesterkélt, nem is lehet más egyéb, mint az az őszinte, keresetlen, tősgyökeres ősi székely művészi készség, ami csakugyan ott dalmahodott a nyájas kis székely falu népének sokrahivatottságából.

Az erdélyi lélek kiáltó szava ő, azé az erdélyi léleké, ami egészen más adottságú, akárcsak az itteni élet, amit nehezebb élni, amiért rátartósabb, inkább elmélyülő a gondolkozás is errefelé.

Ezekről az erdélyi sajátosságokról volt alkalmam beszélni a nagy székely mesterrel, „a magyar Lionardo"-val, Székely Bertalannal, ugyancsak űltem a lábainál a másik nagy székely filozófus festőnek Gyárfás Jenőnek is; élvezhettem sziporkázóan elmés megjegyzéseit az erdélyi különleges impresszionizmusról meg arról, hogy a festői legelső, legbensőbb megnyilatkozás a vízfestékkel odavetett gondolat. És a Bordy akvarelljeiből ennek az emlegetett erdélyi zamatnak alaphangján túl még valami megkapó báj csendül ki, akár a mező ezernyi virágát, akár az erdő sűrűjét adja képein. Természetesen akkor játszik aztán igazi színskáláján, ha érzelmi világa legbeszédesebb hurjait szólaltatja meg, falusi modelljeinek tőről metszett ábrázolásaiban. Mikor a szemek köré, ajkak mellé odavarázsolhatja a paraszt egyéniségét.

Tizennégy esztendős korától kezdve, mióta faluja népét kiállításokon szerepelteti Bordy, egyre jobban mélyül. A most huszonnyolc éves művész fejlődése kis, marosvásárhelyi kollegista kora óta a nyilvánosság előtt történik és közönségének volt szeme meglátni, értékelni kedvencének itthoni fejlődését már az évvégi szokásos intézeti rajzkiállításokon is.

Áhitattal őrzi budapesti rajziskolája hagyományait, de mint színlátásokkal megáldott fiatal mégis inkább a színek, fények városában, Párizsban folytatta tanulmányait, ahol 1928-ban ki is állította már akvarell önarcképét.

Látásban meggazdagodva tért vissza hazájába, ahol viszontlátta legelső gyermekkora emlékeinek tanulmánytárgyait, székely véreit.

A Bordy erdélyies képlátása, egyénisége a maga nemében az Áprily, a Reményik minden mástól eltérő egyéni lírájához hasonlítható; tökéletes formaérzék, elmélyedés, zengzetesség, olyas zamat, mint mikor a küküllőmenti szőlőgerezdből kicsordul a méz, ha egy-egy szem lepereg a nektáradó bogyók közül.

Gyönyörűen ívelő pályafutását biztosítják az ő művészi erejű falusi föld-levegő szagu környezetképei, annak az igazi falusi élethullámzásnak visszaadása, ami Erdélyben annyira sokrétű.

GULYÁS KÁROLY.

A nagy mű.

Néhány évvel ezelőtt jelent meg *Pintér Jenő* nagy *magyar irodalomtörténetének* első kötete. A szerző hét kötetre tervezett művének létrejöttét akkor kételkedéssel fogadták még azok is, akik különben régi munkáiból ismerék Pintér páratlan szorgalmát és kitartását. A kételkedők álláspontját igazolni látszott a közbejött nagy gazdasági világválság, amely elsősorban a könyvkiadást és azonbelül a tudományos könyvek életsorsát nehezitette meg. Ezekben a sötét és tragikus években csaknem lehetetlennek látszott, hogy egy 7 kötetes magyar nyelvű tudományos munka, amelyik elsősorban a szakembereknek iródott kiadóra és vevőre találhasson. A kenyérgondokkal küzdő tanárság és az a néhány irodalombarát, aki még ekkor is áldozni tudott tudományra és irodalomra, nem látszott biztos alapot nyujtani e nagy vállalkozásra. Ma, négy év mulva az író-kiadó — mert Pintér kiadó is volt egyuttal — megnyerte a csatát. Előttünk áll a legnagyobb magyar irodalomtörténet hét hatalmas kötete, a magyar irodalom történetének kilencszáz éve. A több mint hatezer oldalas munka első kötete a mohácsi vészig tárgyalja a magyar irodalom fejlődését, a második kötet a XVI-ik, a harmadik a XVII-ik, a negyedik a XVIII-ik század irodalmát öleli fel; a XIX-ik század háromnegyedét három könyv dolgozta fel egészen a XX-ik század elejéig. Ekkora munka megbirálása, részletes és kimeritő ismertetése nem a mi feladatunk. És vajjon nem volna-e tiszteletlenség egy ilyen nagy és alig felmérhető nehézségekkel járó müvet kicsinyes és egyoldalu szempontokból birálni? Lehet-e elvárni, hogy egy „tudományos rendszerezés" mindenre feleletet adjon, ami esztétikai izlésünket, kiváncsiságunkat kielégíthetné? Nem marad-e a leglelkiismeretesebb és legalaposabb tudományos munkában is hézag, megoldást váró kérdés, ellenmondást kihivó itélet? Bizo-

Pásztortűz 1934. ápr. 15.
148, 150, 154. l. képpel

Bordy András

akvarellista
festőiskolája van
Marosvásárhely!

Cód

Győri Mihály:

Marosvásárhely régi
és ily képzőművész-
tehetségei kötelesnek
Székely Nép

1943. aug. 18-

a jó...
itéljen nálad. Ne le
hiú elbizakodott. Keri
az irigységet, mert
irigy ember soha s
lehet boldog mert m
csak a mástét nézi. C
légy könnyelmű időt,
egészséget ne fecser
Kerüld a henye m
kátlan életet, mert a
ad tartalmat az élet
Azt hiszem ismered a
régi jó közmondást,
munkásság az élet s
a romlástól mely
óvja, Sha majd k
lépsz az életbe, bárh
is kerüljél jegyézd m
hogy mindég és mi
legelső a Hazá

Bordy András
festő

Ivád

Ki P. 143. l.
158. l.

Kiss P.: 48. t
53. t

Marosoker
Fört.

Marosoker, 1942

Bordy Andrai

l

Szépmüvèszet

1943.52.l.

Kiss P.:

30 éves a Marosvidéki
Közmüvelödési Hár
képtára

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Bordy András

lásd

vivd

Maksay Albert:

kolozsvár képzen-i élete
a kisebbségi sorsban.

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942.
43. l.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Bordy András

festő

Erdély

Molter Károly

Marosvásárhely.

Erdélyi városképek

Bp. 436. 184. l.

Dr. RADNAI BÉLA

BUDAPEST, IV. PÁZMÁNY PÉTER-T

TELEFON : 182—684.

Nagyságos

Ifj. S z e n t i v

Szives eln

válaszomért s egyben értesi

Bordy András

lásd
2

Szépmüvészet
1940. 18. l.

Nap Z:

Az erdéri m.
müvészet kisebbségi
élete

Bordy András

Önarchép, vizf.

Repr.

Nagyjmagy 129. l

130. l

Uj m. mivészet 88. t.

100 év szobr.

és fest

1941

Önarchéppel és

képpel

938 JUN 11 15

A válság oka a válás

irta: KALLAY MIKLÓS

Franciaország, vagy ami maradt belőle, egyetlen égig zengő, mélységekig hasító, nagy szánom-bánom. Egy egész nép veri mellét és tulajdon romlásának rettentő vérvilágánál keresi a szörnyü zuhanás okait. Mi juttatta idáig. Nemrég azzal büszkélkedett, hogy a szellem fáklyahordója a világ élén, ma egy romhalmaz fölött pislákoló kormos láng, amely csak azért remeg, hogy végsőt ne lobbanjon. És a megalázottságban, az esettségben, a létért remegő szorongásban keserü önváddal kell ráeszmélnie, hogy maga volt tulajdon sirásója, be kell átnia, hogy enhibái juttatták idáig.

Hol hibázta el a dolgot? Ma már a megcsonkitottság keserü óráiban, a munkanélküliség és hajléktalanság, a teljes bizonytalanság vergődésében, az élelmiszerjegyek inségkosztján kezd felderengni benne, amit a gőgös és hivalkodó jólét bőségében meg nem látott. Ma már tudja, hol és miben vétkezett és egy nagy jobbulási, megtisztulási, megigazulási szándék láza zsibong át gyógyitó hevével a nemzet egész testén.

Késő bánat, de talán még mindig nem késő igyekezet a visszatérés azokra az ösvényekre, amelyekről a pusztulás hinárjába tévedt. Igen, ma már minden jobbérzésü francia tisztában van vele, hogy nyakig volt egy csillogó és csalóka erkölcsi fertő hinárjában, amely aláásta erőit, megtörte ellenállását, elernyesztette akaratát és megfosztotta józan és tiszta látásától. Ma már töredelemmel kell beismernie, milyen hivságos és frivol játékot üzött önmagával, mennyire eltért nemes hagyományaitól, hogy otthagyta apái egyszerü és puritán szokásait, szakitott az Egyházzal és azokkal a fenntartó erőkkel, amelyeket a hit, a mérséklet, a családi tisztaság és bensőség acéloztak köréje, hogy féktelen szenvedélyével vesse magát egy cinikus szkepszis, a felszines örömök és élvezetek és egy lihegő szekszualitás magával sodró örvényébe. Irodalma, szinházai, harsogó fényreklámjai mögött megbuvó filmszinházai, mulatói, az a bódult belső áramlás, amely szinte uj népvándorlást kavarva tömegével hajszolta a városok bábelei felé a falusi népet, a kőrengetegek kietlenségébe az ősi földek egyszerü lakóit, mind ennek a sivár és felszines élvezetvágynak, a könnyü örömök hajszolásának jegyében rombolták ezt a népet, szivták csontjaiból, ereiből, gerincéből a férfias keménységet, agyából a csillogó francia ész fölényes tisztánlátását.

Ha az ájulásból lassan ocsudó lapjait, szegényes, vékonypénzü lábadozással magukhoz térő folyóiratait olvassuk, mindenfelé ezzel a beismeréssel, ezzel az őszinte és bünbánó gyónással találkozunk. Az irók, a nemzeti lelkiismeret ujra megszólaló szavai, nyiltan hirdetik már, hogy szinte kellett ez a háboru és a nyomában következő összeomlás, mert kiszabaditotta őket Páris bünös varázsának béklyóiból, mert visszavezette őket a lét értelmének mélyebb megismeréséhez. Kiszabaditotta őket egy fojtogató bódulat nehéz gőzköréből s a szabad levegőre vitte, a vidék ózondus üdeségébe, ahol ismét egészséges, éltető lélegzetet vehetnek. Megdöbbenéssel eszmélnek rá, hogy ebben a tündöklétes Bábelben, amelyet luciferi gőggel a fény városának neveztek, semmi sem volt már lényegében francia, hanem nemzetközi volt s a rohanó napok mindinkább egy roppant világvásár lihegő, kusza, összefüggéstelen ütemét öltötték magukra. A francia szellem sziporkázó jókedve átadta helyét a cinikus durvaságoknak, a Montmartret fölfalta a Montparnasse, ahol a földkerekség minden tájáról összeverődött művészzagyvalék hamisitotta magát franciává.

Az egész francia közönséget megmérgezte ez a levegő, nem olvastunk mást, csak a házasságtörést, a kéj fékevesztett uralmát dicsőitő regényeket. A boulevard-szinházak olcsó és züllött erkölcsü darabjai vezették be a gonosz éjtszakákat. Az egyik melldöngető gyónásban azt olvashatjuk, hogy a szánalmas Anatole France volt ezeknek az időknek pontifexe Coignard abbé sivár és frivol bölcsességével s a Lázadó angyalok káromló hitetlenségével. És ezekre az „erkölcsi értékekre" igértek rá az összeomlást megelőző szilaj farsang sátáni siposai.

Más büne is volt ezenfelül Párisnak. Nemcsak önmagát mérgezte öngyilkos művészettel, hanem csábitó csomagolásban szállitotta mérgeit az egész világnak is. Hiszen szellemi fáklyahordozónak hirdette magát. Tőle tanult a világ. Ő szállitotta a szerelmi háromszögek végtelen változatait a földkerekség szatócsbolttá züllött szinházainak. Ő cicomázta fel művészi mázzal a kloaka-erköles irodalmát, Ő rongálta meztelenségek és ingerlő bájak ábrázolásával az ifjuságot, bomlasztotta a házasság kötelékét, repesztette szét a társadalmakat az összetartó alapsejt, a házasság megbontásával.

Ma belátja és beismeri és szánja-bánja már minden bünét a megrendült franciaság s megtisztulási vágyában két pillérre akarja épiteni az uj Franciaország jövendőjét: *ez a két pillér a család és az ifjuság.* Ma már megtért beismeréssel hirdetik, hogy a család semmit sem ér, ha nem áll a házasság szilárd alapján s az ifjuságot nem lehet szabadjára engedni, mint a laikus iskolák laza liberalizmusa hirdette, hanem vezetni és formálni kell. A francia családot pedig titokzatos és láthatatlan szú őrölte, amely elrágta alapjait, szabadjára engedte a fiatalságot s nem tartotta a családi élet szeretetteljes fegyelmében. Aztán nyiltan meg is nevezik ezt az örlő és rongáló betegséget, amelyről moralisták, hittudósok, regényirók, társadalomtudósok és akadémikusok annyit vitatkoztak és vitatkoznak *s ez a baj, a válás.*

Franciaországban egész nagy vitairodalma volt a regényirásban ennek a kérdésnek. Egy Bourget szigoru erkölcsi érzékével szemben, amely megrázó történetek keretében mutatta be ennek a rákfenének félelmes rombolását, a regényirók egész serege tört lándzsát a kényelmes és fegyelmet nem ismerő hedonizmus nevében a válás mellett. A válás megkönnyitését az Egyház megalkuvást nem ismerő elveivel szemben csakhamar törvényhozásilag vezették be s ez a törvény Franciaország legnagyobb csapásává vált. Ez vezetett elsősorban a születések számának csökkenésére s Franciaország népességének apadására. Minek a gyermek, hiszen csak gátolná később a házastársak szenvedélyének szabad kitombolását, — hirdette a cinikus felfogás.

Ma a szörnyü katasztrófa napjaiban mindenki döbbenetes világossággal látja ezt, amire nemrég még könnyü kézlegyintéssel mosolygott, vagy legföljebb közömbös vállvonással ment el mellette. Ma másról sem keseregnek a francia lapok s százfelől szólal meg a lelkiismeret intő szava, hogy *mindent a családra kell épiteni, de a családra nem lehet épiteni semmit, ha le nem rombolják előbb a válást.*

A törvényhozásnak elsietett, meggondolatlan lépése volt a válás megkönnyitése. Sőt büne volt a társadalomnak, amelyből egész sora sarjadt ki olyan bünöknek, amelyeket a büntetőtörvénykönyv is szigoruan büntet.

A válás nehézsége visszatart a könnyelmü házasságoktól s a gyermek nem lesz kellemetlen betolakodó a családban, hanem várvavárt vendég, akit Isten áldásának tartanak megint, mint abban az egyedül helyes és szilárd házasságban, amelyet az Egyház a szentség fönségére emelt.

Franciaország vezeklő fejére hullanak ma ezek a sulyos igazságok, de mi is tanulhatunk belőle. Azok a jelenségek, amelyek Franciaországban a házasságot aláaknázták, nálunk sem voltak ismeretlenek. Az az erkölcstelen irodalom, amely a francia nép ép érzékét megmételyezte, fürge ügynökök uttörő nyomában áradt be hozzánk is. Az esztétika és magasabb műveltség hamis fölényével sajnálták le itt is mindazt, ami a hagyományokhoz ragaszkodott és a régi erkölcsöt tiszteletben tartotta. France cinizmusát itt is egekig emelték. A válás megkönnyitését keresztül hajszolták nálunk is s a kisérő jelenségek, amelyeknek csapását Franciaország ma nyögi, nálunk sem maradtak el.

Figyelő szemetek Párisra vessétek — énekelte a forradalom napjaiban Bacsányi. — Ma nem árt egy pillantást vetni arra felé és meghallgatni egy bünbánó nép nagy mementóját. Szivleljük meg, mitől sorvadt el egy nép akkor, amikor egy uj népesebb, egészségesebb, keményebb magyarság kisarjasztása vár ránk.

Kneipp emlékének!

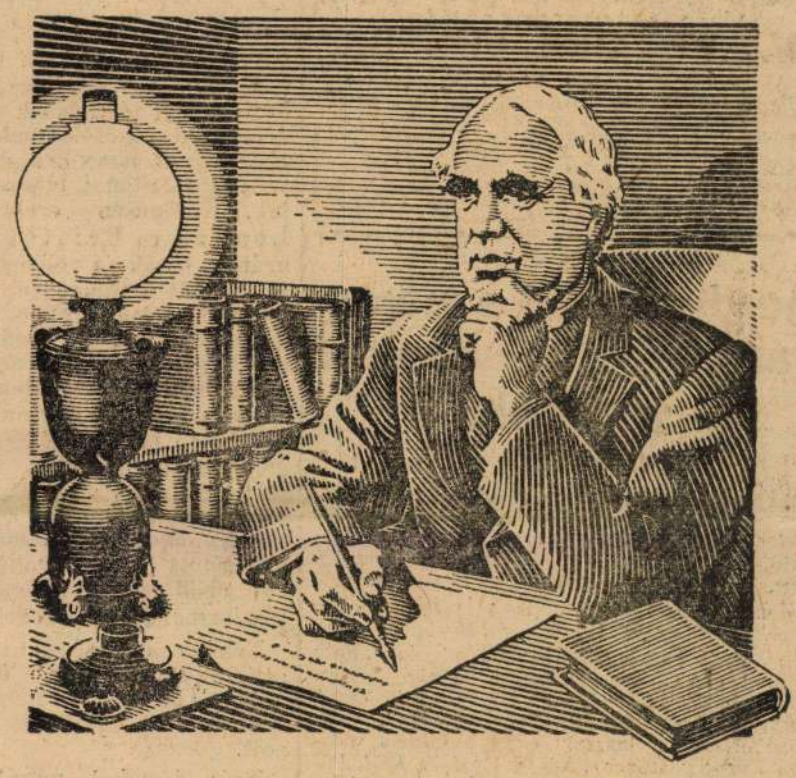

»A kenyér a legfontosabb«

ezt vallotta Kneipp, a modern táplálkozás tudományának legnagyobb előharcosa, »azonban héjastól kell megőrölnünk az egész kenyérmagot. Csak akkor tartja meg jó ízét és tápláló erejét. A héjában rejlik a legtöbb erő!«

Halljátok! Az egész magot! Úgy, ahogyan maga a természet adja nekünk. A malátakávé készitésénél is az egész árpaszemet sértetlenül, teljes keményitőtartalmával kell gondozni és kezelni hat napon át. Ezalatt rostálják, tisztitják, mossák mindig újra meg újra, duzzasztják mindaddig, míg belseje jóizű, egészséges és édes malátává nem változik. Azután sütik, pirítják, karamellizálják, zamatosítják és végül impregnálják. Igénybe veszik a korszerű technika legsajátosabb segítő eszközeit, a gépeket, de csakis azokat, amelyeknél a természet erői: a viz, a levegő és a tűz játsszák a főszerepet.

Így lesz az árpából finom, egészséges **Kneipp malátakávé**, *melyet Kneipp maga adott még nekünk gazdagon megáldott élete vége felé. Ez a malátakávé olyan természetes és tiszta kávéital, melynek nyersanyaga hazánk földjén terem. Hasonlatos a folyékony kenyérhez, olyan, mintha kenyér lenne a kávéscsészében.*

Igyunk **Kneipp malátakávét!**

Ezt Kneipp maga adta az emberiségnek.

Keresztény Szabóiparosok Szövetkezeténél

Budapest, IV., Károly-körut 30. (Városháza)

jó szövetet vásárol!

Nagy választék! Olcsó árak

25 éves adómentességü
öröklakások
15-ös autóbuszmegállónál
V., Visegrádi-utca 33.
épités alatt
Egyszoba hallos és kétszoba hallos, összkomfortos luxuslakások, központi meleg viz és fürdőszobafütéssel. Raktárak különböző nagyságban, nyilt udvarterülettel. Délnyugati fekvés. Önálló telekkönyvi tulajdon. Bérbeadás magas kamatozással. Felvilágositás, prospektus a helyszini irodában egész nap, vasárnap 1 óráig.
Telefon: 298—436.

Bordy András a marosvásárhelyi kulturpalota gondnoka

Marosvásárhely, szeptember 28.

Az országos hirü marosvásárhelyi kulturpalota gondnokává *Bordy* Andrást, a kiváló székely festőművészt nevezték ki. A kulturpalotában elhelyezett képtár átvétele megtörtént. A gyüjtemény 146 képből és szoborból áll és országos viszonylatban is jelentős. A képek között van *Munkácsy* „Mosónők" cimü képe, *Paál* László „Erdő mélyén" és „Falu szélén" cimü képe, *Ferenczy* Károly „Krisztus sirbatétele", *Szinyei Merse* Pál egyik portréja, *Lotz* Károly „Leányarcképe", valamint „Muzsa a lanttal" cimü hatalmas vászna, *Vaszary* János „Ádám Évája", *Réti* István „Honvéd temetése", *Vida* Árpád „Szüleim arcképe", *Litzenmayer* Sándor „Alvó Vénusz" cimü festménye. A felsoroltakon kivül ott találjuk *Fényes* Adolf, *Zemplényi* Tivadar, *Mészöly* Géza, *Tull* Ödön, *Csánky* Dénes, *Paczka* Ferenc, *Koszta* József és *Bosznay* István egy-egy értékes képét, valamint *Feszty* Árpádnak egy értékes tájképét.

A 22 évi román uralom alatt a város magyar művésztől nem vásárolt képeket és ugyszólván kizárólag csak román festők képei kerültek a képtárba. Ezek közül azokat, amelyek állami letétként szerepeltek, a románok magukkal vitték, a város tulajdonában levők itt maradtak. A város most *modern magyar művészek munkáiból igyekszik kiegészíteni az értékes gyüjteményt.* A városi könyvtár átvétele és leltározása a jövő héten történik meg.

A kulturpalotában levő zeneiskolában a beiratkozásokat a közeli napokban megkezdik. A hangversenyteremben, amely *az ország egyik legszebb és legnagyobb hangversenyterme*, eddig mozgófényképszinház volt. Ezutáni rendeltetéséről a közeljövőben döntenek. A teremben van egy hatalmas orgona, amely a világháboru előtt nagyságra az ország második orgonája volt. A hatalmas termen meglátszanak a 22 évi román uralom nyomai: teljes egészében át kell javitani. Ez a munka is rövidesen megkezdődik.

Sziveskedjék választani!
ezen csak nálunk kapható szerencse-sorsjegyekből.
88.000 sorsjegy, 44.000 nyeremény!
Minden második sorsjegy nyer!
Szenzációs nyerési esélyek! Pontos, figyelmes és diszkrét elintézés.
Ordódy Béla dr.
m. kir. osztálysorsjegy-főárusító
VI., Teréz-körut 7. (Mussolini-térnél)
Telefon: 122—392.
Rendeljen még ma, kifizetni van ideje legkésőbb az október 19-én kezdődő huzások előtt.

685	9011	6044	59389	1422
1415	13439	32384	61104	6005
6010	14860	32494	74137	6041
6020	28730	39632	82181	40728
56687	31062	24119	77733	6024
64743	32485	60982	79150	9018
77741	38286	60994	82189	13448
79141	40781	64710	83975	22707
56641	24118	13440	6039	40746
60991	32479	15792	9019	61115
64715	37320	22737	13447	71844
74129	59336	23738	22703	74133

Sziveskedjék ma beküldeni cimünkre boritékban vagy levelezőlapra felragasztva.
N.U. **RENDELŐ-LAP**
Ezennel megrendelem a 45. magyar kir. osztálysorsjáték I. osztályára:
1/8 sorsjegyet ——— 3 1/2 pengő
1/4 sorsjegyet ——— 7.— pengő
1/2 sorsjegyet ——— 14.— pengő
1/1 sorsjegyet ——— 28.— pengő
A vételárat ——— pengőt postautalványon vagy a küldendő postabefizetési lapon tegom beküldeni!
Név ———
Foglalkozás ———
Lakhely ———
U. p. vagy utca ———

Nagy eredménnyel bombázták a német repülők az angol katonai célpontokat

Berlin, szeptember 28.

(Német Távirati Iroda) A **véderő főparancsnoksága közli:**

A pénteken ismét nagy erővel végrehajtott légi támadások főleg londoni és délangliai kikötőberendezések, hajójavitók, gyárak, nagy erő- és gázmüvek ellen, valamint katonai táborok ellen irányultak. Különösen erélyesen bombáztuk London és Bristol kikötőjét. Nagyarányu tüzek és robbanások tanuskodtak mindenütt a támadások sikeréről. Közép-Angliában legnagyobb méretü bombákkal megsemmisitő eredménnyel sikerült egy hadfelszerelési gyárat bombáznunk.

Messzehordó ütegeink ismét tüzeltek Doverre és sulyosan megrongáltak a kikötőben három felfegyverzett kereskedelmi hajót. Későbbi megfigyelések szerint két hajó elsüllyedt.

Irországtól északra a tengeren harcirepülőink megtámadtak egy erősen biztositott hajókaravánt és telitalálatokkal elsüllyesztettek egy 5000 brutto regisztertonnás kereskedelmi hajót.

Néhány ellenséges repülőgép éjszaka céltalanul bombákat dobott Nyugat-Németország határvidékén szabad területre. A bombázás károkat nem okozott.

Erős éjszakai megtorló támadásaink London és Liverpool hadászatilag fontos célpontjai ellen irányultak.

Szeptember 27-én sok heves légi harcra került sor, amelyek során 101 brit repülőgépet lelőttünk. 38 gépünk nem tért vissza.

Aknakereső naszádok vizibombákkal megtámadtak egy brit tengeralattjárót. A tengeralattjáró valószinüleg megsemmisült.

A Közép-Anglia ellen intézett támadás során a Leonhardi főhadnagy vezetése alatt álló repülőgép legénysége különösen kitüntette magát. A gép, bár a légelhárítás nagyon erős volt, vakmerően lecsapott egy hadianyaggyárba és egészen alacsonyról dobta le bombáit, pontosan a célra. *(MTI)*

*

(NST) A szombatra virradó éjszaka London ismét rendkivül heves légitámadásokat élt át. *Az utolsó 24 óra alatt nem kevesebb, mint 23 légiriadó volt Londonban,* s péntek este 8 órától egészen szombat reggelig szünet nélkül a légvédelmi pincékben kellett tartózkodni. A legutóbbi támadással *az utolsó 36 órában több mint egymillió kilogram sulyu különböző méretü bombát dobtak le a német gépek Dél- és Középangliára.* 101 angol repülőgépet lelőttek. Német részről 38 gép nem tért vissza.

Genf, szeptember 28.

(Német Távirati Iroda) A *Journal de Geneve* londoni tudósitója jelenti Londonból, hogy *a légiháboru szombaton kétszeres erővel tombolt* London fölött. A német bombázógépek a városban rendkivüli nagy kárt okoztak. Az idegen szeme elé rombadőlt utcák és épületek képe tárul. Vezető angol köröknek nagy gondot okoznak a tengelyhatalmak messzemenő tervei. Felfogásuk szerint *a válság most negyedik szakaszába jutott.* (MTI)

Az olasz légierő sikeres támadást intézett Malta ellen

Valahol Olaszországban, szept. 28.

(Stefani.) **Az olasz főhadiszállás 113. közleménye:**

Két légi alakulatunk vadászrepülőgépek kiséretében támadást intézett Malta szigete ellen és bombázta Micábba és Halfar repülőterét. Az alakulatokat, feladatuk zavartalan elvégzése után, ellenséges vadászgépek támadták meg. Két ellenséges gépet sulyosan megrongáltunk és valószinüleg lelőttünk. Valamennyi gépünk visszatért támaszpontjára.

Észak-Afrikában felderitő tevékenység folyt.

Ellenséges légierők támadást intéztek Garn-ul-Grein és Giarabub ellen; két libiait megöltek és öt olaszt megsebesitettek. Haladéktalanul felszállt vadászrepülőink két ellenséges repülőgépet lelőttek; valószinü, hogy még három további ellenséges gépet is sikerült lelőni.

Kelet-Afrikában angol gépesitett osztagok két támadást kiséreltek meg Kassala vidékén, de járőreinkkel folytatott harc után veszteségek árán kénytelenek voltak visszavonulni.

Légierőnk bombázta Középső-Szudán angol védelmi müveit.

Az Asszab ellen végrehajtott ellenséges légitámadás sem emberéletben, sem anyagiakban kárt nem okozott.

Egy ellenséges repülőgép Lampedusánál kényszerleszállást hajtott végre; egy tisztből és két altisztből álló személyzete fogságba esett. *(MTI)*

*

Róma, szeptember 28.

A *Relazione Internazionale* mai vezércikke arra a kérdésre felel, hogy mért nem folyik tovább Egyiptomban az angolok elleni offenziva. A lap azt irja, hogy *mindenekelőtt helyre kell állitani és fertőlleniteni a szétrombolt és tönkretett forrásokat.* A hadsereg raktárait és *élelmiszerközpontjait előre kell tolni,* majd pediglen helyre kell állitani és teljesitővé kell tenni a karavánutakat *(T. P.)*

Cserkész-mongolok és mandzsuk harca Budakeszi és Nagykovácsi között

A magyar cserkészek legnagyobb erőpróbája kerül sorra vasárnap: a *hadijáték,* amely egyben az ősz legnagyobb cserkészeseménye is. Két évvel ezelőtt rendeztek utoljára cserkész hadijátékot a felvidéki bevonulás előtt, most pedig Erdély egy része visszacsatolásának emlékére tartják meg a hagyományos hadijátékot.

A hadijátékban résztvevő *négyezer cserkészfiu* lázas izgalommal készülődött a nagy mérkőzésre. A csapatok már hónapok óta rendszeres gyakorlatokat tartottak és a fiuk termelték az ötleteket, kezdve a „kémkedéstől", az ellenfél szándékainak kipuhatolásától, a harcban használható cselekig és módszerekig. Az amugyis lelkes hangulatot még fokozták az izgalmas *szenzációk,* amelyeket a *tábori ujságok* röpitettek szerte a csapatoknál. Az idei „mongol-mandzsu" összecsapás még az eddiginél is nagyobb harcikedvet váltott ki a fiukból, akik ezuttal is a cserkészlovagiasság betartása mellett, de teljes harci ösztönük kihasználásával akarják megvivni a nagy küzdelmet.

A „mongolok" és „mandzsuk" összecsapásának színhelye a Budakeszi és Nagykovácsi között elterülő vidék, amelyen az 1938-as igazi mongol és mandzsu harcokat akarják feleleveniteni. A cserkész-mongolok a *kékek,* a mandzsuk pedig a *sárgák.* Mindkét fél már szombaton kivonult a terepre, hogy előkészitse a nagy csatát, felépitse a telefonvonalakat, rádióállomásokat, hogy azután a küzdelem állásáról a parancsnokok és döntőbirák pontos értesüléseket kaphassanak.

A szembenálló sárgák és kékek vasárnap reggel fél 6, illetve fél 7 órától utaznak ki a helyszinre külön villamosokon; a sárgák a hüvösvölgyi végállomásra és a Nagyrétre, a kékek pedig a Szép Ilona közelében lévő Cserkészparkba. Mind a mongolok, mind a mandzsuk nyolc órakor *szentmisén és istentiszteleten vesznek részt,* majd lejelentkeznek az ellenőrző állomásokon, ahol megkapják játékszámukat. Ez a játékszám fontos szerepet tölt be a hadijátékon, mert akinek a jelzését a golyószórókat és tüzfegyvereket helyettesitő *látcsövek* segitségével *leolvassák,* az kiesik a küzdelemből és köteles bevonulni az egyik fogolytáborba.

Pontosan tiz órakor áll be a hadiállapot. A hadijáték kezdetét fütyülőrakéták jelzik és ekkor már megkezdődik a küzdelem. A harcászati követelményeknek megfelelően a szembenálló felek kiküldik *járőreiket,* akik kikémlelik, *felderitik* az ellenséges állásokat, majd azután, amikor a járőrök elvégezték munkájukat, *megindul a nagy csata,* amelyben ezidén először vesznek részt *tankok, repülőgépek és egyéb korszerü harci eszközök.*

A tankok szerepe természetesen csak jelképes, viszont a repülőgépekről már *bombázók* is a helytelenül rejtőzködő csapatokat. A repülőgépet vezető BSE pilóták *gumilabdákkal fogják megdobálni azokat a mongolokat és mandzsukat, akik fejüket vigyázatlanul kidugják a védett állásokból.*

A cserkészek egyrésze ugynevezett *gyorsanmozgó* alakulatokba van beosztva. Ezek *kerékpáron* vonulnak fel a hadszintérre, a Petneházi rétre és környékére, amely a Budakeszituttól a Gróf Tisza István kertvárosig hadiállapotba kerül már kora reggeltől kezdve.

A hadijátékot csak meghivott közönség nézheti végig, amely meghatározott területen helyezkedik el. A kékek és sárgák küzdelme délután két óra tájban fejeződik be. A résztvevők visszavonulnak táboraikba, a Cserkészparkba és a Nagykovácsi-rétre, majd *délután hat óra tájban valamennyien felvonulnak a Szabadság-térre, ahol kihirdetik a hadijáték eredményét és hazafias ünnepséget rendeznek Kelet szobra előtt.*

Az Országzászló előtt *Farkas Ferenc* tábornok közli, ki a győztes, ki a vesztes, majd a Kelet szobra előtt *Pirovszky* Lajos mond ünnepi beszédet, a győztes fél parancsnoka pedig koszorut helyez Kelet szobrára. Az ünnepséget diszmenet zárja be az Országzászló előtt.

(p. a.)

Német mezőgazdasági delegáció tárgyal a földmivelésügyi minisztériumban

R. Walter *Darre* német birodalmi közélelmezési és földmivelésügyi miniszter, valamint gróf *Teleki* Mihály földmivelésügyi miniszter között Berlinben ez év augusztusában a német-magyar mezőgazdasági együttmüködés érdekében a baráti szellemben kötött megállapodás értelmében egy *német mezőgazdasági delegáció* érkezett dr. *Moritz* miniszteri igazgató vezetése alatt Budapestre, hogy *növénytermelési és állattenyésztési területen az együttesen végzendő tudományos és gyakorlati közös munkálatokat annak részleteiben is elmélyitsék és kijelöljék.* A tárgyalások a földmivelésügyi minisztériumban folynak és a két állam baráti kapcsolatainak értelmében, valamint a két ország nemzetgazdasági érdekeinek szemelőtt tartásával eredményesen folytatódnak.

Meghalt a Nobel-dijas Wagner-Jauregg professzor

Berlin, szeptember 28.

Szombaton Bécsben nyolcvanhároméves korában szivszélhüdésben meghalt *a modern lélektudomány egyik uttörője, Julius Wagner-Jauregg* professzor, a világhirü orvostanár. *Wagner-Jauregg* a szellemi és idegbajok gyógyitása terén el nem muló érdemeket szerzett. 1927-ben ő kapta meg *a lélek- és orvostudományok Nobel-diját,* a paralizis ellen használt malária-oltás therapeutikai jelentőségének felfedezésével. *(NST)*

Politikai Pósta

A KÉPVISELŐHÁZAT
október 2-án, *szerdán déli 12 órára* összehivták. Tárgya: a további teendők iránti intézkedés.

*

A POLITIKAI ÉLET
ezzel megindult. Elsőnek az unifikációs javaslatok kerülnek a képviselőház elé. A minisztertanács már foglalkozott a visszacsatolt területek békebelezéséről és a felszabadult nép képviselőinek behivásáról szóló javaslatokkal is. Ezt a két javaslatot elsőnek tárgyalják a Házban.

*

A PÁRTÉLET
is megelevenedik a jövő héten. Szerdán vagy csütörtökön pártértekezlet lesz a MÉP-ben, ahol gróf *Teleki* Pál miniszterelnök részletes tájékoztatást ad az Erdéllyel összefüggő minden kérdésről és számos más politikai és gazdasági természetü problémáról. Beszédét politikai körökben nagy érdeklődéssel várják.

*

DR. LAKY DEZSŐ
feltünést keltő cikket irt az Uj Barázdában. Rámutatott arra, hogy a hazai kis- és kézmüiparosság állandóan harcolt az 1872. évi ipartörvény ellen. A korlátlan iparszabadságot sikerült is megfékezni. A magyar kisiparosság gazdasági felemelkedésének utját a magyar gazdaságpolitika állandóan egyengette. A hitelpiacon — a kisiparos szempontjából — nagy változások történtek és a kisiparosokat középlejáratu hitelekkel is megsegitették. A közszállitási tevékenység a viszonyok kedvező alakulása következtében nagyobb, mint volt. Indokolt-e, helyes-e a magyar kisiparosságot a közszállitások érdekében nagy, egyetemes magyar közgazdasági és termelési célok szolgálatában együtt tartani és foglalkoztatni? — önként felvetődő gondolat. Nem döntő probléma, hogy ez a szövetkezetek formájában vagy önálló vállalatok révén történjék-e? Az ipari szövetkezetek számát fokozatosan szaporitanunk kell, de fejlesztenünk kell a kisipari hitelellátás egyéb ágait is. Az erdélyi kisiparosság megállotta helyét a 22 évi vihar alatt. Be kell őket illeszteni az ország termelő munkájába. Az erdélyi kis- és kézművesipart, a házi és népiparosok mindegyikét gazdasági alannyá kell tenni. A magyar földmivelő nép szempontjából is nagyon fontos, hogy a kis- és kézművesiparosság vásárló erejét növeljük.

Felhivás
A székelykereszturi m. kir. áll. tanitóképző intézet megnyilik. A képző felvesz tanulókat. — Kellő jelentkezés esetén — az I-ső, II-ik, III-ik és IV-ik évfolyamra.
Az I-ső évfolyamra felvehető, aki a tanitóképző vagy a gimnázium IV-ik osztályát sikerrel elvégezte. A II-ik évfolyam növendéke lehet, aki a tanitóképző vagy a gimnázium V-ik osztályát végezte. A III-ik évfolyamra beiratkozhatik, aki a képző vagy a gimnázium VI-ik osztályát végezte. IV-ik évfolyamra, aki a képző vagy a gimnázium VII-ik osztályát végezte. — Bővebb felvilágositást ad Séra Kálmán intézeti igazgató Székelykeresztur.

CENZURÁT.

PÁSZTORTŰZ

ERDÉLYI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő: REMÉNYIK SÁNDOR Szerkesztik: CSÁSZÁR KÁROLY és DSIDA JENŐ

1935 MÁJUS 31.—JUNIUS 15.
XXI. ÉVF. 10-11-IK SZÁM

A megvádolt erdélyi irodalom.

Irta: Vita Zsigmond.

Megdöbbentett az a hang, amit a *Pásztortűz* utolsó számában egy fiatal erdélyi író használt a Wass Albert *Farkasverem* c. regényének elbirálásánál és amikor azzal egyidejüleg olvashattam, hogy az erdélyi költő megvédeni kényszerül a társadalmi kötelességeiről való megfeledkezésével vádolt erdélyi irodalmat. Hát egy regényben, amely mezőségi földbirtokosok életéről szól, akik között történetesen mágnások is vannak, csakugyan az volna a legfontosabb, hogy mágnás írta mágnásokról a polgároknak? Az volna-e a regény kötelessége és ha megoldotta, az érdeme is, hogy egy kipusztulásban levő különleges fajtának, a mágnásnak, az életmódja felett ítéletet mondjon és azt a polgári erények elsajátítására nevelje? (Hogy azonban mik ezek a polgári erények, azt már sem az író, sem a kritikusa nem írták meg.) Igaza volna-e annak az újabban egyre gyakrabban hangoztatott követelésnek, hogy az irodalomnak elsősorban a társadalom bajaival, hibáival, az egyes osztályok élet- és létkérdéseivel kell foglalkoznia és az értékét is az szabja meg, hogyha orvosságot, megoldásokat tudott találni, előbbre vitte a társadalom helyzetét? A kritikusok az osztály-kérdések szempontjából nézik az irodalmat és azt keresik, hogy az vajjon eleget tett-e „társadalmi funkciójának", de mit csinálnak vajjon akkor, ha történetesen nem tudják, hogy az író mágnás-e, vagy földműves és ha maga a regényhős is olyan osztályon kivüli alak, mint pl. Werfelnél? A költőnek, aki maga is végigélt és küzdött egy korszakot, kellett megfelelnie az irodalomtörténész vádjára, de a költő legszebb válasza is csak egyéni átérzésből fakad és nem mérhet le eredményeket. A költő mögött a kritikusnak kellene megszólalnia, hogy megvédje és bátorítsa a szellem további szabad röptét.

Amikor az erdélyi irodalomtól mindenképen kimutatható társadalmi munkát várnak, akkor eszembe jut, amit a napokban olvastam a Zola *Germinal*-jával kapcsolatban. Amint írják, a *Germinal* sokban hozzájárult a francia bányász-nyomor és általában a bányászsors enyhítéséhez. A regénynek tehát nagy volt a társadalmi funkciója, de a megváltozott viszonyok miatt épen az évült el belőle, amit akkor legnagyobb értékének tartottak. A *Germinal* tiszta emberi eszménye, sodró, lüktető életereje azonban ma is eleven. A világirodalomban még sok olyan mű van, amely adott helyzetekben társadalmi kérdéseket a megoldáshoz közelebb vitt, a nagyobb hatóerejüek azonban mégis azok, amelyekből az idő felett álló emberi szellem és az eszmény minden korban új erővel árad.

Az erdélyi irodalom tényleg nem adott a *Germinál*hoz hasonló műveket, amelyek társadalmi osztályok helyzetét megjavították, talán az erdélyi magyarságnak nem is mentette meg leomló bástyáit és nem erősítette meg a roskadozó épületeket, de ezeket az eredményeket még most nem is lehet lemérni. Az erdélyi irodalomtól csak azt kérhetjük számon, hogy megértette-e az erdélyi magyarság helyzetét, tudott-e neki hitet, életeszményt, célt, kötelességeket adni. Nagyobb társadalmi hivatás ez, mint amit a materialista gondolkozók várnak az irodalomtól. Hogy az erdélyi irodalom mennyire foglalkozott a parasztság, munkásság, vagy a középosztály szociális viszonyaival, az elsősorban a társadalomtörténészt kell, hogy érdekelje, de azt, hogy az irodalom töltött-e be hivatást nálunk, azt csak abból ítélhetjük meg, ha megkeressük, hogy tudott-e az irodalom az összeomlás utáni fejvesztett erdélyi magyarságnak hitet, magasabb életeszményt, megmaradt értékeket mutatni, amelyekbe az újra megvethette a lábát és erőt kaphatott egy új élet kezdéséhez.

Az erdélyi irodalom *ezt a hivatást* elejétől fogva felismerte és ha igaz ugyan az, hogy nem jelent forradalmi megújulást a magyar irodalomban, mégis ez a magasabb hivatás-tudat különbözteti meg elsősorban a magyarországi magyar irodalomtól. 1919 után Erdélyben *szolgálatot* tett a magyar írás és az írók érezték ezt akkor is, amikor a legkevésbbé tudták elősegíteni nemzetük gyarapodását.

Az 1920-as években hirtelen kibontakozott erdélyi líra kapcsolódott ugyan a Nyugat-nemzedék költői eredményeihez, magába fogadta annak formai vivmányait, de új színezettel gazdagította. Az erdélyi lírának menekülés volt a jellege, de nem a felelősség és a kötelesség elől való menekülés volt ez, hanem a megbomlott világ eszményeket öszszetörő harcaiból önmagába. Hová menekülhetett az erdélyi költő? A természetbe, az erdélyi hegyek közé, hogy önmagát megtalálja és így tudjon azután eljutni a maga szűkebb közösségéhez és annak ma is megálló, új hitet adni. A transzilvánizmus szelleme először csak az er-

dályi földhöz vezet és azt jelenti, hogy ezen a földön kell megélnünk és ennek a földnek emberi megélhetést kell adnia minden nemzet számára. A transzilvánizmus azonban tovább vitt ennél, Reményik Sándor által megmutatta azokat az örök lelki értékeket, amelyek megmaradtak és amelyek megerősítenék: a mi életünkben elérhető célokat — a templomot, nyelvet, iskolát — amelyekért küzdenünk kell. Az igazi erdélyi életelvet azonban a Tompa László költészete nyújtotta, amely már nem „valószínütlen" és nem csak ködösen szép, mert a makacs harcot, lebirhatat-

Bordy András: B. J. arcképe.

lan életerőt, elszánt küzdelmet jelenti. Hivatást teljesített az erdélyi költő, amikor az ölbetett kezű csodavárás idején így tudott énekelni, hivatást teljesített akkor is, amikor nem kötelességekre, megoldandó feladatokra oktatott, hanem egyszerüen az *erdélyi új élet* hitét hirdette.

A líra a gondolat és az érzelem szárnyán könnyen a való fölé röpülhet és a magasból vihet az eszmények felé; a regénytől megkívánhatjuk, hogy belenyúljon a ma kérdéseibe és onnan merítse az életcélt is. Az erdélyi regényt ebben a tekintetben még terhelhetik múlasztások, mert még nem jutott el az erdélyi élet ezerágú kérdéseinek megértéséhez és bemutatásához, az itélkezéshez és kiválasztáshoz. Az erdélyi író elindult már ezen az úton is, de hosszú és kínos út visz a tisztánlátásig, az eredmények későn érnek meg és nem volna-e elég önmagában az, ha látjuk, hogy a felelősségérzés, a nemzetét féltő hivatástudat ég az íróban és vezeti előre? A művekben lobogó hivatástudat nem általános érvényű-e, s nem azt jelenti-e, hogy minden embernek helyt kell állania a kötelessége mellett, fokozott lelkiismerettel kell annak eleget tennie és így végeredményben mindenképen a közösséget szolgálnia? Nem adott-e már ezzel sokat az erdélyi író a magyarságnak, még akkor is, ha nem látta meg hibáinkat, emésztő kérdéseinket és nem találta meg a gyógyító írt?

A kötelességekre-ébresztésnek azonban csak akkor van értelme, ha szilárd hitbeli, világnézeti alapja van. A világot zürzavarban látó, az önmagában, nemzetében, jövőjében nem hívő ember nem tudja kötelességét híven teljesíteni. Ha Kós Károlyban megtaláljuk a hagyományokat őrző transzilvánizmus alap-erőit, Makkai Sándorban a kisebbségi élet hivatását és határozott célkitűzéseit, megújhodásunk feltételeit, a székely írókban viszont a legsajátosabb erdélyi világnézetet kapjuk meg, amely a világot teljes egységben, összhangban látja.

Az erdélyiség különleges színezete, jellemző sajátsága a legtisztábban a székely íróknál jelentkezik és ez értékké is válhatott akkor, amikor feleletet tudtak adni az erdélyi magyarság sok tétova kérdésére. A székelység szociális kérdéseit nem oldották meg sem Nyirő, sem Tamási, sőt sokszor szinte úgy látszik, hogy meg is feledkeztek azokról, mégis, ennél többet nyújtottak az erdélyi magyarságnak. Az összeomlást követő években az alapkérdésekkel kellett ismét tisztába jönni: mi az ember hivatása, mik azok az értékek, amik nekünk megmaradtak és mit csinálhat azokkal az erdélyi magyar. Nyirő és Tamási a néplélek mélyébe szállva felelt meg ezekre a kérdésekre. A nép a naiv és misztikus hittől indítva megérzi a világ erői között levő összefüggéseket, meglátja az ember helyét és kötelességeit a világban és így találja meg az erdélyi ember feladatait, az élethez való jogait is.

A természetből kiesett modern ember szétszakadt világnézetében nem tudta egyensúlyba hozni a világ anyagi és szellemi erőit és nem tudta, hogy miben higgyen. Nyirő és Tamási a természeten át helyreállította az egységet, amely az embernek is biztos öntudatot, hitet ad. Míg Nyirő a szeretetet életünket megváltó erőként állította elénk, Tamási az egész erdélyi életformára nézve iranyító eszméket adott. A sötétben botorkáló, hitét vesztett emberiségnek nem lehet ma többet adni, mint visszavezetni a természethez, a világot egységben megmutatni, úgy, hogy mindenki megtalálhassa benne a feleletet kérdéseire.

Az erdélyi irodalom hivatásáról, társadalmi ható erejéről sokat lehetne írni. Hitet, életcélt, hivatást mutatott az erdélyi irodalom a magyarságnak, még akkor is, ha sokszor nem ismerte fel a ma kérdéseit. A hatás értékét és eredményeit nem mérhetik fel a statisztikák, mert azt a lelkek őrzik, de bizonyság rá az egész közszellem változása.

Gondolatok.

A színház- vagy hangversenyjegy még csak a kiadás felét jelenti.

Hiába ismered tüzetesen a természettudományt, tudós barátom, ha a virág illatát nem tudod élvezni. Országoshírű pedagógus lehetsz, de ha gyermekkacagás nem okoz neked örömöt, sutba dobhatod tudományodat.

SZABÓ ISTVÁN ANDOR

A levél.

— Falusi színjáték egy felvonásban. —

Irta: Gaal Alajos.

(A szerző minden jogot fenntart)

SZEMÉLYEK:

VÉN GÁBRIS, öreg székely
BORIS, a felseége
JÓSKA, falusi diák.
IDŐ: ma.

(Rakott kemencés, faragott, irott gerendás, roskadozó öreg faház a szín, melynek falán bibliai szentek glóriás, viruló arcmásai, feszület, Máriaszobros szentelt víztartó és rég elhalt uralkodók, pápák vásáron vett olajnyomatú képei diszelegnek.

A szoba közepén az esztergályozott lábú nagy asztal, a magas hátu székek, s a hátsó fal mentén az üveges almárium, a hosszú kanapé még a jobb idők tanui.

A füstös, barna gerendáról virágvasárnapi pimpó, avas faggyú, bárány-oltó s az égett dróton igénytelen petróleumlámpa lógnak alá. A bal falon köhögve, panaszkodva nyílik nagy ritkán a festetlen, tele-ajtó. Hátán, a keresztfába valamikor, még délcegebb korában, cigány kovács csinálta kampós szeget vertek, hogy haláláig cipelje, hordozza a ráakasztott piroscsikos lendörgölőt.

Ezen az ajtón át van a ki-béjárás.

A falak mentén vizes edények, háznál készült bútordarabok, almával diszitett polcok, az ablak előtt muskátlis cserepek, a kemencén iratos anyag-edények, a gócalj alatt forgács, előtte fonott fűzfakosár, kurta lábú törpeszék s miegymás adják meg az egyszerű székely falusi ház hangulatát.)

1. JELENET.

Vén Gábris, Boris nén.

VÉN GÁBRIS *(fehér hajú, lógó bajuszú, az élet sok viharát átélt, fáradt, vén székely. Hajlott hátán nyáron is bundácskát visel. Puha szárú, fakó csizmája, foltozott, fehér harisnyája csak éppen, hogy még szolgálatban vannak. Valamikor pipás, dohányos ember lehetett, de ma arra sem telik. Hajdani jókedve elkopott s most már béketűréssel, mindnet megértve hordja élete keresztjét. Az asztal mellett ülve, térdére nyugtatja fehér gyócsinges karjait. Szeliden szólal meg):* Boris, a pápaszemet nem láttad-e?

BORIS NÉN *(szárazképű, keszkenős, köténves anyóka. A föld felé néz, csoszogva jár. Az okulárét az orrán hordja, de már azzal sem lát. Fogantyus, vesszőből fonott kosarat vesz le a falról. Tenyerébe veri, a góc alá rázza):* Itt van. Mit akar vele?

VÉN GÁBRIS *(ültében):* A Boriska levelét. Hadd lám, mikor írta?

BORIS NÉN *(zsémbesen):* Két hónapja. Jól tudja.

VÉN GÁBRIS:: Mért zsummogsz? Hálás kéne légy haláláig.

BORIS NÉN *(nagy csudálkozással):* Ugyan biza mért?

VÉN GÁBRIS *(évődve, nevetve):* Ha nem vettelek volna el, még most is leány volnál.

BORIS NÉN *(megadva magát):* Jó, jó csak üzze az eszit. Már bé nőhetett volna a feje lágya . . .

VÉN GÁBRIS: A kalandáriumot. Hova tetted?

BORIS NÉN: A szegen van. Mért keresi?

VÉN GÁBRIS: Megérdeklődöm belőle a pontos dátumot.

BORIS NÉN *(leakasztja a tálos oldaláról. Odaadja):* Két hónapja kereken. Fogja.

VÉN GÁBRIS *(az orrára tett ókulárén át a messze maga elé tartott naptárt nézi):* Boris te. Nessze meg. Betű-e ez, itt, vagy légy?

BORIS NÉN: Hessencsen egyet s megtudja.

VÉN GÁBRIS: Hessentettem, de nem repült el. Akkor ez a nagy K betű, ugy-e?

BORIS NÉN: *(átveszi a naptárt és a szemüveget):* A hogy vóna? Ez a nagy N betű.

VÉN GÁBRIS *(mutatja):* Ez, itt ne! Legelől.

BORIS NÉN *(jól megnézi):* Nem is a farkán. Azt mondom én is.

VÉN GÁBRIS *(visszaveszi a pápaszemet, megnézi):* Mondom, hogy a nagy K betű. Kalendárium. Az van ide írva.

BORIS NÉN *(bosszúsan rakja az orrára az üveget):* Ez a nagy N betű. Naptár. A szentcsalád naptára. Maga nem jól lát. Nem csuda, hiszen én is csak a nagy betűket látom.

VÉN GÁBRIS *(beletörődve):* Mondom én, hogy nem ér egy likas magyarót ez a pápaszem. Mikor kinálták a vásáron gondoltam, a leveleket el kéne olvasni, de köröm nélkül hiába akarok fáramászni. Megvettem, sárba dobtam a sok drága pénzt . . .

BORIS NÉN *(az asztalra teszi a naptárt):* Elég nagy okos volt. *(Karján kosárral indul).* Menjen, hozzon elé forgácsot, száraz halkot a szín alól s addig én estére szedek a kertből egy csepp fuszulykát.

VÉN GÁBRIS *(felkel a góc alól felveszi a fáskosarat s kifelé indul):* Egy vakarintást sem írt két hónap óta. Még elveszítjük ezt is, mint a más hármat a háborúban.

BORIS NÉN *(a kosarat törölgeti):* Mennyit mond. Még nem multa idejét. Jöhet levél minden percben.

VÉN GÁBRIS *(az ajtóból):* Valami nagy baj érhette. Levelet se, pénzt se küldött.

BORIS NÉN *(megnyugtatja):* Hadja csak, mert eljön idejére mind a kettő.

VÉN GÁBRIS *(sóhajt):* Várunk. Talán, tán csak megvígasztal a jó Isten. *(Hóna alatt a fáskosárral, el).*

2. JELENET.

Boris nén, Jóska.

BORIS NÉN *(egy percre egyedül marad a színen. A kosarat félre téve a pólcoshoz csoszog, leveszi a szeszbe áztatott liliomlapis üveget, leöldja róla a lenzsebkendőt, homlokára tolva a pápaszemet nagy szakértelemmel mosogatja, áztatgatja fáradt, elgyengült szemeit):* Ki tudja, meglátom-e élve még a lelkem gyermekemet? Istenem, Istenem, de meglátogatál bajjal . . . *(Visszaköti, helyére teszi az orvosságos üveget s a kalendárium felé indul, miközben irgalmatlanul törölgeti, tisztogatja köténye sarkával az orráról levett és meg-meglehelt pápaszemet.)* Összefogdossa az üvegét. *(Orrára helyezve fölveszi az asztalról a naptárt.*

Tovább monológizál.) Mondom én, hogy ez a nagy N betű. Naptár. A szent család naptára. Én látom. Még nem vagyok vak. *(A belépő Jóskához.)* Gyere fiam, gyere Jóska. Miféle betű ez? Itt? E ne? A legnagyobbik?

JÓSKA *(csillogó szemű, eleven eszű, ismétlős falusi diák. Csizma, piros zsinóros fehér harisnya van rajta. Egyik kezéből eszik, a másiknak két ujja az ellenzőjében pihen. A csizma szárában bodza-puska s mikor nem táplálkozik csillogó metsző fogaival a szöszt tépi, piros, húsos pufók képével a bodzacsőbe fúj, hogy aztán két tenyerével hasához szorítsa és nagy műértelemmel a markába sütögesse a csattanó szöszgolyóbist):* Ez? *(Leveszi kontyáról az idő multán leszűkült, kopott kalapot s félszemével odapislant):* Ez a nagy Sz betű Boris nén. A nagy Sz.

BORIS NÉN: Mondom. Látom én a mit látok. Ez nem a nagy N betű. Mérget vettem vóna rea. Ugy-e no? Ez a szent család naptára?

JÓSKA: A székely gazdák kalendáriuma! *(Nagyot lő felfújt hasával markába).*

BORIS NÉN: Megijesztettétek szegényt. Félős állat lehet.

JÓSKA: A biz a nem. Egyedül hál egy nagy istálóban s még se fél.

BORIS NÉN *(közben almát vett le a pólcról):* Csak addig maradj, míg ezt a szép piros batul almát megízleled. *(Odaadja).*

JÓSKA *(az almába harap, leveszi kalapját s csizmája szárába rejti a bodzapuskát, majd előkeresi a tálasról, a nagy cserépedények háta mögül az öreg, kopott imakönyvet):* Hát egy cseppet még maradhatok. Ugy is szamaragoltam már eleget azon a rugós dögön. *(Jóízűen falatozik).* Ide tettem. Itt van.

BORIS NÉN *(székre ül, úgy ahogy szokták, ha Jóska felolvas):* Olvasd el Jóska. Hadd lám, mi a baja az én lelkem Boriskámnak? Siess vele, nehogy Gábris bád jöni találjon.

JÓSKA *(almaevés közben olvas):* Kelt levelem Bucureşt városában, a folyó esztendő augusztus havának 25.

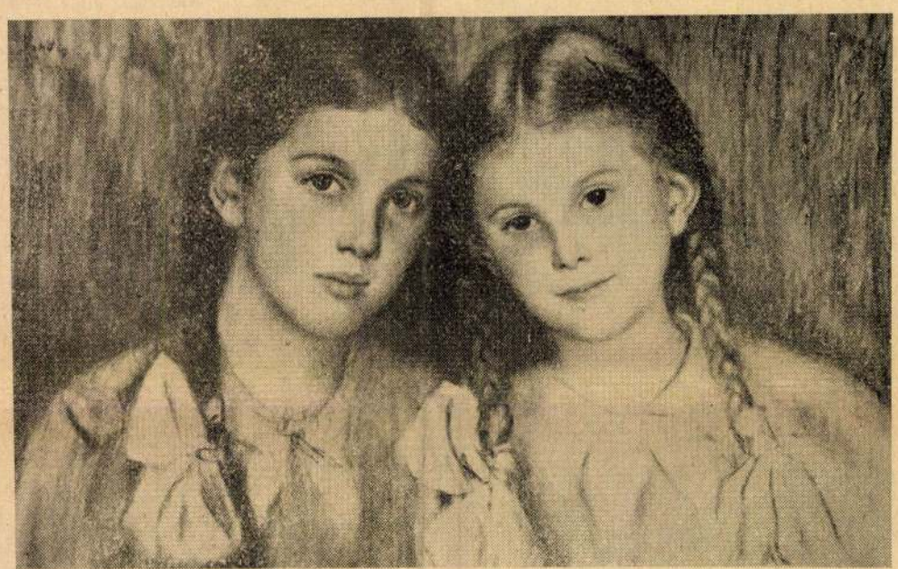

Bordy András: Dr. D. J. gyermekei.

BORIS NÉN *(bosszúsan teszi le kezéből a naptárt):* Hát akkor nem jó ez a vacak pápaszem. Nem mutat mán ez se igazat . . .

JÓSKA *(fújja, rázza a tenyerét):* Tyű a bűrkit! De csípős vagy! *(Más hangon.)* Jött-e levél Bucureştből, Boriskától?

BORIS NÉN *(panaszason):* Nem. Még most sem. Csak az a régi. Csak annyi.

JÓSKA *(újra tölt, felteszi a kalapját, indul):* Akkor megyek.

BORIS NÉN: Ne menj még. Jóska te. Hova is tetted azt a levelet? Mit is ír abban? Milyen betegsége van?

JÓSKA: Tüdőbaja.

BORIS NÉN: Keresdsze meg. Veddsze elé te Jóska.

JÓSKA: Sietek Boris nén. Harangozni kell vecsernyére.

BORIS NÉN: Ne rontsd el a napomat, hadd most el, nem vagy te harangozó.

JÓSKA: De a hányszor harangozok, annyiszor ülhetek fel vasárnap a harangozó szamarára. Megyek. Nem lehet.

BORIS NÉN: Aztán szelid-e, jámbor-e az a szamár te Jóska?

JÓSKA: A hogyne volna jámbor! A mult vasárnap tizen fogtuk s még is bément a nagy templomba.

napján. Szeretett Anyámasszony! Kedves jó Apámuram! Tudatom, hogy megkaptam levelüket, melyben írják, hogy hála a jó Istennek egészségesek. Vajha jelen soraim is hasonlóképpen találnák, amit igaz szívből kívánok. Bocsássanak meg kegyelmetek, hogy pénzt nem küldhettem.

BORIS NÉN *(megértő szeretettel):* Neki sem volt szegénynek.

JÓSKA *(tovább olvas):* A Mindenható akaratából már harmadik éve szolgálok a fővárosban s mostanáig beteg sem voltam. Nem is búsítanám most sem ezzel a szomorú hírrel, ha a pénzt orvosra, patikára nem költöttem volna.

BORIS NÉN: Bár arra tellett.

JÓSKA *(meglassítva a tempót):* Egy hét óta nagy lázam van. Sokat köhögök. Elveszett az étvágyam is. Sokszor vért is köpök. Ezt a levelet a kórházból irom.

BORIS NÉN *(keresztet vet. Halkan, inkább csak imádkozva):* Uram, irgalmazz neki.

JÓSKA *(folytatja):* Azt mondotta a főorvos úr, hogy csak tüdőgümőkór az egész . . . De én ebből is meg akarok gyógyulni, még ha el kell adogatnom a ruháimat is. Akkor újra küldök törlesztőre, fára, élelemre valót, hogy ne sanyarogjanak tovább s addig magamra semmit sem költök, míg maguknak új pápaszemet nem vehetek.

Ebenezer.

Irta: Maksay Albert.

Betty Warwick estére autózni hivott. Nem jössz te is? Joe Campbell, aki ezt a kérdést hozzám intézte, egy folyosón lakott velem, a szobája csak két ajtóval volt arrébb. Kényelmesen tömögette kis matrózpipáját s a szeme szertejárt a szobámban gyufa után. Az amerikai koloniális stilusú rozzant karosszék panaszosan nyikorgott, amint hátravetette magát benne, de Campbellt ez egy cseppet sem zavarta: az ő szobájában sem volt különb a bútorzat. Nagyon szerettem ezt a csendes, zárkózottnézésű fiút, anélkül, hogy meleg barátságban lettünk volna egymással. Szótárakat és könyveket szoktunk cserélgetni, mert közös tárgyak érdekeltek a szemináriumban; néha együtt mentünk társaságba. — Neki sok ismerőse volt Louisvilleben, mert a családja régi kentuckybeli familia volt, s amikor felfedezte, hogy én egyedül bódorgok, vagy éppen otthon ülök a szombatjaimon és vasárnapjaimon, egyszer-egyszer engem is elvitt magával szórakozni.

Campbell sehol se látott gyufát a szobában, de nem is láthatott, mert az íróasztalfiókomban tartottam. Onnan vettem elő a skatulyákat és a kezébe adtam, mert nem szerette, ha valaki égő gyufával kinált tüzet a pipájának.

— Köszönöm, Campbell, a meghívást, — mondtam neki, mialatt ő pipájával bibelődött, — de nem mehetek máma. Más a tervem ma estére.

Campbell nagy füstöt fujt a pipájából s úgy nézett utána a levegőbe, mint akit semmi egyéb nem érdekel a világon, mint a pipafüst útja.

— Kár, hogy nem dohányzol, — vélekedett, — mert olyan jó pipadohány, mint amilyet itt Louisvilleben gyártanak, nem hiszem, hogy legyen a világon.

Még vetett egy füstöt s csak akkor kérdezte meg:

— Hát mit csinálsz ma este?

Gondolkoztam, hogy megmondjam-e neki? Régebbi beszélgetéseinkből jól emlékeztem a véleményére s tudtam, hogy nem fogja helyeselni az időtöltésnek azt a módját, ami miatt én le akarok mondani a Warwickék autókirándulásáról. Campbell nagyapjának még nagy gyapot-ültetvényei voltak Délen, melyeket rabszolganégerek míveltek, náluk tehát családi hagyomány volt a négerek kicsibevevése. Én pedig arra készültem, hogy a hetednapos néger adventisták gyülekezeti házába megyek el este, mert Sam, az intézetünk néger kapusa, már három napja tudomásomra hozta, hogy ma gyönyörű estélyt rendeznek és Sis' Roselinda Hamford egy féltucat áhitatos régi spirituális dalt fog énekelni. Azt hiszem, hogy Samra inkább Roselinda ébenfekete szépsége gyakorolta a vonzóerőt, mint a spirituálisok, mert már máskor is hallottam tőle Roselinda dicséretét, olyankor is, amikor egyáltalán nem volt szó áhitatról és spirituális dalokról. Én ebben az időben sokat foglalkoztam az amerikai négerek költészetével, nehány verset le is fordítottam, de a spirituális dalokkal csak pár hónapja ismerkedtem meg s így nagyon örültem a Sam hiradásának. Campbell mindig csóválta a fejét és morgott, amikor a néger verseim között talált engem. Nem lehetett meggyőzni, akármennyit vitatkoztam vele. Az ember ember, ha fekete is, állítottam én, mire Campbell ráhagyta, hogy ez kétségtelenül igaz, mindazonáltal ő melléje a színházban ne akarjon ülni, a vonaton egy szakaszban ne akarjon utazni és a házába csak a hátsó bejáraton merjen belépni. Amikor megmondtam neki, hogy az estét a hetednapos adventista atyafiak csokoládészínű gyülekezetében töltöm, elképpedt mozdulattal vette ki a pipát a szájából.

— Gosh! — fakadt ki szigorú felháborodással.

Angolul állítólag nem lehet káromkodni. Amikor angolul azt mondja valaki, hogy „átok", vagy „pokol", az az illetlenség és modortalanság csúcsteljesítményét követi el. Nem tudom hogy „gosh" mit jelent magyarul. Lefordíthatatlan indulatszó, a szótár is csak azt jelzi hogy rendesen a nagyfokú elálmélkodást fejezi ki. Az az árnyalat és hangsúly azonban, amellyel Campbell ejtette ki, felért egy mesteri háromrőfös kocsiskáromkodással.

— Jó, jó, öreg fiú, — kockáztattam meg csendesen, mikor láttam, hogy Campbell ismét a szájába fogja a pipát, mint aki egyelőre nem óhajt többet mondani, — én előre gondoltam, hogy neked nem fog tetszeni a tervem, de ahogy én megértem a te faji büszkeségedet, te is megérthetnéd az én szempontomat. Sokszor mondtam már, hogy engem érdekel a négerek kultúrája.

— All right, — hangzott a válasz, — ha neked ez a kultúra kell, legyen a tied. De gondold meg: ha velünk jönnél, kiautóznánk a Shawnee parkba és sétálnánk egy szépet a holdsugaras Ohio partján.

A holdfényes Ohio említése nagyon kecsegtetett, de szilárd maradtam.

— Nem, nem. A hetednapos adventistákhoz megyek.

Campbell vállat vont és gondolkozva pipázgatott. Élénk szemmel figyelte a füstgomolyok bódorgását a levegőben és egyszerre megszólalt:

— Te azt vitatod, hogy nekünk amerikai fehéreknek, nem szabadna lenéznünk a nigrót. Arról azonban valószínűleg fogalmad sincs, hogy a nigró milyen ádázul gyűlöl minket!

— Oka van rá.

Campbell kiverte pipájából a hamut és a maradék dohányt.

— Dehogyis. Nem azért gyűlöl, mert okot adtunk rá, hanem, mert olyan a természete. Ösztönszerüleg írtózik tőlünk. Mi úgy érezzük, hogy a nigrónak rossz pézsmabűze van, de ő azt mondja, hogy mi vagyunk büdösek. Nem szereti a szagunkat. Mi csak a közelségét nem szeretjük a nigrónak, de ő egyáltalán nem szeret minket. Se közelről, se messziről. Halálosan utál.

Nekem más tapasztalataim voltak a négerekkel kapcsolatban. Az a nehány fekete, akit ismertem, barátságos és amennyire megitélhettem, ragaszkodó volt. Nem tudtam más hibájukat, mint hogy tunyák és álmodozók. Sejtettem, hogy Amerika izgatott ütemű életében nem elég versenyképes ez a faj, de hogy a küzdelemben alól levő fél keserűségénél több ellenséges érzés élne a lelkében a fehérek iránt, nem tételeztem fel. Meg is mondtam Campbellnek, hogy nekem más a véleményem, mint az övé.

— Well, hagyjuk ezt, — felelte Campbell. — A négert ismerni kell. Mit tudhatsz te, aki még két éve se vagy Amerikában?

Megnézte az óráját. Más ember az alsó mellényzsebében viseli az óráját. Campbell az egyik felső mellényzsebében hordta s az óralánc a két felső mellényzseb közt keresztülakasztva lógott a mellén.

— Tudom, hogy a nyáron Chicagoba készülsz — folytatta váratlanul, be se várva, hogy előbbi mondatára válaszoljak. — De ha esetleg nem mennél el, meghívnálak hozzánk két-három hétre Bowling-Greenbe. Van az apámnak egy öregasszony rokona, aki most nálunk lakik. Minnie néni. Sok érdekes történetet hallhatnál tőle a régi idők-

Bordy András: Leányfej.

pant-nagyhomlokú ifjú magyaráz az ösztönéletet tanulmányozó leánynak:

— Ez akkor jutott eszembe, amikor Feri új tavaszi kabátját felakasztotta és bélésén ott hivalkodott sárga monogramja: P. F. Ellenálhatatlanul arra gondoltam e két betűről: pfuj! — És mondja, nem pfuj! az olyan férfi, aki elcsábítja a barátja barátnőjét?

— A nőnek is van ebben egy kis szerepe, — felelte a lány kevés meggyőződéssel.

— Igaz, Nórának is. De tudja, mik az ő kezdőbetűi: O. N. Nem azt jelenti az, hogy „alcsó nő"? — Én mondom magának: csinálja meg ismerősei nevével ezt a próbát és megkapja jellemük vegyképletét.

— Nyelvünk gazdag s maga ösztönösen gondol a találó szóra, — veti ellen a lány.

— Az nem igaz. Ismeretlen nevek elemzését is vállalom.

— Mi jut eszébe, ha azt mondom: A. J.

— „Angyali jóság," — vágta ki a bátor ifjú.

— Győzött, — ámult el a másik. — Ez valóban csodás; képzelje, az anyám nevét adtam fel.

És most már hitt a fiúnak.

Jó volna, ha ekkora lélektani érzékkel jósnak menne ez a fiatal ember, vagy valamilyen moderu szekta térítőjének. E pályákon még nem vezették be a numerusokat, azokon tán még boldogulhat.

*

A szerelem április végén jelentkezett, amikor fanyar, de drága illatok lopakodnak az ember érzékeibe. Későn jöttem haza, abban az órában, amikor még nincs éjjel, de már este sincs. A forgalom elült, a hordócsúsztató is hozzájutott sok elszámolás és józan zaj után egy kis lirához.

A fiú szólt:

— Nézze Magda, üljön erre a fára. Hallgasson rám, nem tudok beszélni, ha siet. Az az érzésem, hogy valamit el akar intézni, talán engem is. Pedig hetek óta készülök erre.

A leány leült a kényelmetlen gerendára. És nekem be kellett látnom, hogy labilis helyen a hét éves elemista és a sportlady biztosabban egyensúlyoz, mint a szerelem ostromlottja.

A fiú forró volt. Suttogott, megfogta a lány kezét, soksok sietős szót mondott, valószínüleg kevés összefüggéssel, — én pedig nesztelenül betettem ablakomat. Halkan fordítottam a zárját. Nem akartam zavarni őket, mert sokak ellenére kitartok hitem mellett, hogy gyerekcsinynél, kofapernél, könnyű flirtnél, szesz-üzletnél fontosabb a szerelem.

Ebben a percben száz lépés távolban kigyúltak a szanatórium műtőjének ablakai. Éjszakai műtét, — gondoltam megborzongva. És eszembe jutott, hogy szímbólikus utcában lakom: elején szeszmérés, közepén szanatórium s végén iskola. Először mulatunk, aztán szenvedünk és végül megokosodunk.

Sándor Judit: Nekem csak temetés jutott!

Szüleimnek.

Bennetek érzem, milyen nagy
az a seb, amely éget, fáj,
a ti szemetek szomorú,
tinektek nyílott el a nyár.
Én csak az új, sötét világ
nyugtalan gyermeke vagyok,
mikor születtem, akkor már
csak vonaglott a nagy halott.

Én már csak könnyem adhatom
s mikor a sír szájánál állok,
a ti szemetek mondja meg,
hogy elvesztettem egy világot.
— Ti ismertétek a mosolyt;
előttem ez is csak halott,
ti még tudjátok, hogy mi volt;
nekem csak temetés jutott.

935. máj.

PÁSZTORTŰZ

LAPTULAJDONOS
ÉS FŐSZERKESZTŐ
REMÉNYIK SÁNDOR
FELELŐS SZERKESZTŐ
CSÁSZÁR KÁROLY

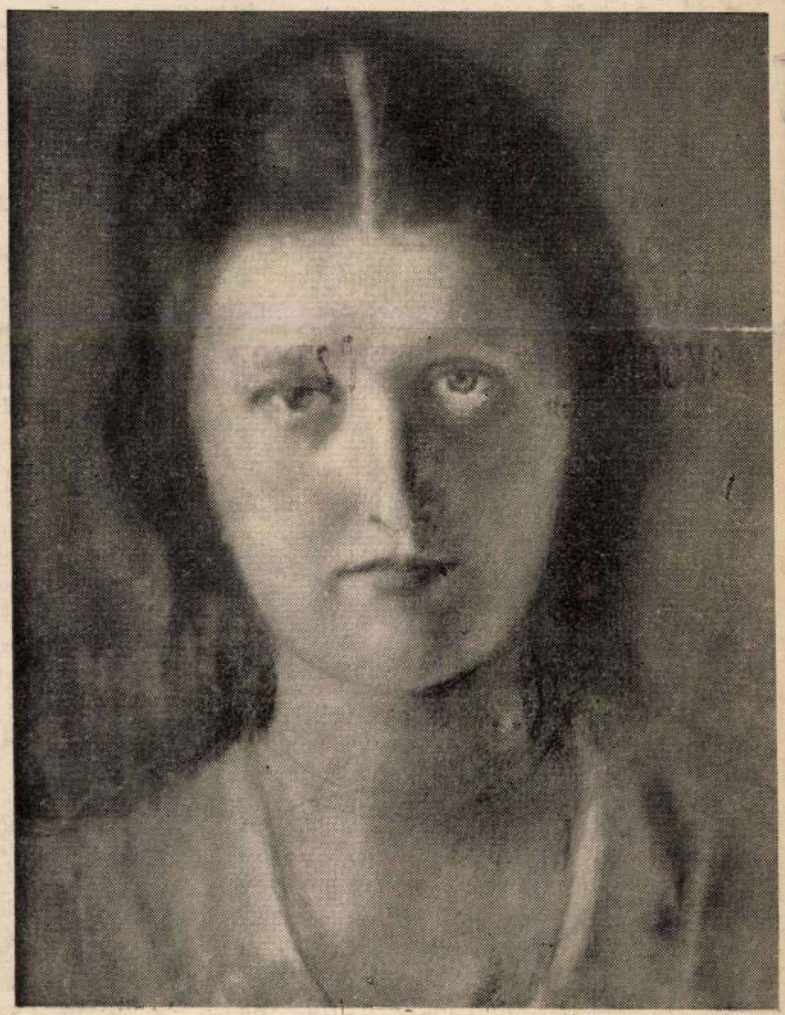

NREG. SUB № 851/1938 S.III

XXVI. ÉVF. 1. SZÁM
1940. JANUÁR

címlapkép

A PÁSZTORTŰZ SZERKESZTŐBIZOTTSÁGÁNAK TAGJAI.

CSÁSZÁR KÁROLY, JÁROSI ANDOR, JÁSZ PÁL, REMÉNYIK SÁNDOR, TAVASZY SÁNDOR

SZERKESZTŐ: KÉKI BÉLA

Bordy András festő

TARTALOM:

Tavaszy Sándor: Új népiség — — — 1
Sík Sándor: Két vers (Szikrazápor; Eső, eső, eső) — — — — — — — — — 4
Pálinkás László: Újabb magyar szobrok — — — — — — — — — — — 5
Fekete Ferenc: Lefagyott cseresznye (vers) — — — — — — — — — — — 9
Ligeti Ernő: Apáthy István — — — 10
Horváth Imre: Verssorok — — — — 14
Pálfi Lili: Mamuka elmegy (elbeszélés) — — — — — — — — — — — — 15
A Tél az erdélyi lírában: *Tompa László:* Tél jöttével, Mint lombtalan téli erdő; *Áprily Lajos:* Levél; Menjünk a hóba; *Reményik Sándor:* Jégvirág; *Kiss Jenő:* Délelőtt fűré szelek; *Dsida Jenő:* Amundsen kortársa — — — — — — — — — — — — 18
Damin Margit: Citta Universitaria 22
Olosz Lajos: Eltünt barát nyomában (vers) — — — — — — — — — — — 24
Gyalui Farkas: Emlékezés Farkas Ödönre — — — — — — — — — — — — 25
Sadoveanu Mihály: Az őzbak *Finta Gerő* fordítása — — — — — — — — 29
M. Nagy Ottó: Alvó értékek — — — 32
Molter Károly: Frate Nicolae, Witting Emil regénye — — — — — — — 35
Wodehouse P. G.: Baráti szolgálat *Szász Béla* fordítása — — — — — — 38
Jancsó Elemér: Kétszáz éves külföldi útleírás — — — — — — — — — — — 46
Gál István: Apafi Mihály francia könyvkötőműhelye — — — — — — — 53
Járosi Andor: Ferenc tekintetes úr. Szentimrei Jenő Kölcsey-regénye — 55
Vita Zsigmond: A forrás. Charles Morgan regénye — — — — — — — — 56
M. Jánossy Margit: Fellegjárás. Sőtér István regénye — — — — — — — — 58
László Erzsébet: Zeng a világ. Jean Giono regénye — — — — — — — — 59
Keresztrejtvény — — — — — — — 60

Címlapképünk *Bordy András* festménye után készült.

A Pásztortűz megjelenik havonta.

Cikkek, novellák, versek, ismertetésre szánt könyvek a szerkesztőség címére küldendők:

Cluj, Strada Baron L. Pop 5.

Szerkesztőségünk gépírásos kéziratot kér. Kéziratokat, képeket nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Lapzárta minden hónap 15-én.

Minden cikkért írója felel

Szerkesztőségi órák: minden kedden és csütörtökön d. e. 12—1 órakor.

Előfizetések, tudakozódások, könyvrendelések a kiadóhivatal címére küldendők:

Cluj, Strada Baron L. Pop 5.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 500 L.
Félévre . . . . . 260 „
Negyedévre . . . . . 140 „
Lelkészeknek tanároknak, tanítóknak egész évre . . 400 L.

Magyarországon:

Egész évre . . . . . 18 P.

Magyarországi bizományos:
Studium R.-T. Budapest, Kecskeméti-u. 8.

BORDY ANDRÁS: TÁJKÉP TEHENEKKEL. VÍZFESTMÉNY. 1939.

Szép művészet
1940. I. szám

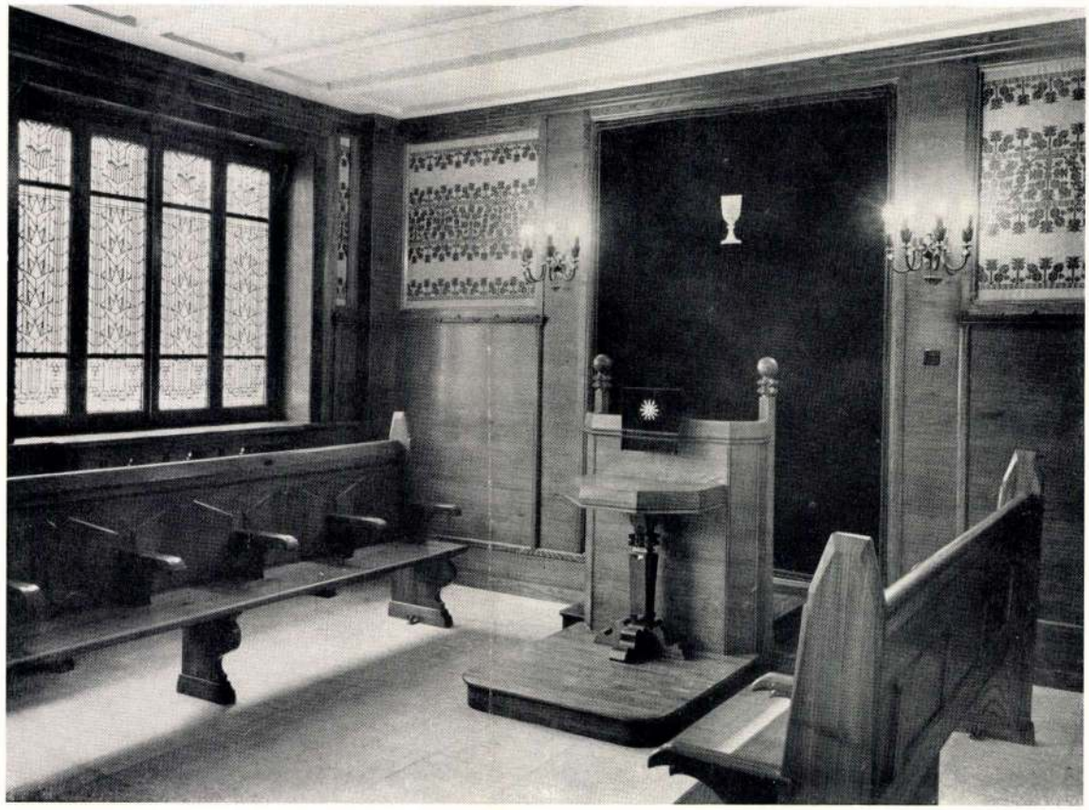

A „HAZATÉRÉS TEMPLOMA". IMATEREM ÉS A Ttemplom BELSEJE.

Értekezletet tartottak az ötven milliárddal fizetésképtelenné vált Excelsior textilvállalat hitelezői

A könyvszakértő jelentést tett a vállalat fiktiv alaptőkéjéről és a könyvelés szabálytalanságáról Kilátás van az egyezségre

Az *Ujság* már jelentette, hogy a *Magyar Hitelezői Védegyletben* az ötvenmilliárddal fizetésképtelenné vált *Excelsior* textilipari konszern ügyében a hitelezők értekezletet tartanak. Ezt a hitelezői értekezletet ma délelőtt tartották meg a Hitelezői Védegylet helyiségében. Az ügy közvetlen előzményéhez tartozik az, hogy mig a belga csoport, a *Hemptienne* grófi család *csődkérvényt adott be a vállalat ellen*, addig a textilkonszern vállalatainak vezetősége ugyanekkor a törvényszéktől a kényszeregyezségi eljárás megindítását kérte.

A mai hitelezői értekezleten a két szembenálló csoport között már bizonyos közeledés történt az előzetes tárgyalások eredményeképpen. A belga hitelezők jogi képviselői ugyanis, akik annak idején csődöt kértek, kijelentették, hogy *nem gördítenek akadályokat az egyezség elé.*

A hitelezői értekezleten egyébként *mintegy negyven belföldi hitelező* jelent meg, mig a külföldi hitelezők ügyvédekkel képviseltették magukat. A tárgyalás megnyitása után elsősorban *Szélt* Jenő förevizor ismertette az Excelsior üzletvezetését. Jelentésében beszámolt arról, hogy a *vállalat könyvelése megbizhatatlan volt, mert ebben a készpénzkészletek csak fiktiv tételek és az alaptőke csak papiron szerepelt.* Később az Excelsior alaptőkéjét hárommilliárdra emelték fel, az árukészletet is felértékelték, de szerinte ez a felértékelési mérleg is hamis volt. Bizonyitékok vannak arról, hogy Hemptienne Róbert gróf minden korlát és alap nélkül adott könyvelési utasitásokat. Az Excelsior-konszern egyik vállalatának, a Rotának alaptőke-emelése azért történt meg, hogy a hitelezők bizalmát emeljék, közben pedig mentsék, ami menthető. Ezután a vállalat státuszát ismertette a könyvszakértő, majd megállapitása szerint elmondotta, hogy az alaptőkét a Rotánál nem fizették be, a másik vállalat, a Mercur részvénytőkéje szintén nem került befizetésre.

Megállapitja a könyvszakértő azt is, hogy az egész vállalat a részvénytársaság nevét csak formának használta fel és az ott szereplő elökelő igazgatósági tagok csak statiszták voltak Hemptienne gróf mellett.

Ma délután folytatták a hitelezői értekezletet, amelyen hosszu és szenvedélyes vita után ugy alakult a helyzet, hogy *remény van egy 40%-os kvótális egyezségre.* A belga csoport jogi képviselője a tárgyalások eddigi menete szerint a holnap délelőtt féltizenegykor kezdődő folytatólagos értekezleten nyilatkozatot tesz, hogy a belga csoport addig nem igényel fizetést, amig a kvótális kielégitést igénylő hitelezők nem kapják meg követelésüket.

Uj rendeletet adott ki a pénzügyminiszter az 1927. évi jövedelem- és vagyonadó kivetéséről

Bud János pénzügyminiszter a hivatalos lap mai számában adta ki ujabb rendeletét az 1927. évi jövedelem- és vagyonadó kivetésének szabályozásáról. A rendelet első része a jövedelemadó kivetésének módjait ismerteti. A rendelet szerint uj adókivetés csak annál az adózónál történhetik, akinek az 1926. évi jövedelme, illetve általános kereseti adóalapja 6000 aranykoronát tett ki, vagyonadóalapja pedig 125.000 aranykoronát nem haladta meg.

A vagyonadó kivetésénél elsősorban a *mezőgazdasági ingatlanok adóalapjának* meghatározásairól szól a rendelet. Kimondja, hogy a mezőgazdasági ingatlanok forgalmi értéke gyanánt azt az értéket kell venni, amelyet az ingatlan az 1926. év utolsó napján tényleg megért.

A *házbérjövedelmek* megállapitásánál változatlanul fentartja az uj rendelet is azt a régebbi intézkedést, hogyha a háztulajdonos a tatarozási költségeket igazolni nem tudja, akkor a házbérjövedelem bruttó összegének 20 százalékát kell a vagyonadó alapjául venni. Egyébként a ház vagyonértékének megállapitásánál az 1927. évi házadókivetés során megállapitott 1926. évi novemberi nyers házbérjövedelem évi összegének 16-szorosa veendő alap gyanánt. Ha valamely nagyobb bérház békebeli értékét a házbirtokos hitelt érdemlően igazolni tudja, ugy a nagyobb bérház értékét a békebeli érték 40 százalékában kell megállapitani.

Az *ipari üzemeknél* a kereseti adó alapjának 20 százaléktól ötszöröséig, a *kereskedelmi vállalatoknál* pedig a kereseti adó alapjának egyszeresétől ötszöröséig terjedhető összegben kell az üzemi tőkét megállapitani.

Az uj rendelet ezután szabályozza az *értékpapiroknak, államadóssági cimleteknek, valutáknak* a vagyonadó alapjául veendő árfolyamát. A harmadik szakaszban vegyes rendelkezéseket tartalmaz *a jövedelem- és vagyonadó tételeiről* és végül az *adókivetési munkálatok befejezéséről*, amelyet végrehajtás végett az összes pénzügyigazgatóságoknak és adóhivataloknak megküldenek.

Megtiltják a vidéki piacokon a csomagolást. Már a mult esztendőben mozgalom indult meg a kereskedők körében, hogy a vidéki piacokon tiltsák el a gyümölcs-, zöldség- és főzelékfélék csomagolását, mert a porban, sárban csomagolt áru exportlehetősége és értéke sulyos kárt szenved a gondatlan kezelés folytán. Bár a kereskedelmi minisztériumban tartott értekezleten a vidéki városok polgármesterei is jóformán kivétel nélkül a piaci csomagolás eltiltása mellett foglaltak állást, a kereskedelmi minisztérium még sem tette meg a kellő intézkedéseket, ugy hogy a piacok rendezése erre az esztendőre maradt. Most azután, hogy közeledik az exportszezon, a gyümölcs és főzelék idénye, az érdekeltségek felkérésére a kereskedelmi minisztérium ujból foglalkozni fog a kérdéssel és valószinüleg a legközelebbi hetekben megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az egészségügyi és gazdasági szempontból egyaránt fontos piaci szabályozás életbeléphessen.

Ellentétek a nagykereskedők és kiskereskedők között a forgalmi adó reformja tekintetében

Mi lesz az uj forgalmi adó rendeletben?

Megirtuk, hogy a pénzügyminisztérium rövidesen ki fogja adni az uj forgalmi adó-rendeletet, amely egyéb rendelkezései között sokesztendős küzdelem után végre honorálni fogja az érdekeltségeknek azt a kivánságát, hogy *a külföldieknek a forgalmi adó által okozott egyenlőtlen versenyét megszüntesse.* A pénzügyminisztérium ugyanis teljességgel elismeri, hogy azok a külföldi nagykereskedők, akik ügynökeik utján közvetlenül árusitják a magyar kiskereskedőknek cikkeiket, nem kerülhetnek előnybe a belföldi nagykereskedők elé azáltal, hogy amig a magyar nagykereskedő a vámnál is és a kiskereskedőnek való eladásnál is tartozik leróni a forgalmi adót, addig a külföldieknek 2% forgalmi adót meg lehet takaritani, mert hiszen a kiskereskedő közvetlenül veszi át az árut.

A magyar nagykereskedelmet évek hosszu során át kiszámithatatlan veszteségek érték a forgalmi adórendszer miatt, most azonban, amikor arra kerülne a sor, hogy a pénzügyminisztérium is hajlandó a forgalmi adó reformjával segiteni az eddigi helyzeten, *olyan ellentétek merültek fel az érdekeltségek között, amelyeket valószinüleg csak nehezen lehet áthidalni.* A megoldásra nézve ugyanis felmerült az a terv, hogy ezentul a vámnál nem 2, hanem 4% forgalmi adót szedjenek be, a magyar nagykereskedők azonban 2%-os visszatérítésben részesüljenek. Igy akként alakulna a helyzet, hogy *ha a külföldi kereskedő szállitja az árut, akkor azt 4%-os forgalmi adó fogja terhelni, mig ha magyar nagykereskedő, akkor visszatérités folytán csak 2%-ot viselne a vámnál és ujabb 2%-ot akkor, amikor a kiskereskedőnek eladja.*

Ez a helyzet azonban — bár megszünteti az egyenlőtlen versenyt — a kiskereskedelemre nézve nem jelent előnyt, sőt károsodást, hiszen a kiskereskedők az eddigi 2% helyett 4%-os vámforgalmi adót fognak fizetni. Ezért felmerült a nagykereskedők körében az a megoldás is, hogy *a vámforgalmi adó kulcsa változatlanul 2% maradjon*, azonban a nagykereskedőknek *ezt a 2%-ot téritsék vissza*, viszont a kincstár ugy kárpótolja magát az igy szenvedett veszteségekért, hogy *a vámforgalmi adót a vámmentes árukra is terjesszék ki.*

Felmerültek más gondolatok is, igy például az, hogy a vámforgalmi adó 3% legyen és a kiskereskedők ne fizessenek forgalmi adót, stb. Egyelőre azonban ugylátszik nehezen lehet a reformot közmegelégedésre megvalósitani, mert a kiskereskedők hangsulyozzák, hogyha valamely kereskedelmi ágat mentesiteni kell a forgalmi adó terhe alól, akkor elsősorban a kiskereskedelem az és nem a nagykereskedelem. Ugyanez az álláspontja a kincstárnak is, amely a nagykereskedőktől könnyebben tudja a forgalmi adót behajtani, mint a kiskereskedőtől, akit ellenőrizni sokkal nagyobb apparátusra van szükség. Az érdekeltségek azonban az ellentétek ellenére is folytatják a tárgyalásokat, hogy a pénzügyminisztérium elé minél előbb közös javaslattal járuljanak.

ÉRTÉKPIAC.

(Budapesti értéktőzsde.)

Az értéktőzsdei üzlet ma barátságos hangulat mellett kezdődött, de a forgalom mérsékelt volt, s számbavehető árváltozások sem fordultak elő. Az első bécsi jelentésekre az arbitrázspapirok kezdtek emelkedni s midőn később Prágából s azután pedig Berlinből is erős szilárdság hire érkezett, az egész vonalon oly rendkivüli arányu forgalom fejlődött, amilyenre már régen nem volt példa. A tegnap olcsóbbodott részvények ugyszólván pillanatok alatt hozták helyre a veszteséget és értek el igen jelentékeny emelkedést. Valamennyi piacon csak vevők voltak, ugy hogy az árak gyors tempóban emelkedtek. Zárlatnál az irányzat rendkivül szilárd maradt.

Az *utótőzsdén* a berlini és bécsi kedvező jelentéseket nemcsak megerősitették, hanem egyes arbitrázs- és főképp szénértékekben nagyobb vételi megbizásokat is szintén külföldi számlára eszközöltek, miáltal az élénk forgalom csaknem két órán tul is szilárd irányzatban folytatódott. A hadikölcsönöket és kötvényeket elhanyagolták és ezek változatlanul tartották magukat. Magyar hitel 99.6—99.8, Kereskedelmi bank 136.5—137, Szén 717—718, Urikányi 222—223, Salgó 77.5—78.2, Ganz 261—262, Ganz-villamos 192—193, Nasici 219—220, Rima 119.6—120, Államvasut 40.5—41.5, Délivasut 17.8—18, Stummer 102—103, Délcukor 122—123, Georgia 25.4—25.7, Nova 60.4—60.5, Karton 5.4—5.5 jegyezhető.

Délután egyes szén- és cukorértékekben voltak a legmagasabb kurzusokon vevők, azonban kötés már csak elvétve történt.

(Fixkamatozásu értékek, nemesfém- és pénzpiac.)

A hadikölcsönkötvények és a pénztári jegyek mai piaca elhanyagolt volt, mint mindenkor, amikor az értéktőzsdén élénk az üzlet. A kényszerkölcsönkötvények mai áralakulása kissé lanyha volt. A népszövetségi kölcsönkötvények piaca a tegnapi árnivón mozgott. A mai árkeretek (zárójelben a tegnapiak): Hadikölcsön-cimletek: 6%. I—V. kibocsátás (0.51) 0.53—0.55, IV. kibocsátás (0.44—0.45) —, V. kibocsátás (0.44—0.45) —, VIII. kibocsátás 0.40. Pénztári jegyek: 5½% 1917. évből 0.25—0.26, 5% 1918—1923. évből 0.25—0.26, 5% 1918—1925. évből 0.25—0.26, 7½% népszövetségi kölcsönkötvények (6) 6, Kényszerkölcsönkötvények (57.60—57.90) 57.30—57.55.

A fixkamatozásu értékek mai piaca teljesen üzlettelen volt, csupán a BSzKRT B) sorozatu kötvényeiben történt néhány kötés 1.80 pengős árfolyamon.

A fővárosi kölcsönkötvények mai piaca teljesen üzlettelen volt, még csak tájékoztató árfolyamok sem kerültek felszinre.

A magyar állampapirok és vasuti elsőbbségi kötvények mai árfolyamai a külföldi tőzsdéken. Bécs: Vasuti els. kötvények: Duna—Száva—Adriai Vasut 81.95 (tegnap is 81.95), Pécs-barcsi 34.50 (tegnap 34¼), Magyar Nyugati Vasut (1890) 29.80 (tegnap 29.60) schilling 100 korona névértékért. London: 7½% népszövetségi kölcsön 102½%. Zürich: 7½%-os népszövetségi kölcsönkötvény 102.90, Duna—Száva—Adriai Vasut els. kötvény 59.25% frankban.

A nemesfémek piaca mai tájékoztató árai: 20 koronás aranyak 22.80—23.04, ezüst egykoronások 0.39.5—0.40.5, ezüst forintosok 1.07—1.09, ezüst kétkoronások 0.79—0.81, színarany kilogrammja 3826—3830 pengő.

A külföldi nemesfémpiacok árjelentései: Berlin: ezüst kilója 78½—79½, angol sov. 20.55—20.65, aranydollár 4.23—4.25 márka. Hamburg: ezüst 78½—79½, arany 2800—2820, platina 12.500—14.500 márka kilónkint. London: ezüst 26⁹/₁₆, későbbi szállitásra 26¹/₁₆, arany 84/10¼, platina 2100 pence per uncia. Newyork: ezüst 56½ dollár per száz óz.

A nemzetközi devizapiac. A budapesti kifizetés mai záróárfolyama változatlanul 90.80 frank, az árkeret is változatlanul 90.70—90.90. A frankdevizák mai piacán a milánói kifizetés folytatta előretörését, az utolsó napok záróárfolyamai legjobban bizonyitják az olasz pénz szilárdságát. Április 7-én 24.82.5, 8-án 25.12.5, 12-én 25.30, 13-án 25.55, 14-én 26½, 19-én 25.90, 20-án 26.30, 21-én 26.63, az év elején a lirakifizetés ára 23.25 frank volt. Bukarest 3.20-as záróárfolyamát 3.26-ra javitotta. Madrid igen erős hullámzás után 91.60, tegnap 91.80-on zárult. Páris 20.36¾ és Brüsszel 72.30, változatlanok. Az északi devizák mai piacán ma alig volt üzlet, az árfolyamok nem változtak (Oslo 134.90, Stockholm 139.30, Kopenhága 138.70, Helsingfors 13.10). A nyugati devizák záróárfolyamainak változása (zárójelben a tegnapi záróárfolyamok): London 2525.37.5 (2525.25), Bécs 73.10 (73.12.5), Prága 15.40 (15.39). A keleti devizák piacán ma Varsó 58-ról 58.05-re, Belgrád 9.13-ról 9.13.5-re javitotta záróárfolyamát.

Száz pengőért ma 90.80 svájci frankot, 123.95 osztrák schillinget, 73.53 márkát adnak.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDÉK

Bécs, április 21. A forgalom a kulisz- és korlátpiacon szilárd irányzattal indult és néhány cseh, továbbá magyar arbitrázsértéken kivül több belföldi ipari papirban is jelentékeny árnyereség mutatkozott, amelyek iránt a vételkedv különösen élénk volt. Az emlitett értékek magasabb árjegyzéssel indultak és a tőzsdeidő későbbi folyamán további árjavulásra tettek szert. Zárlat felé a forgalom elcsendesedett, egyes papirban mutatkozó áringadozást a napi spekuláció nyereségbiztositó eladásai okoztak, amely azonban a piac alapirányzatára hatás nélkül maradt. A barátságos irányzat kialakulását elősegitették a berlini, prágai és budapesti tőzsdékről érkező kedvező jelentések is. A magánközönség is kivette részét az üzleti forgalomból. A járadékpiacon üzletttelenség uralkodott, az áreltolódások jelentéktelene kmaradtak. A befektetési piacon a helyzet változatlan. Magándiszkont 5¾%. Zárlat: Népszövetségi kölcsön 107, Délivasut elsőbbség 81.75, Bankverein 35.10, Angol-Magyar Bank 120, Pesti Kereskedelmi Bank 165, Osztrák Hitel 17.10, Magyar Hitel 123.25, Nemzeti Bank 253, Adria 91.5, Zivno 84, Barcs Pakr. 153.75, Dunagőzhajó 144.75, Ferdinánd Északi Vasut 1057, Pécs—Barcs 45.5, Államvasut 50.3, Duna—Száva—Adria Vasut 22, Alpesi 47.9, Osztrák Bányakohó 635, Coburg 43.9, Felten 61.60, Prágavas 284, Rima 146.10, Skoda 179.9, Kohó 82.9, Salgó 94, Trifaili 64.10, Kőszén 885, Urikányi 280, Magyar Hofherr 30, Galiciai 126, Magyar Cukor 317, Magyar Vasutforgalmi 57.

Berlin, ápr. 21. A tegnap esti tőzsdei forgalomban és a ma délelőtti magánforgalomban a piac ellenállóképesnek bizonyult, a hivatalos nyitáskor azonban a legtöbb érték lanyhulásra hajlott. A tőzsde realizációkba fogott, amelyet részben az a körülmény is elősegitett, hogy egy jelentékenyebb berlini lap newyorki levelezője magánsürgönyt küldött, amely szerint a német rövidlejáratu adóslevelek Amerikában jelentékeny összegre rugnak. Az ipari vállalatok is mind jelentékenyebb igényekkel lépnek fel a pénzpiaccal szemben s miután magándiszkontból a kinálat a keresletet teljes mértékben fedezni nem képes, további emelkedésre van kilátás. A pénztételek ugyan a mai napon változatlanok maradtak. Napipénzt 5½—7%-os áralapon kerestek. A piac legellenállóképesebb területe nyitáskor a villamossági, hajózási értékek piaca volt s ezenkivül néhány bányaérték is tartottan tendált, mig Festékipar Rt. feltünően ellanyhult. Az angol bank tételének ½%-kal való mérséklése 4½%-ra, a piacra átmenetileg szilárditólag hatott, amely azonban rövid tartamu volt. Az árfolyamok lassan tovább lemorzsolódtak, amely arra a tényre vezethető vissza, hogy a német külkereskedelmi mérleg március havában annak ellenére, hogy 95 millió márkával kedvezőbben zárult mint az előző hónapban, még mindig 244 millió márkás passzivumot tüntet fel. A német kölcsönök lanyhulásra hajlottak, mig a külföldi járadékok jól tartottan, részben pedig szilárdan tendáltak. A jelzáloglevelek piacán élénk forgalom fejlődött ki. Magándiszkont változatlan. Zárlat: Aranyk. 59.75, 4%-os kor. jár. 2.4, 4½%-os m. 1913. 23.75. u. a. 1914. 24.9, 4%-os kor. jár. 2.75, Osztr. Államvasut 29, Hansa 232, Északnémet L. 155⁷/₈, Egy. Elba 89.50, Darmstadti 272.50, Nemzeti Bank 194.50, Osztrák Hitel 10, Bir. Bank 178, Berlini G. 142.5, Bohumi Acél 201.25, Daimler 127.50, Német Földolaj 194.75, Német Luxemburg 202, Német Gép 129.75, Dinamit Nobel 161.5, Esseni Kőszén 226, Festékipar 334.25, Felten 175, Gelsenkirch 202.5, Vill. Vállalat 279, Laurakohó 94.5, Mannesmann 233.25, Felsőszil. B. 127.5, Orenstein K. 141, Phönix 141.5, Rajnai Acél 264, Riebeck 188, Schuckert 225, Siemens 324.75, Magy. Ált. Hitelbank 8.2.

KÜLFÖLDI DEVIZAZÁRLATOK

Bécs, április 21. Budapest 123.80—124.10, Amsterdam 284—285, Belgrád 12.46⁷/₈—12.50⁷/₈, Berlin 168.31—168.81, Brüsszel 98.73—99.13, Bukarest 4.48½—4.50½, Kopenhága 189.50—190.10, Oslo 184.20—184.80, Stockholm 190.30—190.90, London 34.48⁵/₈—34.58⁵/₈, Newyork 709.90—712.40, Madrid 125.05—125.45, Milano 36.43—36.53, Páris 27.81—27.91, Prága 21.02¾—21.10¾, Szófia 5.11—5.15, Varsó 79.35—79.85, Zürich 136.57—137.07.

Prága, április 21. Budapest 589—592, Amsterdam 1349—1355, Berlin 798.20—802.20, Brüsszel 468.75—471.75, Helsinki 84.95—85.45, Zürich 648.75—651.75, Oslo 875—879, Kopenhága 898.25—902.25, Stockholm 902.25—906.25, London 163.45—164.65, Newyork 3361.50—3391.50, Milano 172.55—173.95, Páris 132—133.20, Belgrád 59.25—59.75, Bukarest 21.15—21.55, Konstantinápoly 17.42½—17.82½, Szófia 24.30—24.60, Varsó 377.50—380.50, Athén 45.20—45.80.

Zürich, április 21. Budapest 90.80, Páris 20.36¼, London 2525.37½, Newyork 519.87½, Brüsszel 72.30, Milano 26.63, Madrid 91.60, Amsterdam 208, Berlin 123.20, Bécs 73.10, Stockholm 139.30, Oslo 134.90, Kopenhága 138.70, Szófia 3.74½, Prága 15.40, Varsó 58.05, Belgrád 9.13½, Athén 6.90, Konstantinápoly 2.65, Bukarest 3.26, Helsinki 13.10, Buenos-Ayres 220.

A magántisztviselők nagygyülése. A Magyarországi Magántisztviselők Szövetsége székházában nagygyülést tartott, amelyen a tagok nagy számban jelentek meg. *Baján* Gyula, a szövetség alelnöke nyitotta meg a nagygyülést és ismertette röviden azt a szomoru állapotot, amelyben ma a magántisztviselők társadalma él. Rámutatott a munkanélküliségre. A szövetség vándorgyülései során megjelölték már azt az utat, amelyen haladva a munkanélküliséget enyhiteni lehetne, ugy hogy más programmot most sem adhatnak. *Kéthly* Anna szólalt fel ezután és kijelentette, hogy bizik az összetartás erejében, amely meg fogja szüntetni a munkanélküliséget. — *Hatalmas számot tesz ki* — folytatta Kéthly Anna — *azoknak az öngyilkosoknak tömege, akik mind állásnélküli magántisztviselők voltak. Faragó* László dr. alelnök beszélt ezután a jelenlegi munkabérarbitrázsról, amely ugy a tisztviselőket, mint a munkásokat sujtja, majd a munkásbiztositásról szóló javaslatnak az alkalmazottakat érintő sérelméről számolt be. Végül *Kertész* Miksa főtitkár megköszönte a magántisztviselők nemzetközi szövetségének a magyar kollégákkal szemben való magatartását. Örömmel üdvözölte a kultuszminisztérium által felállitott gyors- és gépiró vizsgáztató bizottságot, mint olyan intézményt, amilyenre a magántisztviselő társadalomnak már régen szüksége volt.

Pénzügyi kérdések

Éber Antal előadása

Ma este a Cobden Szövetségben *Éber* Antal tartott nagy és előkelő közönség jelenlétében előadást a pénzügyi kérdésekről. Az előadó elsősorban megállapitotta, hogy Magyarország pénzügyi helyzete szilárd és ez a szilárdság a külföld előtt is állandóan határozottabban mutatkozik. A politikai okokon kivül, amelyek az ország pénzügyi talpraállitásánál közremüködtek, hozzájárult a pénzügyi szanálás sikeréhez, hogy az agrikultur Magyarországot a külföldön életképesebbnek itélték, mint például a főleg ipari és kereskedelmi keresetre szorult Ausztriát. Végül, de talán mint a legfontosabb oka a szanálás sikerének az, hogy Magyarország a külfölddel szemben való fizetési készségének a legnagyobb áldozatok árán is tanujelét adta.

Hitelviszonyaink kedvező képével szemben azonban, mint gondokat okozó probléma jelentkezik a fizetési mérlegünk passzivitása. Ez a passzivitás az 1924. évben 120 millió aranykoronát tett ki, ami azt jelenti, hogy ilyen összegü ujabb kölcsönt kellett igénybe venni a fizetési mérleg kiegyenlitése szempontjából. Figyelembevéve a köztestületek által azóta záloglevelek formájában és a magánosok által igénybevett hitelek kamatszolgáltatásait, *ezidő szerint százötvenmillió aranykoronára tehejük fizetési mérlegünk passzivumát, amit csak ugy fedezhetünk, ha ugyanolyan összegü ujabb kölcsönt veszünk igénybe.* Kedvezőtlenebbé válik az a kép, ha meggondoljuk, hogy az ilyként kontrahált adósságnak kamata ezidő szerint még jóval meghaladja a békekamatlábat. Közgazdasági életünk legfontosabb kérdésének tehát fizetési mérlegünk passzivitásának visszaszoritása lászik. Elsősorban kereskedelmi mérlegünket kell javitani, ami a mezőgazdasági produkció értékének emelésével érhető el. A másik feladat gondosan ügyelni arra, hogy külföldi adósságokat csak rentábilis célokra vegyenek igénybe.

Az előadó végül a pénzügyminiszternek *a hitelkamatláb csökkentése* érdekében alkotott programmjával foglalkozott és helyeselte, hogy az aránytalanul nagyszámu pénzintézeteket cseleg kényszerrendszabályok utján is fuzióra kényszeritsék. *A minimális alaptőkének magasabb szinvonalra emelése által kellene előidézni az intézetek összeolvadását* és ezáltal elérni a rezsiköltségek csökkenését, ami előfeltétele annak, hogy a hitelkamatláb szinvonala alábbszálljon.

A kereskedelmi kamara a kirakati árjelzőlapok ellen. A kereskedelmi miniszter az egyes közérdekü üzemek tekintetében, valamint az ipar és a kereskedelem körében a kivételes hatalom megszünése következtében szükséges rendelkezésekről tudvalevőleg törvényjavaslatot terjesztett be a képviselőház elé. Törvényjavaslatának 21. szakasza a kötelező árfeltüntetésről intézkedik. A törvényjavaslatnak ezen szakaszát illetőleg a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara most felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, kérvén az üzlethelyiségekben lévő és kirakatokban lévő közszükségleti cikkek kötelező árfeltüntetésének mellőzését.

TERMÉNYPIAC.

Az *amerikai piacok* irányzatának gyengülése az utolsó kábelek szerint elsősorban az időjárás enyhülése és a kedvező vetésjelentések hatása alatt állott be. A spekuláció fedezővásárlásait rövidesen beszüntette és az angol piacok gyengébb irányzatát látva, eladásokat is eszközölt. Emellett az exportkereslet feltünően csekély volt, mivel a kinálat, főleg a buzatermelő államokban, erősebben növekedett. A buza árgyengülését a rozs és a tengeri is követte.

Berlini jelentés szerint a buza és főleg a rozs szilárdulását a malmok vásárlásai csak kevéssé és inkább a lengyelországi kereslet okozta. A százalékszerü terméskilátások becslését ma még kedvezőbben itélik meg, azonban a készáru ujabb kivitele a javulást mindig előmozditotta. Rámutatnak a lengyel kormány gabonakiviteli politikájára, melyet most az egész lengyel sajtó is kritizál és elitél. A lengyel kormány a kivitelt annyira támogatta és erőltette, hogy jelenleg már hosszabb ideje Lengyelország tekintélyes bevitelre szorul. Számszerüen kimutatják, hogy a mult év márciusa óta csaknem kétszer annyi buzát és lisztet importáltak, mint amennyit kivittek. A rozs irányzatának a szilárdulását a lengyelek folytatólagos vásárlásai leginkább fokozták.

Rómában e hó 25-én nemzetközi kongresszus kezdődik, melynek tárgya a buzatermelés fokozásának módja lesz.

A mai gabonatőzsdén a buza forgalma tartott irányzatban igen csekély, mig a rozs igen szilárd volt. Az amerikai árcsökkenéshez hasonlóan, a többi világpiacokon is buzában gyengébb irányzat érvényesült. Liverpool első buzakurzusai háromnyolcaddal olcsóbbak voltak. Nálunk a kinálat igen csekély volt, de a kereslet is rendkivül tartózkodó maradt. A malmok elegendő buzával rendelkeznek és nem vásárolnak. Összesen 4—5 vagon buza került forgalomba változatlan árakon. *Uj* buzában kevés áru volt a piacon, azonban a vételkedv itt is hiányzott. Igen élénken keresték a rozsot, melyért az exportörök könnyedén fizettek magasabb árakat. A piacon felkinált mintegy nyolc vagont 30 fillérrel magasabb árakon vásárolták meg. *Takarmányárpában* szintén kevés volt az áru és, állandóan jó kereslet tárgya lévén, csekély forgalomban 30 fillérrel drágább volt. Sörárpában nem volt üzlet, de árát a bizottság ugyancsak hasonlóan emelte. A *zab* élénkebb kereslet folytán megszilárdult. Gyenge kinálat mellett csak a helyi fogyasztás kisebb tételei képezték forgalom tárgyát 20 fillérrel magasabb árakon. A *tengeri* jobb kereslet következtében forgalmában megélénkült, azonban kielégitő kinálat mellett ára nem változott. Azonnalra kisebb, májusra jugoáruban nagy tételeket kötöttek transito Bécsre. A *köles* üzlettelenül szilárd maradt. *Babot* változatlanul inkább csak állomásokon kötöttek. Egyéb hüvelyesekben nincs számottevő üzlet. A *magvak piacán* árváltozás nélkül tökmag, muharmag képezte alku tárgyát és csillagfürtöt kötöttek. Az *őrlemények piacán* a fehér lisztek forgalma minimális és az árak a malmok jegyzéseiben is változatlanok. Takarmányliszt szilárd. A *korpa* élén-

kebb kereslet mellett szilárdult és kisebb üzletben 20 fillérrel drágább volt.

A *határidőpiacon* májusi buzában csekélyebb forgalom 10—16 fillérig alacsonyabb kurzusokon bonyolódott le. Októberi buzában, 10 fillérrel olcsóbban indulva, a vételek voltak tulsulyban, miáltal zárlatig a tegnapi kurzusáig emelkedhetett. A májusi rozs 10 fillérrel magasabban indult és folytatólagos vételek és fedezések folytán 24 fillérrel drágult. Az októberi rozs, tegnapi zárókurzusán indulva, szintén 14 fillérrel drágult. Felmondottak 300 q rozsot. Zárlat után a rozs szilárd maradt és javultan, míg októberi buzát változatlanul kötöttek.

Mai kötések: Buza h. par. 74 kg. (fejérm.) 31.85, 76 kg. (pestv.) 32.80.

Rozs h. par. 27.25 és 27.30, (zsizsikes) 26.50, (tengelyen) 27.

Tengeri h. par. 20.40, Baja 19.20, **jugo** májusra Bécs 109.5 cseh kor.

Bab Berettyóujfalu 17.60, **Csillagfürt** Monor 21.20.

Hivatalos jegyzések: Buza tiszav. 75 kg. 32.70—33, 76 kg. 33.20—33.50, 77 kg. 33.60—33.90, 78 kg. 38.90—34.20.

Felsőtiszai 75 kg. 32.60—32.90, 76 kg. 33.10—33.40, 77 kg. 33.50—33.80, 78 kg. 33.80—34.10.

Fejérmegyei 75 kg. 32.10—32.40, 76 kg. 32.40—32.80, 77 kg. 32.90—33.30, 78 kg. 33.40—33.70.

Dunántuli 75 kg. 31.90—32.20, 76 kg. 32.30—32.60, 77 kg. 32.70—33.10, 78 kg. 33.20—33.50.

Pestvidéki 75 kg. 32—32.40, 76 kg. 32.40—32.70, 77 kg. 33—33.30, 78 kg. 33.40—33.60.

Bácskai 75 kg. 32—32.40, 76 kg. 32.40—32.70, 77 kg. 32.90—33.20, 78 kg. 33.40—33.60.

Rozs pestvidéki 27.20—27.30, más származású 27.10—27.20.

Árpa elsőrendű 23.30—24, középmin. 22.80—23.20, sör felvid. 26—27, egyéb 25—26.

Zab elsőrendű 22.40—22.80, középmin. 22.20—22.60.

Tengeri 20.30—20.50.

Korpa 18.40—18.60.

Határidős kötések: Fizetési nap április 23-án. **Buza** május 32.65, 32.72, zár. 32.72—74, okt. 28.62, 28.74, zár. 28.72—76, **rozs** ápr. —, zár. 27.90—94, május 27.66, 27.80, zár. 27.80—90, okt. 22.26, 22.40, zár. 22.38—40.

Tájékoztató árak. Liszt. Malom 0gg 5370, 0g 5350, 1-es 5320, 2-es 5270, 3-as 5220, 4-es 5170, 5-ös 5020, 6-os 4470, 8-as 2320, rozs 0-5190, 1-4240. Vidéki 0gg 51, 0g 50, 2-es 46, 4-es 44, 5-ös 40, 6-os 37, 8-as 22, rozs 0-ás 45, 1-es 32.

Takarmánycikkek: Konkoly 15.50, malátacsira 16, olajpogácsa 22, extrahált liszt 11, száritott moslék 24, malátatörköly 18, száritott répaszelet 13, melasz 9, lótáp 10, réti széna I. 8, II. rendű 7, lucerna széna 10.60, sarju 7, muharszéna 10, alomszalma 4.50.

Ujvidék, április 20. Bácskai buza 307.5, tengeri 157.5.

Az UJSÁG árupiaca

Országos vásárok

Április 22-től 30-ig

22. Abony, Komádi, Sarkad, Szentes.
22—23. Kőröstarcsa.
24. Baja, Enying, Jászkisér, Nagykáta, Nagykőrös, Székesfehérvár.
25. Acsa, Bánokszentgyörgy, Diósjenő, Dombrád, Dunapentele, Egyek, Harkány, Igal, Kecel, Kiskomárom, Komárom, Mátészalka, Mór, Nagykapornak, Ózd, Pécsvárad, Rakamaz, Sajószentpéter, Sellye, Szerencs, Szigetvár, Toponár, Türje, Verpelét, Vép, Zalaegerszeg.
25—26. Devecser, Felsőireg, Hatvan, Nagyvázsony, Szécsény.
26. Jászszentandrás, Karkaszentmiklós, Pincehely, Soltvadkert.
27. Somlószőllős, Szomajom, Zsámbék.
28. Büssü, Istvándi, Kisbér, Marcaltő, Nagykálló, Nagyszékely.
29. Derecske.
30. Apátfalva, Csongrád, Rákóczifalva.

AZ ÉLELMISZERPIAC

A *huspiacon* bőségesek az árukészletek, a marhahus ára 1.80—2.24 (a községi üzem boltjaiban 1.60—2.88), a borjuhusé 2—3.80, a sertéshusé 2.50—3.04 pengő. A zsirpiacon a sertészsirért 2.40, a hájért 2.50, a szalonnáért 2.16 pengőt kérnek.

Az *idényfőzelékek* piacán igen élénk az üzlet, saláta fejenként 20—30, hónaposretek kötegenként 80—90, paraj 30, rózsa burgonya 26, fehérburgonya 22, uj burgonya 60—80 filléres kilós árban kerül forgalomba. A Duna partján a vöröshagyma ára 45, a csarnokban 50 fillér. Most ujból kisérleteznek egyiptomi hagymával 50—60 filléres árban.

A *tojáspiacon* átlag 10 fillér a tojás ára, de gyakori a 11 filléres ár is, kis tojásokat 9 fillérért is adnak. A községi üzem boltjaiban 10 fillér a tojás ára.

ÉLŐÁLLATPIAC

A budapesti vágómarhavásár. Április 21. Felhajtottak 58 darab bikát, 361 ökröt, 219 tehenet, 9 bivalyt, 6 növendékmarhát, 31 pótfelhajtásra bejelentve. Összesen 684 darab élőmarhát. Árjegyzések: Ökör, legjobb minőségü 1.02—1.14, kivételesen 1.20, közép 84—98, gyenge 58—76. Bika, jobb minőségü 84—96, kivételesen 1.04, közép 68—80, gyenge 54—66. Bivaly 64—76. Tehén, jobb minőségü 98—1.04, kivételesen 1.12, közép 78—94, gyenge 56—72. Kicsontozni való marha 32—52. Növendékmarha 50—84 pengő. — Vontatott üzletmenet mellett a teljesen elsőrendü minőségü áru változatlan árakon kelt el, a többi minőségek pedig kg.-kint circa 4 fillérrel olcsóbbodtak. Bikák iránt rendkivül gyenge kereslet mutatkozott.

Budapest-ferencvárosi sertésvásár. Április 21. Felhajtottak 2700 darab sertést. Eladtak élősulyban kg.-kint könnyü sertést 1.48—1.50, közepes sertést 1.80—1.82, nehéz sertést 1.86—1.88 pengő. — A vásár irányzata: vontatott.

Bécsi marhavásár. Április 19. Felhajtottak: 656 darab román marhát, 1119 magyar marhát, 104 jugoszláv marhát, 533 belföldi marhát, 56 cseh marhát. Összesen: 2468 darab marhát. Árak élősulyban kg.-kint schillingekben és garasokban: Extrém ökör 1.85—2.05, bika 1.35—1.45, tehén 1.30—1.45, prima ökör 1.55—1.80, bika 1.20—1.35, tehén 1.10—1.25, másodrendü ökör 1.20—1.50, bika 1.10—1.20, tehén 90—1.05, harmadrendü ökör 90—1.15, tehén 75—90, kicsontozni való marha 55—80 pengő. — Irányzat: jól tartott, egyes esetekben drágább. Huspiac: élénk.

Bécsi sertésvásár. Április 20. Felhajtottak 9673 darab sertést. Árak élősulyban kg.-kint schillingekben és garasokban: Uraságí fajnehéz sertés 2.45—2.55, kivételesen 2.60, szedett sertés 2.10—2.50, öreg sertés 2.10—2.30, süldők 1.90—2.35, kivételesen 2.40 pengő. — Irányzat: lassu, 5—10 garassal drágább. Huspiac: lassu.

Közvágóhidi husvásár. Április 19. Vásári készlet: 150 darab nagymarha, 370 borju, 28 birka. Marhahus, I. rendü kg.-kint 1.54—2.12, II. rendü 92—1.44, csontozni való 80—90, borju élött bőrben levonással 1.92—2.11, birka kg.-kint 1.20—1.36, faggyu 40—80, zsigerek 40—56, marhabőr, magyar 1.32, tarka 1.40 pengő. — A husvásár irányzata élénk volt.

TAKARMÁNYPIAC

Takarmánycikkekben csekély felhozatal volt. Eladatott nyitott állapotban: elsőrendü széna 10, másodrendü széna 8, lucerna 11.60, muhár 11.20, alomszalma 4.90 pengőért 100 kg.-ként. — Eladatott préselt állapotban: elsőrendü széna 9.60, másodrendü széna 8, lucerna 11.60, muhar 11.60, alomszalma 5.20 pengőért 100 kg.-ként budapesti pályaudvarokon átadva

ZSÁKPIAC

Külföldön a használt zsákok ára változatlan, inkább emelkedő tendencia észlelhető. Nálunk uj zsákokban a gyárak már csak igen késői szállitásokra fogadnak el rendeléseket, az árak lassu emelkedést mutatnak. Ezidőszerint főleg gyapju- és gabonászsákokat keresnek. Használt zsákok közül a liszteszsák iránt van érdeklődés. Jelenlegi áraink a következők:

Uj gabonászsák kg.-ként 2.44, uj liszteszsák 2.40, uj hessian szalmazsák darabonként 3.36, uj tarpauling szalmazsák 4.95, uj gyapjuzsák 2.72, használt Ia juta gabonászsák 1.44, használt malomképes 85 kg.-os juta liszteszsák 1.10, használt malomképes korpászsák 0.70, Ia schmalaustralianzsák 1.28, ugyanaz IIa 1.12, IIIa 0.80, textilit liszteszsák 0.80, exportzsák bab, cukor stb. részére 1.24, ugyanaz IIa 1.04, uj ponyvák négyzetmétere 2.80—4.40, használt ponyvák négyzetmétere 2—3, juta zsákkötözőzsineg kg.-ként 1.68, kender zsákkötözőzsineg 2.56.

A TÖRVÉNY

§ **Frohreich Ernőt csalási pörében nem állitották elő.** Az apósának, *Egyedi* Arturnak meggyilkolása miatt elitélt *Frohreich* Ernő dr. banktisztviselőnek van egy csalási pöre is, amelyet ellene jó ismerősei, *Bárczy* Gyula és Elek inditottak, akiket jóval a gyilkosság elkövetése előtt előnyös tőzsdei ügyletekben leendő megbizásra beszélt reá, hangoztatva összeköttetéseit és jól értesültségét. Miután több millióval elszámolni nem tudott, Bárczyék megtették a feljelentést. Frohreich az apósától kért pénzt, hogy a kriminális feljelentést mellőzze, de Egyedi megtagadott minden segitséget. A család ugyan később kiegyezett a károsultakkal, de az ügyészség hivatalból folytatta a csalás miatt megindult eljárást. A budapesti törvényszék *Denk* Tivadar dr. táblai biró elnökletével a mai napra tüzte ki a tárgyalást. *Sándor* László dr. védő pontosan megjelent, de *a soproni törvényszék a kőhidai fogházból, ahol Frohreich büntetését leüli, a vádlottat nem állittatta elő. Kulmann* Sándor dr. ügyész inditványára a bíróság azt határozta el, hogy megkeresést intéz a soproni törvényszékhez és választ kér arra, hogy *Frohreichot miért nem állitották elő?* A mai tárgyalást pedig *elnapolták.*

§ **Kutya van a kertben.** A szabadbattyáni főszolgabiró öt évvel ezelőtt közérdekből elrendelte *Nagy* István földmives *kutyájának lelövetését.* Napok mulva *Lengyel* községi biró utasitásra elment Nagyékhoz ellenőrizni, vajjon a rendeletet végrehajtották-e? A községi biró a kutyát ott találta a kertben és a kutyának egyelőre kutyabaja sem volt. A gazda és a községi biró között nézeteltérés támadván, Nagy a birót *mellbe vágta.* A törvényszék Nagyot *két havi fogházra* itélte. A budapesti tábla *Simó-tanácsa* figyelembe véve, hogy Nagy a községi birótól *bocsánatot kért,* a büntetést *nyolc napra leszállitotta.*

§ **Ami megtörtént, az hü közlés.** *Csáky Pallavicini* Hippolit őrgróf ügyvédje, *Molnár* Gyula dr. utján rágalmazásért feljelentést tett *Szirmai* Rezső hirlapiró ellen, mert a Horthy-szoborakció körül lezajlott birósági tárgyaláson az őrgróf ellenfele részéről történt közbeszólást, amely nagyon sértő volt, leközölte. A törvényszék ma tárgyalta a pört *Schadl*-Ernő dr. tanácselnök vezetésével. A békitési kisérletre *Molnár* dr. ügyvéd azt felelte, hogy nincs abban a helyzetben, hogy az ügyet békésen elintézze, mert *egy ilyen közbeszólás leközlésével bárkit is tönkre lehet tenni.* Ezért a hirlapirónak tartózkodnia kellett volna a közbeszólás leközlésétől. *Schadl* elnök erre nyomatékosan hangsulyozta, hogy a *laptudósitónak a tárgyaláson elhangzott kijelentéseket joga van közölni, bármennyire sértők is azok.* A tárgyalás vége az lett, hogy *Szirmai* kijelentette, hogy a tárgyaláson a sértő közbeszólás annyira *halk volt, hogy azt még az elnök sem hallotta.* Ezt jegyzőkönyvbe vették, mire a sértett ügyvéd a vádat *elejtette* és a törvényszék a *további eljárást megszüntette.*

§ **A Gárdonyi-szobor gyüjtés vámszedője.** A büntető járásbiróság *öthavi fogházbüntetésre* itélte *Ehrentreu* Géza ügynököt a Gárdonyi-szobor alap javára történt gyüjtésnél tanusitott üzelmei miatt. A törvényszék fellebbviteli tanácsa *Bigner* dr. curiai biró elnökletével ma azt a végzést hirdette ki, hogy az ügy elsőfoku elbirálását a büntető törvényszék elé utalja.

§ **Rácz Vilmos pörnyertes.** A törvényszék *Rácz* Vilmos dr.-t egy soffőr sérelmére elkövetett sulyos testi sértésért *háromhavi fogházra* itélte. A tábla ma *Sikabonyi Angyal* Endre dr. védő előterjesztése után megállapitotta *a jogos önvédelmet* és Rácz Vilmos dr.-t *felmentette.*

§ **Zavaros fővel.** Az *orgoványi csendőrőrmester* ma egy *70 éves embert állitott* a budapesti ügyészség elé, aki *az orgoványi tanyákon* jár-kel és akinek ott az a hire, hogy *ő nem más, mint Rudolf* trónörökös. Erre a bolondériára az adott okot, hogy ez a *Ferenc* Károly Adolf nevü ember *császárszakállt visel.* Azért állitották elő, mert az orgoványi tanyákon azt kérdezgette, hogy *mit keres mi nálunk Horthy?* Az ügyészség előszobájában az öreg császárszakállas nagyon *össze-vissza beszélt.* Szidta *a zsidó bankokat és azokat, akik leborotváltatják a bajuszukat.* Az ügyészség előtt kijelentette, hogy ő nem Rudolf trónörökös, de *császári és királyi egér- és patkányirtó.* Látták, hogy nincs rendben az esze, de mert nem köz- és önveszélyes, *ezért elengedték.* Erre az öreg a csendőr vállát megveregette és *avanzsmánt igért neki, ha majd uralomra jut.*

§ **Ujabb tanuk kihallgatását kérik a Tisza-gyilkosság ujrafelvételének kérelmezői.** A *Tisza* István gróf meggyilkolása miatt inditott bünper lezajlása után néhány év mulva *Gärtner* Marcell és *Sztanykovszki* Tibor a per *ujrafelvételét kérelmezte.* A rendőrség az ujabb kihallgatásokat foganatositotta és a törvényszék *Patay*-tanácsa már kitüzte a terminust annak eldöntése végett, *vajjon van-e alap a pernek ujrafelvételéhez?* Ekkor a törvényszékhez *ujabb beadvány* érkezett. Ujabb tanuk és bizonyitékok kihallgatását, illetve megvizsgálását kérelmezték. Igy az iratok visszakerültek az ügyészséghez és az ügyészség elnöke dönti el, *vajjon legyen-e kiegészitése a nyomozásnak és ha igen, hogy az milyen formában történjék?*

§ **Szász Elek dr. rendőrkapitány vagyonára elrendelték a bünügyi zárlatot.** A budapesti kir. ügyészség a mai napon is folytatta a nyomozás munkáját *Szász* Elek dr. előzetes letartóztatásban lévő rendőrkapitány bünperében. Vitéz *Boronkay* István dr. ügyészségi alelnök ma több tanut hallgatott ki ebben az ügyben és ezenkivül a kirendelt könyvszakértőket instruálta, kiadta számukra a rendőrségi házi étkezde iratait, üzleti könyveit és egyéb feljegyzéseit, hogy ezekből állapitsák meg a pontos összegét annak a nagy kárnak, amellyel bünös manipuláció révén a rendőrfőkapitányságot megkárositották. Az ügyész aztán újólag referált *Sztrache* dr. ügyészségi elnöknek és a törvényszéktől *a letartóztatott rendőrkapitány vagyonára a bünügyi zárlat elrendelését kérte. Koricsánszky* József dr. vizsgálóbiró ma *elrendelte Szász Elek dr. vagyonára a bünügyi zárlatot.*

§ **A senki gyermeke.** *Szegedről* jelentik: A szegedi törvényszék *két és félévi fegyházra* itélte *Szücs* Zsuzsanna orosházai napszámos-asszonyt, aki ujszülött gyermekét megölte. Az asszony vadházasságban élt egy orosházai férfival; gyermeke a szegedi klinikán született meg. Attól tartott, hogy szegénysége miatt nem tudja felnevelni gyermekét; ezért a klinikáról kijövet az ujszülöttet bedobta a szegedi Rókus-állomás közelében lévő lóba. Az ügyész tulenyhének találta az itéletet és fellebbezést jelentett be.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Magyar asszony. A kereskedelmi miniszter ágostai evangélikus vallásu.

V. K. Budapest. A gyermekszépségverseny dolgában nem a szerkesztőség döntött, hanem maga a közönség, azzal, hogy leadta szavazatát a versenyen résztvett képekre. Hogy a szavazók többségének miért tetszettek éppen azok, akikre szavazott és nem esetleg az ön gyermeke, azt tessék azokkal elvégezni, akik szavaztak és nem ránk, akiknek a feladata csak a szavazatok megolvasása volt. Ettől eltekintve megállapitjuk, hogy senkinek se került költségbe a versenyen való részvétel, ennyit tudhatna, ha egyszer is elolvasta volna a versenyre vonatkozó közleményeket.

Arany. 1927. február hónapban az arany legmagasabb ára 3 pengő 80 fillér volt.

F. J., Budapest. A legegyszerübb és legkevésbé költséges mód az, hogy tessék tisztitóba küldeni. Nem merünk semmiféle háziszert ajánlani, mert ha nem gyakorlott a kezelésében, több kárt tesz vele, mint hasznot.

Vak, 25. Trafikengedélyt a pénzügyigazgatóság utján a pénzügyminisztertől kell kérni. A folyamodás azonban egészen hiába való, mert elsősorban volt katonatisztek és köztisztviselők kapnak engedélyt és ezek közül az immár nagyon csekély helyre annyi a pályázó, hogy alig lehet reménye.

Disputa. Az Obsitos zenéjét Kálmán Imre irta. — Bizony kissé tótos akcentussal beszélt, ami különben, hogy ugy mondjuk, jól állt neki.

L. J., Magyaróvár. Az utazók, akik feltüntek önöknek, földmüves munkások, akik Kanadába mennek. A kivándorlási törvény nem ad módot arra, hogy részletesen ismertessük a feltételeket és módokat, amelyek, ha közelebbről érdeklik, sziveskedjék a kivándorlókat és visszavándorlókat védő irodához (Fiumei-ut 4) fordulni, ahol mindenről tájékoztatni fogják.

B. S., Budapest. Az árfolyamok minden egyes papirnál egy-egy részvényre, pengő értékről szólanak. A *Hungária Gőzmalom Részvénytársaság* minden régi részvényre egy uj pengő névértékü részvényt adott ki, a *Csáky gépgyár* 30 korona részvényt egy pengő részvényre, a *Merkurfa* 250 darab egyenként 200 korona névértékü részvényt cserélt be egy darab pengő részvényre. A *Városi Villamos Vasutnál,* a *Kunossy nyomdánál,* a *Wörner gépgyárnál,* a *Magyar Általános Gépgyárnál,* a *Concordia gőzmalomnál* még nem történt meg a részvénycsere. Leghelyesebb volna, ha összes részvényeit valamelyik nagy pénzintézetnél vagy annak önhöz legközelebb eső fiókjánál letétbe helyezni, a pénzintézet néhány fillérnyi illetékért elintézi a cserét. A csere a már az átcserélést kimondott vállalatoknál sürgősen végrehajtandó, mert a csere terminusa lejárhat.

K. J. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara ez évi Lánczy Leó-pályázata március 1-én járt le, 5 pályamü érkezett be rá, az eredményt az április 12-én lefolyt jubiláris ülésen hirdették ki. A dijat Alföldy Antal müve nyerte el. A Lánczy-pályázatot a kamara minden harmadik évben irja ki.

B. M. Ugy a Magyar Lányok, mint a Százszorszép Könyvek igen alkalmas olvasmány 13 éves leányok számára. Természetesen egyedül ez nem elégséges. A magyar, német, francia és angol könnyebb klasszikusokat kézbe lehet már adni. Ha e nyelvek valamelyikét nem birná, ugy forditásban. Továbbá természettudományi, utazási, könnyü és érdekes irodalomtörténeti és müvészettörténeti könyveket is olvashat. Ezeknek felsorolása e helyütt nem lehetséges. Válaszbélyeges levél mellett pontos jegyzéket küldhetünk.

Merkantil. A kérdezett. könyv cime Meszlényi Kényszeregyezségi eljárás. Ára 8 pengő. Kapható az *Ujság* könyvkereskedésében (Erzsébet-körut 43). A pénz előzetes beküldése után vagy utánvéttel el is küldjük.

Öreg előfizető. A Magyar Nemzeti Bank a régi vas huszfilléreseket nem váltja be, legfeljebb valamelyik ócskavaskereskedőnél értékesitheti potom áron huszfilléreseit.

Nyugdijas 50. Az államvasuti tisztviselők és egyéb alkalmazottak, valamint ezek özvegyei és árvái ellátását szabályozó 5460/924. sz. kormányrendelet II. fejezetének 8. pontja értelmében annak a nőnek, akinek a tisztviselővel a tényleges szolgálata alatt kötött házasságát a bíróság jogerősen felbontotta, igénye van özvegyi nyugdijra akkor, ha nem ment ujból férjhez és ha a házasság felbontását kimondó itéletből kétségtelenül kitünik, hogy a házasság kizárólag a férj hibájából bontatott fel és a férj tartásdij fizetésére volt kötelezve. Az özvegyi nyugdij különböző aszerint, hogy a férj halálakor igényjogosult özvegyet hagyott-e hátra vagy sem. Az előbbi esetben az elvált nő az egyébként járó özvegyi nyugdijnak 40 százalékát, az utóbbi esetben pedig 50 százalékát kapja.

Sav. A legjobb porcellán jelzés könyv Grassel: Führer für Sammler von Porzellanen etc. Ára 17.50 pengő. 2. A perzsaszőnyegekre vonatkozó könyv cime: Neugebauer-Orendi: Handbuch der orientalischen Teppichkunde. Ára 11.80 pengő. Kapható az *Ujság* könyvkereskedésében (Erzsébet-körut 43.)

Sütődetulajdonos. A rendőrnek van igaza, mert ha a záróra szempontjából kétféle elbirálás alá eső két iparágat (kereskedést) üznek egy helyiségben, akkor a szigorubb rendelkezés alá eső üzlet szerint kell a helyiséget zárni és nyitani. A 94537 1921. K. M. sz. rendelet 3. §-a csak a kizárólag péktermékek árusitására berendezett üzletek nyitvatartását engedi meg vasárnap déli 12 óráig.

Mohács. Az uj aukció előmunkálatai most kezdődtek meg, sziveskedjék tehát bejelentésével közvetlenül az igazgatósághoz (IX., Kinizsy-utca 2.) fordulni, ahonnan megkapja majd a szükséges nyomtatványokat.

Engedélyezett. Az 1925. évi kamatra vonatkozó rendelkezésről nem tudunk. Tény, hogy az üzletkötések alkalmával ezidőtájt tágabb tere volt, azonban perek esetén a bíróság mindig maximálisan egy és fél százalékot állapitott meg, mely bázis kereskedői körökben természetszerüleg szokássá vált.

Fogadás. Energia latin szó és ugy olvasandó, ahogy irva van.

Sherry. Lehet, hogy az eljárás, amelyet [illegible] tanusított, nem rosszindulatból fakadt, hanem csak rossz modor az oka. Eszerint kell elbirálni a dolgot, amihez mi azért nem szólhatunk, mert nem ismerjük őket és igy nem is tudhatjuk, hogy melyikről van szó.

Őszi rózsa. Aki szives volt vállalni a dolgot, betegeskedett és éppen ma került elő ismét. Birjuk az igéretét, hogy néhány napon belül elkészili az irást, amikor azonnal elküldjük a cimére.

KÉPZŐMÜVÉSZET

** **Herczeg Ferenc a Képzőmüvészeti Tanács elnöke.** A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Herczeg* Ferenc dr. irót, a Magyar Tudományos Akadémia igazgató és tiszteleti tagját az 1923. évi február hó 1. napjától számitott öt évi időtartam hátralevő részére a Magyar Országos Képzőmüvészeti Tanács elnökévé kinevezte.

** **Gulácsy Lajos, a Lipótmező élőhalottja.** Egy reggeli lap ma azt a hirt terjesztette el, hogy *Gulácsy* Lajos festőmüvész, ki évek óta a lipótmezei tébolyda lakója, halálán van. A hir, szerencsére rémhirnek bizonyult. Kezelőorvosa szerint *Gulácsy* Lajos, ki körülbelül öt éve lakója a tébolydának, változatlan állapotu. Talán három év óta senki sem hallotta a hangját, teljesen apatikus. Egyébként jó az étvágya és testsulyából sem veszitett. Egyetlenegy valamivel lehet apatiájából felrázni: ha «müvész ur!»-nak szólitják. Olyankor kiegyenesedik, az arcára mosoly ül ki és elégedetten biccent a fejével.

** **Tárlatvezetés és vitamatiné a KUT kiállitásán.** Érdekes ujitást kezdeményez a KUT a Nemzeti Szalonban most látható tavaszi kiállitásán. E hó 23-án, szombaton délelőtt 11 órakor ugyanis Ligeti Pál müépitész tárlatvezetést rendez, kifejezetten «azoknak, akik a KUT progressziv müvészetét s általában a mai modern müvészetet nem hajlandók akceptálni». Ligeti előadásának cime: «Az érthetetlen mai müvészet» s előadását vita követi, melyben a közönség is résztvehet. Az előadó a közönségnek az egyes képekre teendő bíráló megjegyzéseire nyomban a kép előtt válaszolni fog s a közönséggel való ez a közvetlen kontaktus bizonyára hozzá fog járulni az eszmék tisztázásához. A KUT tárlatvezetésén és vitamatinéján külön meghivó nélkül mindenki résztvehet a rendes 1 pengő belépődij fejében.

** **Négy fiatal festő kiállitása.** A Bethlen István Internátus első emeleti helyiségében (Vilmos császár-ut 55.), az intézet tágas társalgótermében mutatja be müveit négy fiatal festő: *Miklós* József, *Sir* Andor, *Bordy* András és *Kerekes* György. Legkészebb közülök Miklós József, kinek egyéb kiállitásokon is találkoztunk már sikerült munkáival. Miklós különösen az arcképfestésben mutat jó kvalitásokat. Finom tónusu előadásában modelljeinek a rejtett lelkisége is szépen megérzékül. Figyelmet érdemel nagy kompoziciója, noha az kevésbé érett alkotás, mint arcképei, de értékes ambiciónak biztató tanusága. *Bordy* András szintén az arcképben mutatkozik sokat igérőnek. Szénrajzain jól ki tudja már dolgozni az ábrázolt fejek karakterét. *Kerekes* György bár társainál kevésbé kész müvész, szintén sokat igér érzéssel megrajzolt arcképtanulmányain. *Sir* Andor a legszinesebbike a négy festőnek. Könnyü járásu keze alatt üdén éled meg a gyorsan megrögzitett impresszió. Négyük társaságá *Velits* Miklós belső épitész egészíti ki tetszetős butorterveivel és lakás-interieurjeivel. *(e. a.)*

** **Pál Franciska müteremkiállitása.** Pál Franciska festőmüvész gyüjteményes kiállitása, melyet saját mütermében (V., Sas-utca 23.) mutat be, *április 24-ikéig* tekinthető meg dijtalanul naponként 11—5-ig, vasárnap 11—2-ig, csütörtökön 11—8 óráig.

** **A Magyar Müvészet** idei harmadik száma Rippl-Rónai müvészetének van szentelve. *Dömötör* István meleghangu cikkét, a szines mellékleten kivül, a müvész ujabb alkotásainak gazdag sorozata kiséri. A folyóirat bemutatja a bécsi osztrák gotikus kiállitást *Péter* András kalauzolása mellett. *Molnár* Géza Beethoven szellemes jellemzése kapcsán itt látjuk a pesti születésü Schimon Ferdinandnak a bonni muzeum eredetije után készült Beethoven-arcképét, továbbá Pásztor János martonvásári emlékmüvét s Reményi emlékérmét. *Ybl* Ervin az admonti magyar vonatkozásu régiségeket ismerteti gazdagon illusztrált cikkben. A füzetett bő müvészeti hir- és irodalomrovat zárja be, melyben egyebek közt *Petrovics* Elek Ferenczy Károly halálának tizéves évfordulója alkalmával a müvész siremlékét sürgeti.

FELELŐS SZERKESZTŐ
ÁGAI BÉLA ÉS KESZLER JÓZSEF
KIADÓTULAJDONOS:
AZ UJSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
FELELŐS KIADÓ:
HIRSCH ALFRÉD IGAZGATÓ
LEVÉLCIM BUDAPEST 62
POSTAFIÓK 282

B o r d y A n d r á s.

1929. Tavaszi Szalon.

Önarckép,vizf.

Apám,xixfx olajf,
Önarckép,olajf,

1930 Tavaszi Szalon.

Vadonban,vizf.
Tanulmány,vizf.

1939. Erdélyi Magy.Képzőművészeti kiáll.

Ádám,vizf.
Ősz,vizf.
Menyecske,vizf.
Fiufej,vizf.
Jókedvü Józska,vizf.
Olvasó férfi,vizf.
Tájkép I.vizf.
Tájkép II.vizf.
Faragók,vizf.
Anya gyermekével,vizf.
Piros ruhás nő.vizf.
Rozika,vizf.
Két leányka,vizf.
Kata,vizf.
Miska,vizf.
Almaszedők,vizf.
Legényke,vizf.
Ülő gyermek,vizf.

Bordy András
festő

Nemzeti Szalon

1929

Bordy András

festő

lásd

Nagyrjmagy

129.
130. l.

Bordy András

Tájkép tehenekkel,
vízf.
Repr.
Nagyújmagy 88. tábla

Bordy András

Bordy András: Önarckép

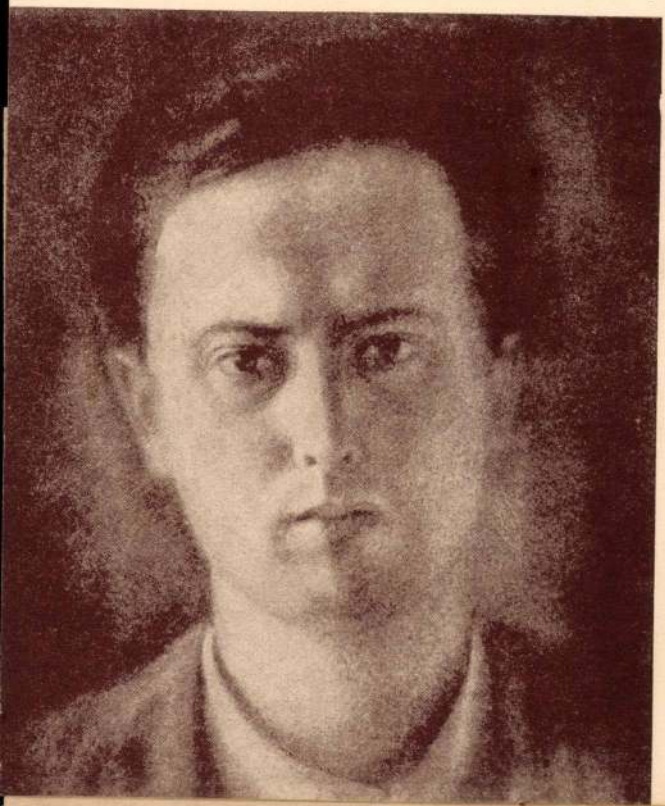

Barabás M Cerdtárl.
1937.

Vásárhelyi Z. Emil: Arckép

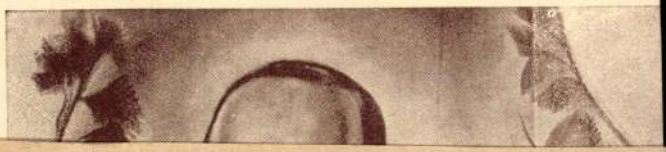

Bordi András

u teljesebb festőiség

~~Műcs. kiáll,~~ tól

Pipics ~~[illegible]~~ 50. l.

Érsekcsanád, ref.

61

320

Bethlen István Internatus, Vilmos császár út 55.

Bordy András, festő,

Elsősorban a portré, mint jellemkifejezés érdekli.

Bordy András

Bordy András festőművész, XII.
Kútvölgyi-út 83/87. 365-883

Bptaúb. 1940. szept.

telefon megszünt

Nemzeti Szalon 1939. jan.

Erdélyi kiáll.

Bordy András festő

BORDY ANDRÁS.

* 1905. jun. 2. Héderfája. (Kisküküllő vm.) Középiskoláit Marosvásárhelyen végezte, hol Gulyás Károly jeles rajzpedagógus volt első mestere. A budapesti Képzőműv. Főiskolán Réti és Rudnay mestereknél tanul (1925—1930). Majd Párisban a Julien Akadémián (1927) Lorrens Albert növendéke. Mélyen átérzett vízfestményein, arcképein Küküllőmenti faluja életét örökíti meg. Kiállított: Marosvásárhely, 1924. Párisi Szalon, 1928. Budapest, Szinyei Merse Társaság, 1929. Dics. Okl., Aquarell Kiállítás, 1930. Áll. nagy díj. Erdélyi Képzőműv. Tárlata, 1937.

1. Ádám, vízf.	300.—
2. Ősz, vízf.	300.—
3. Menyecske, vízf.	350.—
4. Fiúfej, vízf.	250.—
5. Jókedvű Jóska, vízf.	mgt.
6. Olvasó férfi, vízf.	350.—
7/a. Tájkép I., vízf.	150.—
7/b. Tájkép II., vízf.	150.—
7/c. Tájkép, vízf.	200.—
8. Favágók, vízf.	mgt.
9. Anya gyermekével, vízf.	250.—
10. Piros ruhás nő, vízf.	250.—
11. Rozika, vízf.	mgt.

Bordy András festőművész, Héderfája—Hidrifaia Jud. Tirnava Mica p. u. Bahnea.

[illegible] gyerek, vízf.	150.—
e) Apám, olajf.	mgt.
f) Önarckép, olajf.	250.—

A kiállított műtárgyak jegyzéke.

Bordi András

Magyar Művészet
1927. 240

Kiállítások

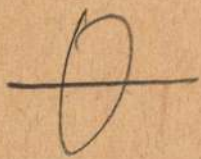

Délmagyarországi Történelmi és Régészeti

Társulat II. 199, 200.

— — — Múzeum-Társulat

II. 200.

Bordi András

festő

Műcs. kiáll, 1931 tól

Pipics 110. l.

910. Német festő.
A XVI. századból.

Becket Tamás martyrioma.

Jobbról összetett kézzel misézik a canterburyi érsek. Előtte kelyhet patenával, infulát szentirást és gyertyatartókat látunk az oltáron, melynek képe feszületet mutat tövében a Madonnával és szt. Jánossal, fölül és oldalt szentekkel. Mögötte II. Henrik azon katonái vannak, kik hallván a király szavait, hogy csak ettől az embertől szabadulnék meg, Canterburyba siettek és 1170 deczember 29-én az érseket az oltárnál meggyilkolták. Egyikök, a kinek turbánszerü rövegéből nyilt korona emelkedik ki és hosszú sárga brokát köntöst visel, kardjával az érsek fejére csap. A földön egy vértbe öltözött vitéz fekszik, mig balról a két vértesen túl

Bordi András

4 1

MAGYAR MUVESZET

1927, 240

Bordy András

Feleségem kis fiammal c. képe repr.

KiP. 48. tábla -

V

Bondy Margit

- grafikáival szerepelt a Korunk Galériában 1918. máj 13-án megnyílt „Grafikusok a szülőföldről" riállításon

(Korunk hírei)

Korunk 1978/5

Bordy András

a Nemzeti Szalon kiállításán.

Arckép, fénykép után

Repr.

Pásztortűz. 1939. 56. l.

Lép

Bordy András
irodalmához

Pásztortűz. 1927.
287 l. – 1930. 310, 470 l.
1937. 159, 250 l. – 1938.
451 l.

Gulyás R.: Műtörténavató. Pásztortűz. 1935.
227 l.

Pótolva

Wergin

igazgató

Bordy András

Tanulmány c. képének
repr.
Pásztortűz 1930 jún. 29

Rövid életr. u. o. 310. l.

Chanel Fabrique

Messieurs,

Nous avon

marchandises indiquées d

arrivées en ordre

Nous avon

avons trouvé tout en ordre

Bordy András

festő

Pásztortűz. 1941. 494. l.

(Képpel.)

549

IV.

Bordy András

Marosszék hódolata a kormányzó előtt.

Repr.

Pásztortűz 1942.

218. l.

lép

LÉGR
ÉS KÖ
NYOM

Bordy András

Családom c. képe
repr.

Pásztortűz
1942. 410. l.

kép

240
4.80

Bordy András

Férfifej, repr.

Pásztortűz. 1943.

22. l.

Női tanulmányfej

repr. u.o 23. l.

Tájkép, repr. u.o

25. l

minden restaurációnális munkának folya-

a plebánia hivatalhoz intéztem az

mondtam, hogy a beázás megszüntetése

ne mulassza, de uj fedőanyag alkalma-

ályt a Müemlékek Országos Bizottsá-

vésbbé a torony restaurációjához, a-

itása határozottan a törvénybe ütkö-

da küldött tető fedéllemez elszálli-

Mély tisztelettel

Dücsey

Bordy András

Pesti Napló képes mell.
1939. január 8.

Bordy András: Favágók

ÖRZSÖNY

PSZIS FELŐL. XIII. SZÁZAD ELSŐ FELE

Bordy András

Bordy András: Anya gyermekével

Rádióélet

1939. jan. 13

A szaktanfolyam hallgatóinak munkáiból

LEDERER IMRE

ÉS NEJE TISZTELETTEL MEGHIVJÁK LENKE LEÁNYUKNAK MACSUGA EDE URRAL FOLYÓ HÓ 7-ÉN AZ ERZSÉBETVÁROSI TEMPLOMBAN TARTANDÓ EGYBEKELÉSI ÜNNEPÉLYÉRE

~~Bordy András~~

Festőtől

Gy. Szabó Béla festő

arcképe repr.

Gy. Szabó Béla: Festők

az arcképem. Pásztortűz

1938. 103 — 105. l.

Bordy András

Vas. Ujs. az Uj Magyarság

képes mell. 1939. jan. 15

képek

Bordy András

Vas. Ujs. az Uj Magyarság képes mell. 1939 jan. 15.

Bordy András: Favágók

Bordy András

életr. arck.
lásd okv.

Vásárhelyi Z. Emil:
Erdélyi művészek.
Kolozsvár (1934?)
21–40. l. képekkel.

pásztorlány aranyhaja. Az aran.ydiszit

felbukkanó motivuma, melyet még az ős

balatoni

Hogy mennyire élők a mesealakok

gyei Tótkomlós

< Bordy András >

rőd

Vásárhelyi Z. Emil:

< > Erdélyi Heli-

kon. 1936. 686-689 l.

villes - les plus formidables

L'hypocrisie "jusqu'
l'application du Covenant à l'
mélie de Sir Samuel Hoare sur
remberg apportaient l'unique r
Hoare parlait à Genève, Hitler
la partie relative à la politi
si: - Nous avons déchiré la pa
voici redevenus une grande pui
plus à en craindre une autre.-

Au lieu de rappeler
Samuel Hoare aurait dû expliqu
les raisons vraies l'acharneme
cédé à l'infinie longanimité a

o

LES "JEUNESSES PATRIOTES" INVO
CE DANS LE CONFLIT ITALO-ETHIO

Bordy András

irod

Z.E.

Vásárhelyi II

Erdélyi művészek.

Tanulmányok ma élő erd-i m. képzőművészekről.

64 műmellékletet

Kolozsvár, 1937

Nem azonos?

Pinkovits Sándor főgimn. tanár

VIII. 234.

Bordy András
festő

Archeji c. műve
kiállítva

Zam 1947. Bpest.

Zambaccian, K. H.:

A mai romániai képrö-
művészet. Arta plas-
tică în România

Bp 1947

Bordy András

Nemzeti Szalon
1929. május
Tavaszi
Szalon

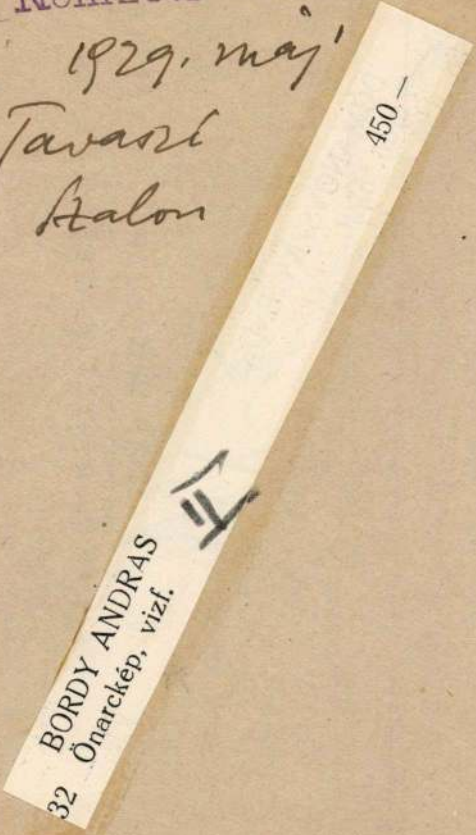

Domanovszky Endre
Gallé Tibor
Heintz Henrik
Iván Szilárd
Szabados Jenő
Udvary Pál
Varga Mátyás

Antal Károly
Csúcs Ferenc
Boldogfai Farkas Sándor
Ispánki József
Madarassy Walter
v. Szabados Béla
Szomor László

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1939. FEBRUÁR 12-TŐL FEBRUÁR 26-IG

Bordy András

Vadonban, virt.
Tanulmány, virt.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1930

T. 4786.

magaslaton lefolyt ütközetnek
ón a jobbra vágtató Mészáros
sztrák tisztnek pisztolya nem
n pénztárakkal. Felirata fölül

v. J. Hörelich, Stadt, Bazar
vorbehalten.
oeben eingelangtem Berichte és be-
g dem Tode nur dar dadurch, dass die
ffizier abdrückte, versagte.

a vk. 24.6 : 34.2 cm.

BORDY ANDRÁS II

28.	Félakt, vizfestmény	2000.
29.	Beszélgetők, vizfestmény	800.
30.	Felhők a Maros felett, vizfestmény	700.

Nemzeti Szalon

1944. márc

Barabás Miklós
Cch kiáll.

Helvetia.

Bordi András

festő Műcsarnok

1931. őszi tárl. XII. 259272

III. 341 -

MAPE

Tanfej (vízf

Önarchép III.

Tanulmány II

BORDY ANDRÁS

16.	Piroskendős lány	(akvarell) . .	Magántulajdon
17.	Pipázó	(akvarell) . .	Magántulajdon
18.	Parasztfiú	(akvarell) . .	Magántulajdon
19.	Erdőszéle	(akvarell) . .	Magántulajdon
20.	Feleségem arcképe I	(akvarell)	600.—
21.	Zsiga	(akvarell)	300.—
22.	Ablak előtt	(akvarell)	300.—
23.	Virágok	(akvarell) . .	Magántulajdon
24.	Testvérkék	(akvarell) . .	Magántulajdon
25.	Csavargó	(akvarell)	300.—
26.	Bokrétás leányka	(akvarell) . .	Magántulajdon
27.	Önarckép IV	(akvarell)	600.—
28.	Leány	(akvarell)	300.—
29.	Szolgalegény	(akvarell)	300.—

Barabás M. Cerdtárb

M. Céh erdélyi 1937.
képzem. tárlata
Bp. 1937. máj-jun

41. Utcarészlet	(szénrajz)	120.—
42. Önarckép	(szénrajz)	Magántulajdon
43. Nagygalambfalvi templom	(pasztell)	150.—
44. Segesvári részlet	(pasztell)	150.—
45. Begonia	(pasztell)	150.—
46. Csendélet	(pasztell)	150.—
47. Monostori házak	(pasztell)	300.—
48. Pleska-völgy	(pasztell)	300.—
49. Téglavetők	(pasztell)	150.—
50. Kós Károly lakóháza Szászán	(pasztell)	150.—
51. Akt	(fametszet)	25.—
52. Heverésző akt	(fametszet)	25.—
53. Macskák	(fametszet)	25.—
54. Marica	(fametszet)	25.—
55. Zsóka	(fametszet)	25.—
56. Lucia	(fametszet)	25.—

Bordy András

Munkaszát

1941 ápr.-máj. Erdély c. kiáll

Felesége és fiám, virf

1949. X. 20.

1.

Диктáнт.

Когдá Лúза и Пётр сигú лесá
часовóй закричáг нá них и сп
сúг их: „Кудá идёте?". Онú отвéт
ли: „Мы идём в пионерский лáгер
Часовóй просúг их итти вперёд. Лúз
и Пётр пошгú вперёд. Пам у дéре

Bordy Andrés

Fův képl

1943. A m. graf. 150 [illegible]
évr

Leányka, vízf.

1946 dec. Fiatal m. képzm.-ch

U.a.

Javítás. 1950.VI.2.

суддомчик,

чтобы отремонтировали

ста -

Bordy András

A kolozsvári kincsarnok

mozgító kiáll. 1943

Félakt I.

Felesejem arcképe II) vízf

йо́ша. Он идёт сва́ми к нача́лнику
вла́гирь, Да свидана!" Лиза и Пётр
ответи́ли: „Да свидана!" Они́ и Сёпка
пашли́ к начальнику.

Н. 1 К. 3

Jain

Bordy András

festő

Marosvásárhely
Közmunkatódési ház

lásd

Barabás M.-ech
kiáll. Kolozsvár
1943 ősi

Guarchép, of
Fiúcska
Falusi asszony } vízf

Nagyságos

dr. S z e n t i

a Müemlékek Orsz

Hivatalból
átalányozva

Bordy András

Jestő

l.

Erdélyi képzőm-
pontosdi kiáll-
Kolozsvár 1944-

Öregember vizt. képe
rép. Eat-ban

VASÁRNAP 6 Kat. Ur szinv. Prot. Berta	A hold kelte 20.50 nyugta, 6.49 óra.	✪ görög 24. Krisztina
HÉTFŐ 7 Kat. Kajetán Prot. Ibolya	A hold kelte 21.25 nyugta, 8.09 óra.	25. Eufrázia
KEDD 8 Kat. Cirjék vt. Prot. László	A hold kelte 21·53 nyugta, 9.28 óra.	26. Hermola.
SZERDA 9		

Bordi Erzsébet

Debreczen thjf. város koronázási jubileumi alapítványából egyenként 174 P ösztöndíjban részesültek Bordi Erzsébet V. é. és Tar Zoltán VI. é. rtj.-ek a 7252—7710/1937. IV. sz. polg. mesteri határozattal.

képzőm. Tónk Erzs.

1936/37. 56 l.

Ø Bordi Erzsébet

V. éves középisk-
tanárjel

Ferképzomfoiskèvk
1936/37. 76 l.

-53

Drám nélkül 3
539. 1

Bordy Erzsébet

a Budiparvajzsók

1934-35. 31. l.

488 szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Kassa polgármesterének meghívója helyszíni szemlére.

A beadva

Melléklete

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolva

Bordi Erzsébet III. é.
rajztanár jeles
Debrecen kormányzói
jubileumi alapítványából
1714 P ösztöndíjat ka-
pott.
Képzőm. Főisk. Évk
1933-34. 31. l.

kos díszítéssel, részben aranyozva. 528. gr. . . 85.—

1209. GYŰRŰ. Arany, gyémántokkal. 4.5 gr. . . . 70.—

1210. GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Ezüst, domború és alakos díszítéssel. 590. gr. . . . . 95.—

1211. KARKÖTŐ. Arany, domborított és áttört díszítéssel, onixxal díszítve. 48 gr. Iparművészeti munka . . . . . 250.—

1212. GYÜMÖLCSKOSÁR. Ezüst, bordásan vert díszítéssel. 654 gr. . . . . 100.—

1213. GYERTYATARTÓ. Ezüst, vésett díszítéssel. Egy pár. 485 gr. . . . . 68.—

1214. GYŰRŰ. Fehérarany, zafirral és brilliánssal . 220.—

1215. CSÉSZE ALJJAL. Ezüst, vésett díszítéssel, részben aranyozva. Egy pár. 205 gr. . . . . 32.—

1216. CIGARETTASZELENCE. Ezüst. 98 gr. . . . 18.—

1217. KARPEREC. Aranyozott ezüst, ékkövekkel díszítve . . . . . 18.—

1218. CIGARETTASZELENCE, dobozalakú. Ezüst, 96 gr. . . . . 18.—

1219. MELLTŰ. Tizenhatkarátos arany, szmaragddal és gyémántokkal díszítve. 13½ gr. . . . . 145.—

1220. CIGARETTASZELENCE. Ezüst, dobozalakú, vésett díszítéssel . . . . . 8.—

Bordi Erzsébet

III. é.

tanári nak

Ferk. pzomfoiskèvk

1933-34. 45. l.

Bordi Erzsébet

V. c.

tanári szak

Ferkèpzomfoiskèvk

1935-36. 73. l.

igy összesen. P. 27. 02. az a
felálitatlom mert a fő
leszerelni a négy melék
már a képek. a Plebán
olyan szarka féle csak a
vannak sok rések melyet
én edig ugy hagytam, de
fűg. hogy olyanok marad
tompitani kell majd t
nem bánná ha mindest
Nagyon szeretném ha miel
műveltem remélem meg
pedig fogad üdvözlettemet
listásig kiváló tisztelő

Bordi Erzsébet V.c.

Debrecen város koronázási jubileumi alapítványából 174 P. ösztöndíjat kapott

Ferk. pzomfoisk. vk

1935/36. 55. l.

Lx—3_____/37.

ad _____

T.

„VILL

erősítő- és l

Alulírott bérbeveszek

1. A bérbevétel ideje: 193 7 évi dec hó
nap 12 órájáig.
2. A bérbe vett lemezek száma: 60 darab, értéke
3. Letétként a Cégnél hagyok: _____
4. Házhoz szállításért fizetek: _____ pengőt. Elvi
5. A következő lemezeket viszem:

His Masters			
Columbia			
Polydor			
Brunswick			
Odeon			
Kristály	602	605	6
Telefunken	17	1	

Bordi Erzsébet

1937/38. tanév végén
középiskolai rajztanári
oklevelet kapott.
Elfogadott művészet-
történeti értekezése:
Székely Bertalan, 4 r.

Ferképzőmfoiskévk 1937/39

182, 184. l.

Bordi Erzsébet

1931/32 – 1932/33

Ferkejszámfőiskévk

1932–33. Fo. l.

Bordi Erzsébet

II. éves

Debrecen város koronázási jubileumi alapjából 174 P segélydíj

Ferképzomfoiskévk 28. l.

Szatmár

Adorján, ref. templ
Apa, ref. templom.
Aranyos-Megyes, te
Atya, ref templom.
Bagos, ref. templon
Batiz, ref. templom
Béltek, ref. templo
Börvely, ref. templ
Csaba, XV. sz. tem
Csaholcz, ref. temp
Csegöld, gör. templ
Cseke, ref. templon
Csenger, ref. templ
Csenger-Újfalu, re
Csomaköz, ref. ten
Czégény-Dányád,
Dara, ref. templom
Dengeleg, ref. tem
Egri, ref. templom
Erdőd, r. k. templ
Vár.
Fertő-Almás, ref.
Gacsály, ref. temp

Ígéretes művészutánpótlás

Felér egy megyei tárlattal! Sok az érett, kiforrott munka. Szépet írjál, mert megérdemlik! — hangzik felém, innen-túlról a derűs-komoly vélekedés. Nem tárlatvezetésre vállalkozom, nem műkritikusi alapállásból beszélek. Egyszerűen, az erre felkért eseménykrónikáséból teszem, szívesen. Mert amit itt láthatunk, egy mondatba így sűríthető: **Biztató helyzetkép a marosvásárhelyi iskolai művészképzésről.** Elemei e képnek?! Itt lírai hangulatot árasztó pasztellszínei nyugalmával-csendjével „fog" egy tájkép, ott már-már egyéniséget, belső karaktert is sejtető portré, amott tömör, vonalfogalmazta grafika, karpetek, melyek természeti vagy geometriai fogantatású plasztikai formákkal, színharmóniákkal üzennek...

Hét évvel ezelőtt megszakadt hagyomány éledt újra múlt héten csütörtökön, Művelődési Palotánk földszinti termeiben. Időpont és -tartam tekintetében egyaránt jól időzített, meghitt hangulatú, kis zenés ünnepséggel nyílt meg a **Marosvásárhelyi Művészeti Líceum** képzőművészet tagozatán tanuló mintegy 140 V—XII. osztályos növendék munkáiból válogatott-berendezett évvégi kiállítás. — Szükség is volt erre! — mondotta többek között **Bordi Géza** tanszékvezető —, mert az utóbbi időben nem volt lehetősége a szülőknek, a közönségnek megismerni eredményeinket. Annakelőtte, bizony, minden évben, ilyentájt, bemutattuk, mennyit haladtunk, mire vagyunk képesek. Különben, örömünkre szolgál maga a tény, és az is, hogy a jelenlévők tudomására hozhatjuk: az idén Nagybányán megrendezett országos szakmai versenyen, melyen hazánk 22 művészeti iskolája vett részt, a tanulóink által szerzett 4 első, 2 második és 4 harmadik díj az országos második helyezést jelentette számunkra. A továbbiakban, ilyen összefüggésben, **Cornel Moraru**, a Vatra főszerkesztője így fogalmazott: ... „Kis és ifjú művészeink ezen eredményei és az itt látható anyaga, melynek szembetűnő vonása a tematikai gazdagság, növendékeink technikai, művészi eszköztára gazdag volta — is igazolja a művészeti líceum újbóli és mindenkori létjogosultságát Marosvásárhelyen." **„Tehát ígéretes utánpótlást nevelnek művészpedagógusaink e nemzedékek esetében is** — fogalmazom meg sokunk meggyőződését **Datu Victornak**, a „pictura" tanárnak, aki **Major Gizella** grafikus-tanárnővel és a gyerekekkel együtt rendezte be a kiállítást. — Eredményeink valóban biztatóak. Sőt, akár **marosvásárhelyi iskoláról** is beszélhetünk! Jóllehet, e diákok és munkáik viselik még irányítóik „kezét-szemléletét", meghagytuk számukra az alkotás szabadságát. Korrigáláskor mondogatom is: Ne félj attól, hogy hibázol! A bátortalan ember később jut eredményhez. Igazgatjuk őket, de hagyjuk, legyenek önmaguk.

Persze, az eredményekhez az is kell, hogy **ne legyen gond egy művészeti iskolában pl. a zinkfehér, a lenolaj, a karton. Hogy ne a művészpedagógusok kelljen juttassanak saját „fejadagjukból" belőlük, ha mégoly megértéssel is teszik.** Annál is inkább, hogy e gyerekek megérdemlik, és mert megnövekedett a főiskolákon a helyek száma, a bejutási esély is nagyobb. És mert **Bordi Géza, Datu Victor, Hunyadi Mária, Ioan Peter Pop, Major Gizella, Gyarmathy János, Călinescu Lucia, Kiss Levente** — e tárlat erre a bizonyságtétel — emberi, művészi hivatástudattal foglalkoznak növendékeikkel.

Gratulálunk mindannyiuknak!

JÁRAY FEKETE KATALIN

91.VI.28. Népszava

II. Világtalálkozóján

Az elmúlt napokban megyénkből is sokan utaztak a reformátusok nagy találkozójára, s Magyarország különböző városaiban felejthetetlen élményeket szerezve, élményeket nyújtva váltak a rendezvények részeseivé. A legtöbben Debrecent keresték fel, ahol vasárnap a magyar református kultúra napja teremtette meg a lelki áhítat óráit, perceit, kínált lehetőséget gazdag eszmecserére. Előző délután, este, a stadionban tízezrek hallgatták meg Tőkés László püspök igehirdetését, a magyar miniszterelnök ünnepi beszédét.

A marosvásárhelyi Vártemplom Birtalan Judit vezette kórusa nagykőrösi, kecskeméti és budapesti látogatása, szereplése után vasárnap délelőtt a debreceni nagytemplomban tartott istentiszteleten énekelt. Az esti igehirdetésen Fülöp Dénes, a marosvásárhelyi Vártemplom lelkésze szolgált.

Sokan vettek részt a református értelmiségi találkozón, melynek megnyilvánulásain a találkozóra érkezett írók, művészek, teológiai, társadalomtudományi és természettudományi tudós emberek a reformáció szellemében beszélték meg a hit és tudomány, a hit és irodalom, a művészet és reformáció kapcsolatának, a református egyház küldetésének időszerű kérdéseit.

Az irodalmi műsorok, kiállítások, népművészeti események ugyancsak népes közönséget vonzottak. Szép sikernek, nagy érdeklődésnek örvendett a marosvásárhelyi Nemzeti Színház magyar társulatának Mózes előadása a Csokonai Színházban.

A világtalálkozón, melyen a hazaiak igen figyelmes és szívélyes vendéglátóknak bizonyultak, mintegy negyven országból voltak jelen hívők, még a tengeren túlról is, a legtöbben Erdélyből, Kárpátaljáról, a Felvidékről és a Vajdaságról. A találkozóra szánt napok folytatásaként hétfőn Debrecenben még több szakjellegű megbeszélésre is sor került.

trop-Molotov pakt... niára vonatkozó következmények. A román parlament ülése jelentős eseményként marad a nemzet krónikájában, amikoris elutasították egy olyan dokumenum érvényességét, amely jelentősen megcsonkította az országot, s amit 1989. decemberében még a Szovjetunió Népképv...

RMD

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség Országos Elnöksége 1991. június 20-án ülést tartott, ahol fontos politikai és ügyviteli kérdéseket tárgyalt meg.

Az elnökség meghallgatta Domokos Géza politikai tájékoztatóját. Az elnök sikerként értékelte a nemzeti kisebbségekre vonatkozó téziseknek az alkot... má... tör... A... vet... em... kép... tör... alk... tör... alk...

„Meredek" kérd... gázs...

- **Párttitkárok, igazgatók,**
- **A kenőpénz nem tartoz...**
- **Időlegesen felfüggeszte... togatását.**

Levelet kaptunk Régenből, a bás...

Újra az A osztályban!

Két év után megyeszékhelyünk labdarúgó sportja ismét visszakerült az A osztályos porondra! Szép sikeréért dicséret illeti az ASA Electromures vezetőségét, Nan, Casoni, Varga, Sălăgean — hátvédeket, Gábor, Botezan, D. Popa, Stoica, Blaga — középpályásokat, Pâslaru, Cioloboc, Maier — csatárokat.

Bordi Géza

Lehet, hogy egy régebbi Budapesten szeretnék élni...

Beszélgetés Takács Zsuzsával

1963-ban szerzett diplomát az ELTE Bölcsészettudományi Karának spanyol–olasz szakán. Hat verseskönyve jelent meg. Művei „a szülőt és a gyereket, a szerelmeseket, az élőt és a halottat egymáshoz fűző szeretetről szólnak".

Műfordítóként is a legjobbak között tartják számon, kiemelkedő munkája Keresztes Szent János magyarítása. 1988-ban József Attila-díjat kapott.

– A Németvölgyi úton lakik. Nap nap után jár ezen az úton reggel, délben, este, napsütésben, esőben. Milyen ez a környék? Járjuk be együtt!

– Nyolcvan augusztusa óta lakom itt, előtte a Branyiszkó utcában laktunk. De nem is a hely hozott akkora változást, a város változott meg azóta. Tizennégy éve még a legnagyobb kánikulában is friss levegő zúdult a Nagyenyed utca felől a Böszörményi útra, most már följebb és messzebb húzódik a frontvonal, úgy tetszik a levegő ellenében az autók győznek. Amikor a Branyiszkó utcában laktunk, hosszú sétákat tettem a lányaimmal, eleinte fűszáltól-fűszálig kirándultunk, mivelhogy minden bogarat szemügyre vettek, minden szál virágot. Ma gyakran éjszaka sétálunk. A Meredek utcáról lepillantva messziről nézem ezt a *messziről* lenyűgözően szép várost.

Ablakom egy fenyőre és egy diófára néz, aztán az egyirányú utca következik, majd az ötvenkilences kettős sínpárja, aztán az újabb úttest, végül a Farkasréti temető. Amikor ideköltöztünk, a legnagyobb csodálkozásomra, sokan megkérdezték, hogy nem zavar-e a temető közelsége. Én nagyon örülök neki, hogy itt van, néha helyére teszi bennem azt a rengeteg jelentéktelen dolgot, ami bánt. Ha egy-egy nyárdélelőtt itt sétálok, megtörténhet, hogy visszaveszi a csönd a birodalmát, „helyreáll a tiszta, tág hallástér", ahogy Rilke fogalmaz, ami, ugye, városban igazán ritka esemény.

Házunk egyébként a világháború belövéseit őrzi, szeretném, ha nem így lenne, de máskor meg nem bánom. Ilyen ez a város, gondolom. Sokkal rosszabbul viselem viszont az agresszív zajokat. Néhány évvel ezelőtt a szomszéd telken földszintes ház állt, nagy gyümölcsössel, négy kutyával. Éjjel nem egyszer hatalmas vonítás vert fel álmomból, pontosabban rémálomba torkolló félelmetes hangok, de az sem zavart annyira, mint az azóta ideépült Walzer szálloda murvával felhintett udvarán a kocsikerekek tovadübörgése, a bekapcsolva hagyott motorok zaja.

– Verseinek megszokott színhelye szobabelső, az ötvenkilences villamos, nem evilági terek, utcák, fasorok. Úgy tetszik, mintha a költőnek kevés köze volna a városhoz, ahol él. Mit köszönhet Budapestnek? Mi kell önnek belőle?

– Mit köszönhetek? A városlakó neurózisát, az elszegényedéssel járó külső és belső piszok megjelenésének tapasztalatát, és persze látomásszerű szépségét, a Dunát, hídjait, a Petőfi szobrot, de mindkét lista nagyon hosszú lenne, jobb, ha nem folytatom. Otthonosságom itt mély otthontalanság, Szolovjov Dosztojevszkijről szóló megállapítását magamra vonatkoztatva. Ami az otthonosságot illeti, egyszer, talán úgy két hónap után hazajöttem Madridból, esett az eső, a hetes buszról leszállva (ahol egyébként tavaly karácsony előtt immáron már hatodszor zsebeltek ki), egy korombeli nő nemcsak hogy lehajolt az esernyőért, még egy papírzsebkendőt is adott, hogy azzal tisztogassam meg. Ez a jóval tisztább Madridban nemigen történt volna meg, ott inkább átléptek volna rajtam, ha ugyan rám nem lépnek.

Egyébként ízig-vérig budapesti vagyok, s annak is tartom magam. Anyám családja városalapító német eredetű család, a Ruppok. Rupp Jakab készítette Buda-Pest első helyrajzi leírását, néhány éve ki is adták a könyvet. Apám meg kassai, jászóváraljai pontosabban. A háború alatt egy ideig anyámmal és a nővéremmel ott éltünk, 1944 októberében viszont apám hazahozott minket Budapestre. Az első bombatámadást Gyöngyösön éltem át, és Budapest határába érve olyan heves bőgésbe kezdtem a magas házak, komor ablakok láttán, hogy a szüleim csaknem visszafordultak, hátha megérzek valamit. A háborúból. A pusztulásból. A pusztításból. A szenvedésből.

A háború után a Petőfi Sándor utcában laktunk, a mára már lebontott 17-es számú házban. A helyén most csúf postaszékház áll. Itt lakott rövid ideig és nővéréhez sűrűn ide járt Pilinszky is. Olyan költőre álló volt a külseje, hogy még amikor nem is ismertem verseit, híve voltam már. Talán még a természeti jelenségek is városiak voltak számomra. Emlékszem, 55 telén hatalmas hóban jöttem haza az iskolából, szívemben a IX. szimfónia örömódája zengett, akkor terveztem el „nagyszabású életemet". Persze az a megalázott, de szépségéből még valamit őrző város már múlté.

– Ha nem itt akarna élni, hol élne leginkább?

– Olyan városban, melynek utcái a tengerre nyílnak. Ilyen város Lisszabon vagy Havanna például. Nagyon szívesen venném, ha valamelyiket Budapesthez csatolnák, esetleg Nagy-Budapesthez. De lehet, hogy azzal is beérném, ha a Lánchíd alatt fürdeni lehetne. Sok álmom közül az egyik legemlékezetesebb, hogy egymagam megyek a József Attila utcán a Duna-part felé, egyszer csak csobogásra leszek figyelmes, egy fapallóról fürdőzők ugrálnak a vízbe.

A tenger közelségén kívül a másik fontos kívánalom az volna, hogy épek legyenek a járdák és az úttest. Épek és tiszták. Továbbá, ha valaki megvesz egy üzletet, ne legyen módja a ház színétől elütő színre mázolni a portált, és a lakók ne üvegeztethessék be az erkélyt akárhogy. Mindezt úgy jellemezném, valójában talán rettenetes műfogsorokhoz hasonlít nem egy lakótelepi ház.

Azt hiszem, leginkább mégiscsak olyan városban szeretnék lakni, ahol jártamban-keltemben egy távoli építkezésről odahallatszó kopácsolás zaja üti meg a fülemet, éjszaka meg egy álmából hirtelen felriadó madár hangját hallanám. Persze tudom, lehet, hogy ez a város tulajdonképpen nem is máshol, hanem Budapesten lenne, tehát az is meglehet, hogy egy régebbi Budapesten szeretnék élni.

Varga Lajos Márton

Takács Zsuzsa RÉDEI FERENC FELVÉTELE

Tiszta ráció, kevés szárnyalás

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Jellegzetes külvárosi spekulációs épület. Olyan, amely a megbízó anyagi érdeke és a tervező (ez esetben tervezők) egymást átható akaratából születik meg. A nem belvárosi, eleganciától mentes, átalakuló Váci út kiválóan alkalmas olyan bérirodaházak létesítésére, ahol a reprezentációs funkció szinte elhanyagolható. Ilyen körülmények között a beruházó abban érdekelt, hogy a ház olyan olcsó, tartós anyagokból álló tagolatlan kubus legyen, amely a legteljesebb mértékig kitölti a majdan bérbe adható teret. Valamivel mégiscsak figyelemre érdemessé és vonzóvá kellett tenni a házat, akkor is, ha ez nem a megszokott módon, drága és pompát sugalló külső burkolat alkalmazásával történt. Ezt a kapuzat sarokra helyezésével, s annak feltűnő megoldásával érték el. A Tiger Red névre hallgató, indiai mélyvörös gránitlapokkal fedett, masszív pilléreken álló tömb tiszta formája archaikus formák képzettársítására alkalmas. Más arányokkal kiugratott síkokkal, hosszan tagolt felületeivel hasonló tömb jelzi a kiemelt jelentőségű tér kezdetét Szakkarában, az óbirodalmi uralkodó, Dzsoszer sírkerületén. Az építészeti alapformák továbbélése bonyolult, gyakran alig követhető folyamat, hiszen az építész gyakorta úgy teremt valamit, hogy maga sem tudja, miért esett a választása éppen arra a megoldásra. A doktriner modernizmustól való elfordulás felszabadítóan hat a tervezői fantáziára, s ez a felszabadulás néha mámorosan csapongó idézethalmazt teremt, néha pedig – e beruházói igénytől és a tervezői eszközök zártkörű variációs lehetőségeitől befolyásolva – tiszta, racionális szerkezetet hoz létre. Bordi János és Füzesséry Zoltán ez utóbbi verzió szellemében találta ki épületét, alapos végiggondoltság jellemez.

Házuk két meghatározó tömbből áll. A Váci úti nyolcemeletesből, illetve a keresztutcában mögötte álló kisebb, ötemeletes házból, amely szerkezetében nem különül el a másiktól, mégis önálló homlokzata van. Erre az utcában következő, háromemeletes historikus ház iránti figyelmes igazodás miatt volt szükség. A hátsó, kisebb épület lábazatán visszaköszön a nagy portál vörös gránitburkolata. A fő tömb monolit, vasbeton vázas szerkezetét függesztett betonkéreg elemekből alkotott homlokzat takarja, s hogy a nyolc, egymás fölött sorakozó emelet se hasson nyomasztóan, a ház tervezői a megmozgatott a homlokzaton mindent elkövettek az egyes szintek takarására. Az első emeleti ablaksor beugratva, kör alakú árkádpillérek mögött kapott helyet, a pilléreket pedig a máshol alkalmazott vörös gránit zúzalékának öntvényeivel fedték le. A nagy, geometrikus rendszerben osztott homlokzati felületeket, ahol indokolható volt, szinteket összekötő függönyfalakat alkalmaztak. Így jöttek létre a két szélső függőleges ablaksor összekötésével, a ház széleit domináló hosszanti tagolása, afféle üvegezett sarokrizalitok, illetve a felső ablaksorok koronázópárkány-szerűen ható sora. A portál fölötti, szintén sarokra helyezett üvegsík tetején a nyolcadik emelet magasságában fedett terasz húzódik, ahonnan kiváló kilátásra nyílik alkalom. Remekül megfigyelhető innen Budapest egyik legdinamikusabb, legizgalmasabb várostörténeti átalakulása, a Váci út újjászületése.

Bojár Iván András

Ecuadori program

Az intézmény falai között látható tárlatokhoz kapcsolódóan szombaton 15 órai kezdettel egy távoli ország – Ecuador – őslakosainak életével, szokásaival, művészetével ismerkedhetnek meg az érdeklődők a Néprajzi Múzeum diaképes vetítésén. A magyarországi Los Gringos együttes pedig – 16 órakor kezdődő – koncertjén ecuadori, bolíviai és perui muzsikát szólaltat meg. Az érdeklődők nemcsak hallgathatják a zenét, hanem táncra is perdülhetnek a múzeum falai között, mert tánctanítás is szerepel a programban.

A gyűjteményben ez idő tájt tekinthető meg Kurdi Lajos és Nádorfi Lajos: Ecuador magyar szemmel, illetőleg Gulyás Anna és Letenyei László: Otavalo – XX. századi életformaváltás az ecuadori indiánoknál című kamarakiállítása.

Tíz Castelli a Dovinban

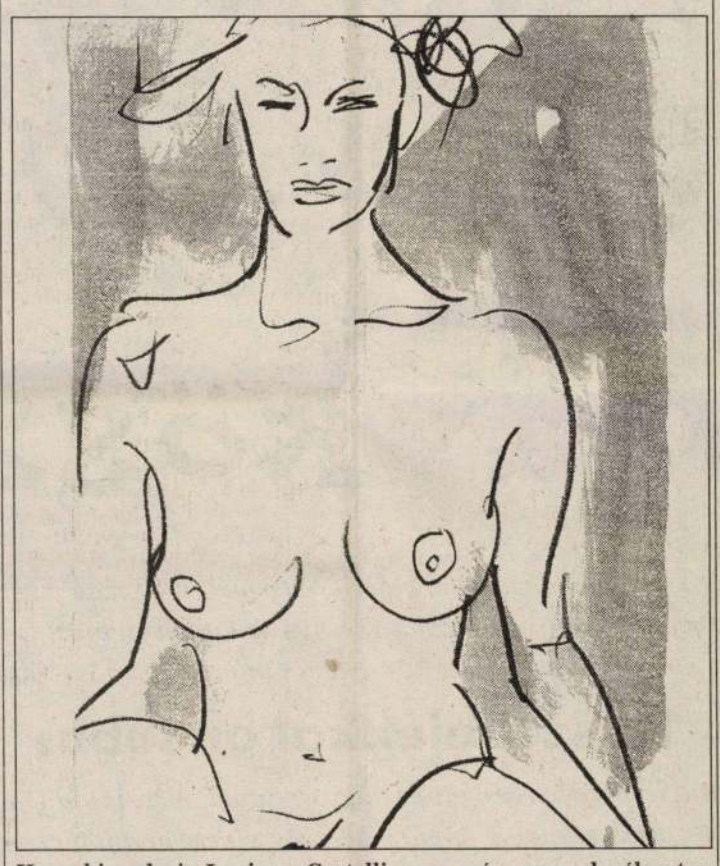

Hogy kicsoda is Luciano Castelli, erre még nem ad választ a nemzetközi „Ki kicsoda?", ami nem csoda, hiszen a luzerni illetőségű festő annyira kortárs, hogy méltán büszke – a művész március 10-én nyíló budapesti kiállítására – a rendező Dovin Galéria. Persze, Castelli 1971-es berni bemutatkozásától hosszú – Berlinen és Hollywoodon átívelő – út vezetett Párizsig, miként a festővászon tükrében tetszelgő Nárcisszuszt is művészi próbálkozások végeérhetetlen sora sodorta csak Alexandrához, hogy azután a '89-es, modellértékű házasságba torkolló, fordulatot követően, alig találjunk már napilapba „illő" nőalakot Castelli művei között válogatva. Nos, aki veszi a fáradságot és ellátogat a Dovinba, maga is megtapasztalhatja: mit jelent az a kifejezés, hogy „a végzet asszonya"...

Kesztyűs kézzel

Goldmann Emma tűnődve nézte a kesztyűket. Beletúrt a színpompás halomba, kiemelt egy pár könyékig érő fekete lurexet. Két ujjal fogta, mint egy döglött egeret, úgy forgatta.

„Próbálja föl nyugodtan" – biztatta az eladó. Goldmann Emma letette a válltáskáját, kibogozta dzsekije madzagjait, nekivetkőzött. Könyék fölé tűrte a pulóvere ujját, aztán szép lassan felhúzta a kesztyűt. Odaállt a tükör elé, de rögtön elröhögte magát, ahogy meglátta bakancsos, farmeres valóját kiegészülve a dögös lurexszel. „Én tényleg fehér kesztyűt keresek" – mondta az eladónak.

Később aztán elment a postára, befizetni az ötszáznegyven forintot. A csekkel elballagott az egyetemre, és már kifelé tartott, amikor rájött, hogy bizonyára utoljára jár itt. Ez meglepte egy kicsit, elvégre tíz éven át meglehetős rendszerességgel jelent meg az épületben.

Másnap reggel fél nyolckor kellett kelnie. A kávét a zuhany alatt fogyasztotta, miközben hosszan mosta a haját. Kosztümöt vett, fehér blúzzal és tűsarkú cipővel, az arcára pedig annyi púdert kent, hogy mutasson valahogy édesatyja amatőrfelvételein. Szinte üres, hétvégi busszal zötyögött az egyetemig.

Utoljára a gimnáziumi ballagásán érzett hasonlót: ahogy belépett a terembe, kizárólag a saját rokonait látta a sorokban. Nagyszülők, nagynénik és unokaöccsök lepték el a helyszínt, a sor szélén szorongott a párja. Édesapja fenn hemzsegett a karzaton, villantak a vakuk, „istenem, de szép leszek felülnézetben" – gondolta. Dicsérte a szervezők évszázados bölcsességét, miközben fehér kesztyűbe csomagolt izzadó kezeit tördelte kitartóan. Aztán persze pillanatok alatt lezajlott az egész, doktorrá fogadták hipphopp, és már vége is volt.

Délután, a harmadik pohár pezsgő után Goldmann Emma negyedszer is elmesélte, hogyan lett ő doktor. Felidézte a harmadéves történelem szigorlatát, ahol a professzor így fogadta: „Á, maga az, maga járt az előadásaimra! Nincs kedve jövőre a speciálkollégiumaimat is látogatni?" És Goldmann látogatta. Igaz, azelőtt sosem gondolta volna, hogy őt érdekli az izlandi demokrácia, de ha már egyszer így alakult, igyekezett beleélni magát a helyzetbe. Nem telt bele egy év, már a szakdolgozatán munkálkodott – „Az izlandi népgyűlés, mint törvényhozó közhatalom" –, s újabb két év elteltével azon kapta magát, hogy hónapszám nem kell fel a nap, ő meg csak ül a jól fűtött izlandi könyvtárban, s olvasgat kitartóan.

A társaság később pogácsát evett Emma tiszteletére, aztán újra töltöttek, torta is volt, de ő egyre inkább elszontyolodott. Végül odasomfordált az anyjához, és – kezébe nyomva egy feketébe kötött paksamétát –, a fülébe súgta: „Mami, tegyél meg nekem valamit. Úgy szeretném, ha legalább egyetlen ember elolvasná a disszertációmat."

N. Kósa Judit

BORDI János ejtőn

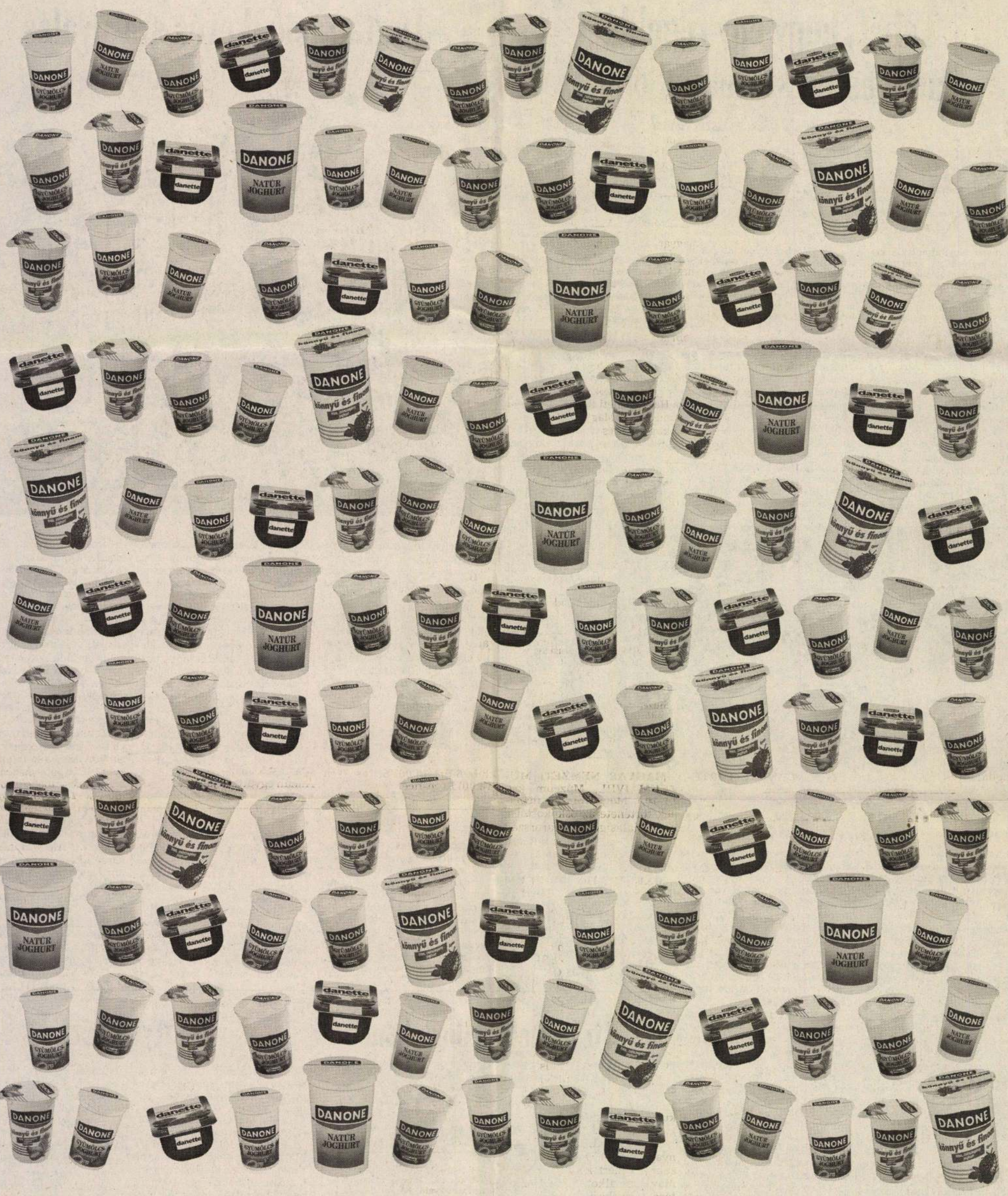

Young & Rubicam Hungary

PohÁRköszöntő

Február elsejétől olcsóbbak lettek a DANONE termékek. Összesen kétmillió pohár DANONE gyümölcsjoghurt, Natúrjoghurt, a Könnyű és Finom joghurt, Danette krémpuding, sőt az 500 g-os Natúr- és a Könnyű és Finom joghurt is – átlagban

12 százalékkal olcsóbb.

PohÁR köszöntő -12%

Mind nagyon egészséges, mind nagyon finom, mert mind DANONE. A DANONE és ezek a számok önmagukért beszélnek. Itt a nagyszerű alkalom, hogy kipróbálja a DANONE csodálatos ízét. A DANONE a jóízű egészség. Egészségére!

DANONE

Bordi János Emlék

Feléled az önkormányzati honlap

Néhány héten belül feléled Zugló régóta tetszhalottnak látszó internetes honlapja. A weboldal új tematikája legalábbis készen van. Az új www.zuglo.hu minden jel szerint gazdag információs adatbázis lesz.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Hamarosan újjáéled Zugló honlapja, a www.zuglo.hu. Hogy pontosan mikortól olvasható teljes egészében, még nem tudni, annyi viszont biztos, hogy az új tematika már elkészült, és az adatszolgáltatók is nagy erőkkel dolgoznak. A honlap néhány oldala egyébként már létezik, de az egyszerűség kedvéért ezeket is bemutatjuk. Ilyen például a főmenü, amelyet elhagyva az ugyancsak meglévő, obligát polgármesteri köszöntőnél találjuk magunkat. Ezután először a városrész mutatkozik majd be, térképpel. Alatta a helyi nevezetességeket mutatják be a szerkesztők, majd a városra jellemző adatok jönnek. A következő lapon mindent megtudhatunk az önkormányzatról: a képviselő-testületről, a bizottságokról, a polgármesteri hivatal osztályairól; mindezt grafikus formában és funkcionális leírással akarják tálalni. A következő információcsokor a kisebbségi önkormányzatok adataival ismerteti meg az érdeklődőket, utána a helyi rendeletek jegyzéke következik letölthető formában is, majd a médiáról szóló tudnivalók következnek, névvel, címmel, telefonszámmal. Tovább haladva az egyházakról, a helyi civil szervezetekről, majd a helyi újságról, a zuglói lapokról, sőt lapokból olvashatunk, majd a kerületben működő intézményekről, hivatalokról. Külön foglalkoznak az oktatási intézményekkel, almenü rendszerben követik egymást a felső-, a közép- és az alapfokú iskolák, valamint az óvodák. Itt szintén közlik a címeket és a telefonszámokat. A következő lista a művelődési intézményeké – könyvtáraké, moziké, múzeumoké, kiállításoké és más gyűjteményeké, majd a sportlétesítmények felsorolása jön, mind-mind nyitvatartási idővel. Az egészségügy almenüjében megtaláljuk a kerületi kórházak, rendelők, felnőtt- és gyermek-háziorvosi rendelők

Rákosvidék múltja a Regnumban

Tárgyak sokaságával mesélő életmód-kiállítás

A festményen a Rákos-patak egykori hídja

FOTÓK: SZABÓ BERNADETT

Rákosiék 1951-ben felrobbantották a Dózsa György úti Regnum Marianum-templomot, ám a Regnum 1990-ben föltámadt a messzi Zoborhegy téren. Ha valaki megnézné, annak elárulom, mesebeli út vezet oda: a Népstadiontól kell utazni a 77-es busszal 13 megállót. A templom mellett művelődési ház is működik, hisz a Regnum mint szervezet a XX. század elején nemcsak a lelki élet gyakorlására, hanem az ifjúság nevelésére is szerveződött. Felvállalják szűkebb környezetük művelődésszervezését is. Az egyik teremben például helytörténeti kiállítás látható a Rákosvidék múltjából. Semmivel sem rosszabb ez a tárlat, mint általában a helytörténeti kiállítások, még anyagában is hasonlít hozzájuk, ami nyilván abból adódik, hogy a rákosvidékiek élete nem sokban tért el más Pest környéki települések lakóinak életétől. A nagy történelemben ez a környék főként az itt rendezett országgyűlésekkel vette ki a részét, a kiállítás történeti részében erre emlékeztet a gyűlések listája 1277-től 1525-ig.

A tablókon olvasható történelemidézésnél azonban sokkal érdekesebb a tárgyak sokaságával mesélő életmód-kiállítás, amely Hajnal György plébános úr családi gyűjteményére épül. A plébános nagyszülei a közeli Miskolci utcában laktak, a használati eszközök egy része tőlük való. Asztalos- és suszterszerszámok, konyhai eszközök. De van itt ajándék, adomány is, például egy mángorló Jókai Mór hagyatékából. Van boroskorsó, amit Hajnal plébános úgy mutat, mint ritka darabot. Feketével és kékkel hímzett vászoningek örökítik meg a rákosvidéki motívumokat. Egy festményen látható a Rákos-patak egykori boltíves hídja is. A helyi iparból a kocsigyártás jelenik meg hangsúlyosan: a régi szekérkerekek fölött lóg Ribovics kocsigyártó oklevele. Ismert mester volt a vidéken. A hajdani kocsikészítők emlékét ma a Kerékgyártó utca neve is őrzi.

A folyton gazdagodó gyűjteményt főleg a helyi iskolások látogatják, akik itt ismerkednek meg az elődök elfeledett tárgyaival, de a vendégkönyvben találtunk bejegyzést egy dél-koreai csoporttól is.

Cs. L.

Növénykiállítás

Pénteken az Otthonunkban a természet című kiállítással és vásárral folytatódik a múlt héten kezdődött Zuglóiak egymásért rendezvénysorozat. A kiállítás vasárnapig látható a Mogyoródi úti Varga Márton Szakközépiskolában. Az áprilisi programból: szombaton családi hétvégét tartanak a Mezőgazdasági Múzeumban – játékkészítéssel, filmvetítéssel és tárlatvezetéssel, másnap virágvasárnapi hangversenyt rendeznek a Bosnyák téri temp-

Távfelügyeletet telepítenek

A lakásfoglalók ellen is használják majd a rendszert

MUNKATÁRSUNKTÓL

Önálló távfelügyeleti rendszert állít munkába Zugló önkormányzata. A kerületőrség által működtetett hálózathoz csatlakozóknak csak a saját technikai berendezések árát, a szerelés és a telefonos kommunikáció költségeit természetnal jelez a diszpécsernek, aki azonnal értesíti a tulajdonost vagy bérlőt (illetve az általuk megnevezett személyt), és persze a rendőrséget. A rendszer ott is felszerelhető, ahol nincs vonalas telefon; igaz, így drágább a csatlakozás. A technikai költségekről a zuglóiak a 222-1864-es telefonszámon kaphatnak sze-

Cipők félmillióért

A százhúszezres Zuglóban tavaly több mint tizenkétezer család, csaknem tizenhárom és fél ezer személy részesült a szociális ellátás valamilyen formájában. Ez kis híján negyvenezer esetet jelentett.

A kerületi munkanélküliek jövedelempótló támogatására majdnem 57 millió forintot fizetett ki az önkormányzat, az időskorúak járadékának összege meghaladta a 4,9 millió forintot. A rokkantak 4,7 millió, az aktív korú, de nem

Műkedvelő építészeti kollekció

A múltnak adózik a jelen anyagaival és formavilágával az új Rákóczi úti irodaház

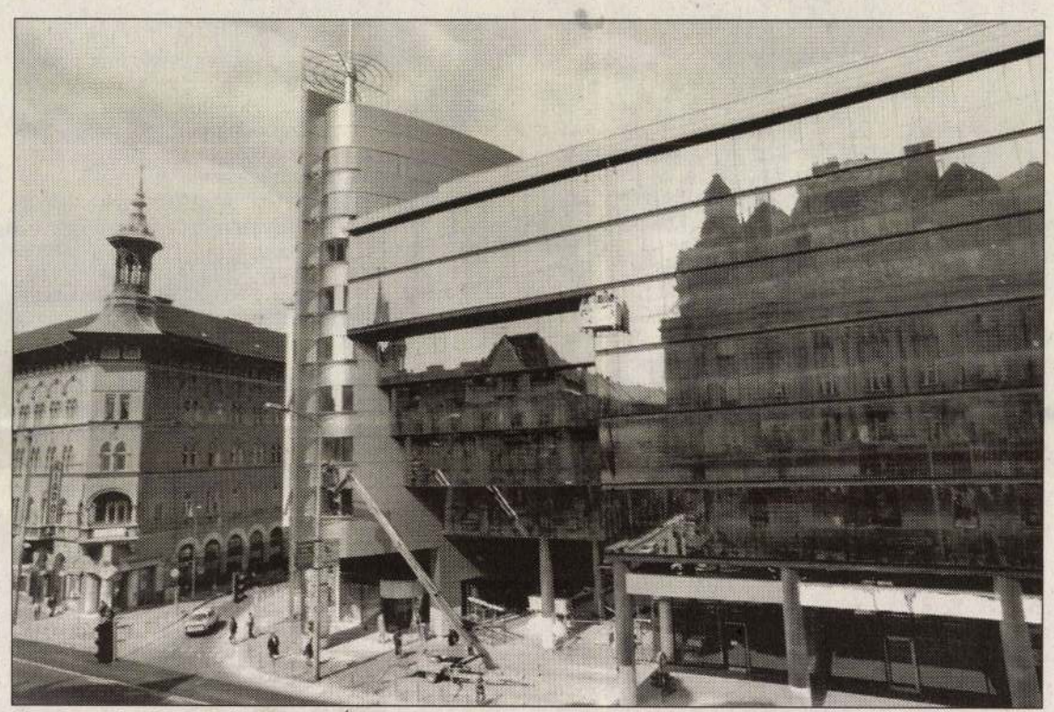

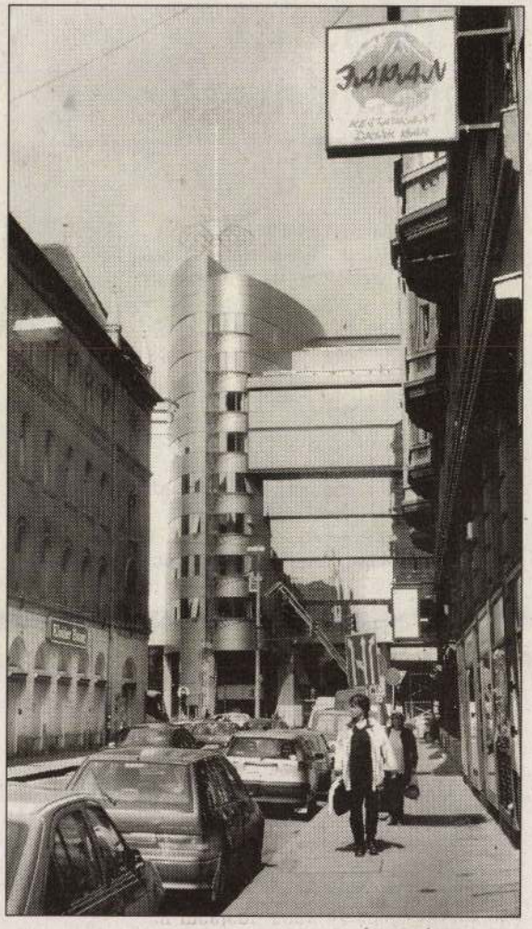

Gondos másolással gyűjti össze Budapest legújabb középületeinek motívumait

FOTÓK: SZABÓ BERNADETT

Ne legyünk igazságtalanok, rögtön az elején szögezzük le: a Rákóczi úton álló új irodakomplexum nem a város legrosszabb középülete, csupán egy közülük. Mégis, minden középszerűsége ellenére érdemes részletesen a ház mint tanulmányozandó eset rejtelmeinek mélyére ásnunk, hisz a jelenség kapcsán olyan problémák merülnek fel és olyan következetes hibák jelennek meg, melyek az egész hazai építő- – nem csupán építész- – szakma eredményeinek jó ideje állandó és kötelező kísérői.

Lehetséges-e modern elgondolások érvényesítése történelmi környezetben? Hogyan oldható fel az ellentét a korszerű igények és a múlt századi elgondolások szerint alakult pesti telekrendszer szűk geometriája között? Lehet-e az építészeti gondolatot értékelni, amikor a kivitelezési technológia annak a töredékét sem képes megjeleníteni? Honnan érdemes egy eltérő közegben felhúzandó új épület formakincsét meríteni, hogy csupán néhány felvetést érintsünk?

A Rákóczi út és a Szövetség utca sarkán hatalmas ovális toronnyal hirdeti magát az új létesítmény. Lendületes ívvel formált fémburkolatú tornya messze túlnő a szomszédos eklektikus kiszögellés cizellált sipkáján. Hasonló fiktív alkalmazkodás megannyi gesztusát viseli magán. Ilyen az Otthon áruház árkádsorának folytatása, vagy épp a Szövetség utca irányában visszahúzott homlokzat, amely megelőlegezi az utca későbbi kiszélesítését. Ezek az eredmények azonban bármennyire is a város iránti figyelmességnek hatnak, elsősorban nem a tervező odafigyelésének, hanem a városi szabályzók szigorának köszönhetően valósulhattak meg. Rá ugyanis más szerepek vártak. Az igyekezet, ahogyan a jelen forma- és anyaghasználatával megpróbált az évszázados közegben friss épületet kreálni, dicséretes. Látható dilemmáját az az ellentét feszítette, amely szerint beérett, míves alkotókból álló, mérvadó építészeti környezetben a modernség csupán alkalmazkodás árán jeleníthető meg. Ha pedánsc[illegible] akkor kétes konfliktust szít, így az eredményt valószínű nem fogadja majd be, hanem kilöki magából környezete. Bordi János, az Aula építésziroda tervezője középutas megoldást választott. Úgy próbált a múltnak adózni, hogy közben a jelen forma- és anyagvilágát hívta munkája homlokzatára.

Mit jelent olvasatában mai építészetet csinálni? Gondos másolással összegyűjteni Budapest legújabb középületeinek motívumait, és eggyé gyúrni mindezt. A kollekció szinte teljes, bár Finta József irodája láthatóan élen jár a példamutatásban. Íróasztaláról a rendőrpalotát követően lekerülő vázlatok szép számmal éltek hengeres, ovális formák alkalmazásá[illegible] tarja fenn az önkormányzat. A közpon-

Magát a rendszert a különlegességtől mélyre – lakásra – szabott tájékoztatást. [illegible] fogalkozlatoltak közötti 35 és fél millió forintot osztottak szét. A lakásfenntartást 52,2 millióval támogatták, ápolási [illegible] egy csipetnyi Margit Ház mind-mind ott kavarognak az építészeti koktélban.

Hogy mi a probléma mindezzel? Látszólag az építészeti közélet feléledését kellene az események mögé sejtenünk. Semmi rossz nincs abban, ha a szakma képviselői egymás munkáit figyelve saját munkáikon keresztül kölcsönhatásba kerülnek egymással. Így volt ez mindig is, mióta világ a világ. De ami a rendőrpalotának künn a szabad térségben jól áll, annak a motívumnak még alkalmazott átalakítás után is túl szűk, túl összetett a sugárút kínálta hely. Bordi ihletőinek megértése nélkül, vehemens szorgalommal másol, és helyenként saját kreativitását is latba veti. Hatalmas kaput rajzol tornya [illegible] A rendszer egy központi egységből, azonban ezután ingyenes.

Kötelezően [illegible] tesen meg kell fizetniük, a távfelügyelet lombon. Április 14-én Sárvy László rendhagyó koncertjére várja a nagyérdemű a Közlekedési Múzeum, 15-én szezont nyit

Kemény megoldásával szemben a Szövetség utcai homlokzat végén pedig pedáns módon léptéket vált, és udvariasan alkalmazkodik. Ide-oda kap. Építészete szeszélyes, és bár csak árnyalatok választják el attól, hogy mindez jól álljon neki, munkája mégis értelmetlenül ösztöni, mintsem merészen kiszámított hatásra jut. A lendületes ívű torony hajlított koracélburkolatába hasított ablaksávok apró szegmensekből állnak össze. Hézagai közt süvít a szél, a dilettantizmus és az igénytelen spórolás. Sötét ablakainak üvege a nyolcvanas évek divatanyaga volt Európában, és a világ ugyan hamar rájött, hogy az öreg belvárosok rögtön kivetik magukból az így burkolt szurokszín [illegible]

Az Otthont megkerülve, rögtön az Alsó Erdősor utca elején új homlokzatra lelhetünk. A jó arányérzékkel formált, merész függőleges üvegdobozokkal tagolt összkép biztos kezű építész munkáját jelzi, elég azonban egy apró momentum, a bejárat felett ívelő acélpárkány, és a turpisságra nyomban fény derül. A két ház geometriája telekről telekre vándorol, és nem csupán az utcaképet, hanem a telekrendszert is szétfeszíti, ahogy L alakban az egész tömböt átfogja.

A Rákóczi úton elkészült irodaház következetlen magatartásról tesz bizonyságot. De ez a hiba nem csupán sajátja. A történelmi és mai eklektika következetlensége, az építészek munkáiról szóló szakmai párbeszéd zavarai, valamint a ki[illegible] alstromát, rendelési idővel, a szociális ellátmányban a szociális intézmények és a gyógyszertárak mutatkoznak be. Ezután

Bordi János ejtőtér

EGY HÉT

Hózentrágeres kisfiú

A hózentrágeres kisfiú — „Jöjjön el a te országod" — az elmúlt négy esztendő ellenére bizony nem sokat fejlődött. (1990-ben az MDF egyik választási plakátja — ha még emlékszünk rá — egy hózentrágert viselő csöppséget ábrázolt, akinek képével a Mi Atyánk fent idézett részletét kötötte össze a plakáttervező és a kampányfőnök.) Nos, ma ugyanez a kisfiú szerepel az MDF frekventált plakátján, fejébe baseballsapkát nyomtak, lábára edzőcipőt húztak. Fél kézzel a falnak támaszkodva ágaskodik, hogy minél magasabbra rajzolhassa piros krétájával a nyíllal átlőtt szívet. Persze rajta van a jól bevált hózentráger, s roppant igyekezettel vési a falra a graffitit. „Négy év alatt sokat nőttem", állítja a látványnyal ellentétben a plakát szövege. A műalkotás főalakja a miniszterelnök, aki a kisfiúval ellentétben nem fordít hátat nekünk, hanem éppenséggel egyfajta hivatalnokmosollyal tekint ránk, egyszersmind a jövőbe. Most meg lehetne fejteni, hogy miféle plakáttervezői dilettantizmus diktálhatta, hogy a felcseperedő kisember miért fordít hátat a jövőbe tekintő politikus perspektívájának, egyszersmind nekünk is, s miért figyeli éber tekintettel mozdulatainkat a miniszterelnök, de óhatatlanul a tárgyilagosság megsértésével járna mindenféle értelmezés. Elég legyen annyit megjegyezni, hogy a jövő a múltba pillant, s mi egy üde kisfiú helyett egy tekintélyes politikus fiziognómiájára pillanthatunk.

Már négy évvel ezelőtt is különös örömmel töltött el az összes politikai hirdetés, reklámfilm és hirdetés. Mert bizonyos „tiszta" esztétikai élményt nyújt a túlfokozott dilettantizmus, pontosabban a közlési szándék és az üzenet ilyen mértékű diszkrepanciája.

Tagadhatatlanul elszórakoztatja a választópolgárt a kampányhajrá. Egymás után jönnek a fizetett meg közszolgálati pártműsorok, a hívószavak, az arculatépítő „blődlik", amik megérzésem szerint többet ártanak, mint használhatnának a pártoknak. Az SZDSZ négy évvel ezelőtti óriásplakátjáról hárman mosolygtak a képünkbe, s ha történetesen nem ismernénk a szereplőket, hihetnénk, hogy valami pol-beat zenekar koncertjére csalogatják az óvatlan járókelőket. Hát, mi tagadás, a jelenlegi plakát sem sikerült jobban, Kuncze Gábor, Fodor Gábor, Pető Iván olyan ártatlan derűvel tekint ránk, mintha valami partyra invitálnának, ahol ők lesznek majd a főszereplők.

Palotás János kora-kampánykori plakátjai szintén figyelemre méltóak. Esztétikai szempontból. Ezek az óriásplakátok hirdetnek ezt is, azt is, üzletet. Állalkozást, az osztrák hatos lottó színvonalánál csekélyebb hatásfokkal egyfajta szerény gazdagságot meg jó kapcsolatokat és egyebeket. S Palotás, Antall József néhai miniszteretelnök pózába merevedett arcképének jobb alsó sarkába ragasztva egy-egy képviselőjelölt bélyegképe, amúgy mellékesen, mint habon a torta vagy hajtókán a jelvény. Egyszemélyes mutatvány ez a javából, szó se róla, de legalább nem képmutató. Igaz, nem Antall József intellektusa tekint ránk a plakátról, s nem is a szívdöglesztő Bogart, de a falragasz mérete azt sejteti, hogy azért nem akárkit ábrázol.

Az axióma persze ebben a helyzetben is igaz, olyan kampányt kapunk amilyet megérdemlünk. A kampánykezdet nem kényeztetett el bennünket. Kérdés, hogy valóban ilyen színvonalat érdemlünk, vagy csupán a politika nem képes többet teljesíteni.

De kit érdekel itt ma a békés állampolgár véleménye? Május 29-ére tűzték ki a választás második fordulóját, többek között azért, mert az „technikailag is kedvezőbb" időpont. Az indoklás figyelemre méltó, mert mintha jobban ügyelne az iroda érdekére, mint az állampolgár véleményére. Most meg lehetne kérdezni, hogy kit érdekel itt a technika, de úgy tűnik, jelentős súllyal esik a latba, hogy mit bír el az az iroda, amelynek egyetlen dolga a választás lebonyolítása. Ha ezt az érdeket is képbe hozzuk, akkor viszont már nincsen mit csodálkozni egyes választási plakátok üzenetén. Az „üzenetek" egyébként is félreérthetőek. Für Lajos, az MDF elnöke azzal búcsúzott megválasztóitól, hogy „Isten legyen velünk".

Ha kekeckedő krakéler lennék, azt mondanám, hogy „Isten velük."

• Stépán Balázs

A választások közeledtét mi sem jelzi jobban: megkezdődtek a technikai előkészületek — festik a szavazóurnákat és a választókörzetekben felállítandó paravánokat, melyek mögött elől majd a javában tartó választási küzdelem. Felvételünk Budapesten, a XI. kerületben készült FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT

Törvénysértő az MDF első választókhoz írott levele

Az Országos Választási Bizottság (OVB) tegnap határozatában törvénysértőnek minősítette az MDF első választóknak küldött levelét, s emiatt a pártot, illetve az adatokat kiszolgáltató Országos Személyiadat- és Lakcímnyilvántartó Hivatalt (OSZH) elmarasztalta, egyben felhívta a figyelmüket: tartózkodjanak a további jogsértéstől.

A testülethez az SZDSZ képviselője nyújtott be kifogást, arra hivatkozva, hogy a választójogi törvény szerint a pártok csak a választók nevét és lakcímét kérhetik, egyéb adatait nem. Az első szavazókat tartalmazó adatbázis pedig a személyazonosító jel felhasználásával készült, az OSZH így túllépte a jogszabályban foglalt korlátokat. A hivatal vezetője azzal érvelt, hogy az adatok bármely részhalmaza is kiadható. Ebből viszont az következnék — hangsúlyozta az SZDSZ delegáltja —, hogy ilyen értelmezés mellett tetszőleges ismérvek alapján is lehet listákat kérni, ami a személyiségi jogok durva megsértéséhez vezethet.

Az MDF képviselője kérte, hogy az OVB ne foglalkozzék ezzel a kérdéssel, hiszen az SZDSZ azt sem bizonyította, hogy valamennyi első szavazóhoz küldtek volna levelet. A bizottság végül hosszas vita után úgy határozott, hogy kizárólag a név és a lakcím alapján összeállított listák kiadása felel meg a törvényben foglaltaknak. Hasonló válogatást három másik párt is kért, ám miután nevüket az OSZH vezetője — a megrendelők jogaira hivatkozással — nem adta ki, erről csak később foglalnak állást.

• L. K.

Tóth Zoltán: a választási iroda szakmai álláspontot képviselt

— Az Országos Választási Bizottság szerdai ülésén a választási iroda kizárólag szakmai álláspontot képviselt, és semmiféle politikai érdek nem befolyásolta a választás második fordulójának kitűzése kapcsán — jelentette ki Tóth Zoltán, az Országos Választási Iroda vezetője.

Az OVB ülésén Tóth Zoltán a jogszabályban foglalt határidők betarthatósága miatt kénytelen volt kijelenteni: a második fordulót május 21-e előtt jogilag és technikailag is képtelenség megtartani. Így a pártok többsége által kezdeményezett 20-ai időpont, vagyis a pénteki nap szerinte a választójogi törvényben foglalt határidők miatt lett volna alkalmatlan. A jogszabály szerint ugyanis három nap áll rendelkezésre ahhoz, hogy az első forduló szavazóköri eredményei ellen kifogással éljenek, s a helyi választási bizottságoknak is három napjuk van a döntésre. Ez ellen három napon belül lehet jogorvoslatért az OVB-hez fordulni, amely újabb három napon belül dönt. A határozat bíróság előtti megtámadására további három napot biztosít a törvény, amely ismét három nap alatt köteles dönteni.

Ez összesen 18 nap, két hét múltán nem lehet kiírni a választás második fordulóját, bár szervezési intézkedésekkel ez az időtartam csökkenthető — hangsúlyozta Tóth, hozzátéve: a választási szervek kötelesek soron kívül dönteni. Így két héten belül mégis megszülethet a jogerős végeredmény. Érdemes megfontolni, hogy a választójogi törvényben foglalt határidőket nem szükséges-e módosítani a szokásos két hét precíz betarthatósága érdekében.

Tóth ugyanakkor felhívta a figyelmet arra: az OVB nem adott választ arra a kérdésre, mikor kívánják kihirdetni az első forduló végeredményét. Emellett nem vették figyelembe azt a felvetést sem, hogy meg kellene határozni a jelöltek számára azt a határmapot, ameddig dönthetnek róla: indulnak-e a második fordulóban. Ha az OVB ezt a két időpontot megfelelően jelöli ki, a választási iroda talán képes lett volna vállalni a 20-ai szavazás lebonyolítását — vélekedett.

• L. K.

Az MDF megvásárolhatta a névjegyzéket

OS

A választójogi törvény adta lehetőséggel élt a Magyar Demokrata Fórum (MDF), amikor az Országos Személyiadat- és Lakcímnyilvántartó Hivataltól díjfizetés ellenében megvásárolta az első választók nevének és lakcímének jegyzékét, írja közleményében Herényi Károly szóvivő. Az 1989. évi XXXIV. törvény szerint a pártok és az egyéni jelöltek kérésükre díjfizetés ellenében azonos feltételek mellett a választás előtt 30 nappal hozzájuthatnak a nagykorú személyek név- és címjegyzékéhez, illetve a választói nyilvántartás másolatához. A törvény alapján a határnapokról rendelkező BM-rendelet szerint 1994. április 8. után lehetett megvásárolni a jegyzéket. Az MDF a törvényes határidőt betartotta, emlékeztet a szóvivő.

A bíróság nem döntött Csúcs beadványáról

Nem döntött a Munkaügyi Bíróság tegnap, peren kívüli eljárása során Csúcs Lászlónak, a Magyar Rádió vezetőjének beadványáról. A rádió vezetője a múlt heti figyelmeztetősztrájk jogellenességének megállapítását kérte.

A pénteki nyilvános meghallgatáson a jogvitát kezdeményező Csúcs László alelnök képviselője a sztrájkról azt állította, hogy az jogellenes volt, a Független Rádiós Szakszervezet (Frász) Sztrájkbizottsága megsértette a sztrájkról szóló törvényt. A bizottság ügyvédje és Győri László, a Frász és a sztrájkbizottság elnöke kifejtették: a figyelmeztetősztrájkban való részvételről mindenki maga döntött. A sztrájkbizottságot nem a Frász szervezte. Elhangzott: a sztrájkbizottság hónapokon át folytatott egyeztetőtárgyalásokat a munkáltatóval, április 7-én nem volt tényleges munkabeszüntetés, a rádió adását nem zavarták, összesen mintegy 27 percben voltak az eredeti műsoroktól eltérő szerkesztésű adások.

Győri Lászlótól megtudtuk: a bírósági tárgyalás miatt péntekről április 18-ára, hétfőre halasztották a rádió vezetősége és a sztrájkbizottság között a sztrájkfelhívás ügyében kezdeményezett egyeztetőtárgyalásokat. A Frász elnöke visszautasította Csúcs Lászlónak, a pénteki Pesti Hírlapban megjelent közlését, amely szerint a szervezkedők akadályozzák a béremelések végrehajtását. Elmondta: csupán az elnöki hatáskörbe tartozó vezetők közel 25 százalékos béremelése ellen tiltakoztak. A rádióban meghirdetett példátlanul nagy mértékű fizetésemeléseket és a 30 ezer forint értékű ruhapénz biztosítását Győri a sztrájkbizottság tevékenysége sikereként értékelte.

• Sz. A. J.

Tőkés ügyészi vizsgálatot kért az NTA-val szemben

Tőkés László püspök törvényességi felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Nemzetközi Transylvania Alapítvány (NTA) működésével kapcsolatban a Fővárosi Főügyészséghez. Az alapítvány alapító tagjának évek óta aggályosnak tartották az NTA működésének szabályosságát illetően, s ezt több alkalommal is kifejezésre juttatta a kuratórium ülésein — tájékoztatta a tegnap lapunkat Tőkés József, a püspök fia.

Hozzáfűzte: Tőkés László a maradéktalan törvényesség útján szeretné rendezni a nemes célkitűzések, Erdély jótevőnek szolgálatában létrehozott alapítvány ügyét. Az elmúlt év októberében érték először támadások az 1990-ben bejegyzett alapítványt. Ekkor derült fény arra, hogy egy hónapokkal korábban lefolytatott pénzügyi vizsgálat számos szabálytalanságot tárt fel a működésével, illetve a pénzátutalásokkal kapcsolatban. Az előírt adminisztrációs könyvelés híján nehezen lehetett visszakövetni az alapítvány bevételeit és kiadásait. Az ügy kipattanását követően komoly feszültség alakult ki a kuratórium tagjai között. Eva Barki, a Nemzetközi Erdélybizottság elnöke például lemondott kuratóriumi tisztségéről.

Értesüléseink szerint, a beadvány megérkezett a Fővárosi Főügyészségre, ahol az általános felügyeleti osztály fog eljárni az ügyben. A kérelem tartalmáról azonban semmilyen információt nem kívánt kiadni az ügyészség. Így egyelőre nem derült ki, hogy az NTA kuratóriumának mely vezetőire, illetve a működés mely időszakára terjed ki a vizsgálat.å

• G. Z.

KAMPÁNYHÍREK

SZDSZ: fordulat, biztonság, felemelkedés

(MH) Öt év után elkészült az SZDSZ második programkönyve, amit Pető Iván pártelnök mutatott be tegnap Debrecenben, miután találkozott Kocsis Elemérrel, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspökével. Az egyházi és a pártvezető beszélgetésének tartalmáról megtudtuk: a püspök elégedetlenségének adott hangot a debreceni önkormányzat által visszajuttatott ingatlanokkal kapcsolatban. Pető a találkozóról más konkrétumot nem ismertetett. A Fordulat, biztonság, felemelkedés címet viselő választási programkönyvről a pártelnök elmondta: az SZDSZ kampányához híven nem tartalmaz felelőtlen ígéreteket. Ehelyett a mintegy 300 oldalon részletes kormányzati program olvasható. Az elmúlt négy évben a demokrácia alkotmányos keretei kialakultak, ám, mint arra Pető rámutatott, még hiányzik például a bírói függetlenség alkotmányos garanciája, valamint az általános, a kisebbségi és az adatvédelmi ombudsman is.

Pozsgay: a fiatalokat kellene megnyerni

(MH) A következő parlament egyik legfontosabb feladata a választási törvény módosítása lesz — mondta Pozsgay Imre, a Nemzeti Demokrata Szövetség elnöke, aki tegnap Mosonmagyaróvárott és Kéten tartott kampánygyűlést. Az NDSZ anyagi források, székházeladás protektorok nélkül, társadalmi támogatásra hagyatkozva érte el, hogy tizenkét megyében területi és országos listát állíthatott. Pozsgay fontosnak tartaná a fiatalok megnyerését, mert ez a generáció tartja magát távol leginkább a politikától. Pozsgay Imre győri tájékoztatóján kijelentette: Magyarország szerves része Európának, ezért biztonságunkat szem előtt tartva nem nagy rendszerek, intézmények kegyeit kellene keresnünk, hanem sokkal inkább a szomszédainkkal szükséges kiegyeznünk.

Horn Gyula köszönete az SPÖ-nek

(MH) Tegnap Győrött rövid megbeszélést tartott Franz Vranitzky, osztrák kancellár, az Osztrák Szociáldemokrata Párt (SPÖ) elnöke, valamint Horn Gyula, az MSZP elnöke. Horn Gyula hangsúlyozta, hogy e találkozóval is szeretnék éreztetni, hogy Ausztria milyen fontos partnere Magyarországnak. Nyugati szomszédunk bekerülése az Európai Unióba új helyzetet teremthet majd a magyar—osztrák kapcsolatokban is. Horn Gyula megköszönte azt a támogatást is, amit az osztrák szociáldemokraták nyújtottak az MSZP-nek a Szocialista Internacionáléba való bekerüléshez. Vranitzky egy kérdésre válaszolva szólt arról, hogy Kelet-Európában a szocialista és a szociáldemokrata pártok hatalomra jutásával nem a balratolódásra, hanem annak mértékére kell figyelni.

Kósáné: távlati érték a teljes foglalkoztatás

(MH) Nem csökkenhet jelentősen a munkanélküliség, ha az ország gazdaságpolitikájában nem tekintik távlati értéknek a teljes foglalkoztatást — mondta Kósáné Kovács Magda tegnap, egy erzsébetvárosi szocialista fórumon. A képviselőnő elégtétellel idézte, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) a héten publikált adatai szerint Magyarországon 1,1 millió ember van állás nélkül. Az elégtételre okot az adott, hogy a kormány eddig demagógnak titulálta a szocialistákat, amikor azok egymilliós munkanélküliségről beszéltek. Kósáné szerint nemcsak a munkásokkal, hanem a munkanélküliekkel is gondolnia kell a következő kormánynak. A munkanélküliség felszámolását viszont csak átgondolt gazdaságpolitikával lehet elérni. Így például az élelmiszer-feldolgozást érdemes lenne helyreállítani, hiszen „tőlünk keletre bőséggel eladható lenne a magyar mezőgazdaság terméke".

Kuncze: az SZDSZ kormányképes

(MH) Mindenekelőtt cáfolni szeretném Boross Péter miniszterelnök kijelentését, miszerint senki nem ért rajtuk kívül Magyarországon a kormányzáshoz — mondta Kuncze Gábor tegnapi sajtótájékoztatóján Tatabányán, melyet Demszky Gábor Budapest főpolgármesterével együtt tartott. Az SZDSZ-t kormányképes pártnak tartom. Tapasztalatainkat egyrészt a parlamenti munkában és az önkormányzatokban. Bár a kormány többnyire ellenfélnek tekintette az önkormányzatokat, jól működnek — hangsúlyozta Kuncze. Demszky Gábor szerint bármelyik párt győz a májusi választásokon nem szabad ideologikus kérdésekkel foglalkozni, hanem pragmatikus problémamegoldásra van szükség — mondta. Csökkenteni kell az állami beavatkozást és az önkormányzatok nagyobb szerepvállalását lehetővé kell tenni. Május után mindenekelőtt a közigazgatás túlméretezettségét kell megszüntetni.

Szekeres Imre Észak-Amerikában

(MH) „Azzal a céllal indultam az amerikai és kanadai körútra, hogy a politikai és üzleti élet vezetőinek bemutassam a Magyar Szocialista Pártot, ismertessem, hogy milyen program alapján kormányozna, ha a választási eredmények ezt lehetővé tennék a számára. Mind a kormányzati körök, mind az üzletemberek részéről azt tapasztaltam, hogy semmilyen fenntartás, bizalmatlanság nincs a részükről a szocialisták iránt" — nyilatkozta az MH-nak telefonon Ottawából Szekeres Imre, a párt alelnöke. Az USA-ban Szekeres találkozott a kereskedelmi- és a külügyminisztérium vezetőivel, Tom Lantos és Benjamin Gilman képviselőkkel. Az üzletemberek közül tárgyalt Soros Györggyel, Tom Coehlóval, a Schroeder bankház elnökével, valamint a Goldman Sachs befektetési ügynökség vezetőivel. Kanada elképzelhetőnek tartja, hogy Magyarország az előirányzottnál gyorsabban integrálódjon a NATO-ba — ezt a következtetést vonta le ottawai tárgyalásaiból Szekeres Imre.

Boross tárgyalni akar a szlovák—magyar határátkelőkről

(MH) Tárgyalásokat kell kezdeni a kormány a szlovák—magyar határátkelőhelyek ügyében — mondta Boross Péter tegnap Sátoraljaújhelyen. A miniszterelnök bízik abban, hogy a közeljövőben alkalom nyílik egy eredményeket hozó megbeszélésre a szlovák féllel és ezzel enyhülhetne a határ menti térségek problémája is. Mint ismeretes, néhány héttel ezelőtt Jeszenszky Géza Pácinban arról szólt, hogy reményei szerint még a mostani kormány hivatali ideje alatt megnyílhat a múlt ősz óta készen álló pácin—nagykövesdi átkelő.

Zacsek új választási feltételeket követel

(OS) Többoldalas nyílt levelében Zacsek Gyula (Magyar Piacpárt) azt kéri Göncz Árpád köztársasági elnöktől, hogy rendkívüli Országgyűlést hívjon össze és kérje fel a kormányt, hogy nyújtson be új választójogi törvényt. Zacsek véleménye szerint — az ajánlási szelvények miatt — a jelenlegi szabályozás lehetőséget ad a visszaélésre, s így megkérdőjeleződhet a következő kormány és parlament legitimitása.

Palotás: az emberek bizalma sérült

(MH) Egy modern társadalomban nélkülözhetetlen a korszerű információs rendszer, de a hatalomnak úgy kell viselkednie, hogy illetéktelenek ne juthassanak mások személyi adataihoz. Az MDF-es képviselők több választókerületben név szerint szóltak az „első választókhoz". Tarthatatlan, hogy politikai okokból szabadon lehet garázdálkodni a népességnyilvántartó adataival. Az ilyen esetek vezettek oda, hogy a választópolgárok ötven százaléka nem merte odaadni a kopogtatócéduláját — mondta a Köztársaság Párt sajtótájékoztatóján Palotás János. A képviselő úgy vélekedett, nem arról van szó, hogy sérülhet a társadalom bizalma, hanem arról, hogy már sérült. Palotás János elmondta: vasárnap a Köztársaság Párt legnagyobb politikai rendezvényeit tartja, szerte az országban.

Kulin: a MIÉP támogassa az MDF-et

(MTI) Kulin Ferenc, az MDF frakcióvezetője nem tartja elképzelhetőnek, hogy a választások második fordulója előtt az MDF bármilyen választási szövetséget kötne a MIÉP-el. Kívánatosnak tartaná ellenben, hogy a MIÉP- tagság nagyobb része a második fordulóban az MDF-et támogassa. Kulin szerint Csurka Istvánnak, a MIÉP elnökének politizálásában végiggondolatlanság fedezhető fel: támadja a néhai Antall József politikáját, békejobbot nyújt az e politika folytatását vállaló MDF-nek. Emiatt szerinte különbséget kell tenni a MIÉP vezetősége és tagsága között. A békejobbot kampánytaktikai fogásnak vélte. Tudatosítják azonban: akik a MIÉP-re szavaznak, kockázatot vállalnak. Ha a MIÉP nem jut be a parlamentbe, akkor az így keletkező töredékszavazatok esetleg a baloldalt erősítik.

EKGP: esélyt a falunak

(MTI) Az Egyesült Kisgazdapárt fontosnak tartja, hogy a felsőoktatás vonatkozásában is érvényesüljön az „esélyt a vidéknek, esélyt a falunak" elv. A felsőoktatási intézményeknek autonómnak és önállónak kell lenniük, az oktatók maguk választhatnák meg azt az ismeretanyagot, amit tanítanak. A hallgatóknak tanárválasztási és tantárgyválasztási szabadsága megilletné. Az EKGP elengedhetetlennek tartja, hogy az egyetemi tanszékek a tudományos kutatás műhelyeivé váljanak.

Hamis ajánlócédulák

(MTI) Választási csalásról számolt be Szekszárdon Berta Attila, Tolna megye rendőrfőkapitánya. Vál Jánosné bonyhádi és Jónás Jenőné duzsi lakos, akik a Takács Imre vezette Szociáldemokrata Párt képviselőjelöltjeként akartak indulni a választáson a pártjuktól juttatott pénz egy részét hamis kopogtatócédulák beszerzésére használták fel. A csalásra úgy derült fény, hogy Tamási város jegyzője bejelentést tett az ügyészségen választás rendje elleni bűncselekmény alapos gyanúja miatt. Az ügyben még folyik a rendőrségi vizsgálat, de várhatóan rövid időn belül bíróság elé kerülnek a gyanúsítottak.

A katolikus egyház távol marad a politikai vádaskodásoktól

(MH) „Lelkészekkel és plébánosokkal találkozva jó érzés volt azt tapasztalnom, hogy az egyházak vezetői Horn Gyula MSZP-pártelnök igencsak furcsa, húsvéti pásztorlevelét egyöntetűen elutasítják" — nyilatkozta a minap Lezsák Sándor, a Magyar Demokrata Fórum ügyvezető elnöke a párt szentendrei választási nagygyűlésén. Az ügyvezető elnök kijelentette: megnyugvással töltötte el, ahogyan a lelkipásztorok minősítették s egyben elvetették a szocialista pártelnök húsvéti üzenetét. Miként vélekedik Horn Gyula és Lezsák Sándor vitájáról a Magyar Katolikus Püspöki Kar? Dr. Ternyák Csaba esztergomi segédpüspök, a püspöki kar titkára lapunknak elmondotta: az egyház távol tartja magát a választási kampány során sajnálatosan előforduló, az egyházakat is érintő nyilatkozatoktól. A püspöki kar titkára elszomorítónak tartja ugyan, hogy a politikai pártok — sajátságos harcaik közepette — nem tudnak határt szabni vagdalkozásaiknak. A Horn—Lezsák pengeváltás híre is hidegen hagyja a katolikus egyházat, jóllehet nem szerencsés szerintük sem, ha a politikai viták során az egyház igéit is kampánycélra alkalmazzák.

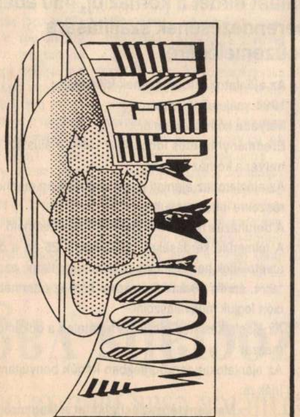

Középméretű külkereskedelmi szolgáltatóvegyes vállalat többéves működéssel

PÉNZÜGYI IGAZGATÓT keres azonnali belépéssel, budapesti székhellyel

Fő feladatkör:
pénzügyi és költséganalízis készítése,
készpénz- és bankműveletek irányítása
és ellenőrzése,
megvalósíthatósági és profittervezési tanulmányok,
illetve előrejelzések összeállítása.

Követelmény:
egyetemi végzettség,
hasonló vállalatnál szerzett pénzügyi gyakorlat,
könyvelésben való kitűnő jártasság,
életkor: 30—45 év,
tárgyalóképes angolnyelv-tudás.
Átlagon felüli fizetés, illetve kimagasló juttatások.

Fényképes önéletrajzokat a következő címre várunk:
1425 Budapest, Pf. 300/47

MH 5132

A kerületek csak határozott időre kötnek új bérleti szerződéseket

Szociális vagy piaci bérlakás?

Több kerületben már nekigyürkőztek az önkormányzati lakások bérleti feltételeinek kidolgozásához. Körvonalazódik, hogy az új szerződések megkötésénél az eddigi határozatlan időre szóló bérleti jogviszonyt csökkenteni szeretnék a testületek. Másutt kedvezményekkel igyekeznek rávenni a bérlőket, hogy mobilizálják bérleményüket.

A lakástörvény pótolandó paragrafusait — az Alkotmánybíróság hatálytalanító döntése után — a parlament csak februárban fogadta el, így az eddig alkotott helyi rendeletek csak a lakások és helyiségek bérbeadásának feltételeit rendezhették.

Eddig az időpontig a kerületi bérlakások jelentős hányada már amúgyis elkelt. Az új, átdolgozott törvény már csak egyéves vételi, majd elővásárlási jogot biztosít azoknak, akik eddig még nem vásárolták meg lakásukat. Megnyugtatja viszont a törvény azokat a bérlőket, akik nem kívánnak élni vételi vagy elővásárlási jogukkal. Az ilyen lakásokat — az ajánlattételtől számított öt éven belül — kívülállónak csak a bérlő írásbeli hozzájárulásával lehet eladni. A nyugdíjasok számára még nagyobb biztosíték, hogy ők — a bérlet teljes ideje alatt — korlátozás nélkül élhetnek ezzel a lehetőséggel. Tehát minden ellenkező tévhittel szemben vásárolni nem kötelező. A feketepiac is aktivizálódott.

Több helyen ügynökök keresik fel azokat, akik még bizonytalanok, felárat ígérve a majdan megvásárolandó lakásért. Mindezek alapján is várható, hogy csekély számú bérlakás marad a kerületek tulajdonában. Ezek a lakások többnyire a rossz állapotú, „lepusztult", majdhogynem életveszélyes épületekben találhatók. Lakásgazdálkodási szempontból az önkormányzatok nem igazán számolhatnak a társasházakban lévő bérleményekkel sem, hiszen a vegyes tulajdonú épületek lakóival eddig is számtalan konfliktus adódott. Nagy kérdés, hogy a megmaradó lakásállománnyal mihez kezdenek az amúgy is működési zavarokkal küszködő önkormányzatok. A kerületeknél beadott, 1993. december 31-éig élő lakásigénylések száma megközelíti a százezret.

Az önkormányzatok építési, építtetési tervei és lehetőségei csekélyek, sőt az elidegenítési hullám után megmaradt lakásállományból a lakásigénylések egytizedét sem tudják fedezni. Ezért a kerületek egyértelműben, néhol az eddigieknél szigorúbban kívánják szabályozni a bérbeadást és a fenntartást.

Általában két részre bontották a bérbeadás feltételeit. Piaci, illetve szociális alapon bérelhető lakás. A rászorultságot a fővárosi önkormányzat 35/1993. számú rendelete szabályozza. Azonban az önkormányzati piaci bérlakás a gyakorlatban, legalábbis egyelőre nem létezik. A törvény szerint ugyanis a lakbér idén június 30-áig amúgy sem emelhető, ezért annak mértékét a múlt év végén hatályos jogszabályok alapján kell megállapítani.

A rendeletek a megszüntetett hatósági, kiutalásos rendszer helyett — a törvényes kötelezettségek kivételével — pályázati lehetőséget kínálnak az „igénylőknek".

Ezentúl szinte mindenütt csak határozott időre kötnek új bérleti szerződéseket, melynek lejárta már kerületenként változhat. Így például a kispesti önkormányzatnál hét, míg több kerületnél három év az időtartam. Ez utóbbiaknál azonban a szerződés lejártakor — amennyiben még mindig szociális bérletre jogosult — újabb háromévi előbérleti jog illeti meg a bérlőt. Előfordul még valamilyen megállapított feltétel bekövetkezéséig kötött szerződés is.

Valójában a rendeleteknek akkor lesz gyakorlati haszna, ha az önkormányzatok bővíteni és mobilizálni tudják majd lakásaikat. Ez pedig nem kis feladat, hiszen menet közben olyan problémákkal kell megküzdeniük, mint a kényszerbérletek felszámolása vagy a szanálandó épületekben lakók elhelyezése.

A XIII. kerületben rendeletitervezeten dolgoznak, melynek elfogadása esetén a beköltözhető önkormányzati bérlakások kínálata növekedni fog. Ennek lényege, hogy a támogatás idejű szerződéssel rendelkezőknek — amennyiben bérleti jogukról lemondanak — az önkormányzat térítést fizet, továbbá árkedvezménnyel támogatja lakásvásárlásukat. A visszaadott lakások egy részét újra bérbe adnák, másik részét pedig a vegyes tulajdon megszüntetése érdekében cserealapként értékesítenék, elsősorban a lakást visszaadó bérlők részére.

• Szabó Zsolt

Kerületi hírek

Belvárosi rendőrségi nap

(MH) Immár harmadik alkalommal rendezi meg lakossági napját az V. kerületi Rendőrkapitányság. Április 19-én egész napos programmal várják a kerületi polgárokat a Szalay utcai kapitányságon.

Kevesebb sportoló Pestszenterzsébeten

(MH) A XX. kerületben jelenleg 15 egyesület működik, ezek döntően saját maguk teremtik elő gazdálkodásuk anyagi feltételeket. Tavaly az önkormányzat 4,5 millió forintot juttatott, idén pedig 6,3 milliót fordít a különféle sportszervezetekre. A sportolók létszáma azonban egyre csökken. Változóban a sportágak szerkezete is: nincs lovas- és sakkszakosztály, viszont új sportág a rádiós tájfutás és az evezés.

Városközponttervek Pestszentlőrincen

(MH) Városrészközpontot terveztet Pestszentlőrinc önkormányzata. Rendezésre vár — a pályázati kiírás alapján — az Üllői út—Thököly út—Nefelejcs út—Haladás út által határolt terület.

Tavaszi sporthétvégék

(MH) „Vizes sportnapot" rendez április 17-én 10 és 15 óra között a Komjádi uszodában a II. kerület önkormányzata és a Híd az Egészségért Szabadidősport Egyesület. Az érdeklődőket családi versenyekkel, úszóbemutatókkal és meglepetésekkel várják a szervezők. Ekkor rendezik meg a budai kerületek középiskolásainak látványos sportversenyét is.

Város-kép

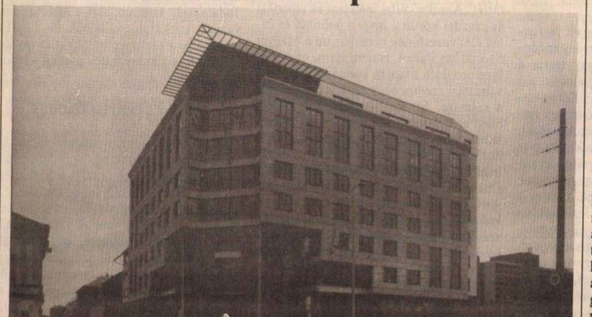

A Váci út Büro Centrum a Váci út 37.-ben

Az utóbbi években a Váci út — a Hungária körúthoz hasonlóan — óriási változáson ment keresztül. Itt is egymás után jelennek meg az üzleti élet intézményei: bankok, irodaházak, üzletházak, gyorsétermek, benzinkutak.

A befektetők egyre inkább kiszorulnak a gépkocsival megközelíthetetlen és amellett parkolási gondokkal küszködő belvárosi negyedekből, s ezért kénytelenek távolodni a város centrumától. A képünkön látható bérirodaház — amelyet 1991 őszén kezdtek el építeni, s idén januárban adták át — a kék metró Dózsa György úti állomásától két percre áll, bekapcsolódva ezáltal a város vérkeringésébe. A három egységből álló épület központi részén recepciót alakítottak ki, ez lehetővé teszi az egymástól független, önállóan bérbe adható irodablokkok kialakítását, de a gipszkarton válaszfalak eltávolításával akár egy teljes szint is összenyitható.

A Váci út újonnan kialakult utcaképéhez igazodó komplexumot megpróbálták „hozzászelidíteni" a szomszédos Angyalföldre jellemző két-három szintes, eklektikus lakóházak léptékéhez. A tervező az épülettömeg könnyítését célzó függőleges és vízszintes irányban is lépcsőzetesen visszaugró árkádsort alkalmaz. Ennek hatását a sarkon túlnyúló árboccal optikailag alátámasztott, lebegő tetőrész fokozza, a földszinti [illegible] szabadon járható, [illegible] kapuépítmény — mely a lebegő sarkot tartja — pedig ellensúlyozza. Kissé groteszk jelenség, hogy a főbejárat fölötti kör alakú ablakok közepét födémek szelik át, így azok nagy „behajtani tilos" táblákhoz hasonlatosak.

• R. Zs.

Belváros: megvalósuló mélygarázstervek

Két mélygarázs létesítéséről született megállapodás csütörtökön a belvárosi polgármester és a Parking Kft. között.

Az aláírt szerződés szerint az ötszáz, illetve ezer férőhelyes mélygarázsok építése még az idén elkezdődik a Szent István és a Szabadság téren, és várhatóan már 1996 első felében átadhatják őket az autósoknak. A megállapodás egyebek mellett azt is rögzíti, hogy az V. kerület tulajdonába kerülő mélygarázsokat az építtető Parking Kft. és az általa bevont más befektető cégek és bankok harminc évig díjmentesen használhassák.

Mélygarázsok építésére még 1991-ben írt ki pályázatot a fővárosi önkormányzat. A beérkezett tíz pályázatból ezen a két helyszínen valósulnak meg először a tervek, mivel a föld alatti garázsok léte elengedhetetlen a két tér rehabilitációja szempontjából. Szirmay Tamás, a fővárosi tulajdonú Parking Kft. igazgatója lapunknak elmondta, hogy a mélygarázsok megépítése fontos a Belváros környezetvédő forgalomcsillapítása szempontjából. Az építkezés nem fogja majd leblokkolni a környék közlekedését sem — tette hozzá.

• K. R.

Nem lehet bekebelezni a Szív Tv-t

Kétséget ébreszt a Szív Tv partnereiben Fenyő János — a Vico Rt. és a Tv—4 tulajdonosának — minapi kijelentése, miszerint a Tv—4-nél sokkal kisebb költségvetésű és nézettségű konkurensek nem merik vállalni a megmérettetést — állítja Gáti Zoltán, a Szív Tv producere.

Mint ismeretes, Fenyő azzal vádolta az ATV-t és a Szív Tv-t, hogy megtorpedóztak a reklámidők egyesítését.

Gáti a kútbaesett szerződéskötésről elmondta: ultimátumot nem tudnak elfogadni, ám a jobb reklámkihasználhatóságot célzó megegyezést — és ezt szándéknyilatkozatuk is tanúsítja — nem szabotálták.

Gáti egyetért a verseny szükségességével, de nem mindegy, hogy nemtelen vagy nemes eszközökkel folyik.

Eredetileg nem adott engedélyt a jegyző

„Bunda" van a Luna Parkban?

Már szedi is a sátorfáját és vasárnap végleg továbbáll a Dózsa György úti Felvonulási teret közel két hónapig igénybevevő holland Luna Park. A mi Vidámparkunk utazó változata idén másodízben szórakoztatta a vastagabb pénztárcájú budapestieket, eközben — az engedély körüli ellentmondások miatt — nem unatkoztak a zuglói polgármesteri hivatal munkatársai és a fővárosi képviselők sem.

A holland vállalkozó, akiről az a hír járja, hogy játékparkját már több európai országból is kitiltották, már tavaly is felborzolta a kedélyeket, amikor kiderült, hogy nem előre, hanem csak távozása után fizette ki a kerületnek a területfoglalási díjat. A Dózsa György útnak ez a szakasza egyébként a főváros tulajdonát képezi, emiatt a területfoglalási engedély kiadását megelőzően illendő lett volna a fővárost megkérdezni, nincs-e más terve ezzel az útszakasszal — így a fővárosi álláspont. Juharos Róbert fővárosi képviselő több ízben kérdéssel fordult a közgyűléshez, mi módon lehetne az ilyen típusú engedélyek kiadását felügyelni, szabályozni. Véleménye szerint a területfoglalási engedélyek kiadása körüli tisztázatlan helyzet súlyos anyagi veszteségeket okoz a fővárosnak. A Városligetben lévő Vidámpark, amely felett szintén a főváros rendelkezik, ugyancsak érezhető forgalomcsökkenést észlelt az elmúlt hetekben. Ebben a tisztességtelen versenyben nem tudunk részt venni — mondja a park igazgatónője, Tari Julianna, hiszen legjobb tudomásom szerint nem feleltek meg sem az adózási kötelezettségüknek, nem rendelkeztek sem szerencsejáték-engedéllyel, sem azokkal a minőségi engedélyekkel, amik az ajándéktárgyak forgalmazásához elengedhetetlenek. Hőnigh Antal, Zugló alpolgármestere ugyanakkor rámutatott, egyetlen alkalommal sem szokták kikérni a főváros véleményét, ha például karácsonyi vásárnak vagy akár mutatványosoknak adtak helyt ugyanazon fővárosi területen, és eddig ezt még egyszer sem kifogásolták a főpolgármesteri hivatalból. Értetlenül fogadta azt a vádat is, hogy a holland vidámpark drága játékaival, modern felszereléseivel a mi vidámparkunkat hátrányos helyzetbe sodorja, véleménye szerint ez a piaci verseny velejárója. Helyi rendeletük egyébként megengedi, hogy egy már meglévő, azonos rendeltetésű intézmény 200 méteres körzetén túl kiadjanak egy újabbnak működési engedélyt. A kerület jegyzője, Horváth Péter hozzáfűzte, eredetileg nem adták meg az engedélyt a Luna Parknak, mivel a hollandok nem rendelkeznek a magyar előírások szerinti iratokkal, csakhogy a kérelem elutasítása után azt felülbírálta a Köztársasági Megbízotti Hivatal (KMBH). Az elkövetkező években egyáltalán nem kívánnak újabb területfoglalási engedélyt biztosítani a holland vállalkozónak.

A KMBH mindössze annyit ismert el az ügyben kapcsolatban, hogy visszaküldte az elsőfokú határozatot hiánypótlásra. Ezt követően a kerület önállóan döntött.

• H. K.

Ha kérjük, tovább fűtenek

A mai nappal befejeződik a hivatalos fűtési szezon — tudatta lapunkkal Scheithauer Imre, a Fővárosi Távfűtő Művek szolgáltatási főosztályvezetője. Amennyiben mégis akad ilyen, vagy az elkövetkező napokban rosszabbra fordul az idő és többen is kérik, a lakóközösségek fűtési megbízottai, vagy a közös képviselők írásbeli kérelmére, néhány órán belül ismét melegek lesznek a radiátorok, hiszen a távfűtők május 15-éig készenléti rendelkezésre állnak. Azokban a lakóházakban, ahol pótfűtés lesz, az egyébként is fizetett alapdíj mellett a fűtött napoknak megfelelő hődíjat kell majd kifizetni.

• N. H. E.

A Jós utcaiak pénze most már az OTP ügyintézésén múlik

A Jós utca károsultjaiért létrehozott alapítvány már régen: február 22-én elvégezte munkáját, és személyekre szólóan döntött az alapítványi pénz felosztásáról — tudtuk meg Győri Pétertől, a kuratórium titkárától.

Elmondta azt is, az alapítványt azért csak március 22-én jegyezték be, mert a Fővárosi Bíróság többször kért korrekciót a beadott okiratokkal kapcsolatban.

Egyszer az a hír is elterjedt, hogy csak közalapítványként lehet működtetni.

Emiatt egy hónapot késett az alapítványi pénzek szétosztása, de az adományok „nem sérülhettek" meg, mert a pénzt a tragédiát követően elkülönített bankszámlán kezelték a III. kerületi önkormányzatnál.

A kuratórium az ezen szereplő összegről kapott bankszámlakivonat adatai alapján végezte munkáját, a pénz szétosztását.

Hogy mikor juthatnak pénzhez a károsultak, az a titkár szerint az OTP ügyintézésétől függ, mert most már a kuratórium minden döntése jogérvényes, elvileg megkezdődhet a fizetés.

• Sz. K.

A Magyarországi Református Egyház Bethesda Gyermekkórháza
(Bp. XIV., Bethesda utca 3.)
egyfordulós nyilvános versenytárgyalást hirdet a kórház új, 450 adagos főzőkonyhája technológiai berendezésének szállítására, szerelésére, beüzemelésére

ÁFI Rt. beruházási jelzőszáma: 510-2522
A végzendő munkákat a Sz*ORG* Bt. által készített engedélyezési szintű műszaki dokumentáció és a versenykiírás tartalmazza.

Igényelt kezdési határidő: 1994. december 15.
Befejezési határidő: 1995. január 20.

Az ajánlat készítéséhez szükséges dokumentációt 1994. május 15-én, 18-án munkanapokon 9—10 óra között lehet a kórház műszaki osztályán (Budapest XIV., Bethesda utca 10.) 20 000 Ft vissza nem térítendő összeg helyszínen való befizetése ellenében átvenni.
A pénzügyi fedezet 1994., 1995. években az ajánlatban igényelt ütemezésben rendelkezésre áll. Beruházási előleg fizetésére lehetőség van.
A biztosíték (bánatpénz) letételét nem igényeljük.
Az ajánlatok benyújtásának határideje:
1994. május 4. 10 óra.

Az ajánlatok felbontásának időpontja:
1994. május 5. 10 óra,
helye: a kórház étterme.
Eredményhirdetés időpontja: 1994. május 12. 10 óra,
helye: a kórház étterme.
Az ajánlatot az ajánlati dokumentációban meghatározott részekre lehet benyújtani.
A beruházás helyszíne bármikor megtekinthető.
A felmerülő kérdéseket 1994. április 25-én a dokumentáció átvételének helyére írásban kérjük eljuttatni, azokat 1994. április 28-án 10 órakor a kórház éttermében konzultáción fogjuk megválaszolni.
Az ajánlatkészítés részletes feltételeit a dokumentáció tartalmazza.
Az ajánlatokat zárt borítékban kérjük benyújtani. A borítékra írják rá:
„Versenytárgyalási ajánlat a Magyarországi Református Egyház Bethesda Gyermekkórház konyha, étterem technológiai berendezésére"
MH 5347

AZ EGYENLÍTŐT TELJESÍTETTE. MOST IRÁNY A VB DÖNTŐ!

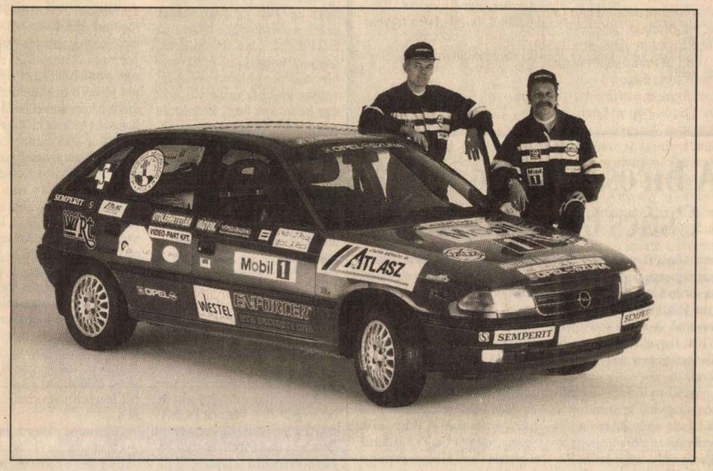

Szeretne elutazni Amerikába, a futball VB döntőjére?
Az Opel Astra tavaly 16 nap alatt tette meg az Egyenlítő hosszát, Újházi László és László István autóversenyzőkkel.
És most kijuttatja Önt álmai meccsére!
Ha **1994. április 5. és június 15.** között rendeli meg Opel Astráját, **sorsoláson** vesz részt.

FŐDÍJAK:
3 db egyszemélyes, ötnapos utazás a VB döntőjére.
További nyeremények:
20 db Fruit of the Loom garbó,
222 db Fruit of the Loom T-Shirt.
Sorsolás: Június 22.
A nyerteseket levélben értesítjük.

FRUIT OF THE LOOM
WorldCup USA94 Official Sponsor
OPEL

Bordy András, festő

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

Munca Democrată

1953 DEC 27.

Képzőművészeti évi állami kiállításról

610

Expoziția Anuală de Stat a Artelor Plastice

„Predarea unei noi metode de muncă"

Din prima zi a deschiderii pentru marele public, Expoziția Anuală de Stat a Artelor Plastice a început să fie vizitată de mii de oameni ai muncii, tineret, ostași, veniți să vadă nenumăratele lucrări expuse aci, să admire și să aprecieze cu spiritul lor critic sănătos, rezultatele activității de un an a artiștilor noștri plastici. Tablourile și sculpturile înfățișează șantiere ale construirii socialismului dela noi, oameni de pe aceste șantiere, stahanoviști, oameni ai culturii și ai științei; apoi cele care evocă trecutul de luptă al poporului nostru, cele care au ca temă marea noastră prietenie cu Uniunea Sovietică sau acelea care înfățișează frumusețile patriei noastre, sunt cercetate cu atenție și prilejuesc acea desfătare pe care ți-o dă creația de artă.

Expoziția Anuală de Stat a Artelor Plastice, menită să fie un factor de educare estetică a maselor largi, trebue să fie vizitată de cât mai mulți oameni ai muncii, care vor găsi aci emoția puternică ce ți-o dă arta atunci când ea reflectă frumusețea vieții, realitatea vie, forța creatoare a omului.

BORDY ANDREI 2

...vlevna Pâşchina, care este pusă la acest sector de răspundere, găseşte şi alte multe treburi.

— Nu e greu să descoperi rebuturile — spune ea adeseori — sarcina noastră este să nu le facem.

Iar cauzele pentru care firele sunt prost vopsite şi slab răsucite sunt multe. Ea le caută, le descoperă. Ecaterina Iacovlevna vorbeşte întotdeauna cu muncitoarele tinere care dau rebuturi şi le insuflă simţ de răspundere faţă de munca încredinţată.

— Noi suntem aici nu numai controlori de calitate, ci totodată oameni de încredere ai statului — a spus ea odată la o consfătuire de producţie.

Prin aceste cuvinte a exprimat cum nu se poate mai bine atitudinea ei faţă de munca modestă, dar nobilă, pe care o îndeplineşte.

In timpul repauzului dela prânz Pâşchina apare în camera de aşteptare a directorului, îşi reciteşte însemnările, instrucţiunile, actele cu privire la protecţia muncii şi intră în cabinet. Şi oricât de ocupată ar fi Sofia Ilinicina Bogdanova — directorul combinatului — ea primeşte în primul rând pe Ecaterina Iacovlevna.

— Spune, îi zice directorul prietenos şi, privind la dosarul uzat, observă: — ţi-ar trebui o servietă Ecaterina Iacovlevna.

— Ce-mi trebue? Pentru rangul meu e bun şi ăsta — răspunse zâmbind Pâşchina.

— Nu-i chiar aşa, noi considerăm oamenii după faptele lor, funcţia dumitale e importantă...

Ecaterina Iacovlevna scotoceşte printre hârtii, parcă nici n'ar auzi

— Cu prosoapele stăm prost — schimbă Pâşchina vorba, ca şi cum ar relua discuţie începută de mult şi întreruptă de cineva, — aşa că vă rog să-i comuniaţi asta directorului adjunct. In depozit am, le-am văzut cu ochii mei, le-am numărat, ajung pentru toţi.

Directorul cheamă la telefon pe directorul-adjunct, aranjează chestiunea cu cute. Discuţia la sfârşit. La plecare, Ecaterina aminteşte apăsat şi oficial:

— Toate persoanele de răspundere fost prevenite, comitetul de fabrică pretinde îndeplinirea instrucţiunilor sa

Intinzând mâna, spune cu un ton moale:

— Scuzaţi-mă, Sofia Ilinicina, trebă să merg încă înainte de terminarea pauzului de prânz la filatură: mi-au telefonat activistele că la etajul patru apa gazoasă nu are niciun gust.

Ea apare la etajul 4 dela filatură, împreună cu muncitorii dela cantină.

Gustă o gură de apă gazoasă şi se strâmbă

— Aşa se gazează apa?

— Înţelegi Ecaterina Iacovlevna, saturatorul lucrează prost, — caută să se justifice directorul cantinei. De câte ori nu s'au plâns oamenii!

— Cui s'au plâns? — întrebă Pâşchina cu curiozitate.

— Mie — răspunse el.

— Şi de ce n'ai adus lucrul acesta la cunoştinţa comisiei pentru protecţia muncii? Asta nu-i glumă, ci treabă serioasă! — spune Ecaterina Iacovlevna. Dacă ai lucra la maşină ai înţelege ce înseamnă apa gazoasă pentru muncitoarele dela filatură.

Priveşte o clipă dojenitor la directorul cantinei, face un semn cu mâna şi aleargă în cabina maistrului, unde pune mâna pe receptor.

— Daţi-mi pe mecanicul-şef... saturatorul dela etajul patru dela filatură funcţionează prost... ştiţi?! Şi de ce nu-l reparaţi?... Asta nu mă priveşte pe mine... eu constat doar faptul. Treaba noastră este: unde sunt fapte, acolo sunt şi acte. Iar pe d-voastră vă rog să fiţi drăguţ să faceţi această treabă care necesită câteva minute, dar este foarte importantă... aşa da... vasăzică reparaţi imediat?... bine... am să controlez...

După orele de muncă ea trece pe la redacţia ziarului de uzină.

— Nu s'ar putea să apară în ziar problema în legătură cu vagonetele? Şinele s'au pus — dar nu sunt folosite pretucer dela instalaţia cu aburi tărăgănează şi nu îndeplinesc instrucţiunile noastre. Să ne gândim ce măsuri să luăm.

Stau şi se sfătuiesc şi ajung la concluzia că trebue să cheme la telefon pe inspectorul comitetului sindical regional. Problema nu este încă rezolvată definitiv, dar Natalia Andreevna pleacă convinsă că Pâşchina o va rezolva.

Ecaterina Iacovlevna nu trece nimănui nimic cu vederea. „Pentru mine legea este forul suprem" — îi place să repete adeseori. Dacă descoperă vreo încălcare a regulilor tehnicii securităţii sau a legilor de protecţie a muncii luptă până când obţine ce vrea ea.

Odată am avut ocazia să discutăm cu Pâşchina despre relaţiile ei cu şeful de secţie.

— Ai mult de furcă Ecaterina Iacovlevna, ai un sector greu.

Ea zâmbi şi răspunse:

— Ştiţi singur că producţia în secţia de vopsitorie este complicată, protecţia muncii are aici mult de lucru: ventilaţia, aburii, tevile şi altele. Cunoaşteţi vopsitoria? Ei bine, îi vorbesc odată şefului meu despre căldura din secţie, îi atrag atenţia asupra ventilaţiei. El îmi răspunde făcând haz: — Pe tine nu te împacă omul niciodată — ba ţi-e cald, ba ţi-e frig.. dacă-i cald afară e cald şi în secţie... iar eu îi răspund liniştită: Ingrijeşte-te de oameni.

Tăcu o clipă, oftă şi continuă:

— In general eu am grijă ca totul să se petreacă conform legii şi contractului colectiv, să nu existe nicio încălcare. De aceea mă ciondănesc cu şeful meu câteodată aşa de tare, încât cineva străin ar putea spune: vai, ce dusmani! Dar noi în fond suntem prieteni! Şi încă ce prieteni:

Bordy András

Művészettörténeti Értesítő 1973/3

ADATTÁR

MAGYAR MŰVÉSZEK A NAGYVILÁGBAN

M. Kiss Pál:

BORDY ANDRÁS

*Bordy András*ról, a *Román Szocialista Köztársaság Állami-díjas* festőművészéről nemrégen kaptuk a híradást a marosvásárhelyi *Vörös Zászló* c. újságban: „Egy nagy festőművész, Bordy András nyugalomba vonulása alkalmával elvtársi, baráti búcsúztatóra került sor a *Megyei Képzőművészeti Múzeum* helyiségeiben. Több évtizedes, áldozatos munkájáért mondtak köszönetet a jelenlevők, méltatván Bordy András múzeumvezetői tevékenységét, mindazt a felbecsülhetetlen hasznot, amelyet különösen a második világháború évei alatt a képtár anyagának megmentéséért tett . . . Sok sikert kívánva további alkotómunkájához, kiállításokon, egyéni tárlaton való szerepléséhez."

Bordy András életének csak egyik oldala a közhasznú múzeumi tevékenység. Legalább ilyen jelentős festői pályafutása is, amiről hazai és külföldi kiállítások tanúskodnak, kezdve első bemutatkozásával, gimnazista korában. A marosvásárhelyi Kollégium hagyományos év végi kiállításain mint kisdiák csodáltam meg először, az akkor már felsőosztályos Bordy képeit, amint rajztanárunk, Gulyás Károly a szülőknek, látogatóknak lelkesen ismertette kiváló tanítványa rajzkészségét, forma- és színérzékét. Az akkor kiállított 40 akvarell közül egyesekre ma is emlékszem. Falujának, otthonának alakjait festette fonás, szövés, beszélgetés közben, s főleg édesapját és édesanyját örökítette meg többször is és azokat a kedves falusi legénykéket és leánykákat, akikkel együtt töltötte gyermekkorát. Később is nemegyszer szerepelnek alkotásain. Maga is közülük került ki a Kis-Küküllő menti Héderfájáról (1905-ben született) a vásárhelyi Bolyai Kollégiumba, ott Gulyás Károly nemcsak rajzolni, festeni tanította, hanem ellátta olyan művészi könyvekkel és reprodukciókkal, amilyenekre mi a délutáni művészeti rajzórákon, ahol a jobb rajzosokkal külön is foglalkozott Gulyás, csodálattal néztünk. Elsős korától minden vasárnapot Gulyáséknál töltött — emlékezik Bordy —, s késő estig régi és újabb nagy mesterek alkotásairól magyarázott neki a nagyon lelkes tanár és szenvedélyes nevelő. Bátorító szeretet és szuggesztív erő sugárzott belőle, s ahol csak tehette segítette tehetséges tanítványait. Valóban jeles mestereket bocsátott útjára, köztük Barcsay Jenőt, Vida Árpádot, Dabóczy Mihályt. A sort folytathatnám azoknak a nevével, akik az ő felejthetetlen óráin telítődtek egy életre szóló művészetszeretettel. Bordy is közéjük tartozott, hiszen Gulyás attól a pillanattól kezdve figyelemmel kísérte tevékenységét, mikor „eltalálta" egyik pajtását, ahogy elszenderedett a latin grammatika mellett, a másikat, ahogy a fa tetején tanult, többet meg játék közben. Ezek az első karakterábrázolások aztán mind vevőkre találtak az év végi kiállításokon, úgyhogy mire elbúcsúzott a kollégiumtól, közel 70 képből álló kiállításán helyi és környéki vonatkozásban mint kis piktorra néztek már. Onnan Budapestre, majd Párizsba ugyanilyen siker kellemes kísérete mellett tette meg útját.

Pesten Rétinél mélyíti ismereteit, majd Párizsban egy éven át a Julien-Akadémiát látogatja az ifjabb Lovrens növendékeként. Figyelte Párizs nyüzsgő életét s itt érezte meg a fiatalság ösztönösségével, hogy mi izzik a művészet kohójában, de szorgalmasan látogatta a múzeumokat és kiállításokat is. 1929-ben nagy elismerés számára, hogy önarcképével részt vehet a párizsi *Société des Artistes Français* őszi tárlatán. Egy év múlva Pesten Rudnaynál folytatja főiskolai tanulmányait olyan sikerrel, hogy 1931-ben elnyerte az *Akvarell Kiállítás* nagydíját, amelyet éppen az erdélyi Barabás Miklós emlékére rendezett a *Képzőművészeti Társulat*.

A legnagyobb lendület derekán, külföldi siker és hazai elismerés közben tér vissza Marosvásárhelyre, ahol rövid idő alatt Marosszék keresett festőjévé válik. Kézről kézre adják a megrendelők. Képei eljutnak Bukarestbe is. Gulyás Károly megérhette kedves tanítványa nagy sikerét. Arcképeinek, élet- és tájképeinek legjobbjai csaknem egészben a falusi életről és tájról készült vallomások. Mint annak idején sokan művésztársai közül, úgy ő is visszavonult szülőfalujába, Héderfájára, s apja portájá-

1. Önarckép, 1945

yugoslawischen *Einsiedeln* bei Zagreb, in *Tüskevár* und *Diósgyőr)* sind ganz unbekannt.

Beinahe einhundert Pauliner Klöster waren in türkischen Zeiten (1526—1686) mit ihren künstlerischen Schätzen völlig vernichtet. Bei Wiederherstellen der Klöster arbeiteten auch Pauliner Künstler fleissig. In Maria-Nosztra hatte sieben Barock-Altäre (1724—1728) *Fr. Johann Hansenmüller* geplant und aufgebaut (in Dinkelsbühl 1694 geboren, in Pest 1731 gestorben). Seine „eleganten" Chorstühle in Bonndorff bei Oedenburg (Sopronbánfalva) wurden wahrscheinlich im 1728 mit der abgebrannten Kirche Asche geworden.

Fr. Aegidius Hertics hatte in Gross-Wardein (Oradea, Rumänien) alle Tischler-Arbeit (1740—1747) im Kloster verfertigt. Annehmbar sind seine primitiven Reliefen noch heute in den Kirchen-Stühlen zu sehen: 16 Bilder aus dem Leben des Hl. Paulus, des Einsiedlers.

Der höchst talentvollste Mönch-Bildhauer war im Pauliner-Orden: *Fr. Johann Hyngeller* (in Augsburg 1712 geboren, in Sopronbánfalva 1767 gestorben). Im 1737 hatte er in Sajólád die Cathedra in Refectorio gemacht und im 1739 in Diósgyőr die Tür des Speisesaals mit Skulpturen verziert. Im 1740 wurde er nach Pest gesendet, wo er mit wunderbaren Reliefen im Heiligtum der „Universitäts-Kirche" sich ausgezeichnet hat. Im 1754 lobt das Pauliner Jahrbuch von Tüskevár unseren Meister, als er die mit Schnitzwerk geschmückten Einrichtungsgegenstände für die Sakristey und Sanctuarium rertiggestellt hatte, während die 1756 begonnene Einrichtung des Speisesaals wahrscheinlich am Anfang der 1760-er Jahre beendet war. Als das Mobiliar des Refektoriums vollendet war, Fr. Johann Hyngeller übersiedelte von Tüskevár möglicherweise nach Sopronbánfalva. Peter Kovács meint, dass einige Jahre (1764—1767) auch an der berühmten Székesfehérvárer Jesuiten Sakristei-Einrichtung arbeitete. Seine geistreich komponierte, lyrisch geträumte Reliefe sind unter anderen die Meisterwerke der ungarischen Barock-Skulptur.

Fr. Felix Tatirek (geboren 1710 in Velvár, gestorben, 1759 in Sátoraljaújhely) erbaute im 1753 das prachtv olle fantasiereiche Rococo-Stallum des Sanctuariums in Pápa der einmaligen Pauliner, später Benediktiner Kirche und schmückte den Sakristei-Schrank mit feinen Intarsien. Eben solche Intarsien sehen wir auch in der Universitäts-Kirche in Pest an den Chor-Stühlen.

Fr. Anton Rutschmann (Ruesmann) konstruierte im 1759 das Seiten-Altar der Czestochauer Jungfrau in Maria-Nosztra und im 1771 hat er in Pest die Bibliothek des Pauliner-Klosters „mit wunderbarer Kunst" vollendet, wie das man auch heute zu schauen und staunen kann. Die Kanzel zu Dejtár zeigt eben solche Styl-Zeichen (Rosen-Ghirlanden, Rococo-Zyraden, Intarsien und Reliefen), wie die Bibliothek des Klosters in Pest, aber nach der Auflösung des Pauliner-Ordens im 1786 durch Kaiser Joseph II. wissen wir nicht, wann und wo er dieses Meisterstück geschaffen hatte. Er war im 1728 in Württemberg, oder Baden geboren, und im 1791 in Pest gestorben.

hoz toldott tágas műtermében nyugodt körülmények között alkotott. Felnőtté cseperedett, egykori játszótársai büszkék voltak rá. Bordy meg boldog, ha együtt lehet velük, hiszen megjelenésük mint festőnek is friss benyomást, élményt jelent. Földművesek, parasztok és élettársaik közül hány és hány elevenedik meg ecsetje nyomán! A gyermekeiket szelíd mosollyal tápláló anyák, napsütötte, keményarcú férfiak, akik a fény dús özönében sem vesztik el komolyságukat. A lélekábrázolás remekei s mélyen vésődik a néző emlékezetébe *Jókedvű Jóska*, s a kis kucsmás, sokszor liláskékre fagyott arcú legénykékről és a feleségéről, szüleiről munka és pihenés közben festett portréi. A kedves kis szobában, ahogy beesik a napfény a tüllfüggönyön át. A színek varázsa, játéka még beszédesebbé teszi akvarell és olajképeit. A piros fejkendő reflexeit éppen olyan játszi könnyedséggel festi egy hamiskás arcon, mint a kendőjét igazgató lány arcmásának színpompáját. A karosszékben ülő édesanyja portréjának alaptónusa viszont leheletrózsaszín, amelyen egyetlen szürke színnel plasztikusan alakította ki az alakot. Ez a kép talán a legérettebb megoldás az egyréteggel készült akvarellek között.

Bordyt már ekkor a legjelesebb hazai akvarellfestők között emlegetik, aki párás színeivel, az ábrázolás könnyedségével megtartja ennek a technikának sajátosságát, mégis egyénivé fejleszti azt. Akvarelljein a festék igen híg állapotban, minden aláfestés nélkül kerül a papírra, rendkívül finom tónus- és színátmenetekkel. Színt színre mosva a rajzpapír szívós textúráját a végsőkig próbára téve hoz ki gyöngyház fényű, irizáló árnyalatokat. A lazúros jelleg megóvása érdekében mellőzi a fedőszínek használatát. Különösen finom atmoszféra és fényhatások kifejezésére alkalmas ez a megoldás. A rajz a foltokkal együtt születik s azokban él. Ezzel akvarelljei könnyed hatásúak s a néző azt hiheti, hogy percek alatt készültek. Ez a pillanatnyiság sajátos bájt kölcsönöz alkotásainak. Pedig portréinál először hosszan ismerkedik a modellel, csak azután készít róluk több színvázlatot.

Rajztudása, színérzéke, biztos megfigyelőereje nagyméretű akvarelljein is érvényesül s egyéni technikával párosul. Kedves mesteréről, Gulyásról, s kisgyermekét

3. Emőke, 1946

2. Sapkás fiú, 1943

4. Anyám, 1967

5. Eső utáni hangulat, 1962

karján tartó feleségéről, Iluról festett portréi e korszakának kimagasló alkotásai. Minden alakján, minden fején nyugalom és harmónia uralkodik.

Tájképei az erdélyi fennsík levegőjét árasztják, mindig a helyes színi élmény hitelességével tolmácsolják a művész hangulatát. Az értő szem észreveszi bennük az időjárás változását, az év- és napszakok jellegét, a kedélyhullámzások jeleit. Ihletett kapcsolatot talál ember és természet között. Festészete nem epikus vagy drámai, hanem lírai jellegű. Kritikusai szerint a legmélyén Áprilyval rokon.

Bordy pedagógusként is működött. Előbb a marosvásárhelyi kultúrpalota néhány termében irányítja a rajz- és festésoktatást, majd a Művészeti Gimnázium tanáraként. Közel harminc évig az 1913-ban alapított képtár igazgatója, egyben a város művészeti életében is vezető szerepet játszik. E sokirányú tevékenység a második világháború idején komoly, felelősségteli feladatot jelentett, különösen amikor rendeletet kapott a képtár kiemelkedő darabjainak (Munkácsy, Paál, Ferenczy Károly, Mednyánszky, Lotz, Nagy István, Fényes Adolf, Dósa Géza, Vida Árpád stb. képek!) elszállítására. „1944-ben naponta kaptam a felszólításokat — írja Bordy —, hogy pakoljam össze a múzeum legértékesebb képeit s indítsam el, ki az országból. Én biztonságba helyeztem mindeniket, a Munkácsy-képet, a Paál László festményeket, mit mondjak, még a festett üvegablakokat is (Torockai Wigand és Nagy Sándor remekei az ún. Tükörteremben) leszedtem, hogy bombarobbanás, légnyomás nehogy összetörje. A sepsiszentgyörgyi anyagot elküldték, akkor kellett volna útra tegyem én is a mieinket. A sepsiszentgyörgyi anyag megsemmisült. Mi pedig bármikor gyönyörködhetünk a vásárhelyi múzeum képeiben." Bordy e nagy fontosságú intézkedéséről szóló rövid híradását kiegészíthetem azzal, hogy az elmúlt év végéig, amíg igazgatója volt ennek az országos viszonylatban is jelentős képtárnak, igen sok és kiváló román és magyar mester alkotásával gyarapította. Szervező és művészi tevékenységét volt kedves tanítványa, az újonnan kinevezett igazgató, *Olariu Gheorghe* folytatja, aki a város és egész Románia művészetének komoly ismerője, szakértője.

Bordy András marosvásárhelyi munkássága szükségessé tette ottani letelepedését. Új otthonában is többször felkerestem. Csendesebb környezetben, magatervezte műteremmel készült a lakás, ahol a művész már unokákkal is megáldott nagy családjával él. Műtermének ablakából elbűvölő kilátás nyílik a városra, az öreg vártemplomra s körülötte az újonnan restaurált, egykor Borsos Tamás portai követ által épített várra és bástyákra, távolabb a Maros csillogó sávja körül emelkedő modern városrészre s még távolabb az erdélyi havasok előfutóraira. Bent, a művészien berendezett szobákban és a műteremben vázlatok, képek sokasága.

1945 után Bordy képeinek tematikája gazdagodik, s egyre gyakrabban szerepel hazai és külföldi kiállításokon. Így Bukarestben, Moszkvában, Budapesten, Varsóban, Új-Delhiben, Kairóban, Damaszkuszban stb. 1950-ben *Hegesztő nő* c. olajfestményével Állami díjat nyert. Román és magyar nyelvű újságok méltatják alkotásait, különösen a *Vihar után*-t, az *Erdei titkos összejövetel*-t s a *Két Bolyai* c. képét. Az elsőről az *Arta plastica* (Képzőművészet) c. művészeti folyóirat 1956. évi II. számában elragadtatással jegyzi meg: „*O minunată acvarelă După Furtună*" (egy csodálatos akvarell a Vihar után). Az utóbbin a múlt századi tudományos élet egyik sorsdöntő pillanatát eleveníti meg, amikor Bolyai János, a világhírű matematikus az abszolút geometria felfedezését jelenti be apjának, B. Farkasnak, ki hitetlenkedve, elhárító mozdulattal fogadja a hírt. Az egyszerűen berendezett szobában a drámai összecsapást érzékelteti a kompozíció. A nagyméretű olajképek mellett táj- és arcképek szép száma jelzi, hogy szinte pihenés nélkül dolgozik. Színes, derűs festményeinek sorát egy-egy önarckép szakítja meg. Időről időre visszatér a kiinduláshoz, megvizsgálja önmagát, kifejezőeszközeinek, ábrázolásmódjának helyességét. Önarcképei éppoly folytonos egységet, időrendi láncot alkotnak, mint víz- és olajfestményei. Önarcképein is anélkül változik, hogy mássá válna. Arcának, karakterének mindvégig jellemzője marad a mérlegelő, vizsgálódó pillantás. Becsületes álláspont: újra és újra szembenéz önmagával és vállalja önmagát.

Legutóbb sepsiszentgyörgyi egyéni tárlatán mutatott be néhányat több éves munkásságának nagy gazdagságából. Mintha egyetlen kerek mondat alkotórésze, szerves egésze lenne, úgy kapcsolódnak egymáshoz képei, olyan simán illeszti egymásba az évtizedek során kiérlelt festői hatásokat. Ezt az egységet, ezt az önmagát folytató és korrigáló ábrázolásmódot csak olyan szigorú következetességgel érhette el, amilyet önarcképei sugároznak. Nem kis feladatot vállalt, hiszen dacolnia kell a modern stíluságyzatok sokaságával. Kiállításának, s általában műveinek tanúsága bizonyítja, hogy törések, szakadékok nélkül is lehet teremteni értékes emberi művet, amely Rilke szavaival élve: „*Komoly, egész és igaz.*" Képei az élet

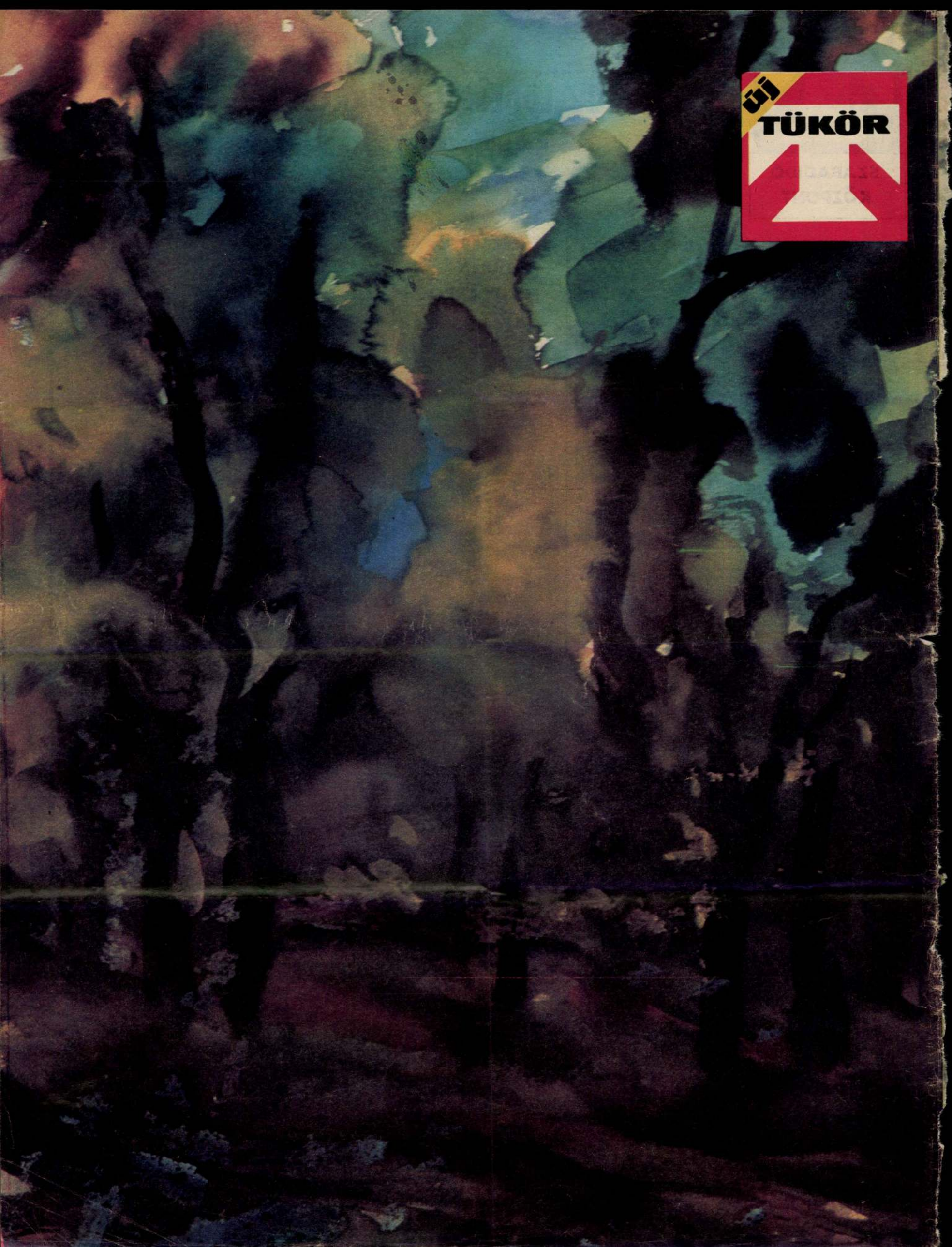
Új
TÜKÖR

Új TÜKÖR

SZABADIDŐ KÖZPONT

A KÖZMŰVELŐDÉS (ÚJ) TÜKRÉBEN!

KALEIDOSZKÓP

E héten színes összeállitást adunk arról, hogy nyáron mi minden történik a közművelődés érdekében, amihez közünk van. Ennek keretében mutatunk be olyan iparművészeket, akik Vácott mutatkoztak be először a közönségnek, tudósítunk a Hétfőn Hétkor portrészínpad érdekes estjéről, amelynek vendége Kabos László volt, és a Filléres Karavánról...

KABOS HÉTFŐN HÉTKOR

A Jókai Klubban, a Hétfőn Hétkor portrészínpadán újra érdekes és „izgalmas" vendéget üdvözölhettünk: Kabos Lászlót, a magyar nevettetők egyik „élő klaszszikusát", aki jelenleg színház nélkül, „magányos művészként" dolgozik, de népszerűsége így is töretlen. Szokása szerint már megjelenésével olyan oldott, és bensőséges hangulatot tudott teremteni, ami sajátos képessége. Önmagáról így vallott:

— A világ nagy mulattatói szinte kivétel nélkül „elrajzolt karakterek". Fernandel és Chaplin, Stan és Pan, a két Latabár már külsőségeikben is a humor jegyeit viselték. Ez adottság, de önmagában kevés. A komikus nem a vörös hajnál kezdődik, és nem is ott ér véget. Az emberek várják, és elvárják, hogy véleményem is legyen az élet dolgairól, és mindig lássam a „napos oldalt" is. Nemrég rádióriportot készítettek velem személyes gondjaimról, és általában a színház helyzetéről. Másnap megállítottak az emberek az utcán, és ők is elmondták nekem saját gondjaikat. Talán itt kezdődik a

komikus és a közönség együtt lélegzése. Nem tagadom: szeretem a népszerűséget — de szeretek dolgozni, játszani, rögtönözni is. Az igazi jutalom érte a nevetés, amelyet az emberekből „kicsalok". Hogyan tovább? Új műsorral, amelynek témája tizenévestől hetvenévesig mindenkit izgat és foglalkoztat: a szex!

A Hétfőn Hétkor portrészínpadán bemutatott részletek bizonyították: valóban mindenkit érdekel és megnevettet az új Kabos-műsor!

KÉKFESTŐ DUNAFÖLDVÁRRÓL

Özvegy Vadász Istvánné dunaföldvári kékfestőnek nemcsak különleges mintázatú, szép terítői, ruhaanyagai érdekesek — hanem kékfestőműhelyének alapítási éve is: ugyanis 121 éve, 1860 óta dolgoznak ott. Ennyi idő elég volt ahhoz, hogy egyedülálló technológiát dolgozzanak ki, amely a szép színek és minták alapjául szolgál.

VESZPRÉMBŐL JÖTTEK...

Vácott „fedeztük fel" a két ifjú veszprémi hölgyet is: Herczeg Zsuzsa a Tejipari Vállalat dolgozója, Pető Erika pedig porcelánfestő. Barátnők, akik együtt laknak, és hobbijuk is közös: együtt ötlik ki és valósítják meg kisméretű textilfantáziáikat. Az elkészült kompozíciónak hangulatos címeket is adnak: a felvételünkön láthatóké például „Nosztalgia", „Csend", „Színorgia", és „Spontán spenót"... Hogy melyik melyik? Ennek kitalálását az olvasóra bízzuk, hiszen a fantáziaképekhez úgyis egyéni képzeletgazdagságra van szükség...

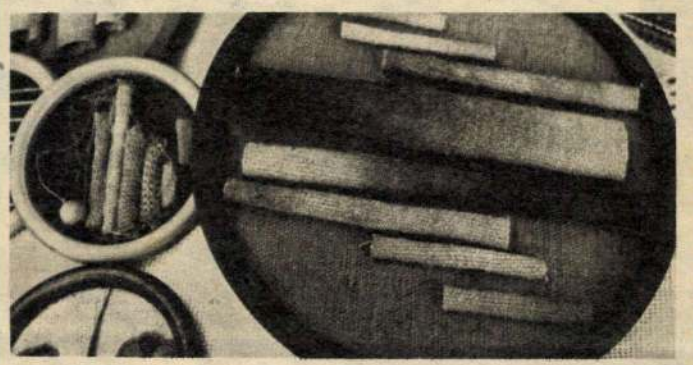

A MEÓS STÚDIÓJA

Somogyi Lajos is veszprémi, illetőségét tekintve, szakmáját nézve viszont ezermesternek is mondhatnánk. Hiszen tanult szakmája a vegyészet, a fényképészet és a kerámiázás is. Jelenleg viszont a Veszprémi Állami Építőipari Vállalatnál dolgozik mint meós. A kerámiázást hobbiból folytatja — illetve nem egészen csak időtöltésből. Két esztendővel ezelőtt ugyanis, munkahelye támogatásával kerámiastúdiót alapított, amelyben pillanatnyilag már harmincan (tizenkét gyermek és tizennyolc felnőtt) ismerkedik e szép és népszerű mesterséggel. Somogyi Lajos munkái közül kitűnnek a háromszor égetett, arannyal festett kecses vázák.

FILLÉRES KARAVÁN!

MCCC

Ki ne szeretne olcsón kirándulni? A kérdés felesleges. De a gyakorlatban megvalósítani... Drága a benzin, négytagú családnak a vonatjegy is sok, és akkor még hol vagyunk az egynapos kirándulás programjától? Ezeken a gondokon próbál most segíteni a Magyar Camping és Caravanning Club, amikor elindítja a FILLÉRES KARAVÁN akciósorozatot. Ennek lényege: a MÁV segítségével olcsó különvonattal utazni hét végén valahová, és ott — sőt, útközben is — programot adni, szórakoztatni az utazókat. Július 19-én indul az első vonat Budapestről, Siófokra. A részvétel díja oda-vissza, útközbeni kulturális programmal és strandbelépővel együtt 99 forint 90 fillér lesz. Egy hétre rá, július 26-án Hajdúszoboszlóra indul a karavánvonat, azon a részvétel díja 99 forint 90 fillér lesz. (Az alapelv: egyetlen út sem kerülhet 100 forintnál többe!) Tervezik már az augusztusi utakat is, a debreceni virágkarneválra, a szegedi szabadtéri játékokra (előadás után indul vissza a vonat Budapestre), és olyan utakról is gondoskodnak, ahol vidéki városból indul majd a különvonat. Jegyek egyelőre az MCCC Üllői úti irodájában és a Hungária kávéházban kaphatók, de már szervezik az üzemi közönségszervezők és a nagy munkás művelődési központok jegyellátását is.

HOGY MIK VANNAK...

...Avagy: ellesett pillanatfelvétel a váci búcsúról: ki mindenkit érdekelhet manapság az iparművészet?...

Összeállította: NÁDOR MARA
Révész András felvételei

BORDI ANDRÁS KÉPEI a MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN

Bordi, vagy ahogy korábbi képein jelezte magát, Bordy András az erdélyi magyar művészet egyik „nagy öreg"-je, túl a harmadik negyedszázadon, de olyan friss alkotóerővel megáldva, mint amikor 22 évesen a marosvásárhelyiek ösztöndíjával Párizsba ment.

Bordi András járt a Julian-akadémiára és Rudnay Gyula budapesti osztályába; nyert akvarellnagydíjat a Barabás Miklós céh tárlatán és kapott román Állami-díjat Elmunkásnő című képéért; irányította három évtizeden át a marosvásárhelyi Közművelődési Palota képtárát; tanította festők tucatjait, köztük Szász Endrét, akiről legharciasabb ellensé-

Tájkép. 1978

Este. 1974

Barátok. 1980

gei se mondhatták soha, hogy nem tanult meg rajzolni; élte a viharos sorsú Dél-Kelet-Közép-Európa (a katalógusból idézem e földrajzi-politikai meghatározást) művészének néha a kelleténél kisvárosibb, nyugalmasabb, máskor a kelleténél fordulatosabb életét. Aztán 1971-ben nyugdíjba vonult, és ahogy mondta, elkezdett „kecskéket festeni", vagyis mindent, amit lát maga körül, azzal a hirtelen kézmozdulatokat kívánó könnyedséggel és természetességgel, amelyet a gyorsan száradó vízfesték követel. Így ért pályája csúcsára, impresszionisztikusan könnyed és expresszíven színes akvarelljeiben. Erdély festői közt aligha találunk nála „franciásabbat" a XX. században, annak ellenére, hogy annak idején Réti és Rudnay óva intette párizsi példaképek követésétől. Bordi a természetre igyekezett figyelni – s a 70-es évek végén készült képei bizonyítják, hogy amikor megszabadult a „fontos személy" kötöttségeitől, művész módjára hallotta meg a természet szavát.

SZEKELY ANDRÁS

KÉKESDY KÁROLY REPRODUKCIÓI

A Küküllő völgye. 1978

A nyugdíjaslét örömei

BORDY ANDRÁS

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/28.sz.

Kultúránk a világban

Francia könyv Kertészről

Agathe Gaillard beleszeretett André Kertészbe! Nemcsak a világhírű fényképészbe, hanem az emberbe is: „erős, férfias, szép, New York legcsábosabb férfia" — olvasom könyve 82. oldalán. Pedig a francia képtáros hölgynél dicső hazánkfia majdnem fél évszázaddal idősebb. Hogy a csinos Ágota hány éves, nem tudom, Kertész viszont egészen pontosan 1894. július 2-án született. A párizsi Belfond kiadónál megjelent, 130 oldalas, 16 pompás Kertész-fotóval ékes könyv egyébként *A nagy fényképészek* című kitűnő sorozatban látott napvilágot, amelynek egy másik darabja Man Ray-ről szól.

Gaillard monográfiája csapongva, hol filológus pontossággal, hol lírai szárnyalással meséli el Kertész csodálatos pályáját az esztergomi ifjúságtól, a pesti tőzsdei írnokoskodástól, az első világháborús kalandoktól kezdve az 1925-től 1936-ig tartó fényes-csodás párizsi korszakon át a szomorú amerikai csalódásokon, megaláztatásokon keresztül a mai magányig, a Washington Square-ra néző New York-i lakásáig, ahonnan az agg művész már csak távlencsével fényképez, illetve ahol elérte a Valéry-féle *poésie pure*-re rímelő „tiszta fényképészet" magaslatát: már csak az üvegen átszűrődő fényt örökíti meg. 1944 óta amerikai állampolgár, de még mindig visszasírja a Dôme kávéházat, a húszas-harmincas évek Párizsát, ezt a legendás ködbe veszett művészparadicsomot, amelyben a szürrealizmussal kacérkodva feltalálta a torzulásos képeket, s ahol Paul Dermée, a Kassákkal, Illyéssel, József Attilával barátkozó poéta verset írt hozzá (ezt a ritka költői dokumentumot 1972-es Kertész-könyvemben volt szerencsém közölni magyarul: *André Kertész munkássága*, Corvina).

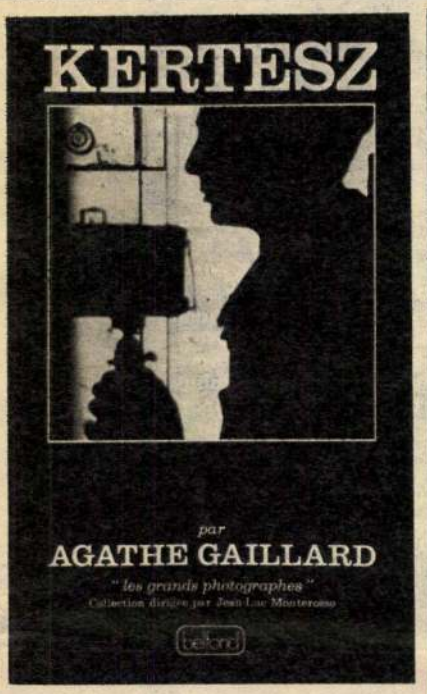

A közölt képekhez a szerző, illetve maga Kertész néhány szavas magyarázatot fűz. A legérdekesebb talán az, amit az 1927-es Károlyi Katinka-fotó születéséről tudunk meg. A kötet címlapját Kertész merész önarcképe díszíti.

B. L. E.

A Kékszakállú ősbemutatója görög közönség előtt

Magyarul szólalt meg, először Görögországban, a Kékszakállú.

A szaloniki Városi Színházban oratóriumszerűen adták elő a közelmúltban Bartók művét dr. Vasady Balogh Lajos vezényletével. A címszerepet Faragó András, Juditot Eszenyi Irma énekelte a Görög Állami Filharmonikus Zenekar kíséretével.

Az előadás napján a város napilapja, a *Tesszaloniki* üdvözölte a magyar produkciót. A nemzetközi Bartók-ünnepélyek programjaként tolmácsolták a görög színpadokon még nem játszott művet. A lap vállalta magára a magyar művészek bemutatását. A körültekintő szervezést dicséri, hogy a közönség görög és francia nyelvű programfüzetekből ismerhette meg a művet, a közreműködőket, és nagy érdeklődéssel kísérte végig a koncertet.

A *Tesszaloniki* kiemelte: mind a karmesteri produkció, mind a művészek teljesítménye hazájuk speciális zenei művészetének mély ismeretéről vall, méltóképpen reprezentálja a modern magyar operakultúrát. A görög napilag megállapításait a közönség is megerősítette; nagy és sok tapssal, lábdobogással fogadta az operát. Ötletes feladatot töltött be a pódium hátterében elhelyezett díszletsor hét kapuval, érzékeltetvén az események jelentését, sodrását.

Szünet után Smetana *Moldva* szimfóniáját és a *Nürnbergi mesterdalnokok* előjátékát dirigálta dr. Vasady Balogh Lajos. Mindkét produkció nagy sikert aratott.

A Kékszakállú Szaloniki-ben

A szaloniki pódiumon jelent meg kétszázadszor Kékszakállút énekelni Faragó András; jelentős európai, amerikai fesztiválokon, világvárosok operaszínpadain jelenítette meg a különös hőst, kiváló külföldi és magyar dirigensekkel.

Eszenyi Irma Judit-alakításainak is emlékezetes állomása volt a görögországi premier. Ezt megelőzően számos alkalommal énekelte európai, tengerentúli színpadokon.

ERDŐSI MÁRIA

Magyar sikerek

Július közepéig tart a *Holland Fesztivál*, az egyik legmegbízhatóbb művészeti seregszemle fesztiválokkal igencsak ellátott világunkban. A most harmincnegyedszer megrendezett holland és nemzetközi zenei és színházi eseménysornak egyik fontos vonása volt a nem hangzatos, de annál tartalmasabb emlékezés Bartók Bélára. Mind a fesztivál újságja, mind több nyelven közreadott gondolati

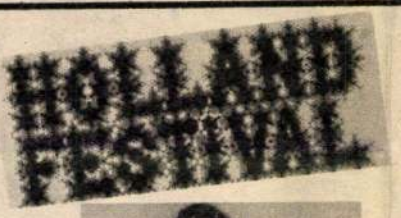

Rudolf Corens megvalósított elképzelése a Kékszakállúról és Juditról (Kováts Kolos és Kasza Katalin részére)

összefoglalása, mind a Concertgebouw Zenekar *Preludium* című testes műsorfüzete szeretettel és tisztelettel beszél a nagy magyar mesterről, benne Bartók és Hollandia, kivált a nagy hírű amszterdami zenekar számos közvetlen kapcsolatáról. (A Concertgebouw pompás termében a legnagyobbaké közt ragyog Bartók neve.) Az említett műsorfüzet a fesztiválon személyesen jelenlevő és közreműködő Doráti Antal emlékezését közli, amelyben a híres magyar dirigens Bartókhoz fűződő kapcsolatairól szól.

Jórészt ebben a jegyben került sor a *Magyar Állami Bábszínház* vendégszereplésére Utrechtben, Amszterdamban és Rotterdamban, a megnyitás napján és további kilenc előadáson.

Külföldi vendégszerepléseinkről, vitatható hagyományt folytatva, „illő" kedvező értékelést adni, még olyan esetben is, amikor a tények nem egyértelműek. Itt egyértelműek voltak. Nem tudnék lelkesedést mímelni, ha a tények nem támogatnának. Kis társulatrészlegünk — részben a két Bartók-balett bábváltozatával — a legmagasabb színvonalon képviselte a magyar kultúrát, kiváltva a közönség és a sajtó nagy részének az elismerését. Itthon egy kissé a „prófétasors" jut becsbentartott, de publicitás dolgában mostohán kezelt bábszínházunknak. Sokadik külföldi vendégjátékuk volt ez a mostani — de a magyar közönség ritkán értesül róla, hogy milyen nagy megbecsülést élveznek és szereznek szerte a világon. Hollandiában, ahol a műfaj ezen a szinten csaknem ismeretlen, kivált frappáns volt a tartalmas, pontos, a maga nemében sajátos és kivételes művészi teljesítmény hatása.

Még két, ugyancsak Bartók nevéhez fűződő előadásról hadd számoljak be nagy örömmel. A Bartók-hagyományhoz sok szállal kötődő együttes (a Concertgebouw Zenekar) Doráti Antal vezényletével a Tanzforum Köln együttesével, Jochen Ulrich koreográfiájában *A csodálatos mandarin*t adta elő. (Az előadás pikantériája, hogy mint ismeretes, a remekművet Kölnben tiltották be, a botrányba fullasztott ősbemutató után, ötvenöt évvel ezelőtt.) Ulrich koreográfiája ma — eddig — ötvennégy telt házat vonzott Kölnben. Koreográfiájával és megvalósításával volna éppen vitám, az előbbinek az intenzitása, Bartók-tisztelete, humánus töltése azonban vitán felüli. Külön ki kell emelni John F. Macfarlane nagyon hatásos színpadképét.

Végül néhány méltatlanul gyér szót *A kékszakállú herceg vára* előadásáról a Theater Carréban. A zenedráma a második részben hangzott el, változatlan zenekar és karmester mellett Kasza Katalin és Kováts Kolos szólóival, Eddy Habbema rendezésében. A gigantikus aréna, a Theater Carré közönsége: mintegy két és fél ezer ember a tanúm rá, hogy az előadás a fesztivál kimagasló művészi és közönségsikere volt. Valódi meglepetés. Az emberek tombolva ünnepelték az ilyen drámai töltéssel, megrendítő erővel ritkán elhangzó Bartók-mű előadását. Kivált szokatlan ennek a végeredményben statikus alkotásnak ilyen izzó fogadása az ismerten nagy hatású balett-pantomim után. Doráti varázslatos vezénylése, a Concertgebouw rendkívüli erejű játéka, Kasza és Kováts rendkívüllien szép éneke mellett, nagy része volt ebben Habbema kitűnő rendezői hozzáértésének, ahogyan bejátszatta a szokatlan teret a porondot egészében kitöltő orkeszter körül. A Holland Fesztivál egész választékos műsora színvonalán emlékezett Bartók Bélára.

RAJK ANDRÁS

szeteiez.

SOMODI ZOLTÁN

1021

ARCKÉPVÁZLATOK —

Bordy András

Négy évtizeddel ezelőtt egy szerény marosvásárhelyi kiállításon találkoztam először Bordy András nevével, amikor Gulyás Károly kollégiumi rajztanár mutatta be növendékeinek alkotásait. Világosan emlékszem, hogy milyen elmélyülten, milyen komolyan magyarázta a neves rajztanár és nevelő a kiállított rajzokat, festményeket; milyen őszinte lelkesedéssel hívta fel a látogatók figyelmét tanítványainak rajzkészségére, forma — és színérzékére, — nem mulasztva el rámutatni gyöngéikre sem. Az volt az érzésem, hogy nemcsak a kiállítás anyagának népszerűsítésére törekszik, de egyúttal a látogatókat is oktatni, nevelni akarja, hogy miképpen kell nézni és értékelni a műalkotást; hogyan kell felismerni már az első szárnypróbálgatások időszakában az igazi tehetséget. Lelkes, szenvedélyes tanár és nevelő volt, minden szavából, minden gesztusából gazdagon áradt a szuggesztív erő, amikor kedvenc tanítványának, Bordy Andrásnak képeit magyarázta.

A középiskolás diákok kiállításán több mint negyven képpel szerepelt Bordy András. Rajzai, akvarelljei, olajfestményei és pasztelljei csaknem teljesen beborították a kiállítóterem egyik falát. Egyik-másik képére még most is, négy évtized után világosan emlékszem: egy fonójelenetre, az orsó fölött elszundító édesanyára, pisze falusi legénykékre, pirospozsgás leánykákra. Szerencséje volt a faluról Marosvásárhelyre került festegető diáknak, hogy Gulyás Károly védőszárnyai alá került, aki valósággal második apja volt; nemcsak rajzolni, festeni tanította, de ellátta jó művészeti könyvekkel is, és vasárnaponként meghívta magához ebédre, hogy utána a délutáni órákban mesélhessen neki régi, híres festők küzdelmes életéről és a művészet nagy problémáiról, amelyek felületes zsonglőr-fogásokkal sohasem oldhatók meg, csak szívós, soha nem lankadó szorgalommal, tanulással. A neves rajztanár és nevelő azokhoz az áldozatos lelkületű emberekhez tartozott, akik tehetségüket nem önmaguk, hanem mások képességeinek kivirágoztatására fordítják. Teljes szívvel, teljes tudással odaállott tanítványa mellé, mert hitt annak komoly tehetségében és segítette, hogy ne kallódjék el, mint annyi más tehetséges fiatal művész-ígéret azokban a nehéz, mostoha esztendőkben.

A kollégiumi növendék-képkiállítás után jónéhány évre elvesztettem szemem elől a fiatal művészt. Ebben nincsen semmi rendkívüli. Hivatásszerűen

loja, aki lángoló hittel hirdeti meggyőződését s ugyanakkor nagyvonalú politikus, aki célja szolgálatába tudja állítani mások szenvedélyeit is. Játékstílusa romantikus hevületű, de ugyanakkor letisztult és egyszerű; szövegmondása lendületes és érzékelteti a benne forró érzelmek dialektikáját. Gábor József Fülöp királya félelmetes és megvetésre méltó zsarnok, s ugyanakkor vergődő, gyenge ember is, aki egyszerűen képtelen más körben gondolkozni, mint amit az egyház számára előír. Alakítása azzal tesz jó szolgálatot a darab eszmeiségének, hogy Fülöp emberi vonásairól, jellemének összetettségéről nem feledkezik meg a tetszetős leegyszerűsítés kedvéért és így érzékelteti a Fülöpben megtestesülő gondolat ingatagságát, gyengeségét. Kettősüknek kitűnő hátteret ad Gróf László érdemes művész bíboros főinkvizítora, aki a rendezőileg is kitűnően megoldott utolsó jelenetekben hatásos és mértéktartó alakításával megadja a konfliktus történelmi hátterét. Vitályos Ildikó Erzsébet királynője a fiatal színésznő legérettebb teljesítményei közé tartozik. Fenséges és előkelő tartása mintegy óvó páncélt von a királynő alakja köré; ez a páncél védi Fülöp király udvara és saját érzelmi viharzása ellen. Vitályos szerepfelfogása pontosan megfelel Erzsébet darabbeli jellemének és szerepének, és elhihetővé teszi a királynő felülemelkedését egyéni érzelmein a Posa márki által képviselt szabadság-gondolat érdekében. Eboli hercegnő Dukász Anna érdemes művésznő alakításában szenvedő, vergődő asszony, aki boldogságra vágyik és végső elkeseredése sarkallja csak végletesen gonosz tettére. Ez a szerepfelfogás hitelessé teszi Eboli hercegnő alakját, és megóvja minden leegyszerűsítő tendenciától. Bartos Ede (Alba herceg) valóban „a fanatizmus otromba pribékjét" állította a néző elé erőteljesen és hatásosan, a figura szögletessége mögül azonban néha a színészi játék merevsége tűnt elő. A jó alakítások számát szaporítja Bányai Éva (Olivarez hercegnő) és Solti Miklós (Lerma gróf) is. Kiss István (Domingo, a király gyóntató atyja) érces orgánumával és egyhangú szövegmondásával nem tudta teljes veszedelmességében érzékeltetni a fondorlatos és fanatikusan célratörő pap alakjának schilleri méreteit.

A címszereplő Don Carlos megelevenítése nagyon nehéz színészi feladat. Carlos lényegében nem cselekvő hőse a drámának; akaratgyengesége képtelenné teszi arra, hogy nemes gondolatait, amelyeket Posa márki ültetett el lelkében, valóra váltsa. A rendező kettős szereposztással kísérletezett; Dálnoky András és Palóczy Frigyes alakítása eltér egymástól, de egyik sem az igazi Don Carlos. Dálnoky Carlosa töprengőbb, intellektuálisabb, de a nagyságnak még az akarása is hiányzik belőle, Palóczy pedig tetszetős, de külsőleges és szokványos eszközökkel igyekszik a trónörökös figuráját életre kelteni. Mindkettőjük munkájában becsülhetjük a komoly igyekezetet, sajnos azonban ezt a szerepet az együttesen belül nem lehetett megnyugtatóan megoldani.

A rendező következetesen realista és Schiller művészetének sajátságait szem előtt tartó koncepcióját jól egészítik ki Tatiana Manolescu-Uleu egyszerű, a színészi játéknak tág keretet biztosító díszletei és Zisiade Eliza pompás jelmezei.

sohasem foglalkoztam képzőművészettel, s bár serdülő koromtól fogva szenvedélyesen jártam tárlatokra, nem volt alkalmam arra, hogy a nyilvánosság elé még nem lépett, a tanulás és tájékozódás korszakában lévő ifjú képzőművész útját nyomon követhessem, életét közelebbről tanulmányozhassam. Pedig érdemes lett volna a jó reménységekkel biztató főiskolás Bordy András végigkísérni fejlődésének azon a kezdeti időszakán, amelynek derekán ott ragyog az első nagy elismerés: részvétele önarcképével a párizsi Société des Artistes Français őszi tárlatán.

★

Főiskolai tanulmányait Magyarországon és Franciaországban, majd ismét Magyarországon végezte. A budapesti Képzőművészeti Akadémián Réti István és Rudnay Gyula voltak mesterei. Két kiváló képzőművész, két kiváló nevelő, akik nem arra törekedtek, hogy önmaguknak „epigonokat" neveljenek, hanem hogy a főiskolásokat ellássák mindazzal a technikai tudással, amely feltétlenül szükséges a képzőművészek számára, ha a tapogatódzás béklyóitól megszabadulva, szabadon akarják érvényesíteni képességeiket. És mindenekfelett művészi látásra és gondolkodásra nevelték tanítványaikat! Rudnay Gyula gyakran mondogatta tanítványainak: „Mielőtt hozzákezdenek egy kép felvázolásához, gondolkozzanak. Gondolkozzanak egy félórát, akár sokkal többet is. Sokat gondolkozzanak. Ameddig tisztázzák magukban, hogy tulajdonképpen ezzel a munkájukkal mit is akarnak mondani. Csak ezután fogjanak hozzá a feladat megoldásához . . . "

Dicséret dolgában Rudnay is, Réti is szűkmarkú volt. Következetesen, szigorúan bírálták tanítványaikat. Nem akartak könnyed, felületes módszerekkel híveket toborozni maguknak. Nem törekedtek olcsó népszerűségre. De hozzászoktatták tanítványaikat, hogy elviseljék a kemény kritikát és nap-nap után harcoljanak felfedett hibáik legyőzéséért. Azok a tanítványok, akik könnyű sikerekre törekedtek, nemigen tudtak beleilleszkedni ebbe a munkarendbe, de a minél teljesebb tudásra törekvők, a szorgalmasak, akik komolyan veszik hivatásukat, hálásan fogadták a mesterek szigorát, s ha időnként jutott számukra egy-egy elismerő szó is, érezték annak jutalmazó nagy jelentőségét. Ilyen kiváló nevelői voltak Bordy Andrásnak.

A két első akadémiai év befejezése után Párizsban, a Julian Akadémián folytatta tanulmányait. Mint a többi korabeli ifjú művészt, őt is vonzotta Párizs, a képzőművészek zarándokhelye. A lelkesedés bódulatában tanulmányozta a múzeumokat, a kiállított műveket, melyek révén megismerhette a festészet minden korszakát és irányzatát, a kezdeti primitív alkotásoktól az impresszionistákig, s bár távolálltak gondolkozásától, művészi látásától a formabontó, sokféle, legdivatosabb izmusok képviselői, ezek között is talált nem egy meggondolkoztatót, izmos tehetségről tanúskodót. Sokat barangolt Párizs szépséges utcáin, figyelte a nagyváros rohanását, az embereket, az életét, a kertek szépségét — és a néptömegek nyomorát is. De legtöbb idejét a képtárakban töltötte. A képtárak látogatása jelentette számára Párizsban az igazi tanulást, gondolkozásban, tudásban, látásban való gyarapodást. Elsősorban ezért volt érdemes eljutnia Párizsba, mert egyébként a Julian Akadémia szellemével sehogy sem tudott megbarátkozni. Nem a növendékekkel volt baj, akik — akárcsak ő — tanulni, fejlődni, alkotni akartak, hanem azzal a nevelési elvvel, amely rányomta bélyegét erre a főiskolára. Itt művészi szabadságról, az egyéniség szabad fejlődéséről beszéltek, de ezen a címen megfeledkeztek arról, hogy a főiskola elsőrendű feladata ellátni a szakmai tudás és tájékozódni tudás fegyverzetével a tanítványokat, előkészíteni őket arra, hogy valóban élni tudjanak az alkotó szabadsággal s valóban képesek legyenek ki-

fejleszteni művész-egyéniségüket. A simogató kritika, a könnyen születő dicséretek világa volt ez, és az ifjú Bordy András úgy érezte, hogy itt a látszateredményeket, az intézet népszerűségét, a növendékek létszámának emelkedését értékelik többre, s nem az igazi elmélyült tanítást, a következetes, tudatos művészznevelést, a tanulmányi eredményeket. Ezért jelentettek számára többet azok az órák és napok, amelyeket a képtárakban töltött, mint a Julian Akadémián kapott áradozó dicséretek, kedveskedő bírálatok. S hogy az új benyomások sokfélesége ellenére mennyire hű tudott maradni önmagához, az otthonról magával hozott gondolatvilághoz, ennek illusztrálására érdemes megemlíteni egy esetét: egy alkalommal egy néger táncosnő megfestését kapta feladatul. Lelkesen és nagy érdeklődéssel fogott hozzá a kép megkomponálásához, de a téma hátteréül — a hazai, küküllő-menti tájat választotta... Egyébként a párizsi időszakra esik első jelentős sikere: egy női olaj portréját a Julian Akadémia díjával jutalmazták, s az 1929. évi párizsi Nagy Szalon őszi tárlatán elfogadták és kiállították akvarell önarcképét.

A párizsi időszak után ismét a budapesti akadémián folytatta tanulmányait, 1931-ben végzett, majd állami díjat nyert egyik akvarelljével. Ezután véglegesen visszatért hazájába.

★

Gulyás Károly, a kiváló rajztanár és nevelő megérhette kedvenc tanítványának hazai sikereit is. Örömmel tapasztalhatta, hogyan figyelnek fel Marosvásárhelyen Bordy András képeire, aki alkotásainak tárgyát most is, akárcsak kezdő korszakában, a falvak életéből s a hazai táj változatosan gazdag szépségéből merítette. Kenderhajú falusi kislányok, villogó szemű legénykék, komoly, érdes arcú földművesek, házi munkában megrokkant öreg parasztasszonyok arcképeivel gazdagította a két világháború közötti hazai festészet anyagát. Levegős, színekben pompázó tájak születtek újjá ecsetvonásai alatt, és kompozíciói is mind arról tanúskodtak, hogy Bordy a falusi élet és a hazai táj ábrázolásában találta meg tárgykörét. Igaz, festett portrékat megrendelésre is, de ezek nem is voltak annyira jellegzetesen Bordy-alkotások, mint a falusi emberekről, a hazai tájakról, a falu életéről mesélő munkái.

Egyre többen emlegették Bordy András nevét, s rendre nemcsak képkiállításokon, de magánlakások falán is láthattuk alkotásait. Ezekből az időkből származik egyik számomra legkedvesebb képe: egy paraszt legényke elragadó portréja. Úgy gondolom, ezen a képen világosan és meggyőzően jelen vannak mindazok a jellemvonások, melyek azóta is a művész legmaradandóbb alkotásainak jellegzetességei: a naturalizmussal szembenálló természethűség és valósághűség; az aprólékos részletek elhanyagolása a lényeges vonások minél tökéletesebb hangsúlyozása érdekében; színgazdagság; a hangulatteremtés iránti rendkívüli érzékenység; finom, gyöngéd ecsetkezelés, alapos mesterségbeli tudás és mélységes szeretet tárgyköre: a falu, a falusi emberek, a falusi élet és a hazai tájak iránt. Arcképeinek, kompozícióinak, tájképeinek és csendéleteinek legjobbjai több mint másfél évtizeden át csaknem egészében a falusi élet és a hazai táj szeretetéről szóló, valóban költői vallomások. A felszabadulás nagy élményének kellett jönnie, hogy Bordy András művészeti tárgyköre túlnőjön a falun, a hazai tájon és kiegészüljön azzal a hatalmas élményanyaggal, amellyel az új társadalom építői ajándékozzák meg azokat a művészeket, akik nem szakadnak el az élettől.

Bordy András művészetében a felszabadulás óta egyre több helyet kap az alkotó munka dicsérete. Kompozíciói, munkás-portréi, akárcsak azok a tájképei, amelyek hatalmas üzemeket ábrázolnak, mind arról tanúskodnak, hogy

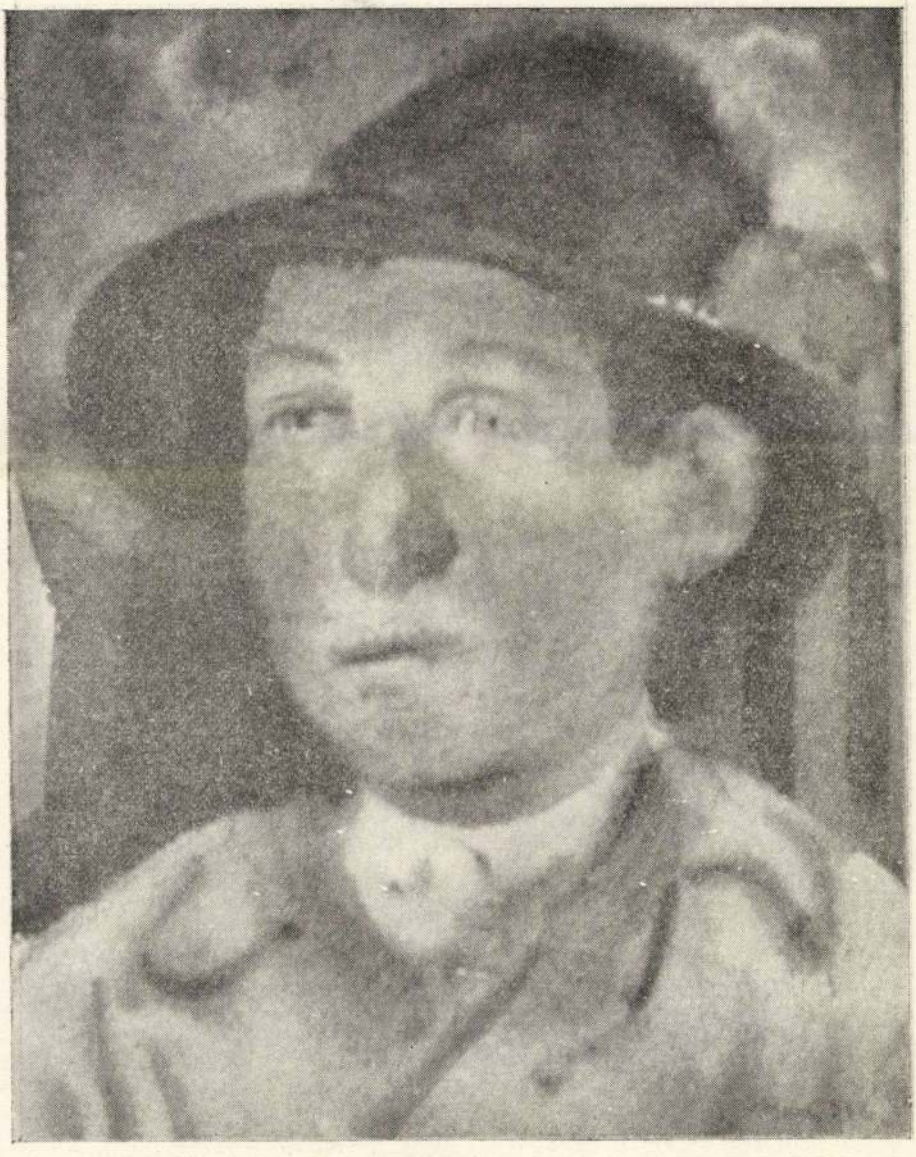

BORDY ANDRÁS: Parasztfiú (akvarell, 1932)

BORDY ANDRÁS: Hegesztőnő *(olaj, 1949)*

BORDY ANDRÁS: Marosmenti táj *(akvarell, 1960)*

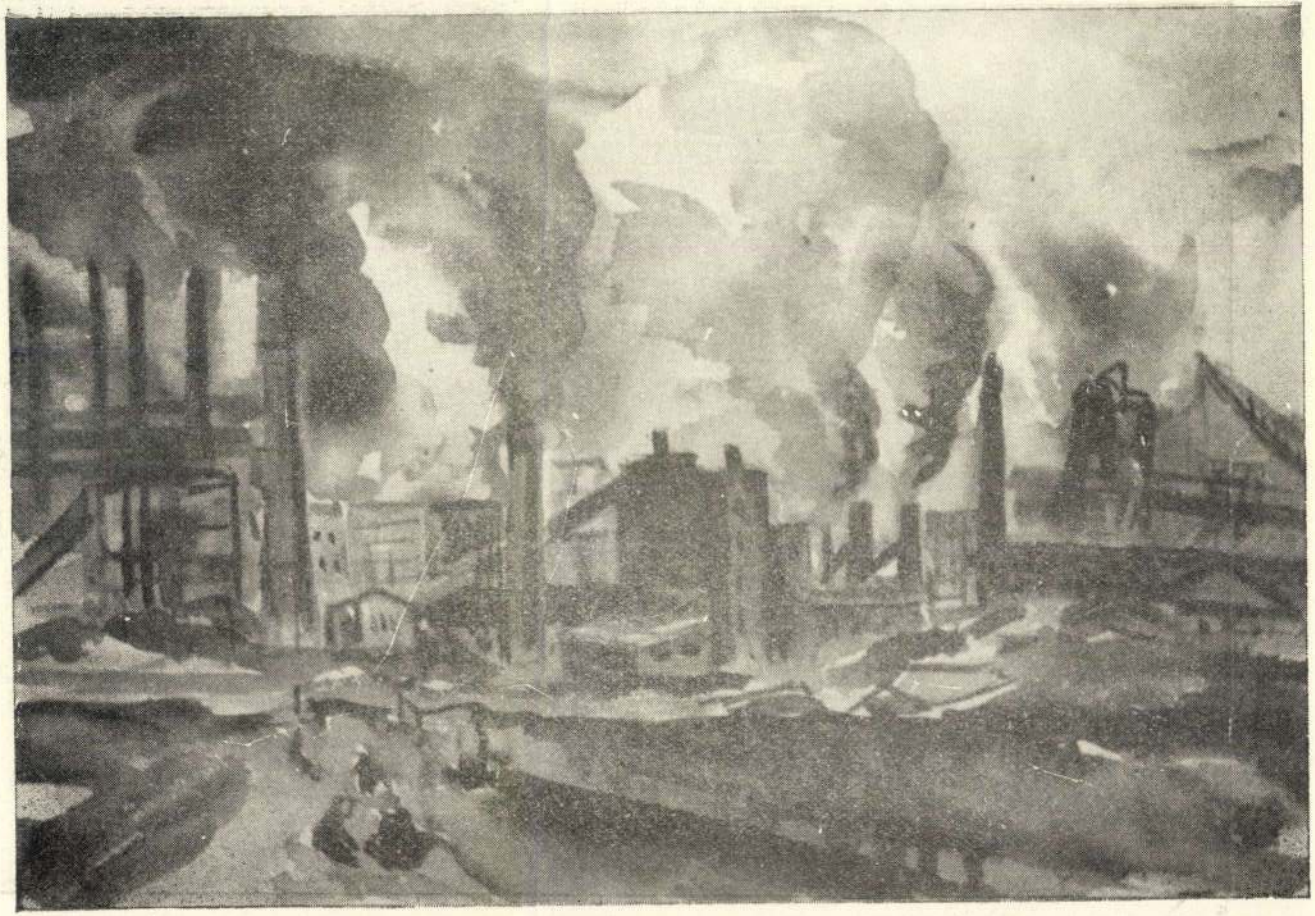

BORDY ANDRÁS: Vajdahunyad

(akvarell, 1962)

a művész immár életünk egész valóságának művészi feltárására törekszik. Az 1949-ben Moszkvában kiállított jeles alkotása, a Hegesztőnő, vagy egyik legújabb tájképe, a Vajdahunyad is bizonyítja, mennyire azonosulni tud korunk igényeivel. Sokat dolgozik. Olajban, akvarellben egyaránt. Marosvásárhelyt a Tartományi Állami képkiállításon minden évben láthatjuk kompozícióit, portréit, tájképeit. A felszabadulás óta csaknem minden fővárosi kiállításon részt vett. Világviszonylatban is egyre ismertebbé válnak munkái: Moszkvában, a Budapesten rendezett román képkiállításon, Varsóban, Új-Delhiben, Kairóban, Alexandriában kerültek kiállításra különböző munkái. 1950 óta a Román Népköztársaság állami díjas képzőművésze. Nemcsak alkot, de tanít is: a marosvásárhelyi képzőművészeti iskola tanára. Mint tanár, egykori kiváló mestereinek példájához igazodva, elsősorban arra törekszik, hogy tanítványait a mesterségbeli tudás fegyverzetével lássa el és rávezesse egyéniségük sajátos vonásainak kibontakoztatására. Nem iskolás utánzókat, hanem a valóságot magas művészi síkon tolmácsoló, önálló karakterrel bíró művészeket akar nevelni tanítványaiból.

Bepillantva műhelytitkaiba, az a benyomásunk, hogy festészetében ismét új szakasz kezdődik. Egyre színesebb, egyre levegősebb képei kedély- és érzésvilágának újabb gazdagodásáról vallanak. Kifejezési eszközei a temperával bővültek. Hisszük, hogy ezen az úton további értékes művekkel fogja gazdagítani hazai képzőművészetünket. Érdeklődéssel, jó reménységgel tekintünk Bordy András művészetének további fejlődése elé.

KEMÉNY JÁNOS

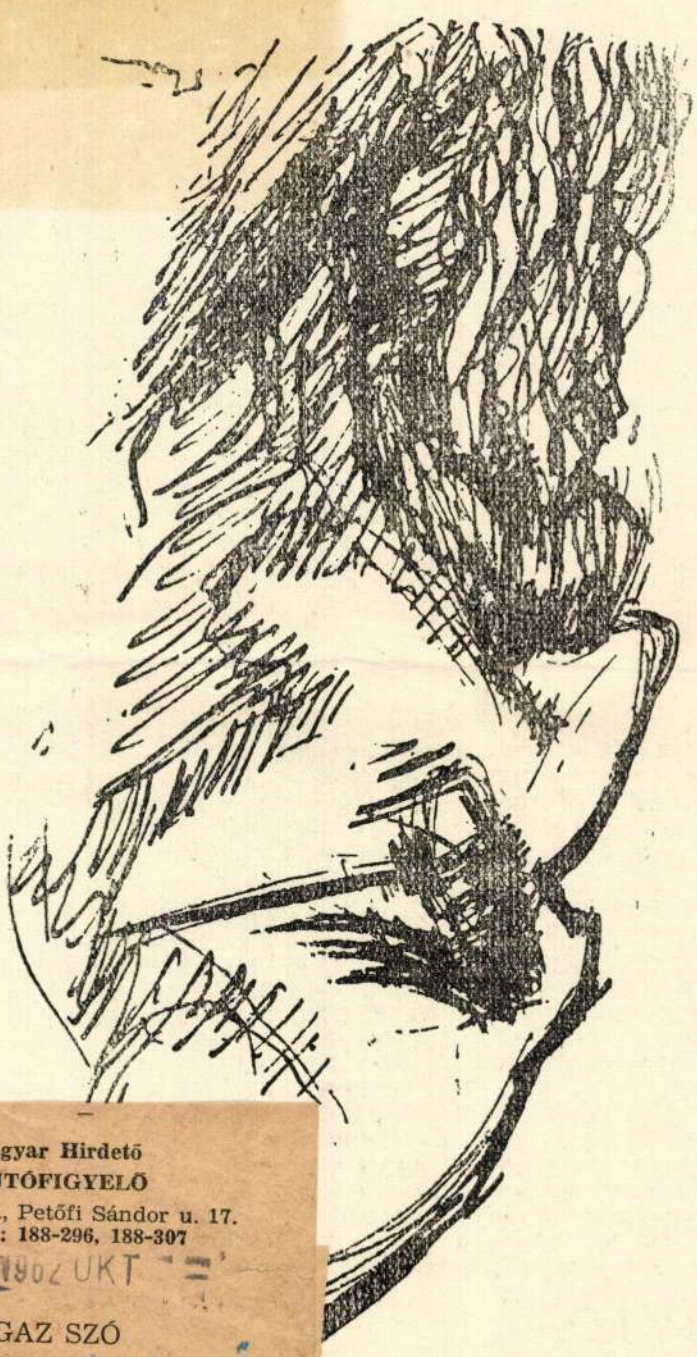

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1902 OKT

IGAZ SZÓ

Bordás András

1021

Bordó László festőművész

1975. VII. 29. 12,00. Ka. /11/

Déli krónika.

- Végül Szatmári Ilona kiállítási kalauza.

- Utiélmények, emlékek, festményben grafikában elbeszélve.

- Bordó László festőművésznek, a Nemzeti Galéria művészettörténészének rajzai kiállítása nyilik délután az NDK. Deák-téri Kulturális Központjában. A bemutatott képek, Erfurt, Quedlingburg, Weinigerode, Weimar, Lipcse és más német nagy és kis városok, gótikus, reneszánsz és barokk műemlék-együtteseit varázsolják elénk gazdag színességgel, sajátságos szerkezetességgel.

- Mint a Galéria dolgozója jutottam el először az NDK-ba, hivatalos megbizatással. Azóta meglehetősen sokat jártam ott az elmúlt 5 évben. Már az első utam alkalmával megejtettek ezek a csodálatos német városok. Első utamon még fényképezőgéppel próbáltam megörökiteni ezeket, de rájöttem, hogy tehetségtelen fotográfus vagyok, ezért rengeteg kis rajzot, útijegyzetet készitettem, melyekből azután az elmúlt 1-2 évben, rákos szobtmihályi műtermemben sikerült vagy 30 képet megfestenem. Különösképpen a Hartz hegység, gerendavázas épületeiből össze összeálló együtteseinek olyan sajátságos hangulata, sugárzása van, hogy éppen ezt a sajátos sugárzást szerettem volna én képileg is visszaadni. Egy kicsit a konstruktivista elődök hoz is kapcsolódva, de egyéni módon fejezve ki magamat. Talán az esti fények, talán a középkori művészet iránt régóta bennem élő tisztelet is adta azt az ötletet, hogy olykor középkori épületeim arany háttér előtt jelennek meg.

- A kiállitás, amely Borbély László 29 festményt és 7 pasztellt mutat be, augusztus 21-ig tekinthető meg itt az MNK Kulturális Központban.

- A Déli krónika ezzel végeért.

- Szerkesztette és a műsort vezette: Tardos Julia.

-x-x-x-x-x-

Boreczky Anna

MTA Művészettörténeti Intézet
Budapest, I. Uri utca 49.

COLLEGIUM ARTIUM

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk a Collegium Artium következő rendezvényére, melyen

Boreczky Anna

Tipológia, enciklopédizmus és katekizmus a 14-15. században. A Concordantiae caritatis műfaji - ikonográfiai kérdései

címmel tart előadást.

Az előadás helye: MTA Művészettörténeti Kutató Intézet, Könyvtár
1014 Budapest, Uri utca 49.
ideje: **2002. február 8. 14^{h}**

Pataki Gábor
igazgató helyettes

MTA Művészettörténeti Intézet
Budapest, I. Uri utca 49.

COLLEGIUM ARTIUM

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk a Collegium Artium következő rendezvényére, melyen

Boreczky Anna

Tipológia, enciklopédizmus és katekizmus a 14-15. században. A Concordantiae caritatis műfaji - ikonográfiai kérdései

címmel tart előadást.

Az előadás helye: MTA Művészettörténeti Kutató Intézet, Könyvtár
1014 Budapest, Uri utca 49.
ideje: **2002. február 8. 14^{h}**

Pataki Gábor
igazgató helyettes

Bordy Margit

„Kegyelem Leningrád"

1976 VIII. 563 oldal

Gordy Margit

„Vajda Lunyad" 1975

Korunk

1976 III. 224 oldal

Gordy Margit

„Vajda Lunyad"

Korunk

1976 VII.

482 oldal

Bödy Margit

Portré:

Kozmik

1975 32 oldal

BORDY Margit
Unoka, 1944. október 17.
IA Képz. Főisk. Kvár, keramikus, festő és költő

Banner Erdély

szolgálták, amelyeken e
virrasztva, az ünnepelt
ták.

A vértanúk tisztelet
ségek is megszaporodtak
let tárgya. A püspök fe
lött gyakorolt felügyel
tanúkkal kapcsolatos vi
núakták mellett minden
be kellett vennie, amil
gálta. Ezzel lehetővé v
sek kiküszöbölése. A pü
nem a modern értelember
csak a tévedések megelő
néptől származott.

BORDY MARGIT

festőművész

Bordy Margit képeiről reprodukciókat közöl:

Igaz Szó, XXIX.évf. 3.sz. 1981 március.

Bondy Margit

„Az életem kertje"

Komm 1977/12 1043.old

BORDI Géza
Héderfája, 1937. március 8.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

hasonlóan a nyugati kereszténység
lemi áramlatát közvetitette, külö-
közül egy fönnmaradt. Ő azonban
ppel, járta a Maros vidékét, püs-
ny településeit, s ugyanazzal a
az evangéliumi igazságokat, mint
zte után, Fehérvárott, a királyi
zmegyeszervezés jutott feladatul,
Sámuel királlyal, amikor ez utóbbi
sszaélve letért a Szent István ki-

vértanúk lettek. Régebben azt mond-
értanúságot. Életük ismeretében
mert ők az evangélium hirdetésével

Bordi Gizella

A Maros megyei működvelő képzőművészek kiállításán
részt vett műveivel

A Két, 1971. ápr. 9. 2. erf. 15 sz. 9 p.

Bordi György

az alábbi pályázaton 45.ooo forintos tiszteleti megvételben részesült 38.sz. pályamű egyik összeállója.

Bekes Béla: Gyógyfürdőszállók és gyógyfürdők tervpályázata, 197o. - Magyar Építőművészet, 197o.6.sz. 7-14. l.

Bordi János, építész

Diplomadíjasok, 1986.

G. Lenzsér Ágnes építész országos pályázatokon társakkal – Gelesz András, Bordi János – több díjat, megvételt nyertek.

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 86-old.

M. D. K

BORDIGNON Jeskő

Aradi Törtfest 318. l

Barbier Alfréd épitész

Tér és Forma 1940 79-85.

A Velencei Vásár pavillon-

Bardon Alfréd épitèse

Tér és Forma 1941. 102-109.

Nemzetközi Vásár 1941.

MDK

Bordy András

Olvasó férfi, vf.

Magy. Művészetért kiáll. r.Műcs. 1940. febr. 16. 1.

MDK

Bordy Erzsébet
képzőm.főisk.hallg.

Budiparrajzisk 1933-34. 4o l.

MDK

Bordy András festőmüv.

..I: A Barabás Miklós cég marosvhelyi . . . kiáll.
Ellenzék, Kolozsvár, 1943. febr. 26.

MTK

Bordy András

Félakt, vizf.
Beszélgetők, vizf.
Felhők a Maros felett, vizf.

Barabás Miklós Céh kiáll. M.Szal. 1944. márc.
lo 1.

MDK

Bordy András

G.S: Erdélyiek kiáll. a N.Szal.-ben. Új Magyarság, 1944. márc. 18. 8 l.

MNK

Bordy András festőművész.

Feleségem és fiam, akv.

B.A: Erdélyi képzőművészek a Műbarátban.
Magyar Nemzet, 1941. ápr. 27. 17 l.

MDK

Bordy András
Feleségem és fiam, akv.

Műbarát VIII. kiáll. Erdély. 1941. ápr.

Bordy András, festő, akvarellista

Győri Mihály: Marosvásárhely régi és uj képzőművészetehetségei. Székely Nép, 1943. augusztus 18. 4 l.

Bordy András, festő

Festőiskoláját Marosvásár-
helyt

Győri Mihály: Marosvásárhely régi és uj képzőművésztehetségei. Székely Nép, 1943. augusztus 18. 4 l.

Bordy András MDK

kolozsvári festőművész

Bartók-kompozición dolgozik. .--.

Müterem 1958 I. évf. 7 . sz. 47.o.

MDK

Bordy András

Réti István: Erdélyi m. művészek a N.Szalonban.
Az Est, 1939. jan. 3. 15 l.

MDK

Bordy

Képes Krónika, 1939. 3.sz. 64 l.

MDK

Bordy András

Leányka, vizf.

Fiatal magyar képzőműv. Főv.Képtár 29. kiáll.
1946. dec. 6 l.

MDK

Bordy András

Önarckép, vizf.

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 9 l.

- kanonok háza, földszintes, 4 + emeletes
ta Szt. István szobor + 3 tengellyel.

áraiból. Egri Egyházmegyei Körlány,

MDK

Bordy András festőművész.

Erdélyi kiáll. M.Szal. 1939. jan.

Bardy András

szerepelt a Nemzeti Szalon erdélyi magyar

képzőművészeti kiállításán.

MN - 1939. I. 1.

Bordy András

A Fészek művészcsere-intézmény Olaszországba küldi tanulmányútra.

Nh. 1939. I. 13.

Bordy András

— **Műcsarnok őszi tárlatának díjai.** A Műcsarnok őszi tárlatán, a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításán az állami díjak bíráló bizottsága a három díjat a következőknek adta ki: az állami vízfestés díját nyerte *Bordy András* önarcképe, az állami rajzdíjat *Dörre Tivadar* tájképrajzai, a másik állami rajzdíjat pedig *Garay Ákos* „Budai országut" című munkája.

P. H. 931. XI. 6

P. H. 931. XI. 6.

Bordy András,
erdélyi művész.

Három erdélyi művésszel közösen a Bethlen István internátus társalgó-termeiben kiállítást rendeztek, hol festményei szerepettek.

Magyarság, 1927. ápr. 20.

Bordi András.

festő

Három festővel közösen képkiállítást rendezett a Bethlen István Internátus társalgótermében.

Esti Kurír, 1927. ápr. 14.

Bordy András

„Ő" arcképe" - vel elnyerte az áll. vásárlás díját.

Műcsarnok őszi tárlatának díjai.
P. H. 931. XI. 6.

Bordy András

az állami vizfestés díjat nyerte el.

A Mnes. őrzi tárlata.

M. 931. XI. 6.

Bordy András, festőm.

Önarcképe díjat nyert.

A kiáll. nov. 22-én párul

3. Mücs. Őszi tárlata.

N. U. 931. XI. 6.

Bordy András

N. U. 931. XI. 6.

tésdijat nyert *Bordy* András Önarcképe, az állami rajzdijat *Dörre* Tivadar tájképrajzaira, a másik állami rajzdijat pedig *Garay* Ákos „Budai országut" cimü munkája nyerte. A kiállitás nagy látogatottságnak örvend, ma tekintette meg azt *József* főherceg és *Auguszta* főhercegasszony. A kiállitás november 22-én zárul.

N. U. 931. XI. 6.

M.D.K.

Bordi András, festő

Önarcképét elismeressel emliti:

Zsoldos Álmos: Őszi Tárlat Marosvásárhelyen

Utunk - Kolozsvár, 1954. nov. 26.

Bordy András
festő

Piskolty Gábor művészetét méltatta
Bordy András.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

MDK

Bordy András

Tanulmányfej, repr.

Pásztortüz 1937. jul. 15. 274.l.

MDK

Bordy András

Ernyei Gáspár: Erdélyi művészek. Vásárhelyi Z. Emil könyve. Erdélyi Helikon 1938. 3. sz. 210.l.

MDK

Bordy András

Morvay J.: Vásárhelyi Z. Emil: Erdélyi müvészek. Tátra. 1937. I. 7. sz. 241.l.

Bordy András NDK

Tanulmányfej, vizf.

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

MDK

Bordy András festő

1953. a Román Népköztarsasag az állam dijjal tüntette ki.

Szabad Művészet 1953.2.sz.boriték.

MD K

Bordy András, festö

Tájkép. Vizf.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az O.M. Szépmüv. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat.17.l.

MDK

Bordy András, festö

Favágók. Vizf.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az O. M. Szépmüv. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat. 16.1.

MDK

Bordy András festőm.

Művészet, 1941. 39. sz. 48. l.

M.D.K.

Bordy András.

Festőművész kiállitott az 1943.márc.28.-án megnyilt kolzsvári mücsarnokban.

Walter Gyula: A kolzsvári Mátyás király ünnepségek. Városok Lapja 1943. 8.szám. 93.old.

Bordy András

Évi tárl. Marosvásárhely

Repr.: Illegális gyűlés.

A Magyar Autonóm Tarl. képzőm. alkotásaiból.

Utunk Kolozsvár 1956. febr. 24.

MDK

Bordy András

Tájképekkel és fejtanulmányokkal szerepelt az erdélyi képzőművészek bp-i kiallitasan.

Erd.képzőművészek Bp-en (Nagy Zoltan cikke)

Pásztortüz,1937 jun.15-3o 25o-251 l.

Bardon Alfréd

neve emlitve

Müvésze ttörténeti Értesitő 1972

304. old.

M.D.K.

Borecsak Mózes ötvösmester

a városi tanács jelentése szerint 1771-ben Nyitrán dolgozott.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
279. old.

Sie machten gewöhnliche Arbeiten und verlangten als Arbeitslohn pro Unze 15 Kreuzer.

ennyi

Bordy András

festőművész

A Szinyei Társaság által a Nemzeti Szalonban rendezett Tavaszi Szalon kiállitáson a Nemzeti Szalon elismerő oklevelét nyerte:

Tanulmány c.
aquarellje-ért

Nemzeti Ujság
1930.V.23.

Bordy András
festőművész

Szinyei Társaság Tavaszi Szalon kiállitása - a Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Budapesti Hirlap
1930.V.11.

Boreczky Béla

Magyborszkón élt

A Kárpátaljai Képrőművészek Egyesületének képkiállítása (Ungvár) 1939 dec. 1940 jan.: ~~Tańcoló ruszinok~~; Naplemente, ~~Hajasdi táj, of~~ és Eurabban kiáll. képek.

A magyar művészetet kiáll. Bpest. 1940-dec-1941. jan.: Hajasdi táj. II.

V. Neuz. Képröm. Kiáll. (Kassa) 1939. okt.-nov.: Hajasdi táj, I. Tańcoló ruszinok, of.

Művészeti Hetek, Ungvár 1941. Pihenés, temp.

umból időközben leérke
dó volna az igazságügy
1897 évi május hó 11én $\frac{2}{3}$
is, melyben kijelenti, hog
850 frt bérösszeg biztosít
mányaként, méltán vo
umtól várható, hogy B o
nak behajtásáról is az
gondoskodni fog.

Nem tünik ki
fontos körülmény, úgy
jegyzőnek bérbe a lakást
nek mulasztása az ok
összeg ily magasra n
a Tek. Bizottságot az
jék ezen kérdésekre néz
s amennyiben etekinte
térium közegeit elnézés

Boreczky Béla

festő

Erdélyi B. Képzőművének.

l. Ungvár és ung vm. vármegyei Szociográfiák.

Csékvári Ungvár

153, 154. l.

IX.-X. Bp 1940.

Ungvárott Erdélyi Béla tanítványa volt. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművesek Egyesületének s résztvett annak Csehszlovákiai tárlatain.

Cz. 13 55 20, 1

Rezecz, Alessio

. 1108.50, valeur 31 mars.

1 16.15, valeur 31 mars.

s salutations empressées.

Mottier & Cie.

par procuration:

Petit.

des Effets

eur Martin Lenoir. Angoulême.

ralé 20 mars

int Fory 25 "

ion

MDK

Boreczky Béla

Hajasdi táj, olaj

" A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 10.1.

BORECZKY BÉLA

Pihenés. Tempera.

Művészeti Hotek Ungvár

1941

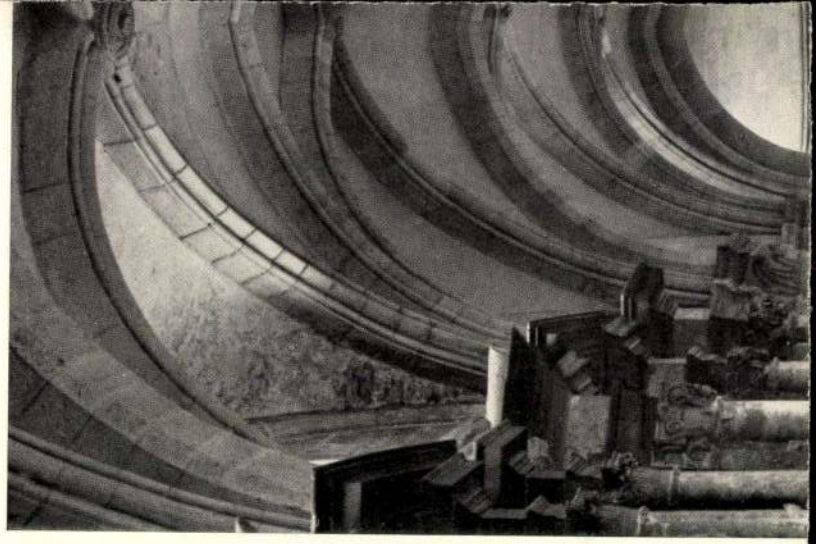

Boreczky Béla

1947 és 1949. részt vett a Kárpát Ukrajna művészeinek a Moszkvai ~~rendezett~~ ~~a~~ országos-ki állítás keretében rendezett tárlatán ~~az utóbbi~~ Itt állította ki A huculok találkozása a szovjet hadsereggel c. képét.

1940 körül. Nagyboczkón dolgozott. ~~élt~~

Пётя
Мальнар

работал

ремонте

школы
участие
двор

MDK

Boreczky Béla: Táncoló ruszinok, olf.
Naplemente, olf.
Hajasdi táj, olf.

A Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének Kiállitása. Ungvár, 1939.dec.1940.jan.

Boreczky Béla

V. Neuv. Képzőm.
Kiáll.
(Kassa)
317. 349. 17.

Kiáll. tm.

Boreczky Béla

Káld

Szépművészet

1941. 7 i. l.

ZUPKÓ JENŐNÉ
KÖNYV - PAPÍR - ZENEMŰ - IRÓSZER
ÉS FOTOCIKKEK
FÜLEK

megirva

Borecky Béla

festő

l.

Művészet (Kende)

1939. 30. sz.

128. l.

(Képpel)

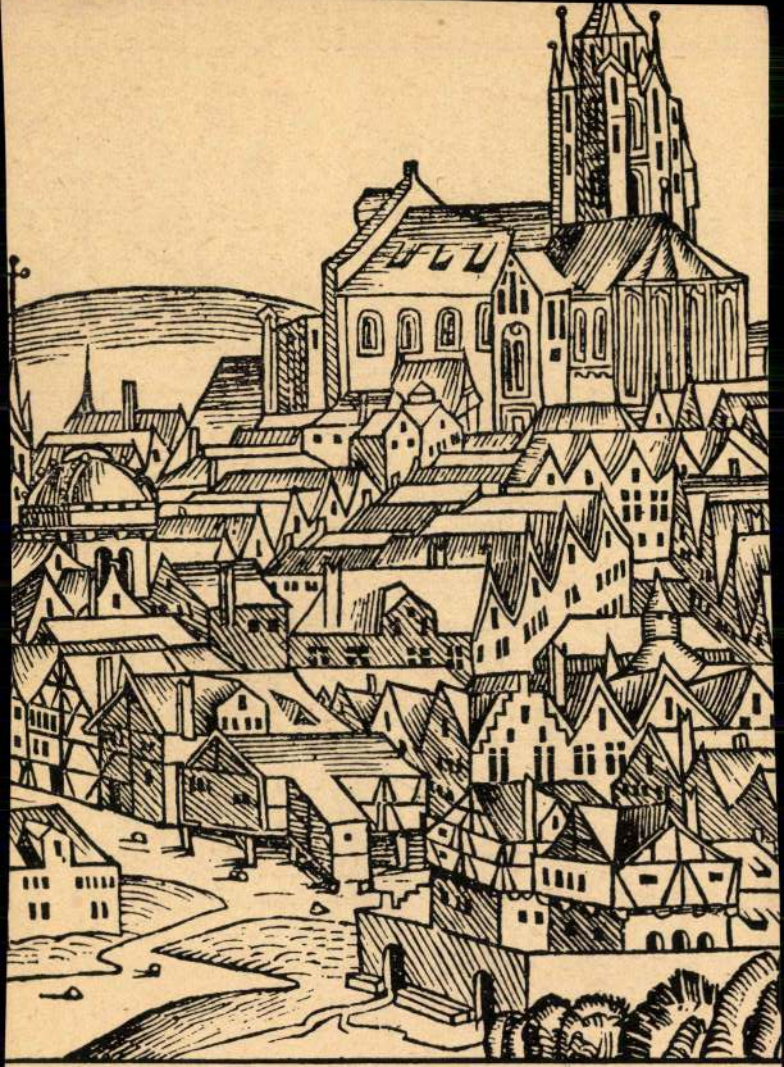

JAJCZAY JÁNOS

MEGSZENTELT PEST-BUD

MDK

BORECZKY BÉLA

felvidéki festő

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa
29 l.

MDK

Boreczky Béla

Hajasdi táj

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa 16 l.

MDK

Boreczky festöm.

meglepően érdekes és átütő a felvidéki és kárpátal
művészek anyaga. Szlávos dekorativ ösztön betörnek
különböző stilusok merev vértezetébe.

/-t-/: Nemzeti képzőművészeti Kiáll. Kassán.
A kassai MAV palotájában.
Pesti Napló.1939 okt.20. 6.1.

Bereczky Béla

Szerepelt a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének

nyári kiállításán.

M. h. 1939. XII. 19.

Boreczky Béla

Hajsdi táj, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Boreczky Béla

Táncoló ruszinok. Mgt.

V.Nemzeti képzőm.kiáll. 1939.Kassa.Kat.17.1.

MDK

Boreczky Béla, festöm.

349. Táncoló ruszinok.

M.Kir. Vall. és Közokt. Min. V.Nemzeti Képzöm.kiáll.
Képes Tárgym. Kassa. 1939. 17.1.

MDK

Boreczky Béla, festöm.

Hajasdi táj.

M.Kir. Vall. és Közokt. Min. V.Nemzeti Képzöm. Kiá
Képes Tárgymutató. Kassa. 1939. 16.l.

BORECZKY Béla festő (1910-1990)

Bulla 1994 54.

MDK

Boreczky Béla festőművész.

Kállai Ernő: Kassai Nemz.Kiáll. Jelenkor, 1939. dec. 1. 5.sz. 12 l.

MDK

Boreczky festőművész

Felvirágzott a kárpát-ukrajnai képzőművészet...
Szabad Szó, 1949. márc. 24.

NDK

Boreczky festőm.

Kárpát Ukrajna művészei. Hirlap, 1949. márc. 24.

BORECZKY BÉLA

Pihenés. Tempera.

Művészeti Hotek Ungvár

1941

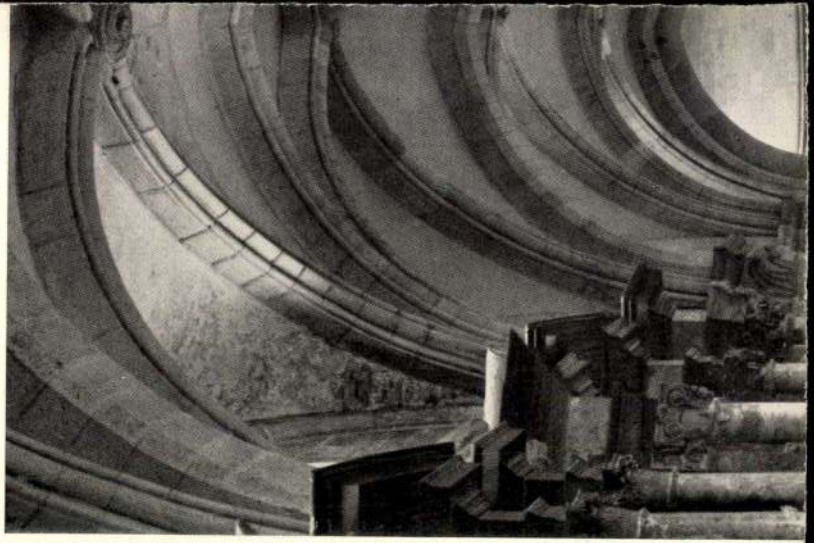

Boreczky Béla

Magyborskón ét

A Kárpátaljai Képrömüvészek Egyesületének képkiállítása (Ungvár) 1939 dec. 1940 jan.: ~~Tańcoló ruszinok~~, Naplemente, ~~Hajasdi táj, of~~ és Évrabban kiáll. képek.

A magyar müvészetet kiáll. Bpest. 1940-dec-1941. jan.: Hajasdi táj. V.

V. Neuz. Képröm. Kiáll. (Kassa.) 1939. okt.-nov.: Hajasdi táj, I. Tańcoló ruszinok, of.

Müvészeti Hetek. Ungvár 1941. Pihenés, temp.

umból időközben leérke
dó volna az igazságügy
1897 évi május hó 11én $\frac{2}{3}$
is, melyben kijelenti, hog
850 frt bérösszeg biztosít
mányaként, méltán vo
umtól várható, hogy B o
nak behajtásáról is az
gondoskodni fog.

Nem tünik ki
fontos körülmény, úgy
jegyzőnek bérbe a lakást
nek mulasztása az ok
összeg ily magasra n
a Tek. Bizottságot az
jék ezen kérdésekre néz
s amennyiben etekinte
térium közegeit elnézés

Boreczky Béla

festő

Erdélyi B. Képzőművének.

l. Ungvár és Ung vm. vármegyei Szociográfiák

Csékvári A. Ungvár

153, 154. l.

IX-X. Bp 1940.

Ungvárott Erdélyi Béla tanítványa volt. Tagja volt a Kárpátaljai Képzőművesek Egyesületének s résztvett annak Csehszlovákiai tárlatain.

Cz. 1855.20, 1

Berecz, Mussio

. 1108.50, valeur 31 mars.

16.15, valeur 31 mars.

s salutations empressées.

Mottier & Cie

par procuration:

Petit.

des Effets

eur Martin Lenoir. Angoulême.

raté 20 mars

int Fory 25 "

on

MDK

Boreczky Béla

Hajasdi táj, olaj

" A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 10.1.

Boreczky Béla

1947 (és 1949.) részt vett a Kárpát Ukrajna művészeinek a moszkvai ~~rendezett~~ ~~az~~ országos kiállítás keretében rendezett tárlatán ~~az utóbbi~~ Itt állította ki A huculok találkozása a szovjet hadseregget c. képét.

1940 körül. Nagyboczkón dolgozott. ~~élt~~

Пёта
Мальчар

работал

ремонте

школы
участие
двор

Ö Boreczky László

l.

Ferképzomfoisk vk
1939-41. 101. l
131. l.

Pannonhalmán fel
mint a kolozsvári E
helyre állítására kim
hiánymiatt ott fel
igénybe vett 6428 Pen
23058 Pengő 38 fillér
elszámolásomat 11 d
felterjenteni és kérem
vetalosan atvizsgál
mentvényt megadn
Budapest 1944 aug

Boreczky László
vajztanár jelölt

l. Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 143. l.

MŰSZAKI EGYETEM KÖNYVTÁRA
250 1944
V. 24

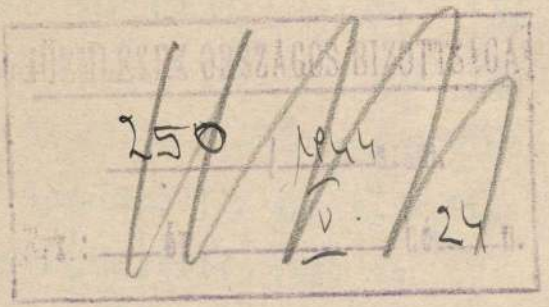

FELSŐMAGYARORSZÁGI RÁKÓCZI MUZEUM
KASSA
BÁTHORI ISTVÁN-TÉR

49/1944.sz.

Méltóságos Eln

Tekintettel arra, hogy a
léki ellátmány pár napon belül
mély tisztelettel kérem Méltós
dezésére szolgáló ujabb 20.000
sára küldetni méltóztassék.

Az ujabb ellátmányi rés
tan tisztelettel küldöm.

Fogadja Méltóságod kivá

Kassa, 1944 május 22.

Boreczky László

rajztanár jelölt

Ferkèpzomfoisk`vk

1939-41. 150. l

Elnökhelyettes megbízásából

Dr. Szörge

1925. IV/7.

Ócsa

Ref. templom

5

gos Bizottsága.

y	száma:		192
	kelte:	apr. 2.	192 5
	beérkezése:	apr. 3.	192 5

száma:

ntézett szám:

ma:

ma:

Polakovits

Boreczky Lánló

ipsarművén tervezte a Sárospataki Vörösterony és a várkastély 20 termében az új kiállítási anyag bemutatását.

Műemlékvédelem, 1968/2. 117.o.

Boreczky László M.D.K.

Vármuezum terve, Köszeg

Sedlmayr János:A helyreállitott köszegi vár
Müemlékvédelem, 1965/2. sz. 76. l.

Dr.Boreczky László,kiállitásrendező

1967.okt.14-én új,nagy állandó kiállitás nyilt meg a Balatoni Múzeumban Keszthelyen.Dr,Boreczky László művészi tervei alapján. 31.old

Ságí Károly:Hetven éves a keszthelyi Balatoni Múzeum 11.old

A Veszprémmegyei Múzeumok Közlemények.8/1969.Veszprém.1969.Alföldi Nyomda.Debrecen.

M. D. K

BORECZKY László festő

A riallítás művészeti tervezője

Tamás István: Új feljöadéslovtanéti ri-
allítás nyílik a Nemzeti mizeum-
ban

Magyar Nemzet 1961. szept. 29. 4. l.

Boreczky László M.D.K.

Az egri muzeum kiállitásának müvészeti munkáiban közremüködött

Bakó Ferenc: Az egri müxxxxxti mügyüjtemények története 24.l.

Az EGri Muzeum Evkönyve I. 1963.

Poreczky László M.D.V.

Az egri muzeum kiállításának művészeti munkái-

ban közreműködött

B akó Ferenc: Az egri mükkszeti mügyüjtemények

története 24.1.

Az Egri Muzeum Évkönyve I. 1963.

Boreczky László

az egri vármúzeum kiállításának grafikusa.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. köt. Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt. Budapest, 1972.

1661

Boreczky László M.D.K.

Az Egri Muzeum 1952-es kiállitásának egyik grafikusa

Bak, Ferenc: Az egri mügyüjtemények története 14.l.
Az Egri Muzeum Évkönyve I. 1963.

Ø Boreczky Kornél

festő

l.

A szlovákiai magyarság élete. 1938–1942. Bp. 1942.

166. l.

Szóváros h. n. VIII. 143.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém

Boreczky László tervező

Péntek, 1972 szeptember 1. NAP

A Georgikon

Majormúzeum

Európa első felsőfokú mezőgazdasági tanintézete, az 1797-ben alapított keszthelyi Georgikon gazdasági épületei jórészt napjainkig fennmaradtak. Ezek egy részében, az 1825 körül épített magtárakban rendezte be a Georgikon Majormúzeum első egységét a Magyar Mezőgazdasági Múzeum, s a jubiláló Keszthelyi Agrártudományi Egyetemmel közösen gondozza és gyarapítja értékeit.

Hazánk e legújabb múzeuma létrehozásából a magtárépület helyreállításával számottevő részt vállalt, az Országos Műemléki Felügyelőség, s a tervező Mendele Ferenc. A földszinten és az emeleten a tanintézet történeti dokumentumait, a padlástérben a gabonatisztítás és raktározás eszközeit, s a pincében a szőlőkultúra és a borászat fejlődését mutatják be, sokoldalúan és szemléletesen. A kiállítást dr. Balassa Iván, a Mezőgazdasági Múzeum főigazgatóhelyettese vezetésével Pintér János, Preininger Adolfné és Selmeczi Kovács Attila rendezte. Művészeti tervező Boreczky László.

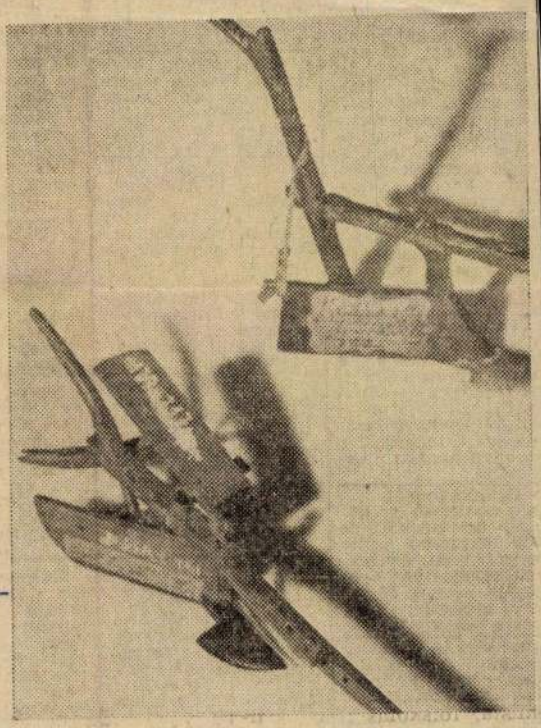

Évszázados lopó a főrendező, dr. Balassa Iván kezében. (Legfelül)

Ekemodellek a georgikoni tanintézetből (Fent)

Patinás donga-darabokon díszes faragás (Balra)

(Foto: Vida)

SOMLÓ BOROZÓ

(54)

Állást keres? Itt talál!

Az Inotai Alumíniumkohó heti 44 órás munkaidőre felvesz dömpervezetőket és targoncavezetőket magas kereseti lehetőséggel. A vállalat munkásszállást és kedvezményes étkeztetést biztosít. Jelentkezés az Inotai Alumíniumkohó munkaügyi csoportjánál.

Közgazdasági egyetemet végzett dolgozót elemző munkakörbe alkalmaz a megyei statisztikai igazgatóság (Veszprém, Almádi út 1.) Fizetés megegyezés szerint.

A Duna Vas-Műszaki Kereskedelmi Vállalat azonnali belépéssel felvesz raktári segédmunkást, 1972-ben érettségizett dolgozót adminisztrátori munkakörbe és műszaki raktárba szakképzett személyt. Jelentkezés: Veszprém, Partizán u. 30.

Veszprém megyei Sütőipari Vállalat irodafűtőt keres cserépkályhák fűtéséhez. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezni lehet: Veszprém, Schönherz utca 1. szám.

Az Univerzál Ruházati Vállalat közgazdasági érettségivel és gyakorlattal rendelkező dolgozót vesz fel SZTK ügyintéző, bérelszámoló munkakörbe. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés a vállalat munkaügyi csoportjánál, Keszthely, Bondor J. u. 2.

Szervezésben és vezetésben gyakorlott műszakvezetőt felvesz édesipari vállalat, Balatonparti téli lisztesáru termelés üzemeléséhez. Választ önéletrajzzal együtt Központ Budapesten 357 jeligére a Magyar Hirdetőbe, Budapest V., Felszabadulás tér 1. kérjük.

A Veszprém megyei Vendéglátó Vállalat képesített könyvelőt vesz fel. Jelentkezni lehet a vállalat személyzeti osztályán, Veszprém, Lenin-tér 2.

A Veszprém megyei Vendéglátó Vállalat Balaton-parti kirendeltsége a balatonalmádi cukrászműhelybe cukrászokat és kisegítőket vesz fel. Jelentkezni lehet a műhely vezetőjénél.

Apróhirdetések

Ház, ingatlan

Kétszobás családi ház beköltözhetően eladó. Veszprém, Szófia utca 9.

Veszprém, Szikra utca 6. szám alatt egyszobás családi ház beköltözhetően eladó. Érdeklődni: Papvásár utca 16. szám alatt.

Veszprém, Fecske utca 11. alatt háromszobás, kertes ház, nagy gyümölcsössel eladó. Háromszobás lakást beszámítok.

Hévízen háromszobás, beköltözhető családi ház 150 ezer forintért egy 140 négyszögöles összközműves építési telek 100 ezer forintért és 80 négyszögöles hétvégi telek 25 ezer forintért eladó. Cím: Molnár, Hévíz, Egregyi utca 9.

Gyenesdiáson 200 négyszögöles telek eladó. Érdeklődni: dr. Körbler, Székesfehérvár, Dózsa Gy tér 3.

Balatonkenesei 100 négyszögöles, vízparti üdülőtelken ikernyaraló, építési engedéllyel, építési anyaggal, azonnal eladó. Kivitelező biztosítva jeligére a székesfehérvári hirdetőbe.

Balatonalmádi központjában három helyiségből és fél garázsból álló lakrész, tanácsházánál szeptember 6-án fél 10 órakor 87 000-ért kikiáltási áron árverésre kerül.

Kétszobás, kertes, családi ház eladó. Veszprém, Endrődi utca 33. Érdeklődni: 18 óra után.

Kétszobás, konyhás győri házamat pápaira cserélném, belvárosi előnyben. Megegyezés szerint, egy szoba, konyhásra. Cím: Győr, Bálint Mihály utca 31.

Csopak Üreghegyen 600 öles területen hétszobás, összkomfortos családi ház, közművesített vállalati üdülőnek is alkalmas, eladó. Beköltözhető. Szép kilátás. Megközelítés Arácsról. Érdeklődni délelőtt 11 óráig. Weiszné, Hollandus villa.

Bakonygyepes, Kossuth utca 24. szám alatt szoba, konyhás lakás kiadó. Érdeklődni a helyszínen.

Lakás

Termelőszövetkezetek, állami gazdaságok,

Szoba kiadó Veszprémben, vállalatnak, IBUSZ-on keresztül, egy, esetleg kettő személynek. Központi fűtéses, meleg víz, külön zuhanyozó, mosdó helyiséggel. Kertes ház, városközpont közelében jeligére leveleket a kiadóba, Szabadság tér 15.

Központi fűtéses bútorozott szoba diákfiúk részére kiadó. Molnár János, Veszprém, Partizán u. 63.

Központi fűtéses albérleti szoba kiadó. Veszprém, Füredi utca 49/1 László.

Két testvér központi fűtéses albérleti szobát keres Veszprémben. Ajánlatokat Október 1-től jeligére a kiadóba.

Dunaújvárosi I. emeleti, balkonos, távfűtéses, kétszobás, különbejáratú, Berecz Bertalan utcai lakásomat elcserélném veszprémi vagy ajkai hasonlóra, vagy háromszobásra. Szövetkezeti is érdekel. Cím: Sürü Béla, Lepsény, Mókus Bisztró.

Keszthely központjában elcserélném háromszobás komfortos lakásomat balatonalmádi másfél szoba komfortossal. Érdeklődni: Vallyon László, Balatonalmádi, Martinovics utca 33, 18 óra után.

Veszprémben szövetkezeti lakást vennék. Egyszobás is lehet. Tanácsi is érdekel. Esetleg szoba, konyhás belvárosi cserelakást biztosítok. Leveleket: Megbízható jeligére a kiadóba. Veszprém, Szabadság tér 15.

Motor, autó

Trabant 601-es, CS rendszámú, fehér, eladó. Vértes, Úrkút, mangánbánya.

Simson Sztár, egyéves, sürgősen eladó Gyulafirátót, Deák Ferenc utca 5. Jelinkó.

Most vizsgázott 601-es Trabant eladó. Ajka IV., Vöröshadsereg u. 47. I. emelet 2.

S 100-as Skoda eladó, IF rendszámmal. Ajka, Csokonai utca 13. földszint 2.

601-es Trabant jó állapotban eladó. Ajka, Móra Ferenc utca 21. 3. emelet 3. 15 órától.

Diesel kerti traktor pótkocsival

Nyereményen nyert Zsigulit vennék. Készpénzzel fizetek. Telefon: Balatonfüred, 40—110, Takácsné.

Renault 4-re két darab új olasz, 135x13 Radiál köpeny eladó. Balatonalmádi, Tolbuhin utca 3.

Nagyablakos 1200-as Volkswagen, vizsgázott, 30 ezerért sürgősen eladó. Balatonakali, Kossuth utca 21. Szabó.

Vegyes

Négyváltós nyolcvan basszusos Hohner tangóharmonika eladó. Érdeklődni lehet: Veszprém, Diófa utca 4/a alatt.

Hálószobabútor eladó olcsón. Veszprém, Kistelek utca 3. Érdeklődni lehet 15 órától.

Vulkán egyengető esztergapad, 180 csúcstávolságú, eladó. Veszprém, Vörösoktóber utca 33.

Kettő darab vemhes kese anyakoca és süldők eladók. Vörösberény, Veszprémi u. 34.

Négy darab tenyészüsző eladó. Kovács Géza, Berhida, Munkácsy utca 34.

Egy darab 2-es eke, egy darab pótkocsi jó állapotban eladó. Somlóvásárhely, Kossuth utca 39.

Sezlonok, ágybetétek 900 forinttól. Mintát küldök, díjtalanul házhoz szállítok. Autókárpitozás! Előszobafalak! Heimlich kárpitos, Pápa, Áruházzal szemben.

Garnitúrát, ágybetétet, szőnyt készítek, mintát küldök. Szállítás díjtalan. Horváth Dezső, kárpitos, Ajka, benzinkútnál.

Megnyitottam kárpitos műhelyemet! Rekamiék, heverők, ágybetétek és garnitúrák készítését és javítását rövid határidőre vállalom. Vidékre is díjmentes házhoz szállítás. Károlyi Zoltán kárpitos mester, Ajka, Alkotmány utca 13. (Állomás utcája.)

Eladó egy darab nyolcéves kanca, nóniusz ló. Andok Imre, Csopak.

Hím boxer kölykök, őzvörösek, 3 hónaposak, törzskönyves szülőktől, sporttársi áron kaphatók. Id. Molnár

Eötvös Károly megyei Könyvtár Veszprém, értesíti kedves olvasóit, hogy szeptember 2-től szombaton de. 11—20 óráig és vasárnap de. 9—13 óráig ismét

nyitva tartunk

Vasárnap folyóirat-olvasás és tv-nézés.

(53)

ÉRTESÍTÉS

Veszprémi Patyolat Vállalat vezetősége értesíti T. Ügyfeleit, hogy szeptember 4-én az alábbi felvevőhelyek egész nap zárva tartanak: Ajka, Devecser, Keszthely, Pápa, Pétfürdő, Sümeg, Tapolca és Várpalota. A veszprémi felvevőhelyek csak a délelőtti nyitvatartási idő alatt lesznek zárva.

NAPLÓ

az MSZMP Veszprém megyei bizottsága és a megyei tanács lapja

Főszerkesztő: **Csaba Imre**

Szerkesztőség: Veszprém, Irodaház

Telefonszámaink: Alközpont (ugyanott hirdetés felvétel is!): 13—250, 13—251, 13—252

Főszerkesztő, titkárság, panaszügyek: 11—255

Főszerkesztő-helyettes gépírók, információfelvétel: 12—649

Esti szerkesztés: 12—254

Kiadja a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalat

Felelős vezető: **Domján Gábor**

Terjeszti a Magyar Posta

Borecsky György 1021

BORECSKY GYÖRGY: Huszár

lehatárolóvá, feladat-zsugorítóvá, vagy [illegible]
köré adott közösségének alkotója és alkotottjaként jelenik meg. Ennek a viszonynak a modelljét dolgozza ki e műben, mint etikai költeményben, és izzítja önállósuló lírai verssé e hár[illegible] strófában.

Az így, valós lehetőségeivel együtt *feltalált-megtere*
heti a kiinduló szituációba, *szembesítheti létével*. A mű fi
csukló-részlet, a monológ után a költő elbeszélése. Pedig
teljessé. Mindeddig a létből kifutás képeit láttuk, illet
A közösségében helyt találó ember visszaharmonizáll
visszaharmonizálásnak az *ünneplése* ez a zárórész. „Jaj
a jaj már alleluja-értelmű, mert ez a futás ellenkező elője
És amikor itt egy fél sornyi állóképben megidézi az in
itt egyúttal meg is semmisíti annak embertelenségét:

S a Szent Király-Kukac fölött a Boldog Láthatatlan Ist

Ez a képnyi látomás a mikro- és makrokozmosz disszonan
dog" harmónia. Ezzel megtörtént a visszaharmonizálás, n
várt *Fölbonthatatlanság* megformálásának lehetősége:

...a föl
Jelene voltam, Gyásztalan Gyönyör, a zölden lángoló Föll

Erre válaszol a menet élén haladó király, akinek a páncéljára, a szívtájékra ugró zöld béka képéből bomlik ki a létezés Fölbonthatatlanságát ünneplő, az emberben az Isten-rózsa-színt és motívumot a zöld színnel egyesítő látomás:

Mert Égő Zöld Csillag ül ott fölpáncélozott lovon, Lángoló Zöld Királycsillag!
Vason átrózsálló Óriás Rózsa-Szív ragyog ott zöld lánggal, Zöld Idővel, a Jövőbe Ablak!
És beragyogja a Létezés Mindenét a Létet-Bedagadó Óriás Zöld Buborék-Glóriája.

Ahogy a háromstrófás verssel zárta az *etikát* kereső költeményt, úgy ezzel zárja a *lét*-költeményt. Ezután már csak az emberszabású zárókép marad. A *valós, élő arányokban* bemutatott élőkép, melyből most már nem a vízió aránytalanságában magasodik ki az ember. De kimagasodik mégis, mert az ebben a műben eszméletét leíró *ember* számára, a világ *természetes arányait* látva is, csak az ember (az önmagát lehetőségei szerint legtökéletesebbre megteremtő, mert a világ dolgait magában cselekvése és létezése elvégzésére elrendező ember) lehet a mérték: „*Ő világít!*"

Elől a király megy, s utána Mind a Nép, kocognak, ügetnek ott a zöld a vadonban merengve.
Elől a Zöld Béka-Szív-Csillag lobog nehéz vas-szelvény-öltözet lovon. Ő világít!
Mennek a Köd-Jövőbe. S a lombba búvó lovak és népek páncél-tomporát, páncél-hátát, páncél-lábikráit,
páncél-sisaktarkóját nézi a páfrányt félre hajtva a sas, a szarvas, a bölény, a medve.

KORTÁRS
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Borecsky György szobra

Kortárs 1972/1o 1638. old.

megirva

Borevetaki

orgonakészítő

Eperjes

1785

l.

Gangel

62. l.

DR. HORVÁTH HENRIK

A BUDAI SZENT GYÖRGY-RELIEF

DR. HEINRICH HORVÁTH

DER ST. GEORG VON OFEN

BORFI Mózes festőszabadi

Az illyefalvi templom keleti lanszetjén
ovellvedjen szerepel mere, mint lérút ölé.
Kérdivásárhelyi mester, 1786

Tudó 1995 57, 120.

ezdhette,[14] de második osztályos
30-án már Bialában állították
os Bielitzben végezte el az
osztályát, míg a főreáliskola 5. és
ppauban.[16] 1865 októberében kezdte
Polytechnische Schulén. Kezdetben
ag ígéretet bírt az apjával
gy idővel maga mellé veszi
laboratórium levegője ártott
ázok belehelése folytán betegségbe
építészeti szakon folytatta
sak az 1865/66-os tanévről
említette, hogy 1865-67 között
agy jelentőséget nem

365.
upt & Bürgerschule in Biala által
kiállított Schulzeugniss a
donában.
/60-as tanévről az Evangelische
in Bielitz által 1860. november
anévről 1861. augusztus 13-án, az

Borgida Pál

életrajz

Murádin Jenő: Nagybánya. A festő-
telep múltjai. Miskolc, 1994, 12-13.

Borg.

Növendékeinek művei szerepelnek a képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. május 20.

megírva

Borgfeld

l.

LykaMagyműI800-50

163. l.

2.

Borsfeld József

győri rajztanító 1829-30.

l

Bedy győri rajzok

17. l.

itutalai
megirva

Borghese Kamilla

hercegnő
festő

lásd
=
Esterházy Miklósné

alatt

BORGHESE PÁL
festőművész

Lengyel
kastélypark
TLM 366

megrva

Borghese Pálné hgnő

testi

szül. Apponyi Ilona

grófnő

titkár.

Borghese hercegnő

Hűt Apponyi grófnő

Lengyel

festő Tolna m.

l.

Ezredéves Kiáll

XX csop. 27 l.

versenyen kiül Külön fele rajzok,
festmények, festett
dísztárgyak, amorettek
és medállonok
gróf Apponi Sándorék
nál Lengyelen ölt 1896
táján.

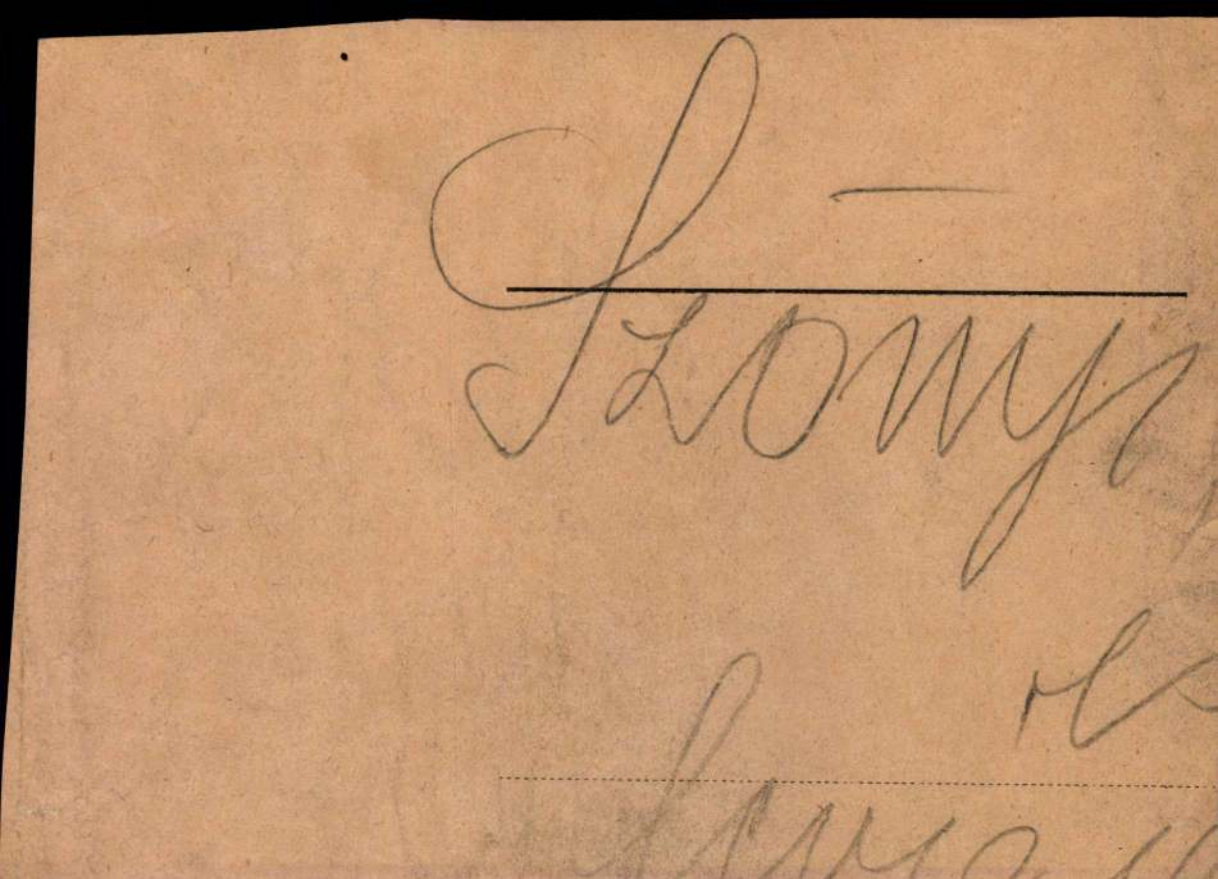

Apponyi Ilona gr.

a mű iparra is
kiterjeszkedő festői
alkotásai felül emel-
kednek a dilettáns
profálkizásain
A tus, tollés ~~vi-~~
~~festés~~ akvarell kere-
lésével finom minia-
türöket állitott ki az
erredésevés kiállítás
műkedvelők csoportjá-
ban egy irómappa
halványsárga selyem-
borítékára ~~rajzott~~
a velencei nagy csa-
torna egy festő vén-
lesei rajzotta.

Szendrei cikkéből

0
late
alin

tfő

MÁJUS

ünnepe
ünnepe

dd
2
áz
ond

rda
3
megt.
a

rtök
4
ka
án

ek
5
s p.
ard

bat
6
. ev.
a

Borghese herceguo

Lengyelen

l. lazitt.

Közlezrkiáll

1456 l.

Az erredeves kiállt
pásen a mücedvelő
csoportjában ver-
senyen kivul
vett rész

Az Eredeves Orsz. Kiállítás
Közlemenyei

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Borghese Pál hgné

Apponyi Ilona
Borghese Pál hg
neje

Kiáb. 1848 nov. 15

1866. lett a
herzog fele-
sége

Rényi lex

IK 758

Udvardy Flora Czalló Jenőné
U. Gyula lánya †1880 Bp.
Decill Ebner München Dachau tan
1907 Mücs.
Mater castissima, Kovács mühely
Intérieur, az Népek
ÉBER II 554

Apponyi Ilona grfnő
herceg Borghese Pálné
m. festő

l.

Ráth György 1896

265. l. – 267. l.
szerkkel

268. l. –

Szendrei János dr:
A mükedvelők
csoportja.

Ráth György – György
Kálmán: Az ipar-
művészet 1896-ban.
Bp. 1897

Ismeretlen festő.
A XIX. századból

687. ~~Hurbán~~ Miloszláv József.

látható, kissé fordult

Mellig, bálra ~~vár~~ Jobbról
barna, szemöldöke fekete, szeme szürke.
kettős csokorra van kötve, kivágott mellén

Vászon, méretei 62.5: 47 c
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

9dy: v. 4.

Borghese Pálné,
Apponyi Ilona grófnő

Velencei részlet,
(iró mappa borítékja)
ügyesen festette fenti
repr.

Vas. Ujs. 1897. 386. l
388. l.

Ez a rajz megjelent
Az iparmüvészet 1896-
ban c. umben.
„tus- és toll- és aquarell
rajzban igazi mester"

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **MÁJUS** 21. hét

19 Vasárnap	Szthároms. *Szthároms.*
20 Hétfő	Bernardin *Bernát*
21 Kedd	Bebola And. *Konstantin*
22 Szerda	Júlia sz. vt. *Júlia*
23 Csütörtök	Úrnapja *Dezső*
24 Péntek	Ker. segíts. *Eszter*
25 Szombat	VII. Gerg. p. *Orbán*

BORGHIDA ISTVÁN
művészettörténész

Beke György:
Alkotás és etika. Utolsó beszélgetés Borghida Istvánnal.

Utunk, XXXVII.évf.52.sz. 1982 dec.24.
4.old.

Borglida István, műkritikus

Huszonhét képzőművészt hívott meg az idén Hargita megye Művelődési és Szocialista Nevelési Bizottsága a Képzőművészek Országos Szövetsége Csíkszeredai Fiókja Szárhegyre. – Az aug. 28-i záróünnepségen ~~a művészek~~ felszólalt Borglida István, beszélt arról, hogy rebesgetik, hogy a tábor fennállásának 10. évfordulójára egy gyűjteményes kiállítás készül, – megnyugtatása, hogy az alkalomhoz méltó kiállítás lesz az. Elragadta az, ahogyan ezt a képzőművészeti alkotótábort a népművészeti táborral összeegyeztették.

S. Murvay Magda: Milyen volt a VII. Képzőművészeti alkotótábor Szárhegyen?
Utunk, 1980. szept. 26. 7. old.

BORGHIDA ISTVÁN

művészeti iró

Mohy Sándor:
Emlékezés Borghida Istvánra.

Korunk, XLII.évf. 1983 3.sz. Március
228-229. old.

BORGHIDA ISTVÁN

BALÁZS IMRE:
Emlékkockák Borghida Istvánról.

A Hét, XIV.évf. 3.sz. 1983 jan.14.
7. oldal.

Folyam 1990/2.

BORGHIDA ISTVÁN

Pózok és „emberek" Bocskay Vince szobrászatában

Nyolc-kilenc éve talán, hogy kisebb társaságban üldögéltünk Szentendrén Borghida Istvánnal, a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola művészettörténész professzorával, vidáman borozgatva a Határcsárda teraszán. Nagy tervei voltak, áttelepülni készült, s aztán jött a haláláról szóló értesítés.

Európéer figura volt, bár szívéhez természetesen az erdélyi képzőművészet állt közel (de hát miért zárná ez ki az európaiságot?). Nemzedékeket tanított jó két évtizeden át. Szerepe némiképp Barcsay Jenő pedagógusi „státuszához" hasonlítható. Sem egyiküknél, sem másikuknál nem tudok olyan tanítványról, aki ne mesterként szólt volna róluk.

Itt közölt tanulmányát kemény időkben írta volt növendékéről, a Szovátán élő s (sajnos az utóbbi időben keveset) dolgozó Bocskay Vincéről. A kéziratot az MTA Művészettörténeti Kutatócsoportja bocsátotta rendelkezésünkre. Köszönet érte Tímár Árpád művészettörténésznek. (-hann-)

Államvizsga-dolgozatának védésekor a bizottság egyik tagja feltette a kérdést: „Miért éppen Nérót választotta tárgyául?" „Mert vannak korszakok, amikor ez a téma időszerűvé válik, amikor nem csak a pozitív hősöknek kell emléket állítani!"

A diktátor témája válságos korokban éppoly gyakori, mint ahogy a filozófiában ilyenkor előtérbe tolulnak az etikai kérdések. Bocskay Vince esetében az a meglepő, hogy mindjárt pályakezdéskor választja három diplomamunkája egyikének tárgyául. Munkája hosszú hagyománysorhoz csatlakozik: Európa legkorábbi politikai karikatúrái között tartanak számon egy Néró-fejet. Pompeji egyik épületének falára karcolták időszámításunk hatvanadik éve körül. A fej tudatos torzítása világosan vall arról, hogy az ismeretlen római polgár kétségbe vonta Néró tekintélyét, és ezzel esztelen diktatúráját is megkérdőjelezte.

A diktatúrát nem kedveli, nem kedvelheti a nép, legfeljebb ideig-óráig kerül hatása alá. Az igazi művészet azonban még ennyire sem, hiszen lételeme a szabadság, melyet a parancsuralom mindig korlátoz és veszélyeztet. A diktátorok viszont mindig isteníttetik magukat, a történelmi kornak és adottságainak megfelelő módon. És minél kíméletlenebb, korruptabb a teljhatalmuk, annál kevélyebben követelik meg a babérkoszorúzást a művészettől is.

Bocskay *Nérója* nem kariktúra. Szobor a javából. Kurta, köpcös, derék nélküli, tehát csöppet sem hajlékony férfialak aktban, aki testi valójának kicsinységét hatalmának nagyságával igyekszik ellensúlyozni. Az ókori görög-római istenek kormánypálcát tartó, magasztos pózában, méltósága tudatában, fontoskodó figura; minél komolyabban veszi szánalmas szerepét, annál nevetségesebbé válik. Tragikusan groteszk; nem érzi saját groteszkségét, nézői annál inkább érzékelik a helyzet tragikumát.

A görök isteneket és hősöket gyakran aktban, úgynevezett hősi aktban ábrázolták. Az ókor klasszikus művészetéből merítő klasszicisták a 18. és 19. század for-

dulóján buzgón utánozták magasztos stílusú mintaképeiket, persze csak a külsőségekig jutva el, mint minden utánzásnál; kevés meggyőző erővel és erkölcsi hitellel. Kitűnő példa erre Canova szobra Napóleon Bonapartéról, amely az apró termetű császárt istenként, aktban, kezében hosszú kormánypálcával ábrázolja. Az akt nem volt meglepő az ókorban – hellenisztikus kori királyokat is ábrázoltak hasonlóan – ám a napóleoni udvar szemforgatói bizonyára alig leplezett rosszallással szemlélték a császár álpátoszos megdicsőülését.

Napjainkban* mindinkább szaporodnak a hasonló tárgyú, szatirikus vagy tragikus hangú megfogalmazások. A román származású Victor Brauner *K. úr különös háza* (1934, Breton Gyűjtemény, Párizs) című képének síkját hatszor négy egyenlő négyzetes mezőre osztotta; mindegyikben egy tekintélyes külsejű, terebélyesedő férfiú, többnyire aktban, olykor nyakában vagy vállán s a mellén keresztbe futó széles rendjelszalaggal, s azon fityegő érmekkel. Manzu kisméretű bronza, a *Tábornok* enyhén pocakosodó férfit ábrázol aktban, hájfején az első világháborúból ismert tüskés német vaskalap; a kontrasztokból a hatalom s a porosz militarizmus kíméletlen karikatúrája kerekedik ki.

A századunkban burjánzó diktatúrák és diktátorok drámaíróink számos értékes alkotását sugallták. Ilyen Sütő András több színpadi műve, Székely János: Caligula helytartója, Kincses Elemér: Ég a nap Seneca felett. Ez a légkör vihette Bocskayt is témaválasztása, a „herétlen héroszok" felé. Néró, aki néhány évi józan uralkodás után fokozatosan magához ragad minden hatalmat, kíméletlenül állítja félre barátait, munkatársait, támogatóit – Burrust, Britannicust, Petroniust, Senecát stb. –, beteges önteltséggel ünnepelteti magát mindenfelé, miközben a birodalom tartópillérei roskadoznak. Néró tehát több egy zsarnoknál: maga az önkényuralom jelképe. Ezt a jelképet Bocskay nagyon is jellegzetesen mintázta meg, induló voltát meghazudtolóan kifejező és jól összefogott formákban.

Bocskay még abban az évben a témakör újabb változatát valósítja meg. A gunyorosan eszményített Néró után az *Uralkodó* szuggesztíven fenyegető. Néró megjátssza az ünnepélyes és nyájas vezetőt, az Uralkodó megszállott, kemény, kegyetlen; kényszerképzetes pózban parancsol, ellentmondást nem tűrően, miközben magasztos elhivatottságának hamis tudatában magasra emeli a fejét; mintha nem is a földön állna, s csak magasabb sugallatokra hallgatna. Néró nevetséges, de egyúttal ijesztő is. Kicsi és pöffeszkedő, és gonoszságában monumentális. Mindkét szoborból szenzoriálisan árad az élveteg, hájas hús rengésének érzete, a hatalmas szobrászi tömegek (volumenek) belső, feszítő erején keresztül. Lehet, hogy a két megformálás egy és ugyanannak a magatartásnak két vetülete?!

Megszállottként fogott második diplomamunkájához: a *Dialógus* címűhöz. Ez is, mint minden munkája, lélekrajzi jellegű. Egy bonyolult lélektani kérdést keresett, amelyet kifejthet a szobrászat eszközeivel; így talált rá a fiatal leányanya, még csaknem gyermekanya témájára. Kétségtelen, hogy a munka tartalmi és formai elgondolásában egyaránt Kós András elmélyült, külsőségmentes, nagyon kevés eszközre szorítkozó szobrászatának hatása érzik (erre utal a cím is), jóllehet Bocs-

* Borghida írása a 80-as évek legelején született.

kay nem volt Kós növendéke. Találkozásuk alkati hasonlóságot jelez: etikai magatartásuk rokonságát, akárcsak törekvésüket a megjelenítés puritán egyszerűségére. Míg Kós érett asszonyt ábrázolt félalakban, előrehaladott állapotban, aki átszellemült, befelé forduló tekintettel tartja kezét születendő gyermeke felett – Bocskay még csaknem gyermekleányt faragott egész alakban, arcán a durcásság és az átszellemültség, az öröm és a keserűség különös keverékével.

Bocskaynak ez a munkája tisztelgés is a nagyra becsült mester előtt, akinek hatása azonban nem maradt tartós az önállóságra törő, tehetséges fiatal szobrásznál.

Harmadik diplomamunkájaként egy két évvel korábban készült fejet mutatott be (*Klára,* 1972). Karcsú nyakú leányka, őzikés finomságú, tiszta tekintetű, rácsodálkozását a világra enyhén szétnyíló ajkai is hangsúlyozzák. Történetesen a modell neve is Klára volt, művészünknek azonban elsősorban a név eredeti latin jelentése, a „világos, tiszta, ragyogó" adta az indítékot.

Főiskolai hallgatóként készítette *Magány* című szobrát. Heverőn ülő, nyújtózkodó, kövér, formátlan asszonyt ábrázol. Kompozíciója a kerti ágy vízszintes és az asszimetrikusan elhelyezett ülő asszony függőleges vonalára épül. Az alak merev karokkal nyújtózkodik, ez valamilyen derűt visz a nehézkes testű asszony mozdulatába; az arcon is halk mosoly ül, élveteg elégedettség a világgal. Milyen magány ez: örömteli? Olyasvalakié, aki annyira beleszokott az egyedüllétbe, hogy már nem lázad ellene, nem igyekszik változtatni rajta? Belesüppedt, ellenállás nélkül? Örvend a pihentető álomnak, és annak, hogy a lét, pusztán egziszenciális valósága folytán újabb kellemes órákat ígér: már ujjong az egyedüllétnek? Egyébként ez Bocskay első groteszk hangvételű munkája.

A groteszk, olykor fájdalmasan groteszk szemléletet fejleszti tovább egész sor, 1975 után készült kerámiaművében. A *Csillagjóst* (1976) alapos életmegfigyelés, lélektani elemzés jellemzi. Finom, fájdalmas humorral, jó plasztikai érzékkel nyúl a figurához a művész. Különös, kedves, torz figura ez, szomorú, butácska és romlatlan; a formák puffadtak, a mozdulat után esetlen. A *Danae* oldalt dől, karjait maga elé kapja, megjátszott védekezéssel, hogy leplezze készülő odaadását. A *Mozsár* (1978) nem konyhai használatra: emberek összezúzására készült. Úgy másfél tucatnyian szoronganak benne kétségbeesetten: emberek, akik nem élhetnek tovább, holott nem akarnak meghalni. Az ötlet abszurd, tehát valóságos. Mindennapunk ismert valósága – mindenfelé. Ötletvázlatok ezek, amelyekhez a művész később még visszatér.

A *Fantázia* vagy *Várván* (1978) címében Beckett színművére utal. Hat, lomhán egymást követő, fölfelé fejlődő és keskenyedő, csőszerű alakzat, sziromszerűen visszahajló párkányokkal: nyilván a fejlődésre utal. Első pillanatban növénynek tűnik. Az alsó hajtások elöregedett, repedezett, szétfolyó formái azonban női has és emlők képzetét keltik, hogy felfelé mind frissebb, fiatalabb rétegek következzenek, egymásból kinövő nemzedékek sugallata. Folyton új születik, pusztul a régi, de akire várnak, az nem jön el soha, mint Godot.

Humanista emberféltés sugallta a *Mártírt*: fehér gipszből kialakított emberi szív ez, amelyet sárgás natúrszínű kenderspárgával kötöztek át meg át. A gúzsba

kötött érzelmek jelképe: eleven szabadságunkat csomaggá alázták, talán polcra tették, iktatószámmal, porosodó akták közé (1979).

Az *Ablak* (1978) című terrakotta szobornál három félalak támaszkodik az architekturális keret párkányára. Kényelmesen könyökölnek, bámészkodnak, mintha nem is tudnának a drapériáról, amely fejüket eltakarja. Boldogok. Néznek, de nem látnak. Számukra ennyi a világ. Így nem is adódhatnak összeütközéseik a csak sejtett, vagy tudomásul sem vett világgal. Testesen és elégedetten vészelnek át minden időszakot. Ha valaki fellibbentené ezt a függönyt, bizonyára gyorsan visszabújnának mögé. A mű felfogásába szürrealista elemek vegyülnek, ám mondanivalója a világról nagyon is reális.

Bocskay ez utóbbi művének kerete enyhén emlékeztet egy nála szokatlanul nagy méretű munkára, amelyet Parajdon a sóbánya falába faragott. A 170x540x19 cm-es domborművet az 1976-77 és 78-as év nyarán készítette, a Hargita megyei KISZ-bizottság által kezdeményezett nyári alkotótábor keretében. Öt, élettől duzzadó, erőteljes testalkatú, sommásan mintázott, félalakos nő álldogál, üldögél, kezére támaszkodik vagy könyököl kényelmesen, időtlen nyugalommal egy oszlopos tornácon, mint a mitológiai párkák. Zavartalanul nézelődnek, „páholyból figyelik" az idő múlását. Százhetven méterre a föld alatt, megtehetik.

Bocskai arcképszobrai nagyjából két csoportra oszthatók: vonzó és ellenszenves fejekre. Előbbi csoportba tartozik az *Anyám*. Finom, melegmosolyú, középkorú, fejkendős asszonyt ábrázol, lágyan egymásba olvadó, kivezetett formákkal, a felületen apró utalásokkal a részletekre. Felfogását összegező realizmusnak nevezhetnénk.

Visszataszító jellemet sugall viszont a *Fej*. Szokatlan eljárással készült: tésztaszerűen kinyújtott, s nagyjából fejformára alakított agyaglapon a részleteleme̊ket – szem, orr, száj – Bocskay belülről nyomta ki, végül lezárta a koponyatetőt: csak a füleket ragasztotta. A kinyomásos eljárással tetszés szerint repeszthette az agyagot. A repesztés nála az avíttot, a visszahúzót, a halódót jelképezi.

Savonarola című szobrán (1980) a képzőművészeti és irodalmi művek tömegét megsemmisítteto, vakbuzgó domonkos rendi szerzetest ábrázolja, aki purifikáló fanatizmusában végül is a lesben álló franciákat hívta hazája ellen. Bocskay a taszító érzelmek, a szenvedélyes elítélés kifejezése érdekében nyúlt az abszurd morbid válfajához. Ez a befelé, lázálmaiba forduló, hosszú nyakú, csontvázsovány, görbe orrú, kajla fülű fantom mintha bűzt és rothadást lehelne ritka fogai közül. Csak a szerzetesi csuha szobrászi megmunkálása marad vonzó. Ennél élesebben nem is karikírozhatta volna modelljét a művész. Más kérdés, hogy a kifejezésnek ez a végletes formája nem lépi-e egy fokkal túl azt a határt, amelyen belül a művészi meggyőződés még meggyőződés marad?! Cocteau szavaival: „Tudni kell, meddig lehet túl messzire menni." Ez már a szélső határvonal.

Az *Emberfej* (1980) Bocskay legújabb és legjelentősebb műve. Két szóba foglalva: megrendítően emberi. A Nérónál megfogalmazottal nyilvánvalóan azonos kérdés felvetése, ellentétes szemszögből. Ilyen értelemben összevethetjük az Uralkodóval, vagy akár a Savonarolával is. Néró a hatalom, a rossz, az esztelen elnyomás jelképe: az Emberfej a mindennapok kiszolgáltatott emberét képviseli, akivel

bármi megeshet – büntetlenül. Innen a kérdő, fájdalmasan ijedt tekintet: hát ez is megtörténhet, hát senki sem tesz ellene semmit?!

A mű, érzelmi mélysége folytán első pillantásra megkapó; alátámasztja ezt az arc kifejezésének gazdagsága, emberi mélysége is. Vonzó maga az alak: a középkori szobrok és festmények nagy kifejezőerejét, s egyben elragadó naivitását idézi. A középkor képzetét kelti a hullámos sipka is, de elsősorban a lélektani megjelenítés. A szobrászi eszközök rendkívül takarékosak: a fej függőleges tengelye enyhén oldalt dől, ez éltessé teszi; az arc formái lágyan omlanak egymásba, mégis határozottak és reálisak. A felületek egyszerűségét a csaknem jelzésnyire stilizált szemöldök és szakáll díszíti, gazdagítja.

Kemény ember az, aki, mindjárt induláskor a diktátor alakját választja tárgyául, és tovább feszegeti a parancsuralom témáját azóta is – rendületlenül. Modelljeihez etikusan közelít, erkölcsi erővel és erkölcsi alapállásból; ez emeli a művész (és vonzó modellje) méltóságát; ezért megsemmisítő a becstelenekre.

A szovátai születésű Bocskay ragaszkodik szülőfalujához, annak nyugalmához, még az olyan viszonylag kis város, mint Marosvásárhely is zavarja. Szűkszavú, komoly, meggondolt, lassú érlelésű, van benne valami a falusi ember és a bölcs rendíthetetlen nyugalmából. Magas termetű, finom arcélű, szürkéskék szeme áthatató és szomorú tekintetű.

Mintha már túlságosan is sokat látott volna.

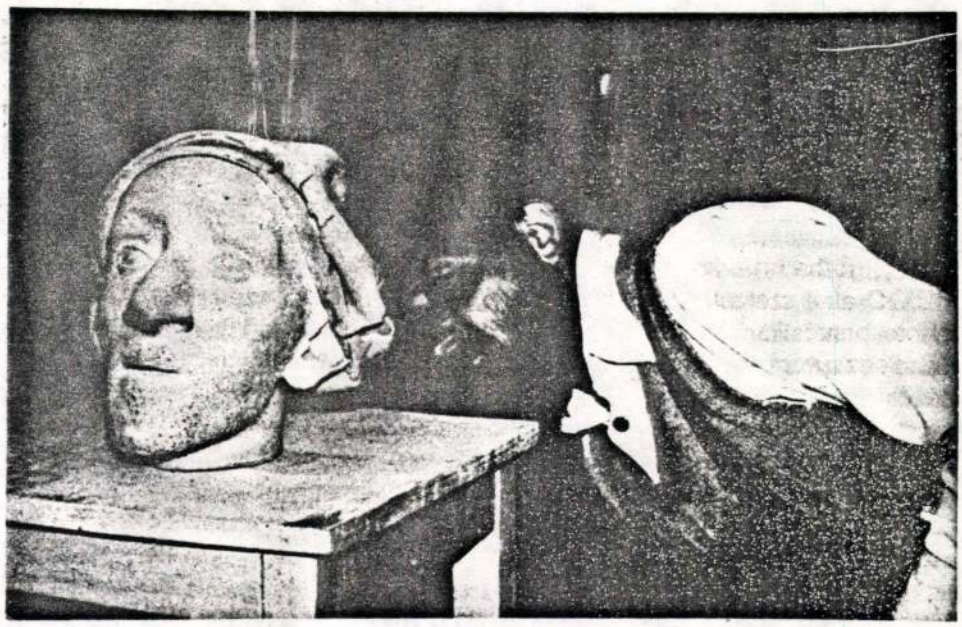

BORGHIDA István

Borghida István /Szatmár,1918.márc.8. - Kolozsvár,1982.dec.13./: művészettörténész,műkritikus. -- Gimnáziumi tanulmányait magánúton végezte,a kolozsvári egyetemen műtörténeti,esztétikai és lélektani képesítést,a bukaresti egyetemen művészettörténeti doktorátust szerzett. 1948:a kolozsvári Igazság művelődési rovatát szerkesztette. 1949-től a Kv-i Ion Andreescu Képz. Főisk. művészettörténeti előadótanára volt. Gyűjteményes tárlatokat szervezett s számos összegező írásban foglalkozott az újabbkori egyetemes művészet több kiemelkedő egyéniségével /Daumier,Toulose-Loutrec,Van Gogh,Käthe Kollwitz, Meštrović,Manet,Chagall/,valamint az erdélyi képzőművészet alkotóival. Önálló kiadványai: Krizsán János /Kriterion,Buk.,1971/;Leon Alex /Kriterion,Buk.,1973/;Ziffer Sándor /Kriterion,Buk.,1980/; Balázs Imre /Kriterion,Buk.,1982./, Jakobovits Miklós (Kriterion, Buk., 1981.)

Borgó György Csaba /Marosvásárhely,195o.máj.lo. -- /:festő, grafikus/ --
A Marosv. Bolyai Farkas Líceumban végezte középisk.tanulmányait;
198o-ban a Kv-i Ion Andreescu Képzőm. Főisk. festészeti szakán szerzett diplomát. -- A képzőművészeti alkotás legkülönbözőbb ágazataiban tevékenykedik:festményeket,grafikákat,szobrokat készít és nagyméretű szőnyegeket szö,felesége,Patakfalvi Vigh Katalin közreműködésével. A Marosvásárhelyi Műhely /MAMŰ/ tagja és kiállítója volt.
1984/86:a Maros Megyei Fiatal Képzőművészek Stúdiójának egyik vezetője [redacted]. -- 1986-ban áttelepült Magyarországra. Tagja a Vajda Lajos Stúdiónak és a Szentendrei Grafikai Műhelynek.

C.Mo. -- 244o Szászhalombatta,Pataki sétány 2.

B O R G I D A P Á L festő. A nagybányai művészcsoport tagja s a nagybányai irány követője. Thormától és Rétitől tanult, 1924-ben kezdett festeni. Nagybányán volt müterme, majd 1926-ban Temesvárra költözött, ahol könyvkereskedést nyitott.

BB

Bartolozzi, Francesco, (1728—181

32. SÁTÁN (Der Satan). (Illusz
Rézmetszet (Kupferstich). 13

Bartolozzi, Francesco, (1728—181

33. ÁDÁM ÉS ÉVA. (Illusztr.
Rézmetszet (Kupferstich). 13

Bartolozzi, Francesco, (1728—1813

34. MADONNA HÁROM SZENT
Rézkarc (Radierung). 43×31

Bartolozzi, Francesco, (1728—1813

35. TIPPEO FIAINAK UTRA
után (nach).
Rézmetszet pontozó modorba

es).

Hirten).

landschaft mit Schlittschuhläufern). Jelezve

ngen Mannes). Jelezve (Bez.): J. Bekel pinx. 840.

ve (Bez.): Beleznay Ö.

tkiállitás (Aktausstellung 1927).

mertette a Korunkban, az Utunk művészeti munkatársa, írásai több bel- és külföldi folyóiratban jelennek meg.

Művészettörténeti pályáján a klasszikus örökség ápolása mellett egyre határozottabban fordul a romániai magyar képzőművészek középnemzedéke és a fiatalok felé (előkészületben Jakobovits Miklós és Balázs Imre művészi pályáját elemző kötetei a Kriterion Galéria sorozatban).

Munkái: *Krizsán János* (monográfia magyar és román nyelven, 1957, bővített kiadás 1971); *Ziffer Sándor* (monográfia román nyelven, 1968, magyar nyelvű bővített kiadás 1980); *Cseh Gusztáv* (katalógusbevezető négy nyelven, 1971); *Leon Alex* (monográfia, 1973).

Boróczy Erzsébet — **Hasznos Könyvtár*

Boros Ferenc (Nagyvárad, 1908. ápr. 3. — 1963. jún. 30., Nagyvárad) — műfordító, novellista. A nagyváradi Gojdu Líceum után a kolozsvári ref. teológián végezte tanulmányait. 1950-től irodalmi titkár és fordító a nagyváradi Fáklya c. napilapnál, majd nyomdai korrektor. Egy novellájával *(Túl a falon)* díjat nyert a dél-erdélyi Havi Szemle pályázatán (1944), novellái jelentek meg az Utunkban és antológiákban. *Vásárfia* c. elbeszélését 1949-ben az Állami Könyvkiadó önálló füzetben jelentette meg. Ion Istrati, Cezar Petrescu, Ion Ghica írásaiból fordított magyarra (1952-ben *Balogh András* néven, majd saját neve alatt), románból tolmácsolt alkalmi színműveket a nagyváradi Népi Alkotások Háza műkedvelőinek, s a színház számára elkészítette Alexandru Ion Ştefănescu *Camera fierbinte* (Forró kamra) c. darabjának magyar fordítását.

Boros György (Tordátfalva, 1855. ápr. 19. — 1941. jan. 25., Kolozsvár) — tanulmányíró, szerkesztő, műfordító. Tanulmányait székelykeresztúri középiskolai évek után Kolozsvárt és Londonban végezte, több utat tett Angliába és Amerikába, a Harvard Egyetem tiszteletbeli doktora. Teológiai tanár, majd unitárius püspök (1928—38). Indítványára alakult meg 1885-ben Brassai Sámuel elnökletével a Dávid Ferenc Egylet, 1888-ban megindítja az Unitárius Közlönyt, melynek 1924-ig szerkesztője; 1926—28-ban főmunkatársa a Véndiákok Lapjának. Tevékeny részt vett az EME és az Erdélyi Irodalmi Társaság működésében; konzervatív irányzatot képviselt. Angol nyelvismeretét gyümölcsözteti fordításaiban

BCU Cluj / Central University Library

Borghida István (Szatmár, 1918. márc. 8.) — művészettörténész, műkritikus. Gimnáziumi tanulmányait magánúton végezte, a kolozsvári egyetemen műtörténeti, esztétikai és lélektani képesítést, a bukaresti egyetemen művészettörténeti doktorátust szerzett. 1948-tól az Igazság művelődési rovatát szerkesztette, 1949-től a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Intézet művészettörténeti előadó tanára. Gyűjteményes tárlatokat, vándorkiállításokat szervezett, s számos összefoglaló cikkben, tanulmányban foglalkozott az újabbkori egyetemes művészet több kiemelkedő egyéniségével (Daumier, Toulouse-Lautrec, Van Gogh, Käthe Kollwitz, Meštrović, Monet, Chagall), valamint a jelenkori román és hazai magyar képzőművészet jeleseivel. A nagybányai festőiskola művészetét, Weisz István fotopoetikáját, Kós András szobrait, Jakobovits Miklós képeit is-

megszíva

Borhidi Sánta
György

üveg gyártó

l.

Takrajzok

III. 205. l.

A MAGYAR KIR. VALLÁS. ... ÚTI MINISTERIUM

igazgató.

L.

Gutberg

Ernst

Borhidi Sánta György

üvegesm.

XVIII n

l.

Ságüvegesipar

169. l.

missionart galéria

/ borgó / magyarország /..... /
/ john france / united kingdom /. /

2000. március 7. - 18 óra

megnyitja: novotnyi tihamér művészettörténész [1]

a kiállítás megtekinthető 2000. március 15-ig

1055 budapest
falk miksa u. 30.
telefon: 302-8587

naponta - 10 és 18 h
szombaton - 10 és 13 h között

---

románia kulturális központja

/ anca ignatescu / romania /..... /
/ tasnádi józsef / magyarország / /

2000. március 8. - 18 óra

megnyitja: angel judit művészettörténész [2]

a kiállítás megtekinthető 2000. április 8-ig

1146 budapest
izsó u. 5.
telefon: 343-6293

naponta - 9 és 13 h
szombaton - 16 és 18 h között

---

lengyel intézet

/ bogdan achimescu / polska / /
/ balogh csaba / magyarország /.. /

2000. március 8. - 18 óra

megnyitja: Német Antal művészettörténész [3]

a kiállítás megtekinthető 2000. március 24-ig

1065 budapest
nagymező u. 19.
telefon: 331-0341

naponta - 10 és 18 h között

---

francia intézet

/ valerie cartier / france / /
/ erőss istván / magyarország / /

2000. március 8. - 18 óra

megnyitja: beke lászló művészettörténész [4]

a kiállítás megtekinthető 2000. április 3-ig

1011 budapest
fő u. 17.
telefon: 202-1133

naponta - 9 és 18 h között

---

m.a.m.ü. pincegaléria

/ luise kloos / austria /..... /
/ astrid beumer / holland / ..... /
/ hester keijser / holland /..... /
&
/ norman beierle / holland / ..... /
/ shang-pin chen / taiwan r.o.c. / /
/ liu po-chun / taiwan r.o.c. / ..... /
/ zoltán lászló / deutschland /.... /

2000. március 8. - 18 óra

megnyitja: szűcs györgy művészettörténész [5]

a kiállítás megtekinthető 2000. április 10-ig

1074 budapest
damjanich u. 39.
bejárat a murányi utcából

szerdán, pénteken és szombaton - 15 és 20 h között

/ borgó / magyarország /..... /
/ john france / united kingdom /.... /

missionart galéria
/ 2000. március 7. - 18 óra /

/ anca ignatescu / romania /..... /
/ tasnádi József / magyarország /. /

románia kulturális központja
/ 2000. március 8. - 18 óra /

/ bogdan achimescu / polska /.... /
/ balogh csaba / magyarország /.... /

lengyel intézet
/ 2000. március 9. - 18 óra /

/ valerie cartier / france /..... /
/ erőss istván / magyarország /.... /

francia intézet
/ 2000. március 10. - 18 óra /

/ luise kloos / austria /..... /
/ astrid beumer / holland /..... /
/ hester keijser / holland /..... /
&
/ norman beierle / holland /..... /
/ shang-pin chen / taiwan r.o.c. / /
/ liu po-chun / taiwan r.o.c. /..... /
/ zoltán lászló / deutschland /.... /

m.a.m.ü. pincegaléria
/ 2000. március 11. - 18 óra /

tihany '99

...international **art** camp...nemzetközi művésztelep...

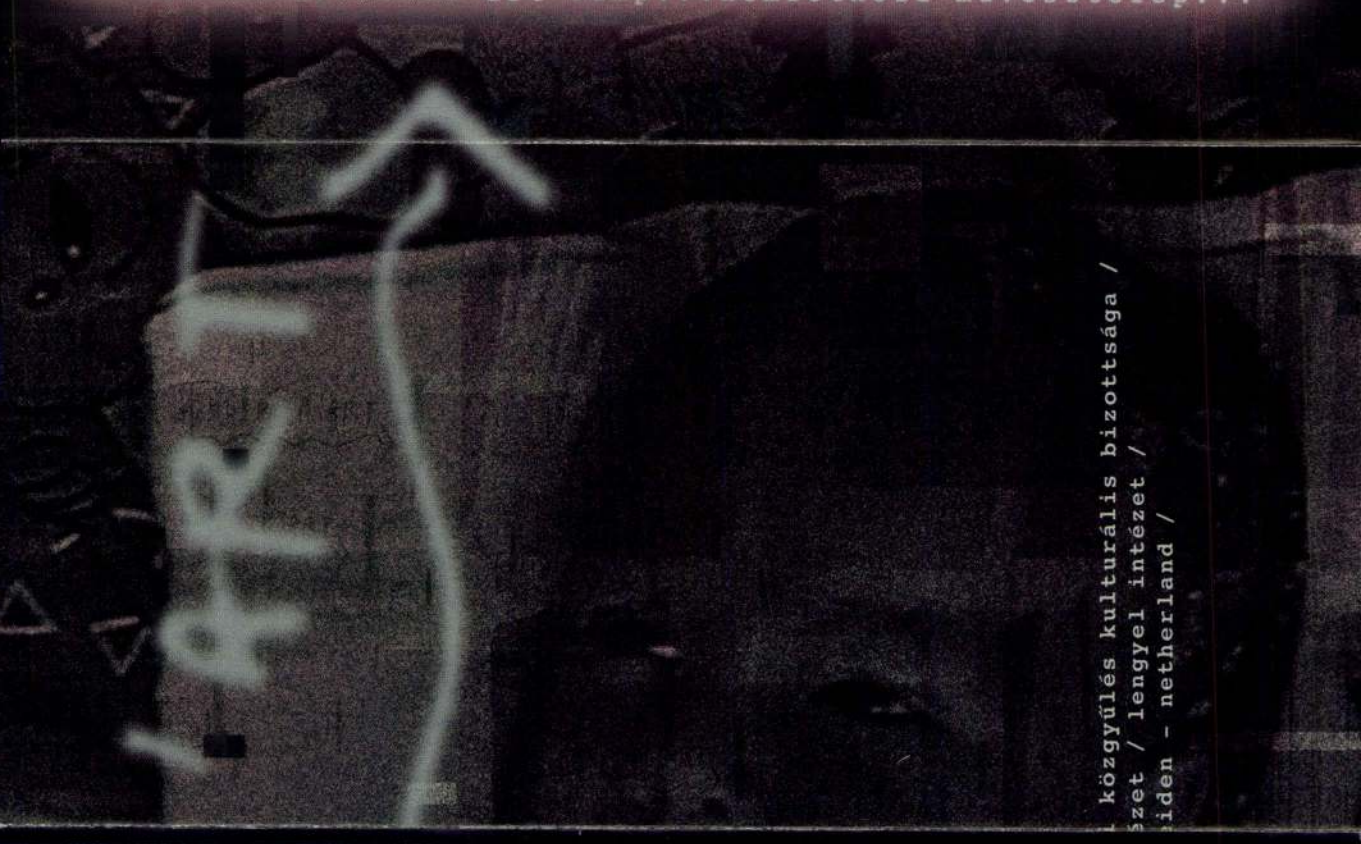

közgyűlés kulturális bizottsága /
szet / lengyel intézet /
iden - netherland /

tihany '99

...international **art** camp...nemzetközi művésztelep...

Túlsó P'ART

Körkérdés *a hagyományhoz való kötődésről*

harmadik rész

Kérdések:

1. Lát-e olyan speciális vonásokat, amelyek kizárólag a magyar művészetre jellemzőek, és véleménye szerint mit kezdhetünk ma a nemzeti művészet fogalmával?
2. Saját munkásságában támaszkodik-e a magyar művészet hagyományaira, illetve melyek azok a magyar művészeti vonulatok, amelyeket felhasználhatónak, és kik azok a művészek, akiket aktuálisnak vél?
3. Úgy tűnik, a globalizáció mellett az egyes régióknak is szerepe van. Ön szerint van-e aktualitása a szűkebb régiók művészetének (Erdély, Alföldi festészet stb.)?
4. Véleménye szerint mennyire tekinthető a magyar művészet részének azon művészek tevékenysége, akik életművük nagy részét külföldön hozták létre?

BORGÓ

Borgó:

Magam olyan közegben kerültem kapcsolatba a művészettel, amelyben mindent a szocreál és a nagybányai hagyaték határozott meg.

Marosvásárhelyen egy kis képkereskedő kirakata előtt megmegállva kamaszként éveken keresztül egy helyi giccsfestő és másoló (így hirdette magát) *Hollósy Simon Tengeribántás* című másolatát bámulva megszereztem első művészeti élményemet.

Ehhez még hozzáadódott a marosvásárhelyi Kultúr palota freskóinak élménye, és már kész is volt az első kérdésre az a válasz, amelyet most adhatnék: féltett és titkolt nemzeti telítettségű érzület művészeti csírázással.

Aztán később kiderült: a nagybányai iskola egy értéktelen, sőt jelentéktelen, telítettség nélküli lomtár, egy dekadens erőlködés francia, német gondolatok magyarra kínlódása. Tehát elhanyagolható.

Na, ezt aztán sikerült is propagálni.

Olyannyira, hogy mindenki el is hitte.

Nem volt könnyű, de módszeresen és szívós kitartással végül elérték céljukat ezzel azok, akiknek ez volt a szándékuk. Így történhetett, hogy 1985-ben Nagyváradon az Állami Régiségkereskedésben egy Ziffer-kép 5 000,- (azaz ötezer) lejért várt gazdára (akkor kb. egy asztal és négy szék ára). Jellemző, hogy nem vásároltam meg, mert magyarországi barátaim lebeszéltek róla, mondván, hogy nincs „ára".

Nemzeti értéknek tehát nem számított. Talán nem is az. Lehet, hogy sokkal egyetemesebb. Ki tudja? Nem az én dolgom megítélni, mindenesetre kapóra jött vele szembe szegezni az akkoriban kibontakozó, világra kacsintgató avantgárd magatartást (is) mint művészi létformát. Stabil támpontnak tűnt abból a szempontból, hogy megkönnyítette mindazok törekvéseinek a megfogalmazását, akik már eleve eldöntötték és TUDTÁK, hogy MIT NEM AKARNAK. (Nehezebb kérdés valamit akarni.)

Itt van tehát a nagybányai hagyaték, mint látásszemlélet, amelyet talán nemzetinek lehetne nevezni, ha egyik szemével nem kacsintgatott volna folyton napnyugta felé.

Így hát a „nagy iskola" nem lett nemzeti.

Ma nem látom, hogy a magyar nemzeti művészet fogalmával bármit is kezdeni lehetne a gyakorlatban. Fogalmi szinten talán igen, de ennél nem több az, amit ekkora horderejű kérdés elbír. (Minden tisztelet az egyéni vagy akár csoportos próbálkozókat illeti.)

Borgó: Maya V., 1998,
olaj, vászon, 100×100 cm

Mindezen felül úgy vélem, hogy a román kollégáknak ez jobban sikerült, mármint azokat a hagyományokat asszimilálni, amelyek egy polgári művészet kibontakozásához vezettek a XX. század elején.

Ezek a polgári hagyományok jó talajra találtak abban az érintetlen szellemi közegben, amelyet a népi kultúra és az ortodox világ mozdulatlan fegyelme határozott meg. (Más kérdés, hogy az internet világában ez hogyan módosul majd.)

Az én véleményem szerint a mai magyar művészetben egy ilyen szellemi irányzat vagy törekvés egyszerűen hiányzik.

Létezik azonban egy kitartóan és szívósan „magyarosodott" művészeti formanyelv, amelyen sokszor töprengtem, hogy miért pont ez honosodott meg ily keményen a honi látáskultúrában. Ez pedig a konstruktivizmus, vagy nevezhetjük akár

geometrikus világlátásnak is. (Elnézést kérek, de nem találok megfelelőbb szót a jelenség leírására.)

Talán érdemes lenne egy átfogó kiállítás-sorozatban, akár szimpózionok, kiadványok keretén belül elemezni ezt a magyar fenomént, de ez már megint nem az én tisztem. Megítélésem szerint nagyobb publicitást érdemelne.

A második kérdésre a válaszom az elsőben rejlik, tudniillik annyira támaszkodom a magyar művészet hagyományaira, amennyiben a középkori magyar heraldika ténylegesen magyarnak tekinthető, de megítélésem szerint ezen a területen már ezer éve csak „globalizációról" beszélhetünk, hisz maga a heraldika egyezményes jel- és szimbólumrendszeren alapul(t).

Ami a következő kérdést illeti:

Az aktuális művészet helyett inkább csak művészeket tudok említeni. Akik túlzottan aktuálisak, azok egyszer csak nem lesznek aktuálisak, miután aktualitásuk ideje lejár. Minden aktualitásnak ez a törvényszerűsége.

Viszont globalizáció és régió kérdése úgy gondolom, hogy nem elsődlegesen kulturális kérdés, de mivel a mindent megváltó gazdasági szféra erre a területre is nyújtózkodik, ott is melegszik, ahová a takarója nem is ér.

Unalomig ismételgetett „aktuális" kérdésnél mindazonáltal a régió kérdését fontosabbnak tartom, mert a kulturális átfedések a szervesen illeszkedő régiókban makacsabbak és lassabbak, mint a gazdasági-politikai mozgások.

A „történelmi" Magyarországon (kénytelen vagyok ebben a kategóriában gondolkozni, nem lévén más kéznél) a színházi évad Kolozsváron kezdődött.

Ősszel, a színháztársulatok vezetői ott szerződtették le egy-egy évadra a színészeket, így hát aki a színházi világban számított, az évadkezdés idején Kolozsváron mutatkozott.

Ez a szokás aztán megmaradt a román állam idején is még hosszú időn keresztül. Nyugodt lelkiismerettel Nagybánya is ide sorolható, ha már a képzőművészet vizeire kötelez bennünket a hajózás.

És ha már a régióknál tartunk, igen érdekesnek és figyelemre méltónak tartom a képzőművészet területén azt a miskolci kezdeményezést, amely lassan már hagyománnyá vált Kassa—Nagyvárad—Kolozsvár, Salgótarján—Eger—Ungvár térségben.

Szervesen egymásba épülő erőlködésmentes kiállításprogramokról van szó, amelyek komoly értékeket képviselnek. (Úgy tudom, más területen is — például színház, irodalom, zene — működik már e kezdeményezés.)

Ami pedig a külföldön tevékenykedő művészek magyar voltát illeti?

Gondolom, ezt ki-ki maga dönti el, hogy ő tulajdonképpen mi- és kicsoda. Magyar-e vagy sem, ha igen, miért és milyen minőségben, ha nem, úgyszintén, mint ahogy az is egyénre szabott, hogy ki-ki mennyire érzi magát felelősnek azért, amibe beleszületik.

Közös megítélés dolga, hogy később magyarnak tekinti-e az utókor, vagy akár jelenkor is a munkásságukat.

Az egész fogalomkört úgy képzelem el, mint egy nagy házasságsorozatot, amelyben többszörös válás, újraházasodás jellemezte a térségünket.

A megszületett gyermekek testvérei a szülők válás utáni és előtti házasságából született gyermekeinek, ahol is a szülők szintén előző házasságból érkeztek kész gyermekekkel.

Így hát nagyon sokan vér szerinti rokonok egymással. Ha jobban megvizsgáljuk, ez az utódok csak bizonyos egymás melletti sorrendjében érvényes. Szlovák, rutén, román, bolgár, szerb, horvát, ukrán, cseh, lengyel, német, szász nemzetiségű és még ki tudja hányféle testvérük van.

Ilyen módon működik a kultúra is.

Miért pont a képzőművészet lenne kivétel?

Bukta Imre:

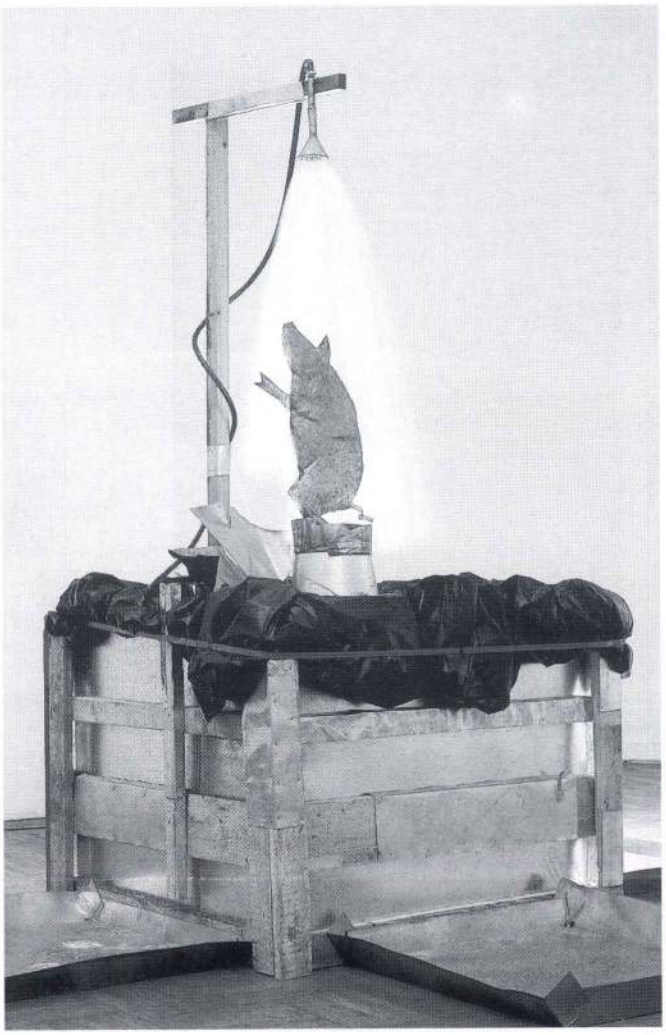

Bukta Imre: Zuhanyozó disznó, 1990

1. A mai magyar művészetnek vannak jellegzetességei, azonban nem olyan speciálisak, nem különlegesek, mint például a mai osztrák vagy román képzőművészet jegyei. Általánosan jobbnak látom a kortárs román művészetet az utóbbi Műcsarnokban rendezett kiállítás alapján, és ezt az értékelést éppen a sajátságossága miatt kapja tőlem. A magyar művészet a reá jellemző ismertetőket régen elveszítette, ha egyáltalán viselte. Történt ez az állandó — egyébként dicsérendő — nyugathoz tartozás erőltetése miatt. Ezt figyelembe véve úgy látszik, a földrajzi elhelyezkedésnek is szerepe van ebben. A művészi identitás tudatos megőrzése másként hat a különböző művészetekre. Egy vidéki fafaragó bácsi még akkor is kedvesen megmosolyogni való, ha mondjuk a legszorosabb hagyományok alapján készíti alkotásait. Nem így van ez például a *Muzsikás* együttes és *Sebestyén Márta* esetében, akik zenéje még a legkeményebb kozmopolita szívét is megdobogtatja. Nevetséges lenne meríteni a népművészetből napjainkban, elkönyvelve azt, ha a népművészet a múltat jelenti, akkor halott. (Nem így volt ez a hatvanas években, amikor *Bak Imre* és kollégái, számomra újszerűen izgalmasan, szinte tudományosan építették be művészetükbe a népművészetet pótló úgynevezett modern folklór elemeit, például az egyes falvak kerítésein elharapódzott motívumokat.)

A magukat progresszívnek tartó művészek szívesen válnak

„Gyermekkoromban bot nélkül soha nem engedtek el a szomszéd faluba. Akkoriban még játéknak tűnt ez a holtan is eleven eszköz. Öntudatlan, mondhatnám boldog állapot volt. Aztán következett sorrendben: Iljics lámpása, az iskola, Gagarin röppenése, televízió, sokoldalúan fejlett társadalom, amit csak észleltünk vagy tananyagként tudtunk, mert másként nem volt ajánlott. Később éreztük, hipp-hopp megéltük a váltást is. Előbb csak Pepsi-Cola, majd Mc Donald's, más mosópor és nyilvános intimbetét, Öböl-háború, Sarajevo, Dolly birka az interneten stb. Végül a világ áttekinthetetlen zsombék és lerakóhely lett.

Van azonban valami, amit ma már szinte egyáltalán nem használunk, mégis mint eszköz, mint érzelem, mint gondolat, mélyen és makacsul befészkelte magát az ember lelkébe. Ez a bot, más néven husáng, pásztorbot, karó, püspökbot, fehérbot, mankó, mikulásbot, rúd, vőfélybot, gumibot, stafétabot, „hej te bunkócska te drága" játékeszköz, jogar, pápai bot és még ki tudja mi minden.

Én magam 1973-ban találkoztam vele egy Virágos Völgy nevű faluban. Engem ütöttek ott. Akkor megúsztam. Aztán épülő - szépülő jó világunk 1984-ben megismertetett egy másik változatával: a vándorbottal. 1986-ban Magyarországra való településem után azt hittem, hogy elhajítom örökre. Tévedtem. 1991-ben újra keresztezte utamat. A metszéspont ezúttal egy szomorú esemény kapcsán Sütő András szeme volt. Így hívtam: a szem botja. Ettől kezdve mint gondolathordozót, mint plasztikai elemet kezdtem használni. Konkrétabban: botokat festettem. 1993-ban egy autóbaleset alkalmával szó szerint fönnakadtam egy karónyi fiatal fán. Ismét életben maradtam. Lillafüred mellett történt. Talán nem volt véletlen. Úgy tűnik mindenhova elkísér. A karó látja az életem. „A bot szeme". Ezzel a címmel ajánlom kiállításomat a miskolci közönségnek."

(Borgó)

A **Miskolci Galéria** (Miskolc, Rákóczi u. 2.)
tisztelettel meghívja önt és hozzátartozóit

BORGÓ

(képzőművész)

A BOT SZEME

című kiállítására, melyet

WEHNER TIBOR

művészettörténész

1999. augusztus 13-án (pénteken) délután 5 óra 18 perckor nyit meg.

A megnyitón

SELMECZI GYÖRGY

zeneszerző

BORGÓ MUSIC

című kompozicióját

a szerző vezényletével bemutatják zenész barátai.

A kiállítás nyitva szeptember 12-ig, hétfő kivételével naponta 9-17 óráig.

A kiállítás nem jöhetett volna létre

a **MISKOLCI MISSIONART GALÉRIA**
(Miskolc, Széchenyi utca 14.)

a **NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM**

a **SZÁKOM KFT.** Százhalombatta

a **MISKOLCI GALÉRIA**
(Miskolc, Rákóczi u. 2.)

a **MOL Rt.**

és **SZÁZHALOMBATTA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA POLGÁRMESTERI HIVATALA**

támogatása nélkül.

„Gyerekkoromban bot nélkül soha nem engedtek el a szomszéd faluba. Akkoriban még játéknak tűnt ez a holtan is eleven eszköz. Öntudatlan, mondhatnám boldog állapot volt. Aztán következett sorrendben Iljics lámpása, az iskola, Gagarin röppenése, televízió, sokoldalúan fejlett társadalom, amit csak észleltünk vagy tananyagként tudtunk, mert másként nem volt ajánlott. Később éreztük, hipp-hopp, megértük a váltást is. Előbb csak Pepsi-Cola, majd McDonald's, más mosópor és nyilvános intimbetét, Öböl-háború, Sarajevo, Dolly birka az interneten stb... Végül a világ áttekinthetetlen zsombék és lerakóhely lett.

Van azonban valami, amit ma már szinte egyáltalán nem használunk, mégis mint eszköz, mint érzelem, mint gondolat mélyen és makacsul befészkelte magát az ember lelkébe. Ez a **BOT**, más néven husáng, karó, pásztorbot, püspökbot, fehérbot, mankó, mikulásbot, pápai bot, rúd, vőfélybot, gumibot, stafétabot, „hej te bunkócska, te drága", játékeszköz, jogar és még ki tudja mi minden.

Én magam 1973-ban találkoztam vele egy *Virágos Völgy* nevű faluban. Engem ütöttek ott. Akkor megúsztam. Aztán épülő-szépülő jó világunk 1984-ben megismertetett egy másik változatával: a vándorbottal. 1986-ban Magyarországra való településem után azt hittem, hogy elhajítom örökre. Tévedtem. 1991-ben újra keresztezte utamat. A metszéspont ezúttal egy szomorú esemény kapcsán Sütő András szeme volt. Így hívtam: **a szem botja.**

Ettől kezdve mint gondolathordozót, mint plasztikai elemet kezdtem használni. Konkrétabban: botokat festettem. 1993-ban egy autóbaleset alkalmával szó szerint fönnakadtam egy karónyi fiatal fán. Ismét életben maradtam. Lillafüred mellett történt. Talán nem volt véletlen. Úgy tűnik mindenhova elkísér. A karó látja az életem. „A bot szeme". Ezekkel a gondolatokkal ajánlom kiállításomat a százhalombattai közönségnek.

(Borgó)

MEGHÍVÓ

A **Százhalombattai Barátság Művelődési Központ**
(2440 Százhalombatta, Szent István tér 3.
Tel.: 06-23/355-488)
tisztelettel meghívja Önt és hozzátartozóit

BORGÓ

(képzőművész)

MILLENNIUM BOTTAL

című kiállítására, melyet

Novotny Tihamér
művészettörténész

2000. június 16-án (pénteken) 19 órakor nyit meg.

A megnyitón közreműködik
SITYU ÚR, kortárs minnesänger, a miskolci Vian Club zenésze.

A kiállítás megtekinthető 2000. július 21-ig naponta 10-18 óráig.

A kiállítás nem jöhetett volna létre

a MISKOLCI MISSIONART GALÉRIA
(Miskolc, Széchenyi u. 14.)

a NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

a SZÁKOM KFT. Százhalombatta

a MISKOLCI GALÉRIA
(Miskolc, Rákóczi u. 2.)

a MA.MÜ TÁRSASÁG

a MOL RT.

és SZÁZHALOMBATTA VÁROS
ÖNKORMÁNYZATA
POLGÁRMESTERI HIVATALA

támogatása nélkül.

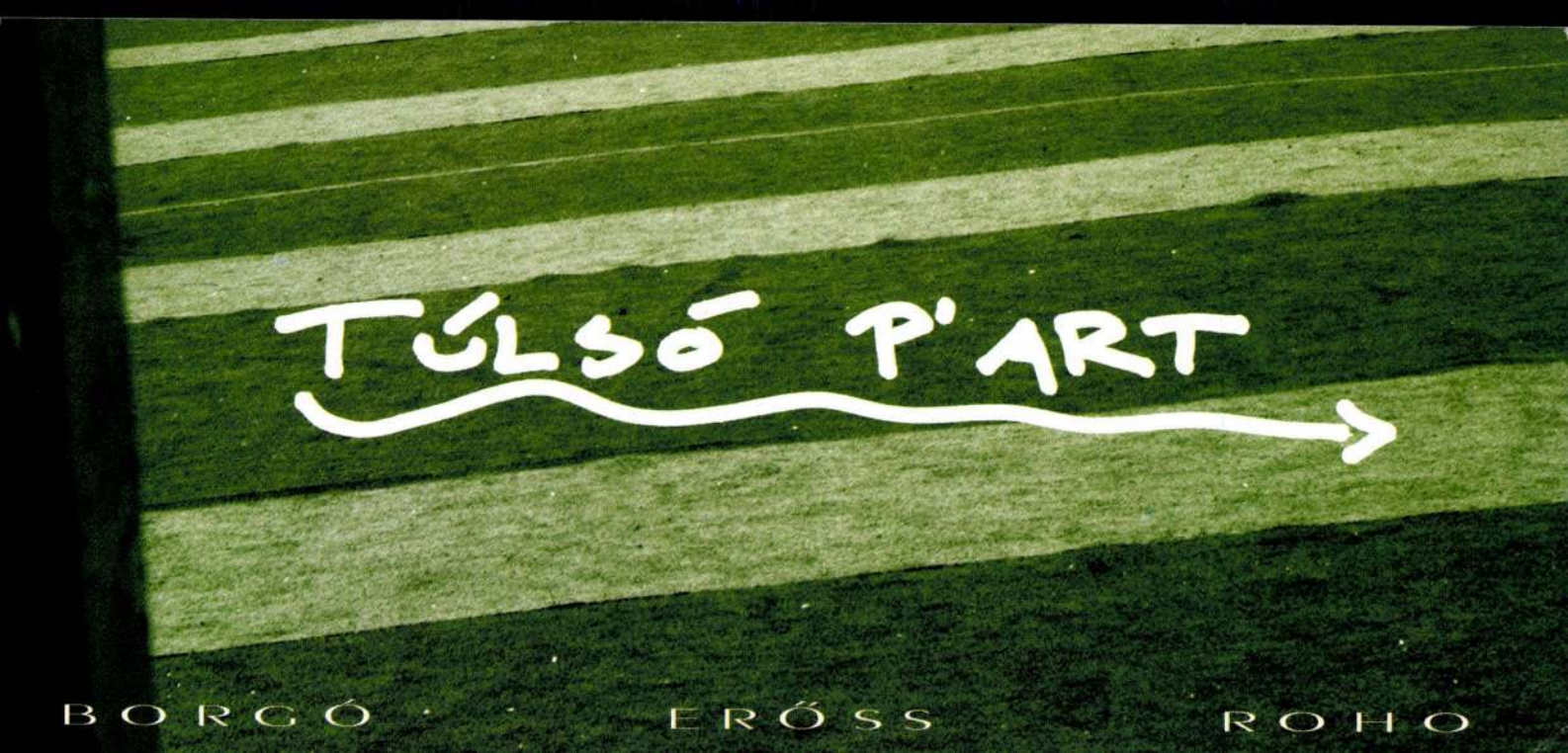
TÚLSÓ P'ART
BORGÓ
ERŐSS
ROHO

BORGÓ

KORTÁRS MŰVÉSZETI INTÉZET - DUNAÚJVÁROS
Institute of Contemporary Art - Dunaújváros
2400 Dunaújváros, Vasmű út 12. Hungary
tel/fax: + 36 25 412 220
e-mail: ica-d@dunanet.hu

MODERN MŰVÉSZETÉRT KÖZALAPÍTVÁNY

TÚLSÓ P'ART

BORGÓ
ERŐSS ISTVÁN
ROHO

MEGNYITÓ: AUGUSZTUS 05. VASÁRNAP 18.00
MEGNYITJA: PETRÁNYI ZSOLT (MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ)
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10.00 –18.00-IG, AUGUSZTUS 05 – SZEPTEMBER 02-IG

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

TÁMOGATÓK:
DUNA-ERDŐ KFT.

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

ВОВЕР

Lóska Lajos
Budapest

Felsőzöldmáli u. 61-65
1. Lépcsőlecz fm. 1

1 0 4 5

FORINT

024

A székesfehérvári Pelikán Galéria
tisztelettel meghívja Önt

BORGÓ

festőművész kiállítására,
melyet

Dr. Hann Ferenc

művészettörténész, akadémikus nyit meg
1998. július 17-én /pénteken/ 18 órakor

A kiállítás megtekinthető 1998. augusztus 5-ig
hétfő és vasárnap kivételével
naponta 10 - 18 óráig

Támogatók:
MA.MÜ Társaság, Nemzeti Kulturális Alap
Szákom Kft., Százhalombatta

Cím: Székesfehérvár, Kossuth u. 15.
Tel.: 06-22-340 364
Fax: 06-22-329 431

SZÉKESFEHÉRVÁR 1 9. 7. 98 AL-I/a/34

BORGÓ

Titus 70-ben elpusztította a jeruzsálemi templomot. Ezután a Diaszpóra-Lét keserves évszázadai következtek. Ez idő alatt sok minden elfelejtődött. Többek között az is, hogy egy bizonyos kék színt, amit az imakendők csíkozatának festésére használtak, milyen állatból(?) nyerték.
Magán diaszpórámban azt remélem, hogy egyszer rátalálok ennek az imágójára. Jó esély mutatkozott erre az 1947-ben Qumranban felfedezett leletek kapcsán, csakhogy ennek titkait jobban féltik mindenfajta titkos fegyvernél.
Addig is, míg ki nem derül erről valami, marad számomra a plasztikai-esztétikai keresgélés lehetősége és a bot.
Az utóbbi viszont egészen konkrét, mint maga az örök keresés.

Borgó

BORGÓ

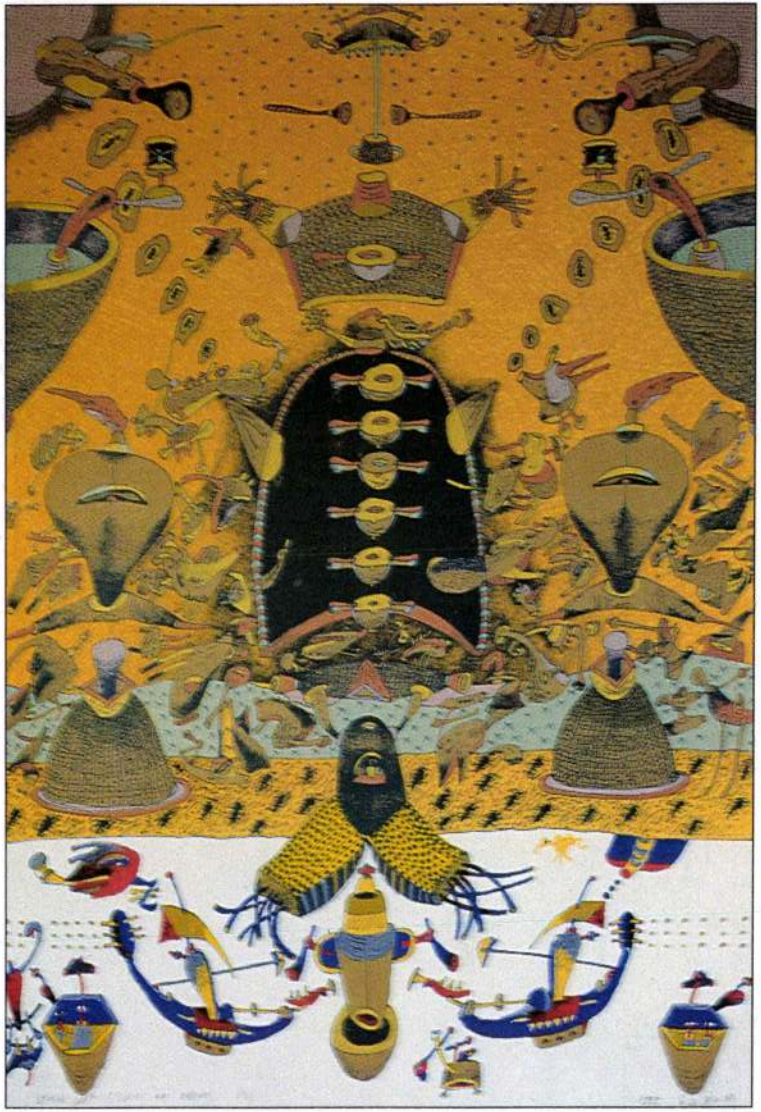

MEGHÍVÓ

A Százhalombattai Matrica Múzeum
(2440 Százhalombatta, Gesztenyés u. 1-3.
Tel.: 06 23 359 848, 354 591)
tisztelettel meghívja Önt és hozzátartozóit

BORGÓ

(képzőművész)

ÉVEK ÉS BOTOK

című grafikai kiállítására

A megnyitón közreműködik:
MIKLÓS ADALBERT
(cselló)

Bevezetőt mond:
SZEIFERT ANTAL
a százhalombattai Pedagógus SE
kosárlabda csapat elnöke

Megnyitja:
WEHNER TIBOR
művészettörténész

2000. november 18-án 17 órakor
A kiállítás megtekinthető 2001. január 18-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

matrica múzeum
régészeti park

A művész támogatói:

MISKOLCI MISSIONART GALÉRIA
Miskolc, Széchenyi u. 14.

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

SZÁKOM KFT.
Százhalombatta

MISKOLCI GALÉRIA
Miskolc, Rákóczi u. 2.

MA-MÜ TÁRSASÁG

MOL RT.

FULL-ALBUM KFT.
Érd

SZÁZHALOMBATTA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
POLGÁRMESTERI HIVATALA

A Móra Ferenc Múzeum
tisztelettel meghívja Önt és Barátait
a Képtárba (Szeged, Horváth M. u. 5.)

BORGÓ

festőművész
kiállításának megnyitására.

A tárlatot 1999. március 19-én, pénteken du. 1/2 5 órakor
dr. HANN FERENC művészettörténész,
a Magyar Művészeti Akadémia tagja
nyitja meg.

A kiállítás megtekinthető:
1999. március 19 – május 2,
naponta 10-17 óráig
(kedden 10-15 óráig, hétfő szünnap)
F.k. : dr. Vörös Gabriella

A kiállítás létrejöttét támogatta:
Nemzeti Kultúrális Alap
MAMÜ Társaság, Százhalombatta Város Önkormányzata
Mission Art Galéria, Miskolc

Grafika: Borgó

BORGÓ

BORGÓ: BOT ÉS BUGYOR

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

B-O-R-G-Ó

ÖNKÉNTES BUGYORLAKÓ

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1995. JÚLIUS 20-ÁN 19 ÓRAKOR

MEGNYITJA LÓSKA LAJOS MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

DOROTTYA GALÉRIA · BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.
MEGTEKINTHETŐ 1995. AUGUSZTUS 12-IG,
HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 10–18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10–14 ÓRÁIG

A MEGNYITÓT A TÖRLEY TÁMOGATJA

THE MŰCSARNOK REQUESTS THE PLEASURE
OF YOUR COMPANY AT THE OPENING OF THE EXHIBITION

B-O-R-G-Ó

CURSE AND PRAYER

AT 7 PM ON THURSDAY, 20 JULY, 1995

OPENING BY LAJOS LÓSKA ART HISTORIAN

DOROTTYA GALÉRIA · BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.
THE EXHIBITION IS OPEN TILL 12 AUGUST, 1995
MONDAY – FRIDAY: 10 AM – 6 PM, SATURDAY: 10 AM – 2 PM

THE OPENING IS SPONSORED BY TÖRLEY

Borgó

BORGÓ (György Csaba) festő- és grafikusművész kiállítása

augusztus 13 – szeptember 12

„Gyermekkoromban bot nélkül soha nem engedtek el a szomszéd faluba. Akkoriban még játéknak tűnt ez a holtan is eleven eszköz. Öntudatlan, mondhatnám boldog állapot volt. Aztán következett sorrendben: Iljics lámpása, az iskola, Gagarin röppenése, televízió, sokoldalúan fejlett társadalom, amit csak észleltünk vagy tananyagként tudtunk, mert másként nem volt ajánlott. Később éreztük, hipp-hopp megéltük a váltást is. Előbb csak Pepsi-Cola, majd MC Donald's, más mosópor és nyilvános intimbetét, Öböl-háború, Sarajevo, Dolly birka az interneten stb. Végül a világ áttekinthetetlen zsombék és lerakóhely lett.

Van azonban valami, amit ma már szinte egyáltalán nem használunk, mégis mint eszköz, mint érzelem, mint gondolat, mélyen és makacsul befészkelte magát az ember lelkébe. Ez a bot, más néven husáng, pásztorbot, karó, püspökbot, fehérbot, mankó, mikulásbot, rúd, vőfélybot, gumibot, stafétabot, „hej te bunkócska te drága" játékeszköz, jogar, pápai bot és még ki tudja mi minden.

Én magam 1973-ban találkoztam vele egy virágos völgy nevű faluban. Engem ütöttek ott. Akkor megúsztam. Aztán épülő - szépülő jó világunk 1984-ben megismertetett egy másik változatával: a vándorbottal. 1986-ban Magyarországra való településem után azt hittem, hogy elhajítom örökre. Tévedtem. 1991-ben újra keresztezte utamat. A metszéspont ezúttal egy szomorú esemény kapcsán Sütő András szeme volt. Így hívtam: a szem botja. Ettől kezdve mint gondolathordozót, mint plasztikai elemet kezdtem használni. Konkrétabban: botokat festettem. 1993-ban egy autóbaleset alkalmával szó szerint fönnakadtam egy karónyi fiatal fán. Ismét életben maradtam. Lillafüred mellett történt. Talán nem volt véletlen. Úgy tűnik mindenhova elkísér. A karó látja az életem. "A bot szeme". Ezzel a címmel ajánlom kiállításomat a miskolci közönségnek." (Borgó)

Rendező: Dobrik István

ALKOTÓHÁZ – MŰVÉSZTELEP

3529 Miskolc, Csabai kapu 22. Tel: 367-592, 312-350
Festők, grafikusok, képzőművészeti főiskolások folyamatos műhelymunkája, grafikai tanfolyamok, képzőművészeti szabadiskola

SZÍNHÁZTÖRTÉNETI ÉS SZÍNÉSZMÚZEUM

3525 Miskolc, Déryné u. 3. Tel: 327 - 900
A miskolci színjátszás története című állandó kiállítás. Minden hónap első péntekén a „Színházi estek" sorozatban színháztörténeti előadásokat hallgathatnak az érdeklődők. Március 6-tól időszaki kiállítás látható színházi kellékekből.
Nyitva: hétfő kivételével 9 – 17 óra között

FELEDY - HÁZ

3525 Miskolc, Deák -tér 3. Tel: 355 - 472
Feledy Gyula képzőművész állandó kiállítása
Nyitva: vasárnap és hétfő kivételével 9 - 17 óra között

A **Miskolci Galéria Kamarazenekara** és a **Click jazz együttes** a Miskolci Galéria által támogatott zenekarok, akik állandó közreműködői a galéria rendezvényeinek. Intézményünk támogatásával az elmúlt két évben több önálló koncertet is adtak már. A zenekarok támogatói a Középület és Lakásépítő Rt. és a Soros Alapítvány.

PRIZMA
FOTÓKERESKEDÉS
3527 MISKOLC, VÖRÖSMARTY U. 3. TEL.: 327-802

A Miskolci Galéria kizárólagos fotónyersanyag szállítója

BORGÓ-GYÖRGY CSABA

BARTHA SÁNDOR (RO), BORGÓ-GYÖRGY CSABA (HU), VALERIE CARTIER (FR), WIM CATRYSSE (B), CHEN SHANG-PING (TW), ERDÉLYI GÁBOR (HU), ERŐSS ISTVÁN (HU), GALLUSZ GYÖNGYI (HU), IMRE MARIANN (HU), KÓTAI TAMÁS (HU), MÁTYÁS LÁSZLÓ (RO), MIKLÓSI DÉNES (RO), NAGY GÁBOR GYÖRGY (HU), ROBERT NOVAK (CZ), LIA PERJOVSCHI (RO), PÁL PÉTER (RO), SIKLÓDI ZSOLT (RO), TASNÁDI JÓZSEF (HU), ÚJVÁROSSY LÁSZLÓ (RO)

Vernisajul va avea loc la Casa
de Cultură a Sindicatelor
din Miercurea Ciuc,
în data de19 iulie 1998 la ora 19.
Cu respect: István Csutak

A megnyitóra 1998. július 19-én,
19 órakor a csíkszeredai Szakszervezetek
Művelődési Házában kerül sor.
Tisztelettel: Csutak István

Csutak

The varnishing will take place in
19th of July 1998 19 PM at the
Trade Union's Cultural Center in
Miercurea Ciuc.
Sincerely yours: István Csutak

Phone/Fax: +40 66 172053
e-mail: csutak@nextra.ro

MIERCUREA CIUC 1
10 07 98 16
OF. HR a

HR a

MŰVELŐDÉSI ALAP
Bathory u. 10.
1054 BUDAPEST
UNGARIA

BORGÓ GYÖRGY CSABA KIÁLLÍTÁSA
EXHIBIT OF GYÖRGY CSABA BORGÓ

DOROTTYA GAL.

1995. július 20 – augusztus 12. / 20 July – 12 August, 1995

Borgó György Csaba alkotói módszerét szillogisztikusnak nevezi. Szerinte tehát a mű logikai következtetések rendszere. Azt hihetnénk ezután, hogy az eredmény valószínűleg száraz matematikai élményt kiváltó, hidegen-ridegen kiszámított látvány. A megteremtett művészi világ mindennek ellentmondani látszik: a munkák alapvetően lírai hangvételűek, metafizikus régiókba csalogatók. A kiállításon az ÖNKÉNTES BUGYORLAKÓ című installációt láthatjuk.

György Csaba Borgó calls his creative method syllogistic. To his mind, a work is a system of logical conclusions. This might suggest that the outcome is a dry sight of cold and sober calculation, a mathematical experience. The created artistic world seems to contradict that: the works have a basic lyricism inviting into metaphysical heights. The exhibition presents the installation titled "The Voluntary Resident of a Chamber in Hell".

Megnyitó: 1995. július 20-án 19 órakor / Opening: 7 p.m., 20 July, 1995
A kiállítás rendezője: Regős Andrea / Curator of the exhibition: Andrea Regős

reprezentatív szobrászati kiállítást. 1978-ban 171-en, az idén mintegy 250-en állítanak ki az újjávarázsolt, területében is megnövekedett intézményben. Míg a 78-as tárlaton a szobrászat hagyományos térszervezése, formaalakítása, tömegképzése és eszközhasználata dominált a részt vevő alkotók munkáiban, a 95-ös „Mai magyar szobrászat" kiállítói többségükben szakítottak, illetve eltávolodtak a klasszikus szobrászati eszményektől, megváltoztatták a térben a művek dimenzióit, a szemlélet aspektusait, az alkotó és a befogadó alapvető viszonyát. Ahogy Wehner Tibor előszavában megállapítja, „...a magyar szobrászatban, illetve a «szobrászatban» hatalmas energiák szabadultak fel a közelmúlt évtizedeiben, éveiben."

exhibition again involving the entire sculptural community. From 171 in 1978, the number of artists to exhibit in the renewed and enlarged museum has grown to some 250 this year. While in 1978 the arrangement of space, moulding of forms, handling of masses and use of tools were predominantly traditional, the majority of exhibitors in the "Contemporary Hungarian Sculpture '95" have broken with, or departed from, the classic sculptural ideals and changed the dimensions of the work in space, the aspects of outlook, the fundamental relationship between creator and recipient. As Tibor Wehner says in the foreword: "... in Hungarian sculpture, and in «sculpture» in general, immense energies have been liberated in the recent decades and years."

Megnyitó: 1995. július 7-én / Opening: 7 July, 1995
A kiállítás rendezője: Orosz Péter / Curated of the exhibition: Péter Orosz

ERNST MÚZEUM

Borgó rajzai elé

Borgó György Csaba eddigi életútját egy jellegzetes sorsú kelet-közép-európai művésznemzedék tipikus megtestesüléseként tarthatjuk számon. 1950-ben született Marosvásárhelyen, s ugyanitt a Bolyai Farkas középiskolában érettségizett. „Ha van valami, amire elfogulatlanul büszke lehetek: ez az." – írja önvallomásában. Ma Magyarországon, közelebbről Százhalombattán él. A helyválasztás valószínűleg nem pusztán egzisztenciális kérdésként vetődött fel nála: tudniillik, saját bevallása szerint is az itteni vaskori „tumuluszok" az ottani, azaz marosvásárhelyi „hármas-halmokat" idézik fel emlékezetében (a régi MAMÓ csoport tájművészeti akcióinak és „szecessziójának" kedvelt színterét, közismertebb szóhasználattal a Vizes-halmokat). Szóval Borgó volt „profi" birkózó, úszó, atléta, testnevelési főiskolás, református teológiai hallgató, mészáros, korongozó, modell egy művészeti népfőiskolán, autodidakta rajzoló, majd főiskolát végzett festő és tanár, önkéntes tejkihordó, rakodómunkás, irodista, lószőrbegyűjtő ügynök, suszter, alkalmi favágó és ki tudja, még mi más (?!), s hovatovább a vallomásszerűen űzött írói vállalkozásairól sem szabad megfeledkeznünk.

„Az élet olyan, mint egy fürdőkád, amelybe elfelejtettek lefolyót szerelni" – olvashattuk 1985-ben, Borgó enyhén szólva különös és ekkor talán még érthetetlennek is tetsző" (?!), ámde humoros „költői hitvallását" a Vajda Lajos Stúdió Pince Galériájában megrendezett, Magyarországon még csak (hiszen Romániában már ismerték) bemutatkozó jellegű kiállításán egy kis táblára írva, pont a lépcsőlejárattal szemben alkalmatlankodó téglaoszlopra erősítve. A tárlatlátogatónak tehát nem volt más választása: szemének egyszerűen főnn kellett akadnia a kifüggesztett jelmondaton. De ki gondolta volna – hiszen ennek a feladványszerű metaforának ma is több megfejtése lehetséges –, hogy ez a kijelentés a jó értelemben vett művészi teljesítmény túlcsordulására is vonatkozhat?! Mert bizony Borgó azóta sem zárta el a csapot, s csak úgy dől belőle a (kép)káprázatok ezer jelét hagyó újabb ezerre! Fogalmazhatnánk úgy is, szapora varázslat az övé, ahol az alkotói fantázia, mint az élet misztériumának kiapadhatatlanul feltörő forrása, amely mintegy a lelki önmaga kiáradásának megtermékenyültségében, s egyszersmind a saját szellemi mámorának felbuzgó kútjaként szaporítja képi világának burjánzó lényeit, leginkább egy olyan alaptörvény szerint, amit szimmetriaelvnek nevezhetünk.

A világ alapjában véve tükörszimmetrikus – mondják a fizikusok. A szimmetria magának az üres térhelyzetnek a tulajdonsága. A (víz)tükör például üres térhelyzetet eredményez. Ha tehát a horizontális tükröződést 90 fokkal elforgatjuk, egy kétoldali (egyből a kettőbe és kettőből az egybe mozgó), játékos szimmetriát kaphatunk. Nem lehet véletlen tehát, hogy Borgó („háborgó", alias György Csaba, s ennek az előnévnek talán még több olvasata is lehetséges) Romániából történő áttelepedése előtt egyik kedvenc tartózkodási helye a marosvásárhelyi „Cementlapoknál", azaz a Bernády György-féle duzzasztómű Maros-partján volt megtalálható. Történt tehát, hogy Borgó 1985–86-ban felegyenesedett és „bozgorságában" magával hozta víz fölé hajló álmainak emlékképeit – legelőször is Szentendrére.

Igen ám, csakhogy túlvagyunk már az 1989–90-es nagy romániai „kataklizmán" és a marosvásárhelyi „botos" márciuson! – „Úgy rajzolok vagy festek, ahogy az Athos-hegyi és a montecassinói szerzetesek írtak, akik azt hitték, hogy ahány vonalat húznak a pergamenre, annyi sebet ejtenek a Sátánon…" – vet számot önmagával az újabb helyzetben Borgó, és szimmetriája azóta is él és virul. Sőt káprázatosan tenyészik. A művész emitt szenved, sírdogál vagy imádkozik, amott pedig játékosan pajzánkodik képi „legendáriumának" szereplőivel s ha néha-néha aszimmetrikus egy kicsit, – ezt elnézően megbocsátjuk neki. Mert ami ennél sokkal fontosabb, hogy leállíthatatlan jelhalmozó gesztusaival mintegy végtelen sokaságában szemléli a Létet, s ezzel az alkotómódszerével, nemcsak folyamatos áramlássá teszi – de Blaise Pascal módjára – „egységes egész"-ként kezeli a világegészet. Tudniillik a fiatalon elhunyt matematikus és filozófus szerint (aki egyébként 16 éves korában csodagyerekként nagyszerű matematikai értekezést írt a kúpszeletekről): „Az egész természet a legkisebb megrezzenést is megérzi, s a tenger egyetlen kavics bedobásától megváltozik. Így van ez a kegyelemben is: a legkisebb tett is az egészre hat ki. Így tehát minden fontos." – És Borgónál is egyetlen kép sem lehet fontosabb a másiknál, mert minden jel és jelszituáció azonos hangsúllyal van jelen az összes művében. Olyan költői világteremtés ez, ahol a művész a kultúrtörténeti és kultúrfilozófiai utalások „heraldikussá" tett nyelvezetén, a kereszténység előtti és utáni vallások átszemélyesített, emblematikussá tett szimbólumain, illetve a népművészetből, a templom- és várépítészetből merített motívumok szubjektív elvonatkoztatásain keresztül, valamint az alkotói önkény és fantázia segítségével teremti meg egyetemes igényű mellérendelő típusú képi jelrendszerét.

„Kétszarvú szillogizmus" és „egyszarvú enklitika" – írtam módszeréről 1990-ben. Ugyanis Borgó esetében akkor áll össze a kép jelrendszere és váza, amikor egy belső logikai folyamat eredményeként, úgymond két „előzményből" eljutunk az egyetlen „zárótételig"; illetve amikor a hierarchikus módon egymásra épített sok kis vizuális hangsúly melletti sok kis vizuális hangsúlytalanság, azaz a saját hangsúly nélküli sok kicsi forma egyenként megkettőződik a jelképileg érzékletessé tett függőleges tengely mentén. A képi valóságban persze minden egy kissé másként, vagyis szabálytalanabbul alakul, akárcsak az élővilág birodalmában, mert itt sem találhatunk soha tiszta „logikai" megvalósulást, azaz tiszta szimmetriát… és ez így van jól, hogy ne mondjuk, megnyugtatóan elbűvöl bennünket.

Novotny Tihamér

KOLTAI TAMÁS:

A rekonstrukció igazolt hiábavalósága

Bitang nehéz feladatnak gyürkőzött a Stúdió „K", amikor színpadra vitte Gabriel García Márquez *Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája* című regényét. A hosszú elbeszélés egyetlen monológ, az áldozat barátjáé, aki évekkel később rekonstruálja a történetet. A vizsgált esemény néhány óra alatt zajlott le, de az elbeszélő szertelenül kalandozik az időben, a dolgok megértéséhez visszamegy a múltba és előreszalad a jövőbe, leírja az előzményeket és vallomásokat rögzít, amelyek több évvel a gyilkosság után hangzottak el. García Márquez narratív technikája a szőnyeg szövéséhez hasonlít, amelyben visszatérnek ugyanazok a motívumok, egyre több rész készül el az egészből, egyre gazdagabb lesz a mintázat, a variációként fölbukkanó részletrajz, míg végül ott van előttünk kiterítve a teljes, bonyolult szövevény.

Igen ám, csakhogy éppen az egészet nem tudjuk áttekinteni. Azt tudjuk, hogy a gyilkosságot a Vicario ikrek követték el, és szándékukkal előre telekürtölték a falut. Az áldozat Santiago Nasar; őt nevezte meg Angela Vicario, mikor nem bizonyult szűznek a nászéjszakáján, és újdonsült férje, Bayardo San Roman emiatt visszavitte az anyjához. Innen kezdve egyre több a bizonytalanság. Miért épp Santiago Nasar nem tudta, mi készül, amikor mindenki tudta? Miképpen történhetett annyi véletlen azon a lakodalomtól mámoros éjszakán és a püspök másnapi érkezése előtti reggelen, hogy szinte a gyilkosság is véletlenül, az események szerencsétlen összejátszása révén zajlott le? Miért épp Santiago Nasart nevezte meg Angela Vicario, amikor még csak nem is látták őket soha kettesben? Miért nem akadályozta meg senki a gyilkosságot, amikor sokak szerint a Vicario ikrek azért kürtölték szét előre, hogy valaki lépjen közbe? Miért, miért, miért...? A bűnügyi földerítés örve alatt García Márquez mintha azt sugallná, hogy csak a történet rekonstruálható, de az igazság – a lényeg – megismerhetetlen, az egyén és a közösség viselkedése pedig letlenül" egymás mellé kerülő utalásokat, a közvetve, egymás jellemzéséből megismerhető karaktereket a flash backek rendszere tudná – ha tudná – föltérképezni. És talán a film oldhatná föl azt az ábrázolásbeli paradoxont is, hogy a szikár bűnügyi rekonstrukció érzékletes részletekből, képszerű leírásokból, a pillanat varázslatos megjelenítésének mozaikjából tevődik össze, gondoljunk a vőlegény családjának érkezésére, a börtön vagy a boncolás „zsigeri" naturalizmusának színességére. Nem beszélve magáról a gyilkosság mozzanatáról, amely hosszú előkészítés után a regény végén elszáll a legendáriumba a költői szürrealitás szárnyán.

Minden arra int, hogy istenkísértés színpadra vinni a regényt, pláne egy pöttöm, meztelen térben. És mégis. A bátraké a szerencse. Forgách András empátiájára és intellektuális dramaturgiai vénájára volt szükség *A Szűz, a Hulla, a Püspök és a Kések* címmel játszott *drámához*. Forgách a Vizsgálóbírón kívül (a regényben csak epizódfigura) az éppen helyzetben lévő szereplőt „használja föl" a rekonstrukcióhoz. (Például az áldozat sebeit a boncnok diktálja jegyzőkönyvbe.) A Vizsgálóbírónak joga van kérdéseket föltenni, megszakítani a kihallgatást, oda-vissza ugrani az időben: előállítani a regénynek leginkább megfelelő színpadi dramaturgiát. Csakhogy a regénynek sokkal több szereplője van, mint ahány színésze a társulatnak, tehát egy színésznek több szerepet kell játszania. nak be kell érnie a gyorsöltözések jelzéses technikájával). A stúdiószínházi darabnak önnön természeténél fogva éppen ezekről a színes, látványos, realista képi megoldásokról (az anekdotikus „zsánerszínházról") kell lemondania. A „szegény színházi" konvenció keretein belül kell elmesélnie egy történetet, holott ez a konvenció, ha valamiről, épp a történetmesélésről mondott le.

Fodor Tamás nyilván kezdettől „fölvigyázta" az időfelbontásos dráma születését. Fodor játssza a Vizsgálóbírót. Egyúttal ő a rendező. Nemcsak az előadás rendezője, hanem a vizsgálaté is, hiszen ami a regényben rekonstrukció, az a színpadon újrajátszás. Vagyis Fodor mint Vizsgálóbíró a nyomozást vezeti, mint rendező a társulatát instruálja. Mindkét minőségében beleszól a történetbe; részint a végére akar járni az igazságnak, részint pontosabb játékra ösztönzi a színészeket. A *színházi* rekonstrukció újabb nézőpont: a többször megismételt események más beállításban játszódnak le, mint először; például Santiago Nasar a színpadi tér másik oldalán veszi le a „fürdőszoba" polcáról ugyanazt az aszpirint. Vagyis egyes részleteket láthatunk ugyan más fénytörésben, de a dolgok megfoghatatlansága, relativitása nem változik. Akárhányszor összerakhatjuk a mozaikot, lejátszhatjuk ugyanazt a jelenetet oda-vissza, a valóság kicsúszik a kezünk közül. Fodor Vizsgálóbíró-rendezője el is játssza „illetéktelenségét".

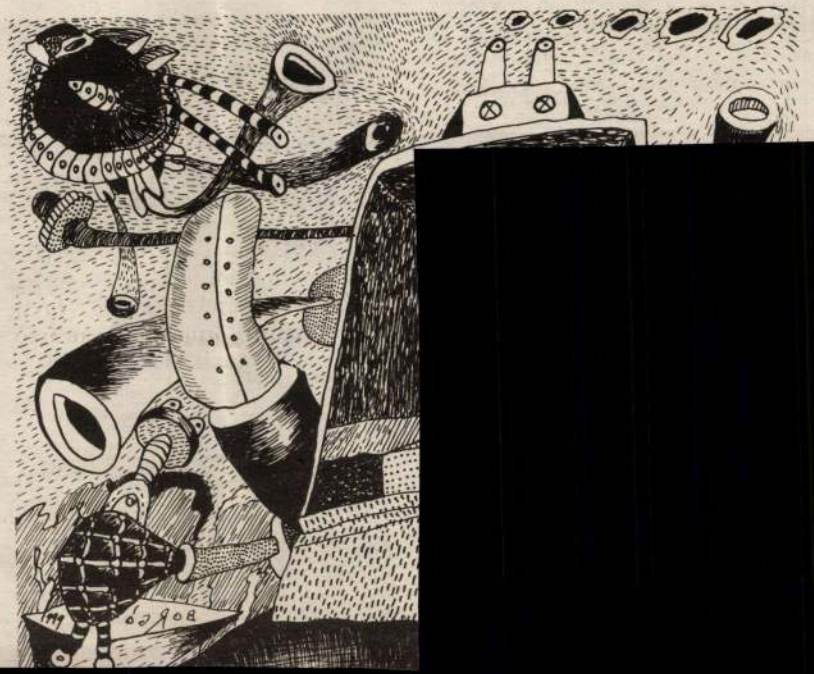

A pontos koreográfiával szerkesztett játékban realista és stilizált elemek kerülnek összhangba. Egy mappa kemény fedelén az ujjak kopogják ki az írógépet, de az asztalt helyettesítő deszkán szalvétával, evőeszközzel, letakart tányérral csinosan adjusztálva szolgálják föl a „resztelt májat". A halott alá terített nedves vásznak kihúzkodása boncolásként hat; ugyanezek a vásznak egy lavórban megnyúzott nyulakként viselkednek, majd rendes stafírung lesz belőlük. Szegő György különböző magasságban mozdulatlan vagy mozgó deszkák rendszeréből építette föl ötletesen a padlózatot, egy-egy deszka átlényegül priccsé vagy késeket fenő köszörűvé. Fények (Fodor Gergely) szabdalják esztétikusan a teret.

A színésznek egyszerre kell megbirkóznia az „újrajátszás" reproduktív elbeszélő stílusával (demonstráció), az eredeti történet szenvedélyességével

A kiállítást támogatja a NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

A művész támogatói

MISSIONART GALÉRIA
Miskolc, Széchenyi u. 14.

Szákom Kft.
Százhalombatta

Nemzeti Kulturális Alapprogram

MA-MÜ Társaság
1071 Bp. Damjanich u. 39.

MISKOLCI GALÉRIA
Miskolc, Rákóczi u. 2.

INTERCONTACT
1065 Bp. Bajcsy Zs. út 27.

MOL Rt.

Százhalombatta Város Önkormányzata,
Polgármesteri Hivatala

Meghívó Meghívó Meghívó

A kiállításhoz kapcsolódó programok:

MÚZEUMI BESZÉLGETÉS (szerdán 18 órakor)
május 9. *A bot története*
Borgó, Wessetzkyné dr. Sáfrány Zsuzsa és dr. Szacsvay Éva néprajzkutatók

VASÁRNAPI MATINÉK (de. 11 órakor)
április 29. **Közép Európa Táncszínház**
bevezető tánc: Szilvási Károly
A bot és a nő, Horváth Csaba koreográfiájával
május 6. **Pannónia Klezmer Band** (hagyományos klezmerdalok)
május 13. **Dresch Quartet**
Mozdulatlan utazás
Baló István dob, Dresch Mihály szaxofon, Kovács Ferenc hegedű, Szonda Mátyás nagybőgő

BORGÓ

ERNST MÚZEUM ■ BUDAPEST ■

Az tisztelettel meghívja Önt és hozzátartozóit

BORGÓ
képzőművész

A BOT SZEME

című kiállítására 2001. április 18-án 17 órára.

A megnyitón közreműködik Sipos Mihály, hegedű
bevezetőt mond Wehner Tibor, művészettörténész.

A kiállítás megtekinthető 2001. április 19-től május 16-ig, hétfő kivételével naponta 11-19 óráig, vasárnap 11-18 óráig.
Cím: Ernst Múzeum, 1065 Budapest, Nagymező u. 8. Telefon/fax: 341-4355

INVITATION

DIENES

KIÁLLÍTÁS / EXHIBITION

MEGHÍVÓ

BORGÓ

KIÁLLÍTÁS / EXHIBITION

MEGNYITÓ / OPENING
1995. NOVEMBER 18. 11 h

A SALGÓTARJÁNI NÓGRÁDI TÖRTÉNETI MÚZEUM
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS HOZZÁTARTOZÓIT
DIENES ATTILA ÉS BORGÓ KIÁLLÍTÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA
DR. HANN FERENC, MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
AKADÉMIKUS

A KIÁLLÍTÁS TÁMOGATÓI:

MAMŰ

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS
FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA
VII. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT, BUDAPEST
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM

BORGÓ

BORGÓ

Cím: 2440 Százhalombatta, Pf. 79
Address: 2440 Százhalombatta, P.O.B. 79.
HUNGARY

1950 Marosvásárhelyen született
1969 a Bolyai Farkas Gimnáziumban érettségizett
1973–75 Kolozsvári Református Teológia
1976–80 Kolozsvári Képzőművészeti Főiskola festő szak
TAGJA:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
Szentendrei Grafikai Műhely
Szentendrei Vajda Lajos Stúdió
A MAMÜ Csoport alapító tagja, 1984–86 és 1989–92 között vez. tag
A Túlsó Part csoport alapító tagja 1992-ben
18 EGYÉNI KIÁLLÍTÁS
FONTOSABB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK:
A MAMÜ összes kiállítása (Pl. 1974–86 között Marosvásárhelyi Stúdió, 1984 Székelyudvarhely)
A Szentendrei Vajda Lajos Stúdió összes kiállítása 1986-tól
Ezen kívül számos más bel- és külföldi kiállításon szerepelt: Osakai Grafikai és Festészeti Triennálé; Szöul; Barcelona; Palma de Mallorca; Berlin; Nagoya (Japán); Bukarest; Nikosia; Párizs; Bécs; Sidney; Helsinki; Madrid

1950 born in Marosvásárhely, Transylvania, Romania
1969 Final Examination in "Bolyai Farkas" Secondary School
1973–75 Reformed Theology, Kolozsvár (Cluj), Romania
1976–80 Institute of Fine Arts, Kolozsvár (Cluj), Romania
MEMBER OF:
Association of Hungarian Creative Artists
Artists' Union
The Graphic Workshop of Szentendre
Lajos Vajda Studio, Szentendre
Founder member of MAMÜ Group and member of its management between 1989–1992
1992 founder member of "Túlsó Part" Group
18 SOLO EXHIBITIONS
MOST IMPORTANT COLLECTIVE EXHIBITIONS
All the exhibitions of MAMÜ Group
All the exhibitions of "Vajda Lajos" Studio from 1986
Besides this he participated on many other exhibitions: Painting and Graphic Triennal, Osaka; Seoul; Barcelona; Palma de Mallorca; Berlin; Nagoya (Japan); Bucharest; Nicosia; Paris; Vienna; Sidney; Helsinki; Madrid

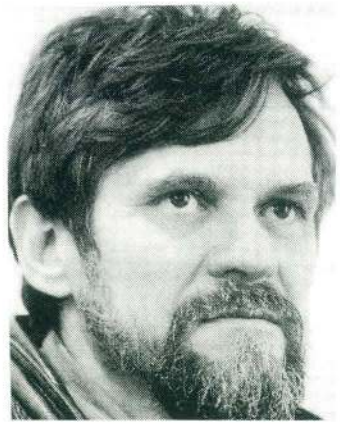

DIENES ATTILA

Cím/Adress: 8449 Magyarpolány
Petőfi Sándor u. 32.
HUNGARY

1942-ben született Marosvásárhelyen
1968-ban végezte el Kolozsváron, a "Ion Adreescu" Képzőművészeti Egyetem szobrász szakát.
1970-től tagja a romániai, majd 1989-től a Magyar Képzőművészetek Szövetségének. Tagja még a MAMŰ-nek (Mai Művészet) és a Veszprémi Művészeti Céhnek.

FONTOSABB EGYÉNI KIÁLLÍTÁSAI
a következő városokban voltak: Marosvásárhely, Bukarest, Iserlohn, Unna, New York, Washington, Colombus, Szentendre, Veszprém, Kecskemét, Szombathely, stb.

FONTOSABB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSAI:
Marosvásárhely, Bukarest, Prága, Pozsony, Berlin, Párizs, Ravenna, Washington, Szentendre, Budapest, Pécs, Veszprém, stb.

Magyarországra való áttelepülése után több díjat is kapott.

Born in 1942 in Marosvásárhely (Tirgu Mures, Transylvania, Romania).
Graduated from the Ion Adreescu University of Fine Arts in Kolozsvár (Cluj) in 1968. Has been exhibiting since 1969.
From 1970 to 1988 he was a member of the Association of Romanian Artists. From 1980 to 1984 he was a member of the Marosvásárhely Workshop (abbreviated MAMŰ).

EXHIBITIONS:
He has been exhibiting an every important show held in Romania (Marosvásárhely, Bucharest, Sepsiszentgyörgy, Kolozsvár)

MOST IMPORTANT COLLECTIVE EXHIBITIONS:
New York, Washington, Prague, Bratislava, Berlin, Ravenna, Iserlohn, Paris, Budapest etc.

Emigrated to Hungary in 1988. Participated on the series of shows aimed az resuscitating the MAMŰ.

BORGÓ

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

B-O-R-G-Ó

ÖNKÉNTES BUGYORLAKÓ

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1995. JÚLIUS 20-ÁN 19 ÓRAKOR

MEGNYITJA LÓSKA LAJOS MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

DOROTTYA GALÉRIA · BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.
MEGTEKINTHETŐ 1995. AUGUSZTUS 12-IG,
HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 10–18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10–14 ÓRÁIG

A MEGNYITÓT A TÖRLEY TÁMOGATJA

THE MŰCSARNOK REQUESTS THE PLEASURE
OF YOUR COMPANY AT THE OPENING OF THE EXHIBITION

B-O-R-G-Ó

CURSE AND PRAYER

AT 7 PM ON THURSDAY, 20 JULY, 1995

OPENING BY LAJOS LÓSKA ART HISTORIAN

DOROTTYA GALÉRIA · BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.
THE EXHIBITION IS OPEN TILL 12 AUGUST, 1995
MONDAY – FRIDAY: 10 AM – 6 PM, SATURDAY: 10 AM – 2 PM

THE OPENING IS SPONSORED BY TÖRLEY

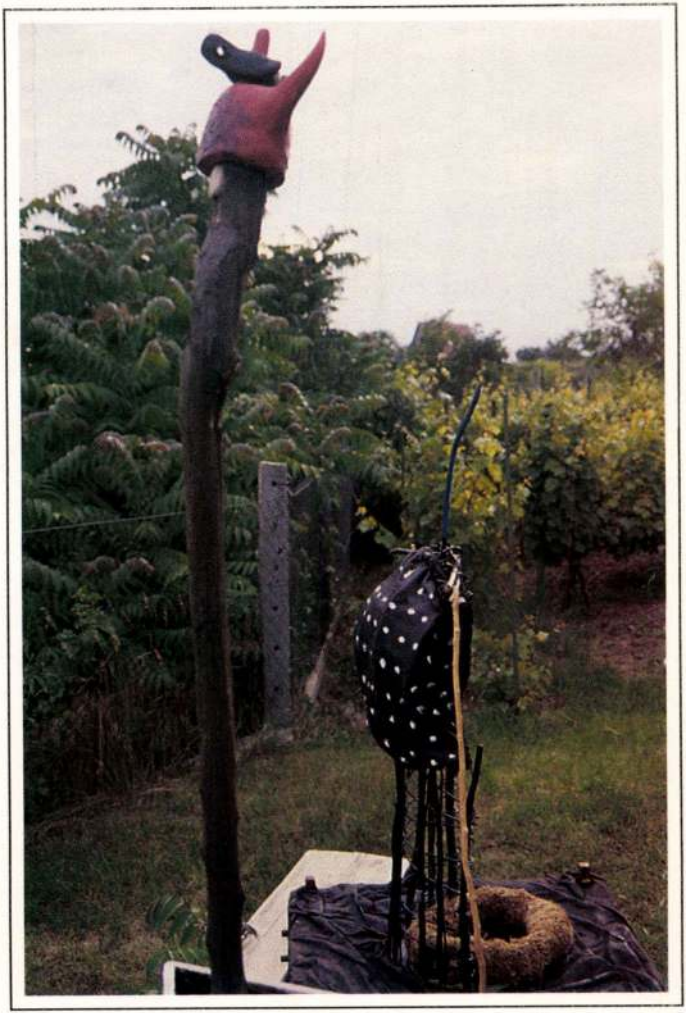

BORGÓ: BOT ÉS BUGYOR

BORGHIDA Pál
Szatmárnémeti, 1899. augusztus 1.–Temesvár, 1973.
Magániskolák, festő és műkritikus

Banner Erdély

ként késlekedés nélkül
közösség megőrizte, a
tés napjának /dies nat
te, közbenjárásukat a
ségük a hitükért vállal
valóvá lett. A vox popu
Isten szava" elv alapj
a hivek köréből jövő k
vértanúk kultusza, tis

A kereszténygyüldözés
kultusza tovább fokozó
ványaikat kiemelték, és
vértanúk vére a keresz
III. század kezdetén T

MDK

Borgmann Pál

A keresztmama látogatása. of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

5 l.

Borghida Pál feşlő

- Riportot, interjút részít:
- Thorma, Jánossal, Perlrott Csabával, Klein Józseffel, Ziffer Sándorral, Boldizsár Istvánnal, T Rátz Péterrel.

Emlitve: Balla Béla

1974/5. Igaz Szó 680 old.

Borghida Pál festő

- Kritikákat, írásokat küldött a szatmári „Szamos" évfolyamaiba Nagybányáról.
- festőnek indult - eljut az első kiállításig, majd felhagy a festészettel anyagi okokból.
- a Thorma vezette szabadiskola növendéke, amikor a képeit beveszik a tárlatokra.
- 1926-ban állít utóljára nagybányai tárlaton egyéniileg.
- kritikusi tudósítói pályát kell választania anyagiak miatt.
- nagybányai tudósításait ír Perlrott Csaba-Vilmosról
- Thorma Jánossal készít interjút
- 1972. nov. 25-én halt meg.

Murádin Jenő: Borghida Pál

Igaz Szó 1974/5

675. old.

Borghida Pál. festő

Borghida Pál

„Önarckép"

- rajz

Igaz Szó 1974/5

677
ltd

Borghida Pál. festő

Említve: Tóth Gyula, Litteczky Endre Ziffer Sándor, Mohi Sándor, Pirk János, Thorma János, Perlrott Csaba Vilmos, Klein József, Boldizsár István, Mikola András, Réti István, Aba-Novák Vilmos Nagy Oszkár.

Murádin Jenő: Borghida Pál.

Igaz Szó 1974/5 675. old.

Borghida Pál
festő

Méltatás

Muradin Jenő: Felsőbányai vagarak.
Művészet, 1972. junius - 20 oldal.

Borghida Pál
festő

Felsőbányán dolgozik és az itt készült képeiből állítja Borghida Pál.

Muradin Jenő: Felsőbányai nyarak.
Művészet, 1972. junius - 20 oldal

Borghida Pál
festő

Aba-Novák és Pathó Károly felső-
bányai bánati köréhez tartozott.

Mersadin Jenő: Felsőbányai nyarak.
Művészet, 1972. junius - 20 oldal.

Borghida Pál
festő.

Orba Novák és Pathó Károly felsőbányai nyári tartózkodásuk alatt Borghida Pálnak megengedtik, hogy velük dolgozzon.

Mesaden Jenő: Felsőbányai nyarak.
Művészet, 1972. jennis - 20 oldal.

Borghida Pál
festő

Borghida Pál felsőbányai képei „Öreg hárak", „Felsőbányai vásár". A művész 1925 szeptemberében állított ki Szatmáron.

Muradin Jenő: Felsőbányai nyarak. Művészet, 1972. junius - 20 oldal

Bonghi da Pál
festő

Az „Ellenzék" riportja Szüreti
pihenő csinnel írja le a mú-
vész nagy képét. Más figuralis
képe: a Cigányláng, Sdell.

Muradin Jenő: Felsőbányai nyarak.
Művészet, 1972. jenius – 20 oldal.

BORGHIDA PÁL

Felsőbányán dolgozik és ott készült műveiből ki is állít.

Murádin Jenő: Felsőbányai nyarak (II.)

UTUNK, 1971. aug. 6. 10. lap.

BORGIDA Pál

M.D.K.

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... 336.l.

№ 51: Нибуденуя... 336.1.

M. D. M.

BORGIDA Pál

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 336.

Borhy

gyöngyösi kürnabó

l.

Györffy kür

169. l.

Ø Borhy Mária
1912

Ki sud völa?

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
250 1922. szám
Érk.: 9220 V/31 ho n.

a tárca

A m. kir. vall. és közokt. m
sz. a. kelt s a IX. ker. m.
rendeletének másolata:

1921/22. évi költségvetés, K

A Műemlékek Országo
házi kiadásokra Tizezer /10.
állampénztárt, hogy ezt az ö
helyettesének Kertész K. Rób
talos nyugtájára elszámolás
fentmegjelolt alapl
est, 1922. május hó 25.
rpád s. k. miniszteri tanác

Borhy Mária

1907/8 – 1911/12

Fertőszőmfőiskérk

1932-33. 70. l.

Bojthy Mátyás

(1595) érdekes fajza a Győr-i bibliához csatolva a Kremsier-i érseki könyvtárban található.

Gerevich T.: Monumenti Artistici Ungheresi nell'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-252.

228.

BORGÓ GYÖRGY CSABA

NOVOTNY Tihamér: Kétszarvu szillogizmus avagy: egyszarvu enklitika : Axiómák Borgó György Csaba megértéséhez egy kiállítás ürügyén. = Uj Müvészet, I, évf. 2.sz. 1990 40 - 43. p. ill.

Vác, Görög Templom, 1990 augusztus

szedja Böcklin, kiben megértő, buzd
barátra talál. A Majális mellett fest
Fürdőházikót, mely az 1873-as bécsi kiál
táson Kunst Medaillont kap, az Idyllt
Rococót, és a két Műterem vázlatot. Kil
hónap alatt készült el a Majálissal, mely
műteremben fest, a tájképet fejből.
alakokhoz barátai ülnek.

1873 április elején a Majálist kiállítja a münche
Kunstvereinben. Nagy feltűnést kelt a ke
különösen a művészet körében van siker
Mint München első coloristáját emlegeti
De a Zeitschrift für bildende Kunst támad
a Majálist, mint a modern naturalizm
egyik elriasztó példáját. A képet ezuta
beküldi a bécsi világkiállításra, mégpe
Piloty kívánságára a müncheni osztály
Tévedésből azonban a magyar osztály
kerül, hol még rendezés közben látja e
pesti lap tudósítója, és mint a magyar osztál
szenzációját említi. Közben a münchenie
megtalálják és magukhoz veszik a Majális

1873. május 23. Szinyei még Münchenben marad
hol megismerkedik földije Gundelfinge
Gyula festő sógornőjével : Probstner Zsófi

BORGÓ GYÖRGY Csaba

Chikán Bálin: György Csaba. = Magyar Hirlap, 25.évf. 93.sz.1992 április 18. I. p. ill.

Borgó György Csaba

CHIKÁN Bálint: Köldökzsinóron vagy szabadon? = Magyar Hirlap, 24.évf.179.sz. 1991. aug. 1. 11.p.

Bp., Mücsarnok, Kortárs rigai müvészek
Bp., Mücsarnok, Móder Dezső
BSzentendre, Aktiv-art Galéria, Borgó György Csaba festő kiáll.

zó

hozta létre a Magyar Tudo-
történeti Kutató Csoportot,
t 1984-ben záruló bibliográ-
jegyzékből kiviláglik az intéz-
zági művészettörténet mind-
sának - kézikönyvének - el-
lvánvalóvá teszik munkamód-
ént kezdettől fogva együtt-
ai intézményekkel és a társ-

BORGÓ GYÖRGY CSABA

HANN Ferenc: Szerda délután, Borgó György Csaba szentendrei kiállitásáról. - Hitel, IV.évf. 21. sz. 1991. okt.16. 39. p. ill.

Szentendre,

1905-ben festette az aradi Minoritatemplo
delmü Szent Antal oltárképet. 1911-ben Sz
Szent Rókus oltárképet festette. 1912-ben
apostólok cimü oltárképet festette.
1924-ben születése 100 éves évforduloja a
csarnokban a Képzőművészeti társulat. Eze
a Vastagh család gyüjteményes kiállitása
és két unokája is.

Színlap

Feketeszárú cseresznye

„Aki elárulja a barátját, az se nem jó szerb, se nem rossz szerb: az rongyember!" — mondja férjének a szépasszony, *Hunyady Sándor Feketeszárú cseresznye* című darabjában, amelyet *Illés István* rendezésében nemrég mutatott be a *Kecskeméti Katona József Színház.*

Az első világháborúban és közvetlenül a háború után a Délvidéken játszódó történet középpontjában (mai szemmel nézve) magyarok és szerbek együttélésének „pikánsan" időszerű problémája áll, valójában azonban egy aggályosan, szinte kétségbeesetten tisztességes ember — egy Hunyady Sándor nevű szerény, finom, és mélyen etikus író — színművé fogalmazott, nyíltszíni töprengésének lehetünk tanúi a darab megtekintésekor.

Aggályosan tisztességes, mondom, mintha a tisztességes jelző elé illő volna bármely más, kiegészítő, árnyaló, netán megszorító, és bizonyos értelemben pejoratív jelzőt biggyeszteni. Talán valóban nem illő, hiszen a kamaszkorunkban kialakuló, és a való életben aztán soha nem használt „eszmerendszerünk" szigorú elvárásainak értelmében az ember vagy becsületes vagy becstelen, vagy hű vagy hűtlen, vagy tisztességes vagy tisztességtelen — aki itt árnyalatokkal operál, az megalkuvó. Márpedig Hunyady Sándor éppen az árnyalatok mestere, aki az etikai problémákat nem éteri magasból, hanem nagyon is földközelből, a szereplők szemszögéből látja és láttatja, finoman, megértően, kétségei közötti is az igazságra törekedve — nem túl optimistán. Mintha előre látta volna napjaink emberét, akit már az is megelégedéssel és napokig tartó örömmel tölt el, ha véletlenségből egy nem *egészen* tisztességtelen honfitársával találkozik, vagy ha ő maga nem alapvetően hűtlen férjéhez, feleségéhez, barátjához, tegnapi eszméihez.

Piaci szabályoknak alávetett világukban semmit nem adnak ingyen. Tisztesség, becsület, hűség — hovatovább ugyanolyan luxusadóval sújtott élvezeti cikkek, mint az égetett szesz vagy a cigaretta — az egészségre egyformán ártalmasak. A hagyományos etikai értékek szétbombázott oltárának helyén a szent Érdek fallosza hintál. Napjaink polgára már régen nem az Igazságért, „csupán" érdekeinek érvényesítéséért harcol; korántsem etikai, hanem szigorúan paritásos alapon egyezteti érdekeit mások (szükségből elismert) érdekeivel, a mindig változó erőviszonyok széljárásának megfelelően. A száműzött ISTEN megürült trónusán ideigóráig feltűnő SEMMI helyét napjainkban az ERŐ foglalta el — mindenhatóságát (ha szisszenve bár, de) mindenki elismeri.

Hunyady Sándor (először 1930-ban bemutatott) darabjában is szerepel már az ERŐ. Az első felvonásban az ERŐ — a politikai, közigazgatási hatalom — a magyarok kezében van, a második felvonásban a szerbekében. Az ERŐ tehát viszonylagos, ám a változó erőviszonyok hálójában élő emberek valami állandó, változatlan dolgot keresnek, valamit, ami segítheti mindennapi döntéseiket, fellengzősen szólva: meghatározhatja az életüket. Hunyady darabjában ilyen meghatározó dolog az „úri viselkedés", a „magyar virtus", a „szerb szívósság" — és mindenekfelett az alapvető emberi tisztesség. Hunyady érzi, hogy a legfőbb kormányzó elv gyakorlati alkalmazása erő vezényelte világunkban komoly nehézségekbe ütközik, vannak helyzetek (sőt, csak olyan helyzetek vannak), amelyekben saját érdekeink képviselete és a tisztesség gyakorlása nehezen összeegyeztethető. Éppen ezek a nehézségek érdeklik, izgatják, szorítják őt is, ezért vizsgálja a problémát kétségbeesett aggályossággal: hová vezetnek a dolgok, ha a tisztesség, becsület és hűség a háború szabdalta világban megakadályoz bennünket saját jól felfogott egzisztenciális érdekeink képviseletében, mi lesz akkor, ha a hazaszeretet kijátszhatóvá válik a baráti szeretet ellen és viszont?

Bizonyos szempontból régen érvényét vesztette a darab: ma már csak elvétve találkozhatunk olyan polgárokkal, akiknek a felismert problematika lelki kínokat okozna. Mi, önérzetes újdemokraták, sok évtizede edzett skizofréniával lépünk át egyik inerciális rendszerből a másikba, gond nélkül vagyunk délelőtt könyörtelen üzletemberek, délután kvaterkázó jó barátok és istenes családapák, este élveteg színművélvezők. Egymásnak homlokegyenest ellentmondó minőségeink a békés egymás mellett élés gyakorlatának megfelelően jól megférnek egymással személyiségünk liberális társbérletében, s a mindenkori napszak erőviszonyainak leginkább megfelelő énszeletünket előléptetve játsszuk a nem létező homót, miközben minden minőségünkben szisztematikusan pusztítjuk a fejünk fölé boruló mennybolt után lábunk alól a földet is.

Efféle tűnődésekre (is) alkalmat ad a kecskemétiek tisztességes, korrekt, (helyenként nem egészen az én ízlésem szerinti), közepes előadása. De hát nincs semmi baj az átlagos teljesítménnyel — nem ront rajtunk sokat. Elvégre egy ország lenne boldog, ha gazdasági-társadalmi állapota képes volna jövőre is elérni az idei átlagot. A kecskeméti előadásban akadnak a közepesnél olykor gyengébben alakító színészek, de van egy átlagon felüli is: *Vitéz László* lefegyverző jelenléte feledteti partnereinek a kelleténél időnként színtelenebbre és erőtlenebbre sikeredett játékát.

Horváth Péter

ZALÁN MAGDA:

Képzőművészet

Sztálin kedvenc festője lehetett volna

Sajnos, a Nagy Műértő nem ismerte egyetlen művét sem. *Norman Rockwell* Amerikában született, élt és alkotott. Amerika kedvence lett. A „jó Amerika" kedvence, azé, amelynek szemében nem nyírni a ház körüli füvet súlyos erkölcsi vétség, használt holmit nem vinni el évente kétszer az Üdvhadseregnek ugyancsak, gyerekei iskolai baseballmeccsein szurkolni boldogan vállalt kötelesség, azé az Amerikáé, amely június negyedikén, az ország születésnapjaként ünnepelt Függetlenség napján olyan lelkesen csodálja a tűzijátékot, mintha életében először látná. Norman Rockwell talán nem is hallott a szocialista realizmusról, de eszméit sokkal jobban magáévá tette, mint a stílus hivatalos gyakorlói. „Az élet, amely elveti a mocskot, a rútot. Én olyannak festem az életet, amilyen szeretném, hogy legyen." Hogy képei mégis nézhetőbbek, mint a béketáborban készült rokonaik, az őszinteségük teszi, az, hogy mesterük ecsetjét, ceruzáját nem parancs vezette, hanem a saját csillagsávos „all-American" szíve.

Művészetét elsőnek komolyan elemző tanulmánykötetében *Susan E.Meyer* kifejti, hogy Rockwell valamennyi alkotása lényegében festőjük önarcképe: „Hitte, amit festett. Szívmelege valódi volt. Amit a nagyközönség szeretett képeiben, azt szerették barátai benne." Sokan szerették és szeretik. A metropolisokat körülfogó kertvárosok anyagi langyosvize és szellemi sivataga között élő amerikai valószínűleg még a nevét sem hallotta sosem a 20. századi amerikai képzőművészek bármelyik világnagyságának, de legalább egy tucatot felismer Rockwell képei közül, és ha ismeretlen képe kerül elé, felismeri rajta alkotója kezevonását. Akik finnyásan lenézik, azok sem vitatják el Rockwelltől ennek értékét.

És egyre kevesebben nézik le. Rockwell amerikai életképei, amelyek azelőtt kispolgári konyhafalakon, magazinból kivágott reprodukciókban éltek, eljutottak a milliomos gyűjtőkig, akik buzgón törölgetik a falaikra akasztott eredetikről a szirupot, hogy felmutassák alatta ecsetjének, ceruzájának briliáns, bravúros, mesteri nyomát. A filmjeivel világhírt és világvagyont szerzett *Steven Spielberg* egyike a Rockwell-megtérteknek. Legismertebb filmje, az *E.T.* gyerekhősének, Jimnek a megformálásához, vallotta, Norman Rockwellnek egy Life-magazinból kivágott illusztrációja adta az inspirációt. Ez év júniusában pedig többek között Spielbergnek köszönhetően Rockwell a gyűjtőktől eljutott a múzeumig is. A filmrendező egyike a centenáriumra megnyílt Rockwell-múzeum mecénásainak. A Rockwell-képekre illően szelíd vidéken, a Massachusetts állambeli Berkshire-ben megnyílt múzeumban Norman Rockwell több mint 500 olajfestményét és eredeti grafikáját gyűjtötték egybe. Félezer hazatérő vidám földműves, makulátlan asztalterítő fölött mosolyogva pulykát tálaló édesanya, bociszemű kislány, aki a tükörben magát vizsgálva egy jóravaló, ígéretes jövőjű fiatalember boldog arájút látja és nem a statisztikák ígérte majdani marihuánázva abortáló tinédzsert... „Rockwell egyike országunk legmeggyőzőbb interpretátorainak és legnagyobb mítoszteremtőinek" — nyilatkozta a múzeum tervezője, az építész *Robert M. Stern.*

Norman Rockwell New Yorkban született, és amióta eszét tudta, semmi más nem szeretett volna lenni, mint illusztrátor. Tizenöt évesen otthagyta az iskolapadot, hogy kizárólag rajzolni, festeni tanuljon. Még nem volt 16 éves, amikor első megrendelését kapta — karácsonyi üdvözlőkártyákat kellett készítenie —, és még nem volt 20, amikor az amerikai cserkészek lapja, a *Boy's Life* művészeti igazgatója lett. Alkotói pályája hat évtizedet ölel fel, ez idő alatt megérte a telefon, a rádió, a villanyvilágítás, a televízió, a repülőgép, a holdutazás megjelenését, és valamennyit tollával, ceruzájával, ecsetjével nyugtázta. Négyezerre tehető a különféle reklámgrafikáinak, magazincímlapjainak, cikkillusztrációinak száma. A legtöbb címlapot a *Saturday Evening Post*nak készítette. Egy-egy Rockwell-kép a borítón automatikusan 75 ezer eladott példányt jelentett a kiadónak. Szokott példányszámuk kétszeresét. 1916. május 20-án jelent meg az első Norman Rockwell-kép a Saturday Evening Post borítóján, 1963 december 13-án az utolsó. (John Kennedy egy három évvel korábban készített portréja volt, amelyet a meggyilkolt elnökre emlékező szám újra lehozott.) 1978-ban, amikor Rockwell 84 évesen csendesen elhunyt, a New York Times címoldalon közölte nekrológját. 1994-ben, születésének centenáriumán pedig a saját centenáriumát is ünneplő amerikai posta bélyeget adott ki Norman Rockwell önarcképével.

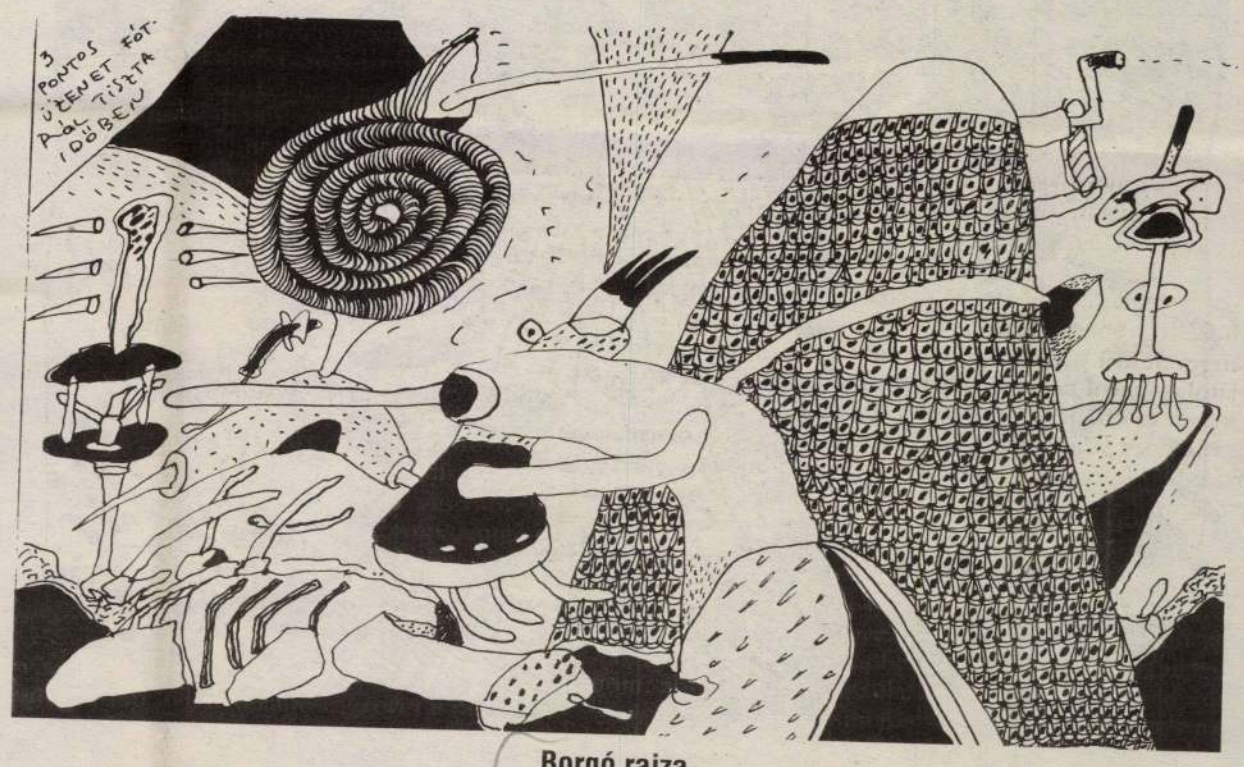

Borgó rajza

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Tudós nők (meg egy tudatlan)

Szerettem volna, ha jó a *Művész Színház Tudós nők* előadása. Ha megmutatják, hogy csak azért is. Ha az orrukra koppintanak azoknak, akik legszívesebben győzelmi táncot lejtenének a társulat hűlt helyén, mint Marius Karthago sóval behintett romjain. Elsősorban Törőcsik Mari miatt szerettem volna. Ő már nincs ott, a maffiák sikeresen eltávolították. Nem értett a színházigazgatáshoz, mondták. Bizonyára így volt. Ő csupán a minőségi színházhoz értett, ehhez keresett partnereket. Ideigóráig úgy látszott, talál. Menedzser-szakembert, aki pénzt ígért. A színjátszás és az anyagiak iránt érzékeny sztárcsapatot. Európéer kultúrpolitikust a vármegyeházáról. Jó rendezőket külföldről. Aztán egyszer csak jött ez a kabátlopási ügy. Hogy szabálytalanságokba keveredett. Hogy játszott a saját színházában. Hogy korábban elköltötte az éves keretet. Hogy fegyelmit fontolgatnak ellene. Hogy miatta nem szavazzák meg a színháznak elkülönített pénzt. Hogy lemondott. Hogy megszavazták.

A történet bonyolultnak látszik, holott rendkívül egyszerű. Először is, nem jött be a menedzsertaktika és az erre épített bevétel, következésképp megrendült az az elhíresztelt ígéret — más társulatok, érthető módon, eleve irigy kétkedéssel fogadták —, hogy a kizárólagos szerződésekkel, a színháznak szentelt művészi munkával megérdemelt, jó pénzt lehet keresni. Amikor ez kiderült, a menedzser kiszállt a hajóból, az európéer kultúrpolitikus épp ellenkezőleg, ekkor már Amerika felé hajózott, a gyülekezet itthon maradt tagjai pedig a vállukat vonogatták, vagy fölvették a Nagymező utcai épülettel kapcsolatos korábbi politikai játszmájuk fonalát.

Ekkor kellett volna Törőcsik Marinak lemondania. Hiszen magára hagyták, több oldalról elárulták, mint egy személyben felelős vezetővel vele vitették el a balhét a rosszul sikerült menedzselési bravúrstikliért, és vele akartak példát statuálni olyasmiért, amihez hasonló nemegyszer megesett már, s ami eladdig a szorult helyzetben lévő színház kisegítésével végződött. Törőcsik mindezt nem vette észre, vagy nem akarta észrevenni. Ő makacsul színházat csinált. Minőségi színházat. Művészszínházat. Egy picivel jobbat, mint amilyen a legtöbb fővárosi színház. Az elmúlt évad két utolsó bemutatójáért díjakkal övezett színházat. De ez senkit sem érdekelt. Kinek számít a minőség? Lehet egy színház esztétikailag akármilyen silány, csak jól menedzseljék. De még a művészi-gazdasági csődtömeg is elviselhető adott esetben, ha így kényelmes a politikának.

Törőcsiknek azonban a fejét kellett venni, s ez bizonyos fokig érthető. A minőségi ember kellemetlen. Jobb megbuktatni. Az akció végül is sikerült. De ne legyenek illúzióink, ez még csak félmunka. Törőcsiket eltakarították, ám a veszély nem múlt el. A társulat egyelőre létezik, s akkor is potenciális értéket képvisel majd, ha már távoztak belőle, akik bravúrmenedzselés nélkül nem érzik kifizetődőnek a maradást. Ha viszont sikerül bebizonyítani, hogy az együttes életképtelen, akkor meg lehet szűntetni, helyét sóval behinteni, az épületet, mondjuk, elfogadó színházzá alakítani. Ez lenne a vezércsel, s a Művész Színház a tisztáldozat abban a sakkjátszmában, amely a közelgő finanszírozási válság előestéjén a struktúra átalakításáért folyik. Ha a Művész Színházat kiütik, egészen biztosan a táblán maradnak olyan „jól menedzselt" színházak, amelyek rosszabbak, mint a Művész Színház. Ezért halmoznak most sokan munkákat a munkákra. És ezért fontos, hogy a Tudós nők jó legyen.

De nem jó. Harsány és árnyalatlan. Nem szól semmiről. Színvonalas színészek egyhangúan végigkiabálják, a finoman ironikus *Bánsági Ildikó* kivételével. Nem derül ki, hogy *Molière* miért adta vígjátékának a főszereplők karakterére jellemző címet, s hogy ennek mi köze hozzánk. Nem derül ki, hogy miért tornyosulnak a színpadon könyvhegyek — az előadás szereplői egészen biztosan nem olvasnak könyvet —, miért adják elő a darabot. Hacsak nem azért, hogy kifogjanak azon a cinikus részvéttel kísért jó tanácson, miszerint pénz híján ne tartsanak új bemutatót, játsszák a régi repertoárt. A hérosztrátoszi szándékot, a színházromboló kísérletet azzal lehetne a leginkább pellengérre állítani, ha a társulat valami nagyon fontosat, nagyon személyeset és nagyon hiteleset akarna közölni. Most csak a sikerességüket próbálják bizonyítani. A sikeresen üres színházak táborába igyekeznek. Támadóikkal szeretnének lépést tartani.

Lehet, hogy így kell. Akkor sem tudok az előadás apologétájául szegődni. Bár ma újra hallatszik a hang, amely megpróbálja lebeszélni a kritikust a véleménynyílvánításról — egyfelől kegyesen magához emelve mint társat a létért való közös szakmai küzdelemben, másfelől megvetően lesajnálva, mint senkit sem érdeklő okvetetlent. Erre a hangra, most már, hogy túléltük az elmúlt évtizedeket, viszonylag könnyű nem odafigyelni. Ugyanis a kritika egyetlen esélye, hogy kimondja azt, amit gondol. A kritika: mérce. Pénzügyi csatározások, maffiamanőverek, művészeten kívüli érdekszövetségek idején a kontrollcsoport. Az a dolga, hogy segítsen megőrizni *a színházi minőséget.*

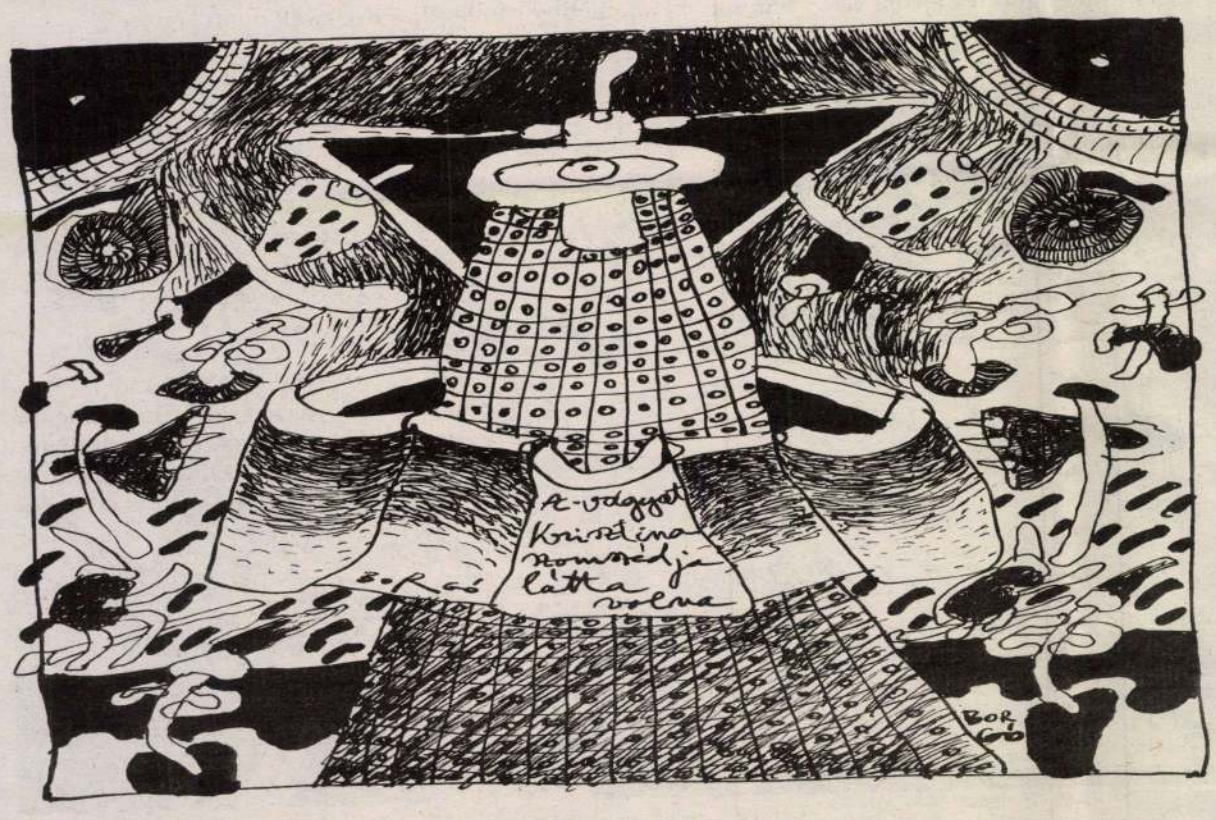

Borgó rajza

CSIKI LÁSZLÓ:

Televízió

Korai üzenet

Nem tudom, rajtam kívül hány koránkelő nem-cigány, nem-horvát, nem-német, nem-román, nem-szlovák, nem-szerb honfitársam ül szombat reggel nyolctól fél tizenegyig a készülék előtt. Legalább a televízióból meghallgathatná a mellette honos nemzetiségieket.

A cigány ember többnyire azt mondja: ő jó magyar. Ez igaz lehet. Gyanítom azonban, hogy az ilyen meg- és kinyilatkozás önvédelmét is szolgálja. Az egyéni „másság"-ot elnézi, még kedvelheti is a többségi szomszéd, a közösségi létezés már kihívó lehet. „Hol vannak ezek ennyien, és mit beszélnek? Állami pénzen csinálják a szervezeteiket."

Nem véletlen, hogy iskola-, színház- vagy képviseleti ügyekben borul fel egy-egy közösség békéje. Az október 15-i Patrin-Uzenet-Vorba adásában például egy Marocsa községbeli tanügyi-önkormányzati-cigány-káder-kérdés utalt efféle bonyodalmakra. A túlságosan önállónak tartott tanárnő menesztése kapcsán nyilatkoztak ezek-azok, pro és kontra (a többségi polgármester akadozóbb magyarsággal, mint a roma polgárok, szerintük „alattvalók"). Utóbbiak képviselőik által végül is elfogadták, hogy bezár az iskola, hiszen csemetéik „eddig is" a szomszédba jártak tanulni. A beilleszkedésből, asszimilációból nem csak az illetékes hivatalnokok, hanem síró félcigányok is példát adtak. Hogy t.i. hagyják őket békében. A magyarok is, a cigányok is.

Néhányan csak elfedett arccal, elváltoztatott hangon voltak hajlandók nyilatkozni, a helyi demokrácia nagyobb dicsőségére. Az aznapi német műsorban is kijelentette valaki, hogy „még mindig félnek identitásuk megvallásától". „Eddig is", avagy „még mindig". Épült időközben német színház Szekszárdon (import színészekkel játszik Lessing-darabot, többségében magyar közönségnek), épült, mégpedig az utóbbi négy évben német iskola is: tanulóinak fele ugyancsak magyar... És még mindig...

Állítják ugyan, hogy a legújabb demokráciában, az önkormányzati választásokra készülve, „megváltozik a német nemzetiség térképe" — értsd: eddig rejtezkedő kisközösségek iratják fel jelöltjeiket a listára, ha legalább öten összeállnak. Egy régebbi riportban a lókútiak panaszolták viszont, hogy nem feledhetik százhúsz emberük kitelepítését — ennek ellenére „öntudatuk gyönge". A kitörölhetetlen borzalom sem tartja meg őket eszerint indentitásukban, nincsenek „örök emlékeztetők", mi több, elképzelhető, hogy éppen a viszontagságok emlékének törlésével együtt törlik azonosságtudatukat is. Az önmentésnek ez is egyik módja: a kollektív tudatalatti védekezése, a felejtés. Vagy a szándékos beolvadás. „Eddig is". „Még mindig".

A román műsor „misszionárius pópája" már beletáplált küldetéssel érkezett Kétegyházára a messzi karánsebesi neveldéből: a vallás és a nemzet eszméjét éleszteni és ápolni. Itt már azt nehezményezték a kisebbségi románok, hogy külön be kell vallaniuk az önkormányzati jelöléshez a hovatartozásukat, miközben mindenki tudja mindenkiről, kicsoda-micsoda. Lám, a hivatali reglama nem számol az ilyen túlérzékenységgel, s a megvallás joga, kötelezettséggé téve, már sérelmes. És nem akad egy ombudsman legalább, aki elmagyarázza, mi mire való, s mi az öröm a jogban. Úgy, hogy „két vasat kell tűzben tartaniuk" (legalábbis a hevenyészett fordítás szerint).

Sajátosan nemzetiségi, önvédelmi erkölcs késztet efféle fortélyokra.

Magukba fordult közösségek gyakran „befülledhetnek". A békés búzatermés is öngyulladás-veszélyes a zárt raktártérben. A pécsi horvát színház nemlétező alapköve körül is efféle gyúlékony atmoszféra terjengett a soros műsorban, meglehetősen kultúrált színfalakkal kerítve. Végső érvként az ellenlábasok is a pénzszűkére hivatkoztak, nem személyekre, melyekből hivatali kinevezett és önjelölt is akad. Országos hiányba illeszkedett a helyi. Igaz ugyan, hogy másutt (a szlovákoknál) éppen az ellenkezőjéről keseregtek: nehéz megfelelő embert találni az önkormányzatokba.

Minden nemzetiségi műsor fő témája a helyhatósági választás volt. A televízió s benne az értelmiségiek részvételre buzdították sorsosaikat — s azok talán már anyanyelvüket is felejtik. Az anyanyelv gyakran nem annyira a kommunikáció, hanem a másfajta identitás kinyilvánításának eszköze. Egyfajta „külsőség", akár a folklórisztikus rendezvények, a népviselet, a népdal. A kedélyesnek indult szerb műsorban, a villányi borok erényeinek dícsérete és a birkagulyás receptje után Lásztity Péró szigorúan, indulatosan agitált a választásokra, szószegéssel is megvádolva a kormányt holmi utólagos cenzus miatt. Nem tudom, ki hallgatta a vérei közül, és ki értette meg. De a románok például már attól tartottak, hogy közülük is sokan a magyar jelöltre szavaznak. „Eddig is." „Még mindig."

Az értelmiségi legyen indulatos. Vagy legyen konokan szelíd, mint a szlovák műsorban megidézett Sziklay László tanár úr. Kassai magyarként a többségbe átszármazva alapított ő szlovák tanszéket, és nevelt nemzedékeket nem csak tanárságra, irodalomszeretetre, hanem a köztünk élő szomszédok megismerésére. Azok pedig minél több jogot kapnak, annál többet akarnak. Minden kell nekik, az egész emberi lét, és nem állami ajándékként.

Az egyes nemzetiségi műsorokat más-más stáb készíti. Mégis ugyanazt mondják, ki-ki a maga nyelvén. A kisebbségi lét nyelvén valójában.

Borgó-ikonok

Borgó terápiának tekinti a rajzolást. Kirajzolja magából a fájdalmat, a bosszúságot, a bánatot, az örömöt, lerajzolja álmait. Nem tudom, hogy a jeles, negyvenes évei közepén járó grafikus, festő, installátor mennyire szereti Sigmund Freudot, vagy maga találta ki magának ezt a lelkét rendbe rakó gyógymódot. Az mindenesetre tény, hogy az elmúlt és az idei esztendőben több mint félszáz tiszteletet parancsoló méretű rajz került ki a keze alól.

Munkáinak egy része kötött ikonográfiai rendszer alapján készül, ezért érdemes motívumai közül bemutatni néhányat. Borgó indulásakor Kolozsváron, a hetvenes évek közepén, még György Csabaként, tanulmányozta a heraldikát is, s a címerek felépítését, kompozíciós elemeit figyelembe véve kezdte el alkotni műveit. Ő a heraldikát azonban igen önkényesen értelmezte, elsősorban a szimmetrikus komponálás elvét alkalmazta belőle. Rajzainak fő motívumai kötöttek, és mindig azonos helyen jelennek meg a képmezőben, akár bugyrot, hármas osztású szalkszentmártoni kútra utaló motívumot, heroldokat, görcsös bunkósbotra emlékeztető alakzatot, a saját átkát vagy imáját, akár a kompozíció felső részét lezáró Napot, bolygókat megidéző negyedkör formákat vet papírra. Legújabb munkáin pedig egyre gyakrabban bukkannak fel a szexualitásra — ölre, mellbimbóra — utaló formák is.

A nagyobb méretű megkomponált rajzai mellett készít apróbb, de igen ötletes, játékos vázlatokat, előtanulmányokat is, melyek később gyakran beépülnek festményeibe, installációiba is. Ezek az elmés firkák úgy születnek, hogy a ceruzát, tollat tartó kéz önmagától elindul a papíron. Ilyenkor a ráció kontrollját a szürrealistákhoz hasonlóan kikapcsolja a művész, szinte az automatikus írás elveit alkalmazva hoz létre különböző alakzatokat.

Borgó rajzainak formakincse burjánzó és szerves, olyan különös világ, mely sajátos színfoltja modern rajzművészetünknek.

Lóska Lajos

Minden idők legjobb rendezői és filmjei címen bérletes filmsorozat indul november 5-én, szombaton délután 3 órától a Láng Művelődési Központban (XIII. Rozsnyai u. 3.)

Bemutatásra kerül Luis Bu˜nuel — Salvador Dali: Az aranykor című szürrealista nagyjátékfilmje, amely a filmtörténet legnagyobb botrányát váltotta ki, bemutatása idején. Szélsőjobboldali, fasiszta csoportok utcai felvonulásokat rendeztek a film ellen, a bemutató mozi vásznát tintásüvegekkel „bombázták", az előcsarnokban kiállított szürrealista festményeket leszaggatták. A jobboldali sajtó a cenzúra vassöprűjét kérte az „obszcén és bolsevista" film ellen. Végül Párizs rendőrfőnöke — Franciaország történetében példátlanul — betiltatta a vetítéseket. Ez a film a szürrealisták által egekig magasztalt „őrült szerelem" kiáltványa volt, a minden konvenciót és erkölcsi megfontolást áthágó szenvedélyes kapcsolat filmes megjelenítése. Nemigen fordult még elő, hogy a „rend" oszlopait: az egyházat, a családot, a rendőrséget és a hadsereget olyan tekintélyrombolóan támadták volna a vászonról, mint ebben a filmben. A film istenkáromlásai és provokációi mögött az ember elnyomatása, a világ közömbössége elleni szenvedélyes tiltakozás húzódott meg. A film végén úgy jelenik meg Jézus Krisztus, mint egy vad orgia egyetlen életben maradt résztvevője, célzásként Sade márki Sodoma 120 napja című művére...

A sorozat további előadásain Shindo Kaneto, Dusan Makavejev, Federico Fellini, Andrzej Wajda, Ingmar Bergman, Ken Hughes és Fábri Zoltán ritkán látható filmjeit mutatják be. Minden vetítést részletes filmelemzés, filmvita követ.

ÖTVENHÁROM CERUZARAJZ

PODMANICZKY SZILÁRD

Hogy elvileg minden mondatunk arról szószólne, hogyan vagyunk benne a világban. Elmondani erről ezt, meg azt. Persze, hogy egyszerűbb legyen, kiindulhatunk onnan is, kik azok a Podmaniczkyak. Milyen magyarok. Jók, rosszak, haladó irányultságúak, vagy milyenek? Korábban csupa hérosz, csupa nagynevű elhíresült alak, nagy pénzekkel, felmagzó földekkel, harci ménin, konflison, karddal az oldalukon. Rafael például ott bóklászik, amikor Jánoska magyar csecsemőkirályt foglyul ejti Szulejmán. Egy másik Podmaniczky, nevezett Ármin előhívja a Kisfaludy Társaságot, továbbá fundamentál egy nagyszerű kisdedóvót. József, a báró tudomány és művészetpártoló arisztokrata, a nagytekintélyű Helytartótanács oszlopos tagja. Ez a Helytartótanács majd egy kicsit később lesz utálatos intézménye a magyarnak. Frigyes pedig egy régi gavallér. Ma szép benzingőzös utcája van Pesten, kedves helyen, a Nyugati pályaudvar mellett fut el. Frigyes volt forradalmi huszárkapitány, vidéki birtokos, gazdálkodó, pártelnök, színházi intendáns, író, akadémikus. Ez, persze, egy kicsit soknak tűnik. Csak annyi nyilvánvaló tehát, hogy a világban sokféleképpen lehet, úgymond, benne lenni, föl se sorolhatjuk, annyiféle mód akad, és a Podmaniczkyak ezeket a módozatokat szorgalmasan gyakorolták. Ha például Frigyes, aki a társadalmi regényről elmélkedett egykoron, elolvasná egy leszármazott — máskülönben oldalági — Podmaniczky szíves kívánságát, miszerint hagyják őt lótuszülésben, nyilván zavartan bámulna, és körülbelül arra gondolna, hogy ő nem egészen így értette a poétikát.

Változnak az idők, változnak a Podmaniczkyak.

Ez a mai Podmaniczky, akit Szilárdnak kereszteltek, vidéki hírlapíró, s a következő kérést adta könyve címéül: Hagyjatok lótuszülésben. Jó cím. Nem kertel, máris az elvárási horizontok elevenébe vág, úgy teremt kontaktust, hogy nem kokettál. Persze a lótuszülőn előbb röhög a sok jóhoz szokott ember, majd elcsodálkozik, végül figyelni kezd.

Miért akar valaki gellerben maradni.

Jó-e, például, a búgócsigának.

Mi ez a felszólító mód már a legelején, ez a dacos csakazértis. Kevés olyan szomorú csukló van manapság a magyar irodalomban, mint a Podmaniczkyé. Különben a könny is milyen könnyű, de milyen mélyről jön, ha nem a színitanodában gyakorolják. Szóval finom, mozgékony és ötletes csukló Podmaniczkyé, könnyen odamond. Nem ismer zavart, sutaságot, nem ismeri a kimondás aggályát és nehézkedését. Lehet röhögni is rajta, de valójában nem tréfál. A gag világnézésén csupa szomorú, nyomorult fickó utazik, elátkozott éjjeliőr, buszképű sofőr. János bácsi, aki addig rázza a fejét, mígnem elájul. Ésatöbbi. A szomorúság, hogy ez kulcsszó lenne itten, ebben a prózában. És erről Tandori Dezső is szólt, természetesen. De jusson eszünkbe Montaigne is, aki deklaráltan semmire nem becsülte a szomorúságot. Hivatkozik az olaszokra is, akik a szomorúságon gonoszságot értettek, az emberi lélek megbocsáthatatlan elfajulását, amoralitást, hideg iszonyt, űrt, gyávaságot. Gondolom, mert a szomorú ember terméketlen. Nem használható, következésképpen nem hasznos. Mellé szórja a magot, el a világba, nem a törvény, a megszokás szerint. Onán. Mint Millet rostálója. Hogy a szomorú ember mindazon dolgokra bámul üres és részvétlen szemekkel, amiket pedig a teremtésben nagyszerűnek és csodálatra méltónak elgondoltak. Hát, kérem szépen, hogy mi a nagyszerű. „Sok van mi csodálatos, de az embernél nincs semmi." Podmaniczky sem megoldani, sem leírni, sem kimondani nem akar semmit. Egyáltalán, akarni sem akar, miközben a sziporkázva sorjázó mondatok mégiscsak fájdalmat, iszonyt, óvatosan adagolt bölcsességet, megrendülést hoznak. Gondoljunk csak bele, micsoda tévedés éppen Podmaniczkytől számonkérni az úgynevezett valóságot.

Az életünket.

Hogy milyen világban élünk.

„Kérem szépen én azt akarom megtudni ezektől a mai fiatal íróktól, hogy milyen világban élek, és hogy hogy nézek ki, mik a vágyaim, és hogy mit tesz velem holnap, vagy ha meghalok."

Apa, olvassál karácsonyi üdvözlőlapokat.

Podmaniczky nem azt írja, ami megtörténik, hanem azt, mi lesz a történetből. Az a szabadság, ha Isten nem figyel oda. Más dolga van. „Nincs ki a történelem mind a négy kereke." Ezért nem fog engedni, nem esik meg a szíve rajtunk, ennyi a véleménye az emberről, hozzávetőleg és slendriánul, persze. Kegyetlen és kíméletlen szerző. És narcisztikus is. Mintegy tobzódik a képzelet hol szeszélyes, hol meg tárgyilagos röptetésében. Megéli, amit ír. Elszántan, mondhatni elragadtatottan szélsőséges. Spiró György legújabb novelláiban a téboly mai természetét olyan fegyelmezetten modellálja, hogy annál realistábban elkövetni ezt talán már nem is lehet... Mondjuk, a reális és abszurd az, hogy egy férfi és egy nő, egymás kezét fogva sétál valami temetőkert felé. Így néz ki, körülbelül. Nemde a hit oldaláról nézvést az evangélista János is jóval realistább, mint Pascal, vagy Jaspers. Podmaniczky alanyisága nem engedi meg a fegyelmezett, hűvös távolságtartást. Ő nem modellez, nem leír. A szöveg egyszerre történetszerű, játékos és kalandozó és belvilági. Rábízza magát a mondataira. Nyelv, csináld csak, te vagy otthon. Asszociációk garmadája. Mint amikor egy élő szervezet feltárul, mint amikor úgy nyílik meg a test, hogy látni engedi az inakat, a véredényeket, a működő szerveket, szívet, májat, epét, csak épp a titkot nem, amitől, hogy is mondjuk csak, szóval amitől élet az élet. Podmaniczky prózájába belelátni. Mikor és hol reflexív, hol hajlít, ötletezik, poénkodik, konstruál, dekonstruál, hol szomorodik el. Engedi, hogy lássuk ezeket, nem törődik vele. És nincs közösködés, összeborulás, kacsingatás. Olvasó szabad vagy, ott ülnek előtted, lótuszban. Maximum azt veszi jó néven, ha röhögsz rajta. Podmaniczky szomorú szerző, és ettől valahogy igen vidámnak látszik.

Csak mintha a tételt fordítaná meg.

Hogy először a jókat kell eltűntetni.

És akkor nem lesznek rosszak se.

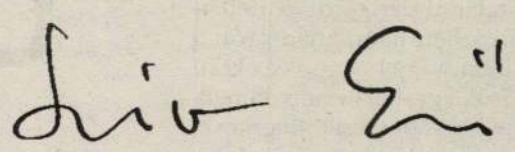

Sose lehet tudni

hogy mi mire jó — szokta volt mondogatni az én drága anyám, ha valami baj ért engem vagy a családot, a két világháborút és az élet számtalan baljós kacskaringóját megélt öregek bölcsességével, és ha még mindig nem nyugodtam meg, hozzátette: — édes kisfiam, ahhoz képest, amit mi már az életben végigcsináltunk...

Hát igen. De vajon nem lehet érvényes ez a bölcsesség egyszer-egyszer az élet pozitív mozzanataira?

Mondjuk, valaki (1) fölszáll egy repülőgépre, és ott véletlenül (2) mert, ugye, ötvenhat után életfogytiglanra ítélték, és mivel valamicskét tudott már angolul, a sitten a fordítóirodára került, és mivel ott olyan jól megtanulta a nyelvet, hogy szabadulása után, amikor (3) nem jelenhettek meg az írásai, ezért (4) évtizedekig angol műfordítóként volt kénytelen megélni, és mivel kedves, rendes ember, pályatársai szeretik, meg aztán (5) tekintettel ötvenhatos múltjára is, megválasztják az Írószövetség elnökének, ebbeli minőségében repülőgépre kell szállnia, ahol, hiszen kitűnően beszél angolul, megismerkedik egy amerikai milliárdossal(7)...

— Látod — mondaná anyám —, sose lehet tudni, mi (lásd első ponttól a hetedikig) mire jó —, és ezt a mi emberünket Göncz Árpádnak hívnák, és az amerikait meg Robert A. Pritzkernek, aki úgy mellesleg a Marmon Group elnök-vezérigazgatója lenne, no és ennek a vállalatcsoportnak a tagja, a Getz, 1989-ben megvenné az Intercooperation Rt.-t, és európai székhelyét Budapestre helyezné.

És mivel még mindig nem lehet tudni, hogy mi mire jó, a két elnök beszélgetni kezdene a magyar irodalom sanyarú helyzetéről, és hirtelen azt mondaná Mr. A. Pritzker: tudja mit, az én cégem gründol maguknál egy alapítványt, nevezzük ezt a GETZ MAGYAR NYELVŰ ÍRÓI ÉLETMŰ ALAPÍTVÁNY-nak, oké? Hát persze hogy oké, mondaná erre a Göncz Árpád, aki még nem is sejti (itt újra anyám jut eszembe, sose lehet tudni, kisfiam...), hogy alig pár hét múlva ő lesz a Magyar Köztársaság elnöke, de mivel a szakma változatlanul szereti őt, megmarad a Magyar Írószövetség tiszteletbeli elnökének is.

Az alapítvány, akár egy álomban, valóban meg is születik, és 1991-től ketyegni kezd, és a díjat (világos, hogy GETZ ÉLETMŰ DÍJNAK nevezzük) az Írószövetség héttagú zsűrije, melynek védnöke Göncz Árpád [illegible] ben Mándy Ivánnak, [illegible] Szabó Magdának, 19[illegible] dory Dezsőnek, [illegible] dor Ivánnak ítél[illegible]

Sándor Iván [illegible] én vette át a[illegible] termében [illegible] nek az é[illegible] úgy gon[illegible] anyám[illegible] mon[illegible]

I[illegible] tu[illegible] é[illegible]

BORGÓ György Csaba

HALÁSZ LÁSZLÓ:

Szégyentelenül

Napok óta töprengek egy kijelentésen: „... a választási eredmények ismeretében nem lenne szükség arra, hogy az 1989 előtti cselekedeteit bárki megmagyarázza" — nyilatkozta a győztes párt egyik országgyűlési képviselője. „Bárki" a párt jelenlegi tisztségviselőinél és tagságánál gyaníthatóan szélesebb kört jelöl. És miért ne, ha az ő 1989 előtti cselekedeteikből borítékolhatók voltak a későbbi események, egészen az 1994-es választási eredményekig?

Kockáztassuk meg, hogy nincs az a pillanatnyi sikertől elvakított ember, aki idáig elmegy. Ám a tétel mindenképpen ijesztő időzavarról árulkodik. A közeljövő négy év akcióira vonatkozó feltételes bizalmat a feltétlen törésvonalakkal szabdalt múlt visszamenőleges érvényesítésének tekinti. Ez még akkor is képtelenség, ha „bárki", élve a lehetőséggel, a bizalomra nagyszerű cselekedetekkel szolgál majd rá, és akkor is, ha történetesen nem pozitív előzmények nélkül jár el.

A kijelentéshez a bátorságot, persze, a nyilvánosan 1989-ben fellépő és 1990-től hatalomra kerülő politikai ellenfél siralmas szereplése adta. Valóban dermesztő volt tudomásul venni, amint az egykori tiszta arc két hitszegése közötti szünetben felindultan szónokolt a múlt legsúlyosabb terhéről: a nép erkölcsi züllöséről. Ami nem tartotta vissza a szónokot attól, hogy a magyar ember mindenki mást kenterbe verő erényeit piros-fehér-zöld aranybetűkbe foglalja. Egyúttal magasztos példáját adta a megbocsátásnak. Jutalmazta, ha valaki bevallotta: érvényesüléséért korábban is megtette, amit tennie kellett, és az nem volt kevés, de hit és meggyőződés nem játszott szerepet.

Az új arc hazafisága nem ismert el határokat. Viszont még a holocaustra is félténykedett. És elhivatottságérzete akkora volt, hogy hivatásával is szakított miatta. Jóslatai sorra mondtak csődöt, de mit számított ez ahhoz a páratlan adományhoz képest, hogy látta a jövőt? Tudta, hogy az ismétlés hatalom, és hitte, hogy a hatalom tudás. Az ismétlés azonban — hiába volt hozzá néhány évtizede, hogy tanuljon a példából, ne pedig kövesse — nemcsak a tudásnak, de a tudatlanságnak is anyja. Az új arc fájdalmas déja vu élményt keltett, amit fokozni is képes volt. Szavainak hiteléhez kétség nem férhetett, mert küldetéstudata azt mondatta vele, amiről szentül hitte, hogy előnyére válik. És figyelemreméltó mintát kínált az évtizedekre visszapillantó magunkba mélyedésre, a lélekvizsgálatra is. A (vád)hatóság tegye a dolgát, ki-ki pedig felejtse el a saját múltját, úgy ahogy volt, majd határozottan hirdesse, hogy lelkiismerete nyugodt, hiszen semmi szégyellnivalója nincs.

Ezzel szemben a mostani régi-új győztes nyomban meghirdette: régi-új híveinek, szavazóinak („bárkinek") nincs mit magyarázni a múltján, lelkiismeretük nyugodt lehet, hiszen semmi szégyellnivalójuk nincs. A végkövetkeztetésnek ez a frappáns egybeesése legalábbis nyugtalanító. Annál inkább, mert az egybeesés ellenére, nyoma sincs az általános lelki békének. A régi-új győztes elemi élménye, hogy szégyenkezésre bőven van oka — a vesztesnek. Aki — mi tagadás, maga is sűrűn hangoztatta — a lehetetlenre vállalkozott. Az baj, hogy teljesítette is. Hitelvesztésének hihetetlen méreteivel elérte, lévén ő lett a viszonyítás alapja, hogy a korábban eleve hihetetlen körülményekkel élőt, ha ugyan nem visszaélőt a hitelesség soha nem tapasztalt glóriája vegye körül. De éppen emiatt az ő diadala kétélű, és a másiknak kiutalt szégyen helyett a mértéktartó önvizsgálat lenne indokolt. Ami természetesen az egykori tiszta arcra is ráférne. Így talán feldolgozná, miként történhetett, hogy a régi-új győztes a múltja ellenére ilyen csúfos vereséget mért rá anélkül, hogy ezért legalább utólag mardosná a szégyen.

Az önvizsgálat — elismerem — energiarabló tevékenység. Elvonja energiánkat attól, hogy a másik múltjában-jelenében turkáljunk, és arra kényszerít, hogy magunkkal nézzünk szembe. „Végre egy kedves arc" — nyugtázzuk, de ha hosszasabban elidőzünk, felfedezzük rajta önbecsülésünkön esett sebek nyomait; a kiszolgáltatott helyzeteket, amelyeket megalázó módon eltűrtünk, és amelyekbe másokat hoztunk; olcsó önfelmentő reflexeinket, hogy mást úgysem tehettünk volna, és a többiekhez képest így is jól vizsgáztunk.

A szégyen átható fényt vet arra, akik vagyunk, és milyen az a világ, amelyben élünk. Az ember átéli, hogy mindenfelől bámuló tekintetek kereszttüzének tárgya. A tekintetek fokozottan önmagára irányítják a figyelmét. Ha erre hajlandóságunk csekély, szégyentelenné válunk. Arrogánssá mások és érzéketlenné múltunk (önmagunk) foltjai iránt. A szégyen bizonyosan nem jóleső, de pozitív állapot. Védelem az érzelmi szegénység, a gátlástalanság, az amoralitás ellen. Önbüntető eszközként fogékonnyá tesz annak vizsgálatára, nem ártottunk-e másoknak, egyszersmind feltétele saját méltóságunknak. És némi esélyt kínál arra, nehogy újabb szégyenteli szerepet játsszunk.

Szégyenre képesnek lenni tehát annyi is, mint megújulóan törekedni korábbi cselekedeteink hiteles magyarázatára, hogy megértsük megalkuvásainkat, tévútjainkat, kínzó ellentmondásainkat. Bár a megértés alól az „utca embere" sincs felmentve, annál inkább napi munkánkhoz tartozik, minél inkább függ mások sorsa a mi tevékenységünktől; minél inkább a „kirakatban" vagyunk.

Tudom, nincs olyan remek dolog, amit túlhajtásával és kiürült, teátrális gesztusokkal ne lehetne lejáratni. Mégis azt hiszem, az elmúlt években nem a tömeges szégyenpír izzította a légkört, és a magyar gazdasági csoda elmaradásáért sem a lélek bugyraiba való túlzó alászállás gyötrelmei a felelősek. Ellentétben némely szlogennel, a politikus, a menedzser és „bárki" más éppen azért nem teheti meg, hogy múltját rábízza a történészekre és szégyeneit kitörölje tudatából, mert a jövőt — az előzmények függvényében — rendkívüli körülmények között alakítja. Ha pedig arra gondolnánk, hogy így a tudat gátolja az embert cselekedeteiben, jól gondoljuk. A kontrollfolyamatoknak az a feladatuk, hogy szabályozzák magatartásunkat, adott esetben féket vetve impulzusainknak.

A közelmúlt években tapasztalhattuk, hogy amikor az uralkodó körökben féktelenné válik a tisztánlátást kizáró megváltó hevület, miként lépnek fel egyszerre az emelkedett morális igények és a morális felelőtlenség, a múltba révedés és a múlt megtagadása, a túlzott öndokumentálás és a belső bizonytalanság, a teljesítmények állandó hangoztatása és a teljesítmények értékének feltűnő csökkenése. Lényegében e tünetekkel írta le Bibó közel fél évszázada a „politikai jellem deformálódását", amit a „hisztérikus lelkiállapot" velejárójának tartott: a vágyak és a realitás elképesztően elszakadnak egymástól. De Bibó, egy másik régi tanulmányában „a magyar közélet fordított kiválasztásának" további veszélyes termékét, a „hamis realistákat" is felmutatja.

Ők azok, akiknek a „számára a gyakorlati munka vagy érvényesülés lehetősége áll mindenekfelett, s ennek érdekében hajlandók abban az értelemben realisták lenni, hogy a hazugság fennálló és érvényesülő konstrukcióját elfogadják valóságnak. Realizmusuk ilyen módon egy alapvetően hazug építmény megtámasztásában, erősítésében és a tényleges lehetőségek hamis feltételei között való ide-oda tologatásban merül ki."

A puha diktatúrában jó ideig közülük toborzódott a (számszerűen is) uralkodó politikai karakter. Nem sok jót olvasok ki közeljövőnkből, ha belenyugszunk, hogy e karakter megtestesítői 1989 előtti cselekedeteiket evidenciaként élik meg, és ráadásul még az ideológiát sem tudjuk megingatni, amellyel megmagyarázzák, hogy miért nincs mit magyarázni. Így szégyentelen realizmusuk megszüntetve-megőrizve ismét teret nyer. Hogy kimerüljön az ide-oda tologatásban a hazug építmény romjainak lebontása és az új építmény felhúzása lehetőségeinek rideg feltételei között.

MOLNÁR ERZSÉBET:

Október, esetleg november

Azt nem mondanám, hogy a héten egy komphajó se tört ketté és egyáltalán sehol nem szakadtak le a hidak vagy hogy Ruanda külügyminisztere nem tűnt el nyomtalanul pár százezer dollárral miközben bombariadó volt a Keletiben, vagy hogy max ukrán rendőrök egyáltalán nem támadtak meg egyetlen cseh nagykövetet vagy konzult sem, viszont nálunk gyakorlatilag egy híd sem szakadt le úgyhogy nem is kellett lemondani senkinek se és a Rákóczi út is egészben van pedig végigsétált rajta egy elefánt, jó mondjuk időnként kiszállnak a [illegible]rőlegények a mikrobuszukból [illegible]különösebb ok nélkül agyon[illegible]k egy-két járókelőt és [illegible]országból megint hazato[illegible]y sugárzó magyar va[illegible]hónapja vagy éve [illegible]ni céziumporral [illegible]a hazai vágány[illegible]enném hogy [illegible] senki és az [illegible] nyilatkoz[illegible]elent ve[illegible]re csak [illegible]miért [illegible]kra, [illegible]ból [illegible]k hetnénk egész Magyarország voltaképp egy veszélyes sugárbiológiai laboratórium amit elfelejtettek leszigetelni a határokon és időnként kigurul belőle egy vagon; az óvatosság egyébként nem olasz specialitás, II. Erzsébet nem bírt találkozni az orosz néppel mert a biztonság kedvéért az egész országot kiürítették, nem volt benne nép nehogy valami baj legyen; nem is lett, annyi volt az egész hogy a királynő meghökkent, hökkent angol királynőket úgyis ritkán látni, szerintem még azon is csak otthon, elalvás előtt mosolyodtak el, hogy a múltkori hadgyakorlatra kivezényeltük a vámosokat, tudniillik az angol katonák behoztak egy csomó puskagolyót, de ezeket nem lehetett elvámolni mer' az hogy néz ki, viszont valahogy mégiscsak ellenőrizni kellett hogy a lőszereket ellőtték-e, na most a brit katonák reggeli előtt tíz kilométeres erőltetett meneten vesznek részt puskástul golyóstul csak úgy bemelegítésképpen, úgyhogy elképzelhető mit állhattak ki szerencsétlen vámosok heteken át, direkt fölüdülés nekik megint Tornyiszentmiklóson szolgálni, most kaptak el a zöld határon kilenc filippinót, nyílván sétál át a kilenc filippinó, te, mondja az egyik határőr a másiknak, odanézz mennyi rengeteg filippinó, filippinók abbahagyják a fütyörészést, fertályóra se telik bele, jön huszonegy bangladesi, te, ezek se magyarok, mondja a szemfüles határőr megint, ez így megy egész nap, na ezt nem bírom anyámnak megmagyarázni, hogy voltaképp hogy kerül Tornyiszentmiklósra napi átlagban húsz-harminc filippinó meg nyolc-tíz pápua, nem mintha bármi kifogása volna konkrétan a filippinók vagy a pápuák ellen, sőt inkább sajnálja őket hogy ekkora nagy utat megtettek Tornyiszentmiklósig és akkor tessék, mindegy, lényeg az hogy a szlovákok egyelőre nem követelik vissza a Mátrát pedig azt írta a Slovenská Republika hogy az történelmi szlovák terület, ráadásul mi is kapunk idegen-barát fölismerő rendszereket úgyhogy a fölöttünk szálldosó röpülők közt is nemsokára jobban kiigazodunk, hogy most melyik kié és egyáltalán hány ukrán pilóta szálldosásával kell szembenéznünk aznap, és akkor arról még nem is beszéltünk hogy bár eztán az ivóvízcsapokat is el fogják zárni ha valaki nem fizet vízdíjat, mert tarthatatlan hogy ebben az országban gyakorlatilag az iszik vizet aki akar, viszont minden nyugdíjas vehet egy fél disznót, nyugdíjasnak öt százalékkal olcsóbb a disznó ha egészet vagy felet vesz, úgyhogy most lesz otthon legalább másfélmillió disznó de lehet hogy három, föltéve hogy mindenhol befér az előszobába; most elkezdhetnénk aggódni hogy a nyugdíjas a disznóra szomjas lesz közbe' meg elzárták a vizet, de ez egy hülyeség, majd ásunk kutakat meg ki tudja, hátha karácsonyra öt százalékkal olcsóbb lesz a kadarka, föltéve hogy legalább egy hektó.

GYÖRGY CSABA BORGÓ

2440 Százhalombatta, Pataki u. 2. Pf.: 79 HUNGARY

He was born in Marosvásárhely in 1950. He graduated from the Bolyai Farkas secondary school in 1969. He attended the Protestant Theological Academy in Kolozsvár in 1973-75. He attended the Academy of Fine Arts in Kolozsvár and graduated from the Faculty of Painting. By this time he was a member of the MAMÜ Fine Arts Group of Marosvásárhely. He worked as a leader of the Young Artists' Studio in Maros County. Since 1986 he has been living in Hungary. He is a member of the Vajda Lajos Studió from Szentendre, the MAMÜ, the Art Fund and the Union of the Artists of the Hungarian Republic. His work comprizes paintings, graphics, sculptures, stage-design, wall-carpets.

One-man shows:

1974 Székelykeresztur
1976 Marosvásárhely (Tirgu-Mures)
1984 Vác
1985 VLS, Szentendre
Almássy téri Kulturális Központ, Budapest
1986 Marosvásárhely
1988 Művésztelepi Galéria, Szentendre
Százhalombatta
1990 Uitz Terem, Dunaújváros
Görög templom, Vác

Important exhibitions:

1986-91 Exhibitions of the VLS
Exhibitions of the MAMÜ
He participated in several exhibitions in Transylvania, Hungary, abroad.

Bibliography:

Ágoston Vilmos: A kútbanéző Borgó és
Dr. Hann Ferenc: Heraldic sings/cat. 1990., Budapest
MAMÜ/cat. 1989., Budapest
Novotny Tihamér: Kétszarvú szillogizmus avagy egyszarvú en
tika. Axiómák. Borgó György Csaba művészetének megértésé
egy kiállítás ürügyén un: Új Művészet 1990/2., november

Works in exhibition:

Dusia 1988 silkscreen 780x610 mm
Dusia 1988 szitanyomat 780x610 mm
Totem 1989 silkscreen 815x625 mm
Totem 1989 szitanyomat 815x625 mm

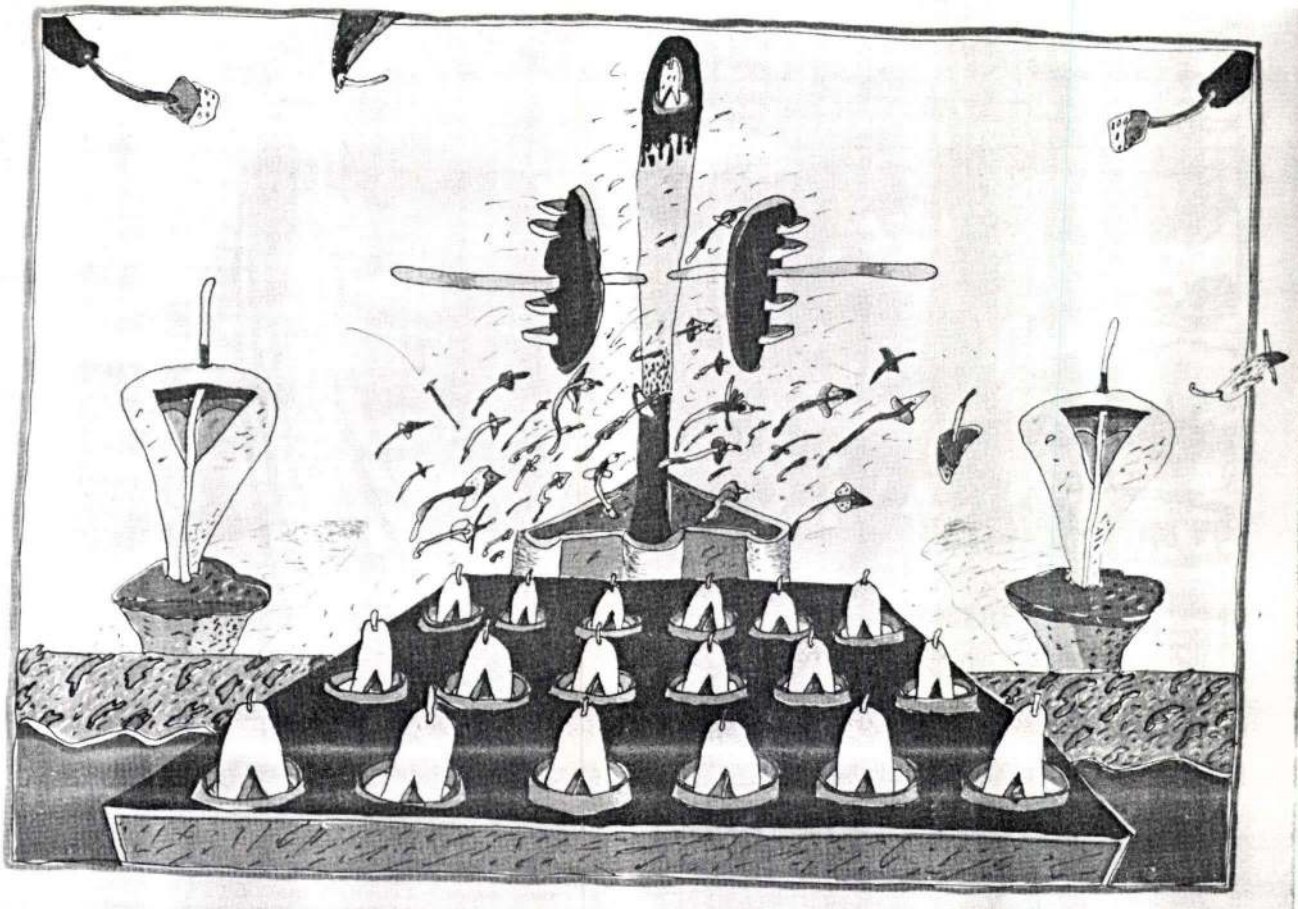

BORGÓ György Csaba

1. NGB

APROPÓ

Lesz-é vagy sem

BÁNHEGYI GÁBOR

Közel egy éve annak, hogy a Kaláka folkfesztivál végén Gryllus Dániel bejelentette a tisztelt publikumnak, a Nagy Buli megkezdte terjeszkedését, amelyből az következik, hogy a fesztivál megjelenik Sopronban és Budapesten, mert igény az van rá. Természetesen a Kaláka folkfesztivál központja ezután is a Diósgyőri vár marad, pánikra nincs semmi ok.

Na, ezt nem kellett volna mondani, mert jó szokás szerint rögtön kitört a kétségbeesés, néhány gyengébb idegzetű lokálpatrióta folkmániás azon helyben összeaggódta magát, és szent esküvéssel fogadta, ő bizony még akkor is a várba fog zarándokolni, ha nem ott rendezik jövőre a Nagy Hétvégi Happeninget. Azóta sok víz lefolyt a Szinván (a Pece patakról nem is beszélve), annyira sok, hogy időközben napvilágot látott a Miskolci Nyári Fesztivál előzetes programterve, benne többek között szép nagy lila betűkkel a Kaláka Nemzetközi Folkfesztivál beharangozója. Egy beharangozó azonban azért mégiscsak egy beharangozó, és ahogy mondani szokták volt, a műsorváltoztatás jogát a rendező szervek fenntartják önnönmaguknak. Teszik ezt példának okáért azért, mert mi van akkor, ha eljön Miskolcra Gryllus Dániel tárgyalni és egyszer csak azt mondja, hogy ugyan már, idén Miskolcot kihagyják, mert már unják, hogy évek óta minden vasárnap, amikor felmennek a színpadra, menetrendszerűen elered az eső.

Nos, Gryllus Dániel el is jött néhány napja Miskolcra tárgyalni, és csodálkozott nagyokat, amikor a szervezők majdhogynem azzal a kérdéssel fogadták, lesz-é idén folklór, vagy nem lesz-é. Csodálkozást követően közölte, hogy lesz, sőt még az Avas-udvart is kinézte magának, mondván, milyen szép is lenne, ha ott szólalna meg a fesztivál előestéjén a zene. Folkot siratók szemébe immár költözhetnek az örömkönnyek, hátizsákosok készítgethetik a motyócskáikat, július második hétvégéjén ismét bőrig ázhatunk a várban.

Magyar nyelv hete '94

1937-től minden évben megrendezik a Magyar nyelv hetét, a magyar kultúra e szép hagyományú ünnepét.

A rendezvénysorozatot – Kodály Zoltán javaslatára – először Budapesten, az Eötvös József kollégiumban tartották. A nép nyelvét féltő zeneszerző a fiatalság kiejtés-romlásának megállítására hirdette meg a szép magyar beszéd versenyét.

A nyelvi vetélkedő győztese akkor egy Veszprém megyei egyetemista, Lőrincze Lajos lett, aki Móra Ferenc Osztozkodások című elbeszélését mondta el ízes tájnyelven.

Lőrincze tanár úr a későbbiekben a Magyar Nyelvőr szerkesztőjeként, a Magyar Tudományos Akadémia osztályvezetőjeként segítette a nyelvi ismeretek terjesztését. Az újabb lépés a tömegkommunikációs eszközök bekapcsolása volt. A Magyar Rádió, Televízió akkor megindított nyelvi műsorai azóta is népszerűek.

Az idén is lesz Magyar nyelv hete. S mint az utóbbi években háromszor is – ismét Borsod-Abaúj-Zemplén megye ad helyet az országos rendezvénynek. A sárospataki Árpád Vezér Gimnáziumban rendrendezendő nyitóünnepség szónoka Deme László professzor lesz. Témája: a kulturált közéleti megszólalás. Bizonyára nem véletlenül.

Az elmúlt évek gyakorlata szerint megyénkben nem nyelvi hét, inkább nyelvi hónap volt több száz előadással. Üzemek, intézmények hívták a programfüzetek előadóit, kérték előadásaikat.

Ebben az évben – takarékossági okokból – másképp szervezzük a rendezvénysorozatot. A meghívható előadók nevét, témáját a napilapok hasábjain közöljük. Az összekötő szerepet a meghívók és meghívhatók között a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat vállalja. Kérjük mindazokat, akik a programok iránt érdeklődnek, keressék fel személyesen, vagy telefonon a Borsod–Abaúj–Zemplén megyei szervezetet (Miskolc, Széchenyi út 14. Tel.: 354-011).

Kérjük azon intézmények jelzéseit – április 18-ig a fenti címre –, amelyek saját berkükön belül szerveznek nyelvi programokat. Szeretnénk munkájukat a sajtó nyilvánosságával megbecsülni.

Segítő partnereink: az Észak-Magyarországi Tankerületi Oktatási Központ, a B.-A.-Z. Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet nevében szép, értékes anyanyelvi hetet kíván a TIT magyar nyelvi és irodalmi szakosztálya.

Papné Veres Ildikó

Borgó – vagy amit akartok

Kiállítás a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban

Miskolc (ÉM – FG) – A kiállítás-megnyitón az alkotó hallgat. A művészettörténész viszont megpróbálja figyelmébe ajánlani a közönségnek a paravánokon látható képeket, segít nekünk, nézőknek megfejteni a művek titkát. Igaz, azt ritkán tudjuk meg, hogy az alkotás óráiban, perceiben azt gondolta-e a művész is, amit most a szakértő mond. És azt sem ellenőrizhetjük, hogy egy-egy képben benne van-e mindaz, amit belelátunk.

A II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár előcsarnokában most Borgó festőművész rajzkiállítása látható. Hogy ki, ez a Borgó?! Tudnánk-e, ha most ideírnánk a Marosvásárhelyen anyakönyvezett művész nevét?! A kiállításra készült katalógusban sem oldja fel a rejtélyt. Csak néhány adatot közöl önmagáról: hol járt iskolába, milyen közösségek tagja, hol voltak eddig kiállításai, milyen díjakat kapott... De jobban megértjük-e alkotásait, ha tudjuk: a Bolyai Farkas Gimnáziumban érettségizett, a Kolozsvári Református Teológián, majd pedig a Kolozsvári Képzőművészeti Főiskolán tanult?! Közelebb jutunk-e a „kifestett" rajzok titkához, ha még azt is hozzátesszük, hogy tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének, a Szentendrei Grafikai Műhelynek, a Szentendrei Vajda Lajos Stúdiónak, valamint alapító tagja a MAMÚ csoportnak és a Túlsó Part csoportnak?! És az sem sokat segít rajtunk, ha azt is megjegyezzük: rajtunk kívül – hogy csak néhány példát említsünk – az osakai, a szöuli, a bacelonai, a berlini, a Palma de Mallorca-i, a washingtoni, a kasseli, a madridi, a helsinki közönség is láthatta alkotásait. Valószínű, nekik sem magyarázta meg a művész, hogy mit is akart „mondani". Pedig jó lenne, ha segítene! De még azt sem árulja el, hogy mit is írt a katalóguson látható embléma alá. Csak annyit mond nagy titokzatosan, hogy ez egy miskolci specialitás...

Ennyi segítség után próbáljuk megfejteni a háromszög titkát: utalhat a népmesék bűvös számára, a magyar igazságra, a Szentháromságra... Sőt, ebbe az emelkedett jelképbe foglalva nagyon is földi dolgokra ismerhetünk. Ilyenféle piktogramokat láttunk már házfalakra firkálva! S ha jobban megnézzük, ott középen egy nagyító alá tett sejtmagot találunk. Mag, magzat, ősmag, magasság, mélység, szentség és profanitás... S alatta a felirat székely rovásírással: makukát (lenne, ha a nyomdában nem fordították volna meg az eredeti képről készült felvételt.)

Ennyit az alkotóról és katalógus borítóján látható emblémáról. A többi a kiállításlátogatók dolga.

Mit üzen a zenélő madár? ÉM-repró

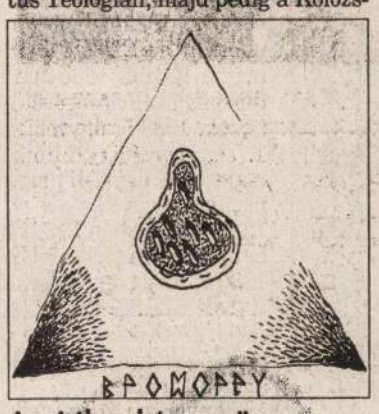

A rejtélyes háromszög

Két Beethoven egy színpadon

Miskolc (ÉM – BG) – Az eredeti műsorterv szerint április 11-én a Miskolci Nemzeti Színházban Erich Bergel vezényelte volna Beethoven VI. szimfóniáját. Objektív okok miatt azonban a világhírű német dirigens lemondta a fellépést, ezért hétfőn este a Szlovén Filharmonikus Zenekar vezető karmestere, Marco Letonja dirigálta Beethoven III. szimfóniáját. Minden egyéb – Ágoston András hegedűművész, a Miskolci Szimfonikus Zenekar és Beethoven D-dúr hegedűversenye – változatlan maradt.

Az Erich Bergelre készülő publikum egy része távolmaradásával tüntetett, ezért csak körülbelül háromnegyed ház várta a koncert kezdetét. Már csak amiatt is elég nagy hiba volt otthon maradni, mert lemaradtak arról a ritka élményről, amikor egy időben, egy adott mű eljátszásakor két, egymástól élesen elkülönülő Beethoven szólal meg a színpadon. Ennek eleinte semmi jele nem mutatkozott, mert a Mester meglehetősen terjedelmes zenekari bevezetőt komponált műve első tételében. Marco Letonja híven tartva magát a partitúrához szigorúan csak annyit kért a zenekartól, ami a kottában írva vagyon. Kifinomult dinamikai érzékenységgel, de kissé tartózkodóan és visszafogottan vezényelte a zenészeket, aminek eredményeképpen egy nyugodt, a világgal teljes megbékéltségben élő Beethovent varázsolt a terembe. Ágoston András belépése ezt a képet kicsit összekuszálta. Végig halkan, szinte „lábujjhegyen" játszott, hangszerével mégis betöltötte a nézőteret, magabiztosan uralta a hangzást, és viszonylag lágy játéka mellett is érezni lehetett a művész vibrálását. Ágoston András Beethoven-idézésében csak látszólag volt helye a klasszicista fegyelemnek, a szemlélődő pnyugalomnak, ami mindössze arra szolgál, hogy leplezze azt az iszonyatos érzelmi feszültséget, robbanni vágyást, ami a Mester jó néhány művében tettenérhető. A hosszú tételek végén Beethoven végre engedélyt ad a művésznek a kitörésre. Ágoston András élt is a felkínált lehetőséggel, a kadenciákban néha már szinte önkívületben játszott, nem kímélve sem magát, sem pedig a hangszerét. A hegedűverseny utáni ötszöri visszatapsolás is jelezte, a közönség „vette az adást", Ágoston András hiperérzékeny, magával ragadó játéka meghódította mind a közönséget mind pedig a zenekart.

Marco Letonja a műsor második részében is következetesnek bizonyult. Beethoven Esz-dúr III. (Eroica) szimfóniája ismét a higgadt Mestert idézte, aki eredetileg Napóleon dicsőítésére komponálta művét, amikor azonban Bonaparte császárrá koronáztatta magát, széttépte a szimfónia partitúrájának címlapját, és megváltoztatta a címet: „Hősi szimfónia egy nagy ember emlékének megünneplésére". A karmester következetessége a második, lassú tételben kiváló döntésnek bizonyult, hiszen csak ez a kissé visszafogott hangzás menti meg attól a tételt, hogy a gyász és a temetés belső fájdalma ne váljon teátrálissá. A dirigens ekkor érezte legjobban a Mestert, Ágoston András játéka után ez a néhány perc volt a hangverseny másik csúcspontja. A gigantikus méretű szimfónia befejező tételeiben a karmester középpontba állította a fúvós-szekciót, néha hangerőben egy kicsit a vonósok rovására is szerepeltette őket, ami nem lett volna önmagában baj, ha kicsit lassabb tempót választott volna.

Marco Letonját végül négyszer szólította színpadra a közönség tapsa, ám a dirigens ezt az időt is arra használta fel, hogy felállítva a zenekart a zenészeket tapsoltatta, miközben néhány lépést hátrálva meghúzódott a játszók között, igazolva ezzel, visszafogottsága nem abból adódott, hogy először járt Magyarországon és először vezényelt magyar zenekart.

A Népkert költője, Csengey Gusztáv

IGLÓI GYULA

Csengey Gusztáv jogakadémiai tanárt és költőt emlegetik a „Népkert költőjeként", mivelhogy a hajdani Népkert fái alatt ihletett órákat szokott eltölteni. Szobra a Luther-udvaron áll, őt magát miskolci költőként tartják számon.

Csengey Gusztáv Komáromban született 1842. augusztus 8-án és Miskolcon halt meg 1925. július 13-án, sírja a Mindszenti temetőben van. Ennyi meghatározó adat ismeretében meglepetésként hatott a Reggeli Hírlap 1922. február 28-i számában azt olvasni, hogy Csengey Gusztáv Sopronba költözött. Irodalomtörténészek számára lehet, hogy e körülmény eddig is ismert volt, ám az olvasótábor zöme, bizonyára meglepődve olvassa az egykori híreket: „Csengey Gusztáv, a nemes költő, a Petőfi-társaság tiszteletbeli tagja – mint a Magyar Távirati Iroda szűkszavú jelentése hírül adja –, Sopronba érkezett, hogy ott rokoni körben otthont találjon. Az öreg, nyolcvanéves költő, aki tudvalévőleg Eperjesből való kiüldöztetése után Miskolcon telepedett le, itt még abban az őt megillető tiszteletben sem részesült, hogy egy szerény kis lakást kapjon, ahol feleségével együtt meghúzódhasson. Az akadémiától, ahol az egyháztörténelmet tanította, megvált, hogy annyi sok hányattatás után Sopronban, ahol egykori ifjúságát töltötte, végre otthont találjon.

A költő a Soproni Hírlap hasábjain – mint a tudósítás hírül adja – hangulatos versben köszönti a várost, Sopron városát, amely minden bizonnyal jobban szívén fogja viselni az agg költő sorsát és „ád egy kis szoba-konyhás lakást, muskátlis ablakkal, nem úgy mint Miskolcz..."

A korabeli hírhez, a korabeli lakáshelyzetről is felvillantunk egy idézetet, melyet a város 1924-ben a miniszterelnökhöz írt jelentésében találtunk: „...A waggonlakók ma sincsenek fedél alatt. Körülbelül félszáz család már hosszú évek óta waggonokban nyomorog, s emellett több száz család rozzant fabarakkokban lakásnak nem nevezhető helyen kénytelen életet tengetni, s így nem lehet fontosabb feladat, mint ezen szerencsétleneknek lakáshoz juttatása."

Manapság azok várnak lakásra, akik a hét évtizede létesült kényszerlakásokban élnek a mai Szondi-telepen vagy a József Attila úti telepen.

Az agg költő, csaknem fél évszázad után, visszakapta az utcanevét Miskolcon az Avas alatti városrészen, ahol az új utcát 1927-ben róla nevezte el a város.

„Én iskolám..."

Mucsony–Alberttelep (ÉM) – A következő levelet a mucsonyi iskolából kaptuk, s most továbbítjuk a címzetteknek, az intézmény egykori tanulóinak.

„Én iskolám, köszönöm most neked" – Ady Endre így szólította meg hálával hajdani iskoláját. Benneteket, hajdani alberttelepi diákok, most az iskolátok szólít. Ha eljut hozzátok ez az üzenet; ha vannak kedves emlékeitek a régi, kopott, kicsit szűkös alma materről, ha úgy érzitek, van mit megköszönnötök, ha megőriztetek valamit az itt töltött nyolc esztendőből – akkor keressetek bennünket!

Hinnétek-e, hogy húszéves már az iskolánk? A húsz év alatt „felnőtt" és elöregedett, egyre szorosabbra húzza sovány költségvetését, s egyre több dologban szenved hiányt.

Ha teheted, segíts kis utódaidnak, segíts, hogy iskolarádió szólhasson hozzájuk, hogy szép ünnepeik hangosítás segítségével hallhatóvá váljanak. Közeli támogatóink, szülők és felnőtt barátaink jótékonysági bált szervezve köszöntik a húszéves iskolát. Téged, tőlünk távolélő, elfoglalt hajdani tanítvány, arra kérünk, hogy segítsd hajdani iskoládat Mecenas-jegyek vásárlásával, (100–500 Ft-os értékben az iskolánál szerezhetők be, s a nevedre állítják ki azt.)

Hívj bennünket, vagy gyere el hozzánk! Egykori iskolád: (Körzeti) Általános Iskola 3731 Mucsony–Alberttelep, Bányász u. 7. Tel.: 48/352-158.

Kardos-kiállítás

Gyöngyös (MTI) – Örömteli, hogy újra feltámadt a népi kollégium gondolata, mert szükség van rá akkor, amikor egy leszakadó 3 milliós réteg tehetségét hasznosítani kell – hangoztatta Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke annak a vándorkiállításnak első állomásán, Gyöngyösön, amely Kardos Lászlónak, a népi kollégiumi mozgalom egyik meghatározó alakjának az életét mutatja be.

Kardos László megalakulásától kezdve aktív részvevője volt a népi kollégiumi mozgalomnak. Alapítóként 1939-től tagja volt a Bólyai-kollégiumnak, majd a Győrffy István Kollégium igazgatójaként tevékenykedett. 1947-től a Népi Kollégiumok Országos Szövetségének főtitkári tisztét töltötte be. 1948-ban Kossuth-díjjal tüntették ki, majd röviddel ezután eltávolították a népi kollégiumok éléről. Az 1956-os forradalmat követő megtorlás során életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték, amelyből – Göncz Árpád rabtársaként – hat évet töltött le.

Kritikusi díjak

Budapest (MTI) – A Táncsics Mihály Alapítvány szakkritikusok legjobbjainak elismerésére létrehozott díjat színházkritikáiért Zappe László, a Népszabadság rovatvezető-helyettese; képzőművészeti műbírálataiért, Tibori Szabó Zoltán, a romániai Szabadság című újság főszerkesztője kapta meg. Margócsy Istvánnak, az irodalom-, Csengery Kristófnak, a zenekritikusi díjat ítélték oda. Lőcsei Gabriella, a Magyar Nemzet kulturális rovatának vezetője tv-kritikáiért, Zsugán István, az Új Magyarország munkatársa filmkritikáiért részesült elismerésben.

Tanári tárlat

A Kossuth Gimnázium tanárainak – Grószné Korbel Zsuzsa, Seresné Mezei Zsuzsa, Korkos Jenő Zoltán és Bihari Zoltán – alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap délután a miskolci Mini Galériában (Kossuth utca 11.). Itt látható Korkos Jenő Milus néni című alkotása is.

Lapunk hagyományaihoz híven ezen a választáson is segíteni kívánja az Észak-Magyarország olvasóit abban, hogy május 8-án körültekintően dönthessenek a parlamenti mandátumok sorsáról. Ezért lehetőséget teremtettünk a megye egyéni választókerületeiben regisztrált képviselőjelölteknek arra, hogy röviden bemutatkozhassanak. Választókerületenként közöljük azokat az írásokat, amelyeket a megadott határidőig szerkesztőségünkben kézhez vettünk – fenntartva a jogot, hogy szükség esetén rövidítsük a hozzánk érkezett anyagokat.

Dr. Balás István
Magyar Piacpárt

Dr. Balás István 45 éves miskolci ügyvéd. Három gyermek édesapja. 1990 óta miskolci országgyűlési képviselő. Három éven át az alkotmányügyi bizottság alelnökeként gyakorolhatta a törvényalkotás mesterségét. Négy év alatt 43 képviselői fogadóórán szoros kapcsolatot épített ki választóival. Ez tette lehetővé, hogy több korrupcióellenes törvényjavaslatát siker koronázta. Egy borsodi, értéken aluli szálloda-eladás bemutatását követően az Országgyűlés előírta az állami vagyonok eladás előtti kötelező értékelését. Az állami vállalatok igazgatóinak kft.-s másodállásaiból származó korrupciós veszélyek bemutatását követően az országgyűlés megtiltotta e másodállásokat. Az ő javaslatára törölték el az öröklési illeték progresszív jellegét is. 186-szor szólalt fel a Házban, a negyedik legaktívabb képviselőként tartották számon. Tevékenységét a gazdasági átalakulás tisztességére érzékeny Monopoly Csoportban végezte. Ennek 1993 nyara óta elnöke.
Interpellációban kifogásolta, hogy a miskolctapolcai Lidó Szálló 4 millióért külföldi tulajdonoshoz került. Nem sokkal később eltávolították az MDF frakcióból. Ekkor társaival együtt megalakította a Magyar Piacpártot, amely a Monopoly hagyományaira alapozva a politikában is meghirdette a tisztaságot és tisztességet. A Piacpárt programja a gazdaság egészének fejlesztésére és az elszegényedés elleni harcra szólít fel.

Dr. Fehérvári Szabolcs
Munkáspárt

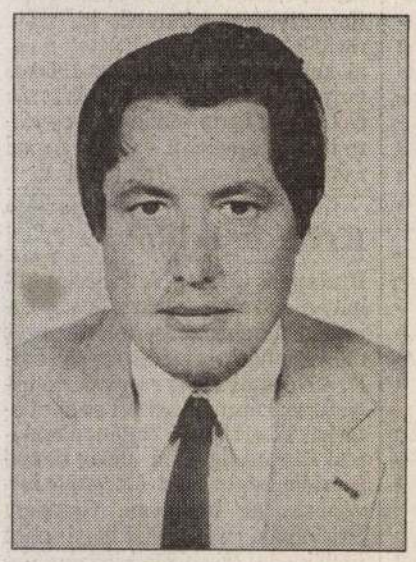

Negyvenöt éves vagyok. Miskolcon születtem, 1948-ban s gyermekkori élményeim, emlékeim a diósgyőri gyárak környékéhez kötnek. Tudom, hogy Miskolc nem olyan, amilyennek álmodta magát; de vállalja múltját és reméli jövőjét, a felemelkedést a város. Ezért vagyok mindenekelőtt lokálpatrióta, így vállalom én is ezt a várost. Mert életem része, ahogy része lettem, vagyok én is a város életének. Pártnak nem voltam tagja, s ma sem vagyok az. Sorsom, élettapasztalatom tett baloldalivá. S a baloldaliság számomra azt jelenti, hogy vállalom az alávetettek, a kisemmizettek, az elmúlt négy év változásainak hátrányait megélők, s elszenvedők érdekeinek védelmét és képviseletét. Ez a lényegi része a Munkáspárt választási programjának is. Vallom és érvényesíteni törekszem a szellemi-szemléleti másság iránti toleranciát: számomra egyformán értékes minden becsületes ember, fajtájára, vallására, világnézetére való tekintet nélkül. Szakmám, hivatásom és hobbim a természet, az erdő szeretete és megóvása. Ahogyan két évtizedes közigazgatási gyakorlattal, a miskolci közgyűlés jogi és igazgatási bizottságának szakértőjeként az önkormányzatban részt vevő baloldali pártok érdekében fáradoztam. A közjó szolgálata a célom: az lesz megválasztásom esetén a Parlamentben is.

Kelemen István
KDNP

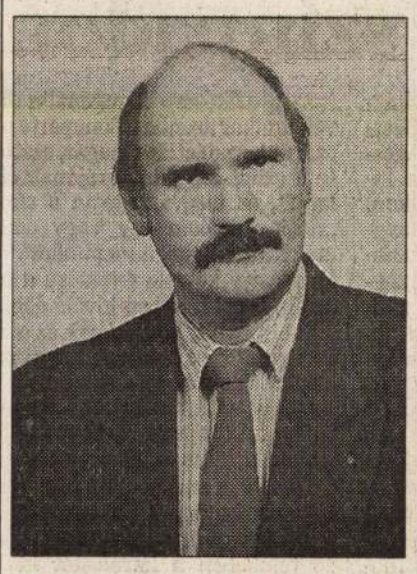

Miskolcon születtem tősgyökeres miskolci keresztény családban, 45 éves múltam. Nős vagyok, két gyermekem van. A leányom és a fiam miskolci középiskolákba járnak.
Építészmérnöki diplomát, majd településtervezői szakmérnöki képesítést is kaptam. Széleskörű tanulmányokat folytattam a műemlékvédelem és az urbanisztikával összefüggő tudományok területén is.
Jelenleg építész-tervezőként dolgozom. 1990. évtől városi önkormányzati képviselőként tevékenykedem a Kereszténydemokrata Néppárt megbízásából. Korábban csaknem tíz évig Miskolc város főépítésze voltam. Ebben a feladatkörömben minden erőmmel azon fáradoztam, hogy Miskolc ismét hagyományaira támaszkodó modern, polgári város legyen.
Álláspontom szerint ugyanis az épített környezet értékeinek megőrzésével, gazdagodó megújításával lehet csak visszaadni a városi lakosság öntudatát, segíteni önszervező képességeinek kibontakoztatását.
A személyiség sokoldalú kibontakozását segítő kereszténydemokrata programban megfogalmazódtak mindazon törekvések, melyeket képviselve városunk minőségi megújulását is nagymértékben elősegíthetem. Az általános programunk keretében fő hangsúlyt kívánok helyezni
– a vállalkozói érdekeket határozottabban felvállaló munkahelyteremtés, foglalkoztatottság kérdéskörére,
– a térség környezetvédelmi helyzetének jobbítására,
– az infrastruktúra elmaradottságának fokozatos és folyamatos megszüntetésére,
valamint mindazon kisebb lépésekre is, melyekkel Miskolc fejlődését elősegíthetem.

Dr. Koleszár Lajos
MSZP

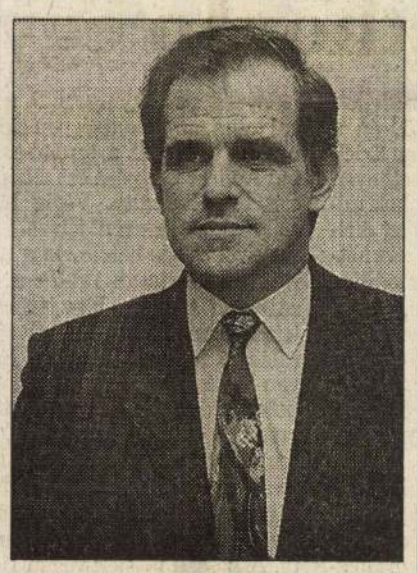

46 éves vagyok, és mint oly sokan mások, miskolci vagyok, ízig-vérig. Itt születtem, iskoláimat is itt végeztem és az egyetem elvégzését követősen – idestova 20 éve – ugyanott, a Semmelweis Kórház belgyógyászatán dolgozom.
A lakás mindig aktuális és szorító gondja volt és marad a nagyvárosi embernek. Olyan lakástámogatási rendszert szorgalmaznék, amely az erre fordítható források jelentős hányadát az alacsony jövedelmű családoknak és az életet éppen elkezdő fiatal házasoknak juttatja. Úgy gondolom, jogos az igény, hogy az új lakások építését teljes körű áfa-visszatérítéssel segítjük elő. Amennyit tehetek, azt megteszem annak érdekében, hogy az eljövendő kormányzat nyújtson céltámogatást vagy egy általános felújítási hitelkeretet a magyar nagyvárosok belső részeinek rekonstrukciójához. Azzal ugyanis semmit sem oldunk meg, hogy az évtizedeken át elhanyagolt, katasztrofális állapotban lévő belvárosi lakásokat egyszerűen eladjuk a bérlőknek. Egy képviselő, aki a miskolci belvárosban jelölteti magát, szükségképpen szívén kell, hogy viselje a köz biztonságát. Elemi igény, hogy a polgárok (állampolgárok) biztonságban érezzék magukat, családtagjaikat és javaikat. Akárhol is laknak.
A sportot, a testmozgást mindig életem nagyon fontos mozzanatának tartottam. Olyan sporttörvény megalkotását látnám szívesen, amely egységes keretbe foglalja a magyar sport egészét és intézményes feltételeket teremt a versenysport, a szabadidősport és a diáksport számára egyaránt.
Mint az MSZP egyik alapítótagja, természetesnek tartom, hogy ennek a pártnak a politikáját képviselve tudom a leghatékonyabban és a legtisztességesebb módon képviselni választóim érdekeit és városom ambícióit egyaránt.

Matyi László
SZDSZ

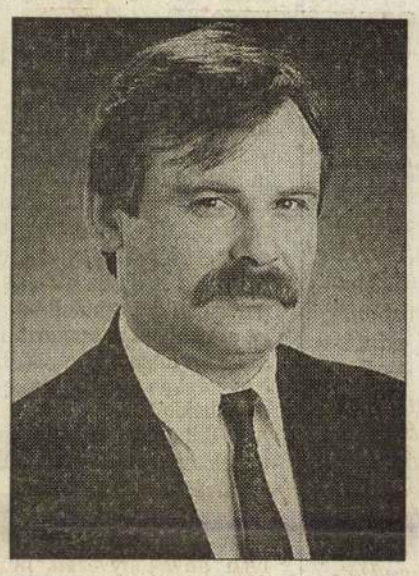

1959. szeptember 20-án született Budapesten. Édesapja, Matyi Miklós esztergályosként dolgozott, rokkantnyugdíjas. Édesanyja, Kaszás Mária könyvelési osztályvezető-helyettes. Egy húga van, Andrea (1966), légiforgalmi földi utaskísérő. 1984 óta nős, felesége Somosi Zsuzsanna ügyvéd. Egy gyermekük született, Krisztina (1987).
Általános és középiskoláit Budapesten végezte. 1980-ban kezdte meg tanulmányait az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán, 1985-ben szerezte meg diplomáját. Feleségével Miskolcra költöztek. 1988-ig ügyvédjelölt a Miskolci 1. sz. Ügyvédi Munkaközösségben, majd az ügyvédi szakvizsga után ugyanott ügyvéd.
1989 márciusban lépett be az SZDSZ-be, a miskolci szervezet egyik alapítója, 1990 áprilisig ügyvivője, 1990 decemberig az SZDSZ Országos Tanácsának tagja. 1991 decembertől újra beválasztották a megyéje képviselőjeként az Országos Tanácsba.
1989 nyarán pártja egyik képviselője a Miskolci Ellenzéki Szervezetek Bizottságában. A miskolci SZDSZ szervezet vezetőjeként az 1989. évi népszavazási felhívás egyik kezdeményezője volt.
Az 1990. évi választások második fordulójában Borsod-Abaúj-Zemplén megye 2. sz. Miskolc központú választókerületében a második helyen végzett, mandátumát pártja Borsod-Abaúj-Zemplén megyei listáján szerezte. Képviselőként 1990. május 3-tól a Költségvetési, Adó- és Pénzügyi Állandó Bizottság, ezen belül a Privatizációs Albizottság tagja.
Emellett 1990. december 29-től részt vesz az Állami Számvevőszék szervezetének és működésének felülvizsgálatát végző ad hoc bizottság munkájában. 1992 novembere óta az SZDSZ Szervezési Titkárságának vezetője.

Nedea Ede
Agrárszövetség

Nedea Ede vagyok, 40 éves természetgyógyász. Két gyermekem van, feleségem óvónő.
Természetgyógyász stúdiómat 1987-ben nyitottam meg, és azóta is ez a tevékenység jelenti a hivatásomat.
Németországban, közelebbről a heidelbergi természetgyógyász klinikán szereztem oklevelet 1990-ben, amely a „Természetes élet- és gyógymódok tanácsadója" cím viselésére jogosít.
Nap nap után találkoztam, találkozom olyan emberekkel, akik nem csak egészségügyi problémáikat osztják meg velem. Alkalmam van megismerni egyéni és családi gondjaikat, a munkahelyi nehézségeiket. Egyáltalán a világról alkotott véleményüket. Ezek a beszélgetések szociológiai tükörként működnek, amely nem torzít, nem nagyít és nem kicsinyít. A valóságot mutatja.
Úgy gondolom a mostani valóság megváltoztatásához, pozitív előremozdításhoz hozzá kell, és hozzá tudok járulni.

Wachsler Tamás
Fidesz

1965-ben születtem Miskolcon. A Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban érettségiztem, majd elvégeztem a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karát.
1988 áprilisában léptem be a Fideszbe, ahol az 1990-es választásokig az Országos Választmány tagjaként dolgoztam. A választásokon a Fidesz Borsod-Abaúj-Zemplén megyei listájának éléről képviselővé választottak. Az Országgyűlésben a Nemzetbiztonsági Bizottság elnökeként, a Honvédelmi Bizottság tagjaként a titkosszolgálatok és a fegyveres erők parlamenti felügyeletével foglalkoztam. 1993 végén megválasztottak a Fidesz Borsod-Abaúj-Zemplén megyei elnökének, illetve a párt Etikai Bizottsága tagjának.
Kormányra kerülésünk esetén nem ígérhetünk csodákat, de azt igen, hogy józan és kiszámítható politikával megteremtjük a felemelkedés feltételeit Magyarországon. Négy év ideológiai csatái után az új kormány legfontosabb feladata a gazdaság talpra állítása lesz. A Nemzetbiztonsági Bizottság elnökeként jól látom, mekkora veszélyt jelent a rossz közbiztonság. Meg kell erősítenünk a rendőrséget: ne a polgároknak kelljen bezárkózni, hanem a bűnözőket zárják be! A leghatározottabban fellépünk a korrupció ellen, véget vetünk az osztogatós privatizációnak, a kliensrendszernek.
Remélem, hogy politikai tapasztalataimat a választók bizalmából és érdekében ezután is mint a megye, és mint Miskolc város országgyűlési képviselője hasznosíthatom.

2. számú választókerület

Zambó Péter
MDF

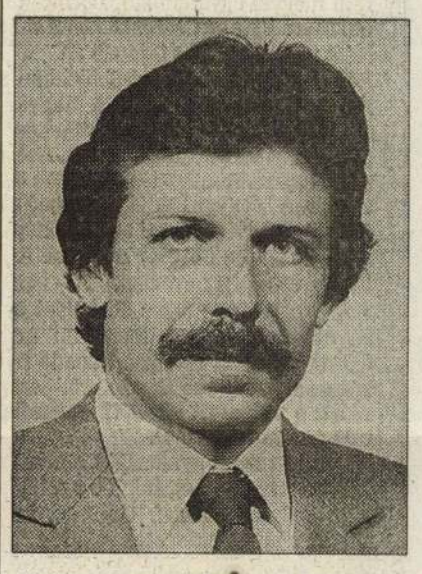

44 éves, 2 gyermekes családapa. 1959 óta él Miskolcon. Itt érettségizett, majd az egyetem olajbányász szakán szerezte első diplomáját.
Az olajiparban dolgozva végezte el a matematikus szakot Szegeden, majd a Borsodi Szénbányáknál helyezkedett el és megszerezte újabb diplomáját, bányamérnöki szakon.
Lélekben is a városnak és környékének elkötelezettje.
Azokkal a problémákkal akar foglalkozni, amelyek a várost súlyosan érintik. Ilyen feladat sok van, mert ez egy olyan vidék, amelyet az átalakulás talán a legdrasztikusabban rázott meg. Itt az lehet a legfontosabb feladat, hogy ezt az átalakulást minél elviselhetőbbé lehessen tenni az emberek számára.
„Meggyőződésem, hogy tisztességesen is lehet eredményes közéleti tevékenységet folytatni. A higgadt, kiegyensúlyozott, a realitásokat szem előtt tartó politizálás híve vagyok."

BORGÓ György Csaba

SZERETETTEL MEGHÍVJUK
ÖNT ÉS ÖNÖKET

BORGŐ
(györgy csaba)
FESTŐMŰVÉSZ

EXODUS
című

KIÁLLÍTÁSÁRA

melyet HANN FERENC művészettörténész
nyit meg a

VÁCI GÖRÖG TEMPLOM
KIÁLLÍTÓTERMÉBEN

1990. augusztus 5-én 11 órakor

ORSZÁGOS GRAFIKAI MŰHELY

BORGÓ György Csaba

TULSÓ P-ART c. csoportkiáll. 1993. FMK.

ism. 7. 69. p.

Új Mív. 1993

9321009 AKAPRINT

A
SZÉCHENYI
IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI
AKADÉMIA
MEGHÍVJA ÖNT
PÉTER VLADIMIR
SZÖKŐKÚTJÁNAK
FELAVATÁSÁRA ÉS
SZÉKFOGLALÓ
ELŐADÁSÁRA

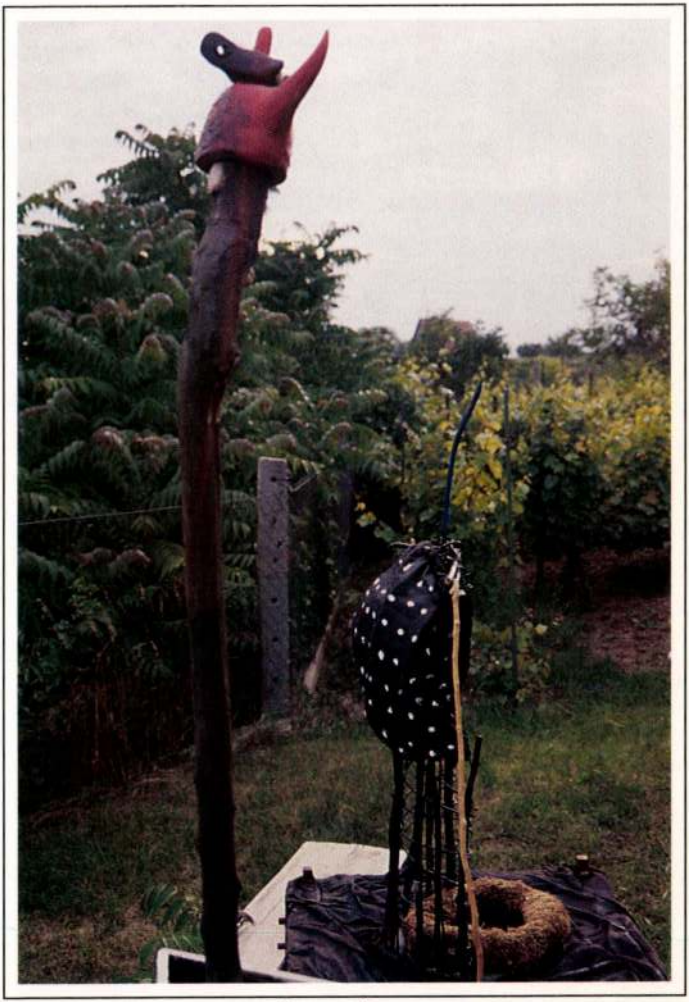

BORGÓ: BOT ÉS BUGYOR

BORGÓ

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

B-O-R-G-Ó

ÖNKÉNTES BUGYORLAKÓ

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1995. JÚLIUS 20-ÁN 19 ÓRAKOR

MEGNYITJA LÓSKA LAJOS MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

DOROTTYA GALÉRIA · BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.
MEGTEKINTHETŐ 1995. AUGUSZTUS 12-IG,
HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 10–18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10–14 ÓRÁIG

A MEGNYITÓT A TÖRLEY TÁMOGATJA

THE MŰCSARNOK REQUESTS THE PLEASURE
OF YOUR COMPANY AT THE OPENING OF THE EXHIBITION

B-O-R-G-Ó

CURSE AND PRAYER

AT 7 PM ON THURSDAY, 20 JULY, 1995

OPENING BY LAJOS LÓSKA ART HISTORIAN

DOROTTYA GALÉRIA · BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8.
THE EXHIBITION IS OPEN TILL 12 AUGUST, 1995
MONDAY – FRIDAY: 10 AM – 6 PM, SATURDAY: 10 AM – 2 PM

THE OPENING IS SPONSORED BY TÖRLEY

Borgó György Csaba

ÉS

IRODALOM

ZALÁN TIBOR:

Közeledés

I.

áthaladsz egy sötét udvaron
törmelék húgyszag penészes homály
belépsz Tétován nézed a szobát
tépett függöny Lóg az ablakon

az asztalon alma Nagy halom
könyv Valaki egy hervadt orgonát
hagyott ott A levegőben sovány
szárnyad Kitölti a fájdalom

a kilincs még kezedben Remeg
ujjad Hűvös fém emléke ébred
: szégyen Mohón keresi szemed

a másikat Hirtelen megérted
hogy ez lesz az utolsó menet
lerogysz Gyomrodba húzod fel térded

II.

a hídon mostanában éj van
halk neszekkel vizet ér Az álom
leng a fényes hideg pókfonálon
alszik A lét zöld dióhéjban

zöld dióhéjban híd és éj van
bárányszív Lüktet homályos tálon
fönnakad a lét fényhideg hálón
: fuldokló kéz zsíros fazékban

hídon álom és zöld dióhéj
van Jeges ágakról aláhull a
fekete Bárnyszív kihűlt éj

a test meghasad Kifáradt gyurma
álomban zöld dióhéj Lóganéj
a hídon Áll hallgat Vár és tudja

III.

ez már a hajnal fényrongyai
föllebegnek Te még Félkönyéken
mintha egy Szinyei-Merse képen
épp akarsz valamit mondani

mert rezzennek tested halmai
vörösbor-nyomok Öled medrében
így ölődött meg nemrég a szégyen
az asztalon Még a tegnapi

tenger és vacsoramorzsalék
álmodat tartja A lepkecsontváz
valék tudatlan Benned valék

a gyönyör tömött bárkái hozták
a halált és úgy Zuhantunk szét
ahogy a könyvek egykor Megmondták

TAMÁS FERENC:

Katherina

Katherina, Katherina, sóhajtozott a fiú a vöröslő alkonyi ég alatt, a parkban. Katherina! Az egyik felhőpamacsot nézte, egy gömbölyded kis felhőt, ahogyan rózsaszín ragyogással fordította formás fenekét abba az irányba, ahol a nap lement.

Egonkát vagy Sárát is mondhatott volna, hiszen a lányt éppannyira hívták Katherinának, mint a felhőt vagy a lenyugvó napot, s mindegyiküket éppannyira nem hívták Egonkának vagy Sárának sem. Csak a fiú nevezte el, magában, Katherinának, s most, a vérvörös alkonyatban, az illatozó park fái alatt, a felhő szinte tapintható, mégis elérhetetlen idomait szemlélve önkéntelenül tört elő belőle a sóhajtás, s ezzel a névvel illette azt a lányt, akit délelőtt látott az uszodában, s aki, mire a fiú elszánta magát rá, hogy megszólítsa, szedelőzködött, és elment. Ez a név, amely valahonnan a lélek mélyéből bukott elő, csodálatosképpen illett az alkonyi tájhoz, illett a lány formás testéhez, kedves mosolyához, amit akkor látott a fiú, amikor a lány egy cső kukoricát vett az arra kerekező kukoricaárustól, illett a kacér felhőhöz, s illett a ifú poétikus hangulatához. Névvarázs! Igen, hatalmába kerítette a névvarázs: az elemi igazságok bizonyosságával tudta, hogy a lány neve, valódi, egyetlen neve nem lehet más, mint Katherina. A komoly és játékos, dallamosan hosszú név úgy járta át az alkonyi képet, s így utólag a délelőttöt is, mint az esetlegességek mögött megpillantott lényeg, valami, ami rendkívüli, ritka ajándékként mutatkozik csak a halandóknak. Látta a fiú, hogy a fák levelén táncol az alkonyi fény, és a fényes leveleken is azt látta, hogy a lány, akit nem mert megszólítani, a lány, akinek mozdulatait félig csukott szempilláin át vagy egy fél órán át nézte, a lány, aki az alkonyat fényében vált igazán fontossá számára, Katherina, Katherina, Katherina.

„Ha jókedved volna, egész délután úgy énekelhetnénk és táncolhatnánk, mint az indiánok telihold ünnepén."

Katherina, táncoljunk, már szólnak a dobok, jön föl a hold keleten, hullámzani kezdenek a testek, ki akar törni a vágy, remeg a hold az égen, ahogyan a tűz forró levegője fölfele száll, remeg a lányok melle, feszül a combjuk, ahogyan lépnek, lassan, lassan engedve a mozgás szellemének, vosszaszorítva és ezzel fokozva a vágyat, és ahogyan a fa feszül a sötétedő égnek, úgy feszül a talpuk, a sarkuk a talajhoz, a keményre döngölt földhöz, kezdjük a táncot, Katherina, a vöröslő alkonyat ott feszül a testemben, látni akarom, hogyan táncolsz, látni akarom, hogyan feszülsz neki a táncnak, látni akarom, ahogyan duzzadó melled megremeg, ne várass, Katherina, nem bírom ——

De miért „egész délután"? Mi az, hogy egész délután? Már az alkonyat is lassan fölszívódik az estébe, ez a délután nem jó ide. Az egész, az igen, rendben van, kijelölő jelző, egy halmaz összes tagját kijelöli, de a délutánt, azt nem találtad el. Feltételes mellékmondat, ha kötőszóval, volna, létige, feltételes mód múlt idő, valójában jelen idő, ha jókedved van, Katherina, ha az életkedv tombol benned, táncoljunk, mint a négerek, sötéten világító árnyak a tűz körül, egész este, táncoljunk egész éjszaka, dobognak a dobok, talpak, és a töksíp tekergő dallama, mint a füst, spirálban sír fel a holdba, és a parázs tűzvarázsa rőt fénnyel világítja meg a feszülő, sötét testeket, táncolunk, Katherina, mint a négerek, nem négerek, indiánok, az ördögbe is, jöjjön már a következő mondat, haladjunk,

„Abban az órában találták meg az ájultan fekvő idős asszonyt a szénaboglya alatt, amikor a rádió bemondta, hogy le kell mondani a megtalálás reményéről."

ez kellett csak, ez a sötét, rejtelmes bűntény, az ájultan a fekvő melléknévi igenév állapothatározója, de ki a fene dugta a vénasszonyt a szénaboglya alá, és miért keresi egy egész ország, vagy ha nem egy ország keresi, miért mondja be a rádió, reményéről állandó határozó, mondani az alany, ravasz egy mondat, de hol lesz itt Katherina, az ájult éjszakában semmi nyom, csak a vénassony kerül meg, Katherina sehol, pedig egy éjszaka Katherinával mennyivel érdekesebb lenne, abban az órában látogattam meg Katherinát, amikor a négerek tánca már az őrjöngésig fokozódott, s a hold is úgy forgott az égen, olyan iszonyatos sebességgel, hogy félő volt, lesodorja a túl közel merészkedő csillagokat, Katherina a magasföldszinti erkély ajtajában állt, én könnyedén fölhúzódzkodtam, egy cserepet ugyan lesodortam, de a macskák gyereksírása olyan hangos volt, olyan jajongó, olyan keserves, hogy a cserép hangját alig lehetett hallani, Katherina fehér hálóinge fénylett, és látni véltem ölének sötétjét, melle bimbait, magamhoz szorítottam, Katherina, suttogtam, Katherina, Katherina, forró testedet akarom, egész lényedet akarom,

„Sebesen tanultam egész délután, hogy este elmehessek a barátaimmal a kertmozi izgalmasnak ígérkező előadására."

romlasz, Józsikám, egyre laposabbak a mondataid, sebesen tanulni, ügyes, baromi ügyes, sebesen módhatározó, az egész már volt, ezzel akarsz itt villogni, hogy este elmehessek, ez célhatározói mellékmondat, naná, az a célom, hogy elmenjek, de nem a barátaimmal, hanem Vele!, te tökfej, a kertmozi, na látod, az jó ötlet, pláne, ha régi fapados, szorosan mellé csúszom, átkarolom, nézzük a filmet, keresik azt a vénasszonyt, sötét az éjszaka, mint egy rendőrcsizma, a lépések úgy zörögnek, mint a papírzacskók, vernyognak a kanmacskák, a nyanyát a maffiózók kirabolták, leütötték, száját betömték, kivonszolták a szénaboglyához, nem, ez a szénaboglya hülyeség, a maffiózók nem szénaboglyáznak, nem is ilyen filmet nélyeség, a maffiózók nem szénaboglyáznak, nem is ilyen filmet nézünk, valami jó kis cseh filmet, Tűz van babám, azok a pofák, a csorgó nyálú pasasok, ahogyan azt a szakadt szépségversenyt összehozzák, valami jó kis tűzoltós mondatod nincs, az is szokott lenni, tanárúr, az a tűzoltós mondat nem lehetne? na, már lőki is,

„Ágoston akár tűzoltó is lehetett volna, ha az iskolában nem gyufák gyújtogatásával foglalkozik."

ez a jó az öregben, hogy lehet vele beszélni, variált valamit ezen a mondatán, de így is jó, múltkor valami Egon lett volna tűzoltó, ha prímán megtanulta volna a fizikát, most meg Ágoston, ez az alany, tűzoltó lehetett volna, ez mind állítmány, csak az a göndör, szőke hajzuhatag nem tudja még ezt a fajta mondatot, Bogi cica az utolsó padban, ráfér a gyakorlás, mi meg addig lássuk ezt a tűzoltót: piroman, de nem tudja jól titkolni, ezért nem foglalkozhat tűzzel, pedig az ilyenből vagy tűzoltó vagy gyújtogató lesz, bánom is én, azt hittem, jobban leköt majd ez a mondat, tűz van, babám, hadd legyen, a nyelvtankönyvekben még hülyébb mondatok vannak, az öreg jópofáskodó mondatai még mindig jobbak, az ilyeneket szereti, hogy hat roggyant ökör és két gutaütött szamár hatszor esett hanyatt a belügyminisztérium jubileumi báljának keringője közben, belügyminisztérium nagy bé, gutaütött befejezett melléknévi igenév, két té, hatszor számhatározó, figyelem, a számhatározó nem a mennyiségjelző elegánsabb neve, sznobok kíméljenek, ezt szokta mondani, és ilyenkor a szőke hajzuhatag megértően hullámzik, így biztatgatja a tanárt, aki magát szórakoztatja a lökött mondataival, mert különben, ez is az ő dumája, különben kijön a saját könyökén, tényleg van valami bukéja a szövegének, jól el lehet képzelni ezeket a mondatokat,

„Haragtól remegő hangon üvöltött a tornatanár, amikor Lajos bicskájával kis szivecskét farigcsáltam a tornaterem padlójába."

„Vágyakozva sóhajtozott a balerina az emeleti öltözőben, mert az előadáson meglátta azt a férfit, akivel előző este sétálgatott a parkban."

na, ezek már házi feladat-mondatok, remélem, és akkor mehetünk, a negyedikes csajok már kint vannak a pályán, jó nézni őket, ahogyan futnak, táncol a mellük, némelyiken látszik, hogy örül neki, örül a hullámzásnak, mozog, lágyan, boldogan, mint a tenger, a mellük, vannak lányok, akik úgy tudnak örülni a testüknek, hogy az arcukra kiül az öröm, azt a legjobb nézni, a hullámzást és a mosolyt az arcukon, piszok szépek tudnak lenni, egy-kettőből olyan jó nő lesz, már látszik rajta, ott díszlenek a sok verébfióka meg a debellák között, na itt meg valami balerina sóhajtozik a tanár úr után, jól állunk, ezt a balerinát még megnézem, a mondat sem rossz, ehhez a katherinás regényemhez talán föl is tudom használni, nem, mégsem, Katherina mint balerina, ez nagyon ócska, az esti fények ferdén vágtak be a lombok alatt, amikor Katherina meglátta azt a fiút, azt kijelölő jelző, akit már előző nap észrevett az uszodában, akit vonatkozó névmási kötőszó, na, most is olyan mafla lesz, mint tegnap, gondolta a lány, majd úgy tesz, mintha a cipőpertlijét kötözgetné, aztán meg, miután elmentem, bámulja a fenekemet, és akkorát sóhajt, mint az esti szél, és másnap szíveket farigcsál a bicskájával a padba, ránézek, kicsit még mosolygok is, hátha megszólal, hogy is hívhatják, talán Bence, Bence, mi lenne, ha megmondanám a nevemet, csak úgy, odalépek, azt mondom, Egon Sára vagyok, ide járok a Szilágyiba, szerintem már láttuk egymást valami bulin, nem akarsz velem, és akkor és akkor és akkor ——

Folytatjuk a Westel-pályázat írásainak közlését, ezúttal Tamás Ferenc novelláját adjuk közre.

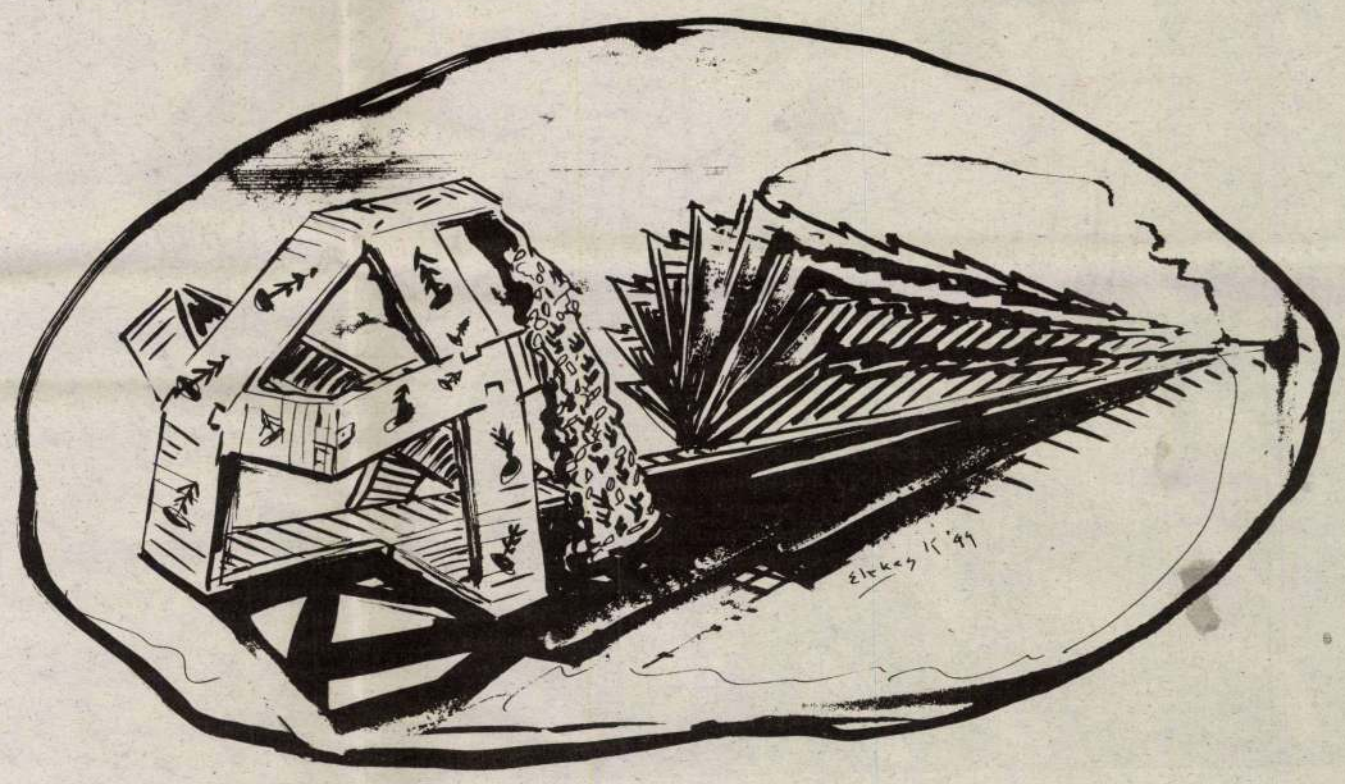

Elek János rajza

PODMANICZKY SZILÁRD:

Szárnyam szegen

Megdöbbentő utaslistát faragott ki magának az Úr Jézus Lovagrend személyi titkára.

Mehettem volna bármi másban, csipkében, nejlontól hosszú szabásban. Felkerekedtem tehát, hogy a hóban mézzel tegyem egyenlővé a lábikrámat. Viszonylag hamar esteledett, ki is hűlt a helyem nyomban, osztozkodtak a félelmemben, amint a beszakított ajtajú frigider támpontjából jól láttam. Ezer-e a kettő? A hátsó gondolattal bajban lettem, hosszú fekete golflabdának éreztem a hajam. Belém kapott az őszi szél, hordágyon hozták a napot, amely kívül-belül massza. Imaköpenyt zengtek a habok torkán, láttam is meg nem is. Parányi ablaktáblám volt csak, vonatkozott ez mindenre, amivel a helyembe léphetek pillanatonként, vagy úgy, hogy a szám is beleremeg az üstbe. Te áldoztál fel értem mindent, te kerestél rám való utcahosszt, te merítettél a mély kútból a fulladás titkát keresve, te tettél nekem keresztbe, hogy mégis mindez ugyanazzal a kétségaránnyal tagadható, és bele is tompuljon fej, fa? Hadd maradjak félszeg számolatlanul, mint a kilátásban elvesző mamaarc. Tőlem a függvény nem lesz zord, moccanóka peng a hámban, darált húst, csirkét, konga vasat szétbarkácsolt a leányfaló hold zömök lakója. Gátnak gát az eszmecseréje, sonkaágyban a félig dühös szélmalom. Tán meg se születtem, csak vajmi száraz szieszta vagyok, egy-két bonbon, migrénbajnok. Elpereg a savanyú mélakór, helyébe fű és szantálfa zuhog, míg meg nem áll, hogy a torokból tüdő legyen, vagy visszafojtva, mint meghaló tollpihe a folt haladtán, kifogtam a fejem, hogy ez van, és nincsen másban kirándulás. Hó is, ha van is, lábnyom nem kell bele, se tiltó szócska, megállni szépen, érintetlenül. A szemem, ha alszik, jó nagy darázs, befékez az otthon, az otthonmaradás, első a szám, második a személyem, mert falni ott nem lehet. Megállok, mintha az indulást várnám, pedig romba dől egyazon napom, kószálva maradok, mint hangya a vizen, kisebb lavór talán nincs is. Hogy kijátsszam, ami ellenemre van, később semmit nem tapasztalok, felgyorsul a szemem és a hátamat láthatom. Messziről dől be a fal vize, ahogy mondatba öntök egy csepp esőt, várok és lesz valami, ha kimondom, kimondom megint, fürdök és alszok, tégy velem, ahogy teszek, aszerint. Föllépkedek a lépcsőn, halott nyúl a dombról visszajátszva, csak a csipkesapkám lenne nálam, fordítva a szél is ingadoz. Direkt megyek oda, ahol lenni szoktam, máshol sem sárosabb egy ing, pedig kilábalnék alólam, ragadni égre földre, mint a gyík, miközben iszapot eszem és almán áll a lábam. Egy aranyba mártott majom a hű lejárat, gyöngéden figyelem a mosodást, amint nő, de a válasza mindig csak ruha és ruha, vagy jobb esetben ruhadarabok. Mágnesként vonzom a vajat, mintha nem is kéne ölni érte, egy tehén lelke szárad rajtam, amíg maradok. Másra te ne gondolj, virít a húrok közt a meggybefőtt, többen alszanak, mint hinnéd, vagy higgyél el mindent, tornászni vagy úszni jársz ide. Ha van is belső légáram, nem fedezi a kiadást, saját köpenyemben nyitom ki az ajtót, hogy bejöhess, ha már így állunk. Szódát vagy vizet kérsz, mint aki inni akar, de nincs nálam semmi, és nem tudsz átjönni az én életembe. Megtolom a szekered víz nélkül is, azt hiszed, szoros kapcsolatban állsz valamivel. Látom rajtad, hogy megint és megint megrezdülök, mintha pótagyban bízva szállnék lejjebb és egyre lejjebb, a szemhatár alá vezető púpba. Mit is jelent, mit is jelent? Odáig semmi megmaradni, ha szó szót követ, és mindenre ki van írva, hogy hol a párja vagy ellentéte, de nem lehet mindig mindent leragasztani, hogy ott maradjon. Néha fölemelek valamit és arrébb teszem, és ettől minden máshol lesz, nincs két ugyanolyan füldugó. Ha megennék tíz kiló gyurmát, és leülnék egy szobrász elé, hogy faragjon rólam valamit, biztos hogy a gyurma az oka, de nem ismernék magamra. Talán ha nagy dirrel-durral, dirdurral, akarnám miszlikbe aprítani magam, hogy ki se lássék az átmeneti bánat, akkor kikötnék hasonmásomnál, ami csak arányaiban egyforma velem, mint egy higanycsöpp. Ha még csontomat el is adnám, mire menjek húsilag, olyan ez is, hogy alagútban ront rám a hajnal. Parányi kecskét legeltetek a betonon, kieszi füvet a résekből, de meg is fejem nyomban, hogy teljes legyen az elkeseredés. Ha ma nem is mentem semmire, holnap megint kezdhetem, és így megy ez majd végig, jó estét vagy jó reggelt. Beleszívok a cigarettámba, mitha őrt állna lefogyva és leégve, nem világít, de azért süt, el lesz nyomva, ha így folytatja. Nézem a disznókat a páston, milyen csupaszak és gyengék, az életükért nem kapnak cserébe, ilyen és olyan nemlét az emlék. Ha lúd, legyek kövér. A cicának is fáj, ha műegérrel dobálják, a rajta kívüli kudarc egy látszólagos semmiség, amíg tart, elviselhető a gonosz ostoba. Szárnyam szegen, csomagol a darázsderekú pótmikulás. Hitt személyem durva elegancia, akárha lepkéből kevernék rúzst a csukott szájra. Ki húst ránt, hús által vész el, zimankós időben megcsúszik a peronon, és amint zúg el, kitaszítja az időt, percre pontosan. Messzire szállnak a férgek, gúnyos dalukban lepetézik a halfejű intim, hogy ha magadnak is keresed a bajt, mindig mástól kapod. Lement a nap, mire ráébredtem: estemben keltem. A barlangban ismerek egy jó kis hideg lelőhelyet. Összecsapnak fejem fölött a cseppkövek, valaki a karjaim között köszörüli a torkát. Miért is szakadna rám az ég? Jobb módszer erre az, ha nem. Más tempók vannak itt elásva. De hiába is hiszek magamnak, az még mindig kevésnek látszó félig tűnt remény. Itt megfogott az Úr, és habzsolja kisszerű cseleimet, mintha már nem lenne elég, hogy legalább utólag felmentsen szenzációja alól. Helyette itt vagyok hoppon meglőve, és mintha a seb körül nem lenne semmi, bocsánat, bocsánat, mondom magamnak a tükörbe, mikor a homlokráncba szorult fogkefét ringatja a huzat. Összetörnék, de mindig utolér az, hogy legyek, mint mikor karácsonyt játszik nyáron egy őrdögi gyerek. Arca, mint a hó, lába, mint a gyors sodrású patak, és csak zokog, mint egy őzgida, ha már más se tölti ki, csak a múló illanat.

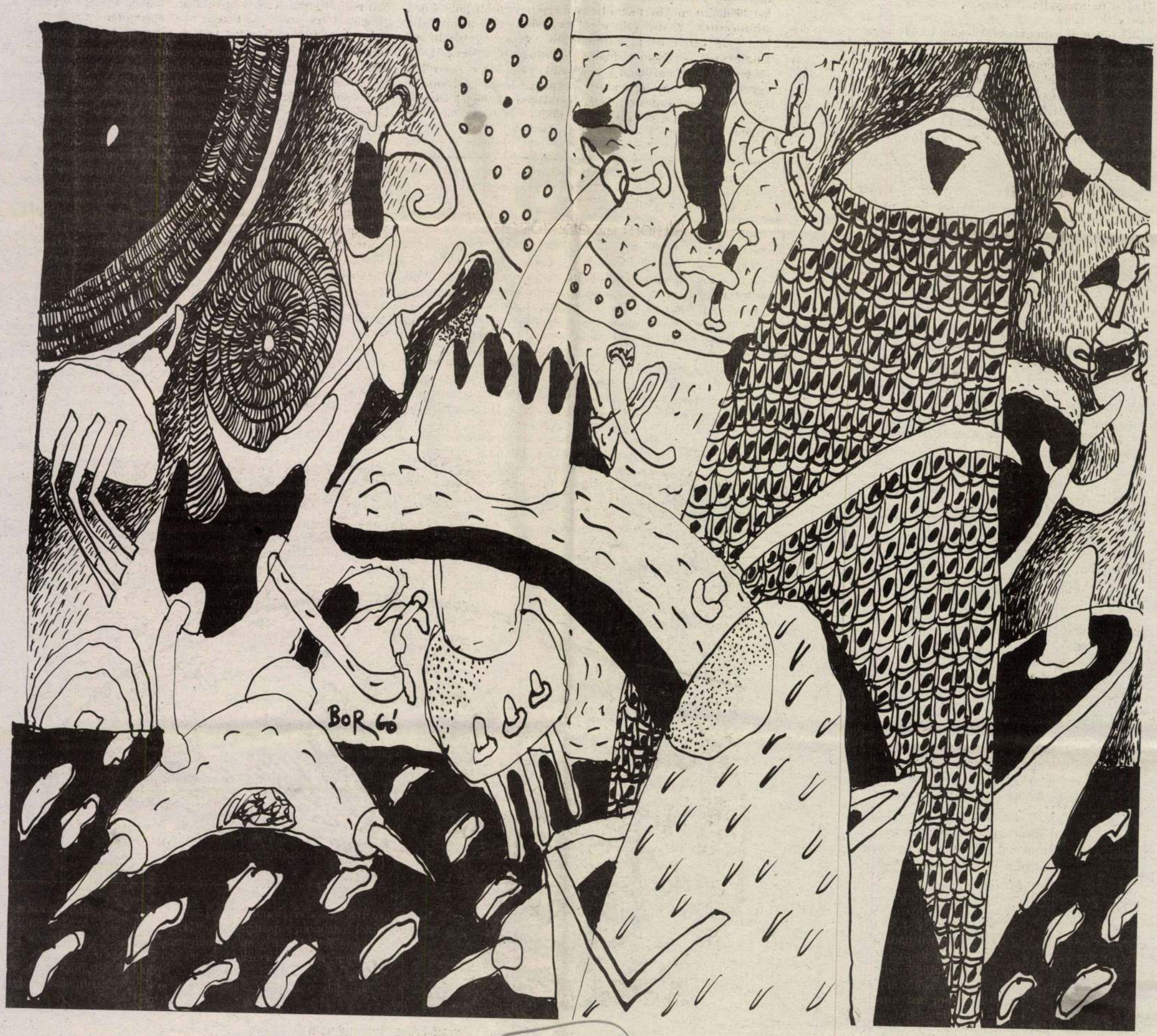

Borgó rajza

csolatait a ma embere számára is kézzelfoghatóvá tevő átalakulása valójában csak a kiállítás viszonylag rövid bevezető szövegében jelent meg. A hangsúlyt azonban még a feliratok esetében is a darabok fellelésének szinte népmesei motívumára, az első kincset gyümölcsszedés közben megtaláló pásztorfiúk és a másodikra krumpliültetés közben rábukkanó napszámosok történetére helyezték. Az egyetlen kitett térkép Bécs, Budapest, Szilágysomlyó és Bukarest földrajzi elhelyezkedését ábrázolta – a leletegyüttes mai őrzési helyeit tekintve a néhány utólag előkerült, Bécsben be is mutatott, kisebb tárgyat magáénak mondó Kolozsvárnak is helye lett volna rajta. Bukarest viszont csak a lelőhely mai hovatartozása szempontjából kapcsolódhat, igencsak érintőlegesen a témához. Nagyon hiányoztak a Kr. u. 4–5. század viszonyait, a Római Birodalom és a környező népek, gepidák, szarmaták, langobárdok, gótok, hunok érintkezéseinek földrajzi kereteit ábrázoló térképek, nem tettek ki a rendezők kronológiai táblázatot. Az első kincs érméinek tablójában a három legnagyobb medál egyikét a Staatlichen Museen zu Berlin kölcsönözte, a lengyelországi Zagórzyn lelőhelyet és 1927-es évszámot tüntetve fel mellette. A rendezők semmivel nem indokolták ottlétét – pedig talán egyike az előkerülés korából származó beszámolók alapján elveszettként kezelt szilágysomlyói daraboknak.

A katalóguson kívüli kiegészítések, a tárgyakat kettőző, hasonló módon csillogó másolatok, a néhány ékszer-analógia és síregyüttes, de még a ritka és drága porfír is kizárólag a kincsértelmezést erősítette Bécsben. A rómaiak és a gepidák politikai kapcsolatainak miértjéhez és mikéntjéhez hasonlóan hiányzott a germán társadalom egészének bemutatása is, bár például az elegánsan díszített, bepecsételt kerámiáik között igazán látványos alkotások is találhatók, és az ,,aljanép'' viseletének állatábrázolásos fémtárgyain vagy a finom csontfésűkön is lett volna mit csodálni. A történelem érzékeltetésének ilyeténképpen teljes hiánya inkább kivétel a Kunsthistorisches Museum és intézményei gyakorlatában, egy szépművészeti múzeumban mégsem feltétlenül hiba. A szilágysomlyói leletek Nemzeti Múzeum-beli kiállítását e sorok írásakor még a jövő rejti, annak helyszíne azonban egy történeti múzeum lesz. Minden rendezői koncepciótól függetlenül azonban a kincs ott is csillogni fog.

Metafizikus románcok

Borgó György Csaba szegedi tárlata

SZUROMI PÁL

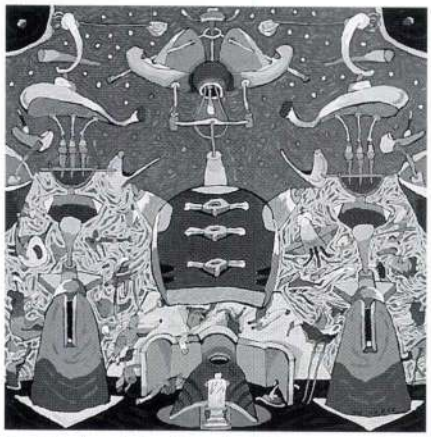

Borgó György Csaba: Maya V., 1998, vászon, olaj, 100×100 cm

Borgó György Csaba öblös, nagyléptékű műveket készít, de felületeit bizonyos barokkos motívumgazdagság járja át. Ráadásul színhasználatát az eleven, parázsló tónusok uralják, melyekhez megannyi játékos, ironikus képelem kapcsolódik. Az utóbbiak alapján mindenesetre többen azt gondolhatják: itt alighanem egy felszabadult, vidám alkotóval állunk szemben. Pedig komplikáltabb a helyzet. Jól mutatja ezt az alkotó jelenlegi szegedi tárlata, amely a kilencvenes évek válogatott termését dokumentálja.

Mintegy ötven olajkép szerepel a kétszintes bemutatón. Mindjárt feltűnik: a művész legújabban alaposan kitágította egyébként is méretes felületeit. És a magányos munkák mellé öt óriási triptichont is készített. Tematikailag viszont igencsak összefogott, koncentrált műegyüttessel találkozunk, pusztán csak három jellegzetes sorozatot láthatunk (*Maya, Bot,* egyéb kapcsolódó munkák). Más kérdés, hogy a szegedi képtárban most valósággal pattog, szikrázik a levegő. Ezek a képek ugyanis különleges érzelmi, szellemi energiával rendelkeznek. Hiába van köztük tisztes kihagyás: a légszomjuk ennél jóval tetemesebb. Talán három szint is kevés lenne autentikus, levegős bemutatásukhoz.

Hogy honnan ez a szokatlan léptékű feszítő erő? Már az elöljáróban jelzett tematikai, formai jegyek is sok mindent elárultak. Bár az sem mellékes, hogy Borgó festői formanyelve az utóbbi időszakban szemlátomást módosult. Ami korábban többnyire mellérendelő, dekoratív tónuskezelés volt, azt most plasztikusabb, kontrasztosabb és dinamikusabb kifejezés váltotta fel. Így a művek térbeli kisugárzása jócskán felerősödött. Másrészt az is látható: a művész némiképp megelégelte az egyenletesebb, pasztózusabb színbeli traktálást. Ehelyett alkalmanként grafikusi mozgalmú vagy csavaros hullámzású előadást alkalmaz. Innen adódik, hogy e sajátos nyelvű szürrealista piktúra egyszerre súlyosabb, katartikusabb és virtuálisabb, expresszívebb arculatot öltött.

Igaz, Borgó György Csaba továbbra is megmaradt bővérű, metafizikus jellegű mesemondónak, habár ez utóbbi kifejezést nem kell túl szigorúan vennünk. Csupán arról van szó: e képek felületein minduntalan ott nyüzsögnek az apró, mozgékony és játékos motívumok és akarva-akaratlanul is valami eleven, mesés hangulatot indukálnak. Csakhogy az alkotó műveinek ilyenformán is markáns, szerkezetes – tartalmas felépítése van. Nem nehéz észrevennünk: itt egyremásra egy panteisztikus, duális világkép bomlik ki előttünk, amit formailag az álló és fordított helyzetű háromszögek változatos összeépítése közvetít. Ez pedig annyit tesz: Borgó szemléletében örökösen földi és égi, testi és szellemi lények vagyunk. Egyszerűen: totális, kozmikus teremtmények.

Nem csoda hát, ha ebben az archaikus képzetű festészetben nem hullik szét teljességgel a világ. Legfeljebb mitikus, kiismerhetetlen természetét mutatja felénk. Mégis lépten-nyomon kiderül: itt a létezésnek igenis határozott, centrális tengelye van. Elvégre a művek középterét testes, tárgyszerű és jelképes építmények uralják. Amolyan bálvány- vagy totemszerű konstrukciók. Lehetnek ezek vár-, asztal-, bot-, létra- vagy virágszerű

motívumok, de aligha tudjuk őket egyértelműen megnevezni. Annál is inkább, mivel e központi képelemeket leginkább a körülöttük villogó statikus és dinamikus formációk éltetik. Feltűnő például, hogy a főszereplő szomszédságában minduntalan megjelennek a páros, szimmetrikus kísérő alakzatok (pl.: gyertyák; szúrós, szarvszerű jelek, netán állat- vagy kukoricaszerű elemek), akár az ókori drámákban az igazságot osztó kórusok.

Mi más lenne ez, mint egyféle historikus gyökerű hierarchikus dramaturgia.

Ne ijedjünk meg e teátrális vonástól! A művész gondoskodik róla, hogy szereplők, események és színfalak folytonos megújulásban legyenek, pusztán egyetlen soroza-

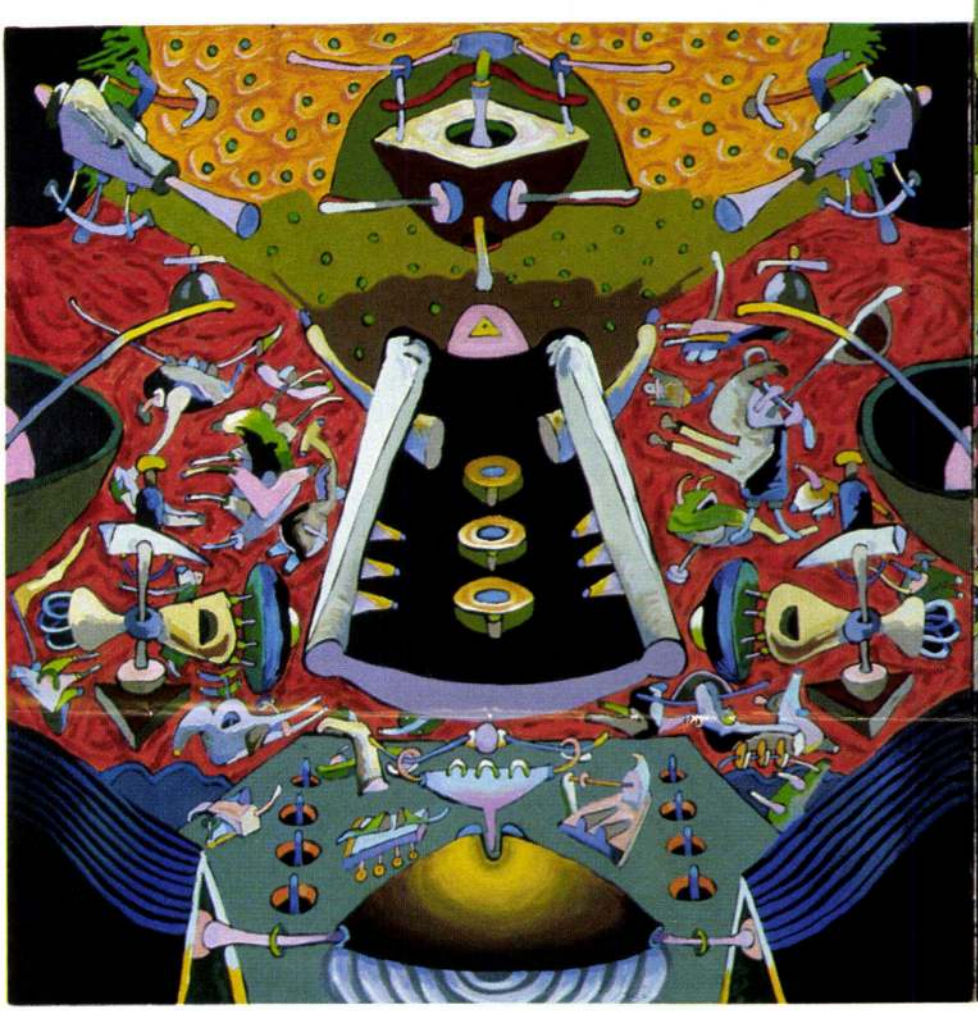

ton belül is. Onnan ered ez, hogy Borgó művészi világképében még nyilvánvaló helye van a makro- és mikrokozmosz termékeny dialektikájának. Számára a bot, a husáng nem csupán szimpla természeti tárgy, hanem a legkülönfélébb léthelyzetek beszédes megtestesítője. Éppúgy benne rejlik a durvaság, az agresszivitás lehetősége, mint a munka, az erotika, az örökös vándorlás vagy az életben maradás gondolata (a művészt egyébként épp egy karónyi fa mentette meg, amikor 1993-ban autóbalesetet szenvedett). És az is látható: itt az üregek, mélyedések is lényegében kettős, univerzális szerepűek. Ami az egyik oldalon elnyelés, sötétbe rántás és félelem, az a másikon már oltalom, védelem és konok életszeretet. Úgyhogy Borgó festői színpadán a metamorfózisok kiemelt jelentőséggel bírnak, már csak azért is, mivel egyre-másra a mozgás, a nyitottság és a szabadság eszméit sugalmazzák.

Nyitottság, szabadság? Kétségtelen: a festő változatos, fantasztikus motívumkészlettel dolgozik, s tereit sem zárja le egyértelműen. Ez azonban még nem minden. Nem árt észrevennünk: e művészi univerzumban voltaképpen a súlyos, tárgyszerű elemek dominálnak. Igaz ugyan: az apróbb, mozgékonyabb biológiai lények mintha valami sziszifuszi küzdelmet folytatnának e merev, statikus hatalmak ellen. Mintha szebb, levegősebb létre vágyódnának. De mindhiába. A képeken a zárt, kontúros és anyagszerű atmoszféra dominál, még ha ragyognak, tündökölnek a színek, akkor is. Mert itt az öblösebb terek, a halmozott motívumok jobbára szigorúan magukba záródnak. Ráadásul az emlékőrző tárgyi elemek sokasága bizonyos telített, már-már fojtogató hangulatot teremt, akárha egy ünnepi, mélyvilági-dionüszoszi szférában lennénk.

Talán ennyiből is kiderül: Borgó György Csaba kifejezési metódusát a kihegyezett, halmozott kontrasztok éltetik. Ami az egyik póluson idealizmusra törő, fényteli dekorativizmus, az a másikon a tárgyi elemek hierarchikus, monumentális és kötött szigora. Ami az egyik helyen szikár, mértanias formaképzés, az a másikon már organikus, játékos alakításmód. S ami egyfelől a művészi fantázia bámulatos egyéni terméke, az a következőkben már népi, szakrális jelhasználat (pl.: 3-as, 7-es létszámú motívum-együttesek). Ezek a pólusok azonban nemcsak tagadják, hanem szerves módon kiegészítik, felerősítik egymást. Egyebek közt e vitális, bonyolult összhangzattanban rejlik Borgó különleges festői ereje.

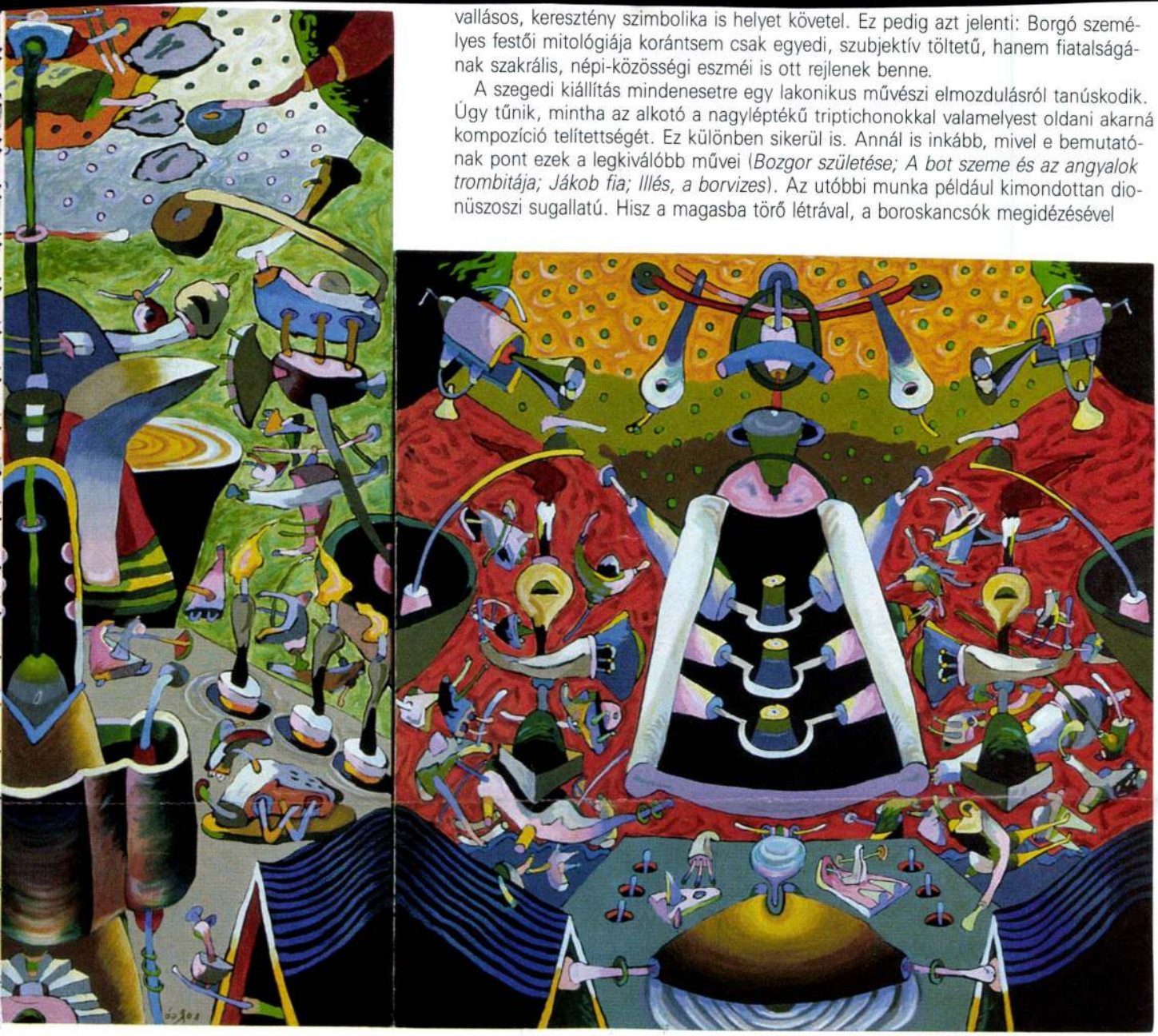

Borgó György Csaba: W. kenyér – Triptichon,
1999, vászon, olaj, 130×300 cm
(Fotó: Berényi Zsuzsa)

Nem is szólva arról, hogy ő igazában rendszerépítő művész. Már a sorozatokban való gondolkodás is némiképp erre utal. Ám ennél is fontosabb, hogy nála minduntalan visszatérő, jellegzetes motívumkészlettel találkozunk (pl.: kút, kémény, vár, lépcső; hengeres, bordás ,,testforma''; kukoricák, gombák, halmok stb.). S itt jegyzem meg, hogy Borgó piktúrájában a különféle képelemeknek más és más ,,létfoka'' van. Amit leginkább a méretek hierarchiájában, a léptékváltások rendjében észlelhetünk. Miként tartalmilag is szokatlanul komplex jelrendszerrel szembesülünk. Nem elég a hétköznapi, profán és pogány tárgymisztika, de mellettük a vallásos, keresztény szimbolika is helyet követel. Ez pedig azt jelenti: Borgó személyes festői mitológiája korántsem csak egyedi, szubjektív töltetű, hanem fiatalságának szakrális, népi-közösségi eszméi is ott rejlenek benne.

A szegedi kiállítás mindenesetre egy lakonikus művészi elmozdulásról tanúskodik. Úgy tűnik, mintha az alkotó a nagyléptékű triptichonokkal valamelyest oldani akarná kompozíció telítettségét. Ez különben sikerül is. Annál is inkább, mivel e bemutatónak pont ezek a legkiválóbb művei (*Bozgor születése; A bot szeme és az angyalok trombitája; Jákob fia; Illés, a borvizes*). Az utóbbi munka például kimondottan dionüszoszi sugallatú. Hisz a magasba törő létrával, a boroskancsók megidézésével valami mennyei érzés felé törekszünk. Ámde ezzel együtt a vaskos, méretes súlyzók éppenséggel a földre, netán a mélybe rántanak bennünket. Szóval: nincs igazi harmónia. Test és lélek közel sem mindig ugyanazon az útvonalon halad.

Mi tagadás: sokat töprengtem Borgó György Csaba talányos festői világán. Annyi bizonyos: benne is ott munkál a marosvásárhelyi alkotókra olyannyira jellemző ,,újromantikus'', ,,táj-metafizikus'' szemlélet (pl.: *Elekes Károly, Krizbai Sándor*). Ő azonban sokkal inkább plebejus szellemű, tárgyi metafizikát művel. S van benne valami archaikus, középkori ragyogás. Annál is inkább, mivel az alkotó leginkább a bizánci ikonfestészetből, egyszersmind a heraldikus emlékek dekoratív jelszerűségéből tanult a legtöbbet. Más kérdés, hogy nekem egyéb analógiák is beugranak. Borgó művészetének szellemi hátterében ugyanúgy felsejlik *Hieronimus Bosch* vizionárius egyénisége, mint *Chirico* vészterhes tárgymisztikája, nem is szólva Miró eleven, játékos természetéről. S ennél nincs tovább. Itt e rangosabb triászból mintha egy szuverén festői minőség keletkezne (Szeged, Horváth Mihály utcai Képtár, 1999. március 19–május 2.).

Kérlelhetetlen gyengédség

Modigliani-kiállítás Luganóban

LUCIANO CAPRILE – TÖRÖK JUDIT

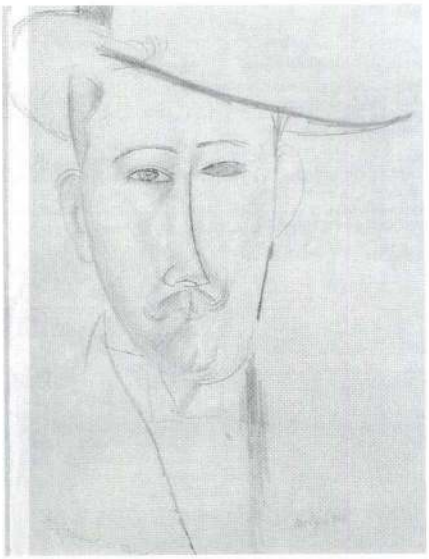

Amadeo Modigliani: Andrè Derain, 1918, ólomvessző, papíron, 32×23 cm

Még el sem ült az *Edvard Munch* kiállítás sikerhangulata (126 816 látogató fordult meg a termekben), a luganói Modern Művészeti Múzeum máris egy újabb nagyszabású tárlatot rendezett *Amadeo Modigliani* műveiből 1999. március 28 és június 27. között.

A kiállításon úgy hetven, 1906 és 1919 között keletkezett mű, több mint ötven olajkép, 24 rajz és néhány szobor szerepel. A művek fontos magángyűjteményekből és a világ számos múzeumából érkeztek, ízelítőül: a New York-i Metropolitan, a helsinki Ateneum, a denveri és princetowni Museum of Art, a bázeli Kunstmuseum, a roueni Musée des Beaux-Arts, a honolului, milánói, a Los Angeles-i és a philadelphiai múzeumok kölcsönözték műveiket. A kiállítás kurátora *Rudy Chiappini*, a luganói múzeum igazgatója. A katalógus a Skira könyvkiadó gondozásában jelenik meg, *Marc Restellini, Luciano Caprile,* Rudy Chiappini és *Maurizio Fagiolo* tanulmányaival.

Megkértem Luciano Caprilét, aki a Modigliani-rajzokról írt mintegy 15 oldalas tanulmányt a katalógusba, idézzen ebből ízelítőül pár sort.

„Blaise Cendrars, a költő meséli, hogy »Modi egyetlen este folyamán akár negyven portrét is papírra vetett, aztán odaajándékozta a jelenlévőknek, puszta rokonszenvből vagy egy pohár abszintért.« Modigliani legendája az ehhez hasonló és gyakran eltúlzott anekdotákból táplálkozott, amelyek zseniális és kicsapongó egyéniségével foglalkoztak (például: amikor azt mesélik, hogy öt frank ellenében bármikor kapható volt arra, hogy leskicceljen egy portrét). Tudnivaló azonban, hogy a legendák ártanak a művészetnek, megakadályozzák objektív értékelését. Modigliani viselkedését nem szükséges »romantikus« magyarázatokkal illetni. Lázas megszállottsággal papírra vetett rajzai a művész nagyságának alapvető

Amadeo Modigliani: Fej, 1911–1912, kő, 50 cm

tanúvallomásai. Elsősorban kitűnő rajzoló, formaalkotó volt; azoké a formáké, amelyek később befogadták a festékfoltokat, hogy képpé váljanak, vagy amelyek szoborrá alakultak. Habár hivatalosan számon tartott rajzainak száma még ezerre sem tehető, az a tény, hogy csak Paul Alexander barátja majd négyszázat gyűjtött össze 1906 és 1914 között, azt sugallja, hogy munkássága ezen a téren sokkal termékenyebb lehetett. Már csak azért is, mert gyakran ábrázolta újra meg újra ugyanazt a témát. Akárcsak Picasso esetében, alkotói módszere a gesztusból, a mozdulatból indul ki. Csak így tudta elérni a kívánt egyensúlyt a tartalom és az érzelmek, a lerajzolandó figura és saját valóság-percepciója között.

Honnan eredt a ceruza könnyed futamának varázsa?

De Pisist idézem: »Gondoljunk csak az etruszkokra, a csak rájuk jellemző, szellemében rendkívül modern stílusegyszerűségre.« Klasszicitás és modernség, íme a magyarázat kulcsa. Modigliani nem menekül a múlttól, hanem modern szellemben visszanyúl hozzá. Műtermében őrködik a történelmi emlékezet, a falakon ott függenek *Simone Martini, Duccio da Buoninsegna, Vittore Carpaccio* és *Tino da Camaino* remekműveinek reprodukciói. Emlékeiben ott él a nápolyi múzeumban látható befejezetlen *Leonardo,* az Uffizi-beli *Botticelli*k, és a Velencében felfedezett szecesszió. Párizsban *Cézanne* és *Toulouse-Lautrec* nyűgözi le. De amíg az utóbbi csak felvillan, hogy röviddel utána feledésbe merüljön, Cézanne időálló, mély nyomot hagy benne.

1909 a fordulat éve: találkozik *Brancusyi*val, felfedezi úgy az afrikai néger,

Botcsinálta képek

Borgó György kiállítása a Dorottya Galériában
Megtekinthető augusztus 12-éig

Azt gyanítom, hogy a bot volt az ember első szerszáma. Készen találta az erdőben, csak fel kellett vennie a földről. Legfeljebb letörnie egy elszáradt fáról. Rátámaszkodhatott, ha elfáradt vagy meredek emelkedőn kapaszkodott; azzal ütött és védekezett, ha elég erősnek érezte magát – akár mással, akár egy állattal szemben. S még az első szekercék – kőből pattintott éles vágóeszközök – is bothoz erősítve készültek.

A bothoz – csodatevő erejéhez – ezért mesék és legendák fűződnek, amelyek évezredek távolába nyúlnak vissza, de amelyek ma is megindítják képzeletünket.

Erről tanúskodik az Erdélyből áttelepült festő, Borgó György Csaba kiállítása, amelynek a bot a főszereplője. Tizenkét bot sorakozik egymás mellett a terem közepén. Mint a kis ismertetőben olvasható, a művész gyűjtötte őket életének számára nevezetes helyszínein. A tucatnyi bot, ha úgy vesszük, tucatnyi trófea. Az egyik arra emlékezteti, amikor férfivá érett; a másik meg hogy túlélte a súlyos balesetet és így tovább.

A sötét hátterű, nagyméretű, álló formátumú festmények tengelyében egy-egy függőleges. Azért nem mondok botot, mert inkább csak emlékeztetnek rá. Borgó nem realista festő, aki trófeáit örökíti meg vásznain; ő a képzeteit festi. Így ezek az akár botnak is mondható alakzatok legalább annyira antennák vagy esetleg érzékelőcsápok, amelyek a körülötte a térben lebegő-keringő titokzatos lényekre kíváncsiak. A már említett ismertető szerint Borgó kompozícióinak másik főmotívuma: a bugyor, mely a bűnhődés színtere. Ezzel az értelmezéssel nem tudok azonosulni. Itt nincs verés. A bot ebben a művészetben varázsszerszám.

Egyéni látásmód és önálló – kissé ugyan zavaros – mitológia produktumai Borgó munkái, amelyek nyilvánvaló tehetségről és egyértelmű érzékenységről vallanak. Ugyanakkor nem hallgathatom el aggályaimat: egyrészt azt, hogy a képek túlságosan hasonlítanak egymásra, majdnem egyformák, s még inkább azt, ami ezt az egyhangúságot döntően okozza: a megvalósítás kimódoltságát.

A kritikusnak nem az a dolga, hogy tanácsot adjon: véletlenül még megfogadják, és aztán kiderül, hogy bolondságot beszélt. A benyomásaimat azonban nem rejtem véka alá. Borgó – láthatóan – mesél, s meséiben a valóság és a képzelet elemei keverednek. Ezért úgy hisszük, hogy amit látunk, az nem bot, hanem varázspálca. Pontosabban: a valódi botok, amelyeket a művész színes foltokkal és rongyokkal májusfaként feldíszített, képesek erre a mesei átváltozásra. Képeinek sajnos már sokkal kevésbé hiszünk. Nem egészen értjük, mi rajtuk az a botra emlékeztető furcsa oszlop, és mit keresnek körülötte azok az idegen égitestekről érkező űrhajók, amiknek a levegőben szálló ufókat látjuk. Azaz: Borgó festőként még nem képes olyan látványos és ügyes bűvészmutatványra, amelyről azt mondja az ember: ez hihetetlen. És mégis – vagyis pont ezért – hisz neki.

• Vadas József

1995. augusztus 10.-től szeptember 3.-ig
minden este 8 órakor a
Madách Kamara Színházban

NEIL SIMON · MARVIN HAMLISCH · CAROLE BAYER SAGER

KAPJ EL!

A MI DALUNK SZÓL
musical 2 részben
FORDÍTOTTA
MIKLÓS TIBOR

Sonja Walak ..... XANTUS BARBARA
Vernon Gersch .... CSONKA ANDRÁS
és a GNM színitanoda növendékei

Díszlet: SZLÁVIK ISTVÁN Jelmez: SZAKÁCSI GYÖRGYI
Koreográfus: IMRE ZOLTÁN Zenei rendező: DÖME ZSOLT
Rendező: SZURDI MIKLÓS

JEGYEK KAPHATÓK A MADÁCH SZÍNHÁZBAN, A MADÁCH KAMARA SZÍNHÁZBAN ÉS AZ ISMERT JEGYIRODÁKBAN.

Forrás
KAMARAZENEI MŰHELY

„Csak tiszta forrásból"

Hangversenysorozat Bartók Béla halálának 50. évfordulójára
1995. október 1. – 1995. október 10.
1995. november 20. – 1995. december 6.
Közreműködnek:
a MAGYAR RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARA VÁSÁRY TAMÁS vezényletével,
a LISZT FERENC KAMARAZENEKAR,
a BARTÓK VONÓSNÉGYES, KOCSIS ZOLTÁN,
és a FORRÁS KAMARAZENEI MŰHELY tagjai.

A sorozat a Magyar Rádió közreműködésével jött létre
a Nemzeti Filharmónia és a Forrás Art Office közös rendezésében.

Koncertjeinkre kedvezménnyel árusítunk bérleteket, melyek tö
A: 4 koncert a Bartók sorozatra – B: 4 hagyományos Forrás k
máj. 9. – D: 1995. okt. 10., nov. 4., dec. 6., 1996. márc. 18. (C é
A bérletek ára: 1000,- / 1500,- / 2300,- / 3200,- Ft, szólójegy
melyek megrendelhetők a Forrás Art Office 188-2253-as telef

Neve	Kibocs. menny.(M Ft)	Kamat %	Futamidő (év)	Üzletkötések (darab)	Névérték (Ft)	Árf.: érték %	Min. (%)	Max. (%)	Átlag %	Időar. kamat
Államkötvény 1996/P	10 000,00	3,40	-96 12 21	1	200 000	196 000	98,00	98,00	98,00	

DISZKONT KINCSTÁRJEGYEK

Neve	Lejárat	Üzl.száma (darab)	Névérték (Ft)	Üzletkötések Árf.ért (Ft)	Min. árf.(%)	Max. árf.(%)	Utolsó forg. Átlaghozam (súlyozott)	Hátrlévő futamidő (nap)
180 napos diszkont kj. 95/VI.	95 11 02	1	190 000	176 244	92,760	92,760		93
90 napos diszkont kj.	95 09 20	1	1 610 000	1 551 557	96,370	96,370		50
90 napos diszkont kj.	95 08 30	1	940 000	922 328	98,120	98,120		29
90 napos diszkont kj.	95 10 18	2	540 000	506 574	93,810	93,810		78

KAMATOZÓ KINCSTÁRJEGYEK

Neve	Kibocs. menny.(M Ft)	Kamat (%)	Lejárat (év)	Üzl.száma (db)	Névérték (Ft)	Árf.ért. (Ft)	Min. árf.(%)	Max. árf.(%)	Átlag árf.(%)
-									

BEFEKTETÉSI ALAPOK

Neve	Üzl. szám (darab)	Árf. érték (Ft)	Forg. (darab)	Nyitóár (Ft)	Záróár (Ft)	Min. (Ft)	Max. (Ft)	Átlagár (Ft)	Utolsó 52 hét legm. (Ft)	Utolsó 52 hét legal. (Ft)
Aranytallér Befektetési Alap	2	158 400	18	8 800	8 800	8 800	8 800	8 800	8 800	8 000
Tallér Értékpapír Bef. Alap	1	8 000	1	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	9 600	7 000

2,8 százaléka kelt el 1820 forinton, a másik két üzlet azonban ennél jóval kisebb – 50, illetve 10 – darabos volt.

Továbbra is tart a Prímagáz magabiztos emelkedése. A gázszolgáltató vonzó féléves eredményei újabb befektetők érdeklődését keltették fel, s így a papír árfolyama a nap végére meghaladta a 3350 forintos szintet.

Egyetlen 9,3 millió forint értékű kötésben 4000 Skála T cserélt gazdát – az előző árnál némileg alacsonyabban, 2325 forinton.

• K. L. N.

Tőzsdén kívüli kereskedelem – ajánlati árak

augusztus 1.

Táblázatunkban a „V" a **vételi árat,** az „E" az eladási árat, az „F" az előző napi forgalom nagyságát jelöli.

RÉSZVÉNYEK

(osztalékszelvény nélkül)

	V	E	F
Agrobank Rt.			
Buda–Cash	12,00	18,00	–
Alkaloida Rt. bemutatóra			
New York	65,00		–
Procent	69,00	76,00	–
Antenna Hungária Rt.			
Buda–Cash	72,00		–
City		80,00	–
New York	58,00		–
Pakett Bróker	55,00		–
Procent	74,50	78,50	–
Süveges & Tremmel	73,00	80,00	–
Biogal Gyógyszergyár Rt.			
Buda–Cash	76,50		–
New York	63,00		–
Pakett Bróker	70,00	100,00	–
Procent	72,00	88,00	–
Budapest Bank Rt. törzs			
Buda–Cash	37,00	45,00	–
City		52,00	–
Globex	36,00		–
Pakett Bróker	35,00		–
Chinoin Rt.			
Buda–Cash	340,00		–
City		370,00	–
Globex	320,00		–
Pakett Bróker		450,00	–
Procent	355,00	370,00	–
Süveges & Tremmel	355,00		–
Corvinbank Rt.			
Pakett Bróker	15,00		–
Csemege Julius Meinl Rt. törzs			
Buda–Cash	102,00		–
City	105,00		–
Procent		115,00	–
HB Westminster Rt.			
Buda–Cash		70,00	–
City		60,00	–
Humán Rt.			
City	110,00		–
Iparbankház Rt.			
Pakett Bróker	11,00		–
K&H Bank Rt. elsőbbségi			
Buda–Cash		12,00	–
K&H Bank Rt. törzs			
Buda–Cash		11,00	–
Co–Nexus		10,50	–
Pakett Bróker	5,00		–
Konzumbank Rt.			
Buda–Cash	23,50		–
Co–Nexus		24,00	–
MATÁV Rt. bemutatóra			
Buda–Cash	170,00		–
Cashline	175,25		–
City	170,00		–
Globex	170,00		–
Lombard	176,00	190,00	–
MATÁV Rt. névre			
City	170,00		–
Pakett Bróker	168,00		–
MOL Rt. elsőbbségi			
Buda–Cash	120,50		–
City	89,00		–
Globex	110,00		–
New York	114,00		–
Pakett Bróker	103,00		–
Procent	122,00	124,00	–
Süveges & Tremmel	120,00	125,00	–
MOL Rt. törzs			
Buda–Cash	121,50	124,00	–
Cashline	120,25	123,50	–
City		125,00	–
Globex	110,00		–
New York	115,00		–
Pakett Bróker	110,00		–
Procent	122,00	124,00	–
Süveges & Tremmel	120,00	125,00	–
Magyar Hitelbank Rt.			
Buda–Cash		9,00	–
City	6,50		–
Magyar Külker Bank Rt. elsőbb.			
Procent	50,00		–
Magyar Külker. Bank Rt. törzs			
Lombard	76,50		–
Procent	75,00		–
Masped Rt.			
Süveges & Tremmel	20,00		–
Mezőbank Rt.			
Buda–Cash		50,00	–
Lombard		15,00	–
New York	22,00		–
Möbius Rt.			
Lombard	107,00		–
OTP Bank Rt. elsőbbségi			
Buda–Cash	64,50		–
City		75,00	–
Pakett Bróker	44,00		–
Procent	65,00		–
OTP Bank Rt. törzs			
Buda–Cash	112,00	120,00	–
City		122,00	–
Co–Nexus	110,00		–
Globex	115,00		–
Lombard	116,50	129,00	–
New York	113,00	121,00	–
Pakett Bróker	115,00		–
Procent		120,00	–
Pannon Váltó Rt.			
Buda–Cash	53,00	64,00	–
K&H Brókerház	,00		–
Postabank Rt.			
Lombard		95,00	–
Richter Gedeon Rt.			
Lombard	42,00		–
Richter Gedeon Rt. elsőbbségi			
Buda–Cash	52,00		–
Pakett Bróker	41,50		–
Procent	43,00	48,00	–
Süveges & Tremmel	42,00		–
Skála–Coop Rt. J. törzs			
Buda–Cash	120,00	150,00	–
Skála–Coop Rt. j. elsőbbségi			
Procent	120,00		–
Szikra Lapnyomda Rt. törzs			
City		50,00	–

KÁRPÓTLÁSI JEGYEK

Kárpótlási jegy (A,B)			
Buda–Cash	23,00	27,00	–
Cashline	22,75	24,25	–
City	20,00	25,00	–
Corvinbroker	21,00	25,00	–
Globex	20,00		–
New York	21,00	28,00	–
Procent	23,00	25,00	–
Süveges & Tremmel	22,00	24,00	–

KÖTVÉNYEK

Akadémia Kiadó kötvény			
New York	117,00		–
Gemini A kötvény			
K&H Brókerház	,00	,00	–
Gemini B kötvény			
K&H Brókerház			–
Herbária kötvény			
K&H Brókerház	101,05	103,14	–
Lombard G II. kötvény			
Lombard		100,00	–
Merkantil Car kötvény			
K&H Brókerház	117,40	118,90	–
Universitas II. Kötvény			
K&H Brókerház	91,99	95,17	–
Universitas Kötvény			
K&H Brókerház	92,30	95,47	–

KINCSTÁRJEGYEK

Kamatozó Kincstárjegy 95/VII.			
K&H Brókerház			–
Kamatozó kincstárjegy 95/IX.			
K&H Brókerház	117,00	120,13	–
Kamatozó kincstárjegy 95/VIII.			
K&H Brókerház	118,50	121,70	–
Kamatozó kincstárjegy 95/X.			
K&H Brókerház	113,50	117,12	–
Kamatozó kincstárjegy 96/I.			
K&H Brókerház	107,29	109,93	–
Kamatozó kincstárjegy 96/II.			
K&H Brókerház	104,14	107,16	–
Kamatozó kincstárjegy 96/IV.			
K&H Brókerház	101,37	104,34	–

BEFEKTETÉSI ALAPOK

Hunnia II. Kötvény Bef. Alap			
New York	9 000,00		–
Hunnia Zártvégű Ép. Bef. Alap			
New York	10 000,00		–
Profit Befektetési Alap			
K&H Brókerház	100,62	104,56	–
K&H Brókerház	97,26	102,31	–
Profit Plusz Befektetési Alap			
K&H Brókerház	99,23	103,29	–
Profit Prima Befektetési Alap			
K&H Brókerház	107,48	107,48	–

NYÍLT VÉGŰ BEFEKTETÉSI ALAPOK AUGUSZTUS 1.

Alap	Letétkezelő	Nettó eszközérték	Befektetési jegyre vetített	Befektetési jegy hozama
A1 Pénzpiaci Alap	CreditLyonnais	115 511 372	1 020,41	
Aranyhal Befektetési Alap	MHB	333 950 730	1 028,00	
Civis 95 Befektetési Alap	PolgáriBank	492 571 838	1 145,00	33,70
Likvid Befektetési Alap	ABN–Amro	138 888 476	101,06	28,02
Profit Prima Befektetési Alap	Ibuszbank	128 301 470	5 374,00	
Reálszisztéma Befektetési Alap	Credit Lyonnais	106 870 000	10 000,00	

ÁLLAMKÖTVÉNYEK

Magyar Nemzeti Bank*	Nettó, vételi ár (%)	Nettó eladási ár (%)	Felh. kamat
-			
K&H Brókerház	Vételi árf (%)	Eladási, árf (%)	Eladási hozam (%)
ALL96C	98,27	100,49	–
ALL96P	100,46	104,18	–
ALL97E	107,30	110,37	–
ALL97H	89,60	92,87	–
ALL97U	99,65	101,87	–

*Bruttó árfolyam = nettó árfolyam+esedékesség napjáig felhalmozott kamat. Esedékesség: készpénzfizetés esetén a tárgynap, átutalással történő fizetés esetén a szerződés megkötését követő 5. naptári nap.
Az MNB 5000000 forint névértékű államkötvény vételére, valamint a rendelkezésre álló készlet erejéig történő államkötvény eladására vállal kötelezettséget. A kereslet-kínálta változásának függvényében a nap közbeni árfolyamváltoztatás jogát az MNB fenntartja.

A tőzsdén kívüli kereskedelem táblázatának adatait a Fornax Rt. szolgáltatja. A táblázatba kerülés feltételeiről felvilágosítást ad Bencsik Attila, tel. 175–6322, Fornax RT.

Arany Bróker Kft. 1054. Bp., Nagysándor József u. 8. Tel.: 269-0650. • **Budapest Értékpapír- és Befektetési Rt.** Bp., Deák Ferenc u. 5. Tel.: 268-2257. • **Cashline Broker Értékpapírforgalmazási és Befektetési Kft.**, 1052 Bp., Aranykéz u. 3. Tel: 266-5742, tel/fax: 118/5518. • **City Bróker Kft.** 1024 Bp., II., Ady Endre u. 19. Tel.: 212-2798, fax: 2124007. • **Co-Nexus Rt.** 1013 Bp., Roham u. 1. Tel.: 175-0375. • **Concorde Értékpapír Kft.** 1052, Bp., Váci utca 15. II. em. Tel.: 266-8035, fax: 266-8036. • **Corvinbroker Kft.** Bp., 1054, Hold u. 15. Tel.: 132-0320 • **Csiky Értékpapír-Forgalmazási Kft.** 1072 Bp., Rákóczi út 42. Tel.:267-9145 Fax:267-9100• **Dunainvest Kft.** 1054 Bp., Báthory u. 12. Tel: 269-2565. • **Első Magyar—Angol Bróker Rt.** 1075 Bp., Madách Imre út 13-14. tel./fax: 268-1550-től 1555-ig. Fax: 132-1542. • **Generalbróker Kft.** 1075 Bp., Király u. 15. Tel.: 267-8518 Fax: 267-8982 • **GiroCredit Rt.** Bp.t, VII. Madách u. 13-15 Tel.: 268-1560 • **Globex Brókerház Rt.** 1126 Bp., Királyhágó tér 8-9. Tel: 201-2322. • **Góg Értékpapír Rt.** 1052 Bp., Váci u. 9. II. emelet Tel.: 138-4629, 137-4630. • **Investbank Értékpapír-forgalmazó és Befektető Kft.** 1053 Bp., Képíró u. 9. Tel.: 266-5033. • **IBB Értékpapír Rt.** 1052, Bp., Vármegye út 11-13 Tel.: 266-9135, fax: 267-2576 • **Lombard Értékpapír Rt.** 1052, Bp., Vörösmarty tér 2. III. Tel.: 266-56-04. • **MKB Értékpapír és Befektetési Rt.** 1051 Bp., Szent I. tér 11/B Tel.: 268-7038. • **New York Broker Kft.** 1088. Bp., Rákóczi u. 1—3. Tel.: 266-5160. • **Pakett Bróker Rt.** 1052 Bp., Semmelweis u. 2. I/5 Tel.: 118-5022, 117-5461. • **Procent Hungária Rt.** 1052 Bp., Régiposta u. 5. Tel: 118-5766 Fax: 118-0517, 9022 Győr Bajcsy–Zs. u. 44. Tel./fax: (96)318-550, 317-518/116,117 m., 7621 Pécs Széchenyi tér 6. Tel./fax: (72)325-093, 2600 Vác, Zrínyi u. 3-5. Tel/fax: (27)319-096 • **Süveges & Tremmel Kft.** 1053 Bp., Fereciek tere 4. 1/2 em. 19. Tel.:118-5016

Az oldal táblázatait a Fornax RT. állítja össze
1123, Bp., Táltos u. 1.
Tel.: 175-6322

Tulsó Part, 1996, Vác
(~ Erős Kovács, Tasnádi Jozef, Borgó)

BORGÓ

2440, Százhalombatta, Pf. 79

1950	Marosvásárhelyen született
1969	a Bolyai Farkas Gimnáziumban érettségizett
1973–75	Kolozsvári Református Teológia
1976–80	Kolozsvári Képzőművészeti Főiskola festő szak

1950	born in Marosvásárhely Transylvania, Romania
1969	Final Examination in „Bolyai Farkas" Secondary School
1973–75	Reformed Theology, Kolozsvár (Cluj), Romania
1976–80	Institute of Fine Arts, Kolozsvár (Cluj), Romania

TAGJA:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
Szentendrei Grafikai Műhely
Szentendrei Vajda Lajos Stúdió
A MAMÜ csoport alapító tagja, 1984–86 és 1989–92 között vezetőségi tag
A Tulsó Part csoport alapító tagja 1992-ben

MEMBER OF:
Association of Hungarian Creative Artists
Artists' Union
The Graphic Workshop in Szentendre
Lajos Vajda Studio, Szentendre
Founder member of MAMÜ Group and member of its management between 1989–1992
1992 founder member of „Tulsó Part" Group

20 EGYÉNI KIÁLLÍTÁS

20 SOLO EXHIBITION

FONTOSABB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK

MOST IMPORTANT COLLECTIVE EXHIBITIONS

A MAMÜ összes kiállítása (Pl. 1974–86 között Marosvásárhelyi Stúdió, 1984, Székelyudvarhely)
A Szentendrei Vajda Lajos Stúdió összes kiállítása 1986-tól
1986, 1988 Litvánia, Vajda Lajos Stúdió
1991 Hollandia, MAMÜ
1991 Washington, Visitors'Centre, MAMÜ
1991 Sepsiszentgyörgy, Románia Vajda Stúdió
1992 Miskolc, Tulsó Part
1993 Budapest, FMK, Tulsó Part
Hamburg, Kunst & Raum Galéria
Kassel, Kurfürstengalerie
Győr, Nemzetközi Grafikai Biennálé
Vác, Expanzió Fesztivál, Tulsó Part

All the exhibitions os MAMÜ Group

All the exhibitions os „Vajda Lajos" Studio from 1986

1986, 1988 Lituania, Vajda Lajos Studio
1991 Hollandia, MAMÜ
1991 Washington, Visitors'Centre, MAMÜ
1991 Sepsiszentgyörgy, Romania Vajda Studio
1992 Miskolc, Tulsó Part
1993 Budapest, Club of Young Artists
Hamburg, Kunst & Raum Gallery
Kassel, Kurfürstengalley
Győr, International Graphic Biennual
Vác, Expanse Festival, Tulsó Part

Ezen kívül számos bel- és külföldi kiállításon szerepelt: Osakai Grafikai- és Festészeti Triennálé, Szöül; Barcelona, Palma de Mallorca, Berlin, Nagoya (Japán), Bukarest, Nicosia, Párizs, Bécs, Sidney, Helsinki, Madrid

Besides this he participated on many other exhibitions: Painting and Graphic Triennial, Osaka; Seoul, Barcelona, Palma de Mallorca, Berlin, Nagoya (Japan), Bukarest, Nicosia, Párizs, Bécs, Sidney, Helsinki, Madrid

BOT INSTALLÁCIÓ, 1995

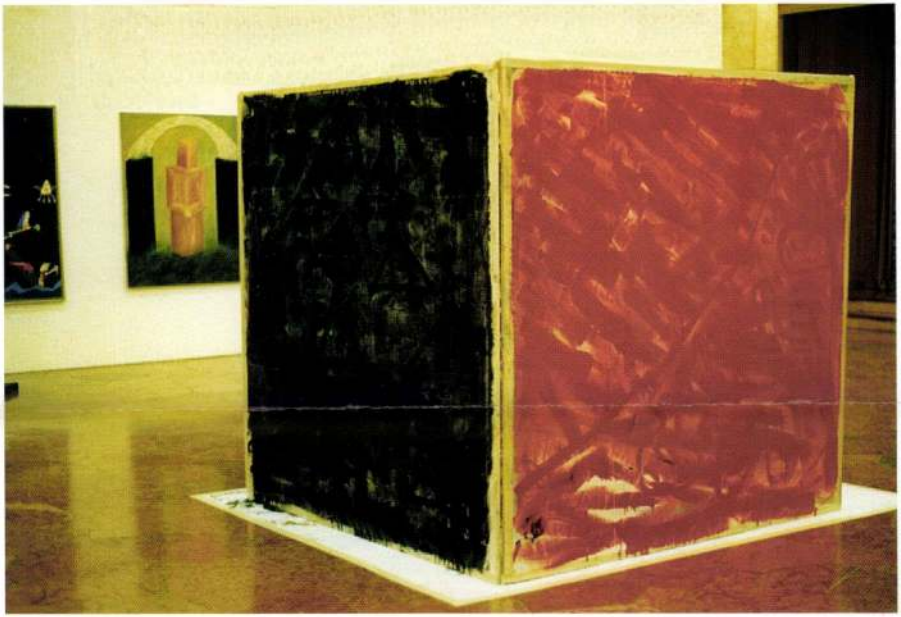

„KAPCSOLAT" INSTALLÁCIÓ KATZ ANDRÁSSAL, 1991

MAYA – olaj, vászon, 100 x100 cm, 1994

A Suzuki Ház Galéria

(1149 Budapest, Egressy út 17–21.)

Szeretettel meghívja Önt
1999. Február 18-án 18.00 órakor

St. Martin

előadóművész (szaxofon)
Foto-, és

Budai László

festőművész közös kiállítására, amelynek címe:

MŰVÉSZVILÁG

A kiállítást megnyitja

Kautzky Armand

színművész

Megtekinthető:
1999. Március 16-ig

Budai László

Telt ház az Alkotóházban

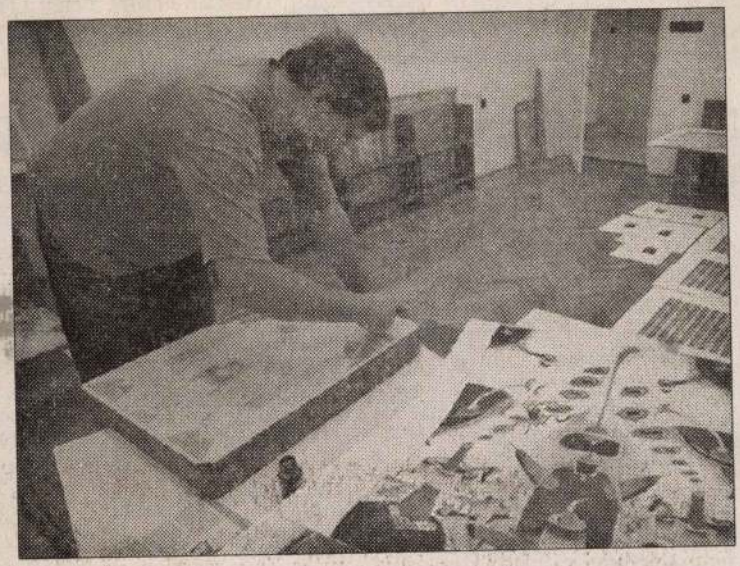

Borgó visszatérő vendége az Alkotóháznak. A Túlsó P–Art csoporttal gyakran megfordulnak itt.

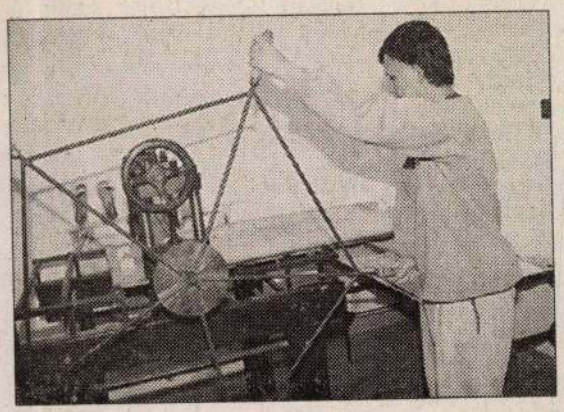

A Miskolci Galéria Alkotóházában az elmúlt héten és ezen a héten is telt ház volt. Koronczi Endre grafikusművész ittléte alatt a grafikai biennáléra készít alkotásokat.

Csontó Lajos munka közben

Bíró Gábor erdélyi művészt nem „hajtja" a biennále, ő most nyugodtan szeretne dolgozni.

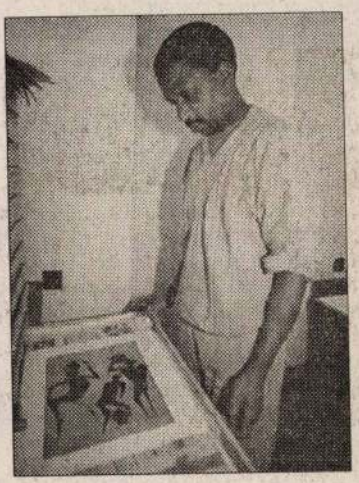

Pelle Shaibu Tanzániából érkezett. Mint mondta, egyelőre csak afrikai témájú képeket készít, mégpedig azért, mert afrikai... *Fotók: Dobos Klára*

dak közül sokan észleltek a permetlékészítés közben a megszokottól eltérő jelenséget, például a gyors felhabzást. Emiatt gyártástechnológiai hibára gyanakodnak.

A Gazdakörök Bács-Kiskun Megyei Szövetségének tagjai elismerték, hogy a növényvédőszer-felhasználás adminisztrálása, a permetezési napló vezetése a termelők részéről nem kifogástalan. A tisztességes piaci magatartás szabályait súlyosan sértő gyártók, forgalmazók kiszűrésében hathatós lépéseket várnak az illetékesektől. – Ha a várt intézkedések elmaradnak, a gazdák nem vásárolnak többé hazai forgalmazású növényvédő szert, hanem összefogva, megbízható piacon szerzik be a szükséges termékeket.

Csatlakozás a COCOM-utódhoz

Wassenaar (MTI) – Oroszország, Magyarország és az egykori Varsói Szerződés Szervezetének több más tagállama a hét elején csatlakozott a COCOM utódszervezetéhez – jelentette az AP-DJ az Új Fórum névre átkeresztelt, új szervezetnek a hollandiai Wassenaarban tartott kétnapos ülését követően, szerdán. Az ülésen a fejlett technológiák exportját ellenőrző szervezet megvitatta a jövő évre vonatkozó terveit. Különösen Oroszország tagságának tulajdonítanak nagy jelentőséget a szervezetben, amely egykoron a Kelet- és Közép-Európába tartó exportot is szigorúan ellenőrizte, most azonban – bár egyelőre kimondatlanul – elsősorban a harmadik világra összpontosít.

szükséges ahhoz, hogy az árak legalább a garantált szinten stabilizálódjanak. Az exporttámogatások kapcsán többek között annak is hangot adtunk, hogy azt jelenleg

[illegible] piaci feltételei, egyszerűbb legyen maga a konstrukció, szélesedjen az automatikus támogatás köre.

❑ *Mind a négy érdekképviseleti szervezet működési területén találhatók*

gunk miatt fontolgatjuk tehát, hogy a sikertelen tárgyalást agrárdemonstráció követheti. Mi nem riadunk vissza a határ-, avagy az útlezárástól sem.

OECD: az újrakezdés feltételei adottak

Budapest (ISB – D.Zs.) – **Az 1994-es országgyűlési választások néhány hónapra visszavetették ugyan a magyar gazdaságot, de az 1995 márciusában kihirdetett stabilizációs csomagterv jó irányba mozdította az országot – így foglalható össze röviden a legfejlettebb országokat tömörítő Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, az OECD hazánkról készített legújabb tanulmányának lényege.**

A sorban a harmadik Magyarországról készített országtanulmányt Major István, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium helyettes államtitkára ismertette a sajtó képviselőivel. Mint mondta, most különösen fontosak az írásba foglalt megállapítások, hiszen mi is kértük felvételünket az OECD tagjainak sorába. A szervezet év elején úgy döntött, hogy a négy visegrádi ország felvételi kérelmén kívül ebben az évezredben már nem foglalkozik csatlakozási kérdésekkel. Tehát vagy a közeljövőben válunk taggá, vagy csak az ezredforduló után. A tagság azért lenne fontos számunkra, mert egyrészt azt jelezné, hogy végrehajtottuk a piacgazdaságot jelentő minőségi váltást a gazdaságban, másrészt pedig bekapcsolódhatnánk a világgazdaság vérkeringésébe, hozzájutva a világpiaci folyamatok várható alakulásáról szóló információkhoz.

A tanulmány megállapítja, hogy az előző, 1993-ban készített felmérés óta gazdaságunk növekedésnek indult. A vállalati veszteségek és a munkanélküliség csökkent, a beruházások és az export pedig nőtt. A privatizáció üteme ugyan csak mérsékelt ütemben, de folytatódott. Néhány hónapi helyzetfelmérés után – amely gyakorlatilag kiesést jelentett a gazdaság életében – a novemberben benyújtott 1995-ös költségvetés, és a márciusban kihirdetett stabilizációs csomagterv jó irányt szabott az ország fejlődésének.

HIRDETÉS

MAGÁNSZÁMLA
A számlabetét éves kamata 12%
MEZŐBANK
MISKOLC, Déryné u. 10.

A Neckermann Magyarországon

Budapest (MTI) – A Neckermann Ausztria Utazási Iroda egy év alatt 7 millió schillinget fektetett be Magyarországon, s kiépítette irodahálózatát. Az osztrák cégnél arra számítanak, hogy a beruházás három év alatt megtérül. Mindezt kedden a cég sajtótájékoztatóján jelentették be. Az idén 15 ezer magyar turista utazott külföldre Neckermann szervezésben, kétszer annyi, mint tavaly.

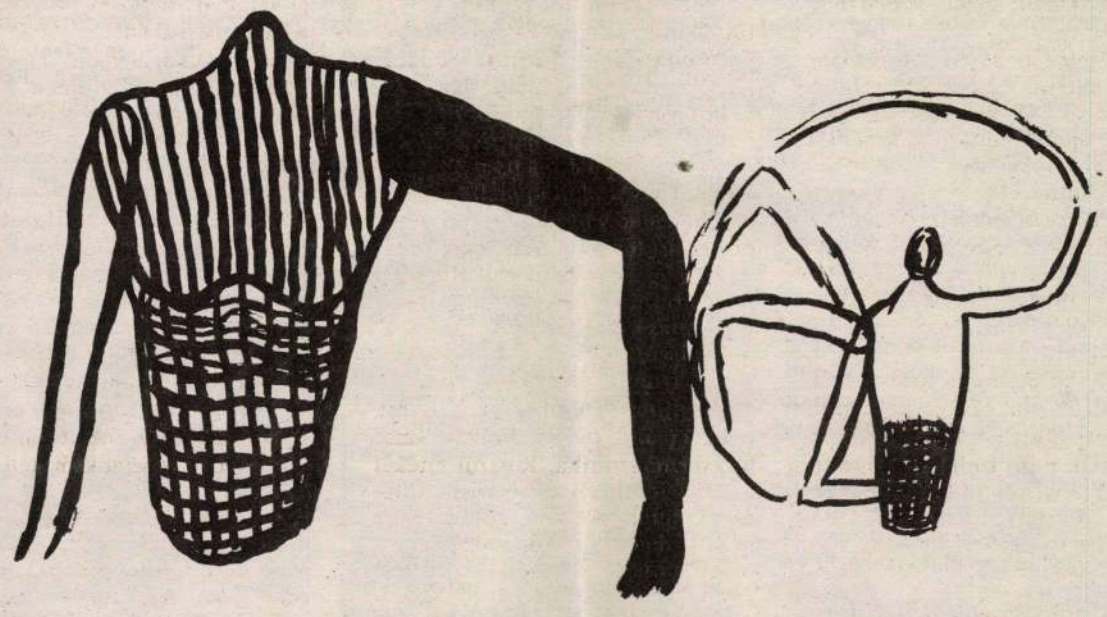

elmozdulás

Szabó Éva rajza

LÓSKA LAJOS:

Tárlat

Bot és bugyor

■ Borgó majdnem minden munkáján feltűnik, hol elvontan, hol direktül, két szimbólum: a bot és a bugyor. Most a Dorottya Galériában tárgyiasulva három dimenzióban jelennek meg e rekvizítumok. Régebben csak a festmények és rajzok részei voltak, de emlékeztetőül így is megmutatkoznak a hét nagyméretű, barna tónusú, színes, tekergő alakzatokkal teli rajzos kontúros képeken, mint az élettől kapott sebektől szabdalt művész káromkodásai és fohászai.

A jelen tárlaton viszont a bot már demonstráltan szobor. Igaz, hogy e térbe belenőtt átok/ima már korábban is feltűnt plasztikaként, például a Vígadó Galéria-beli kiállításon, de ott még csak egymagában árválkodott, most viszont tizenkét darab sorjázik előttünk. Sőt, mára a másik képi elem, a bugyor is materializálódott; installációvá vált.

Talán csillapodik kíváncsiságunk, ha megfejtjük, mit is jelent a Borgó ikonográfiában a bot és a bugyor. A dombocskákon álló, háromszög talapzatból kinövő kerámiafejű furkók a művész életének részei. Azokról a helyekről gyűjtötte őket, ahol alami nagyon emlékezetes esemény történt vele: arról a tájról, ahol elveszítette szűzességét, onnan, ahol életben maradt egy súlyos autóbaleset után. De fontos a számuk is, tizenkettő van belőlük, mint az apostolokból, a hónapokból, a zodiákus jegyekből. Borgó karói tehát mágikus-rituális jelképek, természetfölötti erővel felruházottak, mint a pásztorbotok, a sámánbotok vagy az uralkodói jogarok.

Hogy mennyire fontos az alkotó számára a husáng mint jelkép, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy hónapokkal ezelőtt kérdőíveket készített, és ezeken a megkérdezetteket a bot jelentéséről faggatta.

A másik grafikáin, festményein sokszor megjelenő motívum a bugyor, ami nemcsak a pokol tornácon túli helyiségeire asszociál. — „Van egy hely a pokolban — írja Dante, — Rondabugyrod / vasszínű kőből, mint a hetedik kör, / mely fönn keríti e sok ronda bugyrot." —, hanem kínzószerszám is, olyan belül hegyes vasakkal tűzdelt szekrény, melyben a beletuszkolt áldozat éppen hogy csak elfér. Ha elfárad és meggörnyed vagy megroggyan, azonmód húsába hasítanak az éles szegek.

Borgó saját mitológiát épít magának, olyan mitológiát, melynek szimbólumai az egyszerin túl az általános felé kalauzolnak. Erről szól az a jelképekkel teli, sokjelentésű térberendezés, mellyel a Dorottya utcában találkozhatnak a látogatók.

valami nagyobbat jelöl annál, mint ha ugyanabban a szóban (hangzócsoportban) helyette *i, e* vagy *é* állna. Úgy látszik, írja, a magán- és a mássalhangzóknak van valamiféle értelmező szerepük is. Ennek oka többféle lehet (akusztikus, szüneteztetés stb.), a jelenség azonban kétségtelenül létezik.

Kiss Dénesnek, költő lévén, kitűnő füle van. Például egyenest Sapir elméletét látszik dúsítani azzal az észrevétellel, hogy az *r* mássalhangzó (némely esetben az *l*) a legtöbb nyelvben ott van a kört, körözést, kerülést, kanyarodást, pörgést-forgást jelentő szavakban. Csakugyan; lásd Ring, rund, Kreis, ringsherum, drehen, tourner, girouette, pirouette, circus, rotáció, round, around, girare stb. Hasonlóképpen jó megfigyelés, hogy a magyarban gyakori a formahasonulás, pl. a „lágy" szó lágy hangzású, a „kemény" kemény hangzású; igaz, az ilyesmi más nyelvektől sem idegen.

Mindaddig, amíg K. D. érzékeny fülű költőként nyelvészkedik, nincs is semmi baj. De mihelyt egy általa észlelni vélt egyetemes számtani-mértani-logikai „egyetemes törvényt" ad közre a magyar nyelv tanaként anélkül, hogy állításait az etimológia máriafürdőjében megpróbálta volna előhívni, dilettantizmusával lépten-nyomon fölszisszenteti olvasóját. Tudniillik homonímákból vagy homonímafoszlányokból nem létező összefüggéseket „olvas ki", s így sokszor megmosolyogtató, népetimológiás következtetésekre jut.

Alapgondolata: az általa Ősegynek nevezett akármi fogja logikus rendbe nyelvünket. Ehhez tudnia kéne, persze, mi is az az „egy", honnan is jön. De nem ismeri a hátteret, fogalma sincs a perzsa eredetű török *yeg*-ről, pdig a K. D. által magyar specifikumnak tartott „egy-egész" szókapcsolat is ott keletkezett: *yeg-yekser*. Az „egy"-ből „logikusan, elkerülhetetlenül" fejlődik az „igen", írja. Meglehet, csakhogy ez a fejlődés elsődlegesen aligha a magyarban ment végbe: a csuvas *ikken*, illetve a kazah *iken* legalábbis erre vall. Sajnos, K. D. a magyart — néhány kivételtől eltekintve — lényegében zárt, csakis belső fejlődésű nyelvnek fogja föl. Pontosabban kettőnek. „Az egyik a régebbi, amelyet innen vittek el" (!!!), a „másik, amit visszahoztak". Erre következtet abból, hogy számos szavunknak szinonímája is van. (Más nyelvekben ez tán nincs így?) Ebből egy Nyugatról Keletre fuvarozott ősnyelvre következtetni — engedelmet — lázálom.

De az „ősegy" titkát K. D. elsősorban nem a szinonímákból, hanem, mint említettem, a homonímákból iparkodik előhántani. Olykor helyesen, mint a „fog" nomenverbum esetében. Ám az esetek zömében merő véletlen egybeesésekből vél mélyebb üzenetet kihallani. „Tolvaj" szavunkat, valamint a „tol" igét a -tól, -től raggal hozza tetszetős „logikai" kapcsolatba; két, teljesen különböző eredetű „ék" főnevünket azonosnak veszi, tán mert a török *ekser* összeékelésre használt szöget jelent. Elfelejti azonban, hogy a valóban ékszert jelölő „ék" csupán 1777-ből származó mesterséges elvonás az „ékes"-ből. eredetű „színt vall" (Farbe bekennen — *kártya!)* azonos a színház szóban rejlő görög *szkéné*-vel (színhely, mint pl. kocsiszín). „Tündér" szavunk kapcsán ezt írja: „Finnül az Ilma-tár: levegő-tündér, de németül a nővér: die Schwes-*ter*, angolul: sis-*ter*, dehát gondoljuk meg: a magyar tün-dér szavunk is nőnemű!" Bizony. Akárcsak a Mister, nemde.

„Majd meg kell néznünk, hogy a hajdani és a haj-nal között miféle összefüggés lehetséges" — olvassuk K. D.-nél. Nos, ha előbb néz utána, tán rádöbben, hogy semmiféle. Az is tévedés, hogy „vályú" szavunkban a „válik" ige rejtezik: igénk finn-ugor, a főnév ellenben csuvas-török eredetű. Ugyanígy: az arab eredetű oszmán-török „aba" (tartósított posztó) nem rokona az „abál" igének, mely az „abárol"-nak, a szláv *obariti* magyarosodott alakjának rövidített változata. Elképesztő süketlenség, hogy az idegen eredetű banda, bandita, bandérium szavak elején a magyar -ban helyragot kell látnunk. (Mered a haj!) Épp ily kevés köze van a helyraghoz a „bán", illetve „bánt" igének.

K. D. népetimológiás, Erdélyi József szellemében fogant magyarázataiban néhány további gyöngyszemre is lelhetünk. Az olvassuk, hogy az „ágyú" (vagy álgyú) második tagjában a „gyújt" ige rejlik. Nos, korántsem: a szó régebben még „áldé" volt, s ez nem éppen a gyújtásra, inkább a jakut *aldjat* („összezúzni") szóval való rokonságra utal. De ennél is cifrább melléfogás a „számszerű" szónak a szám-szer-ű hármasból való levezetése. Köztudomású (nyelvtanszerzők körében legalábbis annak kéne lennie), hogy e szavunk a szláv *szamosztrelj* (önműködő fegyver) átvétele, régebbi alakváltozataiban mint számszerűgy, számoszerigy, szamsztril szerepel. Negyven év „kutakodásai" után ezt már igazán tudni illenék.

S még hogy magyar specialitás az, hogy a „több" nem „sokabb"? A németben sem „vieler" van, hanem „mehr", s hasonló a helyzet a franciában és az angolban is!

A szerző — az *i* hangzó szerepét elemezve — egy kupacba hordja a síp, sikoly, nyíl, ici-pici, kicsi és sík szavakat, hogy elméletéhez igzítsa őket; de a szavak ellenállnak, tekintve, hogy nyelvünkben valaha, hosszúságtól-rövidségtől függetlenül kétféle i volt: egy mély meg egy magas hangrendű, amire ma már csak ragjaik és képzőik alapján következtethetünk (híd — hidak, szín — színes). Tehát a sípok, nyilak, síkok mellett nem mondhatjuk, hogy picika, kicsika, kisabb. Aki mégis erre építené elméletét, téved.

Szemlátomást vesszőparipája a szerzőnek, hogy ragjaink a szó elején is szerepelhetnek (*szerez, szoroz, szor*galmaz), ami sok esetben megállja a helyét; csakhogy K. D. túllő a célon (lásd föntebb a „banda" szót!), pl. az *-ig* határragot látja megjelenni az ígéret szó elején. Pillanatok alatt egy kalap alá kerül nála az iga, az igaz, az ige, az igéz és az igény is, természetesen mindig az igennel és az egyenessel (igenyessel) együtt. Nem zavarja, hogy az iga a szláv *igo* átvétele, az „igaz" viszont minden bizonnyal az *ögyü-uz* (jó és becsületes) olyasféle összeolvadásából altáji török *baj*, melyből ugyanezt jelentő „nagy" szavunk is származik; ez lett a későbbi törökben *bég, basa* és *büyü* (nagy, hatalmas). Meg alighanem a *bej*. Ezzel szemben a „bődül" egyszerű hangutánzó szó.

K. D. népetimológiás magyarázatai közt leljük a hat (számnév) és a hat (ige) „bölcselmi" azonosságát: „Hat meghatá-

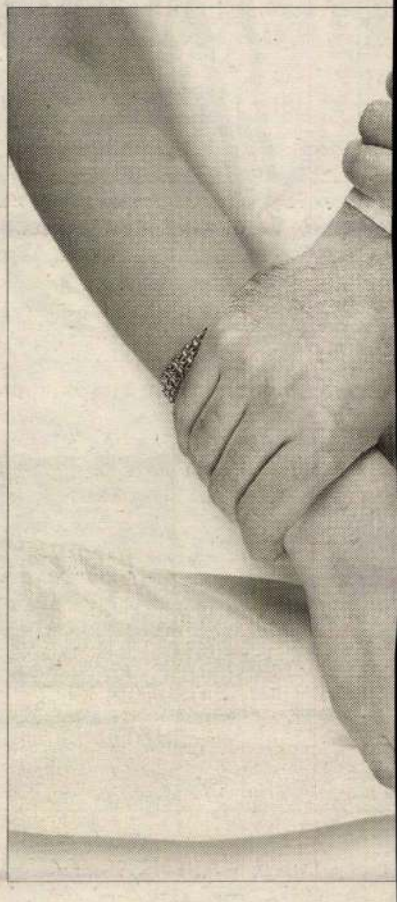

Egy

OTP-GARANCIA BIZOSÍTÓ RT.

OTP BEFEKTETÉSI ALAPKEZELŐ Kft.

OTP csop

BOLDOGÍTVA SZULTÁN
KÍNLÓDÁSA

SZÉTESETT KÍNÁLLÍTÓ
CSOMPÉST DOHÁNY
40 KM
H. 16-11.

1 NAPOS

AZ EGYIPTOMI JÓSNŐ-MÚMIA

BORGO György Csaba

B O R G Ó

1993 végén Japánban két képzőművészeti kiállításon szerepeltek György Csaba, Borgó művei. Nagoyában a magyar-japán grafikai kiállításon Bereznai Péter, Bukta Imre, Kopasz Tamás, Szurcsik József és Rácmolnár Sándor művei között reprezentálták az új, alkotói ereje teljében lévő generációt. A másik kiállításra bejutni sokkal nehezebb volt. Közel tízezer mű közül történt az előválogatás s 122 művész egy-egy műve került be. Magyarországot Borgó képviselte.

– Manapság ritkán látnak Százhalombattán, mit történt veled?

– Miskolcon dolgoztam, készülök egy önálló kiállításra, melyet áprilisban rendeznek a megyei könyvtárban. A miskolci grafikai műhelyben dolgoztam, nyugodt hely, így módom volt végig gondolni az alapvető kérdéseket.

– Ha az arcod nézem annyi a változás, hogy látszik megviselt az elmúlt esztendő.

– Az inkvizíció kitalált egy bugyrot. Egy olyan szekrényt, amelybe becsukták a kiszemeltet. Kívülről, hegyes éles szögeket ütöttek a szekrénybe. Állt bent a szerencsétlen amíg bírta, de egyszer kezdett összeomlani, a szegek meg felsebezték. A kifolyt vére bizonyította, hogy ő is a sátánnal cimborált. Érted?

Ma is vannak ilyen emberre szabott kínzóhelyek, egészen hétköznapiak. Be vagyunk zárva és nagyon egyedül vagyunk a világban szenvedéseinkkel.

– Az alkotót mi lendíti ki ebből az állapotból?

– Az alkotás, a mű. De nem mindegy, hogy milyen alkotás. A legkeservesebb, a legkínzóbb megtalálni önmagad. Arra a kérdésre válaszolni „mi végre vagyok a világon?" Mit kell csinálnom itt Európa közepén, a nyugatiak szerint Európa keleti felén. Ilyenkor eszembe jut Stoica a románok egyik legnagyobb ikon és templom festő nagymestere. Elmentem hozzá, ajánlottam magam festőnek a főiskola után. Elébem állt, megnézett, és azt mondta: Két esztendeig malterkeverés, két esztendeig ismerkedés a színekkel, két esztendeig segéd lehetsz egy falfestő mester mellett. Csodálkoztam: Nekem nincs újabb hat évem! Rámlegyintett és azt mondta. Akkor menj a magad útján, mert a mi bizánci egyházunkban közel ezerötszáz éve azonos módon festünk, ezt megtanulni hat év is kevés. Olyannak látom Jézust, mint több száz évvel ezelőtt az elődöm. A mi értékeink örökké megmaradnak. Mi semmire sem tartjuk Leonardót, Picassót, vagy Raffaellót. Nézd meg a szokásainkat, a viselkedésünket, a ruházkodásukat, mi nem változunk.

Szavai visszacsengnek, alakja olyan, mint képzeletemben a híres Rubljové. A sajátosan magyar kultúra ide, e kettő közé ékelődött be a nyugati és keleti hagyomány és művészet közé. Vannak persze átjárások, ha jól megnézed a szentendrei mesterek egy-egy gyökere a helyi szerb kultúrába kapaszkodik, gondolj Vajda Lajosra, vagy Barcsayra, Deim Pálra, vagy a fiatal Aknay Jánosra, Vincze Ottóra, ő is innen merít.

– S számodra hol vannak a gyökerek, honnan merítesz?

– Kolozsváron a Farkas utcában láthattad a református templomot. Nézhetted négy-öt évszázad nemesi címereit. Az erdélyi magyar heraldika remekei. A címertan tanított fegyelemre, arra, hogy ez az én gyökerem, ez az én jelrendszerem, amellyel párbeszédre, üzenet és érték közvetítésére vagyok képes. Számomra ez olyan pillanat volt, mint a századforduló után gyűjtésre induló Bartók és Kodály elcsodálkozása a tiszta forrás láttán, hallatán. Persze viszem magamban Stoica nagymester üzenetét, törekszem a maradandót létrehozni és becsülöm a következetességet, a másságot. De nem térítenek el törekvéseimtől semmilyen nyugati új stílusok, új mozgalmak. Abban hiszek, hogy amit én hoztam a szülőhelyemről, az almamáterből, azt örökítem, adom át a sajátnak gondolt (festői) rendszerben.

A múltkoriban német vendégek jöttek velem Csíkdánfalvára. Látják az asszonyokat, lányokat, ahogy a patakban állnak és mossák a ruhákat. Rohannak, fényképeznek, videóznak, azt hiszik, amit látnak eltűnik, mert kuriózum, pedig hát ez ott mindennapos. Elkönyörgik a boglyából a kalangnyafát a gazdától, mert az sima, faragott és jó a fogása. Számukra mi vagyunk most a felfedezésre váró vademberek, ezért jönnek és néznek. Visonganak a gyönyörűségtől, ha asszonyaiknak kezet csókolunk.

– A düh, a számvetés mellett volt öröm is az elmúlt évben?

– Azt hiszem a múlt évben is ott folytattam a festést, ahol az előző képet félbe hagytam. Kellett szakítanom időt arra is, hogy megálljak, hogy feltöltődjem: Aki mindig és folyamatosan görcsösen akar alkotni, az képtelen felhozni mindazt, ami tehetségében mint adottság rejtőzik.

Ma akkor érdemes ecsetet fogni, ha minőség az eredmény, olyan minőség, mint amit mondjuk úszásban Darnyi tud felmutatni. A világcsúcs akkor is érvényes, ha azt nem New York-ban, hanem Budapesten vagy Százhalombattán ússzák. Itt erőfeszítés, energia kell az alkotáshoz, az eredményhez. Mondják a fényadók, azzal, hogy ők egymásnak fényt adnak, nem lesz kevesebb az energiájuk. Ez csupán rájuk érvényes törvény, mert ők a szeretetet keresztelték el a fénynek. A művészet más mint a szeretet. Jorge Louis Borges szavai szerint: A művészet olyan, mint a próféta álma, aki lefeküdt és erőteljesen álmodott egy utódot, aki zászlót tart a kezében. Másnap, amikor felébredt a hegycsúcson ott lebegett a zászló.

Takács Péter

BORGÓ György Gusztáv

AJÁNLAT AZ ÖNKÉNTES BUGYOR LEHETSÉGES ELMÉLETI ÉSZLELÉSÉHEZ

Az önkéntes bugyor és annak lakója nincs.

Tehát jelen mondolat egy nemlétező valami (tény) apokrif lenyomata csupán.

De... a bugyor mégis létezett mint földi factum mely a személyiség kényszerű megszabadulását célozta.

Önmagától.

Ez volt eredeti rendeltetése.

Csak később a humanista képzelet űzte a pokolra (ba) mint a kárhozandó lelkek örök gyötrelmének biztos, eleve elrettentő fizikai valóságát (?)

A bugyorról: Az inkvizíció egyik eszköze a Sátánnal való szövetség nyilvánosságra hozatalára.

Ez egy szekrény szerű deszka építmény amelybe kívülről borotvaéles és tűhegyes acélszögeket vertek be oly módon, hogy egy ember a belső térben elférjen.

A beletuszkolt sátáni lélekkel gyanúsított nem tudott a belső térben csak állni. És rácsukták az ajtót.

Ha térde nem bírta már és megrogyott azonnal belehasított valahol a fájdalom: a lapockánál, tán gége tájon vagy ahol épp szúrta az éles szög.

Amikor már fogyott az erő a fájdalomtól bevallott mindent: létezőt és nem létezőt egyaránt.

Ezután következett a mindent megtisztító tűz.

A tűz amely mártírt csinált a tudorból, a szatócsból, a vargából, a pékből, a szűzből, az utcalányból és azokból, akik soha nem gondoltak a katarzis élményére.

Boldogan vették tudomásul, hogy íme a Sátántól megszabadultak.

Ugyan nem hallottak néhányan közülük soha a transzcendens élményről de a megszabadulás a bugyor kínjaitól már magát a szabadságot jelentette.

Gondolatuk a kifeszített erősség a magasság felé emelkedett, néha merészen, néha göcsörtösen mint egy bot.

Mindig csak gondolat szintjén maradt a gondolat mert érezni nem tudtak a bugyorban.

A húsba hasító szög erősebb érzés volt. A szív néma maradt.

Csak a fohász, a remény egyenesedhetett föl az erő irányába amely talán vagy megszabadít, vagy örökre szabaddá tesz.

A bugyor uniformizál. Az ajánlás és a fogadalom megszabadít.

Ábrahám gyermekét ajánlotta semmiért cserébe a szabadságért.

AZ AJÁNLÁS FÜGGŐLEGES

A FOGADALOM EGYÉNI.

Kérem ne tapsoljanak.

Borgó

Miskolc, 1993. november 27. 17^{00}

BORGÓ György

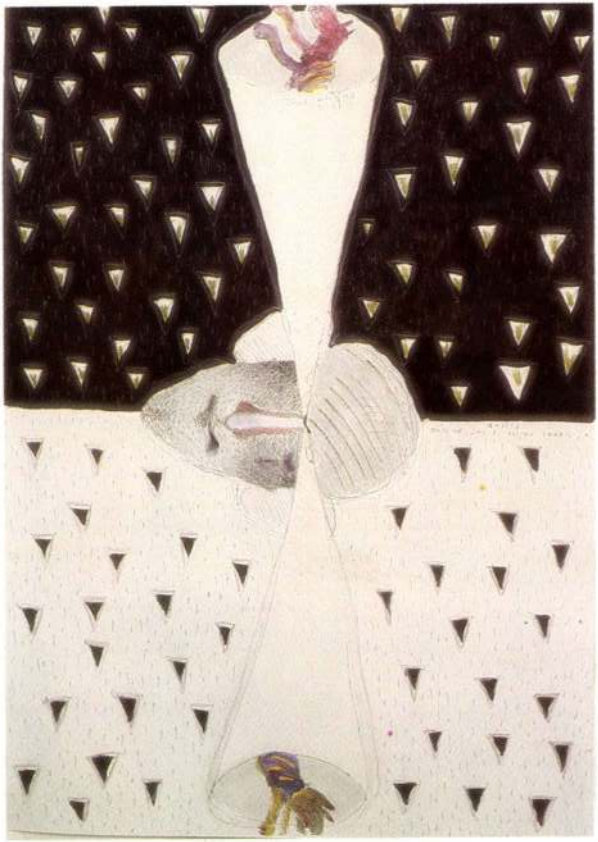

MISSIONART GALÉRIA
Miskolc, Széchenyi u. 14. Tel./Fax.: (46)326-906
XIX.–XX. századi magyar művészet, kortárs alkotások.
Nyitva: Hétfő–péntek 10–13 és 14–18 óráig

Hungarian art from XIX–XX century and contemporary works.
Open: Monday–Friday 10–13 and 14–18^{h}

BORGO: Fischers Fritze Fischt Frische Fische / Fischers Fritze Fischt Frische Fische

KEDVES

MAESTRO.

MÉG ÉRKET KÜL-
DÖM. SAJÁT SZECESSZIÓS TERMÉK
A KIÁLLÍTÁSI ANYAGHOZ.
EZEN KÍVÜL KELLEMES
ÜNNEPEKET AZ EGÉSZ
CSALÁDNAK.

BORGÓ

Kedves Felebarátom!

Amit a kezedben tartasz: egy kérés.

Írj vagy rajzolj egy levelet szabad asszociáció alapján vagy küldj tárgyat(-kat) a következő két dologról:

1. kézcsók
2. bot

A válaszokból vagy alkotásokból egy mail art kiállítást szeretnék rendezni. (Saját anyanyelveden is írhatod.)

BORGÓ

Címem: 2440 Százhalombatta
Po. BOX 79
HUNGARY

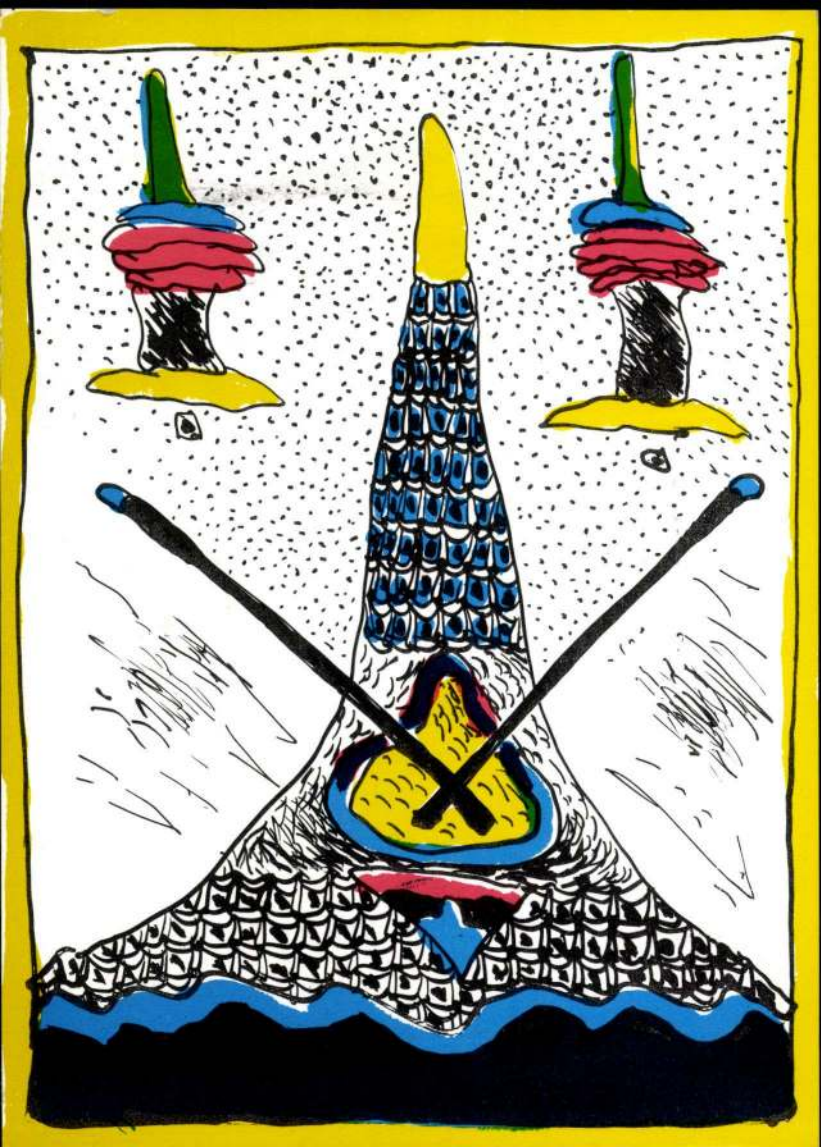

BORGÓ

DEAR ARTIST/FRIEND,

THIS LETTER IS AN INVITATION FOR YOU TO PARTICIPATE IN A 'MAIL ART' EXHIBITION THAT I AM ORGANISING. IF YOU WOULD LIKE TO TAKE PART, PLEASE REPLY IN WHICH EVER WAY YOU WISH (E.G. THE WRITTEN WORD, DRAWINGS OR OBJECTS). THE THEMES OF THE EXHIBITION WILL BE –

1. KISSING THE HAND
2. STICK

PLEASE REPLY IN WHATEVER LANGUAGE YOU ARE FAMILIAR WITH TO,

BORGÓ

2440 SZÁZHALOMBATTA
P.O. BOX 79
HUNGARY

SAJTÓLEVÉL A MINISZTÉRIUMTÓL (2.)

Mégsem lesz sztrájk

(Juhász Emese felvétele)

Tegnapi számunkban kezdtük meg annak a sajtólevélnek a közlését, amelyet a vasutassztrájk kapcsán a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztériumtól kapott szerkesztőségünk. Most ennek az írásnak a további részleteit olvashatják.

Miközben a teljesítmények zuhanásszerű visszaesésének vagyunk tanúi, aközben folyamatosan megfigyelhető a vasutasok keresetének növekedése. A tények szerint a vasutasok átlagbére 1989-ben 9669 forint volt, lényegében 1000 forinttal volt kevesebb, mint a nemzetgazdasági átlagbér. A szakszervezetek az elmúlt évek során folyamatosan arra törekedtek, hogy a vasutasok ne járjanak rosszabbul, mint a nemzetgazdaság más területein dolgozók. Az eredményes tárgyalások révén 1992-ben már elérte a kormányzat, hogy némileg meg is haladta a MÁV-nál fizetett átlagbér a nemzetgazdasági átlagot. Ez részben több, mint a kétszerese az 1989. évinek, részben pedig néhány száz forinttal több, mint a nemzetgazdasági átlag. Idén várhatóan 25 ezer 566 forint lesz a vasutasok átlagbére, míg a nemzetgazdasági átlag — a Gazdaságkutató Rt. tájékoztatása alapján — 25 ezer 373 forint. Ha a sztrájkot leghangosabban követelő mozdonyvezetők bérét viszonyítjuk a vasutasokéhoz, akkor kiderül: átlagbérük 1993-ban 37 ezer 031 forint. Nincs sok alapja tehát azon vélekedésnek, hogy a Magyar Államvasutak Rt., vagy akár a tulajdonos magyar állam nem fordít kiemelt figyelmet helyzetükre. A miniszteri megállapodás következtében a mozdonyvezetők éves átlagbére is megemelkedne jövőre nettó 21 százalékkal, feltéve, ha szakszervezeti képviseletük elfogadja a legnagyobb vasutas érdekvédelmi szervezet által megkötött kompromisszumot. Ez a lehetőség folyamatosan nyitva áll valamennyi érintett szakszervezet számára attól a pillanattól kezdve, hogy *Schamschula György* miniszter és *Papp Pál*, a Vasutasok Szakszervezetének elnöke aláírta a dokumentumot.

S miközben rendszeresen hallani arról, hogy az állam nem szereti a vasútját, aközben a tények ismét csak az ellenkezőjéről akarják meggyőzni a figyelmes szemlélőt. Ha megnézzük, hogy a vasút működéséhez menynyivel járult hozzá az állam 1990-ben, akkor kiderül, hogy 6 milliárd 500 millió forintot költött erre a célra. 1992-ben — közvetlen költségvetési támogatásként, működéshez és beruházáshoz együttesen — 10 milliárd 400 millió forintot, 1993-ban 17 milliárd 800 millió forintot folyósított az állam. A tervek szerint 1994-ben 21 milliárd 200 millió forintot fordít az állam erre a célra. S ehhez hozzá kell számítani a közvetett költségvetési támogatásokat is, amelyek döntően a MÁV által fölvett hitelekre vállalt garanciát jelentik. (Ha a MÁV nem tudna fizetni, akkor helyette az állam törlesztené a hiteleket.) Közvetett költségvetési támogatásként 1990-ben és '91-ben az állam egyetlen fillérre sem vállalt garanciát. (Az 1990-es költségvetési törvényjavaslatot még a Németh-kormány terjesztette a parlament elé.) Ugyanakkor tavaly 14 milliárd 800 millió, idén 40 milliárd 300 millió forintnak megfelelő hitelgaranciát vállalt az állam, míg jövőre 37 milliárd forintra vállal hasonló kötelezettséget.

Ha a munkaadó és a szakszervezetek között folyó tárgyalások eredményeire utalunk, akkor a jelentős bérfejlesztési lehetőségen kívül — emlékezhetünk: kezdetben nem 25,4, hanem csak 13,8 százalékos bérfejlesztésre mutatkozott lehetőség — meg kell említeni a '93-ra érvényes kollektív szerződés hatályának '94 végéig történő meghosszabbítását is. S miközben MÁV-on belül más munkahelyeket ajánl majd föl a jövőre — a teljesítménycsökkenés miatt kényszerűen — elbocsátandó dolgozók számára, nem feledkezik meg a vasutasszülők MÁV iránt érdeklődő gyermekeinek felvételéről. Várhatóan 2150 fiatal kerülhet így a szervezet kötelékébe. A miniszteri megállapodás azonban lehetővé teszi, hogy az egyes szakszolgálatok a szakszervezetek egyetértése nélkül ne bocsáthassanak el dolgozókat. Ez is tárgyalási eredmény, ez is több, mint amennyit a Munka Törvénykönyve biztosít a szakszervezetek számára.

Ezek után sokak számára különös, hogy a vasutasok kisebbségét képviselő szakszervezetek továbbra is sztrájkkal fenyegetőznek, továbbra is a helyzetet nehezítő követelésekkel állnak elő. Ez nemcsak a demokratikus játékszabályoknak a semmibe vétele, hanem ellentétes a józan ész és az etika szabta elvárásokkal is.

A. T.

*

A levél megérkezése után eldőlt: nem lesz sztrájk. Időközben ugyanis a Vasúti Érdekegyeztető Tanács legutóbbi ülésén megállapodtak egymással a felek. A szakszervezetek elfogadhatónak találták a MÁV vezetése által kidolgozott újabb bérfejlesztési ajánlatokat.

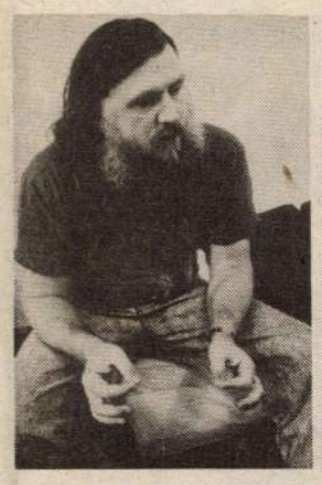

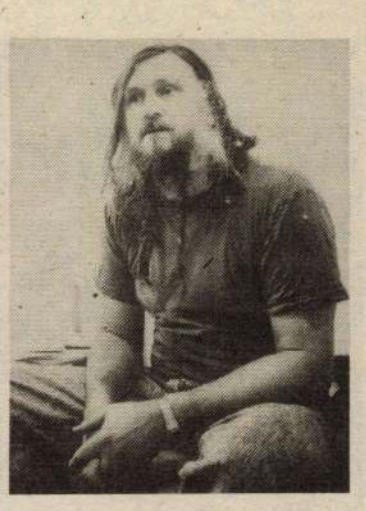

ALKOTÓK AZ ALKOTÓHÁZBAN

Borgó úgy is, mint háborgó...

A címertanból építette fel művészetét

Borgó Erdélyből származik. Jelenleg Százhalombattán lakik, illetőleg éppen a Miskolci Galéria alkotóházába száműzte magát — dolgozni. Öntörvényű grafikus. Eredeti neve György Csaba, de ezt eltemette. Maradt Borgó.

— *Miért Borgó?*

— Mert háborgó vagyok, s így Borgó.

— *Inkább halk háborgónak tűnsz.*

— Nem mindig. Vannak tengermélyi indulataim.

— *Nem vágysz haza?*

— Nincs haza. Ott nincs haza.

— *Dehát a folyók, a hegyek?*

— A folyók, a hegyek köszönik, megvannak. Nélkülem is. Édesanyám él ott, de gyakrabban van Magyarországon, mert csak itt tudják a betegségét kezelni.

— *Igen, értem, de egy időben úgy is háborogtál, hogy közösségben, művésztársaiddal együtt.*

— A Ma-Mű ma is megvan. Eredetileg Marosvásárhelyi Műhely néven, még 1974-ben indult. A Ma-Mű-t *Ágoston Vilmos* találta ki, s azt is jelenti, hogy Magyar Művészek, ami ilyenformán elkülönülten, vagy inkább összezártan erőt képvisel, de jelentheti azt is, hogy ma alkotta művek, a máról alkotott művek satöbbi. El voltunk zárva a világtól, s kezdtük megelégelni a szakmai, politikai ellehetetlenülést. Főként grafikusok, festők alkották a csoportot. Végső arcát a Vajda Lajos Stúdióval egyesülve Szentendrén nyerte el.

— *Magadat hogy látod, te hol vagy?*

— Ezt még nem sikerült senkinek megtudni, még nekem se, bár volt és van is magammal kapcsolatban egynéhány kézzelfogható gondolatom. Az erdélyi nemesi heraldikából, azaz a címerek tanából kezdtem felépíteni a művészetemet. Ez még teológiai tanulmányaimhoz — nem végeztem el — nyúlik vissza, ugyanis Kolozsvárott a Farkas utcában van egy címerkiállítás, s én mindig csodálkoztam, milyen gyönyörűek. Na most ennek komoly rendszertana van. Nem használhattam például piros-fehér-zöld színt ugye, de a piros-sárga-kéket se, mert egyik nacionalistának, a másik meg nyalásnak tűnt volna. Így azután lassan megfosztottam eredeti jelentésétől, legyen ez művészet, ne heraldika.

— *Milyen üzeneteket csempészel ezekbe a művekbe?*

— Pontosan ezt kérdezték az akkori rendszer pribékjei is, hogy elvtárs, mit üzen ezekkel a nép számára?

— *Na...*

— Jó, csak vicceltem, nem neked szántam. Egy bizonyos, én 20 éve kizárólag egy témával foglalkozom, nagyon szigorú és zárt, mindig ugyanazt a kompozíciós elvet alkalmazom. Nem tudom megunni soha.

— *Amiket én most láttam, azok mindegyikén van egy vezérmotívum.*

— Igen. Mondom. Az inkvizíció kitalált egy bugyrot. Egy olyan szekrény volt ez, amibe betették a kiszemeltet, kívülről éles, hegyes szögeket ütöttek a szekrénybe. Aztán csak állt a szerencsétlen, amíg bírta, de egyszer csak kezdett összeomolni, a szegek meg felsebezték. S akkor a vére bizonyította, hogy boszorka, vagy a sátánnal cimborál. Érted? A vére! Ma is vannak ilyen emberre szabott kínzóhelyek, s egészen hétköznapiak is, mint a tévé, vagy a hamburger. Be vagyunk zárva a „nyíltságba", s nagyon egyedül van mindenki...

— *Miskolcon barátokra leltél.*

— Igen, a galériások és mások szeretettel fogadtak, adtam anyagot a biennálére is, s különösen szeretem ennek az alkotóháznak a miliőjét. Itt még egyedül lenni is jó...

(karosi)

KÉPES eseménynaptár

Ma 55 éves *Tina Turner* (képünk), „a rocknagymama", aki más adatok szerint ezen a napon, 1940-ben vagy 41-ben született az USA Tennesse-állambeli Nutbush-ban. Erotikus mozgásáról híressé vált pop- és rockénekesnő.

*

25 esztendeje, 1968-ban hunyt el *Arnold Zweig* német író. 1915-ben irodalmi díjat nyert a Rituális gyilkosság Magyarországon című művével. Részt vett az I. világháborúban, itteni élményeiről írta a világsikert aratott Grisa őrmester című regényét. A Hitler-uralom elől emigrálni kényszerült hazájából.

*

30 éve, 1963-ban halt meg *Amelita Galli-Curci*, a világhírű olasz szopránénekesnő, a koloratúra szerepek virtuóz előadója. Budapesti fellépése (1929) sikertelen volt.

*

110 évvel ezelőtt, 1883-ban született *Babits Mihály* költő, író, századunk első fele magyar költészetének kiemelkedő alakja. Első versei a nagyváradi Holnap antológiában jelentek meg. A Nyugat szerkesztője volt 1919-től 1941-ig. A költészet „elefántcsonttornyából" írta a Nyugtalanság völgye, a Sziget és tenger köteteit. Bibliai témájú elbeszélő költeménye a Jónás könyve (1940). Költeménykötetei formaművészetükkel és színes nyelvezetükkel tűnnek ki (Levelek Írisz koszorújából — 1909, Herceg, hátha megjön a tél is — 1911, Hátrahagyott versei — 1941). Regényei java része a dzsentrivilág pusztulását ábrázolják (A gólyakalifa, Kártyavár). Kiváló műfordító volt, s jelentős műve Az európai irodalom története (1936).

ÍGY NEK EGY JÓ UZLET:

KARÁCSONYI BÚTORVÁSÁRT TARTUNK!

Az Olcsójános Kft. Szuhogyi Bútorgyárának termékeit,

AZ ÁLOM BÚTORBOLTBAN

engedményes áron vásárolhatják meg.

Mondjon tőlünk olcsóbbat, és engedünk 10%-ot.

Miskolc, Kis-Hunyad u. 55.

Szuhogy, Kossuth u. 72.

ARAL

A BÚZA TÉREN AUTÓVILLAMOSSÁGI BOLT

GUMISZERELÉS TÉLI GUMIK

LAPUNK MINDEN KÉPE

FORTE PAPÍRRA ÉS VEGYSZERREL

KÉSZÜL.

DÉLI HÍRLAP

— Politikai napilap. Megjelenik Miskolcon és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. — Kiadja a Déli Hírlap Kft. 3527 Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. Felelős kiadó: **SZÁNTÓ ISTVÁN** ügyvezető igazgató. Telefon: 412-894, Westel: 06-60-350-411. Főszerkesztő: **KISS LÁSZLÓ.** Telefon: 411-817. — Titkárság: 342-694 (üzenetrögzítővel). Felelős szerkesztők: Bohus János (telefon: 342-694), Karosi Imre (telefon: 411-266), Makai Márta (telefon: 412-866). Tördelőszerkesztők: Keglovich János, Burcsa József (telefon: 342-694). — Főmunkatársak: Kiss József (belpolitika), telefon: 412-888; Oláh Erzsi (vállalkozások), telefon: 411-600; Szabados Gábor (művelődés, szabadidő), telefon: 412-866. — Sportrovat (telefon: 412-688, fax, üzenetrögzítővel); rovatvezető: Szikra Pál. — Gazdaság: Szaniszló Bálint, telefon, fax: 412-688. — Fotórovat, rovatvezető: Szabán Gabriella, fotóriporter: Czakó Lajos. — Bűnügy/művelődés: Horváth Szabolcs, telefon: 412-866. — Az olvasóké a szó: Hencz Józsefné, telefon: 411-800. — Gazdasági ügyintézés, hirdetésfelvétel, telefon: 412-845 (fax is): Hambarás Eszter főkönyvelő, Bobák Kornélné hirdetési csoportvezető, Kiss Ibolya előadó. Lapterjesztő menedzser: Zielem Ferenc, telefon: 341-611/184. Terjeszti a Magyar Posta és a Déli Hírlap Kft. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál és a hírlapkézbesítőknél. Előfizetési díj egy hónapra 360 Ft, egy negyedévre 1080 Ft, egy évre 4320 Ft. — Készült a Borsodi Nyomda Kft.-ben. Felelős vezető: **DUCSAI GYÖRGY** ügyvezető igazgató. ISSN 0133-0209.

Az utóbbi évtizedek legnagyobb árvize 1974-ben érte térségünket...

Háromszor ennyi kellene árvízvédelemre

Kiszáradtak a töltések

A Sajó, a Hernád és a Bodrog környékén egy 1974-eshez hasonló, nagyobb árvíz esetén 29 település kerülne veszélybe. Ezzel az adattal nem pánikot akarunk kelteni — mondotta dr. Pados Imre igazgató, az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság sajtótájékoztatóján —, de nem árt tisztában lenni az árvízvédelem jelenlegi helyzetével.

Az Évizig körzetében lévő árvíz- és belvízvédelmi művek őszi felülvizsgálatának értékeléséből kiderül, hogy az 593,7 kilométernyi fővédelmi vonalból 361 kilométernyi felel meg az előírásoknak, azaz a töltések 40 százaléka nem a legbiztosabb. Ez annak tudható be, hogy az előirányzott felújítási munkák nagyrészt elmaradtak, sőt a rendelkezésre álló pénzügyi keretek a védművek folyamatos, előírás szerinti karbantartását sem teszik lehetővé. Az állam által biztosított idei 300 millió forint csak a szükséges intézkedések egyharmadának fedezésére elegendő, sőt a becslések szerint jövőre már 1 milliárd szükségeltetne a védőrendszer működtetéséhez.

Dr. Pados Imre szerint az utóbbi időben a magyar lakosságban elmúlt a félelem az árvizektől, ami annak tudható be, hogy aszályos évtized áll mögöttünk, nem volt komolyabb áradás. Azonnal hozzátette, hogy nem az a cél, hogy folyamatos veszélyérzetet tápláljanak az emberekbe, de az aszályos időszak nem tart örökké. Ráadásul az állami gazdaságok, nagy területen gazdálkodó tsz-ek megszűnésével a „vízérzékenység" is nőtt. A néhány tíz hektáron gazdálkodó földműves egy árvízkárt nem bír el, tönkremegy belé... Téves az a megállapítás — mondotta az igazgató —, hogy a Föld általános felmelegedése inkább vízhiányt okoz. A szakemberek szerint egy ilyen aszályos korszak után mindenképpen áradásos időszaknak kell következnie, amire fel kell készülni. Ráadásul a szárazság megrongálta a töltéseket, repedések keletkeztek bennük, aminek hatását egyelőre nem lehet felmérni. Lehetséges, hogy egy áradás alkalmával képtelenek feltartani a vizet.

Jó néhány olyan település található a folyók mentén, amelyek egy nagyobb árvíz idején védtelenek maradnának. A körtöltések megépítése — úgy 30 kilométernyi — 1 milliárd forintba kerülne. Az előírásoknak meg nem felelő, 240 kilométernyi fővédelmi vonal pótlásához viszont már ennek a tízszerese kellene. A vízügyi igazgatóság a rendelkezésre álló eszközökkel a továbbiakban is elvégzi árvíz- és belvízvédelmi feladatait, sőt szerződéses formában az önkormányzatokat is bele szeretnék vonni a munkába.

Sz. B.

VESZÉLYBE KERÜLHET A TÁVFŰTÉS

Hideg napok következnek?

Az utóbbi napokban mind több hírt hallani arról, hogy a városban több helyen polgári engedetlenségi mozgalom szerveződik; az érintettek meg akarják tagadni a távfűtési díj kifizetését. Ha valóban létrejön a mozgalom, az kritikus helyzetbe hozhatja az amúgy is nagy kinnlévőségekkel (mintegy 80 millió forinttal) küzdő Miskolchőt. A várható következményekről Tamás Pált, a Miskolchő gazdasági igazgatóját kérdeztük.

— Ha egy-egy lakó nem fizet, akkor a szokásos eljárást követjük: felszólítások, bírósági eljárás stb. Az eljárás eredményessége persze kétséges, a tartozás roppant nehezen hatjható be, azonban egy lakást — műszaki okokból — nem lehet kizárni a fűtésből.

Ha valóban polgári engedetlenségi mozgalom szerveződik és egy lépcsőház, vagy egy épület lakói egységesen nem fizetnek, akkor nem tudunk egyebet tenni, mint kizárjuk ezeket a lépcsőházakat, illetve épületeket a távfűtésből. Ilyenkor legfeljebb plusz két fokos „meleget biztosít a rendszer, ami csak arra elegendő, hogy ne fagyjanak le a vezetékek. Ha sokan csatlakoznak a nemfizetőkhöz, akkor a Miskolchő könnyen olyan helyzetbe kerülhet, hogy a többi lakásban sem képes fűteni, hiszen nem tudjuk fizetni tartozásainkat a fűtőműnek.

Nem hiszem, hogy a nemfizetés eredményre vezethet, legfeljebb annyit lehet elérni, hogy vállalatunk ellen felszámolási eljárás indul, s az egész városban veszélybe kerül a távfűtés, mind a 32 ezer lakásban. Ami a távfűtési díjakat illeti, ezek kifizetése sajnos tényleg szinte megoldhatatlan problémát jelent sok családnak, azonban ez elsősorban szociális probléma, nem pedig műszaki, a jelenlegi távfűtési díj ugyanis jól összemérhető a hagyományos szén, vagy a gázfűtéssel.

— A tartozások rendezésére sok mindent megpróbáltunk. A szociális okokból rászorulók például, amennyiben tartozásukból 20 százalékot kifizetnek, a vállalat ugyanennyit elenged, a hiányzó 60 százalékot pedig az önkormányzat pótolja. Ha a tartozást időközben a bírósági eljárás költsége megnövelte, az az adóst terheli: gyakran ezt tagadták meg az adósok, így nem sikerült rendezni a tartozást.

A polgári engedetlenségi mozgalommal kapcsolatban megkérdeztük Halász Rózsa alpolgármestert is, hiszen a kérdés elsősorban szociális természetű.

— Úgy gondolom, hogy a polgári engedetlenségi mozgalom a lehető legrosszabb megoldás, ugyanis a bírósági eljárás során a fizetést megtagadók jogcím nélküli, rosszhiszemű lakáshasználókká válhatnak, ami a bérlői jogviszony megszűnéséhez vezethet. Ez ellen pedig nem használ semmiféle engedetlenségi mozgalom.

— Az önkormányzat más megoldást kínál. A közüzemi alapból megpróbálunk mindazokon segíteni, akiknek szociális helyzete ezt indokolttá teszi: egyedülállók 11 800 forintos havi jövedelemig, családoknál pedig 9900 forintos egy főre eső havi jövedelemig férnek bele ebbe a kategóriába (a családi pótlékot is bele kell számítani). Fontos, hogy mielőbb beadják az igényüket a Petőfi utca 39. szám alatt, a határidő december elseje. Pontosan kell tudnunk a felmerülő igényeket: ennek ismeretében talán még újabb pótlást is tudunk szerezni az említett közüzemi alaphoz, és megvalósulhat sok család számára az a konstrukció, amelyben (ahogyan *Tamás Pál* is említette) 20 százalék befizetése „árán" megszabadulhatnak nyomasztó hátrálékuktól.

Kájé

Őrzik a népit, a régit, tanítják a fiatalt

Mezőkövesd kitüntetettjei

Mezőkövesd város képviselőtestülete átadta a Mezőkövesd város díszpolgára és Mezőkövesd városért kitüntetéseket. Az ünnepséget a Bárdos Lajos Ének-zenetagozatos Általános Iskola műsora nyitotta meg, majd Pap János polgármester köszöntötte a megjelenteket. Lanczki Péter, az ügyrendi, szervezési és jogi bizottság elnöke ismertette a kitüntetettek rövid életútját, akiknek nevében Gáspár József káplán, érseki tanácsos köszönte meg a képviselő-testületnek az elismerést.

Simon Istvánné Gari Margit 1907-ben született Mezőkövesden. Az elemi iskola elvégzése után summásként dolgozott, a téli időszakban pedig édesanyjának segített, és hímezni tanult. Két évtizedig gyűjtötte a néprajzi múzeum számára a mezőkövesdi emberek ruháit, használati eszközeit. Széles körű ismerete élő forrás volt, segített a régi parasztházak eredetiségének megőrzésében. Elismerést érdemel a paraszti eszközök, eredeti fényképek, konyhai felszerelések gyűjtéséért, amelyek most a tájházakban vannak. Párizsban jelent meg az Ecet és epe című könyve, amelyet azóta több nyelvre is lefordítottak. A rádió és televízió több műsorában népszerűsítette a várost; országos hírű néprajztudósok elismerően nyilatkoznak munkájáról. A mai napig erejéhez mérten dolgozik, segíti a város értékeinek összegyűjtését, megőrzését, ápolását. Mindezért a Mezőkövesd város díszpolgára kitüntetést kapta.

Gáspár József Mezőkövesden született, 1931-ben. Az általános és középiskolát szülővárosában végezte. Teológiai tanulmányainak befejezése és pappá szentelése után különböző helyeken látott el tisztelendői szolgálatot. A mezőkövesdi Jézus Szíve plébániára 1965-ben kapott kinevezést, s azóta is az egyházközség szolgálatában áll. Szeretettel és megértéssel tanítja a gyermekeket a hitre. Kápláni munkájával érdemelte ki, hogy érseki tanácsosi megbízást is teljesíthet. Több évtizedes áldozatos szolgálatáért a Mezőkövesd városért kitüntetést adományozták Gáspár Józsefnek.

Répászky Zoltán is mezőkövesdi származású. Tanári diplomát biológia—földrajz szakon szerzett. Több évtizedig tevékenykedett megyei vezető szakfelügyelőként, és óraadó tanárként a helyi Petőfi Sándor Általános Iskolában. Kimagasló érdemei vannak az egészséges életmódra nevelésben. Személyéhez kötődik a mezőkövesdi iskolamúzeum létrehozása, folyamatos bővítése. Elismerésre méltó munkát végez a városi képviselő-testület oktatási bizottságában, valamint a városvédő és városszépítő egyesületnél. Több évtizedes eredményes munkája elismeréseként kapta a Mezőkövesd városért kitüntetést Répászky Zoltán nyugalmazott megyei szakfelügyelő-tanár.

Cs. I.

JAVUL A HAZAI BÚTOROK MINŐSÉGE

A Domus állja a versenyt

KARÁCSONYRA KEDVEZMÉNYEK

Igen kevés házavatót tartottak az idén Borsod megyében, s a meg nem épült lakásokba új bútor sem kellett. A Borsod Domus Lakberendezési Kft. milyen üzletpolitikával próbálta meg kivédeni a csökkenő keresletet? — kérdeztük Fórizs Sándor ügyvezető igazgatót.

— A bútorgyártók igyekeztek a választékukat új termékekkel gazdagítani, és új módon is ajánlani ezeket a kereskedelemnek. A legnagyobb seregszemle az országos bútorszakvásár, amelynek a BNV-n kívül tavaly volt az első premierje. Az idén még több magyar gyártó vett részt. Kicsinek is bizonyult a fővárosi Olimpiai és Körcsarnok, harmadikként a Budapesti Sportcsarnok is a bemutató színhelye lett. A szakvásár ideje alatt a munkatársaimmal együtt 40 szállítóval tárgyaltunk, s megállapítottuk, hogy a választék nemcsak mennyiségében, hanem minőségében is javul. A gyártók sokkal nagyobb gondot fordítanak a bútor funkcióján kívül a külső megjelenésre, s jobban igazodnak az import bútorok színvonalához, azok divatirányzatához.

— Ebben a pénzszűke világban mennyire volt fizetőképes kereslet?

— A forgalom az elmúlt évhez hasonlóan alakult, bár meg kell jegyeznem, hogy Miskolcon jócskán megemelkedett a versenytársak száma, több, mint 30 helyen foglalkoznak már bútorárusítással. Ez természetesen befolyásolta az általunk értékesített bútorok mennyiségét is, de mi a „kesztyűt úgy vesszük fel", hogy rajtunk kívül nem sok helyen tudnak ekkora választékot bemutatni. A Domus Áruházon kívül a Besenyői úti bemutató teremben is bővítettük a kiállításra szolgáló teret. A versenytársak támadtak már bennünket, a területi elhelyezkedéssel, valamint az árakkal kapcsolatban hivatkoznak a Domusra. Ezt nem tartjuk etikusnak, mert mindenkinek joga, hogy éljen a reklám eszközeivel, de úgy, hogy csak magáról beszél. Itt szeretném megjegyezni, hogy egy-egy új vállalkozás az import termékek behozatalára korlátozódik, s nem ritkán tapasztalható, hogy rövid távon törekszenek nyereségre. Előfordult már, hogy néhány hónap múlva felszámolták a céget, így természetes, hogy az értékesítéshez kapcsolódó kockázatot nem vállalják. Reméljük, hogy némi javulást hoz az a rendelet, amely a közelmúltban lépett életbe, s ennek értelmében minden import terméket csak előzetes Kermi-vizsgálat után lehet forgalomba hozni.

— Az előző évhez hasonlóan alakult a forgalmuk. Sikerként könyvelik el?

— Elégedetté nem tesz bennünket ez az eredmény, bár az áruház kollektívájának sokkal keményebben meg kellett dolgoznia érte, mint évekkel ezelőtt. A munkanélküliség, s az, hogy sok embernek bizonytalan az állása, a szűkös pénzkiáramlás mind visszaveti az értékesítési lehetőségeinket. De az üzlet- és árpolitikánkkal igyekezni kell ehhez is rugalmasan alkalmazkodni, hogy akinek kevesebb a pénze, az is találjon olcsó bútort, vagy a régit beszámítva újat vásárolhasson, az igényesebbek pedig megtalálhassák az exkluzív berendezéshez szükséges darabokat is. Szinte minden hónapban voltak árengedményes akcióink, s karácsony előtt is így akarunk kedveskedni a vevőinknek. A következő hetek egy-egy napján más-más termékcsoportot kínálunk olcsóbban, s ezekért akár kárpótlási jegygyel is lehet fizetni. A napi árfolyamot kifüggesztjük a bejáratnál, és érdemes a hirdetéseinket is figyelni.

O. E.

Szakcsi Lakatos és Babos

Három kiemelkedő tudású dzsesszmuzsikust lát vendégül ma este hét órától az Ifjúsági és Szabadidőház. *Szakcsi Lakatos Béla, Babos Gyula* és az amerikai *Jinda George* neve garancia arra, hogy kitűnő koncertet élvezhetnek végig a dzsesszrajongók. Minden érdeklődőt szeretettel várnak.

FUJI FOTOBRILL
új
AJÁNDÉKFILM
AKCIÓ!
FUJI SUPER G
AZ ÚJ CSÚCSMINŐSÉG III
CSAK NÁLUNK!
MISKOLC Szechenyi ut 3-9 T:351-326
PÁTRIA EMELET

Karácsonyi írógépvásár az Irodaszalonban
SAMSUNG SQ 1000 elektronikus írógép 16 999 Ft áfával
BATÓ-HÁZ 16. üzlet
Tel.: 353-274

INVITE YOU TO THE OPENING OF
THE EXHIBITION

'11 ARTISTS WHO MAKE LITHOGRAPHS IN VÁC'
(HOMMAGE À SZABÓ ISTVÁN LITOGRÁFUS)

CSABA BORGÓ GYÖRGY
JÓZSEF GAÁL
MICHAEL HORSLEY
ANDRÁS MÁRKOS
ISTVÁN NÁDLER
ANDRÁS MIKLÓS SÁROS
SI - LA - GI
RÓBERT SWIERKIEWICZ
ÁRPÁD SZABADOS
JÓZSEF SZURCSIK
KÁROLY VILHELM

2. JUNE 1992, 6 - 8 pm
BRITISH EMBASSY
BUDAPEST, HARMINCAD ST. 6A
Monday to Friday 9 - 12.^{30}, 2 - 4 p.m.

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK
KIÁLLÍTÁSUNKRA

11 MŰVÉSZ VÁCOTT KÉSZÜLT LITOGRÁFIÁI
(HOMMAGE À SZABÓ ISTVÁN LITOGRÁFUS)

BORGÓ GYÖRGY CSABA
GAÁL JÓZSEF
HORSLEY, MICHAEL
MÁRKOS ANDRÁS
NÁDLER ISTVÁN
SÁROS ANDRÁS MIKLÓS
SI - LA - GI
SWIERKIEWICZ RÓBERT
SZABADOS ÁRPÁD
SZURCSIK JÓZSEF
VILHELM KÁROLY

1992. JÚNIUS 2. 18 - 20 óra
ANGOL NAGYKÖVETSÉG
BUDAPEST, HARMINCAD U. 6/A
Hétfő - péntek 9 - 12.^{30}, 14 - 16

BORGÓ György Csaba

MICHAEL HORSLEY

NALORS STUDIO

A Budapest Galéria
és a Miskolci Galéria tisztelettel
meghívja Önt a

A MEGÚJULT MŰVÉSZTELEP

(Fiatal festők és grafikusok a
Miskolci Galéria Alkotóházából)
c. kiállításának megnyitójára
1992. június 9-én 17 órára
a Józsefvárosi Kiállítóterembe
(Bp. VIII., József krt. 70.)

A kiállítást megnyitja:
Kishonthy Zsolt
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető 1992. július 13-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

Borzó György Gyula

KIÁLLÍTÓK:

Borgó (György Csaba)
Csontó Lajos
Faa Balázs
Gaál József
Uta Heinecke
Keserű Zsolt
Kopasz Tamás
Koronczi Endre
Kőnig Frigyes
Lévay Jenő
Maczkó Zsolt
Pácser Attila
Sándor János
Simon Zsolt
Szabadi Zoltán
Szurcsik József

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Grafikai műtermek '91

ÚGY KÖZELEDIK új tárlathoz az érdeklődő nézőt, ahogyan *Árkossy* István szép akvarelljén az *Idegen* közeledik egy fényes ablakú ház felé – nem tudhatja, mi várja ott, mi hívogatja, és megfordítva: a háziak sem sejthetik, mit hoz magával az Idegen: hulló falevelek bánatát-e, vagy talán vidám zeneszót?

A kiállítást a képzőművészek szövetsége Grafikai Szakosztályának körlevele előzte meg, és negyvenhat művész jelezte részvételi szándékát a Képcsarnok Vállalat Vörösmarty téri elegáns termében. Ahhoz, hogy ezt a nyári tárlatot országos keresztmetszetnek tekintsük, a létszám és a művek száma is kevés, ám ahhoz, hogy sokoldalúságában megmutatkozhassék a jelenkori magyar grafika, s kedvet csináljon a hozzá közeledőnek a grafikai műtermek közelebbi megismerésére, felkeresésére, ahhoz jó kezdet.

NÉVSOROLVASÁST tartani nem szeretnék, sem a hiányzók nevét felvésni egy fekete táblára. Örvendetesnek tartottam, hogy egy festő is "feliratkozott" a listára: *Kádár* J. Miklós *Don Quijotéja* még fekete-fehérben is elárulja, hogy ecsethez szokott kéz lendülete vitte. Ugyanakkor – ha már a műfaji közeledésekről esik szó – festőibb lett az egyik legrajzosabb grafikus: *König* Róbert, akinek főleg fekete-fehérben alkotott, sűrű rajzai oly jellegzetesek, hogy akik egyet-kettőt láttunk közülük, tévedhetetlenül felismerjük: most tágasabb egek alatt, a háttér fekete foltjának nagyobb teret szánva, nagyobb szerepet szabva, játszatja le zsugorított előtérben régi kedves témái közül például a *Hastingsi csatát*.

Ámde kezdjük mégis az elején ezt a „tárlatvezetést", ott, ahol belép az ajtón az Idegen, hiszen az első impresszió igen fontos. Jól tudja ezt *B. Supka* Magdolna művészettörténész, a kiállítás rendezője – és a zajos térről a csend világába vezet be. *Molnár* Péter leheletfinom drappos *Csönd* nyomata, illetőleg *Klossy* Irén hajszálvékony vonalainak fátyolos szövedéke *(A múlt emléke)* alkalmas arra, hogy az érkezőt a még kintről magával hozott tempó lelassítására bírja. Azután majd fokról fokra fel fog hangosodni e terem falainak felénk vetülő hangja, mind harsányabb színek szólítanak meg, miközben a tárlatrendező olyan közbülső ötletek megvalósítására is módot talál, mint annak bemutatása, hogy ugyanazt a témát miként fogalmazza meg a végtelenül sok színes vonal "szalmakazlaival" egyéni kifejezési módot teremtő *Kovács* Péter Balázs, és kafkai szomorúságú rovaremberével a Jugoszláviából mintegy tíz éve áttelepült *Benes* József, akinek "magával kötve, mint a kéve"-zsákfigurái a maguk eredetiségében és változatosságában ismerős részvevői a hazai képzőművészeti kiállításoknak (*Vízparton*, illetőleg *Parton*).

A POLITIKAI VÁLTOZÁSOK jeleit nem „illendő" ma már műkritikának észrevennie sem – visszahatása ez az egykori túlpolitizáltságnak –, mégis, miután a grafika gyors műfaj (s a plakáttal, a karikaturával határos), megpróbáltam e régi rossz „szempont" alapján is nézelődni a tárlaton. *Ábrahám* Ráfael egész sorozatot szentel a *Csillaghullás* élményének, a tőle megszokott magas szakmai színvonalon, meditálva a jelenségek fölött, a mélyebb filozófiai összefüggéseket látva, láttatva. *Zala* Tibor, ellenkezőleg, azzal „politizál", hogy nem politizál, hanem megannyi korhoz kötött mű után a régi énjét keresi (*Régi rajz*). A Kolozsvárt született, Romániából nemrég áttelepült *Nagy* Stoica Georgeta új hangot hoz a szorongásos álmok rögzítésében: a hasonló élményeket másként megfogalmazó motivumzuhatagot (*Emlékhatár, Határeset*). A marosvásárhelyi születésű, ugyancsak áttelepült *Borgó* (*György* Csaba) szintén nyeresége a hazai képzőművészeti kultúrának – furcsa, miroi játékosságú, titokzatos rajzaival. *Butak* András, aki épp tíz éve érkezett, az egyetlen a tárlaton, aki átlép műfaji kötöttségeken és meghatározatlan tárgyú, valamiképp rossz emlékeket ébresztő grafikák mellett (mit ábrázolnak vajon? felrobbantott bunkert? használhatatlanná tett krematóriumot? *A hely emléke* a címük) tárgyat is kiállít, egy *Doboz*-sorozat részeit, a doboz ódon könyvre hasonlít inkább, s ha kinyitjuk, talán csontváz van benne, ama riasztó angol megfigyelést illusztrálva, hogy minden család őriz csontvázat a szekrényében? (Lehetséges, hogy a teremben ez a legdirektebben politizáló mű?)

S ha a már Magyarországon alkotó új művészek néhányszavas bemutatásának – nem puszta udvariasságból – nagyobb teret szenteltünk, köszöntsük még ezeken a hasábokon a Franciaországból a szó szoros értelmében hazaszaladt *Csorba* Simont, aki saját meghatározása szerint "futóművész", s ugyanakkor tehetséges festő, a gesztusfestészet művelője. Néhány munkáját évekkel ezelőtt Párizsban láthattam, most meghatottan álltam aprólékosan míves festmény„firkája" előtt, melyen a hazafelé araszolgatás (1735 km-es futás 28 nap alatt) egyhangúságát festette meg – s a hosszútávfutó magányosságát.

NEM SZÁMOLHATTAM BE minden műről, jóllehet van itt régies hangulatú táj, vízeséssel (*Csurgói* Máté Lajos) és a még mindig modernnek számító média, a film hatásáról – a filmszalag pergésének „csodájáról" – tanuskodó sorozat (*Hegedüs* 2. László), a végletet említsem. E kettő között helyezkednek el a dekorativitástól az absztrakció küszöbére elérkezett *Kopasz* Márta és a barokk első mesteréhez „visszahátráló" *Kéri* Imre, aki *Caravaggio* műveit elemzi triptichonján. Az elvonatkoztatás határán jár *Rátkai* György, meglehet, a régészet iránti érdeklődése finomítja-tágítja látásmódját. Térhatású gyöngéd absztrakcióival tűnik ki *Parádi* Tamás.

„Milyen izgalmas festő lett *Stefanovits* Péter!" (Rajzolóként is érdekes volt) – gondoltam magamban, jóllehet nem értem *Ősi szeizmográf* című sozatát, s közben rájöttem, hogy izgalom, vagyis új kísérletek nincsenek ezen a tárlaton. Még az anyaggal való próbálkozások is elmaradnak, talán egyedül *Kunt* Ernő *Soproni udvara* az, amelyen a téma nyugalma ellen hat a nyugtalanító cinkmaratás.

Marad a megbízható minőség. *Maracskó* Gabriella szálkás tusrajzai, *Almásy* Aladár lírai látomásai (*Sámson és egy filiszteus!*), *Engel Tevan* István groteszk illusztrációi E.T.A. *Hoffmann* novelláihoz, *Olajos* György őskori fossziliákat áhítatosan „feltámasztó" rézkarcai, *Sulyok* Gabriellának ősanyánk willendorfi idomait költészettel körüludvarló rajzai, *Sáros* András Miklós dús és gyönyörű trópusi fái...

Ember Mária

(A Grafikai Műtermek '91 kiállítás a Csontváry Teremben július 20-ig tekinthető meg.)

SCHILLER
OPEL GM
MÁRKAKERESKEDÉS
DRÁVA AUTÓ KFT
JÚLIUS 12-ÉN, 13-ÁN, 14-ÉN, PÉNTEKTŐL VASÁRNAPIG A HASZNÁLT AUTÓT VÁSÁRLÓ ÜGYFELEKET 5%-OS ENGEDMÉNNYEL VÁRJA
A XIII. DRÁVA UTCA 17. ÉS A XIII. VÁCI ÚT 113.

BORGÓ György Csaba

BORGÓ György Csaba

Ágh István: Egy kiállítás emléke : Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi tiszteletére.
= Magyar Fórum, III.évf. 12.sz. 1991 10.p.

Bp., Vigadó Galéria

1 Worms, Vierungsturm und Chorge

BORGÓ ÉLETE HATODIK PINCÉJÉBEN

A mélyről jövő ember fohásza

A rajz a legnagyobb szabadságélményt nyújtja

Egy Erdélyországból indult képzőművész – Tamási Áron szavaival élve – aligha kívánhat magának többet, mint hogy otthon legyen a világban. Nemrégiben kiállítása nyílt György Horváth Csabának, alias Borgónak, Miskolcon, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban. Ide azokat a rajzokat hozta el, amelyek már azóta születtek, hogy Miskolcot magához ölelte, s szeretné, ha Miskolc is szorosabbra fonná ezt az ölelést...

— Ez a hatodik pince — mondja szomorúan —, amiben kénytelen vagyok dolgozni. Még soha nem sikerült találnom egy otthont adó helyet. Mégis hálás vagyok Miskolcnak, pontosabban a MissionArt Galériának, ugyanis *Jurecskó László* művészettörténész ajánlotta fel műhelyül a pincéjét. Az itt készült munkáim egy mélyre jutott ember fohászai felfelé, hogy újra embernek érezheti magát, embernek és szabadnak.

– Mennyire fontos számodra az alkotó közösség?

— A reneszánsz óta a művész személyisége majdnem egyenrangú a művel. De meg kell nézni az emberiség legcsodálatosabb alkotásait, mind csoportmunkák. A MaMü, azaz a Marosvásárhelyi Műhely, azután a Túlsó part, a Vajda Lajos stúdió, amelyekben aktívan vettem és veszek részt a közösség erejét jelentik nekem.

– Mennyire érthető, amit csinálsz?

— Miután művészetemet a heraldikából, azaz a címertanból vezettem le, meglehetősen sajátos, de szigorú jelzésű rendszer az enyém. Különösebben nem érdekel, hogy a hivatalos ítészek mit mondanak róla, viszont elvileg mindegyiknek van „borgós" értelmezése is, tehát pontosan tudom, mit akarok mondani. Az más kérdés, hogy valaki miként érti. Ugyanúgy mint én nyilván semmiképpen nem, de megmozgatja, foglalkoztatja, magasabb régiókba emeli.

– Végül is a heraldikát is névtelen emberek hozták létre.

— Pontosan. Egy-egy mű is lehet önmagában remeklés, viszont érdekes módon, nagy alkotásokat az abszolút névtelen mesterek rendkívüli szorgalma, szakismerete, hűsége és derűje, megkockáztatom a hite hívta életre. Számomra a rajz nyújtja a legnagyobb szabadságélményt. Nem véletlenül ragaszkodom annyira a papírhoz és a tollhoz, illetőleg bizonyos magam kitalálta nyomdai eljáráshoz.

Borgó egyik jellegzetes rajza.

– Szalay Lajos azt mondja, hogy reménytelenül birkózunk az angyallal.

— Szépen és igazan mondja. Én már mindig a székely ember birkózását látom, A jákobi tusakodást. Néki már csak felfelé nyílik út, s ezt a fölfelé ívelő fohászt rajzolom.

– Ez egyfajta megadásnak tűnik.

— Szabadjon azt éreznem, hogy bűntudat nélkül lehetek magyar! Miután Magyarországra vetett a sors, ne legyek hontalan a hazában. Teljesen mindegy — ki kihez — a hegy, vagy Mohamed megy, mindenképpen csúcsot kell másznom. Ha az ember odébb áll, a hegyek is jönnek. Ha a hegyeket tolják el, az ember követi. Érted ezt? Ennyit a hűségről. Abban igazad van, hogy a mélyről jövő ember fohásza nem elég. A küzdést föl a csúcsra, azt kell megmutatni.

K. I.

1994. ápr. 20

Borgó György Csaba

NYÉKLÁDHÁZÁIG KIVISZIK A NÉGY SÁVOT

Cigándnak kikötője lesz?

Az ukránok már nem lelkesednek az útépítésért

Nemrégiben Rajkai Zsolt, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium államtitkára megtekintette a cigándi Tisza-híd és új út építési munkálatait, bejáráson vett részt. Ennek során rövid interjút kértünk tőle.

— Magyarországon egyedülálló hídépítési technikával, a régi polgári híd szerkezetének hasznosításával épül az új híd. Erről sokat cikkeztek, de mit jelent a cigándiaknak, a térségnek a fejlődés szempontjából?

— Nem illúzió, hogy a híd révén hihetetlen gyors fejlődés indulhat meg, ugyanis sikerül összekapcsolni az egyébként elárvult, magára maradt országrészeket, s ezzel egyidejűleg rácsatlakozni a nemzetközi útvonalakra. Tudvalevőleg a Lácacséke—Pácin határátkelőhely Kelet-Szlovákiával teremt összeköttetést. De hadd tegyem hozzá, az elképzelések szerint nem lehetetlen, hogy kikötője lesz Cigándnak, konténeres szállításra lehetne ráállni.

— És a bodrogközi kisvasút? Van valami köze a hídhoz?

— A „Bodrogközért" Alapítvány keretében harcoltunk a kisvasútért, ma se tettünk le róla, de ettől függetlenül a híd mindenképpen kellett volna, tehát akkor is, ha a kisvasút megépül. Örülünk, legalább a hidat sikerült „átverekedni".

— Mi a helyzet az M3-assal?

— Sajnos az ukránok nem annyira lelkesednek az útépítésért, mint a magyarok, márpedig ez egy nemzetközi útvonal lenne, a Trieszt—Kijev korridor. Ha pedig a Kárpátok túloldalán kisebb a szándék a folytatásra, akkor elveszti jelentőségét, így üzletileg is az építkezés. Mindenesetre a pályázati

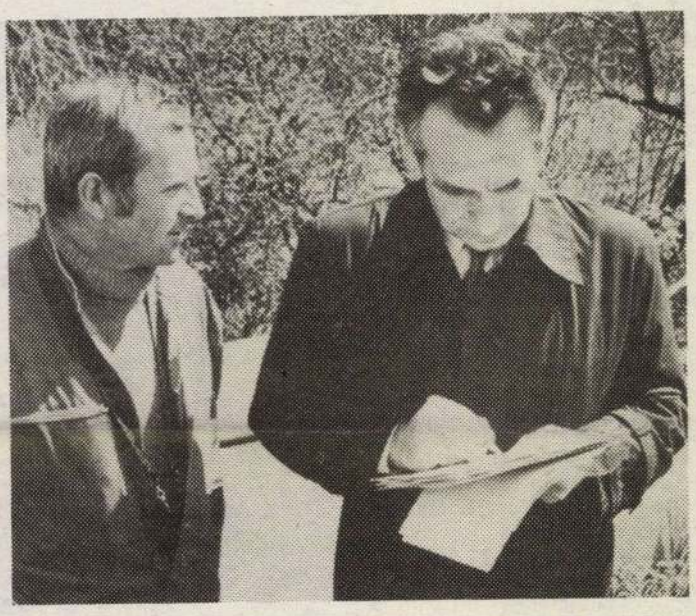

Bush amerikai elnöktől kapott aranytollal jegyez be Rajkai Zsolt államtitkár (jobbra) Juhai Sándor munkahelyi vezető naplójába

(Jakubik felvétele)

— Ez így van, de épp arról folyik a vita, hogy egy városba bemenjen-e, vagy sem az út, az autópálya, vagy elkerülje, esetleg körgyűrű épüljön. Számos példa bizonyítja, borzalmas egy városra, ha átmegy rajta a forgalom. Ugyanakkor az se jó, — a fejlődés ellen. hat, — ha messze elkerülik az útvonalak. Ami konkrétan Miskolcot érinti, alighanem a körgyűrű a jó megoldás, de a városhoz érkező sávokat, ahol lehet, meg kell kettőzni. Így például elengedhetetlen, hogy Nyékládházáig kivigyék a négy sávot, valamint szintén fontos a Szikszó—Kassa út kiszélesítése.

— Mennyire reálisak a tervek?

— Nézze, manapság meglehetősen költséges 1 kilométer autóút, ugyanis 6—700 millió forintba kerül. Én bízom benne, hogy miként a telefonhálózat kiépítése, az utak is legalább ilyen fontossági kategóriába tartoznak a jövőben, függetlenül attól, milyen kormány következik. Ugyanis a gazdasági élénkülés alapja a telefon, az út, az infrastruktúra.

— Mikor lesz a cigándi híd ünnepélyes avatása?

— Kissé hátráltató pillanatnyilag az időjárás, de remélem, az acélszerkezeteket időben leúsztatják a Tiszán, s ezt követően olyan intenzív fordulatot vehetnek a munkálatok, hogy október 23-án hidat avathatunk...

K. I.

Magyarország az én hazám

vetélkedő arcikán

nokkal indultak pontszerző körútra. Másnap az egyéni pontverseny eredményeit figyelembe véve a csoportok vetélkedtek egymással 12 fordulón át.

A versenyt mindkét kategóriában a kazincbarcikai 105. Számú Lékai János Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola csapata nyerte. Az értékes tárgyjutalmak mellett balatoni utazás várja őket a szakmunkástanulók második-harmadik, valamint a szakközépiskolások első két helyezett csapatával együtt.

R. Zs.

Polgármesteri fogadóóra

T. Asztalos Ildikó, Miskolc Megyei Jogú Város polgármestere fogadóórát tart április 20-án 14 órától a Polgármesteri Hivatalban, Miskolc, Városház tér 8. sz. Sorszámosztás érkezési sorrendben 13 órától, 20 fő részére.

SZUROMI PÁL:

Tárlat

Egy mitikus képíró

Ha kihalt, sötét utcán találkoznék vele, bizonyára megijednék. Tán el is iszkolnék. De Borgó György Csaba alighanem utánam eredne, megnyugtatna, netán egy pofa sörre is készségesen meghívna. Itt viszont kiderülne: igazában csak egy vállas, hatalmas termetű kisfiúval van dolgom. Még ha ötven körüli, akkor is. Finom, ovális babaarc; szelíd, fürkésző szempár. Mégis leginkább magáról beszél. Marosvásárhelyi fiatalságáról (86 óta él nálunk), magánéleti gubancairól, majd pár évvel ezelőtti autóbalesetéről. Semmi kétség: hallatlanul szeret mesélni. Így a művészet is óhatatlanul szóba kerül. Bár most megszaporodnak a kérdőjelek. Nem tudja eldönteni például: ő realista vagy modern-e valójában. Keserűen érzi ellenben, hogy aligalig fér el százhalombattai parányi műtermében. Minthogy Borgó az öblös, méretes képeket kultiválja.

Szóval: nagyméretű művek, nagy termetű alkotó. Idáig minden összevág. Ámde mi van akkor, amikor e festmények szépen, tematikusan felsorakoznak egy kétszintes kiállítási térben? Miként ezt most a szegedi képtárban láthatjuk. Nos, itt azért valamivel komplikáltabb a helyzet. Elvégre tömény, túldimenzionált érzelmi, szellemi feszültség járja át a termeket. Szinte pattog, szikrázik a levegő. Nem mintha a bemutatott munkák közötti nem lennének szünetek. Dehogy. Csakhogy nem elég a méretes formaadás, nem elég a rendkívüli motívumgazdagság, de mindezekhez eleven, parázsló színritmusok társulnak. Ami annyit tesz: ezeknek a képeknek tekintélyes légszomjuk van.

Most mégis szemlátomást fuldoklanak.

Kár értük. Hisz Borgó György Csaba rendkívül tehetséges, szuverén formanyelvű művész. És csak a kilencvenes évek válogatott termését hozta el Szegedre (*Maya-sorozat, Bot variációk*, egyéb kapcsolódó munkák). E tematikai, formai koncentráció mindenesetre a nézők dolgát is jócskán megkönnyíti. Igaz, kezdetben csak annyit észlelünk: itt egy ízes, bővérű, szürrealista mesemondóval állunk szemben. Akárcsak a való életben. Majd azt is észrevesszük: Borgó ugyanúgy tanulhatott a bizánci ikonfestészettől, mint a heraldikus emlékek dekoratív jelszerűségéből. Csak ő fergeteges mozgalmú panteisztikus, metafizikus látomásokat teremt. Közben egyre-másra módosítja, váltogatja a termetes és picurka, statikus és mozgékony képelemeket, nem beszélve a plasztikus és tiszta színkezelés ötvözéséről. Ám előbb-utóbb rájövünk: nem szabad leragadnunk a formai változatosság csábos szirénjeinél. Ennél tartalmasabb, mélyebb képíróval szembesülünk.

Más szóval: egy rendszerépítő művésszel.

Nézzük az alapvázat! Borgó azt vallja: neki a tükröződés a kiindulópontja. Amint gyerekfejjel belenézett a folyó vízébe, egyszer s mindenkorra megértette, hogy mi földi és égi, testi és szellemi lények vagyunk egyszerre. Innen adódik képeinek kettős, kozmikus szemlélete. Habár itt ilyenformán is váza, tengelye van az emberi létezésnek. Nem véletlen, hogy nála a képfelületek közepén rendszerint testes bálvány vagy totemszerű tárgyi konstrukciók uralkodnak. Amelyek aztán értelmet, mértéket adnak a körülöttük nyüzsgő apróbb élő és élettelen formációknak. Ezzel azonban közel sem foszlik szét a művek szerkezeti biztonsága. Mert a központi képelemek szomszédságában örökösen ott látjuk a markánsabb léptékű, dualista

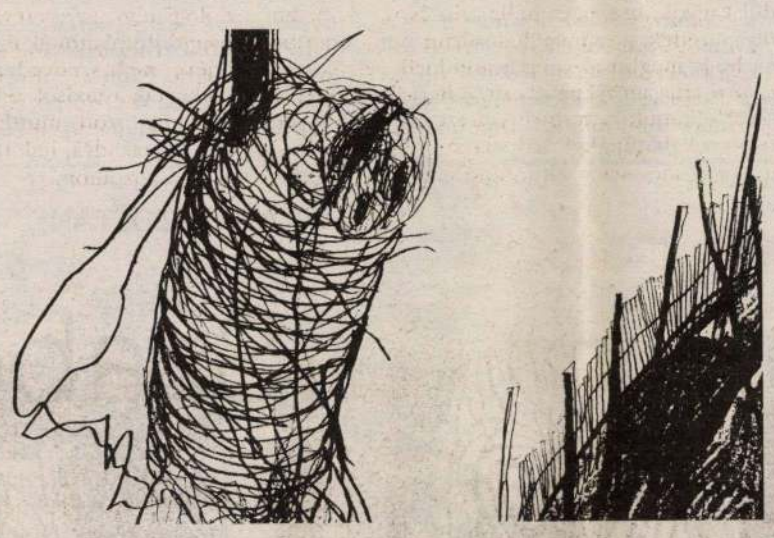

Maurits Ferenc: Balkáni feszület (részlet)

kíséretet (gyertyák; szúrós, szarvszerű attribútumok). Szinte ők közvetítik a gondolati, hangulati alapszólamot. Akár az ókori drámákban a kórusok.

Mi más lenne ez, mint egyféle ügyesen kifundált hierarchikus dramaturgia?

Ne ijedjünk meg e teátrális vonástól. Az alkotó gondoskodik róla, hogy szereplők, események és színfalak folytonos megújulásban legyenek. Pusztán egyetlen sorozaton belül is. Ami azt jelenti: Borgó festői világképében még nyilvánvalóan jelen van a makro- és mikrokozmosz termékeny dialektikája. Itt az üregek, a mélyedések éppúgy elnyelnek, sötétbe rántanak, mint ahogy védelmet nyújtanak, már-már életet biztosítanak. Más kérdés, hogy ez az ikonográfia ugyancsak elvont, sokrétű. Ami az egyik képen még bot és virágszerű centrum, az a következőkben már hűsítő kútmotívum vagy magasságokat ostromló létra. Aztán a vaskos várformák, a titokzatos alagutak és a ritmikus kukoricacsövek ugyanúgy felbukkannak, mint a leghétköznapibb paraszti eszközök és a minduntalan visszatérő gyertyaalakzatok. Annyi bizonyos: Borgó festészetében kiemelt teret kapnak a fiatalkori, marosvásárhelyi emlékek. Ezek pedig archaikus, tragikus súlyúak. Még akkor is, ha látszólag eleven, ironikus hangvételű műveket észlelünk. Kétségtelen azonban: ebben az univerzumban mégiscsak a súlyos, metafizikus tárgyi formák uralkodnak.

Persze Borgó György Csaba egyremásra hadakozik e nyomasztó kísértetekkel. Mintha ki akarna törni a vaskos, anyagszerű szférák szorításából. Holott valószínűleg épp ebben rejlik különleges szellemi, művészi ereje. Abban, hogy kivételes energiájú emberi, érzelmi gyökerei vannak. Elég az hozzá, hogy mostanában még nagyobb képeket teremt. Hatalmas triptichonokat. A jelenlegi tárlaton egyébként pont ezek a legragyogóbbak. Annál is inkább, mivel világosan jelzik: az alkotó korántsem csak egyéni mitológiát épít. Nála a népies, vallásos számszimbolika perdöntő fontosságú, akárcsak a természeti, tárgyi elemek plebejus értelmezése. Szó, ami szó: Borgó piktúrája a kollektív létezés fakuló történelmi fényét is magába szippantja.

(*A kiállítás a szegedi Horváth Mihály utcai Képtárban május 2-ig látható*)

PÁLYI ANDRÁS:

Rádió

Változnak az idők

És tudvalevően mi is velük változunk. Tudvalevően, mondom, de erről manapság mintha nem akarnánk tudomást szerezni. Mintha épp ellenkezőleg, állandóan azt kívánnánk hangsúlyozni, hogy bár az idők nagyot változtak, mi mégis ugyanazok maradtunk. Legalábbis jó lenne, ha így lenne. Az erdélyi református püspök, aki egyházi és világi hatalmasságokat ostorozó makacs bírálatával annak idején forradalmat robbantott ki Romániában, azt mondja, „a sors iróniája", hogy püspök lett belőle, hisz ő mindig is – értsd: ma is – antiklerikális, sőt „antiepiszkopális" ember. Az újságírónő, aki legmeghittebb gyerekkori nyarait szintén egy erdélyi református parókián töltötte, de aztán a volt illegális kommunista férj oldalán bekerült a hatalom legbensőbb berkeibe, onnan meg egyenest a börtönbe, majd 1956 őszén a romániai deportálásba, s ugyanezen férfiú jóvoltából a rendszerváltást megelőző ellenzéki mozgalmaknak is tanúja lehetett, természetes fejlemények tekinti, hogy a fia evangélikus (!) lelkész lett. A színész, a hatvanas-hetvenes évek sztárja, aki Kazimír Károly nyugdíjba vonulásával és a Thália Színház összeomlásával, elvesztette a társulatot, amelynek évtizedeken át dédelgetett tagja volt, egyszerre rádöbben, hogy önálló alkotóművész szeretne lenni, csak éppen nem találja a módját, hogyan, így inkább lovakkal és kommunikációelmélettel foglalkozik. De minden keserűsége ellenére is állítja, hogy semmi baj, ő ugyanaz, aki volt.

Ami nyilván így is van. Nekem valójában nem is e nagyrabecsült riportalanyokkal van gondom, inkább (ha egyáltalán) azokkal, akik oly tapintatosan és „szőr mentén" faggatják őket, hogy véletlenül se kelljen bármit is elárulniuk a lelkűket egykor vagy ma felkorbácsoló viharról; úgyhogy eszembe sem jut a nevükből titkot csinálni: Tőkés Lászlóról, Bozóky Éváról, Benkő Péterről van szó. A névsor esetleges, a véletlen szeszélye sodorta egymás mellé őket; az azonban aligha tekinthető esetlegesnek, hogy mindhárman megfelelnek bizonyos korigénynek. Sőt, tovább megyek: nem kétlem, hogy legbelsőbb ösztönzésre teszik, amit tesznek. Hisz minél látványosabb a változás a történelmi kulisszákban, az emberben annál elementárisabb a vágy, hogy a *tempora mutantur* e már-már színfalhasogató jelenségével szemben a saját identitását húzza alá. Más kérdés, hogy ez akkor sikerülne igazán, ha több szó esne a történelem teremtette morális csapdákról, a politika, a hatalom és az erkölcs háromszögéről, patthelyzeteiről, az ebből fakadó belső gyötrelmekről.

Ugyan kinek jutna eszébe kérdésessé tenni Donáth Ferenc kivételes emberi nagyságát, azt a politikai szekértáborok hadállásait is viszonylagossá tevő rendkívüli erkölcsi tekintélyt, amellyel ő rendelkezett a nyolcvanas évek ellenzéki mozgolódásai és (tisztesség ne essék szólván) marakodásai idején? Ki ne tudná, hogy a monori találkozó, amely minden megosztottsága ellenére is demonstrálni kívánta az ellenzék egységét, Donáth Ferenc nélkül soha nem jött volna létre? De ha így van, akkor éppen Tóbiás Áronnak, e körülmények kitűnő ismerőjének nem szabadna sommásan kijelentenie, hogy Monoron „a későbbi MDF és a későbbi SZDSZ magja még együtt volt". Mitől, hogyan, miért volt együtt? Azaz ha a Bozóky Évával folytatott beszélgetésben élesebb kontúrokkal körvonalazódik a közéleti Donáth, meggyőződésem, hogy a férj, a társ, az ember közelképe is, akiről így is megtudtunk egyet s mást, hitelesebb lett volna.

Az ember nyilván úgy azonos önmagával, hogy változik. Van, hogy az idők sodrában, van, hogy azok ellenében. Tandori Dezső, akinek igazán nehéz lenne látványos vargabetűt felfedezni az életében, ezt úgy fejezi ki, hogy „a költő olyan, mint a színpad, mindig mást játszanak rajta". Gábor Miklós viszont, aki egész életét a színpadon töltötte, mígnem néhány esztendeje Kháron ladikján végleg elevezett közülünk, most, a nyolcvanadik születésnapján némileg zavarbaejtően arról kezd beszélni, hogy a tehetségtelen színészt csak az menti fel, ha megbukik. Majd hozzáteszi: ha egy életen át megbukik, és mé… kitart, úgy még szent is … Amivel, ha jól értem, a… szokott blaszfémik… azt hangsúlyozz… nemű közszere… tozik bizonyos é… Mi tagadás, am… toznak, külön… ez a tanulság.

LUGOSI LUGO LÁSZLÓ:

Fotográfia

Fényképeket használó képzőművészet

Helyreigazítás. Egy szó véletlenül kimaradt a *Meglepi* című tudósításom első mondatából. Az *Akik elmentek és akik maradtak* kiállítás természetesen a két világháború *közötti* fényképészek munkáit mutatta be. Elnézést mindenkitől.

De tovább! Gerhes Gábort én mint képzőművészt ismertem meg néhány évvel ezelőtt. Többféle médiumban dolgozik, idézőjelbe teszi a dolgokat és a szavak értelmét, és ezt átfordítja a vizualitás nyelvére. Olyan műveket készít, amelyek ezt nagyon pontosan bemutatják, és valamilyen kellemes pimaszság és derű jelent meg ezekben.

Az egyik ilyen alkotása például egy tíz centiméteresre lekicsinyített virágtartó, fából, amilyen minden falon lógott, csakhogy itt a virág helyén egy piciny (és ugyancsak fából kifaragott) könyvecske fekszik. A műtárgy címe: *Az élet egy nyitott könyv*. A szavak játéka a vizuálisan megmutatott és szándékosan triviális jelentéssel.

Nagyon sok képzőművész mostanában folyóirat-tervezéssel foglalkozik pénzkeresetként, Gerhes is közéjük tartozik, és közben elkezdett megrendezett jeleneteket fényképezni. Amerikaiul ezt úgy hívják, hogy „fényképeket használó képzőművészet". Az *Apámmal kínai szöveget javítunk* című fénykép címét olvasva egy helyesírási dolgozatra gondolhatunk, miközben a képen azt látjuk, hogy egy Gerhes által megszemélyesített figura a saját (igazi) apjával, fából kivágott, kábé hatvan centiméter magas kínai írásjeleken csavarkulccsal meghúzza a csavarokat. Javítják a kínai szöveget. Gerhes ezekben a fotómunkákban aképpen is hatásvadász, hogy a képeket nagyon nagy méretre nagyítva állítja ki. A nagyítások különben színes számítógépes printek, a mai digitális nyomdatechnika szinte bármekkora méreteket lehetővé tesz. Olyan ez az egész, mintha megállított filmjeleneteket látnánk, amelyeknek megértéséhez feltétlenül el kell olvasnunk a kép címét.

Most is három nagy digitális színes print van kiállítva, és elbizonytalanodtam, mert egyik sem kínálta fel azt az egyszerű, bár nagyon is áttételes megfejtést, amiről a korábbi munkák szóltak. Mivel zavarban voltam, mit is látok és hogyan kell megfejtenem a rébuszt, felhívtam a művészt, kommentálja képeit. „Magam is mindig az elkészített képek által próbálom megérteni azt, amit kitalálok" – mondta a telefonba –, „mindig előbb van a kép, és utána a magyarázat." Egyszóval a fénykép már régen készen van az agyban az exponálás pillanata előtt. Én is ezzel a munkamódszerrel dolgozom, bár egészen másféle képeket készítek.

A meghívón is látható első kép adja a kiállítás címét. *Elromlott összeadás*. Ez egy kicsit negatívabb ahhoz képest, hogy eddig (össze)szerelték a betűket, de pozitívabb ahhoz képest, hogy nem *mi* rontottuk el az összeadás műveletét, hanem magától romlott el. A képen két szaki tanakodik a kérdésről, mellettük egy fából összetákolt állványon egy fenyőfa előtt ott láthatók ez elromlott összeadás számai. Próbálom normális matematikai ismeretekkel megfejteni a számtani feladványt, felcserélve a műveleteket és kihozni a végeredményt, de az sehogy sem jön ki. 368 + 214 = 492. Egyszerűen csak elromlott.

A második képen Gerhes látható ugyancsak egy fenyőfa előtt, egy fakereszttel vagy T-betűvel. Ez a kép címe is: *T betűt ültetek*. Nagyon komikus, ahogy Gerhes stüszi kalapban, ásóra támaszkodva mereng a távolba. Vajon miért zajlanak ezek az akciók egy-egy fenyőfa tövében? Gerhes kommentárja szerint ez egy abszurd jelenet, az önsír megásása, ami a jeleneten túl valamit hozzátesz a fenyőfás környezethez is.

A legérdekesebb kép a harmadik: a *Hétköznapi teendők–Genesis* alulírtú print. Ezen a képen „ég és föld találkozik egymással, valami, ami már kész, és valami, ami várja, hogy történjen vele". Azt látjuk, hogy egy ember (Gerhes, hóna… kész faelemek… dulva jobbról… egy a képbe b… felé. Ezekből… lán majd fel … Végül is az al… deti pillanatár…

Három nel… vényt láttam … tuk a kellem… csak ezt a so… nem tudtam… tűnődtem … megkérdezn… lesz egy ily… gyített fén… kerül vagy … kor viszon…

(Gerh… tage G… ható.)

199…

Felo…
Szab…
Bál…
Orsc…
199…
fürd…

KOLTAI TAMÁS: **Színház**

Spila

Vonzó példát csillant föl a színész előtt egy elmélettudós, Kékesi Kun Árpád, amikor Bob Wilson Danton halála-rendezéséről azt írja, hogy „az előadás valamennyi szereplője képes erőfeszítés nélkül hangzó képpé, világítási felületté vagy akár a díszlet puszta összetevőjévé válni". Nem kommentálnám az észrevételt, még acsarkodó kijelentésnek vélné az erre érzékeny szerző, mindössze magam elé képzelem, hogy *komédiások* légiói a világon, akik kétezer éve fenntartják a színháznak nevezett léha önmutogatást, beleszédülnek a határtalan perspektívába. Akik eddig csak Hamlet vagy Elektra voltak, holnaptól akár világítási felület vagy puszta díszletösszetevő lehetnek. Erőfeszítés nélkül.

Magam is láttam Wilson Dantonrendezését, címszerepben az ismert világítási felülettel, Martin Wuttkéval, akinek az idézett eszmefuttatás szerzője szerint „egysíkú, plasztikusságot nélkülöző hangja van". Volt szerencsém magától a Salzburgi Ünnepi Játékok tavalyi drámaösszeállítójától, Nagel Ivántól hallani: Wilsont azzal a föltétellel hívta meg, hogy Dantont kizárólag az egysíkú, plasztikusságot nélkülöző hang tulajdonosa játszhatja. Wuttke egyébként engem (és a világot) korábban az Arturo Ui nevezetű díszletösszetevőként kápráztatta el, ami a színészben szcenikai segédelemet látó tudós kifejezésével élve nyilván „légből kapott kijelentés". Bizony az. Miként az is, hogy a Danton halála szereplői – például egy Edith Cleverként anyakönyvezett hangzó kép – *személyiségük* varázsával töltötték be a színpadot. Mármost arról a léhaságról, ami a színház, ilyen légből kapott kijelentések referálnak. Aztán vagy érdeklik az olvasót, vagy nem. Megjegyzem, ez így van az elméletileg megalapozott kijelentésekkel is. Az olvasóra kell bízni. Meg a nézőre. Végtére nincs kizárva, hogy, mondjuk, Törőcsik Mari valakit kizárólag mint világítási felület érdekel.

Mindez arról jutott eszembe, hogy a *Radnóti Színház*ban *spila* van. Játék. Komédiázás. Osztrovszkij *Erdő*jét adják elő. A darab a pojácaság apoteózisa. Két linkóci színész kenterbe ver egy civil bandát, amelynek minden tagja megjátssza magát. Az ágrólszakadt csepűrágók – Szomorov és Vigov – teátrálisan uralják a nyomorúságos életszínházat, amelyben a zsugoriság, a szerelemvásárlás vagy épp az epekedő tehetetlenség bohózati jelenetei zajlanak. Szerepjátszásuk ripacsériája őszintébb a szemforgatók kisrealista hazugságainál. A végén még a tapsos abgangot is megengedhetik maguknak: utolsó fityingjükön, hatásos színpadi gesztussal, ők vásárolják meg a fiatalok boldogságát.

Gothár Péter ezúttal a nyers színészi ösztönök karbantartásával foglalatoskodik. Szervét Tibor Szomorovban rövid pórázra fog egy rettentő spílert; ezen a lefojtott tragikus színészen mindvégig azt érezni, hogy jaj lenne, ha kieresztené. Itt, ezeknek? Ezen a kis színpadon? Szervét Szomorovja rezignáltan búsong, amiért mindenütt a tenorok vannak divatban – és szerény különbségtevésként épp csak megrezegteti mélybaritonját. Tapasztalatoktól terhes vándorévek vannak mögötte, keserű kiábrándulások, talán már elege van az egészből, otthagyná a pályát, legalább amíg az ezer rubel kitart. De nem tud ellenállni a nagyjelenet kihívásának, lemond a pénzről, s ez a közönség előtti „szcéna", paradox módon, nemcsak színházilag, hanem emberileg is az igazság pillanatává válik.

Cserhalmi György elnyűtt, inas Vigovja mintha minduntalan össze akarna csuklani, mint a colstok. A piknikus komikus színész helyett egy reáliákhoz tapadó komédiást kapunk, akinek nincs meg az a lehetősége, mint a hősszínésznek, hogy a nyomor elől a tragikus pátosz fennkölt szerepidézeteibe meneküljön. Ő „Sganarelle", a kisemberi bölcselő, aki – mint tudjuk – Don Juan árnyéka és parallelje; Cserhalminak jól áll az *alterego*.

Csomós Mari egészen más hangon szólal meg, mint máskor, selypeg és csacsog, de nem csinál karikatúrát a trezorját mindig magával hordó rossz üzletasszonyból, aki részletekben adja el az erdejét, hogy részletekben vásárolhassa meg a következő fiatal ficsúrt. Mundruczó Kornél megfelelően nyegle és idétlen a gimnáziumból épp hogy kinőtt konformista szerepében. Ő korunk abszolút hőse: csak addig szerencsétlenkedik, amíg nem tudja, hogy milyen viselkedés felel meg az érdekeinek, ha viszont megmondják neki, rátermetten gyakorolja, és annyiszor változtat rajta, ahányszor csak kívánják tőle. Kulka János és Martin Márta két szolgáló típust formál meg; előbbi a szolgálatot szakmának tekintő, személytelenül is szuverén egyéniséget (a személyiség súlyával és a pravoszláv szakállal), utóbbi a kotnyeles gazsulálót (kémnői szemtelenséggel és életerővel). Szombathy Gyula viaszarc mögött finoman szóló kabarépatronokat pukkantgat, Kocsó Gábor és Miklósy György a szomszéd rajongót, illetve kellemetlenkedőt testesíti meg.

Kicsit halovány a szerelmesek vonala, talán szándékosan, talán nem is akarnak igazi szerelmesek lenni, Schell Judit mintha belefásult volna a kiszolgáltatottságba, a tónak is gépiesen megy neki, Csankó Zoltán pedig mackóként toporog ide-oda apja parancsára. Ezen a ponton a színházi apoteózis az Osztrovszkij kínálta lehetőség alatt marad, az éjszakai erdő varázsába nem játszik bele a mesterségébe szerelmes Szomorov és a vacogó lány ambivalens találkozásából fakadó kettős esély, a színpad és a latens férfiasság együttes csábítása, a valóságból kiszakadás, a színésznővé levés, a kozmosz kihívásának abszurd mámora, szentimentális idillje és az idill reménytelenségének végtelen szomorúsága – mindez a színházban, ahol a nézők feje fölött kellékcsillár lóg, és a színpadon valódi emberek játszanak.

De ez már a halmozottan légből kapott kritikusi kijelentések, más szóval, ugyancsak a tudós elme szerint, a szellemi tartalékok kimerülésének mezeje. Az érdekesség kedvéért megjegyzem, hogy a folyóiratból idézett tanulmánnyal szemközti oldalon egy Grotowskiról szóló nekrológ olvasható, melyben a szellemi tartalékainak nyilván a legvégén járó Richard Schechner nem átallja kijelenteni, hogy a lengyel színházi fenomén szerint „minden kellék/felszerelés eltörpül a színész jelenlétének fontossága mögött". Aztán a Grotowski-színház egyik szemtanújának cikkéből citál egy passzust, mely impresszionista-zsurnaliszta érzékletességgel írja le a fülébe suttogó hangokat, a tompa puffanással landoló testeket, a „megszállás alá került" közönség tátott száját. A légből kapott kijelentéseket a színikritika egy ismert szellemi fogyatékosa vetette papírra harminc éve. Ma is idézik, és ma is olvassák. Walter Kerr a neve.

(*Osztrovszkij: Erdő – Radnóti Színház*)

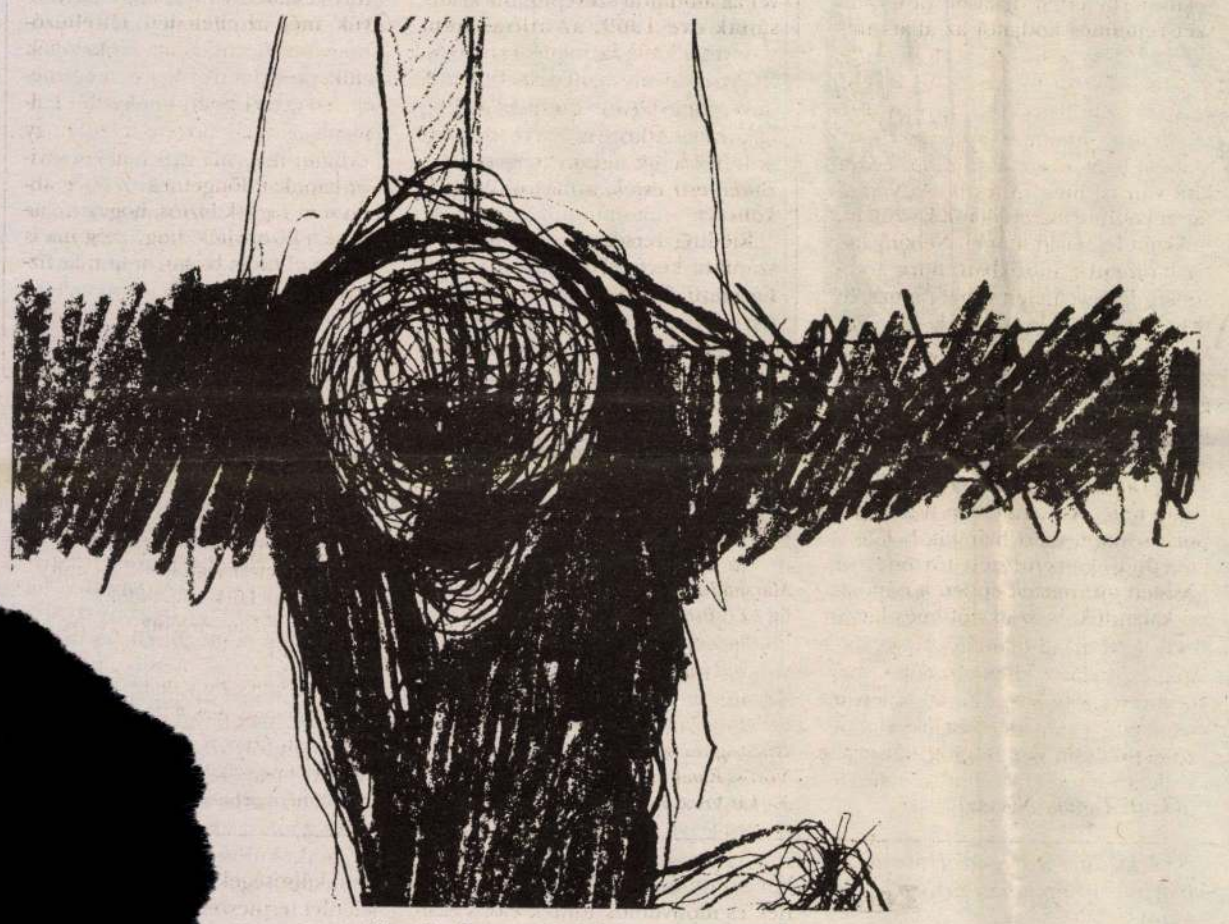

Maurits Ferenc: Balkáni feszület (részlet)

SETTENKEDŐ: **CD**

rik a tekerőt

olly, a klóno- n első számú sikára szereti szénacsomó- z eredetinek miatt teszi-e, giai tökéle- ? – tudja a ekritikus. , s a zene át forra- épembe emixet, e, akik (vagyis k van). ixelők ichael , Matt abba a elynek Reich tései. h egy alá sé-

tált magnójával s rögzített minden, a fül számára alig, a gép számára viszont jól hallható zajt. Az egyik boróka alatt egy prédikátor éppen Noéról és az özönvízről rappelt. Reich belemaszatolt kütyüivel a pap körüli auditiv térbe. Innentől persze jön a mitológia, a stúdióban a kazettán rögzítettek elcsúsztak egymástól, véletlenül és törvényszerűen, ami beindította Reich fülét a hangok közötti hangok iránt. Az „out of synch" mennyei tisztaságú transzállapota tör föl a szintiből s föl is löki a bakelites lemezjátszója mellett kuksoló klasszikus zenészeket. Elindul a fázis vagy pulzuszene. A divat elérhető maximuma a minimalizmus. Nem volt könnyű Reich számára. Több tonna ütőhangszert kellett maga köré pakolnia, mögé húrosokat s pengetősöket, vagyis saját zenekart és zenészeket kellett képeznie. Plusz a monomániásan írt, élő előadásra szánt darabok, mit végül észrevesz a lassú mozgású kritika. A figyelem viszont tartós. Steve Reich mára olyan, mint a Dali-parfüm, milliók ismerik a művészt és használják kis kiszerelésben.

A most megjelent Reich-remixhez szívesen nyújtok használati tanácsokat. Az ember elküldi maga körül a termelésben résztvevőket, kitárja az ablakot a tavaszi mezőn sarjadó fű illata miatt s kombinatorikus agyán átküldi például a hetes remixet, a *Piano Phase*-t. Ebben két zongora azonos dallamot játszik, csak az egyik fokozatosan gyorsul, míg a másik makacsul tartja magát a dallam eredeti ritmusához. A fogalmak persze viszonylagosak a dallamra, a ritmusra és az eredetiségre vonatkozóan. Ül az ember rendszerváltás utáni bútordarabjában s érzi, hogy ellenőrizhetetlen asszociációs folyamatok indulnak meg a lelkében. S miután Reich ragaszkodik az akusztikus hangszerek forrásvilágához (legmélyebb egyetértésem mellett), akkor sem lesz a hallgatóból robot, ha nagyon erősen tekergetik a keverőket. Sőt, Reich remixét hallgatva úgy érzi, füle hallójárata egy kozmikus telep hangárjába vezeti őt, ahol a szférák a szünetben vetkőzős számot adnak elő.

(*Reich-remix – Warner*)

KOVÁCS ZOLTÁN: **Film**

Szabó Géza

Szabó Géza az első kockákon, 1989-ben úgy ötven körüli ember, a kádári faluvilág tipikus figurája. Földjét a téeszesítéskor elvették, lovait is, mégpedig a szokott módon – reggel még befogott, kocsival ment ki dolgozni, de haza már gyalog jött, a lovakat más hajtotta. A történelemoktatásban ez az önkéntes és fokozatos kollektivizálás címszó alatt olvasható, de Szabó Géza – és vele együtt a soktízezer kisbirtokos Szabó Géza –, ha teljesen soha nem is, valahogy kiheverte. 1989-re létrehozta azt, amit a múlt rendszerben létre lehetett hozni: egy úgynevezett szocialista típusú háztáji kisgazdaságot. Megint volt földje – háztáji –, lova, szőlője, az első képeken épp szőlőt oltott, birkát nyírt és hintót vett, „nem egészen magamnak, de ne mondják azt, hogy *Hérgen* semmi sincsen". (Szabó Géza *Héreg* községben lakik.)

Egy vidám embert ismertünk meg, aki akkoriban ráadásul különös bizsergéssel jártatta már szemét a *hérgi* határon: rendszerváltás elébe nézett az ország, és „mindenki visszakapja a földjét". Ez 1989-ben volt, ami pedig a dokumentumfilm további kockáin látható, az a magyar parasztság rendszerváltáskori megszégyenítésének hiteles története, egy átgondolatlan, dilettáns földkárpótlás folyamata, amikor az úgynevezett magyar politikai elit összevissza beszélt – néhai Antall József patetikus semmitmondásaitól kezdve Torgyán József vérbeborult szemmel előadott halandzsáin keresztül egészen a Fidesz akkor aktuális álláspontjáig: „ami pedig a kárpótlást illeti, nos senkinek semmit!". Mindezt csak azért említem föl, mert a Szabó Gézáknak ezek között kellett eligazodniuk. A Szabó Gézák ugyanis akkoriban azt gondolták, hogy a földkárpótlás egy komoly, megtervezett program, még a nyilvánvalóan létező érzékenységet is figyelembe vevő kormányzati akarat. Ezt hitte Szabó Géza, hogy pedig mi lett ebből, és természetesen mi lett néhány év alatt Szabó Gézából, mi lett a rendszerváltás idejének naív reménykedéséből, és egyáltalán: hogy mi folyt és folyik ebben az országban rendszerváltás néven, de mondhatnám azt is, polgárosodás néven, az mind megérthető ebből a filmből, amit ezennel a magával különben állatira elégedett összes magyar államférfi figyelmébe ajánlanék. Bizonytalan vagyok abban ugyanis, hogy teljes egészében tisztában van-e a magyar politikai elit, melyik országban él, és hogy tudja-e, de ebben az országban az *Avarkeszi Dezsőtől Zsigmond Attiláig* terjedő társaságon kívül még további tízmillió ember él. És arra gondolok, hogy az a társaság, amelyik helyzeténél fogva az átlagnál nyilvánvalóan többet tudna tenni országos ügyekben, az egyszer kikaszálódhatna saját környezetéből és hogy nem volna haszontalan megismerkednie azzal, hogy ki, hogyan él ebben az országban. Arra már gondolni sem merek, hogy menjenek ki az életbe, beszélgessenek az emberekkel – és ezt ne csak a választások előtti két hétben tegyék –, és ha már beszélnek vele, ne lakossági fórumot lássanak, meg polgári együttgondolkodást, meg ezeket az idióta piárszüleményszavakat. Legyenek egyszerűen érdeklődők. Érdekelje őket a másik ember. Hangsúlyozom, nem hiszek abban, hogy lesz ilyen késztetés, ezért legalább annyit, hogy ha már nem bírják a másik szagát, mert ha túl közel jön, áporodik a testmeleg, némelyik még trágyaszagos is, arra gondoltam hát, hogy néha otthon, egyedül, susogóban, heverőről, tekintsenek meg egy-egy dokumentumfilmet. Hátha.

Szabó Géza *hérgi* lakos élettörténete arról szól – ezt csak azért mondom, mert biztos vagyok abban, hogy a filmnézés is elmarad –, hogy az embert sajnos újra és újra meg lehet alázni. Ezt egyszer úgy hívják, önkéntes kollektivizálás, másszor úgy, hogy földkárpótlás: mindez az épp aktuális politikai vezetés intelligencia-szintjének kérdése.

(Nem mindenki Szabó Géza ám..., Duna TV, április 6. Dunatáj Alapítvány. Herbert Pápay Zsuzsa, Herbert Dietmar és Buglya Sándor filmje.)

BORGÓ György Csaba

A fotótol független festmények és grafikák között két jól elkülönithető alaptörekvést érzékelhetünk. Az egyik Francis Bacon művészetére támaszkodva egy alapvetően energikus, erőteljes eruptiv, expresszív kifejezésmódot választ, míg a másik mives, részleteiben rendkivül precíz ábrázolási forma megvalósitására törekszik, figyelmet forditva a mikroesemények világára is.
Az előbbi lényege....Ezt a hatást elsősorban a térbeliségredukálása és a háttér szinvilágával ellentétés elemek ütköztetése révén érik el, az alkotók. Blaier Tamás Anna, Nagy Árpád, Borgó(György Csaba), Gyulai István munkái keltenek figyelmet e tárgycsoporton belül.

CHIKÁN Bálint: Médium: Képzőművészeti kiállitás Sepsiszentgyörgyön. = Jelenkor, 1983/1. 85.p.

BORGÓ György Csaba

Holnap 1994.3
V. évf

Túlsó P. Art
Önkéntes bugyor, hit és misztérium

Kötetlen beszélgetés Borgóval
Ajánlat az önkéntes bugyor lehetséges elméleti észleléséhez

Az önkéntes bugyor és annak lakója nincs.
Tehát jelen mondolat egy nemlétező valami (tény) apokrif lenyomata csupán.
De... a bugyor mégis létezett mint földi factum, mely a személyiség kényszerű megszabadulását célozta. Önmagától.
Ez volt eredeti rendeltetése.
Csak később a humanista képzelet űzte a pokolra (ba), mint a kárhozandó lelkek örök gyötrelmének biztos, eleve elrettentő fizikai valóságát(?)
A bugyorról: Az inkvizíció egyik eszköze a Sátánnal való szövetség nyilvánosságra hozatalára.
Ez egy szekrényszerű deszka építmény, amelybe kívülről borotvaéles és tűhegyes acélszögeket vertek be oly módon, hogy egy ember a belső térben elférjen.
A beletuszkolt sátáni lélekkel gyanusított nem tudott a belső térben csak állni. És rácsukták az ajtót.
Ha térde nem bírta már és megrogyott, azonnal belehasított valahol a fájdalom: a lapockánál, tán a gége tájon vagy ahol épp szúrta az éles szög.
Amikor már fogyott az erő, a fájdalomtól bevallott mindent: létezőt és nemlétezőt egyaránt.
Ezután következett a mindent megtisztító tűz.
A tűz, amely mártírt csinált a tudorból, a szatócsból, a vargából, a pékből, a szűzből, az utcalányból és azokból, akik soha nem gondoltak a katarzis élményére.

Boldogan vették tudomásul, hogy íme a Sátántól megszabadultak.
Ugyan nem hallottak néhányan közülük soha a transzcendens élményről de a megszabadulás a bugyor kínjaitól már magát a szabadságot jelentette.
Gondolatuk a kifeszített erősség a magasság felé emelkedett, néha merészen, néha görcsösen mint egy bot.
Mindig csak gondolat szintjén maradt a gondolat, mert érezni nem tudtak a bugyorban.
A húsba hasító szög erősebb érzés volt. A szív néma maradt.
Csak a fohász, a remény egyenesedhetett föl az erő irányába, amely talán vagy megszabadít, vagy örökre szabaddá tesz.
A bugyor uniformizál. Az ajánlás és a fogadalom megszabadít.
Ábrahám gyermekét ajánlotta semmiért cserébe a szabadságért.
Az ajánlás függőleges
A fogadalom egyéni.

Kérem ne tapsoljanak.

Borgó
Miskolc, 1993. november 27.

1993. november 27-én, délután öt órakor a már előre meghatározott pontos időben Borgó (György Csaba) a Miskolci Galéria Alkotóházában szűk baráti körben mutatta be rituális performance-át.

Gyertyák, hajót szimbolizáló vásznak előtt visszatérő ciklikussággal és érezhető számmisztikai rendben korsóból vizet öntött fejére, levágatott szakállából, majd az otthonról, Erdélyből hozott „keresztelő" cserépedényt darabokra törte. Rá három napra ültünk le beszélgetni november 30-án, András napján.

Dobrik István: *Miskolchoz egyre több szállal kötődsz művész barátaiddal, tanítványaiddal együtt. Itt dolgoztál ez évben is az Alkotóházban, munkáidat bemutattad kamarakiállításon, szerepelsz a Biennálén. Legutóbb Győrben láthattunk Benneteket, közös performance-otokat és enviroment-eteket.*

A három nappal ezelőtt itt Miskolcon bemutatott „előadásod" viszont erősen személyes jellegű volt. Egyáltalán a performance, mint lehetséges kifejezési forma mennyire és miért fontos számodra?

Borgó: Hát ez tulajdonképpen talán nem is performance volt. Erről gondolkodva csak az jut eszembe, hogy a 60-70-es évek rózsaszínnek nevezett korszakában virágnyelven írtak az írók. Volt egy olyan műfaj, ami nem regény, nem vers volt, amiben szépen el tudták rejteni mondanivalójukat: ez volt az esszé. Annyi esszéíró volt, hogy Dunát lehetett volna rekeszteni

velük. Most ugyanannyi performance-os van. Tulajdonképpen úgy tartom, hogy ez már devalválódott a nyugati művészetben. Ez az én személyes véleményem, bár nem csak az enyém, mert most olvastam erről a Hajdú István által indított lapban, a „Balkon"-ban. Swierkiewicz Robinak is volt egy kis írása, melyben nem mást állít, mint hogy a Kelet kezd, Nyugat befejez – erről szólt a kiscelli múzeumbeli kiállítása.

A nyugati művészetben divat a performance, hát akkor itt is ugyanúgy rámondjuk mindenre, holott semmi köze a dologhoz. Ez amit én és mi csinálunk, az inkább egy kicsit a középkori misztériumjátékokra, és annak elődjére a görög színházra hasonlít. Mikor tudniillik az történt, hogy a templomokban – ahol a szobrok és a festmények voltak és ott celebrálták a misét – a nagy alkalmakkor nem tudott a nép oda bekerülni s kintrekedt a templomtéren. Írni, olvasni nem tudtak akkoriban, a képzőművészethez nem értettek, a latin szöveget, amit a papok használtak, sem értették. Ezért kint szépen eljátszották nekik, misztériumjátékok formájában, hogy ott bent mi is történt. Tulajdonképpen, amit mi csinálunk az a saját művészetünknek, élményeinknek egy ilyen misztériumjáték szerű megfogalmazása.

D.I.: *A performance végül is előadást jelent. Elfogadom, hogy a performance-hoz magához, mint művészettörténeti fogalomhoz olyan akciók kötődnek, amivel Te nem tudsz azonosulni. Pontosabban nem ilyen indíttatásúak a Ti előadásaitok. Viszont a misztériumjátékokra való hivatkozásoddal, mely szerint a bibliai történeteket népszerűsítették és játszották el az embereknek, az a gondom, hogy a Ti előadásotok nem törekszik közérthetőségre. Jeleket, igen áttételes szimbólumokat használtok, előadásaitok dramaturgiailag és az eszközöket illetően is sokszor enigmatikusak. Ez a misztérium érzésem szerint a Ti egyéni miíoszaitokban rejlik, a Ti egyéni mitológiátoknak egy másfajta világképhez való közelítésében. Vagy a kettő egymáshoz való kapcsolatában. Ha ez misztériumjáték, ez a misztérium miről szól? Borgó misztériuma? Borgó köré csoportosuló emberek misztériuma? Borgó művészetének misztériuma?*

B.: Hát ebben tökéletesen igazad van. A misztériumjátékok és mondjuk az ókori drámák és a görög színház tulajdonképpen úgy alakult, hogy a közönség valamennyire azért avatott volt. Amit mi most itt csinálunk, három időben és kultúrkörben történik. Többesszámban beszélek, mert a Túlsó P. Art-tal csináljuk. Amit Miskolcon láttál és amit egy fiatal kolléganőmmel, Kondor Valériával mutattunk be, valóban nagyon-nagyon személyes dolog volt. Rohonczi István barátom és kollégám meg is jegyezte, hogy abszolúte nem itt a közönség előtt, hanem mondjuk a Keleti Kárpátok egyik hegycsúcsán, Isten székén, vagy Hargita tetején kellett volna, kizárólag ketten csinálni. Hogy erre mégis itt, pontosan Miskolcon került sor, annak mélyen személyes érzelmi oka van, ami nem tartozik senkire. Így ennek a kis fogadalmi szertartásnak, amit csináltunk, máshol nem is lehetett volna helye, csak itt és ebben az időben. Az, hogy miért ekkor és miért ott, ez maradjon a mi titkunk. Megjelenésében viszont nem áll messze attól, amit a Túlsó P. Art-tal csinálunk. Tulajdonképpen arról szól, hogy kilépünk a műveinkből. A misztériumjátékok azt a célt szolgálták, hogy aki nem jutott be a templomba, a megjelenített igehirdetéssel azon kívül találkozhatott. Mi pedig megpróbálunk egy olyan kilépést, ami szoros összefüggésben van az elképzelt művekkel.

Itt egy kis kitérőt kell tennem. A Túlsó P. Art csoportról kell szólnom. Ezzel a csoporttal kezdtünk el egy olyan közös programban dolgozni, amely végül is ide vezetett ehhez az ál-performance, ál-misztérium megjelenítési formához. Csoportunk most alakul és én úgy érzem igen csak jó felé izmosodik. Hosszas vitáink, meg bizonyos kilépések a csoportból ugyancsak a szellemi éréshez vezetnek. Véletlenszerűen kezdtünk el úgymond performance-okat csinálni. A Miskolci Alkotóházban – amikor pályázat útján idejöttünk dolgozni – néhány nap elteltével tudtuk meg Bogár Edittől, hogy aki a házban dolgozik a szokások szerint egy kis kiállítás-

sal zárja ittlétét. Ez természetesen feladványt jelentett számunkra. Csináljunk egy kiállítást, a Sándor János, Maczkó Zsolt, Keserü Zsolt, Uta Heinecke és Borgó kiállításáról szól? Ez még plakátra is hosszú névsor lenne. Elhatároztuk, hogy mi most egy ad hoc csoporttá szerveződünk. Tévedésből a Túlsó P. Art nevet adtam neki. Ez a csoport Zebegényben formálódott Sándor János is ott tanított. Onnan indultak pályájukra ezek a tehetséges fiatalok. Zebegény egy sváb község. Uta Heinecke – aki a csoport alapító tagja – mondta, hogy a Zebegény németül azt jelenti, hogy a tó kezdete. Én ezt később elfelejtettem, és amikor szórólapot kellett csinálni, tévesen jutott eszembe, rosszul emlékeztem e megjegyzésére. Csak az rémlett, hogy valami vízzel kapcsolatos dologról volt szó, a tónak valami partjáról, vagy túlsó partjáról? És akkor ezt írtam a szórólapra. Annyira izgalomba hozott bennünket ez az elnevezés, hogy azonnal elkezdtünk meditálni róla, mint fogalomról. Felidéztük a görög mitológiát, Kháron ladikját, amely a lét és a nemlét partjai között szállítja utasait. A két part viszonya, szimbolikája inspirálta gondolkodásunkat, további tevékenységünket. Kiállítások, akciók sora következett. Jómagamat a régebbi emlékeim is inspiráltak, hiszen a 70-es években szintén dolgoztunk már így alkalomszerűen. Legfőbb partnerem akkor Ütő Guszti volt, de dolgoztunk másokkal is. Ide sorolnám Bob Józsefet, Biró Gábort, Muresan Ioan Aurelt, Man Nicolaet. Ütő Guszti a mai napig is ilyen gondolkodásmóddal alkot. Sikeresen dolgozott Baász Imrével, aki sajnos meghalt azóta és aki pótolhatatlan egyénisége volt a romániai magyar képzőművészeti életnek. De dolgozott alkalmanként Bukta Imrével, Gubis Mihállyal és másokkal is. Most egy csoportban folytatnak hasonló tevékenységet, melynek neve ETNA. Egészen érdekes módon újra fölvettük egymással a kapcsolatot. Neki sikerült többedmagával elérni, hogy a Baász Imre emlékére rendezett performance fesztivált nemzetközi rangra emelje. A nyáron egy közös megbeszélésen Sepsiszentgyörgyön elmeséltük neki a II. Győri Nemzetközi Grafikai Biennáléhoz fűződő tervünket, amely a Túlsó P. Art csoport öt tagjának közös gondolkozását reprezentálta. A terem öt ablakából kiindulva csináltunk egy olyan (megintcsak rossz művészettörténeti szó) installációt, melyben az egységben öt részre tagoltan mindegyikünk alárendelve magát a közös témának mégis megtalálta a saját ablakát, ha úgy tetszik. Ez az elgondolás egyébként a Rohó ötlete volt. Ő az a csoportban, aki mélyen foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy mi az a határ, ahol még létezik az individuum és a művészet és ahonnan már eltűnik a következő pillanatban. E megvalósult „kiállítás" áttételes misztériumát ki is vittük Győr egyik legszebb terére, ahol Cikdánfalváról érkezett remek fúvószenekar volt partnerünk e rítusban.

D.I. *Elhangzott ezekkel az előadásokkal kapcsolatosan több fogalom: performance – ami ellen végülis tiltakoztál először, – utána elhangzott a riuís, szertartás, misztérium, játék. Érezhető, hogy a munkátoknak a jelképei tárgyiasulnak, vagy próbáltok olyan környezetet teremteni, amiben ezek a jelképek tárgyiasult formában megjelenhetnek. Ennek kitaláljátok a dramaturgiáját, szcenírozzátok, van egy időbeni története a dolognak. Tehát a kétdimenziós munkák akusztikus térbe kerülnek.*

Ugyanakkor azt érzem a körülötted zajló eseményekből, hogy Te mindig a közösséget keresed. Miért van az, hogy amikor az ember így egyedül marad a világban, amikor sok művész egyedül építi a saját maga világát, számodra fontossá válik a közösségteremtés, a szellemi egymásratalálás.

Egyén – közösség, szellemi kohézió, hit, mágia, rítus. Hogyan állnak össze benned ezek és a körötted lévő emberekben?

B.: Ebben egy kicsit messzebbre kell mennem. A 60-70-es évek marosvásárhelyi szellemi pezsgéséhez. Valahogyan úgy alakult Marosvásárhelynek az élete, hogy Erdély szellemi központja lett, bár Kolozsváron vannak az egyetemek. Mint a magyar autonóm tartomány egykori székhelye, rengeteg magyar ajkú művészt vonzotta hely. Csak példaként: ha Szentendrén él 100

képzőművész, akkor Marosvásárhelyen és környékén 300. A képzőművészet azonban megrekedt a nagybányai iskola szelleménél. Mi induló fiatalok ennél többet akartunk, de kitekinteni nem nagyon volt lehetőségünk. Emlékszem, kézről kézre járt egy művészeti folyóirat és ronggyá olvastuk, és mutattuk egymásnak a kávézókban, titokban, mert ennek olvasása sem volt engedélyezett. Mi mégis megpróbáltunk valami újat, megpróbáltuk kialakítani saját arcunkat. Fiatalokkal foglalkoztunk, akkor amikor a Ceausescu rezsim felszámolta a művészeti iskolákat. Happeninget rendeztünk bevallva, hogy nyugat hatása kicsit nyakon vágott minket is. Ezek a fiatalok ma már tehetséges művészek. Említhetem Erős Istvánt, Sándor Jánost, aki tagja volt csoportunknak.

Hogy miskolci személyes performance-omon pont hét gyertyát gyújtottam meg visszavezethető a Bibliában is a hetes szám kabalisztikus számmitológiájára. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni Erdély német nevét: Sieben Berge. Ott is van címerében a hét vára. Hiszek a kabalisztikus dolgokban, amik a rajzaimban és festményeimben is tetten érhető. Az individualizálódás a humanizmus óta központi kérdés, de én semmilyen módon nem tartanék kisebb értékűnek egy gótikus katedrálist, bármelyik Brunelleschi által tervezett épületnél. Fontos nálunk a csapatmunka, megtartva egyéniségünket. A csoport performance-ai nem állítom, hogy nem a munkáinkból születnek és azt sem állítom, hogy nem hatnak rám vissza. Engem személy szerint inspirálnak. A lényeget mindig együtt beszéljük meg, ügyelve a részletekre. Van például olyan munkám, aminek inspirációja egy temesvári performance-ból jött, a temesvári performance viszont egy szentendrei kiállításunkból ered. Így épülnek ezek a dolgok. Az ősi és nagyon mély rítusokra vonatkozó kérdést már Kasselben is megfogalmazta egy újságíró. A keresztény hiten túl ezek mai napig megvannak mindenhol.

D.I.: *Tehát akkor Te hiszel a művek mágikus erejében?*

B.: Így van, minden művészet végső soron mágia.

D.I.: *Így a század végén Borgó – túl a magánéletének problémáin – miért tartja fontosnak, hogy művész?*

B.: Hogy művész vagyok? Milyen nehezet kérdeztél és milyen könnyűt. Mert én annyi mindent próbáltam már az életben és semmi sem, csak ez az egy dolog sikerült nekem. Nem tudok egyebet csinálni.

A Miskolci Nemzeti Színház bemutatói az 1993/94-es évadban

Nagyszínház:

November 19.	Brecht: Kurázsi mama és gyermekei (rendező: Telihay Péter)
December 17.	Kálmán Imre: Marica grófnő (rendező: Schlanger András)
Február 18.	Shakespeare: Hamlet, dán királyfi (rendező: Nagy Viktor m.v.)
Március 25.	Delibes: Coppelia (rendező: Majoros István)
Április 12.	Békés Pál: Habgyhegyező (rendező: Lengyel Pál m.v.)
Május 6.	Verdi: Traviata (rendező: Majoros István)
Május 26.	Bródy: A szerető; előbemutató (rendező: Verebes István m.v.)

Csarnok:

Október 7.	Genet: A paravánok (rendező: Zsótér Sándor)
Február 19.	Horváth Péter: ABC (rendező: Horváth Péter m.v.)
Április 17.	Egy kabaré... (rendező: Szervét Tibor)

Játékszín:

November 14.	Neil Simon – Marvin Hamlish: Kapj el! (Majoros István)
Május 7.	Aldo Nicolaj: Hárman a padon (rendező: Kovács Kristóf)

Kamaraszínház (Rónai Művelődési Központ)

Október 10.	Heltai Jenő: Szépek szépe, avagy Hamupipőke (rendező: Schubert Éva m.v.)

Felújítások:

Szép Ernő:	Háromlevelű lóhere
Csajkovszkij:	Diótörő
Becket:	Godot-ra várva
Robert Harling:	Dallastól nyugatra
Dumas:	Hölgy kaméliák nélkül

Borgó György Csaba

MN 1999. aug. 11.

BORGÓ, A bot szeme című tárlatát a Miskolci Galéria nyitja meg (Miskolc, Rákóczi u. 2.) augusztus 13-án, pénteken 5 óra 18 perckor. A megnyitón Selmeczi György zeneszerző Borgó Musik című kompozícióját adják elő a szerző vezényletével a zenész barátai. A kiállítás szeptember 12-ig látható.

Bulci]i [mprejurimi, [n Ziridava, X, 1978, p.72.

dat de Gerö L., id.muv., p.398.

e lui L.F.Marsigli, [n Rev.Muz.Monum. Monum.Ist.,

c` pe baza studiului c`ld`ru]elor de lut (sec.XI-XIII),
X, 1978, p.128.
Muzeul Banatului, Timi]oara. Ismereteink szerint a

p.64.

`, [n Ziridava, p.
`, [n Ziridava, p.812.

Tábori Zoltán: Sörkatonák

Hosszú távú akadályfutás

Egy alak tűnik fel. Futva közeledik. Mozgása felveri a port ezen az elhagyott földúton. Melegítőt visel, s ezért először sportolónak vélhetnénk. Később furcsa dolgot vehet veszünk észre rajta: futás közben egy telezsúfolt hátizsákot cipel, amelyből üvegek csörömpölése hallatszik. Teljes erőbedobással halad előre, láthatóan kimerült már.

Ki ő? Szabályos és fegyelmezett levegővétele mindenesetre profi hosszútávfutóra vall, hátizsákjáról pedig kisvártatva bebizonyosodik, hogy katonai málhazsák. Hamarosan rájövünk, hogy egy laktanya felé tart – s ekkor egy főhős megérkezik egy regény központi helyszínére.

Az utolsó néhány száz métert különös óvatossággal teszi meg, mellékutakon lopakodik. Elrejti terhét, s úgy tér vissza társaihoz, mintha csak az objektum távolabbi térségein rótta volna köreit. Ám hiába titkolja el „beszerző" tevékenységét, mégis legendák kapnak szárnyra róla. Maó, a hosszútávfutó a többiek szemében így is szóbeszéd tárgya, a szabad élet megtestesítője. Tisztelik és irigylik. Olykor gyűlölik is.

Maó már a katonai repülőtér sűrűn beépített részén, raktárak, műhelyek és hálókörletek közt jár. Ez a világ sokunk számára ismerős lehet. Itt is ugyanazok az apró ügyeskedések és jellemző álmodozások jelennek meg, mint bármelyik más laktanyában, s itt is a szokásos kiváltságok és szórakozások uralkodnak. A legnagyobb sikere persze a szeszcsempészet megszervezésének van, s Maó különleges képességei folytán meghatározó szerepet kap ebben a beszerzési és értékesítési hálózatban.

Tábori Zoltán regénye látszólag tehát ezzel a kalandos üzleteléssel foglalkozik. Bemutatja Maót, amint újra meg újra nekivág titkos útjainak, hogy sörösüvegekkel megpakolva jöhessen vissza. Ennek az egyszerű cselekvéssornak az ábrázolása azonban bonyolultabb ügyekbe torkollik. Lassan kiviláglik például, hogy Maó teljesen közömbös küldetéseinek anyagi haszna iránt. Sőt, fáradozásaiért nem tart igényt hálára, s ezért az sem zavarja, hogy a többieknek fogalmuk sincs arról, hogy neki köszönhetik ezeket a váratlan ajándékokat. Anyagi ellenszolgáltatás vagy társasági elismerés helyett inkább a veszélyes élet vonzza, s így egyre vakmerőbb kockázatvállalásaiból apránként egy lázadó magatartás képe áll össze. Ez a lázadás a kiszolgáltatottság ellen irányul, s előzményei már bizonyos gyermekkori bátorságpróbákban is kimutathatóak: „Kölyökkoromban azt játszottuk – kezdte Maó... –, hogy köveket hajigáltunk a magasba. Már az is jelentett valamit, hogy milyen volt az a kő. Mert azt a követ függőlegesen fel kellett dobni az égbe. Aztán csak várni, leszegett fejjel, hová fog leesni. Gyávának számított, aki kicsinyke követ mert csak felhajítani, de még gyávábbnak az, aki úgy dobott, hogy a kő messze essen le... Gondolom, sejted, mi történt a legbátrabbakkal. De az így is volt helyes."

Ám ez a sörszállítás formájában megnyilvánuló tiltakozás, mint kiderül, valójában szinte szolgai beteljesítése olyan számításoknak, amelyeket valaki más, egy mindvégig a háttérben meghúzódó stratéga gondolt végig. S az ennek felismerése közben érzett megrökönyödésben maga az olvasó is osztozhat, aki előtt – csakúgy, mint Maó előtt – sokáig rejtve marad e tökéletesen kitervelt szállítmányozás valamennyi részlete.

Vagyis a regény utolsó lapjain a hosszútávfutó keserű felismerésekkel kénytelen szembesülni. Olyan machinációkat fedez fel, amelyekről sejtelme sem volt, s amelyeknek már a puszta ténye is megingathatja azt a hitét, hogy ő szabadon és öntörvényűen élt volna itt, s megteremtette volna a maga legendáját, amely esetleg érdemes lenne arra, hogy a hátramaradottak őrizgessék és idővel még szépítgessék is.

Egy alak tűnik fel. Részegen tántorog. Többen is támogatják, mert ha elengedik, akkor azonnal összecsuklik. A hosszútávfutó máskor kecsesen szökellő lábai most minduntalan összeakadnak, egymásba gabalyodnak. Ennek ellenére sokan gyűlnek köréje. Ünneplik. Az ünnepelt arca eltorzul, hányingere van. A mámorosan kiabáló embercsoportot lassan elnyeli az éjszaka.

Döbbent csend következik. Csend, amely viszont alkalmat ad arra, hogy végezetül e történet szerzőjére terelődjenek gondolataink.

Tábori Zoltán az elmúlt évben egy kiválóan megkomponált novellafüzérrel jelentkezett. S most ez a regénye is arról tanúskodik, hogy remekül lát az anyagában, gondosan ügyel a belső arányokra. Mértéktartóan gazdálkodik a cselekmény egyes elemeivel, egyik mellékmotívumát sem hagyja elhatalmasodni, bármennyire felkínálná is magát némelyik erre a szerepre. A *Sörkatonák* ezért szilárd szerkezetű, összefogott alkotás, lényegretörő stílussal előadott szigorú, férfias mű. Egy különleges helyszín környezetrajza, ahol a levegőben vadászgépek suhannak, s a reptéren szitkok röpködnek.

Igen, ez egy igen-igen kemény világ. *(Magvető)*

TÓTH ZSOLT

Csaplár Vilmos: Kurva vagyok

Közel a pornográfiához

Becsapós könyv Csaplár Vilmosé. A cím, a borító, a hátsó borítóra kiemelt szöveg, a reklám bestsellert ígérők, s e hitet erősíti a könyv standokon elfoglalt helye is. A műfajmegjelölés: karriertörténet. Néhány oldal után azonban rájövünk: nem könnyed hétvégi olvasmányt tartunk kezünkben, s ez ilyen körítés mellett, meggyőződésem szerint néhány példány falhoz csapódását idézte elő.

A főhős, aki az emlékek szabad folyását követve meséli el életét, csapongva évek, helyszínek, helyzetek, barátságok, szerelmek és üzletek rengetegében, már a címben azt állítja, hogy kurva. Zsuzsa azonban nem elsősorban a pénzért „dolgozik", és amit a férfiaknak juttat, az sokszor olyan életre szóló impresszió, ami túlél szerelmeket, házasságokat.

Miből áll ez az emlékgazdag élet? Jelentősebb eseményei vissza-vissza térnek, de felötlő apró emlékek milliárdja közt minden elsúlytalanodik, szétesik. A karriertörténet fejlődést, linearitást ígér, ezt azonban nem találjuk a történésekben. A könyv egyetlen idősíkban mozog, és ez a mesélés síkja, a jelen. A múlt csak nyomaiban érdekes, az emlékek felidézhetők, akár sorba is rakhatók, de ezek csak külső megjelenési formái az egyén s a világ kapcsolatának.

A könyvben van egy epizód, amelyet Csaplár már máshol megírt. Zsuzsiban fel-felötlik egy helynév: Ormándpuszta, és hozzá kapcsolódik egy kastély képe. A vágy egyre erősebb, hogy felkeresse e helyet, amelyről környezetében senki se hallott. Végül a szembesülés a Vas megyei kastéllyal, ahol gyermeküdülő volt, a ráismerés az otthonosság borzongását hozza, de az anya továbbra is tagadja, hogy lánya járt volna Ormándpusztán. Csaplár *Beszélgetés a díjbeszedővel* című írásában a kastély Vereckepusztán áll, és aki ráismer, mint benne élő emlékre, egy évszázaddal azután jár ott, hogy megszűnt az a leánynevelő intézet, amelynek kék egyenruháját is fel tudja idézni. Itt Csaplár azt írja: „Ez nem lélekvándorlás! Anyagvándorlás. Mindenvándorlás. De ami érthetetlen, az közölhetetlen. Nem lehet továbbadni. Felfoghatatlan áramlás. Minden lényen folyton átáramlik. Időtlen és semmiféle élőlényi formához nem kötött mozgás az élet. Megnyilvánulás. Nincs cél."

Hát akkor ott vagyunk, ahol kezdtük. Ha nincs cél, akkor hol a karrier. Hisz a

végtelen, céltalan áramlás végigsöpör a könyvön kezdet és vég nélkül.

Zsuzsi a bőséggel áramló hatások folyamában nem sodródik el. Számára mindennek jelentése, helyi értéke van, még ha ez esetenként csak jóval az élmény után tudatosodik is benne. Nem az élvezet az elsődleges számára, hanem az érzés, a világ mélyebb érzékelése, az „elvarázsoltság". Ezért taszítja őt az üres ismétlődés, a kötöttség, a hazugság, hiszen a lényeg csak spontánul mutatkozhat meg. A vágyat mindig egy-egy új érzés ígérete váltja ki benne, ez a felfokozott testiség hasonló szerephez jut itt, mint a Psyché-filmben, melynek Csaplár írta a forgatókönyvét.

Zsuzsi lázasan kutat magában, nem talál-e olyan nyomot, amelyet nem tud elfogadni. Két élménnyel nem tud mit kezdeni: a börtön és fia intézetbe adásának emlékével. A társadalom és a család sajátos kötöttségrendje mégis ezek által tudatosodik benne. Az élmények az elbeszélés folyamatában kristályosodnak Zsuzsi individuumának részeivé, s e bonyolult kristályrendszer minden irányban a végtelenbe tart, mégis minden eleme magában hordozza Zsuzsi lényének lenyomatát. E sajátos világegyetem felépítése a karrier Zsuzsi számára.

A könyv rengeteg szereplője mind egy koordináta-rendszer origója körül helyezkedik el, s mind a középpont felé gravitál. Zsuzsi nem jó, nem rossz, élete sem mérhető semmilyen mérték szerint. Nullpont. Zsuzsi élete nélkülözi az igazi örömöt, boldogságot, tragédiát, csalódást, alkotást. Legközelebb a zenészek állnak hozzá, akik a legkisebb áttétellel kötik idegeikre a világ impulzusait.

Csaplár Vilmos a perdita toposzát hozza be az ábrázolásba, továbbépítve sajátos individuum felfogását. A brutálisan lecsupaszított forma azonban egyrészt alulmaradt a verbalitással szemben, másrészt drasztikussága inkább fed, mint kitakar. A mesélés érdektelen, sorjázó motívumtömege azonban egy idő után unalomba fullad.

A művészet története folyamán, egyes irányzataiban, gyakran került közel a pornográfia határaihoz, de ahogy Esterházy írja: „Titok nélkül nincs művészet." Ezt én a mű minden rétegére érvényesnek érzem. Csaplárnál a felszín harsány, kendőzetlen hússzíneit – bár a nő szándéka érezhetően más – ellentétesnek érzem a mélyebb rétegek titkos rejtettségével, a köztük levő kapcsolatot kevésbé az esztétikum, mint a logikum hordozza.

KŐHALMI KÁLMÁN

RÁDIÓ

Mesterkurzus, A kék kalap

Zene Zsdánov árnyékában

A két rádiós bemutatónak, amelyről alább szólok, látszólag semmi köze egymáshoz. Az angol Dawid Pownall *Mesterkurzus* címmel írt, Mesterházi Márton fordította hangjátéka azt mutatja be, mint invitálták a Kremlbe Prokofjevet (Szabó Sándor) és Sosztakovicsot (Szakácsi Sándor) egy kis művészi beszélgetésre, amelyhez a vodkát meg a rögeszméket az őt készséges-kelletlenül körülnyalogató Zsdánov (Garas Dezső) társaságában Sztálin (Mádi Szabó Gábor) szolgáltatta.

Az angol szerző alaposan ismeri, mit jelentett a hübrisz és a szadizmus a művészetirányításban. Ahogy az akarnokok nyíltan, vagy – ami még rosszabb –, hozzáértést hive magukról, elszánt dilettantizmussal, amolyan támogatókként támadtak neki a művészeteknek. Jelesül az 1948-as párthatározat idején a zenének. Hogy közben porig alázzák a két muzsikust. Az öregen meghajlásra testben-lélekben nemigen képes Prokofjev a művészi méltóságot még ebben a vodkás-pokoli éjszakában is őrizni tudta. Holott megaláztatásai iszonyatosak voltak, kivált midőn a két politikai gonosztevő a komponista lemezeinek tördelésével szórakozott. A másik mélypont pedig az lehetett, amikor is a Sztálinnak ajándékozott Krisztus-ikon vodkával itatását javasolta minden proletárok kultúrájának legfőbb őre. Ezekhez képest a játékban persze a zenéhez is „értő" – egyébként grúz vadnacionalistaként bemutatott – Sztálin komponista-szövegírói kutyakomédiája semmiség. Rádiószínházbéli elnyúlása pedig végül fárasztóvá tette az egyébként lendületes, a sztereohatásokat jól kihasználó, Fodor Tamást dicsérő rendezés, színészvezetés ellenére a tragikomédiát.

*

A másik mű egy magyar opera rádióbéli ősbemutatója. Lajtha László írta ezt az operát, *A kék kalapot*, francia szellemmel, kedéllyel (legalábbis ilyennek látja a hangszerelését befejező Farkas Ferenc), nem hallgatva el a Donizetti-féle opera buffo benne fellelhető stílusjegyeit. Nekem pedig, amint a Salvador de Madariaga – Róna Frigyes és Dalos László fordította – szövegéből és a zenéből összeálló helyzet- és jellemkomikumok sorozatán szórakoztam, valamiképpen mindig *A sevillai borbély* járt az eszemben. De hát Rossini is volt annyira „francia" – és nemcsak Beaumarchais révén –, mint az *1948-ban* operatervével Párizs után Londonból hazatérő Lajtha, vagy a fény városában néki a librettónak szánt szöveget átadó spanyol költő. És végső soron, még ha az ugyancsak Farkas Ferenc emlegette mozarti ihletettséget is idevesszük, akkor is, valami csuda üdén eredetit reprodukált az MRT Selmeczi György vezényelte Szimfonikus Zenekara meg az énekesek. Akik közül – hogy Molière is belekeveredjék a dologba –, Scapint, *A kék kalap* Figaróját megszólaltató Bordás György volt éneklésével a mókamester, a tőrölmetszett buffo, s néki szekundált a csalárd történetben trillázva Florinette, (Kertesi Ingrid). Ők szabták szűkre a kőszívű Cassandre (Fülöp Attila) kék kalapját, hogy bemeséljék neki: vészes agynagyobbodásban szenved. És ki más segíthetne mindezen – persze a happy endet előkészítendő –, mint a csodadoktor, vagyis hogy Scapin. Egyszóval önfeledt, franciás könnyedség, mulatság, Rossini-hangulat, behízelgő dallamokkal, modern zenei disszonanciákkal és magyar népi motívumok diszkrét becsempészésével. S íratott mindez *1948 és 50 között.*

*

A 48-as zsdánovi határozat még fényes zenei életet talált Budapesten. Klemperer vezényelt az Operában, ragyogó sikerek közepette. Lajthának papíron, hazatértéig megbecsült állása van, ahonnan ugyan csakhamar kirúgják, és az Ávó is zaklatja, ám népzenekutatásáért 1951-ben megkapta a Kossuth-díjat. De addigra már az itthoni zenének lassan bealkonyult.

Zsdánovék nyomán Bartókra rásütik az átkos kozmopolitizmus bélyegét. A történelmi romantikát tömjénezik az operaszínpadon, másutt meg legkivált az operettet és az esztrádot. De modernség? Netán politikamentes *művészi* könnyedség? *A kék kalap* az Operában? Lajtha a hangszerelés befejezésének sem látta értelmét. (Sokkal inkább annak, hogy megírja – a tévében mostanában sugárzott – Miséjét *In diebus tribunationis* vagyis *A megpróbáltatások idejében* címmel.) Így esett, hogy negyven évvel a komponálás abbahagyása után tartották meg az ősbemutatót a Bartók Rádióban, kitűnő előadásban – bár a budapesti URH-adó sajnos messze nem példátlan, szabotázzsal felérő, pocsék működtetése miatt – legalábbis a fővárosban – több mint nehezen élvezhető akusztikai körülmények között.

MELCZER TIBOR

KIÁLLÍTÁS

György Csaba: Exodus

A kútbanéző Borgó

Borgó belenézett a diktatúrakútba, és kiszolgáltatottan érezte, hogy nem életadó a víz, csak feltörő, mélybehúzó, agresszív erők határozzák meg létét. Szabadsága legfeljebb lebegésnek látszik a selent, se-fent bizonytalanságban. Légüres térben statikus tárgyak, jelek, gondolatvázak, egyetlen kapcsolat közöttük a biológiai formák áttörési kísérlete a merev világon, minden arra törekszik, hogy a nemlétből a létbe hatoljon.

A diktatúrasémák kényszere jól elhatárolható szimmetrikus részekre osztja a síkot és teret, van egy örökös Fent és Alant. Az egészet uralja a Központ. Minden a kép közepe felé tart, oda zuhan le és onnan tör felfelé. Egészen mást lát az, aki belülről, alulról, esetleg felülről vagy kívülről közeledik ehhez a zárt jelölő világhoz, mert Borgó maga is racionális érveket keres, metszetre bontja, tanulmányozni akarja a diktatúra kényszerképzeteit. Az alkotói folyamatokon keresztül akarja megérteni a NAGY SZORÍTÓ SÉMÁK feloldhatatlannak tűnő ontológiai ellentmondásait, az átmenet vágyát és lehetetlenségét, és azt a rejtélyt, hogy az egységes EGÉSZ ugyan végérvényesen széttört, darabokra esett, mégis valamilyen eredendően transzcendentális mozgás fenntartja ezt a tömény lebegést, amelyet jobb híján létnek nevezünk.

A diktatúra kényszerképzetei a menekülés vágyából születnek. Ez is két, jól leegyszerűsíthető szférára osztható: van, aki hatalomba menekül, és vannak, akik a hatalom szorításától akarnak szabadulni. Egymás ellen menekülnek, de összezárja őket a kiszolgáltatottság. Térben és időben csak kifelé menekülhetnek a keretből, de a keret körülhatárolja, lezárja a jelenséget. Minden állóképpé merevedik, mint a részelemként megfestett robbanás. A keret azért keret, mert szűk. Ezért egyre nagyobb felületeket keres az alkotó. Aztán a nagyobb felület is kicsinek bizonyul. Azt is el kell különíteni, be kell keretezni. A folyamatos lét átömlene az egyik képről a másikra, ha nem lenne ott a határ, nem választaná el a kegyetlen keret. De a konkrét térben és időben létező diktatúra hermetikusan védi határait. Az alkotó a stilisztikai magány felé halad, vagy kilép a keretből.

Borgó túl sokat élt diktatúrában.

Szabadulni szeretne a szimmetrikus sémák nyomásától, az állandó fent, lent, jobb és bal világától. Ezért egyszerre két úton indul el: a szenzoriális, érzéki szabadság, gyönyör pillanatnyi feszültségoldó, biológiai formavilághoz közelít, de ezt ellensúlyozni akarja a kultúrfilozófiai elméleti utalásrendszerével. Pogány, keresztény és ősi kabalisztikus elemek egymás mellettiségével az emberi civilizáció heraldikus látványát idézi. Ez egyúttal a sematikus kiszolgáltatottságban vergődő, önmagának menedéket állító biológiai-szellemi lény jelképteremtő igénye is.

Törekvése, hogy a két formát egymásba ötvözze, olyan, mint az alkimisták katlana, amelyben a különböző elemek természetüknél fogva nem vegyülnek, mégis a sóvárgón óhajtott egység vágya úgy hat a nézőre, mint egy transzcendentális sóhaj. Az aszolút függés és felfüggesztettség kétes nyugalmi állapota, két pont között himbálózik a Lélek, hármas tagolódású mindenségszemlélet, fenyegetettség és az Ó-Egyiptomi fáraók fezében a felmentés: az élet. Gondolatformái polarizáltan tiszták, leegyszerűsített jelképiségével rádöbbent arra, hogy íme a XX. században elérkeztünk végre a KÖZÉPKOR vad, nyomasztó, indulatos és primitív, ijesztgető világába, amelyhez képest üde gyermekjátéknak tűnnek a néhai KÖZÉPKOR sisakos, páncélos csataeszközei, az egyértelmű címerek világa, amikor még minden jelképről világosan lehetett tudni, hogy milyen indulat szolgálatában áll, és főként, hogy mit lát a lovag, ha a kútba néz.

Az egyértelmű jelentésrendszer utáni nosztalgiát ironikusan ellensúlyozzák a lényegtelennek tűnő részletek, a kabalisztikus számok nem találnak, az alapelemekből hol több van, hol kevesebb, és a kútbanéző már nem látja feje fölött az eget, csak a fekete mélységet, mint ahogy Erdély sem a hét vár földje többé.

A kútbanéző lovagból kihal a romantika, Borgóból Bozgor lesz. Ott lebeg az öngyilkos mély fölött, mint a középkori borzalom. Menekülése időtlen lebegés, a felfeszített kabátból kihullt a test, minden visszatér az őselemhez. A termékenyülés őssejtje beteljesülésre vágyik. Egy ember vízbe fulladt Marosvásárhelyen a Cementlapoknál. Kis hajót vittek oda, de már senki nem keresi. A kapitány egész nap pipázik. Talán lát is valamit az örvényben. A Bolyai utcát, Tutunt és a Kakasos nénit. Süt a nap. Figyeljetek! Bozgor heraldikák lebegnek a Maros vizén. Hontalanok.

ÁGOSTON VILMOS

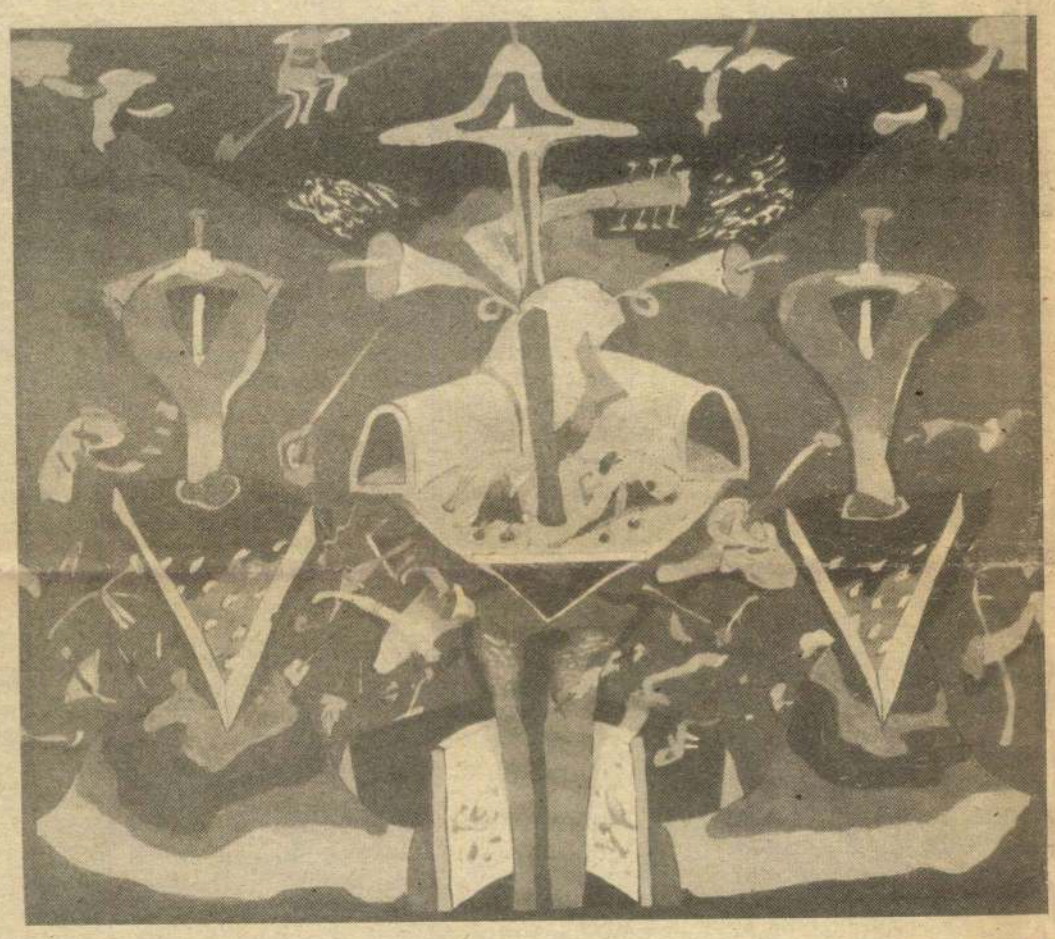

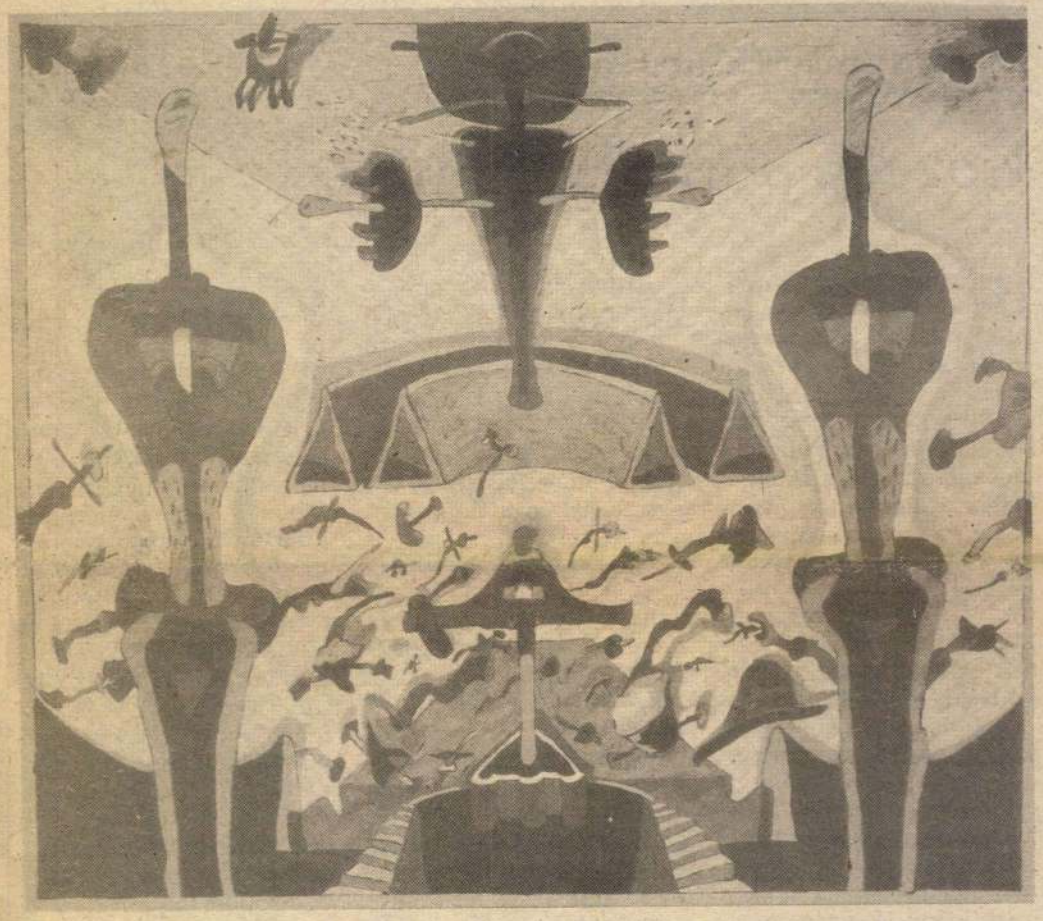

ZENE

Herbert von Karajan Beethovenje

A kilenc szimfónia

Természetesen Beethoven műveiről van szó. Kilenc szimfóniát írt Bruckner, Mahler és Dvořák is, de szerző nélkül, pusztán sorszámmal csak Beethoven műveit jelöljük. A Hungaroton által megjelentetett Deutsche Grammophon felvételen Herbert von Karajan vezényli a Berlini Filharmonikusokat.

Mivel a szimfóniák egy dobozban kerültek forgalomba, a vásárlóban fölmerül a kérdés: vajon ciklusról van-e szó? Egyetlen nagy művet vett-e meg, amelynek részei önmagukban is egészek, de együttesen valamilyen új értelmet nyernek? Gyakorlatiasabban: érdemes egymás után, keletkezési sorrend szerint meghallgatni a szimfóniákat?

Beethoven mindhárom alkotói periódusában írt szimfóniát, az *Első* és a *Második* a korai, a *Kilencedik* a késői, a köztük lévők pedig a középső szakasz alkotásai. De jelent ez valamiféle fejlődést? Nem. Az *Első* kétségkívül közel áll Haydnhoz és Mozarthoz, de éppen olyan teljes és eredeti, mint a nagy magabiztossággal és határozottsággal megírt *Nyolcadik*. Másfelől viszont az *Első* az örökség fölhasználásával készült, a *Kilencedik* pedig már Beethoven hagyatéka. Az őt követők a *Kilencedik* nyomán indultak el, hogy megalkossák a maguk szimfonikus műveit. Wagner a zenedráma felé, Berlioz a monumentalitás mellett fölhasználta az utolsó tételből a témaindulások és elakadások megoldását, Bruckner számos szimfóniája kezdődik a *Kilencedik* mintájára, vagyis a káoszból a szemünk láttára megszülető témával. Mahler többször használja szimfóniáiban a kórust, és lehetetlen nem észrevenni a rokonságot a *Kilencedik* lassú tétele és Mahler *Ötödik szimfóniá*jának híres Adagiettója között. Brahms *Első szimfóniá*ját Hans von Bülow egyenesen a *Tizedik*nek nevezte. Az itt felsoroltak persze a zenekart mind Beethoven mintájára kezelték, őt akarták túlszárnyalni, és tudták, sőt hirdették magukról, hogy ők az utódok.

Ciklus tehát a kilenc szimfónia? Beethovennél rendkívül szoros a személyiség és a művek közötti kapcsolat, így a szimfóniák közvetítésével a jellem változásáról, a gondolkodásmódról meglehetősen hű képet kapunk még akkor is, ha az utolsó periódusnak semmiképpen sem legjellemzőbb darabja a *Kilencedik*.

A mai hallgatóban összekeveredik az alkotó és a mű, Beethoven komor titán, és ennek megfelelően megilletődéssel vagyunk kénytelenek a műveit hallgatni. Beethoven-képünket jól fejezte ki az évekkel ezelőtt a televízióban adott Beethoven–Berstein-sorozat főcíme: zuhogó esőben mutatták a zeneszerző ülő szobrát, villámlott, dörgött az ég, és közben szólt az *Ötödik*. Pedig a *c-moll szimfónia*nak nem az az erénye, hogy a témája egyszerű, és sötét a hangzása, hanem a rendkívüli tematikai egysége, kitűnő hangszerelése. Beethovennek legtöbbet a nagysága árthatott volna, mert óhatatlanul ellenkezést szül. Komoly muzsikusok fanyalogtak a „c-moll hangulat", a *Kilencedik* zárótételének primitívsége miatt, és általában a középső periódus művein. Mindannyiunknak önálló képet kell kialakítanunk a szimfóniákról, meg kell ismernünk őket, és gondolkoznunk rajtuk. Nagy örömöt okozott, amikor Glenn Gould azt nyilatkozta a televízióban, hogy szerinte a *Hetedik* a diszkózene előfutára, jóllehet, én szeretem a művet. Egy ilyen megjegyzés sokkal többet ér, mint Wagner semmitmondó, mégis minden műsorfüzetben, lemezborítón megemlített mondása, hogy a *Hetedik* „a tánc apoteózisa". Gould kihívó legyintése arra kényszerít, hallgassuk meg (újra) a művet, és tisztázzuk magunkban, kell-e ez nekünk, vagy sem. Könnyű Beethovent nagyra tartani, lebecsüléséhez már nagyobb merészség, szellemi függetlenség szükséges. De igazából megérteni kell, és azután értőn elvetni vagy szeretni, lényegében már egyre megy. A kilenc szimfónia nem valamilyen megfellebbezhetetlen kinyilatkoztatás, még csak nem is egységes, hanem egyszerűen kilenc hasonló című zenedarab.

Herbert von Karajan hosszú pályafutása során többször is fölvette a Beethoven-szimfóniákat, csupán a DG számára háromszor. A most beszerezhető ezek közül a második sorozat, a hetvenéves Karajan munkája. Kellemes meglepetésre – az első két szimfóniát figyelmen kívül hagyva – egyáltalán nem „klasszikus" a karmester fölfogása, nem törekedett végleges, támadhatatlan interpretációra, hivatkozási alap elvezénylésére. Sokszor érezhető bizonyos izgatottság, ingerlékenység, még a lassú tételekben is mintha visszafogná Karajan magát és zenekarát, amíg ki nem törnek, el nem szabadulnak, mint a *Hetedik szimfónia* utolsó tételében, ahol szinte csak arra vigyáznak, hogy ki ne gyulladjanak a hegedűk. Minden egyes tételben van valami szokatlan, csak Karajanra, sőt csak erre a felvételre jellemző, hol egy különlegesen feszes, pattogó allegretto, hol az üstdob rendkívül éles pörgetése, hol a megszokott hangzásarányok megváltoztatása. Az interpretáció azonban minden váratlansága, egyedisége ellenére meggyőző, a zenekar biztos, a vonóskar sziporkázó, egyedül a szólófuvolistánál érezhető, hogy néha már eléri teljesítőképességének végpontját, még ha hibát nem is követ el. Nincs még egy karmester, akinek ilyen „jól állnának" a Beethoven-szimfóniák, aki valamennyit ennyire kiegyensúlyozottan magas szinten tudná elvezényelni. Már nincs.

FÁY MIKLÓS

Van kísértés

Igen, van kísértés. Kísértés arra, hogy mást tegyünk, mint amit tehetünk, tennünk szabad, tennünk lehet. S gyakran engedünk is a kísértésnek, a jó vagy rossz kísértésnek. Mint ahogy láthatóan Görgey Gábor is engedett annak a kísértésnek, hogy a könnyebb és bizonyára kifizetődőbb megoldást választva, képességeit korántsem megerőltetve könnyed lektűrt írjon, a kalandregény, a memoár, a történelmi esszé és az illedelmes erotikum pehelykönnyű keverékét.

Mert borzalmas, hogy minden közhellyé válhat, ha elég felületesen és minden eredetiség nélkül bánunk vele, az elmúlt negyven év szenvedései, a kitelepítések, a forradalom, testünk fel-fellobbanó vágyai. Görgey Gábor sosem hazudik, csak valahogy mindig a dolgok, történések felszínén marad. Mintha Jókai világában élne, jó és rossz emberek között, izgalmas szituációk közepette. A *Vadászszőnyeg* és a *Volt egyszer egy Felvidék* főhőse, Topporczy Ádám (cz-vel és y-nal), most is snájdig és spleenes, és túl az ötvenen még mindig csodálatos szerető.

És még mindig emlékezik. És én azt hiszem, itt van a legnagyobb baj, a legnagyobb svindli. Ugyanis az emlékezés laza, irracionális formája szinte mindenre, minden írói gyengeségre, olcsó megoldásra alibi lehet. Alibi arra, hogy amikor elfogy az alkotói erudíció – és ez Görgey Gábornál gyakran előfordul –, a meg-megakadó, gyéren folydogáló cselekményt a szerző korabeli újságkivágásokkal vagy egy Párizs furcsaságairól szóló útikönyv hosszú fejezeteivel dúsítsa fel, minden funkció és céltudatosság nélkül. S ugyanígy az erotikusnak szánt – egyébként óvatosan adagolt – kalandok is, melyek izgalma és mélysége alig haladja meg a kamaszfantázia határait. Ám ezek a lektűr szokásos kellékei, az olcsó szórakoztatás ártalmatlan rekvizitumai. Görgey azonban mindezeket – talán valamely vélt intellektuális színvonal érdekében – időnként publicisztikus, politikatörténeti eszmefuttatásokkal, moralizálgatásokkal szakítja meg. E kalandregény ilyesféle közhelyektől hemzseg: „Tulajdonképpen ez az évtizedekig tartó útra kész állapot volt a legelviselhetetlenebb az egészben, a diktatúra kemény és lágy korszakában egyaránt. Tudják jól az elnyomók mekkora hatalom ez: a mindenkori elhurcoltatás lehetősége, a belénk táplált bizonytalanság folyamatos élmelygése a gyomorban." Vagy: „A falu szűk és átlátható közösségében sokkal hamarabb lelepleződött, mint a város sűrűjében, hogy a rossz gazdák, az iszákosok, a dologtalan lumpenek látták elérkezettnek az időt a maguk számára. A más munkájának a gyümölcsét kisajátítva, a jóeszű rátermettséget dühödten maguk alá teperve, gátlástalanul kiélhették irigységüket és bosszúvágyukat, miközben az egyén és az egyéni teljesítmény gyűlöletére alapozott szociáldemagógia jelszavai mögött legegyénibb indulataikkal alattomosan meglapultak" – és mindezen gondolatok egy egzotikusnak elképzelt kuplerájban, egy egzotikusnak elképzelt, ám érzékeny lelkű és szerelmes úri kurva karjai közt. Van politikai és van érzelmi közhely, s van a világ közhelyes felfogása és ábrázolása. Eddig azonban halott(?) szocializmusunk közhelyes, utólagos és felszínes bírálata még nem válhatott lektűrré, olcsó üzleti fogássá. Úgy tetszik, ezt is meg kellett érnünk.

Pedig amúgy Görgey Gábor nem rossz író. Képességei jóval többre predesztinálnák, mint memoároknak álcázott, olcsó fogásokkal élő, intellektust mímelő kalandregényekre. Ha néha elfelejtkezik szórakoztató szándékáról, meghitten tud írni gyermekkora egy-egy elfutó pillanatáról, kertek, tájak hangulatáról. S jól tud cselekményt is szerkeszteni. Rutinos író, akinek van érzéke a ritmus iránt, a moz-

BORGÓ (GYÖRGY CSABA): **Gobelin**

LÁNTZKY LÁSZLÓ

Nem a demokratizálódás szülte keresztény lévén képtelen vagyok tovább szótlanul figyelni a vitát. Erkölcsi elveim alapján az a véleményem: *minden lehető eszközzel küzdeni kell az életellenes cselekedetek megszüntetéséért.* Én idetartozónak tekintek bármilyen művi, nem természetes beavatkozást a szervezetbe – ha nem gyógyító célú –, legyen fizikai vagy kémiai természetű.

Az eddigi vitában a kérdésfeltevéseket a *megközelítés módja* miatt tartom elhibázottnak, hiszen a részkérdések oldaláról kezelnek egy átfogó problémát. Empirikus elme nem szenvedheti az olyan vizsgálódást, melyben környezetéből kiragadottan, hermetikusan elkülönítve elemzünk valamely kérdést, s ezáltal irreális körülményeket teremtve csak féligazságokat állapítunk meg. Túl azokon a tényeken, hogy a téma emberi jogi, szociális, nemzeti, lelki, erkölcsi, vallási szempontokat érint legmélyebben, mindenekelőtt azt vegyük észre, hogy az emberiség, a világ, az univerzum egységes és komplex egész, mely a természeti rend törvényszerűségei alapján működik. Ezeket a törvényszerűségeket gyűjtő kifejezéssel *természeti törvényeknek* nevezhetjük.

Eltekinthetünk most annak részletezésétől is, hogyan van az, hogy ezek a törvények éppen megegyeznek a keresztény ember állásfoglalásával, hiszen az csak magától értetődő, hogy a teremtő által a teremtett lények számára előírt törvények megegyeznek a teremtésben elrejtett elvekkel! Számunkra most az a fontos, miként lehet a társadalmat arra rábírni, hogy a civilizációnak azt az útját járja, melyben az emberek egyénenként és bármely kollektívában is a természeti törvényeknek megfelelően élnek, ezáltal nem teremtve ütközési felületet a normális rend és az annak ellenében kifejtett hatások között.

S e témakörbe nemcsak a születésszabályozás tartozik, hanem ha a civilizálódást az evolúció egyenes folytatásának tekintjük, az egészséges életszemlélettől a nemzettudaton keresztül a munkaerkölcsig minden kérdés, mely alapvetően befolyásolja az ember tudatos viszonyát a léthez és a fejlődéshez. Vagyis arról van szó, hogy azok a normák, melyek szerint élünk, melyekhez igazodunk döntéseink, viselkedésformánk kialakításakor, megfelelnek-e azoknak a törvényszerűségeknek, melyek szerint a természet működik.

Az élőlények léte, fejlődése egymásra épülő és egymásba kapcsolódó törvényszerűségekre támaszkodik. Ha elfogadjuk az evolúciót, akkor világos, hogy a tudati fejlődés során is érvényesnek tekinthetjük azt, és általa ki is terjeszthetjük a társadalom szerveződésére, az emberi civilizációra. De ha egy magasabbrendű szerveződési szintre kerültünk is – hiszen a tudatos lét az ösztönszerűhöz képest, a civilizált a civilizálatlanhoz képest valóban magasabb rendű –, azok a törvények, melyek az alacsonyabb szinten érvényesek, nem szűnnek meg. Vagyis a tudatos lénynek is van ösztönvilága, mely ellen nem tehet, együtt kell élnie vele, tudatosan kell alkalmazni.

Amikor a fejlődésnek tudatos fokára lépünk, világossá válik számunkra, hogy létfenntartási ösztönünket – mint az egyik alapvető természeti törvény érvényesítője – nem élhetjük ki a másik tudatos lény megsemmisítésével.

...riség igen tragikus úton ...tott el a civilizáció mai fo...ra, ahol a humanista ...ondolkodásnak és cselek...ésnek már alapvető feltételnek kell lennie. Azt azonban már jóval kevesebben tisztázták magukban, hogy pontosan ennek a folyamatnak a következő lépését tesszük meg a demokráciára áttéréskor. Nevezetesen, hogy a személyes szabadság megszerzése és kiterjesztése – mint a létfenntartás magasabb rendű követelménye – nem mehet a másik ember rovására.

Az pedig még kevésbé közismert, hogy nemcsak ebben a kérdésben juthatunk el a civilizáció mai fokáig. Hiszen a munkavégzés vagy a tulajdon körüli viták ugyanebbe a témakörbe tartoznak, mint létfenntartási jog és kötelesség magunkra, illetve a másik emberre vonatkozóan, vagy a születésszabályozás is átfogó természeti – fajfenntartási – törvénnyel kell összhangban legyen. Az élőlényekben rejlő párkapcsolattal, ivarzással kapcsolatos ösztönök mind a fajfenntartás célját szolgálják. A civilizált ember sem hághatja át ezt a törvényt ösztöneinek korlátlan kiélése végett, csupán tudatosan használhatja.

Éppen ott a hiba, hogy a mai ember nem összekapcsoltan szemléli a törvényeket, nem teremt szintézist közöttük, hogy egymás szolgálatába állítsa őket, hanem szelektálja, elkülönít aspektusát, és megpróbálja azt a törvény ellenében is alkalmazni. De ugyanígy érthető az is, hogy létfenntartási ösztönünk ma már nem a konkrét létért folytatott küzdelem, célja a mind magasabb életszínvonal elérése. Ebből egész egyszerűen az következik, hogy amikor a születésszabályozás kapcsán a szociális kérdésekre hivatkozunk, akkor legtöbbször ezt az életszínvonalat féltjük, ebből nem akarunk leadni.

A dolgok azonban így nem állnak arányban egymással. Egyrészt mert az életszínvonal bizonyos csökkenése még nem fenyegeti közvetlenül a létezést; másrészt ilyen indokkal nem szeghetem meg a másik természeti törvényt, nem szüntethetem meg a már megfogant életet. Sőt, én még ennél is tovább mennék, hiszen a fogamzásgátlás művi formái is életellenes cselekedetek, amennyiben a nő egészségét veszélyeztetik. De ide tartozik az erősek gazdagsága és a gyengék szegénysége közt egyre növekvő szakadék; a lét értelmetlenségének érzése egyre növeli a kilátástalanságot, és ezáltal határtalanul nő az alkoholizmus, a szuiciditás, a drogok használata. Példálózhatnék napestig, de talán ennyiből is látható, hogy az emberiség mint halad egyre beljebb a civilizációs zsákutcába, ahol – az ösztönök kiélését hamisan az értelem döntésének tüntetve fel – a technikai hiperkultúra mellé egy

A törvények betartása maga a rend és a fegyelem, mely ugyan kevésbé gondtalan életet biztosít, viszont az egyetlen megoldást kínálja, amelyben az ember méltóságának megfelelő életet élhet és kiküszöbölheti a civilizációs anomáliákat.

Vegyük észre még azt is, hogy ez a probléma miként hat ki többi gondunkra. Hogy pontosan azért vezettek orrunknál fogva a média, a propaganda eszközeivel, azért folytatták minden határon túl az „álliberalizálást", hogy az emberben meglévő erkölcsi rend és fegyelem fellazításával elérjék azt a civilizációs káoszt, melyben észrevétlenül, a demokratikus átalakulás ellenére is megvalósíthassák az új, a gazdasági diktatúrát, melynek lépéseit nap nap után tapasztaljuk, és kérdés, hogy meg tudjuk-e állítani.

A „felismert törvényszerűség" véleményem szerint tehát az, hogy döntéseinket, cselekedeteinket, magatartásformánkat a helyesen értelmezett törvények és értékek rendjébe állítva, a bennünk rejlő erőket értelmünkkel vezérelve valóban arra használjuk, amire azok valók. Ezáltal olyan társadalmi átalakulást hajtunk végre, mellyel nemcsak a demokratizálódás útján járók közti előnyös pozíciónkat őrizhetjük meg, hanem példa értékű előrehaladást produkálhatunk az egész emberiség számára.

BORGÓ GYÖRGY CSABA

25, 93

Borgó György Csaba

Ahogy tetszik

SZERKESZTI: MÉSZÁROS TAMÁS

1992. április 18., szombat

A MAGYAR HÍRLAP KULTURÁLIS MAGAZINJA

Találkozás Mészöly Miklóssal

Az élet a halál vetületében

Bolond utazás címmel jelenik meg a Századvég Kiadónál Mészöly Miklós válogatott novelláinak gyűjteménye. A szerkesztő Domokos Mátyás az életmű egészéből kötötte csokorba a szerinte legjobbakat. Akár erről a könyvről is szólhatnánk e beszélgetésben, de húsvét táján a kérdező s a felelő gondolatai is egyként az élet s a halál és a feltámadás gondolatköre felé kalandoznak. Talán nincs még egy olyan ünnep, mint a húsvét, amely egyszerre sűríti magába élet és halál kimondhatatlan egységét, a rabszolgaságét és a szabadulását, a feltámadását és az újrakezdését. Ebben az évben egy napra esik a keresztény húsvét s a zsidó pészah, a naptári megfelelés most csak a véletlen műve, de gondolhatunk a mélyebb jelentésekre is. Máté evangéliuma szerint Jézus utolsó szavai: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?" Azaz Jézus Dávid zsoltárának soraival szenved ki a keresztfán, hogy harmadnapra feltámadjon. A keletlen kenyér, a macesz s az utolsó vacsora ostyája egy rituális körből valók, összecsengnek.

— *A húsvét „tettenérhetősége" készteti arra, hogy Mészöly Miklóstól megkérdjem, mit jelent számára az ünnep, s mit az élet meg a halál közelsége?*

— Élet és halál kategóriáját sose tudtam szétválasztani. Ez a legbanálisabb összetartozás. De nem tudok magamban külön húsvétot felidézni, ahogy nem emlékszem pontosan arra sem, hol és mikor arattam győzelmet saját halálom felett. Az elmúlt hónapok betegsége folytán (életemben először hónapokon keresztül) kerültem olyan helyzetbe, hogy megértsem, bármily frivolnak vagy hencegésnek tűnik: a betegség gazdagabbá tesz, az ember tükröt tart önmaga elé, befelé fordul, s ezzel a tükörrel végső soron szembe kell nézni. S egy ilyen szembenézési folyamat kapcsán az ember eltűnődik, hogy valóban fontosak-e azok a dolgok, amelyeket megírt, hol és melyek azok a fontos dolgok, amelyeket megélt. Bennünk, európaiakban, ahogy Nietzsche mondja, erős szándék van a győzelemre, az egyeduralkodásra, a felülkerekedésre, szerelemben, politikában. Ő a maga végletes, metsző logikájával úgy fogalmaz: a győzelem nem a kultúra eseménye. Ez a győzni akarás az európai civilizáció záloga, de nélkülözi azt az egyetemes befogadást és nyitottságot, amelyre a vallási rendszereken belül talán leginkább a buddhizmus képes. Személyes életem csúcspontjait mindig egy pillanatba sűrítve tudom elképzelni. A pillanatban megragadott életértelem rendkívüli módon emberi. Az írói lét alfája és ómegája, hogy a világot legközvetlenebbül és legkertelésnélkülibben szólítom meg, ahogy önmagamat. Azokat a dimenziókat, amelyek rejtve vannak bennem. Az útnak a végén már nem tudok változtatni, de a szüntelen emberi át- és belehelyeződés mélyítése írói és emberi feladatom. Feladat, amely önmagam kiteljesítését szolgálja. A kiteljesítés az én rendszeremben a megbocsátást jelenti. A megbocsátás gesztusa nélkül egy lépést sem tudunk tenni a megértés felé, megértés nélkül pedig hogyan teljesítsük ki emberi, írói feladatunkat? Mint minden ember, állandóan sebesült vagyok. A régi mondás úgy tartja: a seb nem kifogás. Sebesültségünket, sebezhetőségünket természetesnek kell vennünk. Szeretni kell az elkerülhetetlent. Nem elviselni, szeretni kell az elkerülhetetlent.

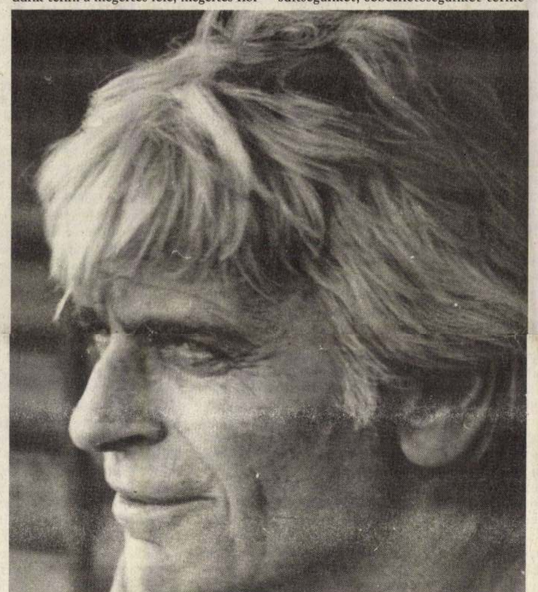

Mészöly Miklós

— *Mindaz, amiről most beszél, bármennyire is tetten érhető munkáiban, mégis úgy gondolom, egy különleges élethelyzet, testi-lelki állapot következménye. S az emberek zöme az életét nem így éli meg. Bár az is igaz, hogy mindannyiunkkal megtörténhet valami — legyen az jó vagy rossz —, amely kizökkent a hétköznapok szabályosan megélni igyekezett monotóniájából, és elragad magasabb dimenziók felé. Elragad a szerelem, elragad a halál, elragad a születés…*

— Van igazság abban, amit mond. Korántsem gondolom, hogy az életünk olyan, mint egy szüntelen egyenletes erővel kifújt magas cé. De a lényeges, elirányító döntéseinkben a megejtően sugárzó gyámoltalanság, a nyitottság, az elesettség magasabbrendűvé teheti magatartásunkat. Ezt nem tudjuk életünk minden pillanatában. De mint a papíron a vízjel, végül is hitelesíti mindennapjainkat. A betegség is egy ilyen ténye, kiegészítő szükségszerűsége az életnek, amiért csak hálás lehetek. Életismeretemet a halál szférája felé talán érzékenyebbé teszi.

— *Van a szenvedésnek is értelme — mondja Rilke —, mert társsá tesz a társtalanok birodalmában. Fél a halálától?*

— Kíváncsi vagyok. Ez gondolkodásom egy másik alapmotivációja, ami végigkergetett az életen, akkor is, amikor olvastam, s akkor is, amikor magam vetettem papírra a sorokat. Írásaimnak leghitelesebb mozgatója a kíváncsiság. A kíváncsiság elvesztésével elveszténém a holnap felé forduló emberi minőségemnek minden perspektíváját. Az életet olyan forrón kell szeretni, hogy hasonló forró kíváncsisággal forduljunk az ellentettje felé is. Korunkban úgy akarják az élet-halál érmét megismerni, hogy mindig csak az egyik oldalát tartják a kezükben, mintha nem is létezne a másik. És akkor azt mondják: győztem. Nincs győzelem. Élet és halál tökéletesen egybecseng egymással, letagadása hiba, kitérés, pszichológiai leárnyékolás. Hadd mondjam el egy személyes élményemet. Basch Loránd, az ügyvéd, akinek házában évtizedek óta lakom, már igencsak közel állt a halálhoz, tudott róla, amikor összetalálkoztunk, és megkérdezte tőlem: mi van a Saulussal? Ha van győzelem egyáltalán a halál felett, akkor az ilyen magatartás a győztes. Az utolsóknak kimért pillanatokban is képes az élet dolgai felé fordulni. Néhány nappal a halála előtt kérdezte ezt, ragyogó, de számon kérő arccal. Ez a fajta kíváncsiság az, ami lehetetlenné teszi, hogy a „halhatatlanságtól holtan" éljük le az életünket. Nem érdekel a halhatatlanság... Az élet érdekel. A halál vetületében is.

V. BÁLINT ÉVA

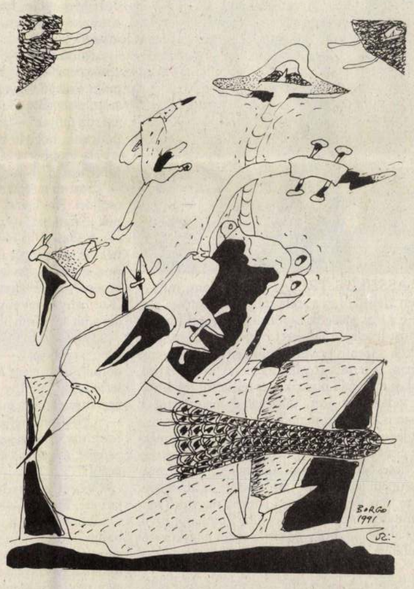

György Csaba

Marosvásárhely szülötte (1950). A nyolcvanas évek közepének nagy áttelepülési hulláma hozta Magyarországra számos képzőművész barátjával együtt, pontosabban utánuk, 1986-ban. Szülőföldjén mindössze három önálló tárlata volt. Miután 1976—80 között Kolozsvárott elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát, már többet állított ki Magyarországon, mint Erdélyben. Első önálló magyarországi tárlata 1984-ben — tehát amikor a művész még Marosvásárhelyen élt — nyílt meg Vácott, és azóta nyolc alkalommal mutatta be munkáit a hazai közönségnek.

Művésznéve — *Borgó* — már fogalom a szakmában, s ezt annak köszönheti, hogy látomásos, szürrealisztikus művészetét következetesen építi.

CHIKÁN BÁLINT

Pészahtól húsvétig

Az áldozati bárány

Izrael népe számára nîszán hó 15-étől (idén április 18-ra esik) — illetve a megelőző estétől — nyolc napon át tart ez az ünnep. Az első és utolsó két nap főünnep, a négy közbülső nap pedig félünnep. Elkerülési napnak is nevezik, mert amikor Isten tíz csapással büntette Egyiptom népét, a tizedik csapás alkalmával az elsőszülöttek meghaltak, de a zsidók házait, amelyeknek ajtófélfái bárányvérrel meg voltak jelölve, elkerülte a halál angyala. Ennek emlékére az elsőszülött fiúk hálából az előző napon böjtöt szoktak tartani. Nevezik kovásztalan kenyerek ünnepének is, mert az ősöknek sürgősen kellett távoznia — annyi időt sem engedélyezett a zsarnok egyiptomi fáraó, hogy kenyerüket megsüthessék, így tésztájukat keletlenül, a tüzes nap sütötte meg. Ezen az ünnepen nem szabad kovásszal, illetve erjesztéssel készült vagy erjedésre alkalmas ételeket fogyasztani. A két első estén minden családnak széder-(rend-) vacsorát kell rendeznie. Ilyenkor minden apa elmeséli gyermekeinek az egyiptomi szabadulás történetét a Haggadából (pészahi elbeszélés). Szédereste a családfő előtt az előírt rend szerint elkészített szédertál van, máccával (pászka) és egy darab parázson sült csontos hús — a bárányáldozat jelképeül. Az előírt áldások után pászkát és keserű gyökeret esznek, amely a fogság keserűségére emlékeztet, majd vacsoráznak. Imák, zsoltárok, himnuszok éneklésével Istent és csodatetteit dicsérik.

Keresztény tanítás szerint az ószövetségi pászkabárány áldozata csak előképe az Újszövetség áldozatának, Isten Bárányának. Az évszázadok során a húsvéti bárány ünnepi elfogyasztása mindinkább háttérbe szorult. Sokan azonban a helyébe lépő húsvéti sonkát régi szokás szerint úgy eszik, hogy csontot ne törjenek benne.

Újabb keletű ezen az ünnepen a húsvéti nyúl megjelenése, amely egy elferdült német szokásból ered. Régebben ugyanis a császármadár (das Haselhuhn) tojását ajándékozták egymásnak az emberek. Mivel a nyúl német neve „Hase", a császármadár szó első tagja, idegenben a népszokás elferdítve, rövidítve a madárból nyulat csinált.

A másik jellegzetes, már az Ószövetség idején is ismert ünnepi eledel a tojás (bácá) szintén áldozati emlék. Egyben az élet és az újjászületés archaikus jelképe. Sokan úgy tartják, hogy a tojáshéj az Ószövetséget, belseje pedig az Újszövetséget jelképezi. Pirosra festve Krisztusnak az emberiségért kiontott vérét szimbolizálja. Mások szerint a húsvéti tojás a feltámadásra emlékeztet, mert amint a kiscsibe áttöri a tojás falát és életre kel, úgy támad fel Jézus is sírjából.

A keresztény húsvéti ünnepkör, a nagyhét három utolsó napját húsvéti szent három napnak (Sacrum Triduum Paschale) nevezi. Az egyház tanítása szerint Jézus Krisztus az emberiség megváltását az ő húsvéti misztériuma által vitte végbe, amikor kereszthalálával a halált megtörte, és az életet föltámadásával újjászerezte. Ezért Jézus szenvedésének és feltámadásának szent három napja az egész liturgikus év tetőpontját jelenti. Ahogyan hétről hétre a keresztény hétköznapok csúcspontja a vasárnap, úgy emelkedik ki az egyházi ünnepek közül húsvét. Őskeresztény hagyomány szerint a nagyhét liturgikus kialakulásában jelentős szerepet játszottak a szentföldi zarándoklatok, amikor Jézus szenvedésének különböző eseményeire emlékeztek. Nagykedden Jézusnak a végső időkre szóló tanítását, nagyszerdán Júdás árulását állították az elmélkedések középpontjába.

A Húsvét Szent Háromnap nagycsütörtökön veszi kezdetét. Az ősegyházban ezen a napon történt a bűnök nyilvános kiengesztelése. Jézus tanítványaival az Olajfák hegyén és a Getszemáni kertben virrasztott. A szenvedésre induló Jézus húsvétja ez, tanítványaival. Régóta készült erre a vacsorára, amely utolsó vacsorája volt övéivel. Ekkor szolgáló szeretete jeléül megmosta tanítványai lábát.

Ezután következik az oltárfosztás, népies nevén oltárrablás. A minden díszétől megfosztott templom a pusztaság és vigasztalanság képét mutatja. A nyitott ajtajú, üres tabernákulum (oltáriszentség-tartó) látványa nagypéntek misztériumának mélységébe vezeti a híveket.

Nagypéntek — Jézus kereszthalálának napja. Harminchárom évig tartó földi életének befejezése ez a nap. Nagypénteket az egyház tanítása szerint Isten kezdettől fogva elgondolta. Ez a legnagyobb misztérium (görögül: titok; műo: becsukom t.i. a számat, a titkot megőrzöm; müsztagogész: a titokba beavató), amelyet Jézus Krisztus az emberekért a kereszten elszenvedett. A hívek központi gondolata ezen a napon: a mi bűneink okozták Krisztus halálát. Ennek megfelelően a gyász, az elmélyülés és a csendes elmélkedés e nap sajátossága. A megfosztott oltár, a nyitott tabernákulum, összhangban vannak a Golgota titkával.

Nagypénteket a liturgiában az előkészülődés (görögül: paraszkeve = előkészület) napjának is nevezik. A zsidóknál ugyanis ez a nap volt, amelyen mindent előkészítettek, ami a húsvéti pászkaünnephez szükséges volt. Az idősebb nemzedék még ismeri a nagypénteki kenyérsütés szokását. Ez nyilván az oltáriszentség emlékére szentelt kenyér elnépiesedett maradványa. Sokan mondogatják faluhelyen, hogy Jézus majd a frissen sütött kenyér illatára támad fel. Mások szerint áldást hoz a házra — akadnak, akik az első koldusnak adják oda, hogy imádkozzék a ház népéért. Nagypénteket ma is meghatottsággal, bensőséges átéléssel ünneplik, különösen az idősebbek. Teljes a csönd ilyenkor, a tűz kialszik, a tükröt fekete kendővel takarják le, az órát megállítják, vagy fel sem húzzák. Úgy járnak-kelnek, mintha halott lenne a háznál.

Nagypéntek ősi egyházi hagyomány szerint nagyszombattal együtt a böjt és a gyász napja. Mégsem pirosbetűs ünnep, hiszen az evangéliumok tanúsága szerint Krisztus nem a Kálvárián, hanem húsvét hajnalán dicsőült meg!

Nagyszombaton az egyház Jézus szenvedéséről és haláláról elmélkedik. Az őskeresztények idejében szombat este kezdődött a liturgia, és egész éjjel tartott.

A feltámadás legfontosabb jelképe az új tűz — az új világosság, a húsvéti gyertya. A templomon kívül ilyenkor tüzet raknak, amelynek lángja áttöri a sötétséget. A tüzet megáldva arról gyújtják meg a húsvéti gyertyát, amely Krisztusnak, a világ világosságának jelképe. A meggyújtáshoz ősi szokás szerint kovakövet kell használni, hogy valóban új tűz legyen. A kő a szegletkővé lett Krisztus, a kovakőből kipattanó szikra pedig az új életre feltámadt Úrat jelképezi. A világító húsvéti gyertya képe annak a csodálatos lángoszlopnak is, amely Isten népe előtt világított, midőn a pusztán keresztül az Ígéret Földje felé vándorolt.

Régi szokás a nép körében: tűzszenteléskor parazsat vesznek az új otthoni tűz gyújtásához, valamint a hazavitt szenteltvízben főzik meg a sonkát és a tojást. Amikor az ünnepi nagymise glóriájára a harangok újra megkondulnak, szokás kinyitni az ablakokat, hogy „beszálljon rajtuk az áldás". Ugyanekkor mosakodni is szoktak; ez a mosakodás azonban csak addig „hasznos", amíg a harang szól. Sok helyen ezért a harangozót külön megjutalmazzák, ha ilyenkor hosszasan „húzott".

A negyvennapos nagyböjti időszak várakozása a húsvéti feltámadással teljesedik be. G. Hartman következő gondolata találóan világít rá a helyesen megtartott és eredményes bűnbánat lényegére: „A bűnbánattartás nem azt jelenti, hogy egy elcsípett bűnös megkapja megérdemelt büntetését, hanem hogy egy szorongó ember újból nevetni tud." Aki hasonló „felszabadultság"-ot átélt már, megsejthette az ünnep igazi lényegét, hiszen mindenkinek meg kell hoznia napról napra saját áldozatát ahhoz, hogy az ősi „bárányáldozat" isteni hatása érvényesülhessen mindennapi életében.

BABITS ANTAL

„Elhozom őket az észak földjéről, egybegyűjtöm a világ tájairól..." (Jer. 31, 7)

Faludy György

Jegyzetek a kor margójára

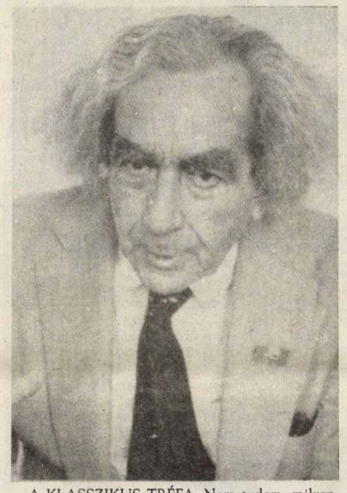

A KLASSZIKUS TRÉFA. Nem tudom, milyen mértékben klasszikus ez a tréfa születését illetően, azaz ismerték-e a régi görögök és rómaiak? Újkori formája a reneszánsz legelején érkezett hozzánk, valószínűleg arab földről, a Cento novelle antiche-ben, Boccaccio novelláiban, és terjedt tovább, nemcsak könyvekben, hanem olasz nagyurak praktikus és lélektani tréfáiban. Az újkor vidámságát hozta magával, és legmodernebb formájában is klasszikus maradt.

A két legsikerültebbre a harmincas évekből emlékszem. Az elsőt az egyébként nem kellemes, de kétségtelenül ötletes Molnár Ferenc találta ki. Molnár nyaranta az ünnepi játékoknál tartózkodott Salzburgban. Jól ismerte Max Reinhardtot, a játékok nagyhírű rendezőjét, minden furcsaságával együtt. Reinhardt egyik furcsasága abból állt, hogy Ausztria angol nagykövetének jelenlétére vágyott Salzburgban, de az nem akart eljönni.

Végül Reinhardt megtudta — és tőle Molnár is —, hogy az angol nagykövet diplomaták és főpapok társaságára vágyódik Salzburgban. Reinhardt tehát meghívott néhány diplomatát, egy olasz kardinálist, a veronai érseket és másokat, a névsort pedig, kerülő úton, a nagykövet tudomására hozta. Az, mint Reinhardt vendége, megérkezett Salzburgba. Az első este végigülte a Jedermann remek előadását, utána pedig Reinhardt asztalánál vacsorázott a kastélyban.

A nagykövet a kardinális és a salzburgi püspök közt ült a vacsoránál, és remekül érezte magát. Természetesen Molnár Ferenc is ott volt. Estebéd után, miután már majdnem mindenki aludni tért, Molnár a kerti [illegible] tetszettek-e néki a színészek? A Jedermann-előadásnál mind nagyszerűek voltak, jelentette ki az angol. „Nem azokra gondolok — mondta Molnár. — Hanem a színészekre, akik a svájci kultuszminisztert, a salzburgi püspököt, a velencei bíborost játszották, az ön gyönyörűségére." — „Hát színészek voltak?" — „Természetesen."

A nagykövet elsápadt dühében: Reinhardt bebolondította! Nem szólt senkihez, szobájába tért, és ahelyett, hogy a vendéglátást tovább élvezte volna, másnap reggel búcsú nélkül kivonult a pályaudvarra, a bécsi gyorsvonathoz. Reinhardt azonban értesült távozásáról, és még elérte a pályaudvaron. Megkérdezte, miért ment el. „Azt maga nagyon jól tudja", felelte a nagykövet. „Komédiásokkal játszatta el a főpapok meg a diplomata szerepét. Nem szégyenli magát?"

Reinhardt bizonygatni próbálta a maga igazát, de semmit sem ért el. A vonat érkezése előtt pár pillanattal jutott Reinhardt eszébe a megoldás. „A salzburgi püspök most mond misét a katedrálisban. Ha őt látja az oltáron, elhiszi, hogy nem színésszel játszattam el a vacsoránál?" A nagykövet beszállt Reinhardt autójába, és megnézte magának a püspököt a katedrálisban. Aztán még egy hétig maradt Salzburgban. Reinhardtnak pedig annyira tetszett Molnár tréfája, hogy soha, egyetlen szóval nem hányta szemére.

A másik nagy tréfánál jelen voltam Totis Béla nőorvos szalonjában, József körút 53. alatt. 1934-ben vagy '35-ben történt. Ott ült a szokott esti társaság: Tímár József, Horváth Béla, Major Tamás, Pálóczi-Horváth, Olti Magda és mások. Karinthy harmadszor is órájára nézett, és kijelentette: felhívja és megtréfálja Kosztolányi Dezsőt, kivel élethosszan a lehető legjobb barátságban voltak. A pálmacserépből kis követ szedett ki, megmosatta és szájába dugta.

A telefonon Kosztolányi jelentkezett. „Itt doktor Piré Bihán beszél, az esztergomi nőegylet titkára", mondta Karinthy. „Nagy tisztelettel üdvözlöm a mestert. Szeretném egyletem nevében előadásra hívni a nagy költőt. Lehetőleg a napokban." — „Elfoglalt vagyok", sóhajtott Kosztolányi. „Nagyon elfoglalt, Piré úr." — „Roppant kár — sóhajtott vissza Karinthy —, mert itt a hölgykoszorú lelkesen és izgatottan várja önt. Meg aztán, ha nem haragszik, száz pengőt fizetünk készpénzben. Meg első osztályú jegyet oda-vissza."

„Mennyit?" — hallatszott Kosztolányi hangja. „Száz pengőt." — „No hadd látom a naptáramat! No-csak! Szabad vagyok szombaton, vasárnap. Meg jövő szombat-vasárnap is. És azután!" — „Milyen szerencse, de milyen" — mondta Karinthy. „Szóval megállapodtunk, hogy le tetszik jönni jövő szombaton előadásra este hétre, a négyórai vonattal? A pályaudvaron várjuk." — „Megállapodtunk."

„Szabad még kérdenem valamit?" — „Csak parancsoljon, Piré uram!" — „Igaz-e, hogy Karinthy úr önnek jó barátja?" — „Igaz." — „Elhozná őt is magával?" — „Szívesen, ha ráér. Mindig örömmel jön velem. És néki is száz pengőt fizetnek?" — „Annyi pénzünk, sajnos, nincsen. De megosztjuk. Mindegyiknek ötven-ötven." — „Ez nem jó" — mondta Kosztolányi. — „Karinthy szeret engem, ingyen is lejön. A százast pedig adja át nekem úgy, hogy Karinthy ne lássa."

„Nagyon helyes, Kosztolányi mester. Aztán mi legyen a program?" — „Mit akarnak?" — „Hát úgy gondoljuk, hogy elégg a mester olvasson fel néhány verset, utána Karinthy úr is, aztán az egyik is mondjon el egy karcolatot, a másik is. Akkor tartsunk szünetet." — „Nagyon helyes." — „Szünet után pedig a Karinthy úr olvasson fel egy novellát, vagy tíz-tizenöt percest, és utána a mester is." — „Helyes. És mi jöjjön végül?"

„Végül az urak tartsanak párjelenetet." — „Mint érti ezt, Piré úr?" — „Úgy értem — mondja Karinthy, és kiköpte szájából a kavicsot, hogy Kosztolányi meghallja hangját —, úgy értem, hogy ketten kilépünk a színpadra, én letolom a nadrágomat, te pedig mögém térdelsz, és kinyalod nekem, Desiré!" Ezzel óriási nagyot nevetett. Meglepetésemre a vonal túloldaláról is nagy nevetés hangzott, mielőtt Karinthy letette a kagylót. A nevetésből azóta többször arra gondoltam, hogy a tréfát előzőleg megbeszélték egymással.

*

Mindezt nem csupán a szórakoztatás kedvéért adom itt elő. Angol teológus és latinista professzor járt nálam vendégségben Torontóból. Elbeszéltem néki, mi jót és mi rosszat találtam három év óta az országban, aztán rátértem a tréfákra, melyeket a múltban, még 1947-ben is játszottunk egymással. „És azóta mi történt?", kérdezte. „Két évvel ezelőtt azt reméltük", mondtam, „hogy még eljön az idő, amikor ismét klasszikus tréfákkal szórakozhatunk. De még nem jött el."

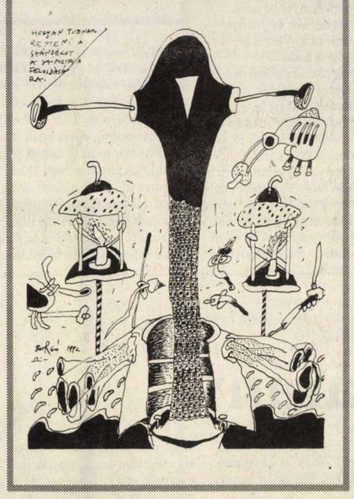

Akit támogatnak, az nem független

Milyen szerep jut egy alternatív, a nagy, állami közszolgálati televíziótól függetlenül működő videótársaságnak? Néhány nyugati ország televízióinál bevett gyakorlat, hogy a szinte csupán műsorszervező irodaként működő közszolgálati televíziók független külső filmkészítőktől veszik programjaikat. Ehhez persze az kell, hogy a médiumpiacon sok ilyen cég legyen, amelyek közül a közszolgálati televízió válogathat. Magyarországon a burjánzó írott sajtópiac mellett épp csak csírázik az elektronikus sajtópiac. Egyik független, gazdaságilag önálló résztvevője a Fekete Doboz Kft., amelynek főszerkesztőjét, Pesty Lászlót kérdeztük működésükről és problémáikról.

Pesty László FOTÓ: FARJASZEWSKI ZOLTÁN

— *A Fekete Doboz még a szocializmus évei alatt kezdett dolgozni, az érdeklődők között nagy feltűnést keltve. . .*

— Egész pontosan 1988 elején kezdtük működésünket — illegálisan. Vízuális szamizdatot csináltunk, aminek nem csupán politikai pikantériája volt, hanem egy gyakorlatilag ismeretlen médiumtípust terem-tettünk meg, a videófolyóiratot. Három-négy havonta összeállítottunk egy két órás anyagot kazettán, és erről több száz VHS-kópiát készítettünk, amiket eladtunk. A rendszerváltáskor sokan kérdezték tőlünk, mi dolgunk lesz ezután, hiszen eljött a szabad médium, a cenzúrázatlan hírek ideje. Kiderült azonban, hogy nincs szükség profilváltásra, mert azok a témák, amelyek foglalkoztatnak minket, ezután is aktuálisak maradnak.

— *Mondják önökről, hogy alternatív sajtóműhelyt hoztak létre. Egyetért ezzel a címkével?*

— Témaválasztásunk valóban alternatív. Kulturális híradásaink az alternatív kultúráról szólnak, avantgárd, nem hivatalos zenéről, irodalomról, képzőművészetről. Társadalompolitikai anyagaink marginális rétegekkel foglalkoznak, külpolitikai kérdésekben pedig kisebbségiproblémák érdekelnek minket. Már 1989 nyarától csinálunk külpolitikai anyagokat. Megkeressük azokat a helyeket, ahol izgalmas dolgok történnek, amelyek a világsajtó érdeklődésére is számot tarthatnak.

— *Úgy tűnhet, önök vidáman megszállott, a sajtóbotrányokon kívül álló társaság. Másfél éve mégis kettészakadt a Fekete Doboz. . .*

— Hatan kezdtük el a munkát: Lányi András, Elbert Márta, Ember Judit, Vági Gábor, Jávor István és én. A közben kialakult véleménykülönbségek miatt Lányi András, Ember Judit és Vági Gábor kivált, így hárman maradtunk. Általános jelenség Közép-Európában, hogy a műhelyek az illegalitás idején tudtak igazán jól együtt dolgozni. Amint a politikai nyomás megszűnt, a műhelyek szétestek. Ez már előlegezte a Fekete Doboz két részre szakadását.

— *A szerkesztőség tagjai közti politikai konfliktusok váltották ki a szakadást?*

— Nem volt közöttünk alapvető politikai nézetkülönbség. Kettészakadásunk személyes konfliktus eredménye. Másfél éve derült ki, hogy ezek nem megoldhatók, ekkor szakadt szét a Fekete Doboz. A velem dolgozó munkatársakkal létrehoztuk a Fekete Doboz Kft.-t, míg a többiek alapítványként működnek tovább.

— *A sajtóban megjelent egy közlemény, amelyben a Fekete Doboz Alapítvány közli, hogy az önök kft.-je bírósági határozat értelmében nem használhatja a Fekete Doboz nevet, önök azonban ennek nem tettek eleget. Miért?*

— Jogunk van használni a Fekete Doboz nevet. A Fekete Dobozhoz tapadó képzetek nagyon nagy mértékben köszönhetők az én munkámnak is, és olyan embereknek, akik az életüket kockáztatták ezért a névért, de akik nem szeretnének Elbert Mártával és Jávor Istvánnal dolgozni. Nem sajátíthatja ki ez a két ember a Fekete Doboz nevet. Polgári peres eljárást indítottak, de az erről szóló sajtóközlemény csúsztatást tartalmaz. A közleményben az jelent meg, hogy a bíróság már másodszor úgy döntött, a kft. nem használhatja a Fekete Doboz nevet. Szó szerint persze ez a megfogalmazás igaz, hiszen az első tárgyaláson nem tudtunk megjelenni, ezért még egyszer megtartották az első fokú eljárást, ahol ellenünk szóló döntés született. Azóta, április 8-án megszületett a másodfokú döntés is, amely az első fokú ítéletet hatályon kívül helyezte, ezzel gyakorlatilag megnyertük a pert, bár néhány hónap múlva az ügyet első fokon újratárgyalják.

— *Több helyről hallottam azt a vádat, hogy amióta kft.-vé alakultak, munkájukat a nyereségvágy vezérli.*

— Ennek ellentmond, hogy számos olyan dolgot forgattunk az elmúlt időben, amelyekből egy fillér hasznunk sem volt. Ilyen volt az URH utolsó koncertjéről készített film, és azok az anyagok, amelyeket politikai eseményekről készítettünk, de nem tudtunk eladni, például a bulgáriai, albániai, koszovói dokumentációink. Ezek mind az archívumunkban vannak. A dokumentálást ugyanolyan fontos feladatnak tekintjük, mint a hírek készítését. De nem-csak filmeket forgatunk, hanem játékony rendezvényeket is szervezünk. A budapesti hajléktalanok megsegítésére a Nyitott Ajtók Alapítvánnyal közösen rendeztünk egy koncertet, amelynek a célja az volt, hogy karácsonykor egy tál meleg ételt tudjunk adni a csavargóknak. A másik akciónk december 21-én volt a Merlin Színházban, amikor jótékonysági koncertet rendeztünk. A belépti díj négy deci vér volt, amit a horvátországi háború sebesültjeinek juttattunk el. Döntse el mindenki maga, igaz-e a nyerészkedés vádja. Egyébként valóban haszonnal tevékenykedünk, de ezt a hasznot arra fordítjuk, hogy fejlesszük a kft.-t, újabb filmeket készítsünk, és jobb színvonalon, többet tudjunk dolgozni. Aki ezt letagadja, alapítványi vagy nonprofit tevékenységnek álcázza, az nem mond igazat. Ez a magatarás arról tanúskodik, hogy Magyarországon még mindig nem piac a médiumpiac. Minél több független, a maga pénzén gazdálkodó társaságra lenne szükség ahhoz, hogy egyszer jó televíziózás legyen Magyarországon.

— *Ki veszi meg anyagaikat?*

— Elsősorban a Magyar Televízió, kábeltársaságok és nyugati cégek, de kelet-európai tévéknek is adunk el belőlük.

— *Hogyhogy a magyar tévé nem veszi meg az előbb említett anyagokat?*

— A legtöbb szerkesztő nem biztos saját jogkörében, nem tudja, milyen pénz fölött diszponál és holnap diszponál-e fölötte. A televízió bizonyos körei a mai napig nem szeretnek minket. Emellett ugyanazokat az eseményeket ők is forgatják, vagy átveszik az Eurovision-láncról. A stúdiók kezében nincsen elég készpénz, csak eszközök, hallatlanul felduzzasztott infrastruktúra, amely mérhetetlenül sokba kerül. Inkább a nagyon drágán dolgozó belső mechanizmussal forgattatják le az anyagot, mint- hogy egy olcsón dolgozó külsőstől megvegyék.

— *Úgy volt, lesz saját műsoruk a televízióban. Mi lett ennek a tervnek a sorsa?*

— Beneveztünk a Hankiss Elemér által kiírt Közép-Európa Magazin pályázatra. Pályázatunk a tévéelnöknek nagyon tetszett, de végül nem került képernyőre. De nem szeretném ezzel Hankiss Elemért támadni, ugyanis akik most őt bírálják, nála sokkal kevésbé értenek a médiumokhoz. Úgy gondolom, inkább védeni kell, mert az utóbbi időkben Hankisst támadó csoport győzelme dilettáns, hazug, elfogult műsorokat eredményezne.

— *Minden műsorral keresik a kapcsolatot?*

— A híradónak, a Panorámának vagy a Hétnek nem aduk anyagot. Ez nem politikai véleménynyilvánítás, mi ugyanis teljesen objektívak igyekszünk lenni, nem tartozunk egyetlen politikai tömbhöz sem. Az említett műsorok egyértelműen elkötelezettek, politikai vélemények szócsövei. Mi azt gondoljuk, hogy így nem lehet műsort csinálni, tehát nem vagyunk hajlandók velük együttműködni.

— *Függnek a tévétől?*

— Nem, mert semmiféle gazdasági vagy államigazgatási szál nem fűz minket a Magyar Televízióhoz. A költségeinket magunk álljuk, nem várunk senkire, hogy pénzt adjon és feltételeket szabjon. Akit támogatnak, az nem független. Mégis annyiban függünk tőle, hogy közlik vagy nem közlik a filmjeinket. Szeretnénk, ha ezeket az anyagainkat magyar közönség is látná, hiszen elsősorban nekik készítjük őket.

— *Tönkre tudná önöket tenni a Magyar Televízió?*

— Nem, mert már hónapok óta kábelen is publikálunk, és egyre inkább kíváncsiak nyugati televíziók is anyagainkra. Rossz kedvet viszont tud csinálni nekünk, nem jó érzés, ha nem veszik meg műsorainkat.

— *Sajtóhatalmi harcok érintik önöket?*

— Úgy érezzük, nem. Vannak szimpátiáink, de csak mint magánembereknek, van politikai magánvéleményünk, de ez az anyagokat nem befolyásolja. Középen állunk, kívül mind a két egymással szemben álló tömbön. Van egy mondás: „sajtópáholy nem zajong." Mi ehhez tartjuk magunkat.

VITÉZY ZSÓFIA

Lukácsy Sándor

Sajtószabadság és médiumtörvény 1848-ban

Azon az „ólomfényű", esernyős napon minden olyan egyszerűnek látszott. Elegendő volt rátenni egy kezet a nyomdagépre, elegendő kimondani egy szót: „Lefoglalom!" — és a sajtószabadság tettleg megvalósíttatott.

A sajtószabadságról már a reformországgyűléseken sok szó esett. A diaetai elit azonban csak a maga számára követeit nyilvánosságot, magával szemben a kritika nyilvánosságát nem akarta eltűrni. Kölcsey a kettős mérce láttán keserűen mondta: „Uraim, még mi sajtószabadságra meg nem értünk." 1847-ben, amikor az Ellenzéki nyilatkozatot (a magyar történelemben az első enemű chartát) megfogalmazták, a sajtószabadságot már általános érvénnyel iktatták programba: „Alkotmányos biztosítéknak tekintjük s a nemzet további kifejlődésére nézve is szükségesnek látjuk a célszerű sajtótörvényekkel körülírt sajtószabadságot..." A követelést Petőfi állította — versben és prózában — minden követelések élére: „Logikailag a forradalom legelső lépése és egyszersmind fő kötelessége szabaddá tenni a sajtót... azt fogjuk tenni!"

A forradalmi tett megtörtént; következett a szabadságnak „célszerű sajtótörvények"-kel való „körülírása". Az utolsó rendi országgyűlés megalkotta az első hazai — mondhatjuk mai szóval — médiumtörvényt.' A 18. törvénycikk kimondta: „Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti és szabadon terjesztheti." Ezután tizennégy paragrafus foglalkozott a sajtóvétségekkel. Tilosnak és büntetendőnek nyilvánítatott a „köz- és vallásos erkölcsiség" sérelmére elkövetett vétség, az állam egysége ellen való izgatás, az alkotmány erőszakos megváltoztatásának pártolása, a felségsértés; továbbá: aki valamely törvényes hatóságot vagy köztisztviselőt hivatalos tetteire vonatkozólag rágalmakkal illet, két évig terjedhető fogsággal büntettetik. Az újságokról és egyéb időszaki lapokról külön fejezet rendelkezett. Ez a lapindítási szándéknak a hatóságoknál való bejelentését írta elő, és feltételül szabta meg, hogy a laptulajdonos (szerkesztő) nagy összegű pénzbiztosítékot tegyen le. (Hogy legyen majd miből fizetni a büntetéseket — az államkasszába.)

A pozsonyi diaeta — akár csak a reformkori országgyűlések nemesei — a hatalom érdekében igyekezett korlátok közé szorítani, a korlátok közt kézben tartani, alkalmanként ráncba szedni a sajtót.

A fővárosi politizáló ifjúság, mely a sajtószabadságot polgári engedetlenséggel, forradalmi aktussal vívta ki, elégedetlen volt a sajtótörvény tervezetével. Vahot Imre, a Pesti Divatlap szerkesztője, azt kifogásolta, hogy a sajtóvétségek igen általánosan, nehezen értelmezhető módon vannak meghatározva; a pénzbiztosíték összege túl nagy, ezért „igazságtalan" és „szabadságmegszorító". „Ezen rendszabály csak a sajtóval eddig is visszaélt gazdagabb tőzsérekre nézve jó, ez nekik valódi kiváltságokat ad, ámde kinek a sajtó körül legtöbb érdeme van, az fróta nézve, kik nálunk nagyobbára szegények, valódi megölő betű."

Jókai az Életképekben tiltakozott: „Az országgyűlés hozott sajtótörvényeket. Ezek is olyformán ütöttek ki, mint mikor a földműves esőért imádkozik, aztán jégesőt kap. Köszönjük mi az ilyen sajtószabadságot. Tízezer pengőt kell készpénzben biztosítékul lefizetni annak, ki március 20. óta divatlapot, húszezret, aki napilapot ad ki; ki ezt nem tette, egy évi fogsága büntettetik. Eszerint mi valamennyien, kiknek azóta lapja megjelent, ingyen szállást kapnánk egy esztendeig. Nem volna rossz gondolat, így igen jól kijátszhatnók a háziurakat. Kisebb-nagyobb vétségekért, egy naptól fogva négy évi börtönt remélhetnek az illető írók. Honoráriumnak elég bőkezűen van osztva. Nem szabad megsérteni a törvényhozó testületet. Ez legmulatságosabb. Vajon mikor a tens rendek a váltótörvényeket hozták, miért nem kötötték ki, hogy a törvényhozó testület tagjait nem szabad exequálni. Könnyű volna így törvényeket hozni: hogy maga a törvényhozó testület kivétel legyen alóla. Csak ami az istenhez megy és az istentől jő, az a szent; a többi megbíráltatik. Önök el látszanak azt felejteni, hogy önök nem urai a népnek, hanem csak küldöttei. Megsérteni senkit sem szabad a sajtónak, de megmondani az igazat mindenkinek szabad és kötelesség."

Az ifjúság nem érte be az írásos tiltakozással. Irinyi József falragaszokon követelte a pragmatica sanctio eltörlését, semmibe véve a sajtótörvény azon pontját, mely az uralkodóház örökösödési rendjének megváltoztatására irányuló „izgatás"-t vétségnek nyilvánította. Ez példaértékű egyéni akció volt, az ifjúság közös tettel ennél továbbment: a sajtótörvény tervezetét nyilvánosan elégették. Erről Jókai így számol be az Életképek március 23-ai számában: „Éppen most égettetett el a sajtótörvény a Szabadság (előbb Városház) terén az ünnepélyesen felállított nemzetőrség sorai közepett. Előbb Vahot ügytársunk felolvasá azt a népnek, mely minden pont után »tűzre vele!« rivallá, s fáklyafényénél ünnepélyes füstökben bocsátá fel az égbe, vagy ha így tetszik — Pozsonyba. Mi ugyan szívünkből sajnáljuk, hogy így történt, de azért nagyon jól esett."

Még csak egy hét telt el március 15-e óta, de a politikai ellentétek frontja már kezdett kirajzolódni. A forradalmi ifjúság égetett, a reakciós Nemzeti Újság elítélte az égetőket. A Pesti divatlap így vágott vissza: „A Nemzeti Újság a sajtótörvény-javallatoknak a szabadság terén történt megegettetését túlságnak, felsőbbség iránti tiszteletlenségnek s a forradalom megszeplősítésének, s tudja isten még mi mindennek nem nevezi. Okosabban cselekednék, ha azt mondaná, miként ama famózus sajtótörvény-javallatok a kor szelleme elleni tiszteletlenséget tanúsítanák. Egyébiránt a Nemzeti Újság nem fontolja meg azon körülményt, miszerint az elégetett törvényjavallatok még nem szentesített törvények, s a mostani országgyűlés — mint maga is elismeré — nem a nemzetet, hanem ennek csupán egy kis töredékét képviseli."

A pesti ifjúság fellépése engedményre kényszerítette a pozsonyi törvényhozókat: a kaució összegét napilapoknál húszezerről tízezerre, ritkábban megjelenő folyóiratoknál tízezerről ötezer forintra csökkentették.

Közeledett az országgyűlés berekesztése, a kormány Pestre költözése. Batthyány Lajos előrekküldte a fővárosba két miniszterét, Klauzál Gábor és Szemere Bertalan „közügyérek"-et, azzal a nem is titkolt szándékkal, hogy a forradalmi mozgalmakat lecsendesítsék. Megérkezésükkor (március 25-én) a Pesti Divatlap nyugtázta, hogy „a fővárosunkban oly nagy ingerültséget okozott sajtótörvények leginkább a miniszterelnök s Szemere eszközlése következtében tetemesen módosíttattak", hozzátette azonban: „Mi a módosított sajtótörvényekkel sem vagyunk megelégedve."

Az ifjúság önmérsékletet tanúsított, s a két miniszteri ünnepélyes fáklyás zenével fogadta. Ekkortájt írta Petőfi: „Borzasztó vasárnapi nép vagyunk! Nekünk mindig ünnep kell, és ha egyszer nem lesz emberünk, akit megünnepeljünk, majd a holdvilágnak viszünk fáklyás zenét s csinálunk kivilágítást."

A fáklyás ceremóniához két hangászkar szolgáltatta a zenét. De a szervezés nem volt tökéletes: a két zenekar különböző darabokat játszott — egyszerre. Egy újdonász némi malíciával és egy csöpp reménységgel jegyezte meg: „Vajha a diszharmóniának a jó ügy kifejlődésére nézve semmi jelentősége ne legyen!"

A két zenekar hangja közül mind inkább a kormány muzsikája erősödött. Májusban perbe fogták a radikális fiatalok újságját, a Marczius Tizenötödikét, néhány hónap múlva Táncsics lap nélkül maradt. Az ólomfényű, esernyős nap nagy tettéről, Petőfiék halhatatlan „lefoglalom"-gesztusáról ekkor már senki sem beszélt.

BORGÓ GYÖRGY CSABA

Jákob fia, Illés, a borvizes, (triptichon) 1990
olaj,vászon, 12ox16o, 16ox14o, 12ox16o - 90.2.
4o

Lipinka, 1990, olaj,vászon, 14ox16o - 90.2.41

1, ω 1, 1990, olaj,vászon, 14ox16o cm -9o.2.43

Új Müvészet

Új Művészet

BORGÓ György Csaba

2. 22.p.
11. 16.
12. 56-57.ill

Új Művészet 1992

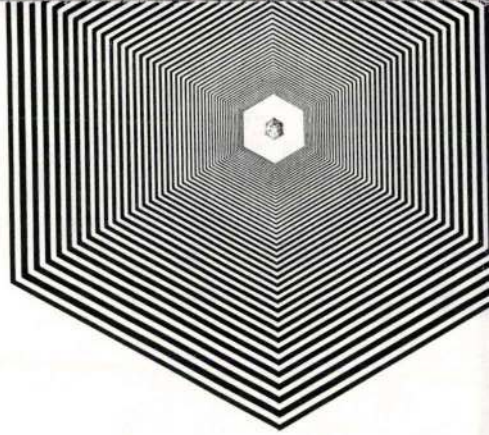

Belichtung:

Manuell: ☐

○ I ●

1 2 3 4 5 6 7

ADS: ☐

VSG: V

VSP: V

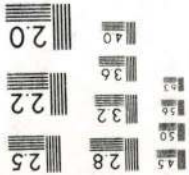

BORGÓ György Csaba

90 2. 40-43.

91 6. 49

12. 50,52

Új Művészet

Új Művészet

...ezentől szabadon vásárolhat mindenfajta fegyverzetet a gyalogságitól az F–16-os repülőgépekig, a tegnapi horvát lapok megállapítják, ez egyfajta első jutalma annak, hogy a horvát államvezetés együttműködött a NATO-val a jugoszláviai légicsapások beindítása óta. Nem titkolják azonban, hogy Zágráb sokkal többet várt ennél, azonnali belépést a NATO-békepartnerségbe. Így pedig a döntést a katonai problematikához kötődő olyan egyetlen politikai határozatnak minősíti, amit az USA meghozhatott anélkül, hogy tanácskozott volna róla európai szövetségeseivel, hiszen a NATO-tagállamok fele még továbbra sem támogatja Horvátország felvételét a békepartnerségbe és az észak-atlanti tömörülésbe.

Mate Granic horvát külügyminiszter – aki úgyszintén meghívást kapott arra a ma esti washingtoni munkavacsorára, amit *Madeleine Albright,* az USA külügyminisztere ad – úgynevezett „első vonalbeli" kollégáinak a horvát ...clinton-döntés meghozatalának gyorsasága mindenképpen összefüggésben van a koszovói helyzettel, jóllehet hosszabb ideje tárgyaltak már róla. Szerinte azon túl, hogy az USA hét és fél év után nem vonatkoztatja tovább Zágrábra is a fegyverembargót, a nyugat garanciát vállalt arra az esetre, ha Jugoszlávia felőli esetleges megtorlások érnék Horvátországot. Granic hozzáfűzte, hogy a békepartnerségbe való felvételről már a héten megkezdődnek az érdemi tárgyalások.

Mindezek után sokkal érthetőbb lett *William Montgomerynek,* az USA zágrábi nagykövetének a horvát televízióban csütörtök este adott kijelentése, hogy a következő néhány napban sorsdöntő és történelmi jelentőségű döntések várhatók Horvátországgal kapcsolatban, és ha a horvát kormány megteszi azokat a lépéseket, amelyekről hosszabb ideje tárgyalnak már vele, és amelyeket elvárnak tőle, akkor hamarosan tapasztalhatja az USA kifejezett jóindulatának konkrét jeleit.

Zűrös tartálykocsik

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Schieber József alezredes, a polgári védelem szóvivője lapunknak tegnap délután elmondta: nyomon követik a segélyszállítmány sorsát, feladatuk az út biztosítása Záhonytól Röszkéig. A konvoj sofőrjei pihennek, várakozással telik idejük, mivel továbbhaladásuk egyelőre nem lehetséges. Az ENSZ Biztonsági Tanácsának érvényben lévő határozata szerint ugyanis a szállítmány némely eleme embargó hatálya alá esik. Öt páncélozott vezetőfülkével, golyóálló szélvédővel és lőrésekkel ellátott teherautót már visszafordítottak a határon, ám a konvoj orosz parancsnoka feladata végrehajtásához ragaszkodik ahhoz a gázolajjal töltött nyolc tartálykocsihoz, amely járművei kéthetes jugoszláviai üzemanyag-ellátását biztosítanák. A magyar hatóságok a probléma megoldása érdekében biztosítanák az üzemanyagot a magyarországi áthaladáshoz.

„A magyar hatóságok minden tőlük telhetőt megtettek annak megakadályozására, hogy a jugoszláv népnek szóló orosz segélyt szállító konvoj időben, vasárnap reggel hét órára megérkezzen célállomására" – írja a Tanjug jugoszláv hírügynökség a záhonyi esetről beszámoló hírében.

Az anyag egyértelműen a segélyszállítmány orosz vezetőjének az ITAR-TASZSZ moszkvai hírügynökség által kiadott és az MTI által is ismertetett vasárnap hajnali beszámolójára épül, az ő változatában ismerteti a tényeket. S bár a Tanjug elismeri, hogy néhány kocsi valóban páncélozott pilótafülkével rendelkezett, azt állítja, hogy a konvoj összes gépkocsijának listáját előzetesen átadták Magyarországnak, és ezzel kapcsolatban a magyarok nem tettek kifogásokat – ráadásul ilyen kocsik már korábban is átlépték a magyar határt, minden nehézség nélkül.

JEZSÓ–ZG

...megy a jugoszláv finomítóknak, az addig kért mennyiséget a magyar fél rendben leszállította, s a múlt hét végéig újabb jugoszláv igény nem érkezett.

A Reuters viszont úgy tudja, hogy Belgrád Oroszországtól kért finomítóinak működéséhez nyersanyagot, mégpedig azért, hogy a betakarításhoz legyen mivel üzemeltetni a munkagépeket. Ugyanakkor a NATO légicsapásai éppen a pancsevói és a kisebb újvidéki olajfinomító ellen irányultak.

A jugoszláviai hidak lerombolása miatt előállt szállítási stop gyakorlatilag lehetetlenné teszi, hogy nem vezetéken eljuthasson nyersanyag Jugoszláviának. Az ország napi nyersolajigénye békeidőben napi 80 ezer hordó, ebből 60 ezret importból fedeznek.

Néme...

A

Ma új elnököt választ a kor... mányzó német Szociáldemokrat... Párt. Az SPD soron kívüli kong... resszusán ötszázhuszonöt dele... gátus minden bizonnyal *Gerhar... Schröder* mellett áll majd ki a vá... ratlanul visszalépett *Oska... Lafontaine* utódául. A pártelnök... és kancellári feladat összevonás... eredetileg a miniszterelnök... munka megkönnyítését jelölt... meg elsőrendű célnak – a szo... ciáldemokraták bizakodó elők... születi hangulata azonban a ba... káni válságnak esett áldozatul.

A pártkongresszuson ... NATO légitámadásairól és ... azzal összefüggő német elkötő... lezettségről folyik majd a vita ... az SPD balszárnya részéről él... hangú kritikára számíthat a v... zetőség, amely attól tart, hogy... Schröder mellett szavazók tábo... ra jelentősen csökkenhet. A kü... döttek másfél évvel ezelőtt 9... százalékos szavazataránnyal á... tak ki Lafontaine mellett, ma... hasonló fölénnyel jelölté... Schrödert kancellárnak. Amen... nyiben ezúttal csak a delegálta...

Egy metafizikus képíró

Borgó György Csaba szegedi tárlata

Még az a csoda: épségben áll a szegedi képtár. Nem hullik a vakolat, nem repedeznek a falak. Pedig most minden ok meg lenne erre. Mert *Borgó György Csaba* képeinek egyszerűen fantasztikus feszítőereje van. Nem elég, hogy nagyléptékű műveket készít, de felületeit barokkos motívumgazdagság járja át. És mindehhez elevenen parázsló színritmusok társulnak. Így a tárlaton valósággal pattog, szikrázik a levegő. Holott csak negyvenöt képet láthatunk a kétszintes bemutatón. Más kérdés, hogy ennek a kollekciónak három szint is kevés lenne.

Hogy miként kerül Borgó Szegedre? Roppant egyszerűen. Az itteni festészeti biennálén egyszer díjazták műveit. Ebből pedig úgy vélte: itt alighanem becsülete lehet. Igaz, a művész szélesebb körben is tekintélynek örvend. Képei ugyanúgy megjárták az itthoni nagyvárosokat, mint a jelentősebb külföldi fórumokat (például Barcelona, Szöul, Berlin, Párizs, Sydney, Helsinki, Stockholm). Talán nem árt jelezni: Borgó csak '86-ban került át hozzánk Marosvásárhelyről. Azóta a szentendrei Vajda Lajos Stúdió tevékeny résztvevője, egyben a Túlsó P(art) csoport megalapítója. Nemcsak aktív, termékeny alkotó, hanem roppant tehetséges is.

Első látásra csak egy bővérű mesemondó jelenik meg előttünk. Aki kedveli a vaskos, népies tárgyakat, egyúttal az apró, játékos motívumokat is. De ne ragadjunk le a csábos formai változatosságnál, minthogy rendszeralkotó művésszel szembesülünk. Innen adódik, hogy Borgó minduntalan megkettőzi a világot. Ennek ellenére univerzumában a tárgyi, metafizikus motívumok uralkodnak. Mintha valami ünnepi, mélyvilági, dionüsszoszi szférában lennénk. Annál inkább, mivel a képek középterében misztikus konstrukciók tűnnek fel. Amolyan bálvány- vagy totemszerű alakzatok. Ezek pedig világosan jelzik: a művész szerint igenis tengelye van a kozmikus létezésnek. Sőt a markánsabb léptékű, páros kísérők sem hiányoznak innen (például gyertyák, szúrós, szervszerű motívumok). Akárcsak a klasszikus színházi előadásokról a kórusok. Amelyek most is mértékadó, igazságosztó szerepet játszanak. Úgyhogy Borgó piktúrája egyféle historikus képzetű, hierarchikus képi dramaturgiára alapozódik.

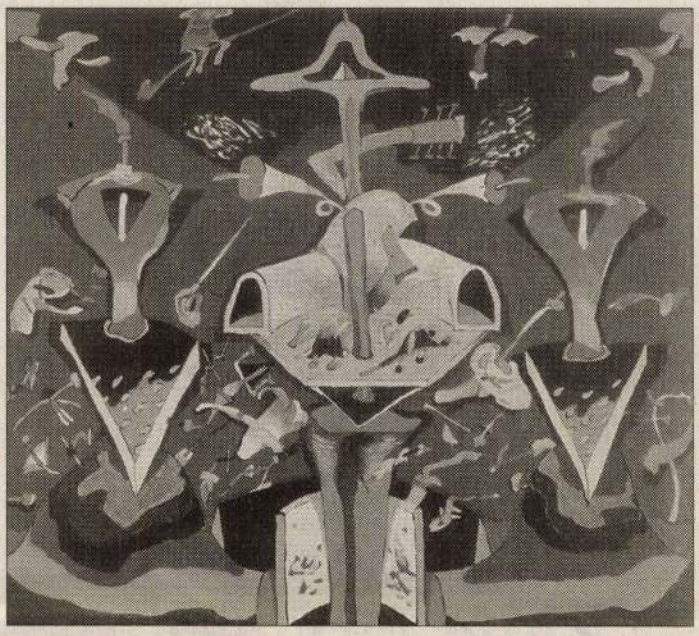

Borgó György Csaba: Exodus

Ne ijedjünk meg e teátrális vonástól. Az alkotó gondoskodik róla, hogy szereplők, események és színfalak folytonos megújulásban legyenek. Onnan ered ez, hogy Borgó nem feljette el a makro- és mikrokozmosz termékeny dialektikáját. Itt az üregek, a mélységek egyszerre elnyelnek, sötétbe rántanak és védelmet nyújtanak, már-már életet teremtenek. Persze ez az ikonográfia ugyancsak sokrétű. Ami az egyik képen bot- vagy keresztszerű centrum, az a következőkön már hűsítő kútmotívum, netán magasságokat ostromló létra.

Azt gondolhatnánk: ezúttal egy szubjektív festői mitológia bomlik ki előttünk. Csakhogy a népi, szakrális szemlélet közösségi jeleiről is tudomást kell vennünk.

Borgónak van világképe, mondanivalója. Kesernyés ugyan, de stílárisan erőteljes. Akárha *Bosch, Chirico, Miro* örököse szólna hozzánk. (A tárlat a szegedi képtárban május 2-ig látható).

SZUROMI PÁL

Napi Magyarország 1999. IV. 12.

GAJDOS BALOGH ATTILA:

Akikért nem szól a harang

Kovács Jánosné 1946-ban együtt utazott haza a gyilkosokkal. Lehettek vagy tízen. Elviselhetetlen érzés volt, bár nem is annyira a félelem miatt. Bántani nem fogják, hisz éppen most mentette föl őket a craiovai törvényszék. Két tanúval igazolták, hogy becsületes, jóravaló emberek, akik nem rabolhattak, nem gyilkolhattak. Ennyi elég is volt. Gombos Mózsit, a szemtanút, meg se hívták, mert közben elüldözték a faluból, s talán Csehszlovákiáig futott. Hertát, a csendőrőrs parancsnokát pedig, (aki a négy év alatt távol volt, s csak 1944 őszén jelent meg újból a vidéken, s elevenen, utoljára, az ő keze alatt voltak az áldozatok bezárva,) szintén nem találták sehol.

A gyilkosok több mint egy évig ültek vizsgálati fogságban Kolozsváron, Kovács Jánosné egykori férjét viszont egyetlen hajnalon ölték meg a többivel együtt. Kezüket összekötözték dróttal, s a csendőrségről, a második vasúti sorompón túl, addig vitték őket a kispetri úton, amíg össze nem találkoztak a ferencbányai, azaz tikutelepi, ellenkező irányból jövő, hasonlóan összekötözött kezű s jól őrzött bányászcsoporttal. Legalábbis egyesek így tudják. S akkor hajnalban halomra ölték őket a Muncselben. Puskával, fejszével, de volt, akinek hatalmas szeget vertek a fejébe. Arról ugyan megoszlanak a vélemények, hogy az egeresbelieket — a faluról, nem a gyártelepről van szó — egyszerre ölték-e meg a ferencbányabeliekkel 1944. október 22-én, vagy két nap különbséggel. Az utóbbi esetben a bányászokkal csak október 24-én végeztek volna. Évtizedekig nagy volt a titkolódzás. És sokan meghaltak azóta. Van tehát néhány ellentmondó tény és állítás. De bizonyosnak tűnik, hogy a jobb ruhadarabjaiktól megfosztott és eltorzított hullákat egy helyen találták meg az úttól nem messze lévő szakadékban. Kovács Jánosnénak a bátyja szólt, aki a bányába járt dolgozni, s látta a halottakat. De egy másik bányász, Gombos Mózsi — éppen a kecskéit kereste — magukat a gyilkosokat is látta: félig-meddig felfegyverzett, egeresfalvi meg környékbeli román emberek és néhány idegen önkéntes — voluntari pentru Ardeal, azaz önkéntesek Erdélyért — voltak, akiket Maniu-gárdistáknak is neveztek. De ki tudja pontosan ezeket az elnevezéseket? (Holmi „fixesek" — a batalion fix, azaz a helyi, helyben mozgósított zászlóalj tagjai — is „tevékenykedtek" a „bécsi", 1940-es határ mentén, s úgy tartják a kalotaszegiek, hogy azóta került annyi szőrkendő — meg más idegen holmi — a havas egyes lakóihoz, némi újítást víve ezzel a két tájegység közti természetes és hagyományos árucsereforgalomba.) A lényeg az, hogy akik akkor kora reggel a foglyokat kísérték, mind részt vettek a kivégzésben, s nekik a csendőrőrs parancsnoka parancsolt. Előző nap hozzá vitték be a letartóztatott embereket, akik aztán reggelre minden tárgyalás és ítélet nélkül tűntek el. S amikor az asszonyok meleg ruhát meg ennivalót vittek nekik, már nem találták az őrsön őket.

Pedig Kovács Jánosné mondta a férjének, hogy egy időre bújjon el, mert valami feketelistáról suttognak a vegyes lakosságú faluban, s a magyar bíró, akinek egy román asszony szólt, már el is futott. A névsort a román csendőrparancsnok meg Bocné, az a román asszony készítette, akinek a férjét 1940-ben egy magyar tisztes eltette láb alól, a tisztes apját viszont az asszony férje, Boc puskázta meg 1918-ban vagy 19-ben. Az asszony bosszút esküdött, s most eljött a leszámolás ideje. Nem egy ilyen bosszúsorozat terebélyesedett ki azon az őszön. De Kovács János, első férje és első két gyermekének apja, azt válaszolta, hogy ő nem fog bujkálni, mert nem tett semmi olyat, amiért elítélhetnék. Legföljebb jól megverik, s ezzel le lesz tudva minden. Még az a jobb módú magyar és román gazdák közti erdőügy is, amelyet a saját javukra rendeztek el. Ő itt született, és itt is marad. Nem sejtette, hogy éppen ezért kell meghalnia, s az ő ügye még 1918-ban elkezdődött.

De miért kellett volna elfutnia Czégéni Géza 51 éves kereskedőnek és 16 éves, szintén Géza nevű, hatodik gimnazista fiának — Czégéniné, az anya, később öngyilkos lett —, Vincze József 21 éves postásnak, Debreceni Márton vasutasnak, Mikla Mihály 65 éves bányásznak, Zoltán Attila 33 éves bányaintézőnek, Juhász Zsigmond 21 éves, Dimény András 35 éves, Gille János 35 éves, Hajas János 30 éves, Hajas József 38 éves és Sipkó János 32 éves ferencbányai bányászoknak? Hát annak a névtelen német katonának, akit hadifogolyként kellett volna kezelni, de jó ruhadarabjaiért levetkőztették és a többivel együtt megölték? Fényképét Császárné találta meg. Hát Rilki Jánosnak, akit külön lőttek le, de pontosan lehet tudni, hogy ki? Ugyanígy külön ölték meg György Józsefet, akiről legalább tudják, hogy összeférhetetlen ember hírében állt.

Így lettek tizenhatan. Mert Egeresen nem csupán 13 embert végeztek ki személyes bosszú alapján, s minden törvényszéki ítélet nélkül. Ám a 13-as szám érdekesebb meg emlékezetesebb is az aradi 13 óta. De már Aradon se csak 13-an voltak... Az emberek azonban ragaszkodnak az ilyesmihez, mint ahogy ahhoz a hithez is, hogy a gyilkosok rendszerint csúf halált szenvednek. Magyarok és románok egyaránt. Ennek az 1940-ben bekövetkezett eseménynek messzire visszanyúló előzményei voltak, s a bosszú meg felbujtás akkor is szerepet játszott, mint az 1916 — az első román betörés —, de még inkább az 1918 óta tartó elhurcolási és gyilkolási sorozatokban majdnem mindig.

Így hát Kovács Jánosné, aki ezekről az időben és térben távolabbi esetekről nem sokat tudott, együtt utazott haza a tettesekkel Craiováról, s inkább undorodott, mintsem félt tőlük. Hiszen tisztában voltak azzal, hogy ő tudván tudja, kik a tettesek valójában. Mégha Craiován felmentették is őket, ahová éppen ebből a célból tették át az egeresi tömeggyilkossági ügy tárgyalását 1946-ban, hiszen a közeli Kolozsváron egy évi vizsgálati fogság után nem lehetett volna elkenni a dolgot. Ám az asszony megrettent egy olyan törvényszéktől s egy olyan erkölcstől, amely mindenáron meg kíván menteni bizonyosfajta gyilkosokat. Vagyis azt a látszatot akarja kelteni, hogy „ők" nem lehetnek ilyenek. Ezért nincsenek Egeres faluban tettesek, csak áldozatok. „A gyilkosokat nem ismeri senki" — mondta a román tiszteletes is. De azt nem állította, hogy nem a falubeliek tették. Nem lehettek ismeretlenek előtte a helyi csendőrparancsnok módszerei, akit éppen ő próbált lebeszélni arról, hogy a szomszédos Jegenye nevű magyar, katolikus falu ellen vonuljon, mert ennek híre még Magyarországra is eljutna, s esetleg az oroszokkal ott levő román katonák innák meg a levét. Az őrmester letorkolta, és rossz románnak nevezte. A jegenyeiek azonban megneszeltek valamit, és állítólag szereztek maguknak öt orosz

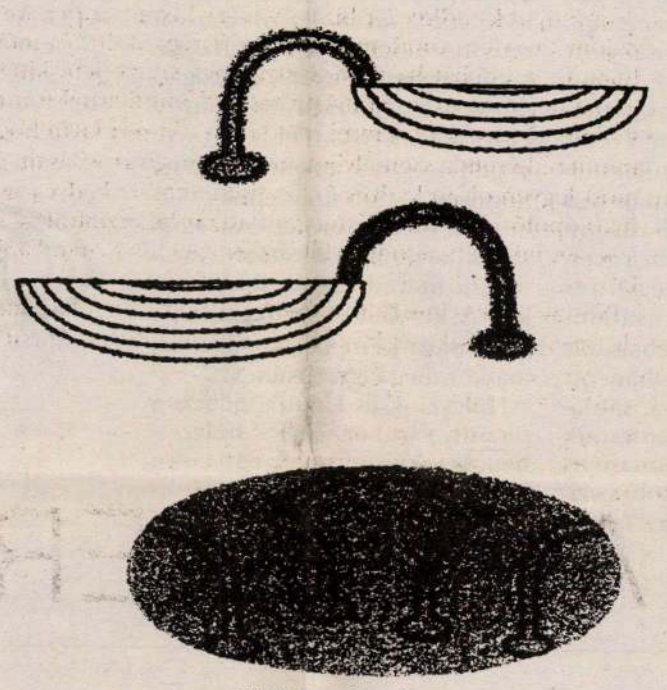

Kótai Tamás rajza

katonát, ami az őrmester számára hatásosabb érvnek számított a tiszteletes érvelésénél... A román kántor viszont így beszélt: „Mi nem mozdultunk ki azokban az időkben. Nem ismerjük a tetteseket. Annyi katona járt erre!" A törvényszéknek tehát döntő szerepe volt egy általános magatartás kialakításában, ami a hasonló események tömeges szintjén idővel országos méretű, egyoldalú szemléletté vált. Ma már egy tudatosan kialakított népi narcizmusról, önmaga erényeiben való tetszelgésről lehet beszélni. Ez azonban nem marad meg a békés önszerelem keretei között, hanem a mindenkori hatalom mindenféle intézményei által szított, a környező „bűnös" népek elleni gyűlöletbe megy át. Az egyén nem mindig, sőt csak nagyon ritkán mer, vagy akar megnyilvánulni ezzel a nemzeti érdekké kikiáltott, jól irányított idegengyűlölettel szemben. A román Vaszi bácsi, aki természetesen megfontolta, hogy kinek mit mond, azért titokban elmesélte Zoltán Béla postamesternek, hogy testvérét, Zoltán Attilát kik ölték meg. Pedig „akkor" nem is lakott a faluban. Mégis tudta.

Mindenki tudott mindent. De a törvényszék nem ítélt el senkit. Ezért úgy kell tenni, mintha senki se tudna semmit. Ahelyett, hogy a törvényszék tisztázta volna a helyzetet, hagyta, hogy a tettesek lapítsanak, s ma nem lehet nyíltan megnevezni őket. Ezáltal egy egész ország vált a cinkosukká. S egyes románok talán jobban félnek tőlük, mint a magyarok. Míg a román falubeliek ritkán szólják el magukat, a magyarok nyíltan beszélnek róluk. Vagy tán nem a bevonuló új hatalom, a csendőrparancsnok kezében voltak a letartóztatottak? Ki más vihette el onnan őket azon a hajnalon a kispetri útra? Gombos Mózsi a kecskéit kereste, s megleste munka közben a gyilkosokat. Még azt is látta, hogy a Kovács Emma fia, a megkezdődött mészárlás láttán, összekötött kézzel elfutott, de a pakulár a kutyái segítségével elfogta, s akkor azt mondták a fiúnak: „Ha már megmaradtál, menj haza!" S amikor az bizākodva elindult, hátulról lelőtték. De Gombos Mózsit nem idézték be tanúnak a messzi, oteniai Craiovára, s addig fenyegették, amíg elköltözött a faluból Csehszlovákiába. A két mentőtanú szava pedig, akik kijelentették, hogy a vádlottak tisztességes, jóravaló emberek, elegendő volt a fölmentésükhöz. Valójában, amit ők tanúsítottak, annak formailag se volt semmi köze egy adott gyilkossághoz.

Igaz, Kovács Jánosné unokaöccse, Kalló József is látta az egészet. Ő akkoriban amolyan fiatal nemzetőrféle volt. De magyar létére — bár igen alkalmazkodó léleknek ismer- ték, s éppen emiatt tűrték meg magukték be a kísérő és kivégző osztagba. Ántű lévén, mert különben az ujját se nkért, a nyomukba szegődött. A kora rvagy 100 méterről figyelte az eseményeletes mellett ő is azok közül való, akirencbányaiakat meg a falubelieket egNyilvánosan azonban sosem vállalt semert született megalkuvó lélek volt, é„ők vannak többen a faluban, s együttde éppen így? A gyilkosság hatására sokfalut, ám ő minden különösebb izgalöregedett meg. Csak élete vége felé, úgymár betegen mondta szalagra vallomásá

Mikor 1944 késő őszén híre jött, hogykat visszarendelték Észak-Erdélyből, a rgyorsan munkához láttak, hogy eltüntEzután néhány helybéli meg a csendőrdisták — összerabolt holmijaikkal — súgy tűnt, hogy a hullák is megijedtek éegyszerűen elbújtak. Amikor ugyanis azkeik és férjeik holttetemének a fölkeresIamely bibliabeli Mária Magdolnaként —szítés harmadnapján reggel kiment Jézusen találták a helyet. Megrettentek, hisz isemmilyen feltámadásról. Az áldozatok,gosság 1945. január 28-i számának „Elteáldozatokat. A tizenhárom meggyilkolt vkiált" című jelentése szerint, csak néhánynuár 17-én bukkantak újra elő a távolabdőben. „Január 17-én szedték ki a földbőroncsolt hulláit. Mindegyikükön rajta volkínzás jele. Az erdő mélyén egy vízmostaőket, és tették koporsóba." (Székely Istvánpi Szövetség szervezője.)

Kovács Jánosné nem tudott szabadulniványtól. Nézte a Craiován fölmentett tetgyalázókat. Összehasonlította őket azokkahullákkal. Sápadtak voltak. Egy pillanatra ért is keveredtek bele ilyesmibe. Mit képnek majd szembe a faluval? Igaz, próbMég a tetemeket is továbbcipelték az erdnem sikerült elrejteniük. S akkor a törvényszék segítette ki őket. Undorodott tőlük meg törvénygyalázó törvényszékeiktől. Kiszolgáltatottnak érezte magát. Arra gondolt, hogy egy életen át velük kell lennie ugyanabban a faluban. S még csak gyilkosoknak se nevezheti őket, mert rágalmazásért bármikor perbe foghatják. Nem is sejtette, hogy mindegyiket túl fogja élni. Pedig fiatalabbak voltak nála. De még ha tudta volna is, akkor se hagyta volna ott a faluját, mint két első gyermeke tette utóbb, akik sehogy se bírtak apjuk gyilkosai között élni. Pedig a falu egy része, a maga módján, ítélkezett a tettesek fölött. Haláluk esetére megvonta tőlük a harangszót, amely mindenkinek kijár Egeresen. Nekik nem harangoznak! „Bár vannak, akik el akarják hitetni, hogy csak mi tudunk a tilalomról: a tettesek temetésén nem szólhat a református templom harangja" — gondolta később Kovács Jánosné. „Persze hogy nem kürtöli világgá, de egyetlen gyilkos családja se kéri a harangozást." Pedig a falubeli románok a magyaroknál is jobban szeretik és igénylik, hogy zúgjon minden templom, így a református templom harangja is, hozzátartozóik temetésekor. Ilyenformán a kérés mellőzésével önkéntelenül is rendre beismerik — félig-meddig nyilvánosan is — a gyilkosságokat.

Egyetlen kivétel volt csupán. Vincze Károly, az egykori népcsendőr és harangozó testvérneje, Ilus mesélte, hogy amikor meghalt az egyik tettes, és ő éppen néhány román asszonnyal beszélgetett az utcán, egyszer csak megkondult a református templom harangja. Hornea Maria megjegyezte, hogy no, ennek mégis húzzák, pedig az ő rokona temetésén, aki szerinte nem is volt annyira bűnös, néma maradt ugyanaz a harang. Kalló, Kovács Jánosné unokaöccse lehetett „szolgálatban", aki egy időben „albérletben", egy kisebb összegért húzta a harangot a főállású molnár helyett. Ő is tudott a tilalomról, de azt tartotta, hogy nem lehet betartani, mert „ugye" — ez volt a kedvenc szavajárása — „ők" vannak többen... S a papnak se kell tudnia mindent, vagyis hogy mikor és kinek kongatnak. Különben is a mindenkori harangozóval kell megegyezni, és a fizetség is neki jár. Vincze Károly egyszer megakadályozta Kallót a harangozásban, amikor nem kisebb személyiség részére rendeltek harangszót, mint a bosszúlista társszerzőjének, Bocnénak, aki a magyarok és románok között egyaránt élő hiedelem szerint bűneiért „elevenen rohadt el". A toronyhangversenyt a nő második férje igényelte.

Egyébként Vincze Károly saját felesége révén is tudt— aki román nő volt, s csak 1946 után kerültek össze — hogy „ők" is tisztában vannak a tilalommal. A felesémosthoaapjának cipészműhelyében sokan megfordulahol nemegyszer szóba kerültek a gyilkosok is. Ismeés gyilkosoknak nevezték őket, s éppen ezzel a mszóval, hogy: gyilcosii. De név szerint is emlegették teseket, s a harangozási tilalom híre is eljutott hoamit nagyon is helyeseltek. Csak nyilvánosan nszabad beszélni róla.

„Mert hát igen nagy az utólagos szemérem" — szor eszébe Kovács Jánosnénak.

MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT 1093. Budapest VIII., Múzeum krt. 14

WEHNER TIBOR — LÓSKA LAJOS:

Képzőművészet

Borgó-bot

Bizonyos dolgok időszakonként felerősödnek, bizonyos dolgok időszakonként elgyengülnek. Van, amikor ezek a tendenciák azonos szférákat érintenek, és van, amikor egymástól függetlenül érvényesülnek.

A dolog lényege minden bizonnyal az érvényesülésben rejlik.

A század utolsó évtizedében felerősödött a művészcsoportok jelentőségére. Hogy a honi körökben megközelítően pontosak legyünk: Block, Ujlak, Hejettes Szomlyazók, Pantenon. És ne felejtsük ki azért a Túlsó P'artot sem.

Ez valószínűleg, mármint a művészcsoportok jelentőségének intezitásnövekedése, összefügg az autonóm művészegyéniség szerepének módosulásával. Az autonóm művészegyéniségnek autonomitása időszakonként felerősödik, időszakonként elgyengül. A koncepciók keresztezik egymást, a koncepciók szétválnak, egyesülnek, ütköznek, kiegészítik egymást. A dolgot némiképp bonyolítja, hogy mindezen folyamatok végbemennek az autonóm művészegyéniségekben is. Micsoda kavargás, kavalkád zajlik a felszín és a mély színterein.

A dolgok összpontosulnak. Ha jól figyelünk, megfigyelhetjük, hogy a dolgok általában összpontosulnak.

A művek sem véletlenszerűen kerülnek egymás mellé: a kiállításrészek értelmezik egymást. Mint most is összpontosulnak és értelmezik egymást. A kiállításrészekben ugyanis most is olthatatlan értelmezési vágy él. Példának okáért nem véletlen, hogy — legyünk most kérlelhetetlenül konkrétak — nem véletlen, hogy György Csaba Borgó tizenkét képet állított ki, nyilvánvaló, ugyanakkor rejtett utalással az apostolokra. A tizenkettes szám megjelenik Rohonczi István maratott installációján is, ahol a bádogcserép virágtartókból kiüresedett apostoli szentség sugárzik. Ha érzékenyek vagyunk tizenkét kiüresedett apostoli szentség sugárzására, akkor ez a sugárzás elhajt Erőss István panaszfala elé, amely ellentétben a két tizenkettes meghatározottságú kollekcióval, fenyegetően egyetlen egy darabból álló együttes, amely így, ebben a közegben furcsa fintort küld a számmisztikának. E mű üde-nyomasztó bitumen-barna-atmoszférája ütközik az életet adó víz csorgásával, illetőleg feloldódik abban, és rafináltan utal a sötét világban felfénylő világosságra. Így megleltük ezen egyes-kétszer-tizenkettes műegyüttes kulcsát a művek ritmusában, amely érzékelhetően a táblásított művészi manifesztiációban ölt testet: képtábla, fatábla, táblaüveg. Megjegyezni kívánhatjuk továbbá, hogy a hagyományos Borgó-képek mellett a Rohonczi- és az Erőss-installációk is a falhoz szorulnak, a térből visszalépnek a sík felé, ugyanakkor a Borgó meg — mint a teljesen váratlan és veszedelmesen bátor emberfogásról a zónázásra való váltással egy mindent eldöntő, habár helyi érdekeltségű kosárlabdameccsen — teret foglal el a virtuális középpontban. Ami körüljárható itt, az ugyanis nem más, mint a Borgó-bot. Ezt a Borgóbotot persze elsősorban a tizenkét képek járják körül, és csak másodsorban mi, akik sejthetjük itt e képek és bot közötti köztes, ingoványos területen a bibliai kérdésfelvetést:

„Kérdezte tőle Pilátus, tehát király vagy te?"

Ha majd emlékezetünkben visszatekintünk a szezon eme egyik csúcspontjára, a jelenvaló Túlsó P'artra, ha bot és kép közötti határsávra, ha oltárszerű otthon-szakralitásra, ha panaszfalas ácsorgásra vágyunk csobogással, akkor szép ezredvégi talányokat és hiányokat idézhetünk majd fel — már amennyire ez lehetséges —, ám mindenek felett kérdést és kérdéseket, kódolhatatlan, oly megnyugtatóan válasz nélkül maradó kérdéshalmazokat. A kérdéshalmazok ugyanis időszakonként felerősödnek, máskor meg elgyengülnek.

Hölgyeink és Uraink, ebben a feszült, várakozásteljes helyzetben, feloldás gyanánt egy előre kiszámítható javaslatot pendítünk meg: fáradjanak a büféhez.

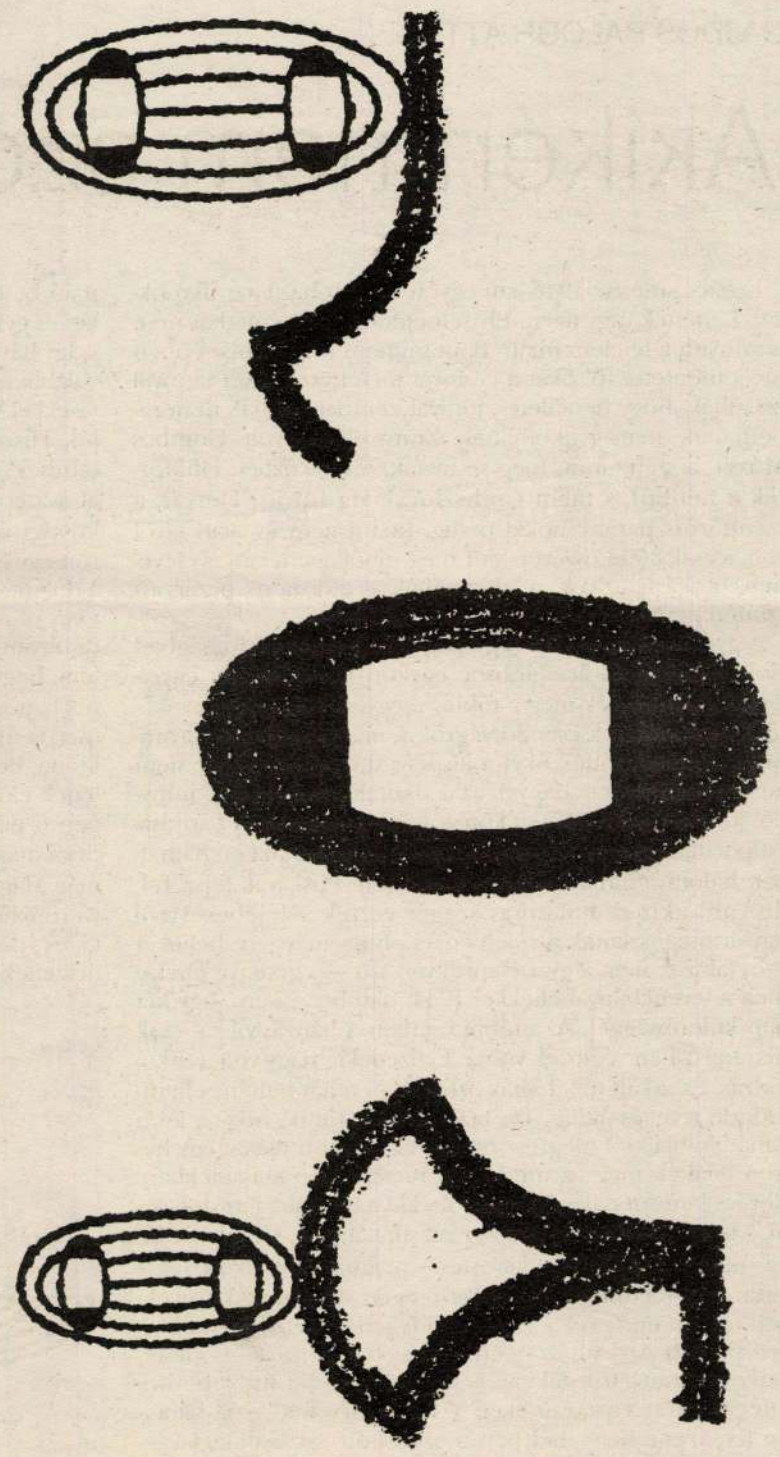

Kótai Tamás rajza

SZÍV ERNŐ:

Miért szorítunk a csecseneknek?

Alig hat éve még, báró Fejérváry miniszterelnök kormányzása idején egy öttagú család napi élelemadagja két korona körüli pénzmagba került. Mára ez öt koronát tesz ki. A leveshús kilója 2 korona 20 fillér, egy kilogramm birkahús másfél koronát kóstál, a töpörtyű kilója szintúgy két korona. Máskülönben egy leány becsült ára 140 korona, ha eladják örömszerzésre. Viszont 29 koronánál semmiképpen sem több egy napszámos heti bére. Egy kishivatalnok havi 1600 koronát keres.

Ám aki nem látja az izgalmas prosperálást, az vak, netán perfid és rosszhiszemű. Tessenek csak megnézni, a döcögő lóvonatok helyett csilingelő villamosok száguldanak az utcákon, melyeket finom, feketén csillogó komprimé aszfalt takar. A bozótos grundokon bérházak és villanyfényes paloták épülnek egyre s másra. A belvárosban gázlámpák világlanak, bent, az úri otthonokban impozáns villanyluszterek függnek a plafonokról. A kiváló Baumbort Lipót tervezi például a Zsinagógát, aztán a Kárász utca 14. szám alatt épülő Wagner-házat, illetve a Takarékpénztár épületét. Vagy milyen kellemes ornamentikájú a Kárász utca [illegible]. szám alatt emelt Ungár-Mayer-bérház. Nem feledhető a tragikus sorsú Molnár Ede mérnök [illegible]-palotája, melyet természetesen Iván vízmérnök úrnak tervez, [illegible]különben Munkácsy Mihály [illegible]se. A Reök-palota sarokrészét az Express-bisztro funkcionális megelégedésre. Új bankházak [illegible]etesas utca és a Tisza Lajos körút sarkán emelt Herz-féle bérház. A legfontosabb kávéházakat csak névsorban: Lloyd, Tisza, Kass, Royal, Belvárosi, New York, Európa, Kossuth és nem utolsósorban a László.

Az Oroszlán és Bajza utca sarkán húzott Politzer-ház például tipikus bérház. Úgy lehet, afféle spekulációs célzatú építmény, melyből igen sok születik ekkoriban. A napokban Pásztor József úr nyit illatozó virágüzletet, az alsószinten. Misi Zsiga látszerész, még 1849-ben ajánlja üzletét a kedves nagyközönségnek, ő árul jó vasúti nikkelórát (1,7 kor), nyolc napig járó konyhaórát (2,15 kor.), ékszert, látszert, továbbá villamos zseblámpát, de még a legmodernebb tölcséres gramophon is beszerezhető nála. Politzer háziúrral máskülönben nincsenek megelégedve a lakók. Arrogáns, neveletlen és hangoskodó, egészen kellemetlen alak. A hölgyeket és az urakat inzultálja, minekutána egy újabb pimasz affér után betelik a pohár, s az egyik lakó, bizonyos dr. Török, kinek polgári foglalkozása fogorvos, arcra mért tenyérütésekkel elégtételt vesz az eddigi sérelmekért. A sajtó hevesen üdvözli dr. Törököt, aki igazi gavallér módjára viselkedett.

Schwarcz Ida kisasszonyt a varróiskolából bocsátják el. Az ujja csupa szúrás, de neki a szíve fáj. Dög férfiak. Minden rossz. A január végi hétköznapon mosó lúgot vásárol húsz fillérért. A lúgot merőkanálba önti, három szem kockacukorral édesíti. És hunyt szemekkel megissza. Nem éli túl. Öngyilkosoknak ott a mérgező lúgkőoldat, aztán a Tisza-híd, esetleg a vértói ingovány, természetesen a tradicionális kötél, uraknak a Browning, s újabban már nem csak a vasúti szerelvény, de vadul rohanó villamos elé is lehet lépni.

Ez itt pedig a Széchenyi tér.

Itt kérem a blazírtság kizárva. Nyári délutánokon a bárszékeken az úri közönség társalog, a másik oldal padjain a szegényebb néposztály üldögél. Napközben gyümölcsárusok kínálják a portékát. Este héttől kilenc óráig rendesen a hivatalnokok grasszálnak a Kárászon idáig. Jó ismerősünk a himlőhelyes arcú rikkancs fiú, valósággal szaval, és dzsingtáncol hírlapárulás közben. Rendesen Dél-Magyarországot veszünk tőle, esetleg Szeged és Vidékét. Kíváncsiak vagyunk, mi lesz a Molnár Ferenc-Szécsi affér kimenetele, melynek kiváltó oka természetesen a Nő. Párbaj? Vagy mégiscsak kibékülés? A diszkréten sétáló ifjú leányokat gardedámok és leánypatronaensek őrzik. Arszlánok és aszfaltbetyárok, hírhedt lumpok és apacsok kezdeményeznek szem-flörtöket. Izgatottan csattognak a pátentos ridikülök, és a leányka szívek. Néha egy Juhász Gyula nevű kellemetlen arcú, harminc év körüli hírlapíró és költő sétál a nagy ívlámpák előtti teraszon.

A kor legnagyobb szélhámos kalandorai Strassnov, Voigt és Dumitreszku. A város leghíresebb csavargói, betörői a következők: Gersli, Cicke Nagy József, Pikolini, Szabó Marcsa, Nachmann Maca és Szőke Panni. Sok a panasz a kórházbrúderekre, kik végigzabálják a helygondokkal küszködő ispotályokat, holott ezeknek a szemteleneknek testi bajuk egy csöpp sincsen. Aki a városban koldul, kitoloncoltatik. Tipikus bűn az angyalcsinálás, a kalap- és kabáttolvajlás, a testi sértés, a kocsmai bicskázás és a szabálytalan pálinkamérés.

Igan nagy látványosság Miss Heliot, a tetovált nő. Negyven fillérért lehet megtekinteni. Szegedi Róza pedig a vasmellű nő. Huszonnyolc esztendős, de negyvennek tetszik. Akárhogyan is, de Róza egy 16 milliméteres vaspálcát könnyedén meggörbít az állkapcsával. Ilonka a Hunyadi téren működik és gondolatolvasó.

A napokban Magyarország football csapata kettő goalt kap Zürichben Tell Vilmos gyermekeitől, de nem viszonozza eggyel sem. Borzalmas szégyen. A vereség után Minder Frigyes szövetségi kapitány lemond. A csapat irányítását Herczog Ede úr veszi át, s néhány hónap múlva, az októberi visszavágón kilenc adott és nulla kapott goallal veszünk elégtételt. A kilencből a csodálatos görbe lábú Schlosser csak maga hatot abszolvál. Nálunk, a városban különben még előszeretettel játszik az ifjúság jég-hockeyt, illetve teniszt. Sokan tagjai továbbá az athletikai klubnak is. Kellemes időtöltésre vannak körök, mozik, egyletek és tánctanfolyamok is.

A háború évében Signer és Wolfner hetedik alkalommal adja ki Clair Vilmos Párbaj-codexét, melyet Schwarcz Jenő Kárász utcai könyvkereskedő, mellesleg az alföld legnagyobb antiquáriusa is nagy haszonnal árul. Clair Vilmos úr előszót is illeszt alapos tanulmánya elé. Az előszó rövidke mottója a következő:

„Tisztelet a fegyvereknek."

H.E.G.
Horváth Endre
GALÉRIA

Balassagyarmat
Rákóczi út 50.
Tel./fax: (35) 300-622

a balassagyarmati
Mikszáth Kálmán Művelődési Központ
meghívja

BORGÓ

kiállítására
2004. május 7-től június 24-ig
megnyitja: május 7-én, pénteken, 17 órakor
ZEMLÉNYI ATTILA költő

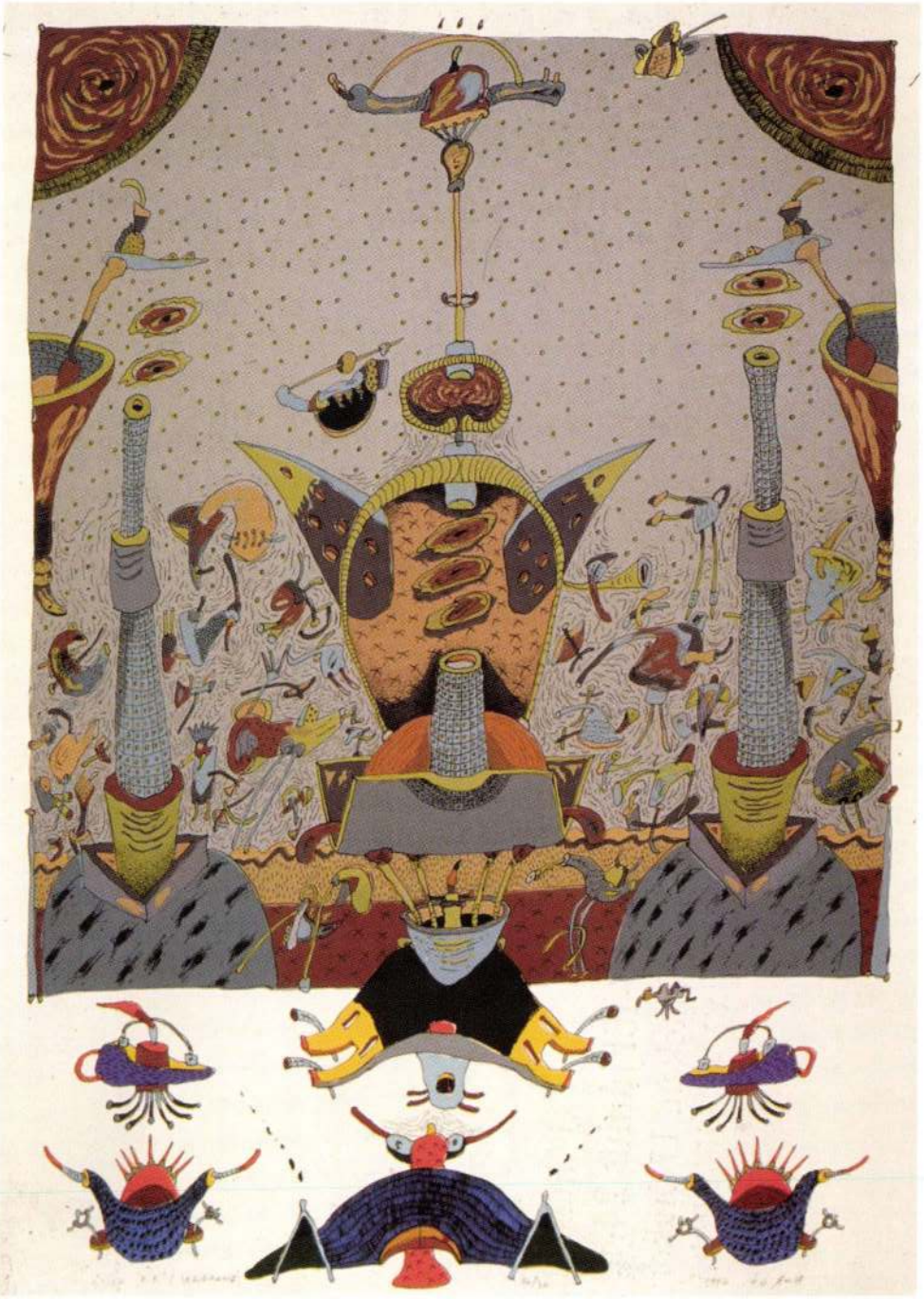

1950. május 10-én született Marosvásárhelyen. 1969-ben érettségizett a Bolyai Farkas Gimnáziumban. 1976-1980 között a kolozsvári képzőművészeti főiskolára járt, ahol festőművész-rajztanár diplomát szerzett. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének, a Szentendrei Grafikai Műhelynek és a Vajda Lajos Stúdiónak. Alapító tagja a MAMÜ-csoportnak, aminek 1984-86 és 1989-92 között vezetőségi tagja. Alapító tagja az 1992-ben létrejött TÚLSÓ PART csoportnak. Eddigi munkássága során készített festményeket, grafikákat, szobrokat és monumentális gobelineket. Ezen kívül egyéni és kollektív installációk készítésében és performance-okban vett részt. Az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola tanára. Eddig 45 egyéni kiállítása volt, több mint 200 csoportos kiállításon vett részt külföldön és belföldön egyaránt.

Díjak:
1987 Szolnoki Képzőművészeti Triennálé munkajutalom
1988 Váci Művészeti Fesztivál I. díj
1988. Szentendre, Pest megyei Tárlat 1 éves ösztöndíj
1989. Szegedi Festészeti Biennálé munkajutalom
1991 Textil Centenárium, Budapest III. díj
1991 Neufeld Anna-díj művészeti tevékenységért
1992 Győri Nemzetközi Grafikai Biennálé II. díj
1992 Szeged, Képzőművészeti Biennálé díja
1992 Miskolci Téli Tárlat festészeti díj
1993 Miskolci Grafikai Biennálé, a Miskolci Galéria és a Mission Art Galéria díja
1993 Érdi Művészeti Fesztivál I. díj
1994 Miskolci Téli Tárlat díja
1996 Százhalombatta kulturális díj
1999 Salgótarjáni Tavaszi Tárlat képzőművészeti díja
1999 Miskolci Téli Tárlat díja
2000 Eger, Aquarell Biennálé díja
2000 Szekszárd, III. Országos Színesnyomat Biennálé fődíja
2001 Békéscsabai Alföldi Tárlat díja
2001 Kolozsvár (Románia) Nemzetközi Kisgrafikai Biennálé I. díj
2002. Munkácsy-díj
2002 Eger, Aquarell Biennálé díja
2003 Bankok (Thaiföld) Nemzetközi Grafikai Kiállítás díja

Művei Közgyűjteményekben:
Európa Parlament, Strassbourg (Franciaország) • Ferenczy Múzeum, Szentendre • Kortárs Gyűjtemény, Dunaharaszti • Kortárs Művészeti Intézet, Dunaújváros • Magyar Ház Gyűjteménye, Stockholm • Magyar Nemzeti Galéria, Budapest • Miskolci Galéria • Nemzeti Múzeum, Kairó (Egyiptom) • Nógrádi Történeti Múzeum, Salgótarján • Szombathelyi Képtár • Tragor Ignác Múzeum, Vác • Városi Múzeum, Kamiyada (Japán) • Városi Múzeum Képtára, Győr • Városi Múzeum, Namur (Belgium) • Tokio Art University Museum (Japán) • Matrica Múzeum, Százhalombatta • Washington, Amerikai Szövetségi Nemzeti Múzeum • Ernst Múzeum, Budapest • Dobó István Múzeum, Eger • Nemzeti Múzeum, Bankok (Thaiföld)

Cím: 3711 Szirmabesenyő, Vörösmarty u. 66. Tel.: 06/ 20 58 59 547

HORVÁTH ENDRE GALÉRIA
(2660 Balassagyarmat, Rákóczi u. 50.)
2004. május 7 – június 24-ig

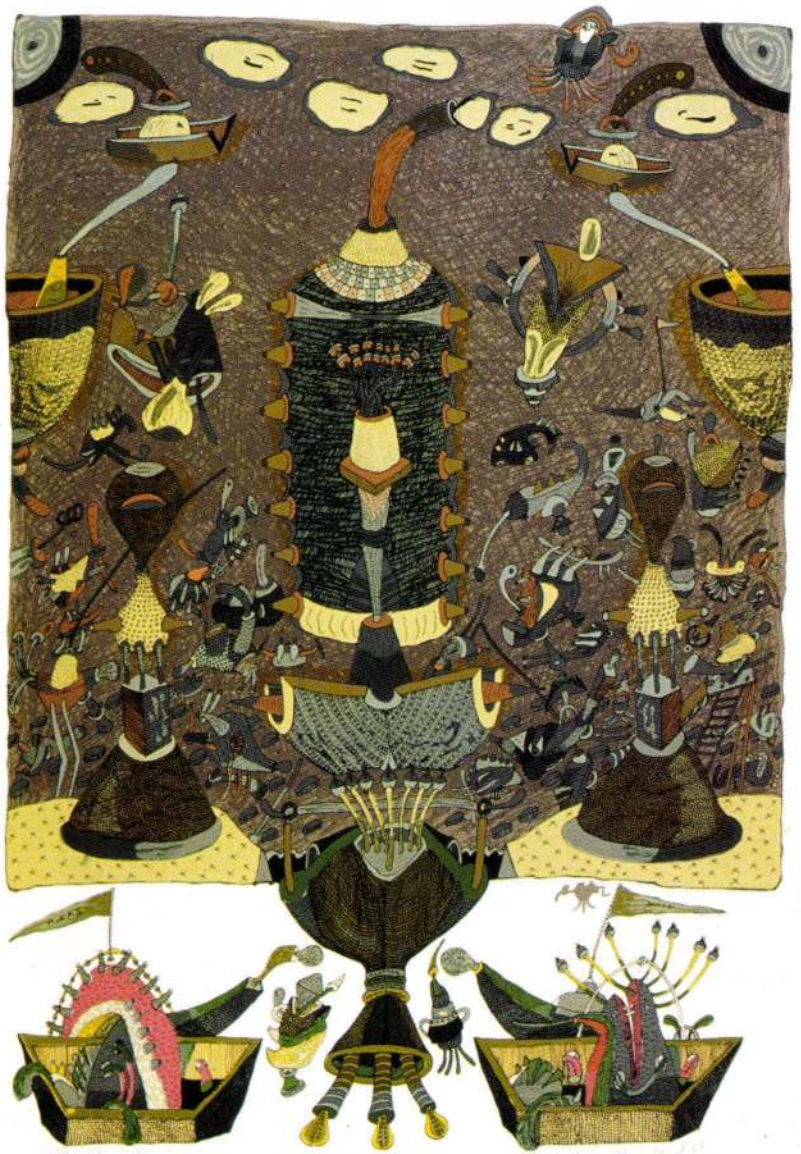

BORGÓ

Tárlatajánló

Kisgrafika 2004

Az Újpest Galéria nem először ad otthont nemzetközi kisgrafika-kiállításnak. Több mint húsz évvel ezelőtt, Tihanyban indult a kezdeményezés, amely közös bemutatkozási lehetőséget kínált a műfaj kortárs képviselői számára. 1992-től került át a helyszín Újpestre, ahol immár a hetedik alkalommal rendeznek tárlatot a legfrissebb anyagból. A műfajról és a bemutatásra kerülő munkákról *P. Szabó Ernő* művészeti író, a kiállítás megnyitója tájékoztatta lapunkat.

A tárlat megnyitóján Újpest Önkormányzatának nevében (képünkön balról jobbra) dr. Chikány Gábor, a közművelődési, oktatási bizottság elnöke, a grafikusszakma képviseletében P. Szabó Ernő művészeti író és Butak András grafikusművész köszöntötte a kiállítás alkotóit

Újpest Önkormányzatának egyik díjazottja: Kántor Jenő grafikusművész

(Fotó: Zalka István)

A szakember szerint a kisgrafika napjainkban az egyik legnépszerűbb képzőművészeti műfaj, hiszen a sokszorosított képek könnyebben eljuthatnak a gyűjtőkhöz, mint az egyedi alkotások. Számos érdeklődő nem rendelkezik jelentősebb pénzösszeggel, de szereti a szép műveket. Alkalmanként közülük kerülnek ki azok, akik megengedhetik maguknak, hogy kiválasszanak és megvásároljanak egy-egy munkát. A kisgrafika néhány évtizede még a sokszorosított grafika szerves része volt, mára azonban önálló műfajként tartják számon. Formai kötöttsége, hogy mérete nem haladhatja meg a húszszor húsz centimétert. Idetartoznak a nyomtatványok, a könyvillusztrációk, az ex librisek, illetve az egyéb alkalmazott grafikák. E képek nem toll- vagy ceruzarajzok, hanem sokszorosító eljárással készült alkotások. *P. Szabó Ernő* beszámolt arról, hogy a legutóbbi kiállításra nyomtatóval előállított komputernyomatok is érkeztek, ám azóta a számítógépes grafika hívei önálló egyesületet hoztak létre, és önállóan állítanak ki. Újpesten ezúttal a műfaj klasszikus technológiával készített műalkotásai láthatók. Ilyen a magasnyomás - elsősorban a fametszet -, amelyet a középkor óta előszeretettel alkalmaznak a művészek, valamint a kevésbé erős kontúrokat mutató linóleummetszet. Ugyancsak hagyományos módszer a mélynyomás, amely elsősorban a rézkarcot, illetve a foltmaratást rejti magában. A síknyomással készült litográfiák, azaz kőnyomatok is megjelennek a tárlaton, és ott vannak az 1960-as évektől népszerű szitanyomatok is. A kisgrafikai biennále nem titkolt célja, hogy életben tartsa ezeket a nemes eljárásokat, és egyben bátor kísérletre biztasson. Az újpesti kiállítást követően az anyagot számos művészeti középiskolában is bemutatják, ahol a diákok közelről is tanulmányozhatják a különféle technikákat.

Az Újpest Galéria kiváló adottságaival méltó helyszíne a kiállításnak - vallja a szakember. A belvárosi „divatgalériákkal" szemben itt számos törekvés helyet kap, valódi műhelyről beszélhetünk. Számos újpesti kötődésű művész munkája kapott helyet a tárlaton. Annak idején *Butak András*, a Magyar Grafikusművészek Szövetségének elnöke, a Magyar Grafikáért Alapítvány elnöke kezdeményezte, hogy a biennále ebben a városrészben találjon otthonra. Szinte természetes, hogy a Munkácsy-díjas grafikusművész - gipszmetszeteivel - maga is a kiállítók között van.

A bemutatásra kerülő munkák között száznál is több a magyar alkotás. A külföldi művészek számára évek óta igen vonzó a biennále, a művek mintegy harmada a határon túlról érkezett. P. Szabó Ernő művészettörténész megjegyezte, hogy a külföldi képek feltűnően merészebbek, színesebbek, mint a hazai kisgrafikák, több bennük a humor. A hagyományok szerint díjazásban azonban csak a magyar művészek részesülnek. Az idei tárlat anyaga alapján a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának díját *Kőnig Róbert* és *Szőnyi Krisztina* megosztva kapta. A Magyar Grafikusművészek Szövetsége *Nagy Gábor Györgyöt*, a Magyar Grafikai Alapítvány *Varga Zsófiát*, a Magyar Alkotóművészek Egyesülete *Borgó György Csabát* tüntette ki. Újpest Önkormányzatának díját *Kántor Jenő* és *Szirányi István* vette át.

A neves művészeti író végül arról számolt be, hogy a kiállított anyag - a művészek felajánlása nyomán - a Magyar Grafikáért Alapítvány tulajdonába kerül, amely immár több mint 1200 grafika birtokosaként alkalmi kiállításokat, hazai és nemzetközi bemutatókat tart.

A Kisgrafika 2004 című kiállítás október 10-ig látható az Újpest Galériában (Árpád út 66.).

R. A.

Szőnyi Krisztina: Szék-levél

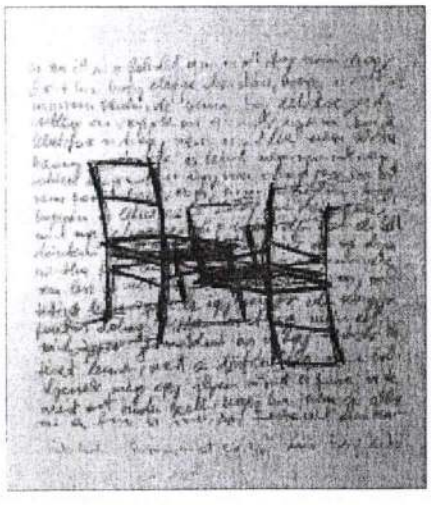

Olvasóink írják...

Időbank

Gyakran, egyre többünkkel fordul elő, hogy meg kellene javíttatni valamit, de nincs pénzünk szerelőt hívni... Nyugdíjasok, kismamák és mások között több helyen terjed az időbank, mely szerint én megjavítom egy kismamának a vízcsapját, villanyt szerelek, ő pedig kimossa a ruhámat...

Időmilliomos rokkantnyugdíjas vagyok, Újpesten és környékén vállalnám, hogy koordinálom a felajánlásokat és az igényeket, az érdekelteket összehoznám egymással. A fentieket kiegészíteném olyan lehetőséggel, hogy aki nem tud munkát felajánlani mondjuk egészségügyi okok miatt, de van egy feleslegessé vált műszaki cikke, egyéb tárgya, azzal is „fizethet" annak, akivel megegyezik. Kedvcsináló felajánlás: Megbízható férfi napi- és nagybevásárlást vállal rendszeresen, szüksége lenne egy szobakerékpárra. Talán van olyan intézmény, vállalkozó, aki segítene, pl. ingyenes hirdetési lehetőséggel, weboldalkészítéssel stb. A telefonszámon: 06-30-443-6835.

Helfrich Zoltán

Rovat: Kultúra Rendezze: dátum szerint növekvő 10 találat egy lapon mehet
Adott dátum szerint: --év-- - --hónap-- - --nap--
Szabadszavas kereső: magyar

"Kell maguknak állandóan háborogni?"

2004-09-21

Borgó György Csaba alkotásai a Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben kínálnak élményt
A MAMÓ tagjai 11 or-szágba szóródtak szét
☐ Magyar Hajnalka

Zalaegerszeg - Szirmabesenyőn él, Szinyei Merse Pál lábnyomaihoz illesztve lépteit. Alapító tagja volt a MAMÓ-nek, tanít az egri főiskolán, neoavantgarde festményei világvárosokban láthatók. Művei, amelyeket Borgó szignóval lát el, a Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben várják a közönséget.
- 1950-ben születtem Marosvásárhelyen, május 10-én - kezdi a bemutatkozást. - Ez utóbbi csak azért volt kellemetlen, mert a rendőrség elég gyakran rajtaütött a születésnapi bulimon, ugyanis május 10 egyben a román királyság nemzeti napja, és nagyon tiltott ünnep volt. A ş70-es években már olyan hisztérikus volt a rendszer, hogy ha öt-hat ember összegyűlt egy magánrendezvényen, ahhoz is kérvényt kellett benyújtani, s jelezni, hogy milyen zeneszámokat szándékoznak hallgatni. Mindentől, mindenkitől féltek...
Miután 1980-ban diplomát kapott a kolozsvári képzőművészeti főiskolán, egy művészeti iskolába került, ám két hónap múlva központilag az összes ilyen típusú képzőt megszüntették az országban, mondván, csak a népművészet az egyedüli érték, hiszen annak nincs szüksége iskolára, intézményi háttérre és mégis él...
- *Fiatal alkotóként hogyan viselte ezt az ízlés-terrort?*
- Nagyon nagy szerencsém volt, hiszen azért kaptam szellemi megerősítést. Már pályakezdőként megkerestem Szentendrén Barcsay Jenőt, aki borzasztóan morc és zárkózott ember volt, így többször kidobott, de végül is bebocsátást nyertem hozzá. Fotókat mutattam neki a képeimről, s ő megerősített a törekvéseimben, munkára buzdított. Egyetlen tanácsot adott, azt is magánemberként: ha művész akarok lenni, ne nősüljek meg...
- *Megfogadta?*
- Nem. Legalább ötször nem fogadtam meg... De a lényeg, hogy felhívta a figyelmemet egy szentendrei fiatal művészcsoportra, s azt mondta, köztük a helyem. Elvitt a Vajda Lajos Stúdióba, amelynek feLugossy László, efZámbó István, Wahorn Andris, Bernáth(y) Sanyi voltak a vezéregyéniségei, soraikból szerveződött később a Bizottság együttes. Kiáltványt adtak ki, amelyben elhatárolódtak a hivatalos művészettől, számos botrány kísérte ténykedésüket, engem viszont - a diplomám ellenére! - befogadtak. Akkoriban két tagot köztörvényes bűnözőként börtönbe is zártak egy kiállítás miatt, idén viszont augusztus 20-án Pro Urbe-díjat kapott a társaság Szentendrén. Nagy boldogság ez nekem, többet ér számos egyéb kitüntetésnél. De vissza a ş70-es évekhez. Akkor hazavittem Marosvásárhelyre a Vajda-stúdió első kiadványát, amit rongyosra forgattunk a barátaimmal. Találtunk magunknak egy megfelelő termet, valami "kiszes" kapcsolat révén meg is szereztük, saját magunk renováltuk, elkezdtünk kiállításokat szervezni, a Vajda Lajos Stúdió mintájára, s megalakítottuk a Marosvásárhelyi Műhelyt (MAMÓ).
- *Hogyan reagált a hatalom?*
- Villámgyorsan betiltották a kiállítást, de kerestünk más helyeket, eldugott hegyi falvakban, tanyákon szerveztünk tárlatokat, amelyek mindenféle hivatalos szervezés nélkül ezres tömeget vonzottak. A ş80-as évek elejére aztán végképp szétzilálták a csapatot, tarthatatlanná vált a helyzet, ment, ki merre látott. Nekem volt egy jó amerikai kapcsolatom, de Kőszegnél elkaptak a határon, visszatoloncoltak, s mindenféle bonyodalmak után ş86-ban Magyarországon kötöttem ki. Az idők során tizenegy országba szóródtak szét a MAMÓ tagjai... 1989-ben a csoport feloszlott, de a romániai forradalom hevében, eufóriájában mindjárt újjá is alakult, Mai Művészek néven, budapesti központtal, mintegy 160 taggal. Ez ma a legnépesebb szabad művészeti szerveződés Magyarországon.
- *Most éppen Szirmabesenyőn él...*
- Merő véletlenből. De amióta tudom, hogy Szinyei Merse Pál itt festette a Lilaruhás nőt, nem tudok úgy végigmenni a falun, hogy ne arra gondoljak, talán ugyanoda léptem, mint ő...

Borgó György Gabe

- Miként tett szert a Borgó névre?
- Úgy tízezerig számoltam, hányan kérdezik ezt meg tőlem, pedig nincs különösebb jelentősége. Ki a csoda törődik ma például Rembrandt (Harmensz van Rijn) vagy El Greco (Domenikosz Theotokopulosz) polgári nevével? De a Borgónak története is van... A ş70-es évek elején a hosszú hajunk miatt bevittek minket a rendőrségre, s bicskával bele is vágtak. Egyikük rossz magyarsággal megkérdezte: "Nem tetszik? Hát mit kell maguknak állandóan háborogni? Maga háborgó? Írja ide le..." Leírtam, háBorgó. â adta nekem ezt a nevet. 1978 óta jegyzem így a képeimet...

Borgó György Csaba

BORGODALE, Mariano, talán Vercelliből. 1581-ben dolgozott Eger erődítményein. /A.N.B./

Maggiorotti 431.

l. még: BRODALIA

Maggiorotti 431.

MDK

Borgogne, olasz szőbr.m.

két érmet is készitett Castaldo erdélyi helytartóságáról.

Schoen Arnold: Véleménye az 1915-ben megjelent :Magy. képzőmüvészek lexikona-ról.
Könyvtári Szemle. 1915. ápr.-aug. 105-109.1.

Ø Borgognone, Annibale

olasz éremművész

lásd XVI. 7.

Szépművészet

1940. 12. l.

NAPJÁN.

Szövegét irta és zenéjét szerezte:
vitéz Vörös Tibor akadémikus.

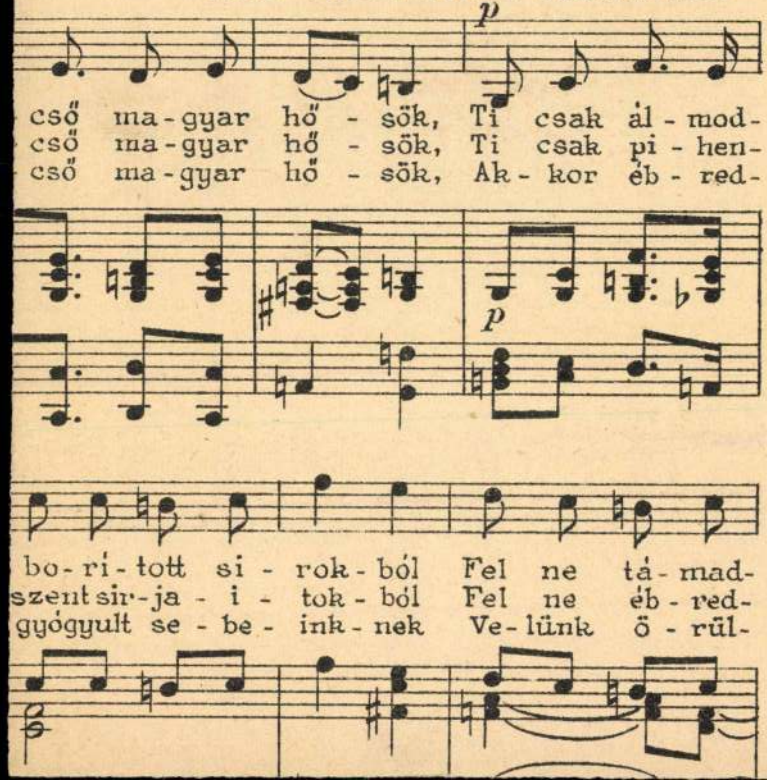

Borgsdorf Ernő báró

1692

l

Hadsort. Közl.

1942. 91. l.

93. l.

601

Borgsdorf

Epitein

l.

Jászbmuzeák

1938-43. 109. l.

102

Muzeum krt 1

Borgulya Endre

l.

Evang. templ.

428. l.

megirva

Borhardi János

lőcsei szerzetes
scriptor

1470-ben készült latin
kódexe az alabbi
könyvtárban

lásd

Varjú Elemér:
A gyulafehérvári
Batthyány-könyvtár.
Bp. 1899. 239-l.

MOB kat. 3122. sz.

A II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár
tisztelettel meghívja

1994. április 8-án 15 órára

a
Megyei Könyvtárba
(Miskolc, Görgey A. u. 11.)

BORGÓ festőművész
rajzkiállítására

A kiállítást megnyitja:

LÓSKA LAJOS művészettörténész,
az ÚJ MŰVÉSZET c. folyóirat
szerkesztője

BORGÓ Gyula

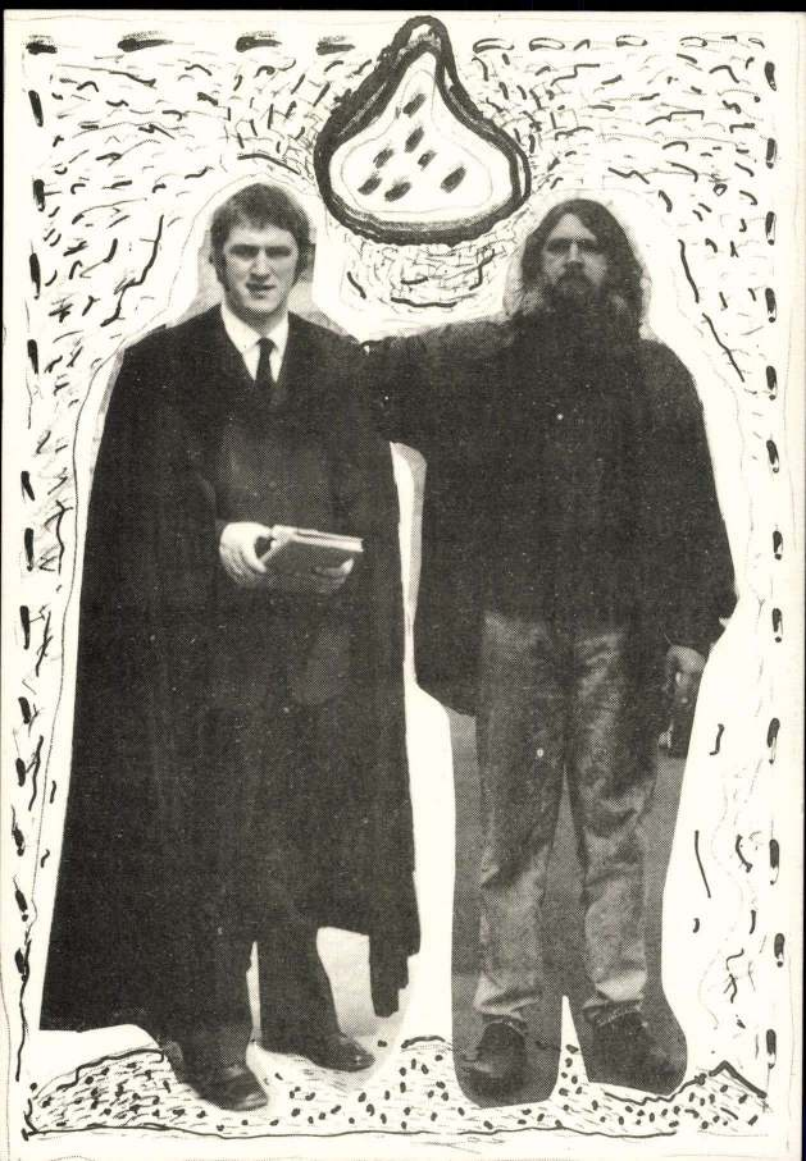

Borháza (Borcsa) vasmegye

apátsági templom

2) 1 pacskolat

3) lelrás

1) alaprajz górontól 1874

4.) Könyöki kapu 1:9. carton

34.

37.

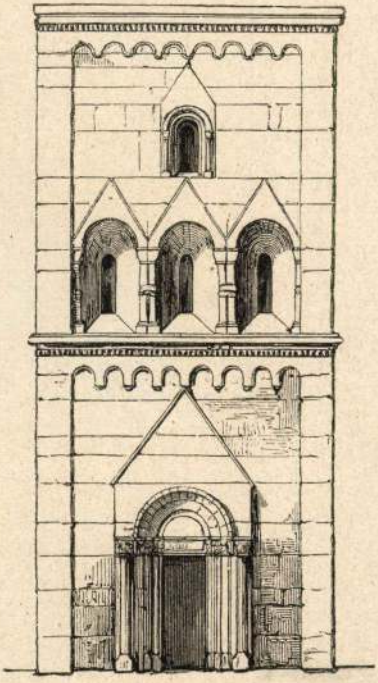

43.

44.

Bori-i cyphari

emlekek

l.

Jedlicska II.

372. l.

Férfi képe

364. Willem Key

Bori

Műcsarnok téli kiállításán szerepelt.

Pó u. 929. XII. 22.

Bori Jenő

a képrőmű. Fő'isk.-án Szabó Iván

tanára volt.

Dömötör János: Szabó Iván
Tiszatáj, Szeged 1970. IV. 393.

Bori

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása- a Műcsarnokban - szoborral szerepel.

8 Órai Ujság
1930.XII.21.

Bori fenőné

Szerepelt a Magyar Vasuti és Hajózási klub barátsonyi kiállításán

Magyarszóy 1926 XII. 21.

Bori fenő

Szerepelt a Magyar Vasuti és Hajózni Klub karácsonyi kiállítása

Magyarság 1926 XII. 21.

Bori Jenő

Szerepelt a Munkácsy-cék szegedi kiállításán.

EK 1930. X. 20.

Bori

szobrász

Munkácsy-céh kiállitása - Ernst Muzeumban - szoborral szerepel.

Magyar Hirlap
1930.XI.9.

Bori Jenő

szobrász

Munkácsy-céh kiállitása - Ernst Muzeumban - szoborral szerepel. Jávprszarvas-a és egy szép bronztála elefántokkal.

Magyarság
1930.XI.9.

Bori Jenő

szobrász

Munkácsy - céh kiállitása - az Ernst Muzeumban - szoborral szerepel.

Esti Kurir
1930.XI.9

Bori Jenő

festőművész

Munkácsy - cén kiállitása 4 az Ernst Muzeumban - képével szerepel.

B c ? .
1930.XI.9

BORI MÁRTONY, szücsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az ötcsoportot jelzi.
263.old
/ 1, 2./ V. szücs. 266.old

U. VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII. században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

milk

Antonio Bori Trieszti hajómestert is fervezőt

1798-ban zerződtette Festetics Gy. A csaladi levéltárban sok hajótervmellett fenékkotrógepek fervrajzát is őrzik, nem egy Bori fervezete. Ebben az időben a Plönix mellett még 7 hajó volt a fenéki kikötőben. A 19 sz elején még virágzott a Keszthelyi hajóepítés de 1840 után meg

Magyar Műemlékek: Keszthely 1962, 60. l. bénult.

BORI BÁLINT

említve mint a nyiregyházi művelődési központ

bár álmenyezetének készitője

Sfeidl Zoltán: A nagy szülés-

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/41.sz.46.o.

Bori Iván, [ ]

MDK

Tanára volt Jeney Zoltánnak, a mátyásföldi nyugd. tanárnak.

– gerendás –: Mátyásföldi mindentudó 3

ESTI HIRLAP Bp. 1967. ápr. 20.

Jakab Bori, keramikus

1: Markovics Árpád

2.

-:□ Markovics Árpád

Esti Hírlap, Bp. 1980 jún. 7.

megírva

Bori István

Otvös 1732

Bory Istvan

Otvös 1751.

l.

Kap magyarosz Otvösök

15 l.

Folyó évi máju
átiratára van szerencsém
szeti Muzeum képkonserva
Váczra tett hivatalos ut
érvényesitve ./. alatt m

Budapest, 1913

Bori István
ötvös

L.
Szendrey - Szentiványi
228. l.

HALOT
IR
BIBÓ L

Bori István
ötvös

1732 Galgóc

Liptó vármegyei származású, Trencsénben tanult, innen Verbóra, majd Nagyrombatba költözött. — Helyt. lt. Fasc. mens. litt. 1732. sept. 30.

Kap. magyarországi ötvösök 15 l.

Czárán Szidónia, férj. dr. Csiky Viktorné

IX. 132.

Borhagyi kata

Karapal a Nemzeti szalon tavaszi tárlatán

Magyarság 1927 VI. 19

Borhegyi Mariska

adat mig

1893/94 II. rész ordal

Kesthelyi Balatoni Múzeum ~~fejlődése~~

~~1910 ben~~ V. 177.

Borshegyi Mariska

1893/94 és 1893/94 II. a
Deák Ébner női festőisk-
nőrendéke

Ferkészőmfőiskérk

1932-33. 70. l.

esam templomból fejlődött ki. A praszat főalkatrésze a nyugatra nyíló cella, melyet 4—5 emeletes piramis koronáz. Talapzata legfeljebb 4 lépcsőfoknyi magasságú. A piramis alakú alépítményen emelkedő praszatot prangnak nevezzük. A kerttel és négyzetalakban épült, fallal körülvett praszat a vat. A K. fénykora a IX—XIII. sz.-okba esik. Legnagyobb alkotásai a főváros, Angkor Thom és a körülötte fekvő templomok: Ta Prohm, Angkor Vat, Bakheng stb. Angkor Thom központja a Bayonnak nevezett templom, piramis alakú sisakján négy óriási kőarccal. Angkor Vat méltán híres sokalakos domborműveiről, melyek a Ramayana jeleneteit ábrázolják. Angkor Vat a legnagyobb valószínűség szerint Visnu-templom volt. Építője Divakara Pandit lehetett II. Suryavarman király uralkodása alatt. Bizonyos azonban, hogy később is dolgoztak az épületen, mely sohasem készült el teljesen. A khmer szobrászatnak érdekes nemzeti vonása van, ami erős különbséget jelent közte és az indiai művészet közt. A khmer formák u. i. nem annyira elvontak. Határozottan érvényesül rajtuk az indokínai típus. Jellemző vonásaik a keskenyen elnyúló mosolygó száj és szem s különösen az utóbbinak felhajló külső széle. E jellegzetességek a későbbi évszázadokban típusokká merevednek. A K. érthető módon jelentősen befolyásolta a sziámi művészet fejlődését is. *Takács.*

KHNOPFF, *Fernand*, belga festő és szobrász, * 1858, † 1921. Miszticizmus felé hajló szimbolikus festészete Gustave Moreau és Edvard Burne-Jones erős hatását árulja el. Rendkívüli technikai készsége is jellemző úgy festményeiben s változatos anyagú grafikáiban, mint pedig szobraiban; Patak c. tájképe a Szépműv. Múzeum-

MDK

Borhegyi Rudolf Viktor, szobrászm.

24.	Bucsu.	Terrakotta,
25.	Álom.	Gipsz.
26.	Portrait.	Márvány.
27.	Női fej.	Terméskö.

Az 1939-es Szalon katalogusa.
Nemz. Szal. 1939.jun. 10-25.-ig.

Borhegyi Rudolf Viktor

MDK

Laszgallner Ödön, gipsz

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Borhegyi Rudolf Viktor MDK

Bucsu, gipsz

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

MDK

Borhegyi Rudolf

T.Sz.G: A 18. Tavaszi Szalon. Ujság. 1943. jun. 23. 6.l.

MDK

Borhegyi Rudolf

Székely paraszt, t.

Képzőm. Főisk. Ifj. körének karácsonyi kiáll.1943.

MDK

Bernegyi Rudolf, szobrászm

Székely paraszt. Terrakotta.

Az OMK.Képzöm.Föisk. Ifj.Körének Tarács. kiáll.
1943. Kat.

MDK

Borhegyi Rudolf Viktor

Rónay K.: Az 1939-es Szalon. Képes Krónika 1939. 63-64.l.

MDK

Borhegyi Rudolf Viktor

"Alom" c. szobormüve a Nemzeti Szalon 1939-es kiall.-an.

(esszi):Kiállitásokról.

Magyar Nemzeti Művészet,1939.4.sz.95,96.l.

MDK

Borhegyi Rudolf, nobrász.
kiváló készültségű.

Képmův. 1944. 1. sz. 27. l. „Rónay Kázmér:
Képzőmův. Főisk. kiáll.

megjön

(Borhegyi R. Viktor)

szobánmüvész

Cikke

< > Gipszmintáink

karban tartása és

felfrissítése.

Rajzoktatás.

1940. I. 3. sz.

13. l.

1936-tól az (Operti) állami

felsőiparisk a oktató

müveretője volt.

faipari vagy osztá-

lyában

). december hó 28.

endeletéből:

tanácsos.

ó b e r t min. tanácsos urnak,

miniszteri biztosának.

Budapest.

Borbeai Rudolf

Szobrász

(1943. kiáll. Fotók. kiáll.)

1910 aug 8

Siklós Fer

Méltóságos bár
mint a Budavári Koro
Elnök

Alulirott szobrász m
kül lévén, bátorkodo
mét felhivni azon
a müemlékek orsz.
Dr. Csobor Béla ú
Budavári Koronás
szentszobrokról és pe

Borhegyi Rudolf Viktor

szobrász

Búcsú, terrakotta

Álom, gipsz

Potrait, márvány

Női fej, terméskő

Nemzeti Szalon

1939. Szalon

Gruppe I

1941 febr.-ápr.

Bucsu, gips

Lasgallner Odön, gips

Borhegyi Rudolf

Képzőm. Főisk. Ity-
Körcsök Karácsonyi
kiáll. 1943
Székely parasz,
terrakotta-

(Képe 222. l. Sassetta.) — Décsei: Könyv-ismertetés. MM, V., 1929., 172. l. — Exhibi-

o da: Szent család.

Borhegyi Rudolf

nobrász

lásd

143. l.

Jesch L. 156. l.

A bpi m. áll.
felsőiparisk
emlékkönyve

Bp 1939

---

kisegítő műverető ott
mintárjást tanít
1936-tól

Maderspach Ferencz:

Mellig, kissé jobbra néz
döke s barkója barna, bajus
Katonai érdemkeresztet lóg.
szik, egyelepi fehér kabatj
körül burkolja.

Olajfestés, vászon
Az 1848-dik

Borhegyi Rudolf Viktor

Álom. Borhegyi Rudolf Viktor alkotása
(Nemzeti Szalon)

Magyar Nemzet, Művészet

1937. 4. 7.

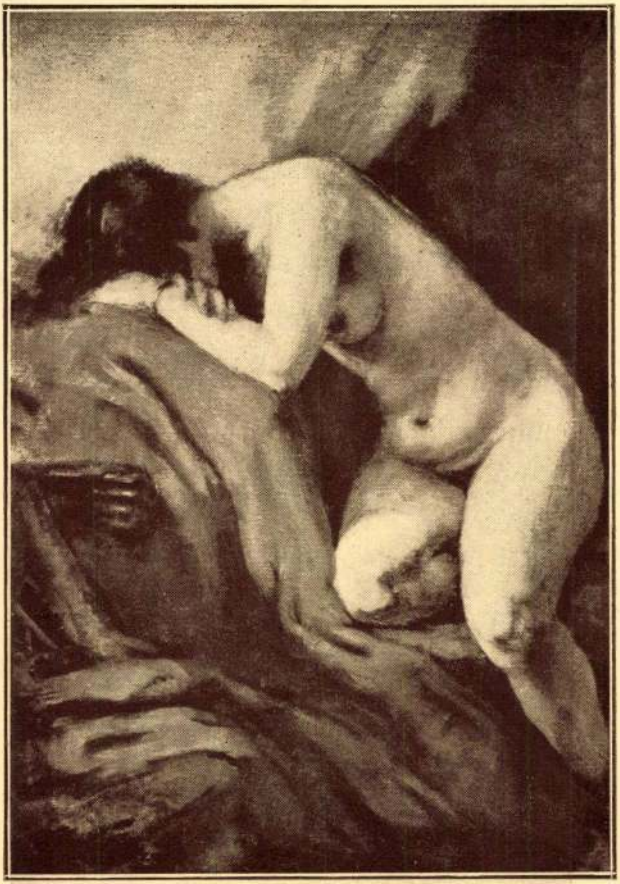

Bűnbánat. Farádi Veres Izabella olajfestménye
(Nemzeti Szalon)

Hiba! Hiba! Hiba!

Pintér Jenő 50 pontja a tanerőkhöz

— A 8 Órai Ujság tudósítása —

Pintér Jenő, tankerületi királyi főigazgató *50 pontot* szerkesztett, melyekben felsorolja a tanítók és tanárok hibáit és ezekben figyelmezteti a tanerőket, mit kell elkerülniök nevelői és oktatói működésükben. Ennek az 50 pontnak érdekesebb megállapításai a következők:

Hiba, ha nem vagy nevelői lélek.

Csak akkor gyúl láng a lángról, ha a tanár is a szeretet és tudás élő és lobogó fáklyája. *Érezze a diák, hogy a tanár nem az ellenfele, hanem a segítőtársa.*

Hiba, ha hivatalnoknak érzed magad.

Az elfáradt, kedélytelen, száraz tanár hivatalszobába és nem katedrára való. Ha érzed, hogy unalmas mesterember vagy, követelt áthelyezésed más munkakörbe.

Hiba, ha nem erősíted a nemzeti szellemet.

Elpusztul az a nemzet, amelynek fiai nincsenek átitatva attól a gondolattól, hogy ők különbek minden velük versengő szomszédjuknál.

Hiba, ha nem ápolod a vallásos érzést.

Hiba, ha nem fejleszted az erkölcsi ítélőerőt.

Hiba, ha bírálgatod a társadalmi rendet.

A társadalom bírálata nem az iskolába való. Ha rákapatjuk diákjainkat, hogyan kell iróniával tárgyalni az állami és társadalmi élet kóros jelenségeit, ők is hajlamosak lesznek a szép és jó kipellengérezésére. Ifjúságunk lelkét tisztítsuk meg minden nyegleségtől, de politikai és társadalmi élet kritikája nem tartozik feladataik közé.

Hiba, ha megtűröd a szerénytelen viselkedést.

Ha a szülők örülnek gyermekeik öntelt fellépésének, ez az ő dolguk. Az iskolában legyen a gyermek azonban szerény magatartású, a szemtelenséget, tolakodást, neveletlenséget hagyja otthon.

Hiba, ha túlságosan engedékeny vagy.

Ha nem tudsz fegyelmet tartani, tanítani sem tudsz. A rosszabb fiúk kinevetnek, a jobbak nem adnak szavadra semmit.

Hiba, ha népszerű akarsz lenni.

A túlságos engedékenységgel népszerűvé teheted magad, de csak rövid időre, mindaddig, amíg nevetségessé nem válsz.

Hiba, ha nem tudod, hogyan szabad büntetni.

Nem lehetsz osztályod zsarnoka, nem büntethetsz tetszésed szerint.

Hiba, a tanulókat betűrend szerint szólítod fel.

Csak ez kell a diáknak! Még a jobbak is regényt olvasnak a pad alatt, vagy a következő órára készülnek, miközben te gépiesen végzed a tanügyi hivatalnok munkáját.

Hiba, ha bogarasan osztályozol.

Ha elvből nem adsz jelest, még a legjobbak is bosszúsan fordulnak el a tanulástól, viszont, ha elvből mindenkit átengedsz és még a leghaszontalanabb naplopókat is átengeded, a jók és rosszak egyaránt szánakozó mosollyal térnek fölötted napirendre.

Hiba, ha az osztályban a tanulók magánviszonyairól érdeklődsz.

Semmiféle atyáskodó kívánesiság nem jogosít fel arra, hogy tapintatlan légy a tanulókhoz és olyan kérdéseket intézz hozzájuk, ami miatt pirulniok kell.

Hiba, ha ajándékot fogadsz el.

Még néhány virágszál elfogadása is káros.

Hiba, ha nagyon elégedett vagy munkáddal.

Azon a címen, hogy kiváló tanárnak érzed magad, nem háríthatod el az ellenőrzést és a bírálatot.

Hiba, ha nem szereted a tudományos eszmecseréket.

Ha nem olvasol tudományos könyveket, lassanként járatlan leszel a magad szakjában. A tanári szobák tízperces szünetei a tudományos problémák és nevelési kérdések megvitatására valók. Hagyjuk a politizálást azokra, akiknek a tudomány érdektelen valami.

A titkár úr tévedett

Groteszk vesztegetési kísérlet Prágában

Prága, jún. 13.

(A 8 Órai Ujság tudósítása)

A napokban történt, hogy a cseh népközösség táborában megalakult a korrupcióellenes bizottság. Ennek a vezetőjénél járt egy német ujságíró. Az interju végén az elnök egy borítékot nyomott a szerkesztő kezébe. Az ujságíró csak az utcán bontotta fel a borítékot, — ime, — öt darab ezres volt benne.

Az 5000 koronás vesztegetési kísérlet nagy feltünést keltett Prágában. Hiszen a korrupció ellen küzdő cseh népközösségi szervben történt az eset! A sajtó alaposan kifürkészte és kifigurázta az ügyet, a prágai német hivatalos lap is hosszasan megírta kiküldött tudósítójának kalandját.

Most, úgylátszik, fordulat állt be. A sajtó már csak enyhe hangfogóval ír a dolgról. S a népközösség, a *národni sourncenstvi* hivatalosan közli, hogy dehogyis akarták megvesztegetni a német ujságírót, mindössze csak tévedésről van szó, egy titkár tévedése okozta az egészet s ezt a titkárt emiatt nyomban fel is függesztették.

Vagyis: a kanapé kirepült. Most már lehet harcolni a korrupció ellen.

A Volksbote megjegyzései a „német ház"-gyüjtés engedélyezéséhez

Megírtuk már, hogy a belügyminisztérium engedélyt adott dr. Franz *Basch*-nak arra, hogy mint a *Deutscher Volksbote* című német hetilap szerkesztője és kiadója gyüjtést indítson egy kultúrcélokat szolgáló „német ház" javára.

A Volksbote most közli az 53.035—1939. sz. belügyi rendeletet, amelyhez két megjegyzést fűz.

Először is kevesli a Volksbote a rendelkezésre álló időt. A rendelet 1939 november 15-ig ad engedélyt a gyüjtésre. A Basch-lap reméli, hogy a belügyminiszter *meghosszabbítja* a határidőt.

Másodszor azt kifogásolja, hogy *is kolákban* nem szabad gyüjteni s ezáltal — legalább is a Volksbote így értelmezi, — a rendelet kirekeszti a gyüjtésből az ifjúságnak egy tekintélyes részét. Amikor „efölötti aggodalmát kifejezésre juttatja", epésen, de teljesen rosszul alkalmazva a hasonlatot, megírja, hogy hát hiszen „azt kell látnunk, hogy az iskolákban a *magyar* államnak és a nemzetnek nagyon sokféle nemzeti és szociális céljára igenis gyüjtenek."

Ez a válasz a Franz Basch-nak adott gyüjtési engedélyre.

Holland hadseregreform

Amszterdam, jún. 13.

A holland fegyverkezéssel kapcsolatban új beosztást honosítanak meg a holland hadsereg kebelében. Az eddigi hadosztályokat hadtestekké, a dandárokat pedig hadosztályokká alakítják át. *(MTI.)*

Cáfolják

a boliviai őserdőkben épített német repülőbázisok ostoba rémhírét

„A legnagyobb rémhírek egyike, amellyel a háborus uszítók az Egyesült Államokban, valamint a délamerikai köztársaságokban a polgárságot nyugtalanítani és rémítgeni akarják, — írja a prágai német Neue Tag, — az a minduntalan felmelegített hazugság, hogy Németország és Itália repülőtereket és légibázisokat építenek valahol a délamerikai őserdőben, az Amazon vagy a La Plata partjain, hogy onnét elfoglalják az amerikai kontinenst. A német ujság közli a bolíviai külügyminisztérium hivatalos cáfolatát, amely szószerint így semmisíti meg az ostoba rémhírt: Németország és Bolivia semmiféle titkos szerződést nem kötöttek és Bolivia senkinek nem adott engedélyt arra, hogy a köztársaság területén légikikötőket létesítsen."

Női levélhordók Brémában

Berlin, június 13.

(A 8 Órai Ujság tudósítása)

Nemrégen vezették be a női kalauzok rendszerét a drezdai villamosokon, most a női nem újabb előretöréséről számolhatunk be: Bréma városa 50 nőt alkalmazott postalevélhordónak.

Erélyes danzigi jegyzék a Lipinski-ügyben

Danzig, jún. 13.

(Inf.) **Mint ismeretes, danzigi j lentésekszerint, Lipinski lengyel vámfelügyelő kisérletet tett arra, hogy az itteni SA csapatbajnokságok rés tvevőit alattomos módon lengyel területre csalja. Ebben az ügyben Danzig szabadváros kormánya erélyesen tiltakozott Lengyelország külképviseleténél.**

Edzze meg LÁBAIT

Enyhülés 3 perc alatt

Egy napi fárasztó munka után vegyen egy Saltrat Rodell lábfürdőt, hogy ezzel enyhítse duzzadt, püffedt, égő lábainak kínzó fájdalmát. Ezekből a gyógyító sókból milliónyi „biogen" (erjedő oxygén) buborék szabadul fel, amelyek megenyhítik a fáradt szöveteket, izmokat és idegeket, helyreállitják a normális vérkeringést és valósággal kivonják a fáradtság szervi okait a lábakból. A lábbőrt felfrissítik, természetes lélegzését normálissá teszik: vége a kellemetlen illatoknak. A tyúkszemek megpuhulnak és „kézzel" könnyüszerrel eltávolíthatók. A Saltrat Rodell minden gyógyszertárban, drogériában és illatszertárban kapható. Szavatolt eredmény.

PRÓBACSOMAG 30 fillér. Gazdaságosabb csomagok P 0.80, 1.40 és P 2.40 családi nagy csomag.

SZINHÁZ • MOZI • MŰVÉSZET

Megérkezett az első „BALLAGÓ NÓTA"

a kaposvári diákok akciójára a 8 Órai Ujsághoz

Néhány nappal ezelőtt a *8 Órai Ujság* közölte a kaposvári diákok felhívását, amelyben országos akciót indítanak az idegen *„Ballag már a vén diák"* kezdetű diáknóta ellen. A kaposvári fiúk magyar szöveget keresnek egy dalra, amelyet *Kodály* Zoltán szerez, vagy keres régi magyar motivumokból.

A nemes, hazafias mozgalomra ma ezt a levelet kaptuk:

Igen tisztelt Szerkesztőség

A *8 Órai Ujság* a napokban adott hírt a kaposvári diákok akciójáról és Kodály Zoltán válaszát is közölte. A nagy zeneköltő a népdal köréből ajánlott dallamot, esetleg szöveget is, amit kellő változtatások után a diákélet búcsúzójául, vagy új, igazán magyar ballagó-nótájául üdvözölhetnénk.

Érdekelt a kérdés, gondolkoztam; keresgéltem emlékezetemben — *és sikerült!* Régi magyar dallam, régi szép szöveg

„Felkötöm a sarkantyúmat, én már innen elmegyek,
Diószegi barna kis lány, a jó Isten áldjon meg.
Adjon néked oly szeretőt, aki téged el is vesz,
Mert mikor én házasodom, Isten tudja mikor lesz."

Sokan ismerik ezt! A sikeres rábukkanás — mint volt diákot — meg is ihletett: és a következő változatát írtam meg a régi magyar nótának:

„Összeszedem könyveimet, én már innen elmegyek,
Édes-kedves diákélet, a jó Isten áldjon meg.
Nem tudom, hogy mi lesz sorsom s hozzá milyen út vezet,
De bármilyen szép is lesz az, tenálad szebb nem lehet."

Az „édes-kedves" helyett lehet: *„kaposvári"*, *„egyetemi" stb.*

Kérem, a tisztelt Szerkesztőséget, nagy nyilvánossága útján közölje a „leletet" a tanárokkal, diáksággal — s egy hét mulva már ettől az iskolai évtől is *magyarul* búcsúzhatnak el a diákok!

Végül engedjék meg: Kodály Zoltánnak igaza van, legyen a dalnak ismeretlen a dallamszerzője, szövegírója, *de még az „ötlet"-szerzője is!*

Ezért egy régi magyar nevet írok csak a levél alá, megköszönve előre is az ügy, a közérdek érdekében való fáradozásukat.

Hazafias üdvözlettel:

Zerind

A levelet nagy örömmel közöltük, mert az tűnik ki belőle, hogy a hazafias mozgalom máris visszhangra talált s így remélhető, hogy a *magyar diákok* hamarosan *magyar dallal* búcsúznak el életük legboldogabb korszakától, a diákélettől.

Ma tartja a Turul díszhangversenyét POZSONYÉRT

A pozsonyi Magyar Ház tégláit hordják össze azok, akik ma este fél 9 órakor megjelennek a Szigeten, hogy a Szabad Színpad bűbájos erdei tisztásán meghallgassák *Kodály* halhatatlan remekét, a *Psalmus Hungaricus*-t, *Bartók: Falu tánca* című zenekari művét, *700 kisgyermek* ezüstös csengésű kórusát, az *Éneklő Ifjúságot. Minden fillér az épülő pozsonyi Magyar Házé.* Jegyek 80 fillértől 9 pengőig a jegyirodákban, a „Turul" Szövetségben, VIII., Múzeum-körút 6—8, II. udvar. Telefon 134—590, 138—799, a Szlovákiai Magyar Házak irodájában, V., Akadémia-u. 17. félemelet 2. Telefon 124—255 és a helyszínen kaphatók.

Színházak mai műsora

OPERAHÁZ: Figaro házassága (½8). — NEMZETI: Mindenki hazudik (½8). — VIG: Nyári kabaré (8). — MAGYAR SZINHÁZ: Júniusi kabaré (8). — KOMÉDIA: Tanuljunk nyelveket (½9). — PODIUM: Új műsor (9). — MAGYAR MŰSZINKÖR: Az asszony verve jó (½5). — FÉNYES FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ: Vidám cirkuszrevü.

MÁRKUS PARKSZÍNHÁZ
fedett színház
Szinházavató bemutató - díszelőadás
Június 15-én, csütörtökön este 8 órakor és a következő napokon, minden este 8 órakor, **vasár- és ünnepnap délután 5 órakor**

Somogyi Nusi **Titkos Ilona** **Földényi László**
Felecky Kamill **Kiss Manyi** **Bilicsi Tivadar**
Hajmássy Miklós
felléptével

DALOL A NYÁR

Vidám operett 3 felvonásban
Jegyek már válthatók! **Jegypénztár telefon: 330-743.** Olcsó helyárak!

Kiepura

Karcsún, frissen és elegánsan, mintha a filmvászonról ugrott volna le, jelent meg tegnap este a Városi Szinház szinpadán budapesti rajongói előtt Jan *Kiepura* — Cavaradossi. Ragyogóan és tudatosan csillogtatta a koncerttermekben, az operaszinpadokon és a hangosfilmeken annyiszor ünnepelt énekművészetét. Látszik azonban, hogy az utóbbi időben sokat tanult a felvevőgép számára. Mintha most nem az éneklés kötné le, hanem a szinpadi játéknak ezer fogása. A filmstudió lényegesen különbözik az operaszinpad büvkörétől és alig képzelhető, hogy valaki egyformán jól szolgálhatná ugyanabban az időben ezt a kétféle világot. Kétségtelen az is, hogy hangjának finom árnyalatai a Városi Szinház hangölő méretei között szükségképpen veszítenek és éppen a legművészibb árnyalások vesznek el a közönség számára. Virtuóz és hatásos produkciójában észre kellett azonban azt is venni, hogy hanganyaga már nem a régi. Amennyit tanult az éneklés mesterségbeli részéből, amennyit fejlődött a finom részletekben, annyit gyengült tenorjának természetes ősereje, pedig ez volt az, ami egykor számára a világhírt megszerezte.

VÉSZTŐN VALAMI KÉSZÜL...

Szinházi rovatunk ma a következő levelet kapta:

Alulirott tisztelettel értesitem a tekintetes szerkesztőségét, miután a 8 órai ujság olvasója vagyok, kérném a mélyen tisztelt főszerkesztő urat az alábbiaknak az ujságban való megjelenését:

Bagó István
Vésztő Iméri u 1.

Készül a világ és minden idők legnagyobb filmjének regénye: „Az akciók akciója", mely a szerkesztője informálásából konstatálva, az őszi szezonra fogna szinre kerülni, s mely szerinte először amerikában találna rokonszenvre, míg később a többi nyugateurópai hatalmakban:

Ezzel a kettősponttal véget ér a levél, amelyet készséggel adtunk közre, tekintve, hogy az „akciók akciójáról" van szó...

A Nemzeti Szalon évadzáró kiállítása

Ez évi utolsó tárlatát nyitotta meg a Nemzeti Szalon a közönség előtt. Sok fiatal művésznő és művész képei és szobrai között kissé bizonytalanul bolyong az érdeklődő. Nem szuggerálják nagy nevek és a maga jószántából alig tud felfedezni markáns, igazi, elhivatott művészeket. A kevesek között hatalmasan magaslik ki egy nagy szobrásztehetség, *Borhegyi* Rudolf Viktor, akinek ösztönös kapcsolata van a természettel. Semmiféle „izmus" nem csábítja el az igaz formák követésétől. Szobrain az arányok, a testszépség minden kompilikáció nélkül érvényesül. Nem inspirálja más, mint a mi a legnagyobbakat inspirálta: a természet. A festők közül *Halasy Horváth* István, *Sárközy Elemér*, *Sassy* Attila, *Kövér* Gyula, a grafikusok közül *Gulyás* Ferenc, *Emánuel* Béla és *Haranghy* Jenő nevét jegyeztük fel.

HÉT SZÍNHÁZI HIR

Betiltották Tordán a magyar szintársulat működését. Mihályi Károly társulata ugyan külön miniszteri engedélyt kapott, azonban a második előadás után működését váratlanul mégis beszüntették. A tordai közvélemény megdöbbenéssel fogadta az érthetetlen intézkedést.

—

Négyen versenyeztek tegnap a Reményi-díjért a Zeneakadémián. A nagyértékű díjat, egy Reményi-hegedűt, végül *Weinberg* Ákosnak, Zathureczky Ede növendékének ítélte oda a Dohnányi Ernő elnöklése alatt álló zsüri. A nyertes a kötelező Bach Menueton kívül Bazzini „Manók tánca" című művét adta elő.

—

Sajtóbemutató és sajtófőpróba lesz holnap a Márkus Park szinpadon. Először az újjáépített szinházat, azután a „Dalol a nyár" című nyári operettet mutatják be az ujságíróknak.

—

Strauss Richard 75. születésnapja alkalmából Göbbels birodalmi népmüvelési és propagandaügyi miniszter a korabeli zenei alkotás előmozdítására évi *15.000 márkás zeneszerzői díjat* alapított.

—

Jövő vasárnap délelőtt fél 10 órai kezdettel a Turáni Vadászok Országos Egyesülete a Pátria-moziban bemutatja filmen *a spanyol harctéren és a kinai—japán háboruban helyszinen felvett légi támadásokat.* A felvételek pontos hűséggel mutatják a lecsapódó bombák borzalmas pusztításait épületekben és emberekben. Jegyeket kizárólag az egyesület székházában, Sándor-u. 4. I. em. lehet kapni minden nap d. u. 6—8 órakor.

—

Rózsahegyi Kálmán és Dayka Margit a *Vén gazemberben* és a *Mindig a nők kezdik* című vígjátékban szerepel Füleken. Névery László szintársulatánál.

—

Misley Anna növendékeinek táncbemutatóján rendkívüli élményben is részesült a közönség. Több számban felléptek *a brüsszeli táncverseny magyar győztesei* is, *Szőnyi* Gizella és testvére, *Szőnyi* Ferenc. Alig emlékszünk arra, hogy ilyen rendkívüli tánczsenikkel az elmult évek folyamán találkoztunk volna. Két bűbájos gyermek, akik korukra nézve valóban gyermekek, de a hivatott nagy művészek különleges érettségével, intelligenciájával rendelkeznek. A közönség tomboló tapsokkal avatta itthon is beérkezett nagy művészekké Szőnyi Gizellát és Szőnyi Ferencet. A vizsga-tánomatiné műsorán egyébként minden szereplő a tánc-művészet hivatott művelőjének bizonyult. A kis növendékek és az érett, kész művészek között feljegyeztük *Harmath* Marika, *Déri* Mária, *Szántó* Vilma, *Somorjay* Elly, *Kertész* Marica nevét. A közönség a szokottnál is nagyobb lelkesedéssel ünnepelte *Misley* Annát, aki az összes táncok koreografiáját is szerzette.

Rónay K.

A képem Forsh. ifj. kiáll. trépu 1944.

1. t. 26-27. l.

...bb elrendelni a vezeték építését,
...napokban elvégezhető legyen. —
...ator vagyok azt is jelenteni, hogy
...ok árak folytán, tekintve, hogy a
...ajdonosnak marad, csak a világitó
...geit hajlandók federni, mivel az
...donokat képezné. — Az áramfogyasztási
...akókat terhelnék. —
...2 május hó 8-i

Salamon Ferenc
várfelügyelő.

~~Borky Nándor~~

tovább

Borhegyi Rudolf

Hobrászok

l. Képzőm. fősk.
ifj. kiáll.
1943.

V

Borhegyi Rudolf

Székely paraszt, terracotta.

Képzőműv. Jóisk. ut. Körenek kiállítása. 1943

V

Jesch

143, 156. l.

1949. XII. 19.

3.

MDK

K.Borhek Alice

Konyhán, temp.

XII. Tavaszi Szal. N. Szal. 1937. máj.

8 l.

MDK

Borhek Alice, festö.

Vadvirágok,	tempera.
Fák,	vizfestm.

Corvin Áruház IV. képzömüvészeti bemutatója. 1941.
Kat.

MDK

K.Borhek A.

Kapuvári menyecske, temp.

Balaton, "

Cigányok, "

Grafikai kiáll. Műterem, 1937. aug. 1 1.

Borhek Alice: MDK

Halászfalu, vizf.
Vitorlások, vizf.
Tiroli táj, vizf.
Raabi utcarészlet, vizf.
Mosónő, vizf.

Nemzeti Szalon 1939. szept.-okt. 91 csoportkiáll.

Borhek Alice: MDK

Brixeni házak, vizf.
Kaktuszok, vizf.
Utcarészlet, vizf.
Öregasszonyok, vizf.
Tengerparti házak, vizf.

Nemzeti Szalon 1939. szept.-okt. 91 csoportkiáll.

Borhek Alice: MDK

Utszéli gaz, vizf.
Tó a Dolomitokban, vizf.
Matrei-i templom, vizf.
Martei-i házak, vizf.
Esernyő javitó, vizf.

Nemzeti Szalon 1939. szept.-okt. 9 csoportkiáll.

Borhek Alice: MDK

Aratás, vizf.
Tilolás, vizf.
Misurina tó, temp.

Nemzeti Szalon 1939. szept.-okt. 9lcsoportkiáll.

Borhek Alice MDK

festő

Nemzeti Szalon.
Pesti Napló 1939. szept. 26.

Berhek Alice MDK

festő

Csoportkiállitás a Nemzeti Szalonban.
Esti Ujság 1939. okt. 2.

Borhek Alice

MDK

festő

A Nemzeti Szalon kiállitása
Magyarország 1939. szept. 23.

Berhek Alice:

MDK

Mosónő, vizf.

c. mü megvásárlása.

A Nemzeti Szalon XCI. csoportkiáll.
Képzőm.Közlöny 1939. 2.sz.

Borhek Alice MDK

Tilolás, temp.
Vásár, temp.
Fenyők, temp.
Tolnamegyei táj, temp.
Kikötő, temp.

Nemzeti Szalon 1939. szept._okt. 91 csoportkiáll.

MDK

K. Borhek Alice: Téli táj, temp.
Aszfaltozók, temp.

Nemzeti Szalon, 1936. ápr.
XI. Tavaszi Szalon

Barlai Alice

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

W. M. 1939. IV. 26.

Barlai Alice

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

Est 1939. IV. 24.

K. Borhek A.

Szerepel a „Műterem" kiállításán

Lyság 1937 VI. 1.

MDK

Borbek Alice, festőn.

Tilolás.	Tepp.
Vásár.	"
Fenyők.	"
Tolnamegyei táj.	"
Kikötő.	"

Nemz.Szal.-91.csop.kiáll. 1939 szwpt.24.-okt.8. Kat.

MDK

Borbek Alice, festőm.

Martrei-i házak.	Vízf.
Esernyö javitó.	"
Ara tás.	"
Tiloláss.	"
Misurina tó.	Temp.

Nemz. Szal.- 91.csop.kiáll.1939.szept.24.-okt.8.Kat.

MDK

Borbek Alice, festőm.

Kaktuszok.	Vízf.
Utcarészlet.	"
Öregasszonyok.	"
Tengerparti házak.	"
Utszéli gaz.	"
Tó a Dolomitok-ban.	"
Matrei-i templom.	"

Nemz.Szal.-91.csop.kiáll. 1939 szept.24.-okt.8. Kat.

Borbek Alice, festőm. MDK

Halászfalu.	Vizf.
Vitorlások.	"
Tiroli táj.	"
Raabi utcarészlet.	"
Mosónő.	"
Brixeniházak.	"

Nemz.Szal.-91.csop.kiáll. 1939 szept.24.-okt.8. Kat.

MDK

K.Borhek Alicé

A Szinyei-társaság Ernst-Múzeumban rend.kiall.-án szerepelt.

Cikk: (d.r.) Tavaszi Szalon

Függetlenség (Bpest) 1938.ápr.10.

Borhek Alice, festöm.

MDK

rész vett a Namz.Szal. XCI.Csop.Kiállitásán.

Mosónö. c képét a SzékFöv. vásárolta meg. Vizf.

Nemz.Szal. XCI.Csoportkiáll.- Képzöm.Közl. 1939. 2.sz.

MDK

K.Borbek Alice, festöm.

92. Tilolás. Temp.
93. Tájkép. "

Az 1939-es Szalon katalogusa.
Nemz.Szal. 1939.jun.10.-25.-ig.

MDK

Borhek Alice

Rómay K.: Az 1939-es Szalon. Képes Krónika 1939. 63-64.l.

MDK

K.Borhek A.

Viharos Balaton, temp.

Grafikai kiáll. Műterem, 1937. aug.
1 l.

K. Borhek Alice

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon 1937

XII

K. Borhek Alice

21 Konyhán tempera 50.— P

Aikelin Lajos.

Született Udvariban, 1907. Középiskoláit Gyönkön végezte. 18 éves korában került Budapestre, ahol egy évig Krivátsy festőiskolájában tanult, majd a Képzőműv. Főiskolára vették fel, ahol négy évet töltött Vaszary mesternél. Az akadémia elvégzése után Olaszországba ment tanulmányutra. Egy évet a firenzei Akadémián volt, utána Romába, majd Palermoba ment. Tizenkilenc éves korában állitott ki először egy csoportkiállításon. Részt vett a Szinyei Társaság ifjusági kiállításain is. Nagyobb sikerü kiállitása a firenzei nemzetközi kiállitás volt, ahol tizenhat képpel szerepelt.

1 Skarabeuszok tempera és kréta 200.—

K. BORHEK ALICE

61/a Téli táj, tempera . . . . . 300.—

61/b Aszfaltozók, tempera . . . . . 200.—

Borhek Alice

festő

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

XI.

1936

K. Borchek Alice

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon
XIII
1938.

Dalmát kikötő

K. Borhek A

festő

l.

Müterem 11. sz

Graf. kiáll. Eat (1937)

17 - 20. sz.

Kapuvári menyecske,
Balaton,
Cigányok
Viharos Balaton
temperák.

i Gyula uns

Budapest.
IV. Hőgyes Endre-u 10
Miniszterhez Dr. Bröllsége

K. Borbek Alice

festő

Tilolás, lemyera

Tájkép "

Nemzeti Szalon

1939-es Szalon

Borhek Alice

A Békéstovarós megvette fénn. Mosónő c. vízf.-ét

1939-

A Nemzeti Szalon XCI. Csoportkiállításán Borhek Alice, Éless István, Emánuel Béla, Feleki-Fetter Frigyes, Gábor Jenő, Haranglábi Nemes József, Mágori Vargha Béla és Stollberg grófnő festőművészek, valamint Liszkay-Kovács Zol-

tán szobrászművész vett részt

Képzőm. Közlöny.

1939. 2. sz.

a katalogusra

(figyelmeztető lap!

Borhegyi MDK

szobrász

Kiállitások
Ujmagyarság 1943. dec. 15.

K. B o r k e k A l i c e.

1939-es Szalon kiállitás.

Tilolás, temp.
Tájkép, temp.

1939. 91. Csoport kiáll.

Tilos, temp.
Vásár, temp.
Fenyők, temp.
Tolnamegyei táj, temp.
Kikötő, temp.
Halászfalu, vizf.
Vitorlások, vizf.
Tiroli táj, vizf.
Raabi utcarészlet, vizf.
Mosónő, vizf.
Brixeni házak, vizf.
Kaktuszok, vizf.
Utcarészlet, vizf.
Öregasszonyok, vizf.
Tengerparti házak, vizf.
Utszéli gaz. vizf.
Tó a Dolomitokban. vizf.
Matrei-i templom, vizf.
Matrei-i házak, vizf.
Esernyő javitó, vizf.
Aratás, vizf.

Tilos, vizf.
Misurina tó, temp.

K. Borbély Ilus
festő

Nemzeti Szalon

Nemzeti Szalon 1939, szept.-okt.
99. csop. kiáll.

Festők:

BORHEK ALICE

1.	Tilolás, temp.	400.—
2.	Vásár, temp.	300.—
3.	Fenyők, temp.	200.—
4.	Tolnamegyei táj, temp.	300.—
5.	Kikötő, temp.	250.—
6.	Halászfalu, vízf.	80.—
7.	Vitorlások, vízf.	80.—
8.	Tiroli táj, vízf.	60.—
9.	Raabi utcarészlet, vízf.	40.—
10.	Mosónő, vízf.	40.—
11.	Brixeni házak, vízf.	40.—
12.	Kaktuszok, vízf.	40.—
13.	Utcarészlet, vízf.	40.—
14.	Öregasszonyok, vízf.	60.—
15.	Tengerparti házak, vízf.	60.—
16.	Utszéli gaz, vízf.	50.—
17.	Tó a Dolomitokban, vízf.	50.—
18.	Matrei-i templom, vízf.	50.—
19.	Martei-i házak, vízf.	100.—
20.	Esernyő javító, vízf.	40.—
21.	Aratás, vízf.	60.—
22.	Tilolás, vízf.	40.—
23.	Misurina tó, temp.	50.—

EMÁNUEL BÉLA

24. Utolsó vacsora, olajf. 3000.—

ÉLESS ISTVÁN

25. Emlékeim, vízf. mgt.
26. Épülő ház, vízf. 200.—
27. Esti fények, szénrajz, 200.—
28. Pesti hídfő, vízf. 150.—
29. Bledi havasok, vízf. 120.—
30. Utca Zasipban, vízf. 100.—
31. Velence a Lidóról, vízf. 120.—
32. Fekete fátyol, vízf. 150.—
33. Esős utca, vízf. 120.—
34. Eső után, vízf. 120.—
35. Besütő nap, szénrajz, 120.—
36. Naplemente, szénrajz, 100.—
37. Domboldal, vízf. 100.—
38. Csikós ruha, vízf. 220.—
39. Studium, szénrajz, 120.—
40. Parkrészlet, vízf. 100.—
41. Móló Capriban, vízf. 150.—
42. Havas csúcsok, vízf. 120.—
43. Kék tenger, vízf. 150.—
44. Sárga kalap, vízf. 120.—
45. Lila virágok, vízf. 100.—
46. Virág, vízf. 80.—
47. Szántóföldek, vízf. 80.—
48. Zegzugos utca Zasipban, vízf. 100.—
49. Tarka csokor, vízf. 100.—
50. Hófehérke, vízf. 150.—
51. Alvó, vízf. 120.—
52. Öreg koldus, tusrajz, 100.—